

P.P.

Vol. 1. 22

III

158

*Eight Days for perusal
1365*

Heare for

XLII

1

11

XIII

2

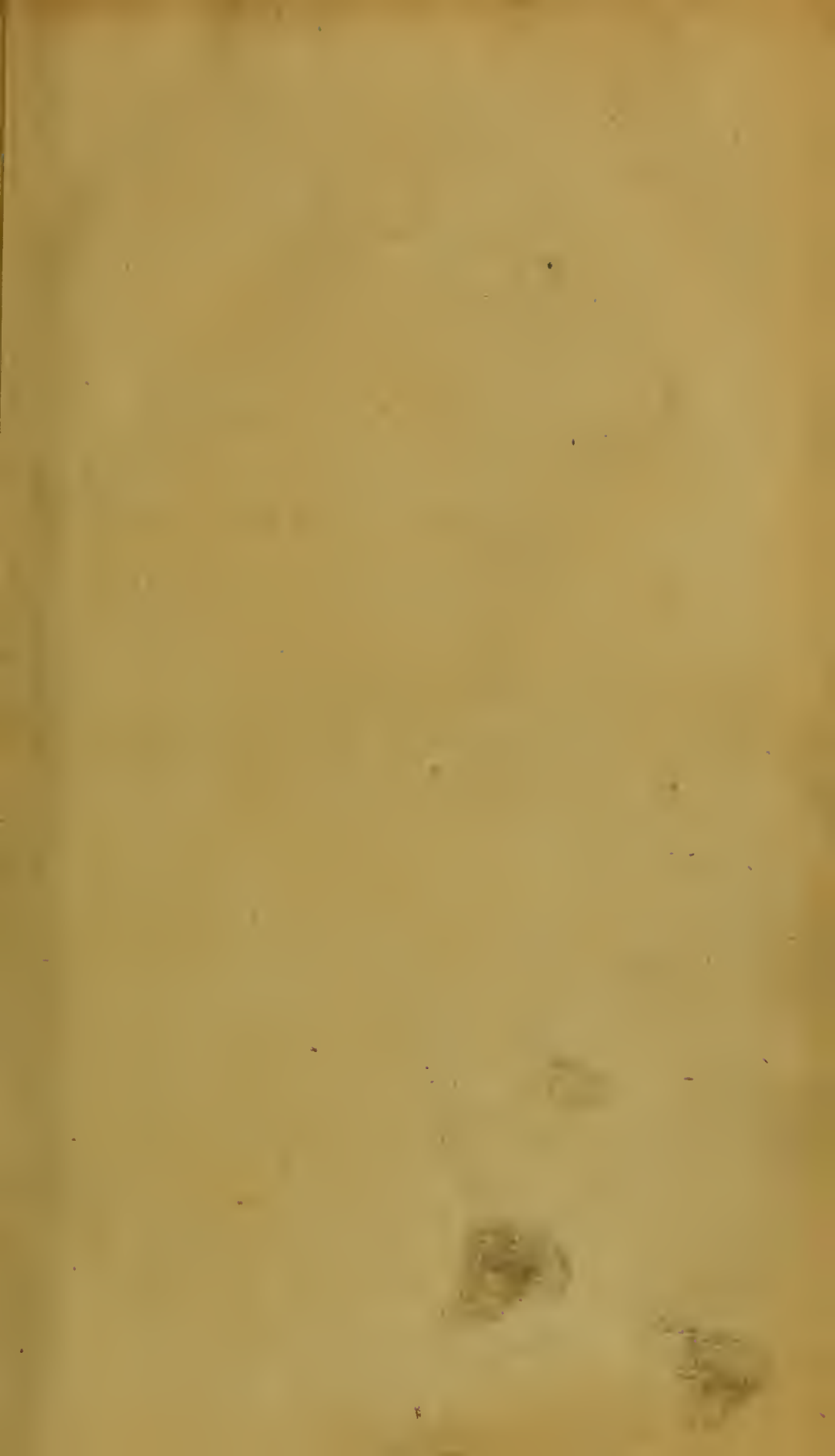
12

L4-16

0000

0000

0000

Donavit

Gub. Hamilton Act B. Prof.
Societatis Nostrae

Socius Honorarius

M, DCC, LXXXVII

IO. ZACHAR. PLATNERI
INSTITVTIONES
CHIRVRGIAE
RATIONALIS.

PARS POSTERIOR.

O E D E M A.

§. 726.

Sed, cum de variis tumoribus dictum sit, qui cum inflammatione sunt, iam etiam transibo ad alia genera, quae a veteribus frigida dicta fuerunt. Incipiam autem ab oedemate et tumoribus, qui iis oriuntur, quos aqua inter cutem male habet.

§. 727.

Οἰδημα nomen est tumori pallido, molli, frigido, et qui sine dolore atque sine inflammationis indicibus est. Si digito comprimatur, is cedit, ita, ut plerumque sinus per aliquod tempus in cute permaneat. Per se et ex paruulo incipere solet et diu paulatimque crescere.

§. 728.

Oritur, si lymphæ, vel serum, per inuisibilia cutis foramina exire solitum, vel in lymphaticis, et his etiam minoribus, arteriis atque venis, vel in adipis cellulis, vel, id, quod in vario hydropis genere fit, in aliquo cauo subsistit. Nonnunquam enim ipsa cutis, in cuius arteriis, serum afferre solitis, humor etiam haerere videtur, intumescit. Quidquid igitur et sanguinis et lymphæ vitalem motum et seri excretionem impedit, potest oedemati occasionem dare *.

* Oedema ex iisdem causis oriri potest, ex quibus oriri solet inflammatio. Si enim corpuscula, per minores arterias sanguinem ferentes manantia, prorsus quiescunt, et si sanguis a corde motus maiori vi ad hunc locum appellitur, is in minores et lymphæ accommodatas, e latere eductas arterias urgetur, oritur obstructio et vera atque sanguinea inflammatio (34). Si vero manantia illa corpuscula in extremis arteriis, quae sanguinis capaces sunt, non prorsus

subsistunt, motu tamen multo tardiori ac impeditiori feruntur, lymphæ a sanguine recedit, et copiosior in illas minores arterias recipitur. Minores vero illae arteriae sic distentae oedema faciunt.

§. 729.

Crebrius autem oedema nascitur, si sanguis non libere per venas refluere potest. Membrum enim quoduis intumescit, si maior vena ita comprimatur, ut sanguis quidem haud omnino consistat et quiescat, at vero per eam difficulter atque aegre fluat. Eam ob causam grauidis, quarum iliaca venae ab vteri mole premuntur, pedes intumescunt, id quod etiam iis accidit, qui, in rheda sedentes, vel equo vecti, iter faciunt, quorum etiam venae, quae per femora descendunt, premuntur. Si ossibus fractis ferulae panique ita accommodati sunt, ut venae comprimantur, idem tumoris genus oriri solet.

§. 730.

Vt autem hoc incidit, si venae sanguini accommodatae comprimuntur, sic etiam oedemata nascuntur, si venae illae exiguae, quae lympham recipiunt, a quacunque causa comprimuntur atque arctantur. Proinde, si qua parte glandulae conglobatae, vel etiam viscera glandulis assimilata, intumescunt, et scirrho occupantur, corpus his tumoribus inaequale fit.

§. 731.

Neque tamen ex his solis causis oedema excitatur, sed fere frequentius id a vitiatis in corpore succis, ipsa prae caeteris lymphæ, proficiscitur. Quibus enim malus corporis habitus ex ictero, empyemate, magna suppuratione, malis et chronicis ulceribus, ipsa etiam phthisi, est, iis hoc tumoris genus frequentius nasci solet. Id etiam fieri potest, si corpus longo morbo
viti-

vitiatum est, vel malis ac intempestiuis medicamentis, quae aduersus febres, scabiem, aliasque valetudines, quandoque adhibentur, affectum; vel nimia sanguinis profusione aliisque euacuantibus infirmatum et exhaustum, quod vltimum in febribus acutis accidit, si nimium sanguinis detrahitur, et ob id illa rubicundior sanguinis portio deficit, quae ad praeparandos perficiendosque omnes vitales succos adeo necessaria est. Etiam cacoehymia, et tandem cachexia, cum oedemate oritur, vbi aliquis per longum tempus intemperantius, tum esca, tum potione, vsus est, et inusitatos ac inutiles cibos assumpsit, se quotidie ardente spiritu, vel similibus liquoribus, quibus lympham cogitur, nec non multa crudaque aqua iniurgitauit, et quem quotidianus moeror lacerauit atque confecit. Etiam his tumoribus prae caeteris obnoxius erit, qui corpus ignauia nimioque somno hebetat, nec non is, qui mox post cibum intemperanter lucubrare consuevit, cui nocturno humore ac palustri coelo grauato inuisibilis exspiratio per cutim cohibetur, et cui vrina naturaliter non redditur. Foeminis, quibus sanguis per menstrua non respondet, et viris, quibus haemorrhoides, sanguinem fundere solitae, subito suppressae sunt, haec inflatio contingere solet. Corpus etiam intumescere potest, si illud vim acriorum frigorum hiememque perfrigidam, qua humores coguntur vasaque rumpuntur, sustinuit.

§. 732.

Est vero quaedam differentia. Tumor, qui digito pressus, mox iterum consurgit, significat, humorem suis adhuc receptaculis vasisque lymphaticis contineri, si autem tumor mollior est, et qui digito pressus cedit, ita, vt circumfluens etiam humor id, quod non premitur, attollat, et sinus impressus diu maneat, is

ostendit, rupta esse illa receptacula, et humorem in adipis cellulas esse emissum, qui casus multo asperior est. Pessimum vero genus est, vbi, ruptis iisdem, aqua vel in caput, pectus, vel in abdomen contrahitur, in quibus ita mouetur, vt eius impetus sentiri possit.

§. 733.

Hi autem tumores, quorum omnium communis est nimia humoris abundantia, variis nominibus discernuntur, quae a diuersis sedibus, quas infestant, trahere consueuerunt. Intumescunt frequentius pedes, cum ab his sanguis per venas difficilius confurgat, quibus tumoribus verum, et quasi proprium, nomen oedematum est. Si tumor per totum corpus enascitur λευκοφλεγματία, et, si magis adoleuit, ανάσαρκα vocatur. Si caput intumescit, oritur υδροκέφαλον externum, si in caput interius aqua contracta est, υδροκέφαλον internum, si in oculum, υδροφθαλμία, si in pectus hydrops pectoris, si in imum ventrem, ασκίτης. Si in umbilico humor consistit, υδρομήφαλον oritur, si autem is sub scroto confluit, et ei sedes est inter illas tunicas, quibus testes comprehenduntur, vitium υδροκήλην appellant. Ab hoc differt tumor, qui oritur, si ipsius scroti tunica cellulosa simili colluue tumet.

† Si humor in articulis, genu praecipue haeret, *hydrarthron*, Germ. *Gliedschamm* dicitur.

†† Si ab accumulatis humoribus tumor durior est, vocatur *Oedema scirrhosum*; si erysipelas accedit, *Oedema erysipelatos* est, quod non raro in gangraenam lentam ac deinde in sphacelum abit. Saepe quoque vlcera sunt, difficilioris curationis.

§. 734.

Multum etiam interest inter oedema, quod per se incepit, et inter illud, quod alteri vetusto ac graui et ancipiti morbo superuenit. Oedema enim, quod per

per se inceptit, et quod a causis variis accidentibus, non ita malis, ortum est, saepe per se, et sine curatione, finitur. Ergo in iis, qui, grauem sanguinis profusionem passi, conualescunt, nec non in grauidis, postquam pepererunt, sine negotio id dissipatur. Difficilius autem tollitur, si cum alio graui diuturnoque morbo, cacochymia, cachexia, phthisi, tabe, aliis hydropis generibus, longis et magnis suppurationibus est. Nec enim tuto tolli potest hoc posterius oedematis genus, nisi curato prius eo morbo, e quo id enatum fuit. Si enim morbus depelli non potest, etiam hi tumores nullam curationem recipiunt, qui potius, si phthisis et tabes aegris superueniunt, mortis propinquae indices esse solent. Oedema, quod ex febre quartana male curata relictum est, tollitur, si febris reuertitur. Si scabies medicamentis extrinsecus adhibitis prohibita, et ex hac curatione ortum fuit oedema, optimum etiam est, illam reuocari. Qui arthritidi externis mederi volunt, iis crebrius tumor manet nulla arte discutiendus. Facilius tollitur oedema in iunioribus, quam senibus, et melius aestate, quam hyeme. Saepe id, cuius inter initia non difficillima curatio est, si inueterauit, non sine magna mole discutitur. Si vulneribus accidit, pus prohibetur. Nunquam enim oedema ad bonam suppurationem spectat, sed in eo, si id emollientibus curatur, sunt mala vlcera et gangraena.

§. 735.

Curandi vero ratio ex cognitis praecipue causis ducenda est, ad quas is, qui curaturus est, semper respicere debet. Illud, quod a causis, quae extrinsecus accidunt, excitatum fuit, non aliis auxiliis eget, quam, quae ipsi tumori superdari solent. Ne pedes, compressis venis, intumescant, prohibetur fascia, vel illo

tibialis genere, quod alias (168) laudauit. Hoc etiam vtilissimum et valde opportunum iis est, quibus pedes post magnam inflammationem, erysipelas, vlcera curata, intumuerunt. Neceffe enim est, laxiorem cutim hac fascia, non nimium, tamen vehementer, adstringere.

† Pedum oedemate affectus abstineat a statione, sedeat sic, vt crura aut prorsus aut paene situm seruent horizonti parallelum, vel et elatiorem. Constrictio moderata artuum non his modo, de quibus PLATNERVS dixit, sed etiam aliis prodest, dummodo datis medicamentis idoneis sanguis eiusque riuuli ita immutati sint, vt excretioni per renes non resistent. Nam tum diuresin per medicamina mouendam efficaciter eo promouent fasciae, quod resorptionem iuuant.

§. 736.

Iis, quos Anasarca male habet, si ea ex frigore orta fuit, incidenda cutis est, super talum, satis altis plagis, quo per plures dies frequens humor feratur. Adiciendae vero sunt exercitationes, et praecipue, fricationes totius corporis cum pannis suffitis, idonevsque victus, quibus omnibus corpus, effusa aqua, duratur, donec id ad pristinum statum reuertit.

§. 737.

Quibus aqua in pectus, vel abdomen, contracta est, et viscera adfecta sunt, iis haec curandi ratio leuamen saepe adfert, vt morbus hominem, qui sine summa difficultate spirare non poterat, emissa sic aqua, diu, et aliquando per vnum alterumque annum, trahere possit. Saepe humor eadem ratione per vlcera exit, quae per se, etiam in pedibus, oriri solent. In his vero casibus ea diligentia adhibenda est, ne vlcera putrescendo intendantur, et ne iis gangraena superueniat. Igitur, si vlcera serpere videntur, imponi potest aqua vulneraria, addita, si id res postulat, essentia succini. Si vero iam nigrities est, eaque serpendo

in.

increfcit, putre lenius exeft aqua phagedaenica. Solent vero haec vlcera aliquando pura effe, aft cum intolerabili dolore ac pruritu. Tum vero omnia, quae reprimunt et putrem carnem exedunt, aliena funt, imponi debent linamenta ficca, quae crebrius mutari oportet, ne iis, qui humorem bibunt, vlcera magis exasperentur. Virgente dolore, etiam quaedam paregorica imponere licet.

§. 738.

Si os fractum eft, et membro oedema accedit, ita superdandi accommodandique panni ac ferulae funt, ne vena prematur. Vulneris oedemate affecti orae concidendae funt, imponenda vero, quae efficaciora funt ad pus mouendum, superdatis etiam discutientibus ex vino meraciori coctis.

† Oedema, quod vulnera comitatur, aut a malo corporis habitu, aut nimia curatione refrigerante oriri folet. Si prior cauffa fubeft, non eadem curandi ratio prodeffe potest. Plerumque tamen cortex chinae cum aromaticis intus fumi debet. Extrinsicus vero oedematofum tumorem cataplasma ex eodem cortice vel abfinthio et oxymelite paratum, frigidum quidem, difcutit.

§. 739.

Oedema autem, quod a vitiata lympha enafcitur, tollitur aliis auxiliis, quae, cum Medici doceant, ab iis requirenda funt. Si viscera nondum affecta funt, opem inter alia fert squilla, quae, vel cum nitro trita, vel ex vino cocta, dari potest. In hoc etiam cafu proficiunt thermae Carolinae, quibus humor attenuatur et ex corpore eliminatur. Si is in foemina eft, cui menftrua non proueniunt, vel in viro, cui haemorrhoides fuppreffae funt, falutares illae excretiones reuocari debent. Si febrem, praecipue quartanam, medicamenta fubito et intempeftiue data fufstulerunt, illa reducenda eft, id quod optime fit, fi purgantibus, refoluentibusque permixtis, fuperinfunditur vinum, et

huius quotidie cyathus fumitur. Vtiles etiam sunt Becheri pilulae per plures dies deuorandae.

§. 740.

Victus vero necessarius est siccus, sine iurulentis, panis candidus siccus, seu bis coctus, carnes assae, aromate, zingibere potissimum, conditae. Prohiberi debet aeger ab omni potione, quae sitim extinguit, et dari vinum paucum, aut meracius. Praecipue haec vitia longam sitim longamque patientiam desiderant, et plures, qui sibi ex toto temperare nequeunt, se in exitium praecipitant, qui, si medentium imperio obtemperassent, seruari potuissent.

† Quae de necessaria abstinencia a potu Auctor noster dicit, nuper addubitata sunt, vid. DONALD MONRO *An Essay on the Dropsy, The third Edition*, London 1775, vel eius a me edita versio, item *An historical Essay on the Dropsy, by R. Wilkes*, nec non *Recherches sur les maladies chroniques etc. par Bacher*. Paris.

§. 741.

Scabies medicamentis extrinsecus admotis prohibita, si oedema relinquit, hoc curari potest, datis decoctis aliisque medicamentis sanguinem purgantibus, et pulueribus ex stibio diaphoretico et sulphure, quibus efficitur, vt scabies reuertatur

§. 742.

Post grauem sanguinis profusionem oedema victu potissimum datisque iurulentis curatur, adhibita etiam fricatione, et, quantum per vires licet, exercitatione.

§. 743.

Postquam vero ea medendi ratione illud vitium, ex quo oedema natum est, submotum fuit, veniendum etiam est ad ea, quae, extrinsecus admota, his tumoribus medentur. Aduersus eos vero omnino necessarius est calor. Sudor euocari potest, si pedes in arenam calidam, vel furfures calidos, demittuntur. Furfuribus

furibus admisceri potest rad. bryoniae, herba absinthii, fabinae, rutae, perficariae. Superhaberi etiam debent cataplasmata quae vero ficciora esse oportet, quam alias cataplasmata solent. Parari possunt ex farina volatili, herba rutae, perficariae, fabinae, agrimoniae, centaurio minori, cum aqua calcis viuae. Si tumor minui coepit et cutis laxior est, frictio atque fascia prodest (168. 735.), et superdari possunt panni ex vino rubro feruido expressi, quo lithargyrium cum gummi myrrhae, elemi, animae, fuit decoctum. Humor, qui in oedemate haeret, si is non nimis coactus est, quandoque soluitur, si sudor accenso in laconico spiritu ardente euocatur. Valentius etiam reprimunt thermae Carolinae exterius admotae. Vel, si lixiuium illud, quod post illarum thermarum euaporationem cum sale relinquitur, pediluuiis admiscetur.

† In largiori vsu lithargyrii videndum, ne alui obstructio, colica affectio fiant. Tutius roborat et reprimat solutio globulorum martis pediluuii specie adhibita.

HYDROCEPHALVM.

§. 744.

Hydrocephali duo potiora genera sunt. Nonnunquam enim cutis, qua caput contegitur, aqua intenditur, et nascitur tumor, qui ad immanem magnitudinem increfcit, et in quo, tanquam in vitro cornuque, humor per cutim apparet *. Raro aquae sedes est inter caluariam et pericranium, id quod si accidit, caput non ita intumescit, sed pressum, sicut vter repletus atque arte adstrictus, renititur.

* Hoc genus delineatum vide in RVYSCHII Thes. II. Tab. III. conf. p. 23.

§. 745.

Si autem in ipsum caput aqua contrahitur, hoc etiam, sed cum aliqua duritia, intumescit, frons extube-

tuberat, oculi torui sunt eminentes humentesque *. Nonnunquam caput tumoribus inaequale fit. Nam in mollibus ossium commissuris, praecipue in ea, quae inter occiput et bregmata est, se attollunt tumores, qui ita increfcunt, vt tandem a capite dependeant **. Crebrius autem aquae in ipsos cerebri ventriculos confluere solent.

* Vide figuram in M. A. SEVERINO de Abscessibus nouiss. obseru. Cap. IX. p. 210.

** Vide RVYSCH Obs. Anat. Chir. Obs. LII. p. 69. fig. 45.

† De hydrocephali speciebus variis docte dictum est in CHR. LVDWIGII *Dissert. de Hydrope cerebri puerorum. Lipsiae* 1774 edita. Item in MONROI l. c.

§. 746.

Si humor in interiora cerebri et huius ventriculos contrahitur, etiam dura mater et cum ea pericranium intenduntur, imo ipsa etiam cutis attollitur, vt hydrocephalum plerumque ex vtroque genere interno et externo quasi compositum fit.

§. 747.

Interno nonnunquam aliud vitium accedit, spina nimirum bifida. Si enim humor in anterioribus cerebri ventriculis increfcit, ille per aquae ductum Syluii in tertium ventriculum fertur, et ex hoc, si ei nullus exitus per infundibulum datur, per valvulam maiorem cerebri perrumpens in quartum. Tandem ex hoc is sibi vtcunque viam facit in eam vertebrarum fistulam, per quam medulla cerebro commissa descendit. Hoc in ipso partu incidere potest, in quo caput ab vteri ore valentius comprimitur *. In pueris singulae vertebrae ex tribus ossiculis constant, quae media cartilagine continentur. Cartilago vero etiam est in parte posteriori, vbi adultorum vertebrae processus exigunt, quibus a spina nomen est. Haec tenerior car-

cartilago in pueris, et, vt videtur, etiam in nondum maturis ac in vtere haerentibus partibus, ab increfcente humore ita premitur, vt illa teneriora ac cerea officula inter fe diducantur, cutis vero ab humore, qui fubeft, attollatur. Haec enim frequentior horum tumorum caufa eſſe videtur **. Vtrum ſpina etiam ſindi poſſit, ſi infans in arctiori vtero ita compoſitus eſt, vt valentius tum eius coxae, tum artus inferiores, comprimantur, dubium eſſe videtur ***. Saepe pueris, qui cum his tumoribus nati ſunt, pedes reſoluti ſunt incurui et in interiora obtorti. Hoc vero etiam ideo incidere poteſt, quia ſpinae medulla, vbi ex ea nerui educuntur, qui per artus inferiores pertinent, a humore preſſa reſoluitur. Membris vero reſolutis, quia non aequabiliter increſcunt, figura manet, quam forte a ſitu, qui eis in vtero fuit, traxerunt.

* Vid. RVYSCH Epift. problem. XII. p. 24.

** Ex hoc tumore, ſi is inciditur, plerumque multus et limpidus humor exit, infantes vero, eo aperto, celerius extinguuntur. Hoc vero tumoris genus ex aquarum in caput contractarum redundantia oriri, ex eo diſcitur, quia crebrius cum hydrocephalo eſſe ſolet. Imò experimentis cognitum eſt, protinus multum ex capitis tumore minutum fuiſſe, ſi lumborum tumor ſcalpello diuiſus fuit et humor emiſſus. Glutinata vero iterum illa plaga, capitis tumor ad oculum increuit. Vid. IOH. CONR. BRVNNERI Obſ. in Ephem. Nat. Cur. Dec. III. A. 1. Obſ. 152. p. 149. ſeqq. Conf. etiam Dec. II. A. 2. Obſ. 158. p. 363. vt plures alias, in iisdem voluminibus legendas, obſeruaciones omittam, ex quibus clarum eſt, hunc tumorem cum hydrocephalo eſſe. Icones dederunt TVLPIVS Obſ. L. III. Cap. 30. VAN DER WIEL Cent. II. Obſ. 34. RVYSCHIVS Obſ. Anat. 34. 35. 36. fig. 36. 37. qui ſimiles tumores, etiam in nucha et infima oſſis ſacri parte vidit. BIDLOO de oſſe cribroſo et neruis olfactoriis laeſis in Opp. p. 187. APINVS in Ephem. N. C. Dec. III. A. IX. et X. Obſ. 180. et, qui eundem caſum deſcribit, CAR. FRIDER. HOECHSTETERVS in Diſſ. de Spina bifida, Altdorfii, MDCCIII. Plures etiam et ſimilium tumorum et partuum monſtroſorum icones conſpiciuntur in TITSINGHII et VLHORNII ſcriptis. Conf. IOH. SALTZ-

SALTZMANNI Dissert. de tumoribus quibusdam serosis externis, Arg. MDCCXIX.

*** Magnam de hac re controuersiam inter se habuerunt duo Amstelodamenses chirurgi, ABR. TITSINGH et HENR. VLEHORN. Aliquid conferre potest situs infantis in vtero, frequentior vero huius vitii causa est aqua in caput vel in spinam contracta. Multi matris grauidae phantasiam concitatum et visa in animis earum impressa, vt solam causam, amplectuntur. Obscurarum vero et incomprehensibilium causarum quaestio tunc minimum superuacua est, vbi euidentes, et, quae explorari possunt, apparent.

§. 748.

Caput vero inflatur, si sanguis per compressas iugulares venas libere refluere nequit (729), vel etiam, si interius infundibulum aliaque lymphae itinera vt-cunque obturantur (728). Hoc autem morbi genus non, nisi in infantes incidit, in quibus, si cerebrum ab humore distenditur, caluariae ossa, molles commissuras habentia, cedere possunt, et sic totius capitis inflatio oriri. In adultis vero ex eadem occasione oritur apoplexia, vel lethargus. Atque etiam venae iugulares non raro in vtero ab vmbilico constringuntur. Id quod accidere quoque solet, si collum ab vteri ore partum non emittente comprimitur. Lympha vero vitiatur, si matri malus corporis habitus est, si ea nimia auiditate plus, quam debet, et alimenta, quae mali succi sunt, crassioremque pituitam faciunt, assumit*.

* Hydrocephalum in puella XIV. annorum ortum ex illico aduersus capitis tinea vnguento, quod et arsenicum et sulphur habuit, vid. in Ephem. N. C. Cent. I. et. II. Obs. 157. p. 323. In puella IV. annorum, quae ex cunis praeceps in pavementum data fuerat, hydrocephalum ortum, et post obitum, inciso tumore, caluaria fracta inuenta fuit. Vid. IDO WOLFII Obs. XIV. p. 47. Tumorem etiam, qui hydrocephalum mentitur, excitare pueris solent scelesti mendiculi. Vide HILDANVM Cent. III. Obs. XVIII. p. 199.

§. 748.

Hydrocephali externi, et a causis, quae extrinsecus accidere solent, orti, inter initia non difficillima curatio

tio est. Si vero morbus inueterauit, et cum malo corporis habitu est, id nullam curationem recipit. Nec hydrocephalum internum medicinam admittit.

§. 750.

Curatio a Medicis potissimum requirenda est. Vbi vero res patitur, festinanter subueniendum erit. Infantibus dari potest oxymel squilliticum, quod futurum est, si vomitu multa pituita reiicitur. Purgationis causa datur radix ialappae, quae commode pulcullae adiicitur, vel resina ialappae cum amygdalis contrita, nec non syrupus de spina ceruina, de scorzonerā rhabarbaro, quibus crebrius et non ita multis interpositis diebus vtendum est. Mediis autem diebus cibo adiici potest radix ireos florentinae. Omnia etiam vrinam mouentia, quia humores vitiatos extenuant, vtilia sunt. Igitur dari potest aqua petroselinii, fragorum, vt et succus millepedarum syluestrium, qui cum vino diluitur.

† Fuere inter recentiores, qui aduersus hydrocephali species mercurio dulci vterentur. Sed fatendum est, morbum hunc plerumque curationi vel optimae resistere.

§. 771.

Moderandum vero inter haec est, vt vires conseruentur. Cibum dare oportet sine pinguibus, glutinosis, infantibus et acescentibus. Optima sunt iura carniū cum pane sicco candido, et cereuisia, quae multum lupuli habet. Potioni etiam idoneum est decoctum ligni sancti. Sitis vero ante reliqua necessaria est.

§. 752.

Vbi autem tumor minui coepit, quotidie aliquoties vtendum est fricatione cum linteis calidis suffitisque. Possunt etiam radix ireos florentinae, bryoniae, herba absinthii, rutae, maioranae, serpilli, pulegii,
roris

roris marini ex vino rubro austero coqui et panni ex decocto expressi capiti superhaberi. Sub finem his adiici possunt alia, quae reprimunt, et inter haec radix tormentillae, bistortae, herba alchimillae, millefolii. Multi haec ex lixiuio sulphuris coquunt, quod vero vix ita tutum esse videtur. Cutim etiam flaccescentem optime adstringit et caluariae ossa adducit illa fascia, quae, in duos fines glomerata, caput arctius comprehendit, *la Capeline*.

§. 753.

Quod si tumor his non discutitur, adhibenda etiam est scalpelli opera. Occipitium conciditur, vel ferro candente aduritur. Magis fere opportunum est, per perforatam cutim, ne illa nimis celeriter coeat, linum multiplex, et ita tortum, vt vnitas sit, traicere, et bis per diem ducere, quo per plagam et aqua effluat et pus moueatur. Videndum vero, ne gangraena vlcus occupet, et ne ea cum periculo serpat.

HYDROPTHALMIA.

§. 754.

Hydrophthalmia oritur, si in oculo venulae limpidae humorem absorbentes obturatae sunt. Oculus intumescit, cum aliquo etiam dolore, adeo, vt is palpebris operiri nequeat. Id vero ex variis causis fieri potest, plerumque vero ex grauiori ictu, et si medicamenta reprimentia diu superhabita fuerunt. Perforandus est oculus acu, scalpello ancipiti, vel alio ferramento, quod fistulam habet ei similem, per quam hydropicis aqua ex ventre emittitur (*Troisquarts*). Illud vero ferramentum, quod scleroticam vaeamque transire debet, ei loco admouendum demittendumque est, per quem acus traicitur, si ea suffusio curatur.

Est

Est vero is inter corneam et angulum tempore propiore fere medius, corneae tamen paulo propinquior et aliquantum inferior. Aqua educitur, et, ubi oculus defedit, inter palpebras demitti potest vesicae frustulum cum quodam unguento (323), cui axungiam viperarum adiciere licet. Exterius autem oportet oculum paulo valentius comprimere, vel impossitis pluribus pannis et fascia, vel ferramento, quod alias proposui Fig. XIII. (589). Necessesse vero est, etiam percurato vulnere, oculum diu sic deligatum contineri, ne tumor reuertatur. Cum his dari debent medicamenta urinam mouentia, praecipue succus millepedarum sylvestrium cum meraciori vino, nec non potiones et iuscula viperarum.

† Morbus ab Auctore nostro descriptus dicitur Hydrophthalmia vera. Sed est quoque Hydrophthalmia notha, non vnius generis sed trium. Aut enim saccus hydropicus in adnata tunica aut in cornea formatus est, aut inter bulbum oculi et orbitam hydatis quaedam genita est, quae oculi bulbum urget et foras trudit. De his omnibus legatur DONALD MONRO in *Essay on the Dropsy*, praecipue eius versio teutonica a me edita; in appendice enim observationum quaedam abs me addita sunt. Lectu quoque digna est CARTHEUSERI *Dissertatio de Hydrophthalmia*, Francof. ad Viadrum edita.

PARACENTESIS.

§. 755.

Quibus venter ex aqua intenditur, his ea nonnquam inter peritonaeum atque abdominis musculos haeret. Hoc genus plus doloris habet, non vero ita malus corporis habitus est, ac in ascite. Foeminae saepe intumescunt ouaria, cui vitio ascites superuenire solet*. Crebrius autem multa aqua in ventrem contrahitur, cui hydrophis generi nomen ascites est. Huic quandoque mederi licet, si aqua emittitur.

B b

Non

Non vero omnes in hoc morbo sic curari possunt, sed robusti, qui febre ex toto carent. Nam, quibus iecur et alia viscera affecta sunt, et malus corporis habitus corruptusque stomachus est, illi idonei huic curationi non sunt, quae saepe mortem maturare consuevit. Id quod praecipue accidit, si vlcus qua parte est, quod, accedente per factam plagam aere, exasperatur. Non nunquam tamen, si tumor adeo increuit, vt periculum sit, ne, cohibito omni diaphragmatis motu, aeger ex toto stranguletur, ea aliquod leuamen misero afferre potest. Neque enim in robustis ascites hac, chirurgia sola euincitur. Nam emissus humor non morbum tollit, sed medicinae locum facit, quam is, intus inclusus, impedit.

* Vid. Diss. IVSTI THEODORI SCHORKOPFF de Hydropse Ovarii muliebris, *Basil. MDCLXXXV.* ADAMI BRENDELII de Hydropse ovariorum muliebrium, *Viteb. MDCCI. 10H.* HVLDRICI PEYERI de Ovario hydropico in Cadauere Virgineo reperto, *Basil. MDCCXIX.* POLYCARPI GOTTLIEB SCHACHERI de Virgine ascitica post paracentesin purpura maligna extincta, *Lipsiae, MDCCXXV.* et NICOLAI WILLII de stupendo abdominis tumore, *Basil. MDCCXXXI.*

§. 756.

Hanc vero chirurgiam antecedere exercitatio debet. Imbecillis ambulatio, gestatio, clara lectio, pro exercitatione est. Omitti autem curatio debet, si homo crebrius tussit. Metus enim est, ne, aqua emissa, sub tussi spiritus deficiat. Curatio ita ordinatur: aeger supinus in lectulo cubat, ita, vt in illud latus, quod perforandum est, inclinatus sit. Ferramentum, quod in ventrem demittitur, fistulam habet argenteam, ex qua illud, quod acutum est, educitur, haec autem relinquitur, vt per eam humor effundatur. Praeferri debet ferramentum, quod non nimis tenue, sed paulo plenius est. Perforari autem solet locus, qui medius est inter vmbilicum et spinam supremam
 ossis

offis ilei. Violari enim haud debent musculus rectus, cui subiecta arteria epigastrica est, et qui valida nervosaque aponeurosi continetur, nec etiam linea alba, nec ille tendo, qui inter obliquos rectosque conspicitur. Cura etiam habenda, ne ferramento qua vena incidatur, quae plerumque obscuro sanguine refertae fatis conspicuae sunt. Ferramentum, dum illud cuti admouetur, paululum superiora versus inclinari debet, dum vero illud traicitur, illud leniter verti et ita deduci debet, vt inferiori parti magis insidat.

§. 757.

Multi curationem diuidunt et non omnem humorem effundunt, sed fistulam in vulnere relinquunt, quam demisso linteolo claudunt. Docuit enim experientia, eos, quibus omnis aqua effunditur, praecipue, si eius maior vis est, nonnunquam sub ipso opere animae defectione mori. Hoc vero auertitur, si, dum aqua effluit, venter fascia adstringitur. Deficit enim aeger, quia spiritum trahere non potest, cum effuso humore abdominis muscoli multum laxati viscera premere non possint et diaphragmatis motum iuvare. Arteriae etiam et venae maiores, quae per abdomen descendunt, aquis valentius pressae, etiam dilatantur, quibus omnibus impeditur respiratio humorumque circuitus. Nullus vero metus est, si corpus circumdato vinculo constringitur*. Si vero tamen aegri imbecillitas prohibet, quo minus omnis aqua euocari possit, protinus etiam fistula recipienda et super vulnus linamenta ex aqua vulneraria expressa deliganda sunt. Postero vero die iterum ferramentum per alium locum cum fistula demitti, et, si quid humoris superest, euocari potest. Nihil enim magis pestiferum est, quam, si per fistulam ad interiora perlabitur aer, qui visceribus nouus est et noxius. Fascia

etiam diu post curationem vtendum, et simul adhibenda frictio est, cum linteis suffitis. Quod curationis reliquum est, a medicis docetur.

* Vid. IO. HENR. SCHVLZE Diss. de Mechanismo muscutorum abdominalium, Halae MDCCXXXVI. §. 24. p. 20.

** Peculiare ligamen descripsit et figura expressit ALEXANDER MONRO in the *Medical Essays* Vol. I. p. 214.

† Ligamen istud postea in MONROI *Operibus* britannica lingua editis, et ex his in eiusdem viri *Operibus* teutonice versis descriptum est delineatumque. Vid. ALEX. MONRO, *des Aeltern, sämtliche Werke, praktischen und chirurgischen Inhalts*. Leipzig 1782. Nemo nostratum hactenus, quod sciam, ligamine illo MONROI vsus est, neque tamen unquam causam habuere id desiderandi. Et sane si homo adhibetur, cui sat largae longaeque manus sunt, quibus passis omnis regio abdominis comprimatur, ligamine eo facile caremus.

†† Sunt quaedam aliae animaduersiones necessariae. Primo enim de praesentia aquarum certo persuasi esse debemus. Eam autem vt cuique notum est, demonstrat, sic dicta fluctuatio aquarum. Sed fit aliquando, vt aut hepar aut lien, tumore insigni turgeat, atque fluctuatio in alterutro latere minus euidens sit, tumorque is altius descendens perpunctionem in latere affecto frustret. Chirurgus igitur explorans abdomen ne contentus sit vnius lateris percussione illa omnibus nota, sed animum attendat, vt, sitne in vtroque latere fluctuatio aquarum eadem an in alterutro euidencior, intelligat. Si vtroque eadem esse videtur, parum interest, quo latere fiat punctio; sin in altero latere obscurior, in altero euidencior ea est, in eo fiat illa, vbi euidencior est. Punctio autem audacter fiat, maxime in obesioribus, alioquin enim cannula non satis ad interiora protrusa obturatur adipe ita, vt aquarum effluxus cohibeatur. Interdum quoque humor spissus est adeo, vt is per cannulam, non admodum amplam, transire nequeat. Huius rei suspicionem suggerit lenta humoris congestio atque debilior fluctuatio. Quo casu fistula amplior et acus triquetra plenior adhibenda est. Fistula quoque exteriori parte, habeat fulcum, vt, si ne sic quidem factum foramen sufficiat, id postea scalpello commode tutoque ampliari possit.

Neque ignorare decet, aquas aliquando non libere in imo ventre soloque peritonaeo moueri et contineri, sed faccis concludi. Quae res non modo perpunctionem emissionemque aquarum difficiliorem reddit et impedit, sed et nouum affluxum aquarum eiusdemque facci impletionem

nem efficit, maxime si non vnus faccus, sed plures sunt. Hoc morbi genus subesse verosimile est, si cum tumore ventris vomitus est, si flatulentia, si alui obstructio, si dolores per ventrem, si umbilicus non prominet, si aegrotus in conuersione corporis in alterum latus sensum intus habet prouoluti ponderis cuiusdam, si abdomen non in vtroque latere aequaliter turgidum est tumidumque. Volunt tum quidem nonnulli abdomen incidendo latius aperiri, et faccum suppuratione destrui. De his vid. LE DRAN *Consultations*. DE HAEN *Ratio medendi*, T. III. T. V. *Comment. Acad. Chirurg. Paris*. T. II. Nec defuerunt, qui in vero ascite, h. e. non faccato, post emissionem aquarum liquores varios iniici vellent. Verum euentus bonae iunguntati non respondit. Vid. *Transact. Britannor.*

TVMORES, QUI TVNICA SVA INCLVDVNTVR.

§. 758.

In capite, palpebris, et qualibet fere sede corporis, oriuntur tubercula et tumores, qui a paruulo incipiunt et diu paulatim crescunt. Fere sine dolore sunt suaque tunica includuntur. Sedem habent in tunica adiposa et cellulosa, quare non rarum est, illos etiam in interioribus sedibus ac visceribus oriri.

§. 759.

Habent differentias, sed mediocres, quare variis vocabulis discernuntur, non tamen diuerso genere curantur. Tumorem enim mollem ac cedentem, in quo humor liquidior, cerae ac melli similis, est, et qui pressu circumfluit, *μελικτην* nominant. Si tumori duro ac renitenti humor subest, magis concretus et pulticulae similis, imo aliquando durior, *αθήρωμα* vocatur. *Στεατώματα* vero dicuntur, quibus pingue quiddam subest, ita, vt cutis etiam super eam materiam labare videatur.

B b 3

§. 760.

§. 760.

Quandoque etiam in his tumoribus alia esse confueuerunt. Reperiuntur in iis vesicae humore liquidiore, qui igne cogitur, plenae, quas *ιδανιδας* nominare solent. Interdum in velamento vera pinguedo est. Nonnunquam idem tumor pulticulae similem ac concretum humorem et pingue continet, seu ex duplici genere, atheromate et steatomate, compositus est*. Inuenta etiam fuerunt quandoque quaedam aliena, conferti pili, lapilli, crines, ossa et alia**.

* Insignem huius generis tumorem aliquando vidi in iuene sedecim circiter annorum. Is in scapula ortus fuerat, quantum ego resciscere potui, ex tineae, quae medicamentis extrinsecus admotis prohibita fuerat. Tumor, quem ab initio varia medicatione tentauerant, cum ad pugni circiter magnitudinem increuisset, et sine negotio tolli potuisset, committitur curationi agrestis et temerarii empirici. Hic, tumorem, quem sine dubio pro abscessu habuit, emolliendum esse, dixit, et per sat multum tempus lardum superimposuit. Cum vero interea tumor ad immanem magnitudinem excreuisset, is monet, iam tempus esse tumorem aperiendi. Ergo in inferiorem tumoris partem demittit cultrum maiorem, quo educto, magna sanguinis profusio orta est, quae etiam ipsum illum nebulonem perterruit. Sanguis tandem conqueuit, et ego accersor. Inuenio hominem sanguinis profusione infirmatum et tumorem immanis magnitudinis, qui non solum scapulam, sed totum fere tergum occupabat. Non difficile erat praedicere, omnem curationem superuacuam futuram esse, et miserum hominem, cum is ab initio perperam curatus fuerit, iam seruari non posse. Aliorum curae traditus post aliquod tempus exinanito corpore obiit. Cum vero locus, quem is incolerat, aliquot millia passuum a nostra vrbe abesset, missus mihi tumor fuit a corpore resectus. Quamquam ex hoc omnis fere humor expressus erat, ille nihilominus pondus habuit vndecim librarum. Inferius humor concretus erat verumque atheroma, supra hanc vero materiam, et sub cute, erat alia, ad crassitiem quatuor circiter digitorum, seuo duriori simillima.

** Vide inter alia RVYSCHIVM de Atheromate ventriculi Aduers. Anat. Decad. III. p. 1. et POLYCARPI GOTTLIEB SCHACHERI Programma de atheromate pilis referto in ouario MDCCXXXV.

§. 761.

Enascuntur hi tumores, si receptacula, lymphae aliisque succis accommodata, intumescunt. Hoc vero accidit, si humor ex varia occasione in iis cogitur ac coaceruatur, qui ideo venis non potest resorberi. A vero propius est, atheromatis et hydatidis sedem esse potissimum in venis lymphaticis, quas valuulis suis distinctas esse nouimus, nec non in glandulis, quae sub cute sunt, et quas, ubi corpus frigore inhorret, oculis distinguere licet. Meliceris esse videtur in glandulis, quas Anatomici sebaceas nominant. Steatotate autem adipis cellulae occupantur. Nemo vero ignorat, cellularum oleo plenarum contextum in omnibus fere visceribus ac sedibus corporis esse, in quibus etiam hoc tumorum genus oriri quandoque solet. Venae enim lymphaticae et receptacula, glandularumque tunicae, si ab humore intus contento premuntur ac distenduntur, formant illud velamentum, quo concretus humor includitur. Et, quia compressas venas sanguis non permanere potest, illa materia indies augetur, et tunica, seu velamentum, crassescit, et ipsae venae, quae per interiora tumoris discurrunt, non parum ampliuntur. Arteriae autem, quae sanguinem adferunt, quod in confiniis comprimuntur, plerumque exiles sunt.

† Tumores tunicati in capite orti plerumque ad genus meliceridum pertinent, vocanturque *Testudines, Talpae, Lupiae*. Fere nostris temporibus in foeminis frequentius quam olim reperiuntur; cuius frequentiae, causa atque ratio repetenda videtur ab illo calamistratae et cothurnatae comae ornatu, qui, ut stabilis sit, acubus longis et axungia indiget. Praeterea tritici farina seu amyllum inspersum veluti cumulus humanae stultitiae additur. Nam sic et pungitur subinde cutis, et pori cutanei obstruuntur, perspiratio cutanea supprimitur.

§. 762.

Non difficile est hos tumores ab alio tumorum genere, aneurysmate, abscessu, scirrho et oedemate, distinguere. Nec enim dolor calorque, nec arteriarum ictus, vel pulsus, in his percipiuntur. Nonnunquam tamen etiam ad suppurationem spectant, et, rupta cute, humor, qui intus coiuerat, effluit. Nisi vero illa tunica a cute et subiecta carne separetur et tota eiiciatur, id quod, vel manu, vel medicamentis, fieri potest, vlcus haud sanescit, sed, putri carne excrecente, oritur sarcoma, seu fungus, totumque vlcus inaequale fit, et in verum carcinoma vertitur.

§. 763.

Steatoma interdum quasi loculamenta habet, in quibus, si id, vel per se, vel scalpello, apertum est, humor, accedente aere putrescit, et tunicas exest. Quare non raro tumor intus et in medio cauus fit, sub cute vero et circum circa multum increfcit.

§. 764.

Oriri solent hi tumores, si vitales corporis succi vitiiati sunt. Quare saepe nascuntur, si scabies, tinea, varia exulcerationum genera, reprimentibus fuere prohibita. Interdum autem oriri videntur, si illa receptacula violantur, comprimuntur, illatoque ictu laeduntur. Etiam ex iisdem occasionibus, ex quibus scirrhos fieri supra relatum est (256. 257.) quandoque hi tumores fiunt.

§. 765.

Tumor, qui recens est, nec durus, nec magnus, quandoque resoluitur. Superhaberi debet emplastrum, diachylon simplex, diachylon compositum, emplastro diaphoretico mixtum, nec non galbanum, quod,
aceto

aceto solutum, super cutem iniicitur, et ei superdatur tegula, vel pannus calidus. Sunt, qui vaporem ex aceto, vrina et sale ammoniaco extollunt. Cataplasmata, cum fibras multum laxare soleant, hic aliena sunt. Nunquam enim, neque his, neque aliis, medicamentis efficiendum est, vt per se tumor aperiat. Nam, quia illud velamentum non abscedit, metus subest, ne ex hac vitiata caro increseat et sarcoma oriatur (762).

† G. galbanum et G. ammoniacum, si iis vti velis, etiam satis commode ouorum vitello soluuntur.

§. 766.

Si tamen tumor quacunq; ratione apertus est, et humor effusus fuit, protinus etiam eicienda illa tunica est. Optimum est, illam a cute et subiecta carne scalpello separari. Hoc vero cum saepe difficile sit, vtendum est medicamentis, quibus velamentum illud eroditur. Validioribus vero opus est. Si enim non alia, quam pus mouentia, intus in folliculum iniiciuntur, timor est, ne hebes putrisque caro increseat (762). Si aliquid ex tunica relinquatur, vel idem accidit, vel, si vlcus sanescit, tumor breui tempore reuertitur. Inter medicamenta vero prae caeteris idoneus est lapis infernalis, nec non spiritus salis ammoniaci cum calce viua. Haec velamento illi admoueri debent, admotis subinde etiam aliis digerentibus. Vbi consumptum omne alienum est, vulnus glutinatur. Si tunica durior est, expedit, illam prius scalpello concidere, et post superdare medicamenta. Spiritus salis ammoniaci admouetur vel penicillo, vel specillo, quod lana inuolutum in eum demittitur.

† Si acribus erodentibus adhibitis destruere velamentum vel totum vel partem velis, locus non saepius vexandus est, sed paulo liberalius semel vel bis illis vtendum est.

§. 767.

Expeditissimum vero est, hos tumores excindere. Plaga recta fit in cute, ita, vt velamentum, quo illa materia comprehenditur, haud violetur. Si tumor maior est, plaga duabus transfuersis lineis, quae litterae X figuram accipiunt, incidi debet. Iam vero tumor, scalpelli manubrio, vel digitis, deducendus est a cute et integris partibus, et sic totus, excutiendus. Vbi tamen nimium adhaeret, scalpellum admoueri potest, semper vero videndum, ne aliquid ex tunica relinquatur, et ne, velamento inciso, concretus humor effluat. Si cutis iam affecta est et occalluit, illam etiam, si res postulat, latius praecidere oportet. Vulnus vero prius implendum, post glutinandum esse, apparere cuilibet ex prioribus potest.

† Efficacior haec medendi ratio parum aut vix differt ab ea, quae supra proposita est, vbi sermo erat de curatione scirrhorum. Ne igitur actum agam, lectorem ad locum eum remitto, et nonnisi hoc addo; steatomatum et atheromatatum tunica plerumque facile extrahitur, si tumor incisione, paulo quam tumor est, longiori aperitur et materies antea extrahitur.

§. 768.

Raro sanguis cum periculo fluit, si tumor ita velendo excutitur, cum arteriae, quae tumori alimentum subministrant, ab huius mole comprimantur arctenturque. Venae autem plerumque maiores esse solent. Si vero maiores arteriae atque venae tumori subiectae, vel glandulae, prope sunt, et illae iam intumuerunt, si aegrum, vel febris, vel tabes, male habet, et si fluens alius eum exercet, haec chirurgia, et praecipue scalpellum, sine pernicie adhiberi nequit.

§. 769.

Vbi autem iam hebes putrisque caro cutim supercreuit eaque cum exulceratione mucosa atque cum
foe-

foetore inaequaliter tumet, fungum appellare confueuerunt, cuius facilis transitus in carcinoma est. Hoc vitium difficilem curationem habet. Plerumque enim, si etiam scalpello exciditur, post inductam cicatricem tamen reuertit, et non raro causam mortis adfert. Si tamen spes est, illum excindi sine periculo posse, incidenda circum circa in orbem cutis est, et tumor vellendo subsecandoque tollendus. Plerumque tamen is altiores quasi radices egit, et valentius inhaeret, vel tendini, vel alii neruosae parti. Et hanc, altius etiam demisso scalpello, atque plaga maiori transuersa, incidi, tendines etiam praecidi, necessarium est. Nisi enim hoc fiat, tumorem reuerti experientia docuit.

X A Λ A Z I O N.

§. 770.

Non rarum est, tumores his non abfimiles in palpebris nasci, qui, si maior iis durities est, χαλάζια vocantur. Nec alia ratione illi exciduntur, ea tamen adhibita differentia, vt, si sub cute sunt, ab exteriori, si sub interiori palpebrae membrana, ab interiori, parte id fiat. Videndum, ne transuersim incidatur ille musculus, quo superior palpebra attollitur (581), quare haec plagam rectam, a summa orbitae parte cartilagineam versus descendentem, desiderat. Si accidit, vt aliquid ex tunica relictum fuerit, ad moueri debent adurentia (766), vbi tamen multa diligentia adhibenda est, ne acrioribus oculus offendatur, quem prius lenibus medicamentis inungere oportet.

† Tumores tunica inclusi non adeo magni illi, in palpebris nati in timidulis hominibus interdum sine scalpelli opera tolli possunt. Imponendum emplastrum vel malacticum vel diachylon cum gummatibus, cui aliquid pulueris cantharidum admixtum est. Si post aliquot dierum spatium tumor inflammatus, dolentior, et paulo maior est, aliud em-

emplastrum tenacius adhaerens imponatur. Id autem ex resina seu pice alba et therebinthina componitur adiecta etiam aliqua parte cantharidum. Sub hoc emplastro suppuratio mouetur, eoque post dies duos detracto aut sponte ruptus erit, vel facile lanceola aperietur, et materies exprimetur. Cauum deinde sphaerula vel ex linteis carptis vel ex emplastro formata impletur. Altero die nisi ad extractionem paratum videatur velamentum, similis sphaerula emplastri malactici puluere cantharidum vel praecipitati rubri conspersa in cauum detur. Ita sequenti die velamentum adhibita volsella extrahi poterit. Quae ratio et in aliarum partium tumoribus tunicatis locum habet.

ΠΑΛΔΑΡΟΤΗΣ.

§. 771.

Πλαδαρότης vocatur tumor mollis, fungo similis, qui in palpebra interiori nascitur *. Is forfice praeciditur, sedes scalpello conciditur, et in oculum demittitur vnguentum de tutia cum frustulo vesicae tenerioris.

* In Introductione, quae vulgo tribuitur GALENO Cap. XVI. T. II. p. 390.

G A N G L I O N.

§. 772.

Non adeo absimilis est alius tumor durus et renitens, qui etiam sine inflammatione ac dolore est, et praecipue musculorum tendinibus insidet, quem γάγγλιον nominare solent. In tumore, qui recens est, humor esse solet ex coacta lymphā albidus, imo pellucidus, oui albo fere similis. Si vero ganglion malis medicamentis affectum adeo increuit, vt id rumpatur, humor, qui etiam quasi loculamentis continetur, accedente aere corrumpitur et in acrem foetidamque saniem, minime autem in pus, conuertitur.

§. 773.

§. 773.

Sedes est in tendinibus, praecipue in tendine musculi sublimis, s. perforati, digitorum, aliquando etiam in tendine extensoris communis. Oriri videtur, si humor, qui, axungiae instar, tendines horumque vaginas lubricat, super tendines, vel etiam inter hunc atque eius vaginam concrefcit. Id vero incidere solet, si musculi validiori actione et nixu multum adducuntur, vel nimium intenduntur *, et illa humorum pelucidorum receptacula rumpuntur.

* Haud ita pridem ganglion insolitae magnitudinis vidi, quod, cum curationem recipere non posset, bonum honestumque virum interemit. Is ante plures annos, cum ex rheda defiliret, ea sede, qua magnus et vulgo dictus Achilleus tendo est, sentit acutum dolorem, qui tamen breui se iterum remisit. Post vnum alterumque annum tumor enascitur sub eo tendine inter hunc et duo cruris ossa. Tumor enim, quem medium tendo comprimebat, vtrinque quasi extuberrare coepit, qui vero ab initio gressum haud prohibuit. Eo tempore is mihi tumorem ostendit, vbi ego, praeuidens, eum adeo increuisse, vt medicamentis discuti haud possit, scalpellum vero his reconditis et neruosis locis sine periculo vix adhiberi posset, prohibui eum attingere. Interea cum eximius nostrae aetatis chirurgus opportune nostram urbem adueniret, et is in consilium vocatus fuit, qui vero scalpellum admouere ausus non est. Et igitur eo iam tempore nobis non difficile erat prospicere, aliquando necessarium futurum esse, vt crus praecideretur. Aeger morae impatiens varii generis emplastra aliaque medicamenta imposuit. Adiit etiam exteros et magni nominis viros, quorum nonnullis, vt mihi postea retulit, visum fuit, materiam concretam digerendam et ad maturitatem perducendam esse, id quod mox ab initio ego dissuaseram. Tandem, vt fieri solet, bonus vir ad omnis generis remedia decurrit, quorum non pauca etiam rudes et ignorantissimi empirici, inconsideratissimae temeritatis pleni, subministraverunt. His vero omnibus tumor concitatus, adeo increvit, vt is non minor esset hominis capite. Tandem extenuata cutis madescere, et aeger febrem habere coepit, quae eum fere semper tenuit. Cum hoc denique tempore iterum ad eum, amicorum rogatu accersituque, venissem, deprehendi, illud praesidium, quod mihi semper vnicum visum fuerat, membri nimirum amputationem, iam etiam magno cum periculo esse, cum corpus iam tenuatum, imo
malis

malis succis ac febricula vitiatum esset. Illud tamen, ut vnicum, quamvis anceps, proposui. Aeger vero nunquam ad haec extrema descendere voluit. Rupta in variis locis cute, per quatuor fere menses incredibilis vis humoris acrioris et foetidioris effluxit. Tumor, liquatis et putrescentibus iis, quae intus erant, cauus factus est, ambitus vero eius multum adauctus, ut parum abesset, quin etiam is anteriora tibiae contegeret. Febre interea aucta summaque macie orta, homo tandem, diutinis malis fatigatus, extinctus fuit. Ganglion fuisse nullus dubito, cuius vero et magnitudo et sedes mihi insolitae visae sunt.

§. 774.

Ganglion, si nec multum iacruit, nec valde induruit, quandoque sine alio auxilio iterum discutitur, maxime, si id, vel digito valentius premitur, vel pugno lignoue, percutitur, et illa, qua comprehenditur, tunica rumpitur. Quo facto, oportet et locum multum fricare, et ei laminam plumbeam imponere, hancque valentius adstringere. Experiri etiam licet medicamenta, quae multi extollunt. Emplastrum diaphoreticum Mynsichti cum diachylo composito, oleum lumbricorum terrestrium, scorpionum. Tentanda haec sunt, at vero etiam videndum, ne iis tumor, dum mollescit, multum augeatur.

† Ganglia minora non admodum dura, nec nimium vetusta, aliquando ab imposito emplastro mercuriali evanescere vidi. Spiritus quoque saponatus bis terque die unctio et leni frictione adhibitus, noctu vero splenium eodem spiritu madens, impositum plerumque dissipant tumores eos.

§. 775.

Quod vero sic discuti haud potest, etiam oportet excindi. Et in hoc genere velamentum inuiolatum seruandum est, et eiiciendum cum eo, quod intus tenet. Si quando tamen illud ab inferiore parte tendini inhaesit, magna diligentia adhibenda, ne is scalpello laedatur, quae res magnum dolorem atque inflammationem mouere potest.

† Tumor

† Tumor aut durior, aut qui haftenus adhibitis medicamentis non cessit, sine multo negotio sectione tollitur. Cutis quidem scalpello ad tunicam tumoris vsque diuidenda est, deinde detecta tunica quoque sectionem paulo longiorem quam tumor ipse est, accipit, atque sic materies contenta extrahitur. Quo facto labia vulneris futura non cruenta ad se mutuo adducta in hoc situ retinentur, balsamus aliquis vulnerarius ope linteorum imponitur, splenio et fascia ea firmantur, eademque futuris deligationibus fiunt. Sed eiecta materie festinandum est, nec committendum, vt aer diutius ad interiora admittatur.

POLYPVS NARIVM.

§. 776.

Interdum in ea membrana, qua intus nares vestitae sunt, et cui nomen a pituita est, quae in ea feceruntur, nascuntur carunculae, quae maiores tandem tumores fiunt, et polypi dicuntur. Hi tumores, qui plerumque in his partibus inhaerent, modo ad labra tendunt, narem implent et magnam deformitatem adferunt, modo retrò feruntur per illa foramina, quibus spiritus a naribus ad fauces descendit, vbi incrementum adeo, vt postquam conspici possint et hominem tandem strangulare. Nisi aliud vitium accessit, ii fere sine dolore sunt.

§. 777.

Inter eos tamen discrimen est. Interdum enim tumor latissima radice nascitur et fit rotundus, muliebri mammae similis, quod genus nonnulli a polypo distinguunt et sarcóma vocant*. Polypus enim ab initio caruncula est infra ad membranam, cui inhaeret, tenuis, supra latior, quae, vbi incrementum accipit, plures quasi pediculos, siue radices membranae inhaerentes, format, a quibus nomen trahit.

* Vide GLANDORPIVM de Polypo Cap. III. VILARS T. II. Art. VIII. p. 334.

† Polypus

† Polypus sic dictus non semper a pluribus vno pediculis dependet, quamuis crescens progressu temporis pluribus locis non tam concrefcens quam adglutinatus esse possit.

§. 778.

Differunt etiam colore. Polypus enim modo albus est, modo subrubër. Interdum tumor, praecipue, si is a resoluta laxataque membrana ortum habet, multum increfcit, alio tempore iterum minuitur. Prius illo tempore accidere solet, quo copiosior mucus ad hanc membranam fertur.

† Alii polyporum sunt molles, rubentes et sensu praediti, quamquam non dolore molesti; *carnosos* cognominaueris. Alii duri, scirrhusi sunt et dolorem mouent. Priores vocantur *benigni*, posteriores *maligni*. Aliud genus est eorum qui albi et molles sed instar corii tenaces, *polypi pituitosi* vocantur. Atque hi praecipue modo mole augentur, modo minuuntur, pro varia tempestatum vicissitudine, multam mucositatem plerumque plorant. Ideoque a membranae pituitariae singulari emollitione et elongatione proficisci videntur. Praeterea quidam *solidi* sunt, nonnulli vero caui, hos *vesiculares* vocant. Alii tum ex rubentibus tum ex albidis facile rumpuntur, alii minus. Sedes quoque varia est. Modo in inferiori et anteriori, modo in inferiori et posteriori narium parte haerent. Quidam et ad anteriora et ad fauces porriguntur. Aliorum sedes altior est, ab ipsis sinibus frontalibus deorsum protrusi. Oriuntur alii in sinibus maxillarium ossium superiorum. Varia quoque eorum facies exterior est. Alii enim sunt *scabri*, alii *laeues*, alii *nodosi*, quidam ramos quosdam emittunt; *ramosos* dixeris.

§. 779.

Ex variis occasionibus hi tumores nascuntur. Si multus humor in nares destillat et per illam membranam (776) copiosior pituita profluit, haec laxatur, intumescit, et oritur primum illud tumoris genus, quod fere rotundum est. Accidere etiam potest, ut in ea tunica, quae plures glandulas habet, scirrhus fiat, ad quem pituita, quae calore spissatur, opportuna est. Contingit hoc, si forte nimia sanguinis profusio per nares, ad motis reprimentibus, nec non ad urentibus,

urentibus, vitriolo et similibus, repente fuit cohibita, et his nimis valenter materia retenta. Nonnunquam ex alio, praecipue ex venereo, morbo teneriora narium ossa ac cartilagine vitiantur, et mala ulcera fiunt, atque ozaena, quibus hebes putrisque caro increfcit.

† Si de caussis fermo habendus est, scire licet, caussam proximam diuersarum specierum esse diuersam. Albidorum polyporum ortus repetendus est tum a relaxata elongataque membranae pituitariae parte quadam, tum vero etiam a quadam acrimonia vellicante et humores copiosiores alliciente. Illi, qui rubent, eo fieri videntur, quod vascula membranae illius paulatim in aliquo loco ampliantur, sanguine implentur, et ab aliqua acrimonia extimulantur, sic vt luxuriantis carnis species excrescat. Priores illi fiunt in iis, quibus a crebriori et diuturniori coryza membranae Schneideri nimium emollitur laxaturque, maxime in locis infalubribus atque paludosis. Illi alteri nascuntur in iis, qui frequentiori haemorrhagia narium affecti fuere, etiam si nulla remedia externa ex acrioribus adhibita fuerint. Omnis solutio continui vel ab erodentibus vel ab acri coryza vel violentia externa facere potest maxime in praedispositis, vt vascula et fibrae luxurient. Acrimoniam acidam, quae simul spirituosa est, posse polypos narium gignere credimus, quoniam in hominibus vino et cereuisia acido-dulci abutentibus nasum externum excrescentiis turpiter affectum plus semel vidimus. Nostra aetate virus venereum saepe idoneam polyporum caussam esse posse docent aliarum partium, genitalium iisque vicinarum praecipue, morbi cutanei generis simillimi. Sed quod acrimonia ea, per humores corporis diffusa, potest, idem etiam ab aliis effici posse non absurde dicitur. Haud vero parum interest, scire morborum caussas. Alia enim medendi ratio necessaria est, si malum a caussa quadam locali, alia, si a vitio humorum profectum est. Luxurians autem cutis in venereis, si recens quidem hoc symptoma est, plerumque nulla medicatione externa opus habet. Vitium vetustius solis medicamentis intus assumtis raro cedit.

§. 780.

Polypus, qui, tenuibus radiculis inhaerens, mollis et sine dolore est, cui nullum aliud vitium subest, in homine caeteroquin sano tollitur. Qui vero scaber est et durus, et dolet, is fere *καρμινώδης* esse solet, et attingi non debet. Si ex polypo, vel medicamentis,

vel scalpello, curato, radícula relicta est, is renascitur. Si is ferramentis resoluitur, sanguis periculofius quandoque erumpit, cuius profusio hominem interimere potest.

† Polypi prodromi: Coryzae species aut certe opinio; narium obstructio humida tempestate; effluxus multi humoris; iactura olfactus; sternutatio, quae tamen cessant sicca tempestate, quia polypus iunior antea ab humiditate intumescens nunc siccatus concidit.

Signa benigni, facilius sanandi

- 1) Color pallidior, cinereus, brunus sed non obscure,
- 2) Vix dolens aut perraro, ac ne ad contactum quidem.
- 3) Moles humida tempestate crescens, sicca decrescens.
- 4) Mobilitas (versus anteriora) posteriora.
- 5) Mollities.
- 6) Qui plorant humorem pellucidum non mali odoris.
- 7) Qui sat alte admittunt specillum in parte sui anteriori.

Signa difficilioris curationis

- 1) Dolor vehemens in fyncipite et superiori narium parte.
- 2) Color statim ab initio ruber valde (*hochroth*) vel et ex obscuro ruber.
- 3) Qui continuo crescunt sine vicissitudine incrementi et decrementi.
- 4) Qui dolent ad contactum vel fundunt sanguinem.
- 5) Qui ad tussim, sternutationem, emunctionem, in naribus vel fronte faciunt sensum ingratum.
- 6) Qui fixi sunt, nec ad emungendi conatus mouentur vel antrosum vel retrorsum.
- 7) Duri valde et a contactu dolorem in cantho interno et fronte mouentes.
- 8) Qui multum accreti sunt, sic, vt circa anteriorem partem mouere specillum nullo modo possis.
- 9) Qui subinde stillant saniem foetentem.

§. 781.

Si tumor rotundus est et a relaxata tunica ortus, adhuc mollis, nec ita magnus, expeditissimum est, illum scalpello incidere. Dum enim vulnus curatur, membrana illa cicatrice contrahitur*.

* Vid. PALFIN *Anat. Chir. P. I. p. 406.*

§. 782.

Medicamentis adurentibus non nisi illud genus curari potest, quod molle est. Nam id, quod durum est, illorum vsu carcinodes fieri consuevit. Admoueri possunt, temperata tamen manu, et demisso per fistulam medicamento, lapis infernalis, butyrum antimoni, aliaque adurentia. Ea enim diligentia adhibenda est, ne medicamentum os, vel cartilaginem, rodat, in quibus difficilis curatio esse solet.

§. 783.

Sunt, qui circa polypum nares emplastro contingunt, et radiculæ supremæ, mediante penicillo, admouent adurens medicamentum, quod, si hoc radiculam perrodit, etiam tumor inarescit. Ne illud medicamentum diffundatur, protinus calida eluenda naris est.

§. 784.

Vbi vero ferramenti vtendum, homo in aduerso fedili collocandus est, loco lucido. Caput, quod in posteriora reclinandum est, ab ea parte minister continet. Chirurgus ferramento, vel volsella, ad id idonea, per nares demissa, apprehendit tumorem a superiore parte, et, vbi eum satis tenet, paulatim deducit, trahitque, ac permutatis digitorum vicibus, illum contorquet, ita, vt nulla propter festinationem vis adhibeatur, tandemque illum euellit. Si metus est, ne sanguis cum periculo erumpat, diuidenda hæc curatio est, et tumor indies magis ac magis attrahendus. Si polypus post vnam hæret, volsella, qua is apprehenditur, esse debet oblonga, et quæ extremum incuruatum habet. Hæc enim per os demittitur. Sunt, qui, vt melius apprehendere possint polypum, prius incidunt velum palati, quæ res vero facit, vt homo non recte deglutire possit. Ad id idoneum est scalpellum anceps linamenti inuolutum.

§. 785.

Sanguis, nisi cum periculo fluat, non tam celeriter sistendus est. Si vero metus est, ne homo vehementiori profluvio exhauriatur, cereus tenuior traicitur per fauces in nares, qui linum trahit. Linum vero habet linamenta, seu puluillos teretes contortos, aliquantum inter se distantes, eique innexos. Cereusprehenditur et adducitur filum, atque imis naribus adprimitur puluillus prior, qui ex linamentis siccis puris esse solet. Si vero sanguis nondum conquiescit, alter puluillus exprimi debet ex liquore ad sanguinem suppressendum idoneo, qualis est alcohol, ut adducto magis lino, et priori etiam puluillo, hic oris venarum sanguinem fundentium admoueat. In nares etiam linamenta sicca, vel simili medicamento madentia, coniici possunt. Sunt, qui oras venarum ferro candente per fistulam demisso adurere iubent, id quod et difficile et minus tutum videtur. Vbi sanguis conquieuit, vlcus curandum est medicamentis, quae locis nervosis idonea sunt. Optima est aqua vulneraria, cui parum essentiae succini adiectum fuit.

§. 786.

Interdum non omnis tumor tolli potest, sed, illo praeciso, eius radix relinquenda est. Huic admouenda sunt medicamenta, quae eam leniter exedunt, additis aliis, quae digerunt. Haec medicamenta illinuntur lino, quod multiplex et ita tortum est, ut unitas in eo facta sit. Linum hoc etiam per nares traicitur et in ore relinquitur. Quotidie vero debet illud sic iminutari, ut subeat pars, quae medicamento illita est. In hac medendi ratione, quae ardua, et taedii ac molestiarum plena est, tamdiu perseverandum, donec nihil ex tumore reliquum sit*.

* Vid. LE DRAN Obs. VI. VII.

§. 787.

Si digitus, ferramenta, nec non medicamenta, per os demittuntur, videndum est, ne posterior linguae pars prematur, irriteturque. Sic enim vomitum cieri, nemo ignorat.

† Si consilium polypos curandi capiendum est, ante omnia humores, si vitio quodam inquinati sunt, corrigi, et, quod dicunt, purgari debent. Miasmata morbi venerei per corpus dispersa et in naribus haerentia, nisi vetus hoc malum est, sic satis feliciter et commode per medicinas ex hydragyro paratas ex corpore expelluntur, iisque expulsi excrementiae cutaneae in genitalibus vicinisque partibus plerumque sine medicinis externis contrahuntur, et sponte abeunt. Eadem spes de polypis ab causa simili luxuriantibus esse potest. Aqua mercurialis tam mitis et diluta, ut rodere nullo modo possit, extrinsecus subinde adhibita curationem eam iuvare potest. Sin malum vetustius est, eadem quidem facienda sunt, sed tum ut plurimum vitium radices altiores cepit, sic ut ossium iactura quaedam fiat. Scrophulosus corporis habitus similem, quamvis paulo mitiorem medicationem exposcit. Potest autem utroque casu aegroti proclivitas in fluxus sanguinis magnam moderationem a medentibus requirere. Si neutrum eorum vitiorum est, homo vero et ante ortum polyporum et ortis iis ipsis sanguinem crebrius ex naribus stillantem habuit, neque genus vitii pravorum humorum exquiri potest, eorum tamen tenuitatem et acrimoniam quamcunque subesse credibile est. Itaque generalibus remediis utendum est, tanquam aquis mineralibus diluentibus magis quam salinis, sero lactis, lacte ipso, decoctis radicum demulcentium, alimentis et blandis et concoctu facilibus etc.

Curatio extrinsecus adhibenda multiplex proponitur. Si basis excrementiae latior est, atque sedes eius manus et ferramenta chirurgi admittit, expeditissima ratio haud dubie est, si luxurians caro scalpello refecatur. Verum raro adeo in propinquo et propatulo malum est, ut rationi ei locum concedat. Proponunt igitur vsus medicamentorum, quorum longam enumerationem exhibet HEISTER in *Instit. Chirurg.* At vero nisi ad locum eum ipsum, ubi polypus radicans est, medicamentum peruenire tandem possit, malum per rodentia et adurentia redditur peius. Si tamen ea sint ex genere eorum, quibus acidum minerale quoddam adhaeret, atque si valde diluta iterum iterumque ac saepius admoueantur, vasa polypi contrahendo prodesse aliquando possunt sic, ut polypi radix exsucca reddita facilius a subiectis partibus solvatur.

Polypos constrictione circumpositorum vinculorum curari nouum non est. Cum vero prodesse haec ratio nequeat, nisi vinculum in ipso ortu polypi aut certe in vicinissima propinquitate eius circumiici queat, in remotioribus narium partibus radicati polypi curationem hanc non permittunt. Et tum quoque, quando filum ad polypi radicem peruenire potest, eius constrictio difficultatem affert. Inuentum est a LEVRETTO machinamentum quoddam, quo difficultas ea superatur. Descriptum delineatumque est et in *Comment. Acad. Reg. Chir. Paris.* T. III. et in libro singulari, cuius inscriptio haec est: *Observations sur la Cure radicale de plusieurs polypes* etc. Paris 1749. Adhiberi non potest, si polypus nares prorsus implet.

Illam rationem polypum mediante forcipe tollendi, luculenter a PLATNERO descripta est. Si vulgaris forceps ob singularem polypi habitum et molem non satis commoda fuerit, chirurgus non omnino obrusus sibi parari aliam curabit. Nisi radici proxima polypi pars forcipe apprehendi possit, saepe fit, ut non extrahatur totus polypus sed rumpatur. Sequi multum sanguinis solet. Cunctandum tum non est sed danda forceps iterum in nares, ut relicta pars quoque, partim leniter trahendo partim huc illuc vertendo seu contorquendo forcipem, protrahatur. Polypi albidum mucosum humorem plorantes extractionem haud admittunt. Plerumque etiam origo altior est, quam ut ligatura fieri possit. Potior medela a mutatione totius habitus corporis sperari potest; qua facta quaedam ex antea tactis medicamentis moderate fibras et vascula adstringentibus, seu mercurialibus seu saturninis, attrahi naribus aut siphone iniici possunt. De Polypis Liber LEVRETI supra citatus euoluatur.

H E R N I A.

§. 788.

Herniae nomen, quod olim in obscenis fuisse videtur*, hac nostra vero aetate honeste dicitur, commune est variis tumoribus, qui in abdomine fiunt, et qui caeteroquin, et sede, et natura, et ortu, non parum inter se discrepant.

* CELSVS L. VII. Cap. XVIII.

§. 789.

Duae arteriae vnaque vena, quae ex foetu ortae ad secundas pertinent, in hoc, quamdiu is succo materno

terno alitur, sanguinem recipiunt, in adultis vero in ligamenta degenerant. Hae arteriae venaque continguntur peritoneo, quod ibi plicatum est. Haec vero ligamenta, quibus adhuc aliud ex vracho, & vesica educto, accedit, ad umbilicum inter se iunguntur, et velantur comprehendunturque tunica, quam sibi a peritoneo adsciscunt. Cum hac traiciuntur per circulum nervosum vel tendineum, qui in linea alba, communique abdominis musculorum tendine est. Ab hoc enim circulo umbilicus oritur, qui in foetu ad secundas fertur, post partum autem praeciditur. In hac sede, si ille circulus, quem ex tendine esse dixi, ex varia causa se remittit et laxatur, viscera abdominis peritoneum premunt, quod etiam, quia id solum intestina non satis continere potest, grauiatur, diducitur et ab irrupentibus, tum epiplo, tum intestino, distenditur. Si vero illud intentum cutim, ipsumque umbilicum, attollit, is indecore prominet, et vitium communi nomine *ἔξομφαλος*, vel *ἔξομφαλον πάθος*, vel *ὀμφαλοκήλη* dicitur. Si tumor solum omentum continet, vocatur *ἐπιπλόμφαλος*, si solum intestinum, *ἐντέρομφαλος*, si vero vtrumque, *ἐντέροεπιπλόμφαλος* appellari potest *.

* Vid. GALENI, Defn. Tom. II. p. 274.

§. 790.

Est aliud herniae genus, quod in variis abdominis sedibus oriri potest, et de quo, propter raritatem, inter autores parum constat, qui id, quod non cognoverant, praetermiserunt. Vocant herniam ventralem, quae oritur in iis locis, vbi in musculis transversis abdominis fibrae inter se diductae sunt. Si in haec loca, quibus adeps innascitur, pressum ex variis occasionibus peritoneum irrupit, illudque etiam distenditur, viam quoque reperiunt, et omentum, et intestinum.

Accidere etiam potest, vt hoc vitium ex vulnere abdominis, musculos ad peritoneum vsque penetrante, enascatur, vtque haec membrana, quia musculis haud tegitur, ab iis, quae intus sunt, diducatur. Atque aliter quoque id fieri solet, vbi patentiori plaga cum musculis etiam peritoneum discissum, et, curato vulnere, cicatrix minus confirmata relicta fuit, quae ab intus prementibus distendi et diduci potest.

† Hernias ventrales in quouis abdominis loco progenitas protrusasque studiose collegit IOSEPH. TADD. KLINKOSCH *Programmate de diuisione herniarum, Prague edito 1764.*

§. 791.

In vtroque inguine super os, quod sub pube transversum, pectinem vocant, descendunt in viris vasa spermatica, quae contextu celluloso comprehenduntur, quem sibi ab eo, qui sub peritoneo est, adsciscunt. Hunc, qui in alterum testis velamentum, seu tunicam vaginalem, vertitur, vulgo processum peritonei appellant, quem tamen a vero peritoneo distinctum esse, ex his intelligitur. In foeminis ad naturalium oras per eandem viam descendunt etiam minores arteriae atque venae, quae simili contextu celluloso vestitae, et alieno nomine ligamenta vteri rotunda vocantur. Haec vasa, quae in vtroque sexu in abdomine sub vero peritoneo sunt, quo omnes partes, generationi inferuientes, conteguntur, sub illa membrana ad foramen oblongum arcuatum feruntur, quod in eo tendine est, quem habet musculus obliquus externus, accedente etiam tendine obliqui interni. Nam ab hoc vltimo, et quandoque etiam a carnibus musculi transversi, in viris, incipit ille musculus cauus, cremaster dictus, qui tertium testis velamentum, vel tunicam erythroideam, constituit. Foramen vero illud, quod annulum vocant, arcum repraesentat, cuius crura pectini et huius mediae atque anteriori

teriori cartilagini oblique insistant. Et hoc foramen crebrius diducitur, atque per id descendit distentum peritonaeum, in quod et omentum et intestinum suo pondere deuoluuntur. Quamdiu tumor in inguine est, et quasi bubonem mentitur (127), *βιβωνοκήλη* nomen habet. Si vero illa, quae subsunt, ad inferiores etiam partes nisa, viam inueniunt, ea in viris scrotum paulatim diducunt, quod vitium *όσχεοκήλη* vocatur. In foeminis ex eadem occasione vastius tument pudendorum labra, quod tamen herniae genus in his peculiari denominatione haud distinguitur. Sed vero in vtroque sexu omne genus herniae a retento in tumore omento *έπιπλοκήλη*, et ab intestino incluso *ένεροκήλη* vocatur. Si vero vtrumque subest, illud *ένεροεπιπλοκήλη* haud paucis dicitur.

§. 792.

Arteriae atque venae, quae iliacae dicuntur, ex abdomine ad femora pedesque descendunt et nomen habent cruralium. Vbi vero ex abdomine educuntur, illae ab osse ileo sustinentur, quod hac sede cum osse pectinis committitur et sinuatum est. Arteriae autem atque venae super musculos psoas et iliacos feruntur, contegunturque ligamento quodam, quod ab inuentoribus ligamentum FALLOPII *, vel POUPARTII **, appellatur. Istud formatur ex aponeurosi, vel tendine, muscoli obliqui externi, qui et ossis ilei spinae, tum superiori, tum inferiori, et tuberi ossis pectinis inhaeret. Is tendo dum in interiora quasi inflectitur, et cum obliqui interni tendine committitur, crassescit et maiorem etiam duritiem habet. Sub hoc igitur ligamento, vel, vt alii *** volunt, muscutorum tendine et aponeurosi validiori, quibus accedunt fibrae ex fascia lata, educuntur illae maiores arteriae atque venae. Et hac parte, si hoc sic dictum ligamentum

premitur, diduciturque vel laxatur, peritonaeum intenditur, et omentum ac intestinum descendunt. Herniam cruralem, vel *μηροκήλην* recentiores appellant.

* FALLOPIVS in Obseru. Anat. p. 91. et in Instit. Anat. ab initio.

** Vid. H. A. R. Sc. MDCCV. p. 64.

*** Negatur a MORGAGNO Aduers. III. Animadu. I. COWPERO in Myotomia p. 2. Tab. XIV. XV. HEISTERO in Compend. Anat. not. IV.

§. 793.

His adhuc addi potest rarum herniae genus, scilicet vesicae pars per eum muscoli obliqui arcum (791), vel, vulgo sic dictum, annulum, irrupit, et, vel in inguine prominet, vel testis tunicas diducit et in scrotum descendit.

* Vid. Comm. A. R. Sc. MDCCXIII. p. 146. RVYSCH Obs. Anat. Chirurg. XCVIII. 10. SALTZMANNI Diss. de Vesicae vrinariae hernia, Arg. MDCCXXXII.

† Vesica in foeminis aliquando etiam in vaginam vteri prorumpens speciem herniae sistit. Multo plures hernias vesicae compilauit KLINKOSCH l. c. quem inspicere, si lubet. Enumerauit praeter ea vir doctus plures imi ventris partes herniosos tumores ingredi solitas, addiditque obseruationem de herniae insolito genere; tumore enim ligamentum hepatis rotundum receptum fuit. Ouaria quoque hernia comprehensa refert idem, plane singularem tamen casum narrat POTT in *Chirurgical-Observations*, London 1775.

§. 794.

In omnibus his herniis frequentissimum est, peritonaeum diduci, atque multum extendi, rarum vero, illud rumpi. Hoc tamen aliquando fieri potest, praecipue, si illa sedes, in qua hernia est, vehementer percussa fuit.

* Cum veteres existimarent, hanc tunicam, seu peritonaeum, frequentius in herniis ruptum esse, ortum Germanis vocabulum, *der Bruch*. Negant tamen plures, et inter hos RVYSCHIVS, peritonaeum vnquam rumpi, Aduers. Dec. II.

p. 9. Id vero fieri, obseruatione PETITI confirmat GARENGEOT Oper. Tom. I. C. VII. Art. IV. Obs. XVI. p. 329. et, vt videtur, vel eadem, vel fere simili, historia SALTZMANNVS in Diss. de hernia vesicae §. 21. p. 34. Homo, hernia laborans, percussus fuit a calcitrante equo, et mox rupta herniae tunica, seu peritonaeum, magnaue moles intestinorum deuoluta fuit.

† RVYSCHIVS non est inter primos, qui hernias plerumque non a rupto seu a laxato dilatoque peritoneo fieri dicebant. PAVLVS AEGINETA Lib. VI. C. 65. AETIVS *Serm. II. C. 23.* olim ita existimarunt.

§. 795.

Si igitur herniae vocabulum tumorem significat, qui oritur, si partes quaedam molles situm praeter naturam mutant, et in varias sedes prolabantur, his modo commemoratis speciebus proprium herniae nomen est. Hoc vero vocabulum etiam abusiue et translatione facta aliis tumorum generibus accommodatum fuit, qui herniis vulgo adnumerari solent.

§. 796.

Vmbilicus interdum intumescit, si humore distenditur, id quod in ascite crebrius fieri solet, dum ille tendineus circulus (789), mole aquarum pressus, se remittit. Crebrius etiam in omphalocele (789) in dilatatum peritonaeum humor contrahitur, et eo loco cum epiploa et intestinis reperitur. Ἰδρόμφαλον vocant hoc tumoris genus, quod plerumque cum iis vitis esse, non vero facile per se oriri, videtur. Πνευμάτομφαλον oriri posse, seu solum spiritum in intantum peritonaeum irrupere, plures dubitare videntur*. Crebrius vmbilico carnes crescunt, modo integrae, modo carcinomati similes, quod valetudinis genus σαρκόμφαλος appellatur.

* Exemplo, non tamen satis luculento, probauit HEISTERVS *Inst. Chir. P. II. Sect. V. Cap. 114. §. 2. p. 784.*

§. 797.

Humor contrahitur in cellulas alterius tunicae quae testem comprehendit, et quae vaginalis dicitur. Plerumque humor inter mediam et imam tunicam, seu inter albugineam et vaginalem, consistit, quandoque inter summam, quae erythroidea dicitur, seu inter musculum cremasterem et mediam. Vbi humor increfcit et mediam tunicam perfrumpit, in vtraque se de circumfluere potest. Incidere solet, vt, si in bubo-nocele, vel oscheocele, intus compellitur omentum et intestinum, peritoneum vero distentum elongatumque et per anulum deuolutum relinquitur, idque a vincitura extrinsecus admota comprimitur, etiam in hanc tunicam, vel, vti vulgo vocare solent, saccum humor contrahatur, vtque interdum tunica in summa parte arctetur et claudatur. ὄρσοκλήλην hoc valetudinis genus appellant.

* Vid. LE DRAN Obs. LXXV. Tom. II. p. 162.

§. 798.

Etiam ipse testiculus indurescit, et in eo scirrhus fit. Vel inter tunicas ipsis etiam arteriis venisque, ex quibus testiculus dependet, carnes (796) increfcunt: Σαρκοκλήλην Graeci vocant.

§. 799.

Praeter haec vitia, integris etiam tunicis atque testibus, illae modo commemoratae arteriae venaeque, quae ad testiculum pertinent, intumescunt, quae quasi intortae ac conglomeratae, et visui subiectae sunt, et inaequales prementi digito renituntur, quod tumoris genus κισσοκλήλην vocant.

§. 800.

Raro haec tumorum genera sola sunt, sed saepe alterum alteri accedit. Inde etiam plura nomina et curantibus maiores difficultates oriri solent.

EXOMPHALOS.

§. 801.

In hoc, si intestinum prolapsum est, tumor nec durus, nec mollis, esse solet, qui retento spiritu crescit, ubi vero homo resupinatus est, is vel sponte desidit, vel digito pressus sonat, et cum quodam quasi murmure retro compellitur. Vbi vero omentum est, caetera similia sunt, tumor autem mollior, in quo strepitus haud percipitur. Vbi vtrumque est, indicia etiam mixta sunt.

† Si proprie et striete loqui velis, hernia umbilicalis dicitur ea, cuius sedes est umbilicus. Laxiori sensu LE DRAN et ante eum PALFIN alique umbilicales nominant eas quoque quae per omnem lineae albae longitudinem sunt. Vid. LE DRAN *Traité des Operat.* p. 238. Verum eas ad ventrales rectius referri liquet.

§. 802.

Frequens hoc vitium infantibus esse solet, quibus umbilicus, postquam is praecisus fuit, non recte curatus, aut fascia non satis adstrictus fuit. Si etiam his umbilicus inflammatur, ad eum confluit humor, quo ille circulus laxatur. Nec parum confert puero- rum, quem saepe ingentem edunt, vagitus. Foemini- nis etiam hoc ex grauiditate partuque incidit. In viris hoc herniae genus rarum esse solet, in quibus tamen aequae, ac in foeminis, illud enasci potest, si abdomen valentius premitur, vel concutitur.

§. 803.

Non sine periculo est omphalocèle. Nam, si in- testinum prolapsum fuit, aliquando eo delabitur ster- cus, ex quo, vt et spiritu retento, illud vastius tumet inflammaturque. Adiiiciuntur dolores, vomitus, fe- bres, et tandem, incremente inflammatione, ac super- veniente gangraena, homo, nisi minime distans cura-
tio

tio adhibeatur, præcipitatur. Rarius incidit, ut omentum, si id solum eiusque maior modus per illum circulum perrupit, et ab hoc premitur, inflammetur.

§. 804.

Si ea, quae proruperunt, non intus compelluntur et arctius circumdata fascia continentur, etiam metum est, ne ille saepe commemoratus circulus et intentum peritonaeum, neque hoc, et intestinum ac epiploon inter se glutinentur. Nam haec res in omni hernia periculum auget, cum ea, quae ita adhaerent, sine scalpelli opera inter se diduci ac retro compelli nequeant.

§. 805.

De omni etiam herniarum genere, in quo per varias sedes intestinum atque epiploon deuoluta sunt, illud tenendum, eas curari posse in infantibus, quorum corpora auferunt, sola adhibita vincitura. In adultis vero vincitura morbum non tollit, sed leuat, et, si recte accommodata est, hominem sine periculo esse sinit.

§. 806.

Igitur, si exomphalus in puero est, is resupinari debet, et, quod prolapsum est, digito premi, ut id in ventrem relabatur. Umbilico autem et sinui, qui in eo est, imponitur cera, quae fere pileolum repraesentat, ima parte, qua cuti imponitur, globosa, suprema parte latior. Huic imponi potest emplastrum, superfulciendi vero sunt panni gradati. Omnia comprehenduntur fascia, quae abdomen circumit, et quae paulo valentius adstringitur. Necessè vero est, ut haec per plures menses superhabeantur, et, ubi fasciam resolui oportet, ea diligentia adhiberi debet, ne ea, quae in suas sedes reducta fuerunt, iterum deuoluantur.

§. 807.

§. 807.

Adultis vero necessarium est lorum, cui pila affuta est ex subere, panniculis, vel coactili, facta, et aluta contexta, quae tumore, postquam is, repulsis omnibus, defedit, accommodatur. Cum haec, quae diutius superhabentur, sudore conspurcari, cutis vero exulcerari soleant, inter pilam et cutim linteolum mundum, vel panniculus quadratus coniiciendus est. Fascia, vel lorum, melius continet, si ei adiciuntur duae habenaе, quae vtrinque a scapulis descendunt, ita, ut dexterior sinistra, sinisterior dextera procedant, et quae sic, tum in tergo, tum in ventre, illi loro adsuuntur. In valde obesius quandoque necessarium est, ut alia habena a posteriori parte per perinaeum ad ventrem detur et priori adsuatur. Magis tamen opportunum est, si, loco fasciae, semicirculus ex chalybe, cui pila affixa est, abdomini recte et curatius aptatur, et is, mediante loro, adstringitur.

§. 808.

Intestina vero et epiploon, quae, nec intus compelluntur, nec tali vincitura continentur, inflammari nonnunquam solent. Hoc vero incidit post frigora, vel, si venter valde adstrictus est, si adsumpta fuere, quae refrigerant et inflant, et aliena stomacho sunt. Huius rei notae sunt: dolor, tormina, vehemens inflatio, crebrior vomitus, et, si nec aluus, nec spiritus, infra transmittitur. Tandem adicitur vomitus biliosus et mali odoris, imo ipsum stercus per os redditur, quod morbi genus *εἰλεδὸν* medici vocare consueverunt.

§. 809.

Ut vero ea, quae prolapsa, distenta ac inflammata sunt, intus cogi queant, plurimum confert, hominem recte iacere. Ei resupino tum caput, tum coxae

a ministris erigendae sunt *, ilia vero ab alio vtrinque comprimenda. Tumor recta digitis deorsum premittitur, ita, vt priora semper condantur, quae posteriora prolapsa sunt. Situs subinde mutandus et venter parumper concutiendus est.

* Necessè est, vt hoc ab aliis fiat, vtque aegri musculi, praecipue recti, et alii abdominis se ab omni actione remittant.

§. 810.

Si vero ea in suas sedes reduci nequeunt, experienda medicamenta sunt. Super tumorem dari possunt cataplasmata ex pane candido, lacte et oleo. Vel ex lacte coquantur radix althaeae, maluae, herba meliloti, flores sambuci, verbasci, semen lini, donec cataplasmatibus crassitudo sit, et additur oleum. Opportuna etiam est lana oleo madens et succida *. Haec omnia calida esse oportet. Nocere potest et nimius humor et frigus. Nimius tamen calor etiam offendit, et fibras ad validiorem contractionem excitat.

* Sunt, qui pellem leporis, vel lini fasciculum, ex lacte calido oleoque exprimunt et imponunt.

§. 811.

Interea venter superinungi potest oleo, quod rosam excepit. In aluum vero infundi debent lotiones, tum mollientes, tum paulo acriores. Eas iterari oportet, quamuis venter nihil excernat, et ipsa etiam lotio intus maneat. Non raro opem fert fumus peti, si is simili ratione, vel per fistulam ad id accommodatam in aluum immittitur.

§. 812.

Cum his dari debet oleum amygdalarum dulcium recens, quod cum cereuisia misceri potest, adiecto semine cumini, bene trito. Multi vinum Maluaticum cum oleo miscent, et eius cyathum aegro propinant.

Inter-

Interdum, vbi omnia frustra adhibita fuere, opem tulit sanguinis missio, qua vero eius non parum detrahi debet. Ex iam dictis apparere potest, omnia, quae, intus sumpta, calefaciunt, nec non, quae refrigerant et inflant, et, quae ex spiritu vini parata prosunt, aliena esse.

§. 813.

Si vero epiploon et intestinum, quae inflammata sunt, his fomentis in sedes suas reduci nequeunt, ad incidendum tumorem festinare necesse est. Haec tamen chirurgia inanis esse solet, si ea iam gangraena tenet. Cuius rei notae sunt: tumor mollior, ita, vt sinus digito impressus maneat, cutis liuida, et dolor se multum sine leuatione remittens, maiorque imbecillitas (conf. 172. 173.)

§. 814.

Vbi omnia recte repulsa fuerunt, dolor, inflammatio, et alia mala signa, se mox remittunt. Interdum, quamuis omnia desedisse videantur, tamen inflammatio, dolor atque febris, quibus homo vrgetur, et quae timeri possunt (804), haud conquiescunt, sed continuantur. Id quod non solum in hoc herniae genere, sed in omnibus aliis euenire potest. Solet enim incidere, quia intestina iam grauis et magis diffusa inflammatio tenet, vel, quia intestinum, quod ex vehementiori commotione ac vomitu vertitur, implicitum, et quasi inuolutum est, recentiores voluulum vocant, vel etiam, quia illud peritonaei elongati tunica, cum qua intus compulsus fuit, arctius comprehenditur et strangulatur (789. 791. 792). Nec facile inueniuntur notae, quae ostendunt, ex qua occasione intestina laborent. Scire tamen licet, inflammationem non in ea parte intestinorum, quae prolapsa fuerat, consistere, sed magis diffusam esse, si dolor totum

ventrem infestât, et vehemens huius inflatio est. Si intestinum implicitum fuit, inueniri potest manu imposita mali locus, qui vehementer dolet, et digito renititur. Vbi autem intestinum peritonaei tunica frangulatur, eo tempore, quo id manu coactum in ventrem relabitur, haud sonat, et in cute super umbilicum, nec non super muscoli obliqui anulum et ligamentum Fallopii, quasi sinus quidam manet depressior, quem digito sentire non difficile est. Si primum est, homo seruari nequit. In altero experienda sunt, quae medici in ilei et voluuli curatione praecipiant, et ex his etiam mercurius, cuius magnum pondus deglutire iubent, quo intestina explicentur. In ultimo casu necessaria scalpelli opera est.

* Vid. LE DRAN Obs. LVIII. T. II. p. 18.

§. 815.

Hominem autem, quem scapello curari oportet, necesse est, resupinum, et super scorteum puluinum; ita collocari, vt pectore et coxis demissioribus sit, umbilico vero erectiori. Eum etiam duo praeualentes ministri, pectori ac cruribus incumbentes, continere debent. Inciditur super tumorem intenta cutis, plaga recta, et, si tumor maior est, etiam duabus lineis transuersis. Magna vero moderatio adhibenda est, vt sola cutis aperiatur. Nam quandoque, quamuis rarius, si peritonaeum ruptum est, protinus sub ea et adipe intestinum esse solet. Si vero peritonaeum integrum est, secta cute conspicitur aliquod quasi reticulum, quod nihil aliud esse videtur, quam tunica cellulosa, qua peritonaeum contegitur, alioquin tenerior, iam vero vexata, inflata et tumida, in quam non raro etiam humor contractus est. Haec tunica leuissima manu secanda, et vulnus sedulo, obiectis sanguinis linamentis, vel spongia, detergendum est. Neque
chi

chirurgus periclitetur, ne intestinum, quod subest, laedatur.

§. 816.

Tandem vero, vbi ad imam tunicam, ipsamque peritoneum, peruentum est, illud etiam incidi debet. Summa itaque moderatione adhibita illa tunica digitis prehensa leuanda, et, facta prius minori plaga, percutienda est, mox autem demisso specillo, fulcum habente, et scalpello, vel forcice incurua, quae retusum mucronem habet, latius aperienda. Aperto sic tumore, ea, quae proruperant, intus compelluntur (687. 688). Si vero quaedam ex omento vitiosa sunt, vel induruerunt, illa praecidi debent. Quod si vel hoc, vel intestina peritoneae tunicae, vel haec circulo inhaerescunt, et glutinata sunt (804), necesse est, illa inter se, non tam scalpello, quam digito, vel scalpelli manubrio, diducere. Hoc autem non raro incidit, si nondum reposito omento et intestino vincitura iniicitur, illaque et elongatum peritoneum aliquantum comprimuntur. Si vero res cogit scalpello vti, illud semper quam maxime ab intestinis debet abduci. Opportunum esse potest scalpellum Petiti, quod aciem habet non admodum acutam (698).

§. 817.

Nonnunquam res postulat, vt, si eorum, quae in contractiorem circumulum (689) irruerunt, maior modus est, is incidatur, quo magis pateat. Id fieri potest illis ferramentis, quae supra (689. 690. 691) proposui, obseruatis etiam omnibus, quae in ventris vulneribus curandis alias praecepi (694).

§. 818.

Repositis omnibus, vulnere imponi potest glomus, seu pila, ex linamentis facta (21. fig. 11). Superdantur panni et iniicitur fascia, quam mantile vocant cum

suspenforio (623. 639. 700). Necessè est, vt aeger se contineat atque resupinus decumbat. Oportet etiam vti sanguinis missione, abstinentia et lotionibus in aluum immisissis. Pestifera sunt omnia, quae inflant, opportuna autem, prae aliis, iuscula ex auena, hordeo, et similibus cum ptisana.

§. 819.

Observatione cognitum est, eos, quibus in hoc et aliis herniarum generibus magnus modus omenti et intestini descendit, raro seruari, quamuis curatio benecessisse videatur, omniaque sine noxa fuerint retro coacta. Nam omnia abdominis viscera ab insolito pondere premuntur atque male afficiuntur*.

* GARENGEOT Op. T. I. p. 359.

§. 820.

Quamuis vero omnis curatio finita, vulnusque ad cicatricem perductum fuerit, non omnis tamen metus sublatus est. Non raro enim ea, quae repulsa sunt, diducta minus valida cicatrice, iterum in illum circumulum irrumpunt, quare oportet umbilicum pilae atque vinciturae subiicere. Quandoque, et praecipue, si homo iam adoleuit (805), illa vincitura per omnem aetatem necessaria est (806. 807). Id vero non ad exomphalum solum pertinet, sed commune est omnium herniarum, si omentum et intestina excefferunt, et incisa cute in suas sedes iterum reducta fuerunt.

† Exomphalon vulgo pila hemisphaerica vna et vincitura retinere solent chirurgi. Sed etiamsi pila satis magna initio circumulum umbilicalem ita obturat, vt hernia repressa videatur, potest tamen eum progressu temporis ampliare, atque adeo causam morbi adaugere. Quamobrem praestat pilas oblongas duas capitibus duobus vinciturae affigere, capitum vero alteri clauum vncinum alteri ligulam assuere. Vinciturae pars media dorso, capita illa pilis armata oblongis umbilico applicantur sic, vt circuli umbilicalis partes laterales versus mediam vrgeantur. Pilas in situ eo retinet clauus vncinus et ligula per eum data. Vid. *Mémoires et Observations de Chirurgie* etc. par TRECOURT. A Bouillon. 1769.

HERNIA

HERNIA VENTRIS.

§. 821.

Minus peritos hoc herniae genus fallere potest, iisque opinionem abscessus facere, sed vero, tum ortu, tum variis signis, quae cum hernia esse solent, non parum discrepat. Vbi enim intestinum subest, illud vehementissimos abdominis dolores affert, et stomachum etiam afficit, ut, tum ea, quae assumpta sunt, tum bilis, tandemque, ingrauescente morbo, etiam stercus, per os reddantur. Tumor plerumque magnus non est, qui quandoque enascitur, si interior abdominis membrana ex ictu vehementiori, retento diutius spiritu, vel sub graui etiam fascia, aliaue occasione, diducitur. Hanc herniam in nonnullis sedibus et quandoque ex vulnere oriri, quod musculus abdominis, vel solis, vel cum his etiam, peritoneo, illatum fuit, iam alias (790) retuli.

† Hernia ventris fieri potest in quavis ventris regione et facta legitur in linea alba, tum supra tum infra umbilicum, in regionibus umbilici lateralibus, in linea semilunari, in regione epigastrica, in iliis, in regione hypogastrica laterali, prope annulum, supra pubem, in vagina musculorum rectorum, iuxta musculos abdominis alios, per ouale foramen ossium peluis, per incisuram ischiadicam, ad perinaeum, ad dorsum, in vaginam prolapsam aut vterum prolapsum et inuersum, in pectus aut per solutum aut relaxatum diaphragma, aut per foramina diaphragmatis dilatata, aut per vulnera eius; denique in toto ambitu anteriori abdominis in faccum extensa. In herniis illis sede adeo diuersis diuersae quoque partes contineri quisque videt. De his omnino legendus KLINKOSCH l. c.

§. 822.

Nec aliter curatur hoc vitium. Si tumor non cedit, et cum inflammatione est, necessaria sunt fomenta (810), et oportet resupinato recteque collocato corpore (687. 809) tumorem digitis premere atque cogere.

† Quodsi intestinum in hernioso tumore subest, idque inflatum, neque cum adiacentibus concretum, aqua frigida vel nix, tempestiue adhibita non raro ita contrahit intestinum, ut id vel sponte sub situ apto vel digitorum modesta contrectatione in debitum ventris cauum reprimatur. Fomenta calida tum saepe non modo non profunt, sed spiritum intus conclusum expandendo nocent. Atque hoc item de aliis herniis intestini partem concludentibus dictum esto.

§. 823.

Si vero is magis obnuitur, cutis incidenda est cum adipe et carnibus. Interior vero tunica, seu diductum peritonaeum, quod intestinum et omentum continet, relinqui potest, et, resolutis ab eo adipe ac carnibus, cum iis, quae continet, retro pelli. Vulnus glutinatur, eique aptatur vincitura (805. 806). Si tumor ea sede ortus est, qua olim vulnus fuit, illa interior tunica, si olim peritonaeum vulnere laesum fuit, subiecta non est (705), sed carnibus mox subest intestinum, vel omentum. Igitur, si res postulat tumorem incidere, circumspectius illud faciendum, et manus suspendenda est, ne intestinum laedatur.

* GARENGEOT Op. T. I. Art. VI. p. 367.

† Si ad scalpelli usum ventum est, tum in hoc, tum in alio quocunque genere herniarum, magna prudentia et sapienti cunctatione scalpellum adhibere chirurgus debet; nulla enim hernia est, quae a reliquis omnibus non re aliqua differat.

B V B O N O C E L E.

§. 824.

Hoc herniae genus (791) fere frequentissimum est, praecipue viris. Oritur, si homo sub clamore et satietate, et sub aliquo pondere nititur, vel, si is totius corporis nixu grauiores fasces tollit mouetque, si labore ludoque contendit, luctaturque, tibias inflat, si is vomit, vel ficcior, aluum duram reddit, et si foemina partum enititur. Oriuntur etiam herniae casu

casu ab alto, et si per hunc femina valentius inter se diducuntur, et illae musculorum aponeuroses atque peritonaeum (791. 792) laxantur. Nec non, si ab dominis viscera, ictu extrinsecus illato, casu ab alto, praecipiti saltu, et quavis exercitatione, grauiter commouentur, si pectus et abdomen fasciis, thoracibus arctioribusque vestibus comprimuntur. Rarum esse videtur, nonnunquam tamen obseruatum, herniam ex terrore repente fieri *. His vero offensis magis obnoxia est infirmitas, et hominibus imbecillis, obesis, humidis, hydropes laborantibus, iisque, qui quotidie copiosum lac, oleum atque butyrum assumunt, vel qui se calida ingurgitant, saepe per haec, aliaque in abdomine loca, intestinum ac epiploon, descendunt.

* RVYSCHIVS Obs. Anat. Chir. p. 98.

† Est *hernia* in infantibus, quae vocatur *congenita*. Non ignota quidem fuit priorum temporum medicis, veruntamen nouissimis temporibus in lucem clariorem protracta. Fit autem circa id tempus, quo testiculus ex ventre imo in scrotum deuolutus secum deducit peritonaei productionem, cuius hiatus nisi mature satis contrahitur deleturque fortuito eò delapsum intestinum recipit, atque sic herniae initium facit. Vid. ALBERT. HALLERI *opuscul. Patholog. Obseru. XXVIII.* et eiusd. *Element. Physiolog. T. VII. p. 412. seqq.* POTT in *an Account of an particular Kind of rupture frequently-attendant in new born childern* etc. London 1757. HUNTER in *medical commentaries*, Part. I. London 1762. ARNAUD *Memoire de Chirurgie*, London 1768. Senes etiam herniis laborare solent, tum ob intestina magis magisque nitentia in annulos tum ob defectum vitalis virtutis in his.

§. 825.

Plerumque autem haec prius in inguina deuoluuntur, in quibus etiam tumor buboni similis (123) ab initio paruus conspicitur. Huic nomen esse bubonocèle, supra retuli (791). Ea vero, quae sic descenderunt, nisa, illud iter, per quod irruerunt, magis et magis diducunt, tandemque etiam in scroti tunicas:

viam reperiunt. Incidere tamen potest, ut, si maior vis fuerit adhibita, repente et potenter diducantur illae aponeuroses, membranae atque peritonaeum, utque max intestinum in scrotum deoluatur.

§. 826.

Notas, quae in omni herniarum genere communes esse solent, alias (601) posui, nec non eas, quibus bubonocèle a bubone distinguitur * (123). Non ita expedita est distinctio bubonocèles ac herniae cruralis. Bubonocèlem viris, herniam cruralem foeminis, frequentiore esse, obseruatione compertum est. Bubonocèlem propius a pudendis est, et in inguine paulo inferiori. Hernia cruralis in parte superiori, et fere super femur, prominet. Quare etiam, vbi inflammatio accessit, haec magis dolet, si tibia flectitur. Nam valentius adducitur fascia lata, cui *μηροκήλην* aliquantum subiectam esse constat (501).

* Inter alia indicia et hoc esse potest. Imperandum est homini, ut tussiat, interea vero manus admoueatur tumori. Si bubo est, fere nullus in tumore percipitur motus, longe maior in hernia.

§. 827.

Subesse vero intestinum cognoscitur, si tumor paulo magis digito renititur. Etiam, vbi ei inflammatio accessit, longe acerbus dolor, crebrior vomitus et desidendi conatus esse solet, infra vero, nec aluus, nec spiritus, transmittitur.

§. 828.

Si vero omentum est, tumor mollior esse consuevit, et aluus etiam redditur. Vomitus tamen nihilominus vrget, quia ab omento adducitur ventriculus.

§. 829.

Animaduertent, interdum non totam intestini fistulam in tumorem descendere, sed vnam et inferiorem

rem eius partem, quae mole stercoreis paulatim distenditur atque elongatur, ita, ut appendix quasi quaedam et diuerticulum fiat, quod, quia sterco, et cum hoc etiam spiritus, in eo haeret, et, quia id comprimitur, etiam inflammatur*. Oriuntur dolores crebrioresque vomitus, aliaque mala signa, sed alius respondet, cum sterco super eam appendicem ad inferiora descendere possit.

* Vid. RVYSCHII Mus. Anat. p. 63. fig. 3. Eiusd. Thes. VII. p. 10. T. VII. fig. 2. et 3. H. A. R. Sc. MDCC. p. 384.

† Auctor eius loci est LITTRIVS.

†† Tumii ex herniosis, quibus diuerticulum eiusmodi natum est, tum omnino omnes fugiant voracitatem, flatulentia, frigus, nimiam exercitationem, nimios et asperos corporis succussus, ictus loci affecti, obstructionem alui; satis igitur bibant, utantur lubricantibus et carminatiuis, subinde aluum purgantibus quoque.

§. 830.

Si in bubonocele, et in omni hernia, ea, quae descenderunt, non retro compelluntur, tandem gangraena nascitur, quae hominem breui inter frigidos sudores neruorumque distentionem tollit. Maius vero periculum est, si solum intestinum subest, idque stercore accepto vastius tumet, quam, si cum intestino etiam epiploon deuolutum fuit. Vbi enim utrumque est, intestinum facilius in ventrem relabi potest. Vbi vero solum omentum descendit, idque comprimitur, vomitus dolorque non ita vrgent, nec inflammatio tam praeceps est, sed magis lenta, quae vero, nisi illud reducatur, etiam morte finitur.

§. 831.

Ergo omne consilium eo dirigendum est, ut ea, quae prolapsa sunt, in ventrem reducantur. Est vero necessarium, ut cutis supra tumorem sollicitius detergatur. Nam si illa humectata et lubrica est, tumor digitis commode tractari nequit. Tum oportet, red-

dita prius vrina, hominem resupinatum et coxis elatioribus esse, a ministro vero, non ab ipso aegro (809), aliquantum leuari caput atque pectus. Femur etiam, supra quod tumor est, chirurgum flectere oportet, et alium ministrum ilia vtrinque sursum versus premere. Tum digitis premendus est tumor, vt discutiatur, si quis intus est, spiritus. Tandem vero supremus tumor oblique et sursum, lineamque albam versus, in illud muscoli foramen, seu sic dictum annulum, cogendus est, ita, vt semper, quae posteriora prolapsa sunt, priora condantur. Quae sic condita sunt, imposito alterius manus digito deprimantur, donec omne, quod prominebat, reuertat. Hoc, si intestinum est, cum murmure fit (809).

† Sunt, qui hominem herniosum eo casu ex pedibus suspendi iubent, vt partes in herniam ingressae, pondere suo nitentes in ventrem relabantur. De aquae frigidae vsu supra a me dictum est.

§. 832.

Si vero ea, quae prouoluta sunt, iam inflammationem acceperunt, et, quia nimium distenta sunt, haud reuertuntur, id quod ex variis occasionibus fieri supra (808) retuli, protinus confugiendum est ad medicamenta, quae molliunt, et quae ipsi tumori superhabentur (810), et alia, quae in aluum immittuntur (811), atque ore sumuntur (812). Periculum enim est, ne, cum diu frustra per digitos tumor agitur, mortifera inflammatio excitetur.

§. 833.

Quo vero repulsa ab inguine scrotoque excludantur et ventri innorescant, vincitura opus est. Fasciarum vero, quas περιζώματα appellant, varia genera sunt, et cuique chirurgo suus fere modus est. Iis, quibus abdomen circumdatur, adsuenda pila est, et huic proxime subiiciendus ille muscoli obliqui sic dictus

dictus annulus, sicque coercendum, tum intestinum, tum epiploon, tum etiam ea diducti atque elongati peritonaei tunica, siue faccus, quo ilia inclusa sunt. Pilae suprema pars aliquantum inniti potest inferiori ossis ilei spinae, nulla vero alia pars, neque os pectinis, ita valenter premi debet, quam ea modo descripta sedes. Huic etiam pila ita accommodari debet, ut eam non solum erecto corpore, sed sub eius etiam et membrorum quocunque flexu aequaliter, et sine intermissione, premat. Periculum enim est, ubi inguina flectuntur, homoque sedet, vel equo, curruque, vehitur, ne, dato inter inguen et pilam spatio, intestinum iterum deuoluatur. Igitur multi utuntur perizomate, quod ex ferro fabricantur, corioque obducunt, et cui pilam affigunt, quae, vel elaterem habet, vel trochulum, ut, adducto etiam femore, pila altius in inguen deprimi possit. Fasciae lineae, vel ex corio factae, vix satis continent, et quouis corporis nixu diducuntur. Accedit etiam lorum, vel habena, per femina traicienda, quae omnibus, praecipue foeminis, perincommoda esse solet. Nihil etiam nocentius periculosiusque est, quam, si sub vinctura non recte aptata, ea, quae retro compulsa erant, aliquantum reuertuntur, et a pila comprimuntur, non reprimuntur. Id enim mouere potest inflammationem, vel efficere, ut illae partes ea ratione, quam supra (804) proposui, inter se glutinentur, sibi que inhaerescant, et post retro compelli nequeant. Ea curatione admota pueros ita restitui, ut vincturam tandem sine pernicie omittere queant, non vero adultos senesque, alibi dictum est (803).

† De compositione idoneorum perizomatium; vid. *Moriment. Acad. R. Chir. T. V. Journal de Medecine*, par M. A. ROUX, Tom. XXXXIII. De curatione herniarum vsu externo medicamentorum causticorum perficienda vid. *Dissertation sur l'usage des caustiques pour la guerison radicale*

dicale des hernies etc. Par GAUTHIER, à Londres 1774.
 Sed vero etiam ea, quae ab aliis contra methodum cam-
 dicta sunt in *Monum. Acad. R. Chir. T. V. De usu pulve-*
ris tenuissimi corticis quercini ad hernias sanandas vid.
Seances publiques de l'Academie de Chirurgie, à Paris 1779.

§. 834.

Ad scalpelli vero operam decurritur, si, quae de-
 voluta inflammataque sunt, reduci nequeunt, vel, quia
 stercore ac spiritu accepto intestinum vastius tumet,
 vel, quia id et omentum atque peritonæi tunica, nec
 non hoc ac ipse annulus inter se glutinata sunt.
 Festinandum vero est, et haec curatio recentî re adhi-
 benda, neque, cum intestina iam gangraena tenet et
 summa imbecillitas, singultus, neruorum distentio,
 sudor frigidus, aliæque mala signa, ad vltima iam ven-
 tum esse, significant (813).

† Si intestinum vel a faecibus vel flatu distentum est, atque
 haec causa sola subest, quam ob rem reddi in aluum id
 nequeat, ad usum scalpelli non adeo properandum, quam si
 morbus statim ab inflammatione incepit vel iam cum ea
 est. Id intelligimus, si hernia vel ad minorem contactura
 dolet.

†† Anteaquam ad scalpelli operam decurras, aegrotanti et
 adstantibus, quae spes, qui metus subest, significandum est.
 Prognosis autem varia est. Aut enim elapsae partes parum
 aut vix male affectae feliciter in ventrem redduntur. Aut
 partes eae gangraena iam affectae sunt, et homo hac perit.
 Aut haec, quia in loco non amplo est, vel quia non tam
 gangraena quam suppuratio est, hominem quidem non in-
 terimit, sit vero postea gangraena ex faecibus humoribus-
 que ex superiori intestini aperti nec sat commode cum
 vulnere externarum partium connexa parte in ventrem sub-
 dole stillantibus. Aut erit anus factitius seu succenturiatus
 in inguine. Aut sanatio integra videbitur quidem, quando
 scilicet intestinum parum laesum, iam glutinatum et cum
 vicinis coalitum est, attamen, quia in loco eo contractum
 angustatumque id est, causae ad varios morbos praedispo-
 nentis vice per futuram hominis vitam fungi poterit. Et
 cum nonnulli herniarum, quae reductionem sui adhuc ad-
 mittunt, curationem efficacem secundo faciendam nihilo-
 minus proponunt, eorum gratia huc loco commemorandum
 est, herniae non incarceratae operationem chirurgicam
 multo

multo saepius lethalem euentum habere atque periculosiorem esse, quam quae herniae incarceratae, quam vocant, adhibetur, ac praeterea hernias, quae antea sat benignae vitae essent, variis difficultatibus, non praeuisis, impediri, sic, vt chirurgiae huius administrationi moram nectent, atque intestini elapsi reductionem retardent; neque hoc tum in his curationibus, tum in aliis rarum esse, vt vel in sano caeteroquin corpore vitia intus recondita lateant, quae, operatione vel felicissime administrata demum euoluantur, et symptomata grauia moueant, quae periculum ingens mortemque minitentur; propter haec igitur rationi non congruere sectionem herniarum, quae reduci et adhibito idoneo perizomate retineri queant.

§. 835.

Prius autem oportet aluum lotione ducere, sanguinem ex incisa vena mittere, vesicam exonerare, et inguen, si pube contegitur, raderè. Quod si vero inguen incidendum est, debet homo collocari supinus, ita, vt demisso capite sit, coxis vero elatioribus,isque a ministris contineri. Femur tamen, super quod tumor est, a quodam attolli debet. Chirurgus et minister digitisprehendunt super tumorem cutim, eam plicant, attollunt, atque per eam scalpellum rectum, cuius dorsum tumori obuertitur, traiciunt, et eam sic aperiunt. Vbi cutis ex inflammatione valde intenta est, et plicari atque attolli nequit, ea ab exteriori parte deorsum versus incidi potest circumspectius. Plaga facta, adeps, quae nonnunquam valde induruit, non tam secanda, quam ferramento, scalpelloue retuso (*dechauffoir*) diducenda est, donec tandem ad herniae tunicam, quae ex peritoneo deorsum versus subest; peruenitur. Rarius enim hanc ruptam et mox sub ea intestinum esse, alias dixi (794). Inter quae si sanguis fertur, oportet illum linamentis obiectis, vel spongia, occupare atque detergere, si vero arteria secta fuit, illam vincire.

§. 836.

Tunica peritonaei, quam vulgo sacco vocant, scalpello, quod leuissima manu teneri debet, eiusque mucrone, non tam secanda, quam paulatim radenda, et ita aperienda est, ne intestinum, quod subest, laedatur. Vbi minima plaga scalpello facta fuit, illa demissa forfice debet latius super digitum aperiri. Pleurumque humor exit, qui, si bonus est, non subliuidus, nec mali odoris, securitatem pollicetur. Nam, si omnia, quae euoluta fuere, ficciora sunt, coniectura est, ea cum peritonaei tunica coaluisse. Quo vero commode possint reduci intestina, ea, si vastiora tument, adduci queunt, quo retentus spiritus et eo delapsus stercus latius dissipentur (688). Si vero ille sic dictus annulus strictior est, et ob id refundi intestina nequeunt, oportet eum incidi et latius aperiri. Igitur minister educta intestina attollat, quo ea semper a scalpello longe sint. Prae aliis huic chirurgiae idoneum est illud scalpellum, quod LE DRAN inuenit. Adhiberi tamen etiam alia scalpellorum et ferramentorum genera possunt (690). Incidendus vero sic dictus annulus est, lineam albam et sursum versus, ne arteria epigastrica vulneretur (692).

§. 837.

Epiploon vero, si id, vel solum, vel cum intestino, prolapsum, et sine noxa est, etiam reduci leuiter suspensa manu potest. Si vero id induruit, vel iam inflammationem accepit, praestat, illud protinus lino deuincire et praecidere, obseruatis iis, quae supra praecepi (683). Si quae peritoneo iuncta sunt, vel si hoc annulo inhaerescit, ea scalpello non abscindi, sed eius manubrio, digito, vel scalpello PETITI (690), resolui debent (816).

§. 838.

Sunt, qui iubent peritonaei tunicam, vbi ea patefacta est, integram relinquere, et eam, omniaque, quae descenderant, retro compellere. Haec vero curatio non semper tuta videtur. Minimum, si tumor maior est, qualis in oscheocele frequentius esse solet, et si tunicae vetustate frequentique inflammatione occalluerunt, vel, si peritonaeum annulo, intestina et epiploon peritonaeo, inhaerescunt, et, si vitiosa fanies, pus, aliudue alienum, subest, illa prodesse non potest, sed semper nocere.

* Vid. GARENGEOT T. I. p. 311.

§. 839.

Reductis omnibus, ille tendineus sic dictus annulus, praecipue, si is remissus valde fuit, scalpello potest concidi, quo validior fiat cicatrix. Vulneri superdatur illa pila (21. fig. 2), prius in medicamentum ad id accommodatum demittenda. Plerumque solent ouum in vas defundere, idque affuso pauco spiritu ardente agitare, et hac mixtura pilam, vel linamenta, madefacere. Inponuntur panni plures gradati, et iniicitur fascia, quae, quod in inguine spicam describit, inde nomen habet. Videndum ne vasa spermatica pila pannisque premantur.

§. 840.

Necesse est, vt aeger supinus, in alterum latus inclinatus, coxisque paulo elatioribus cubet. Adhibenda est abstinentia. Omnia sollicitius, velut in grauiter vulneratis, agenda sunt. Perutiles sunt lotiones, si ea crebrius in aluum immittuntur. Ante tertium diem, nisi aliud quid hoc requirat, fascia resoluenda non est, et eo tempore multa diligentia adhibenda, ne ea, quae retro compulsa fuerunt, reuertant. Curato

rato etiam vulnere, vincitura (833) nihilo minus necessaria est.

§. 841.

Incidere potest, vt aperto tumore et patefacta peritonaei tunica intestinum iam vitiatum sit et gangraena affectum, id quod intelligitur ex colore, et si ex vulnere stercus cum odore malo effertur. Plerumque mors in propinquo esse solet. Seruari quandoque homo potest, cui id, quod corruptum est, tollitur, et intestini finis, qui superne labitur, vulnere adfuitur* (697).

* Vid. quae ad §. 674. adducta sunt. Adde LAVR. HEISTERI: Diss. de Hernia incarcerata suppurata saepe non lethali, Helmst. Anno MDCCXXXIIX. Qui etiam ostendit, ita curari posse herniam, a chirurgo, quem tumoris mollitudo et opinio bubonis decepit, incisam. Duo exempla etiam adducit SAMVEL SHARP in the *Treatise on the Operations of Surgery* Cap. III. p. 16.

OSCHEOCELE.

§. 842.

At, si cui intestinum et epiploon in scrotum descenderunt (791), hocque intumuit, id, ne opinionem sarco-vel hydroceles faciat, certiori nota explorari oportet. Magnum enim discrimen in ortu causisque positum est, quas supra (824) retuli, cum oscheocele ex bubonocele plerumque oriatur (825), vel, id quod rarius incidit, ex vehementiori totius corporis nixu motuque, aut abdominis pressione. Sarcocèle ex testis inflammatione relinquitur, hydrocele vero plerumque, si valentius compressum fuit scrotum. Si sub tumore sunt intestina et epiploon, ea, homine resupinato (831) in ventrem reduci queunt. Si etiam non omne id, quod deuolutum fuerat, reuertit, quia peritonaeum annulo inhaerescit, maior tamen

tamen prolapsorum pars digitis repelli potest. In sarcocele tumor duritiam fere lapideam habet, in hydrocele vero is digito cedit, sublato vero digito mox iterum confurgit (conf. 801. 827. 828).

§. 843.

Ratio curationis non alia est, quam, quae bubonocetes. Sunt tamen quaedam obseruationes necessariae. Non temere ad scalpelli operam decurrendum, si omne id, quod prouolutum est, potest reduci, et admota fascia, cui pila adfuta est (833), contineri. Nec, ubi maior modus intestinorum omentique descendit, atque ideo ingens tumor est, solet tam magnus metus inflammationis esse, quod plerumque annulus diductus atque multum remissus est. In quo casu etiam ipsam sectionem non satis tutam, sed anceps remedium, esse, compertum habemus. Nam quamuis incisa cute omnia in abdomen compulsa atque sine noxa condita fuerint, infuetum tamen illorum pondus grauiter afficere videtur hominem, ita, ut is non raro breui et subito rapiatur (819).

† Si oscheocele vetus est et vastior, homo is ne perizomate quidem commode utitur, quia, tanta mole elapsorum in ventrem reddita, male admodum afficitur, statim vero atque iterum in scrotum delapsa sunt, melius habet. His tamen suspenforio scroti commodo opus est.

§. 844.

At, si annulus et peritonaeum inter se glutinata sunt, atque ob id retro agi nequeunt, aeger de salute periclitatur, cum eiusmodi tumor pilae commode subiici nequeat (804). Nonnunquam tamen id fieri posse, obseruatio docuit, si vtrumque, et intestinum atque epiploon, annulum perripit, et intestinum repelli potest, omentum autem, quod peritonaei tunicae, siue sacco, inhaerescit, inguini immoratur, et ex

hoc tumor potissimum manet. Nam, si vinctura ita admouetur, vt a scroto excludatur intestinum, epiploon vero parum et minus valenter prematur, homo fere sine periculo esse potest*.

* Vid. SHARP l. c. p. 15.

§. 845.

Si in oscheocele maior epiploei modus et iuncta intestina prolapsa sunt, eaque nec a scroto excludi atque repelli, nec adnota pila et vinctura contineri possunt, multum leuatur aeger, si magno tumori subiicitur fascia, quam *suspensorium* vocant chirurgi, quae is commode excipitur (132).

§. 846.

At in eo, quem scalpello curari oportebit, incidendus tumor est, ab inguine vel annulo deorsum, ad extremum vsque testem. Simul atque ad peritonaei tunicam, seu sacco, peruenit scalpellum, is aperendus est (836), sic, vt intestinum, quod subesse solet haud laedatur. Exire solet ex plaga humor, qui intus in peritonaei tunicam vtplurimum contractus est et qui, si melioris generis, haud liuidus, aut malis odoris est, spem ostendit (836). Caeterum haec quidquam noui curatio requirit (conf. 835. 836. 837). Semper incidenda est peritonaei tunica (838). Fascia (839) vero accommodanda, vt ea etiam scrotum suspensum contineatur. Quod si etiam feliciter cessu curatio, vinctura tamen (833) per omnem vitam necessaria est.

§. 847.

Potest interdum euenire, vt praecidatur arteria epigastrica (692. 836), ex qua re magna sanguinis profusio et ingens mortis periculum sequitur. Ea enim deuinciri commode nequit. Igitur linamenta

ex liquore ſtiptico (411. 412) expreſſa arteriae admo-
veri eamque per plures horas ita aequaliter digito
premi (407) oportet.

§. 848.

Hernia cruralis (792) frequens eſt foeminis, in
quibus grauiditates partuſque peritonaeum multum
diducere et praecipue ea fede laxare ſolent (826). Si
intestinum, quod deſcendit, repelli debet (831), mo-
tus adhibendus eſt, vt id oblique, ſurſum; lineamque
albam verſus, prematur. In bubonoccele enim repo-
nenda, tumor compellendus eſt extrorſum et os ileum
verſus (809. 831).

† Si cruralis ſeu femoralis hernia eſt, tumor eſt ſupra os ilium
eo loco, vbi recta ſupra acetabulum incifura ea eſt, per
quam pſoas muſculus et iliacus cum ſubiectis vafis crurali-
bus ex ventre egrediuntur. Eo loco ad interiora eſt pe-
ritonaeum, ad exteriora pars faſciae latae, adeps et cutis
vna cum infima parte muſculi abdominalis oblique deſcen-
dentis, quae quidem eius expansio vocatur ligamentum
Poupartii. Tumor autem minor eſt, quam in bubonoccele.

†† In feminis etiam non grauidis a cauſis iisdem, quae bu-
bonocceleſt faciunt, hoc herniae genus fit, maximeque a
veſtibus arctioribus.

§. 849.

Vbi vero tumorem inflammatio tenet, et, quae
eo continentur, repelli nequeunt, eum etiam, id quod
per omnia herniarum genera perpetuum eſt, oportet
incidi. Plures, vt plaga tranſuerſa fiat, praecipiant,
alii vero eam commodiſſimam eſſe contendunt, quae
linea longa paulo exterius ſuper tumorem deorſum
deſcendat, qui addunt, metum eſſe, ne tranſuerſa
plaga praecidatur arteria epigaſtrica (692. 836. 847),
vel vena ſaphaena, quas iuxta eſſe ex anatome diſcitur.
Laedi etiam poſſunt glandulae in inguine, et, quae
ipſi herniae ſubiectae ſunt, arteria venaque cruralis.
Tumor, poſtquam apertus eſt, ſedulo conſiderandus,

num is nouus sit, et num ei haud aliud vitium ex vetustate vel admoto prius perizomate accesserit. Si enim haud ita pridem ortus fuit, non semper necessarium est, peritonaei tunicam, vel sacco (838), incidi, id quod faciendum, si ille iam vetustate occalluit; vel, si is arctius comprehendit atque strangulat intestinum (814), vel, si in eum iam multus humor contractus est (838).

CYSTOCELE.

§. 850.

Vesicam, in bubonocele, vel oscheocele, tumori subesse, raro incidit (793). Id cognosci potest, si homo vrinam reddere nequit, nisi presso exterius tumore. Nec alia huius vitii curatio est. Summa cura atque moderatio adhibenda, ne, vbi tumor inciditur, vesica laedatur, quam non peritonaei tunica contineri, sed proxime cuti subiectam in tunica adiposa, vel cellulosa, haerere nouimus.

† De hernia vesicae inguinali, scrotali, vaginali, vid. *Monum. Acad. R. Chir.* Tom. II. et IV. item ANTON. DE HAEN. *Ratio medendi etc.* Tom. III. p. 165. seqq.

§. 851.

Repudianda est illa vulgaris empiricorum medendi ratio, qui in omni bubonocele et oscheocele testem praecidunt atque tollunt. Nec aliae curandi viae, in quas diuersas alii processerunt, securitatem aegris praestare possunt.

† De herniis veris scriptores haud contemnendi sunt ANTON. DE HAEN in *Ratio medendi*, pluribus locis. GEORGE ARNAUD in L. supra allegato, idemque in Tractatu gallice concripto, *Traité des hernies.* Paris 17 AUG. GOTTL. RICHTER, *Abhandlung von den Brüchen*, Göttingen 1778.

Υ Δ Ρ Ο Μ Φ Α Λ Ο Σ.

§. 852.

His verarum herniarum generibus in conspectum quendam, quatenus scire medentibus necessarium est, adductis, iam etiam ad alios tumores veniam, qui, cum proxime ad herniarum similitudinem accedant, his adnumerari consueuerunt (795). Et quidem nonnunquam umbilicus prominet, quod in eum humor irrupit, id quod crebrius iis incidit, quos aqua inter cutem male habet. Humorem etiam in peritonaei laxati diductique tunica crebrius reperiri, si in omphaloele per umbilicum epiploon et intestina prolapsa sunt, alibi retuli (796). Cognoscitur sine opera, humorem intus esse, quia is, si tumor digito premitur, circumfluit. Huic vitio, si cum hydrope est, non alia ratione subueniri potest, quam eo percurato. Nam, si tumor perforatur, et humor effunditur, is breui reuertit*.

* Vide figuram in PVRMANNI Chirurgia curiosa, Cap. VII. p. 330.

Σ Α Ρ Κ Ο Μ Φ Α Λ Ο Σ.

§. 853.

Umbilico interdum carnes increscunt, quae saepe, carcinomati similes, cum periculo tractantur. Accidere id solet pueris, quorum umbilico laxior iunctura post partum iniecta fuit. Nonnunquam corrupta caro oculis, et latius patet, ac nocenter increscit, aliquando vero ea sub cute est, quae inaequaliter tumet. Interdum locus mollior, interdum asperior, est, qui tactus aliis dolorem affert, in aliis vero non habet. Tumor vero, ubi homo resupinatus est, nunquam relapso intestino desidit, nec prementi cedit,

quem vitiosa caro in eadem figura tenet. Nonnunquam plura vitia esse solent, vt et intestinum atque omentum prolapsa sint, vtque cum his etiam humor peritonaei tunicam distendat, et quoque membranis vitiosa caro increseat. Si tumor cum malo vlcere est, valdeque durus, cum magno dolore, is omni curatione, praecipue admotis medicamentis adurentibus, irritatur. Nec is sine periculo scalpello exciditur. Si vero tumor malus non est, is vtraque ratione tolli quandoque potest *. Caro etiam, quae sub cute increuit, hac incisa, resoluenda eximendaque est.

* Vid. IOBI A MEEKREN Obs. Cap. XLVII. p. 200.

Σ Α Ρ Κ Ο Κ Η Λ Η.

§. 854.

Huius vitii duo genera esse, retuli (798). Vtrumque nascitur, si, vel testiculus, vel, quae ad eum pertinent, arteriae venaeque, et membranae, quibus haec partes comprehenduntur, compressae, vexatae et inflammatae fuerunt, praecipue, si testiculo, qui ex his et aliis causis, ex impura venere et gonorrhoea suppressa (129) inflammatus est, non opportuna curatio fuit adhibita (254 ad 258) *. Observatio docuit, testem tumere, et sarcocelen oriri posse etiam ex ea causa, ex qua aliae veraeque herniae nascuntur, si, retento spiritu, vel sub graui fasce, vel alia occasione, homo valentius et diutius nititur, vel, si is praecipiti saltu in terram fertur **. Inter rariora est, testiculum osseum fieri ***.

* Sarcocelen ex acu in testiculum infantis infixam describit SAVIARD Obs. LVI. p. 253.

** Vid. LE DRAN Obs. LXXI T. II. p. 132. Inflato abdomine et sub fortiori nixu adducitur musculus obliquus externus abdominis, et contrahitur annulus, quo processus peritonaei, seu vasorum spermaticorum velamentum, quod ex tunica

tunica cellulosa peritonaei habent, comprimitur. Sub praecipiti saltu vero accidere potest, ut a colo, fecibus durioribus pleno ac tumido, peritonaeum super anulum istum atque inflammationem accipiat. Haec vero, si incidunt, impediunt, quo minus sanguis per venas minores permanere queat, et intumescit ac inflammatur testiculus. Haec res mihi haud ita pridem confirmata fuit, cum, ut hydrocele curari posset, longa magnaque plaga incisa esset tunica vaginalis. Ipsius enim testiculi grauior inflammatio, orta fuit, cum tumore, non aliam ob causam, quam, quod ab inflammato illo vasorum spermaticorum velamento comprimerentur venae, et quod per eas sanguis permanere haud posset.

*** Vid. H. A. R. Sc. MDCC. p. 47.

† Testiculus sarcocele affectus modo laevis est extrinsecus, modo non est, sed exstantibus quibusdam hispidus; alio tempore non dolet, alio dolet; interdum funiculus spermaticus simul durus est et epididymis tumet, interdum haec vitia absunt. Intelligitur ex his, qua data eonditionae testiculus vel benigno vel maligno morbo laboret.

§. 855.

Si testiculus occalluit, licet ante scalpellum prius experiri medicamenta, quae glandularum tumoribus ac scirrhis resoluendis quandoque idonea esse retuli (113. 267). Necessaria vero cum his est fascia, quam suspenforium vocavi (845), qua testiculus excipiendus et semper sustinendus est. Parum valent medicamenta, quae ore sumuntur. Victus sit tenuis et parcus et alius subinde ducatur.

§. 856.

Si his vero per plures dies admotis nihil ex tumore minuitur, et aegro, cui testiculus indecore, vel etiam cum dolore, dependet, vltima experiri statutum est, testiculus excidendus est. Protinus vero considerari et diligentius admoto digito explorari oportet arterias et venas spermaticas, vbi illae ex sic dicto annulo educuntur et ad testiculum feruntur. Illae enim si multum tument duraeque sunt, chirurgia, in qua

caeteroquin multa genera ac tempora periculi sunt, sine pernicie adhiberi non potest, cum eae tuto, nec praecidi, nec deuinciri, queant. Nonnunquam aliud vitium accessit et per laxiorem annulum etiam omentum atque intestina descenderunt, quae supra durum tumentemque testiculum haerent. Id ex eo cognoscitur, si in inguine, vbi modo dictae arteriae venaeque descendunt, tumor est, non vero ita durus, sed magis aequalis, et si resupinato homine pars quaedam ad ventrem reuertit, vel pressa retro pellitur. Et haec res curationem recipere potest, si, repositis iis, quae deuoluta erant, arteriarum venarumque funiculus lino adstringitur, et testiculus excinditur.

† Sarcocele, quae dolorem iam mouet, atque adeo iam scirrhi maligni indolem prodit, vix tuto refectione curatur; plerumque enim mors maturatur; quod et fieri solet, si funiculus spermaticus speciem duri tumoris prae se fert. Illi igitur, qui chirurgiam efficacem procrastinant, dum dolor accedat, morbum sanabilem non attingunt, insanabili malo malum addunt.

§. 857.

Quod si vero res scalpello agenda est, ante aliquot diebus corpus victu viniq̄ue abstinentia praeparari oportet, vt aeger modicos salubresq̄ue cibos assumat et ptisanam bibat. Sanguis praeterea mitti et alius duci debet medicamentis satis valentibus, minus autem acribus (63). Ipso autem die, inguen, si pube tegitur, radendum, homo supinus collocandus, et plaga, quae recta deorsum fertur, inguen et scrotum aperiendum, donec ad scroti infimum peruentum sit. Hoc enim nisi fiat, metus est, ne quid sanguinis concreti in scroto maneat. Rectus scalpellus ita admo- veri debet, vt dorsum vasis spermaticis obuersum sit, et is prius solam cutem digitis chirurgi ac ministri plicatam sublatamque cum pinguedine secet (835). Vbi autem ad tunicam, quae vasa illa tegit, peruentum fuit,

fuit, inclinandus mucro est, vt et hanc fecet. At enim scalpellus quam leuissima manu teneri debet, summaque cura adhiberi, ne arteriae, venae neruique attingantur (836). Minor vero plaga facienda, vt intrare digitus possit. Super hunc enim in vulnus demissum hoc commode forcice ampliatur. Si etiam intestina descenderunt et super testem haerent, maiori diligentia opus est, ne ea, quae prolapsa sunt, violentur. Quae, si patefacta fuerunt, protinus reponenda sunt (736). Omentum vero deuinciri atque praecidi potest. Videndum tamen sedulo, ne omento, quod intestinum, praecipue coeci appendix, cui a vermiculo nomen est, comprehendatur, id quod fieri potest, si tumor ab inguine dextro dependet (683. 837).

† Cum fieri possit, vt testiculi hydrocele paulo durior aliquando habeatur pro sarcocele testiculi, antea quam alia agere occipias, tumidus testiculus perforandus est, vt pateat eius status. Nam si sola hydrocele fuerit, seruari poterit testis, sin aut nil effluerit, aut vna cum humore peccante praua conditio testis solidi fuerit, reliqua, quae in sequentibus praecipiuntur, ex arte fiant.

§. 858.

Patefactis sic omnibus, modo commemoratus tunicae cellulosae processus, qui plerumque induruit et tumet, a vasorum spermaticorum funiculo resolui, et lino incerato separatim a reliquis ad annulum deligari debet. Alio vero lino vinciri oportet vasorum spermaticorum funiculum, a quibus testiculus dependet. Linum ex quatuor filis debet esse compositum, non tortis, sed sibi ad latus positis, mediaque cera ita inter se glutinatis, vt ligulae similes sint. Lini duo capita inter se connexo nodo adstringuntur, primum simplice, post, vbi linum iterum funiculum comprehendit, duplici, quali chirurgi plerumque vtuntur. Inter lini etiam capita, antequam adstringuntur, ponendi sunt panniculi minores ex linteo incerato, quo

id melius infideat, et, ne arteriam venamque abrum-
pat. Capita vero extra plagam relinquenda sunt.
His peractis, testiculus a tunicis suis digito, scalpelli
manubrio, ferramentoue resoluitur. Si tumor ingens
est, etiam ex scroto aliquid excinditur. Tandem ille
funiculus, ex quo testiculus dependet, scalpello ab-
scinditur, ad quartum circiter digitum, ab iniecto vin-
culo. Praeciditur quoque illud velamentum, quod
alio lino adstrictum fuerat, ad alterum circiter ab hoc
digitum, et totus testiculus demitur. Alia sectione
vero ampliari debet annulus, ne, superueniente in-
flammatione, tumentes arteriae, venae neruique, cum
illo velamento, quod haec vasa ex tunica cellulosa
habent, a minori et strictiori annulo strangulentur.

† Alii, ut PERCIVAL POTT soluant arteriam spermaticam ab
vase deferente digito mediante, camque seorsim vinculo
constringunt, quo iniecto testiculum a funiculo haud pro-
cul a loco vinculi, fere spatio dimidiae vel quartae partis
pollicis rescant, et tum demum eum a scroto separant.
Vid. de his aliisque non paucis omnino *A Treatise on de
Hydrocele* etc. By PERCIVAL POTT. *The third Edition.*
London 1773. Germani versum hunc librum ex editione
secunda, legere possunt. Translator fuit IOH. CLEM.
RODE. Librarius ROTHE Hafniensis.

†† Sunt etiam, qui, vinculo constrictis vas, curationem
reliquam differunt in id tempus, quo testem vident reddi-
tum esse flaccidum et nutrimento orbem atque corrumpi,
hoc enim doceri putant, recte vineta esse vasa, neque de
fanguinis profusione quicquam esse metuendum; atque
tum testem sub vinculo rescant.

§. 859.

Super vulnus linamenta eatonus dari debent, do-
nec id tegant atque impleant, ea vero non fulcienda,
sed leuiter tantum ponenda sunt. Caetera, quae ad
reliquam curationem pertinent, supra (834. 839. 840)
comprehensa sunt. Vbi metus est, ne hominis loti-
um fasciam conspurcet et vulnus irriter, accommodari
potest scroto velamentum ex linteo incerato.

§. 860.

§. 860.

Ad hanc curationem festinare, cum praeceps sit, nullo modo conuenit. Ac neque in omni vitio illa experienda est. Si enim arteriae venaeque spermaticae, a quibus testiculus dependet, occalluerunt, illa deuinciri nequeunt (856). Nam si illae lino altius et in ipso abdomine adstringuntur, sequi solet peritonaei, vel potius tunicae cellulosae, quae sub eo est, inflammatio, quae hominem interimere solet. Ea quoque curatio esse debet, si testem ex ictu, aliaue occasione, grauis inflammatio tenet, et haec in gangraenam tendit (133). Superuacua est illa, si ferius adhibetur, et ubi iam arteriae venaeque saepe commemoratae, ex quibus testiculus dependet, gangraena affectae sunt. Interdum tamen etiam temeraria medicina profuit*.

* Vid. LE DRAN T. I. Obs. LXXIV. p. 149.

Υ Δ Ρ Ο Κ Η Λ Η.

§. 861.

Humor, qui fere semper inter mediam, vulgo vaginalen dictam, et imam testiculi tunicam, seu albugineam, consistit*, effertur ex ruptis lymphae accommodatis venis. Etiam confluit, vt videtur, si humor, quo illae partes, ne inter se coalescant, humidantur, haud iterum suis venulis absorbetur.

* Raro euenire arbitror, humorem inueniri inter erythroideam et vaginalem. Vid. qui optime de hydrocele scripsisse videtur SHARP'S *Treatise on the Operations* Cap. XI. p. 32. Pluribus autem Autoribus opinionem huius hydroceles fecisse videtur tumor, qui in tunica vaginali et dilatata per confluentem humorem cellula oritur, et ubi humor, velamento quasi suo, et cystide inclusus, inter vaginalem et erythroideam reperitur. Hoc vero si incidit, vt plurimum humor etiam est inter testem atque vaginalem tunicam. In entero- et epiplooele non raro etiam in peritonaei tuni-

tunicam, seu faccum, humorem destillare, alibi retuli (836). Humor vero sub ima vel albuginea testiculi tunica esse non potest, nisi hic vitiatum sit, induratusque, qualis in sarcocoele esse solet. Hydrocelem, in qua humor tribus locis deprehensus fuit, describit LE DRAN T. II. Obs. 75. p. 159.

† Hydrocele dicitur familiarior esse incolis regionum australium; frequens quoque est inter Britannos, vid. WARNER in *An Account of the testicles*, London 1774. KAEMPFER quoque commemorat hydroceles speciem inter regni Cochini incolas endemicam; *Malabaricam* vocat, vid. *Amoenit. Exot. Fasc.* III. Obs. 7. Scriptorum de sede varia hydroceles opiniones enarrat PERCIVAL POTT in *Treatise on the hydrocele*, London 1773. p. 6. seqq. Item BONHOEFFERVS in *Dissert. de hydrocele*. Argent. 1777.

§. 862.

Certis et supra positis indiciis (844) cognoscitur, humorem subesse. Si humor digito premitur, is, vel circumfluit, vel, si vehementer increuit, tumor renititur, sicut vter repletus et arcte adstrictus, in quo tamen plerumque testiculus, neque visu, neque tactu, sentitur. Tumor sine omni dolore est, qui, si quandoque leuior fit, se nunquam ex toto remittit, nec pressus desidit. In inguine vero eaque sede, vbi arteria venaque, ex quibus testiculus dependet, ex annulo educuntur, tumoris vel nihil est, vel parum, pro magnitudine illius, quo inferius scrotum intenditur. Si etiam humor, qui intus est, multum increuit, nullum vero vitium contraxit, is tanquam in vitro cornuue per scrotum apparet: qui vero, si foeculentus est, percrausus, colore luridus et ater, ita haud distinguipotest. Causas praeterea, ex quibus varia herniarum ac tumorum genera nascuntur, etiam indicia diversarum specierum ostendere, supra retuli (842).

§. 863.

Sunt alia indicia, quae sedem humoris ostendunt. Non parum enim hydrops scroti ab hydrocele discrepat. Nam si tunica illa cellulosa, quae sub scroto est,

et

et quae illam membranam, quam *δακτύον* vocant, vtrinque tegit, humore intenditur, scrotum sine rugis est aequale albidius et magis omni sua parte tumidum. Vitium autem plerumque cum hydrope per vniuersum corpus oriente esse solet. Tumor mollis est, qui prementi digito cedit, et se eo sublato tardius attollit. Intumescit etiam cutis, quae super glandem est, adeo, vt ea fistulam quoque vrinae intercludat. In hydrocele tumor prementi magis renititur, remoto digito, subito attollitur. Scrotum vero rugosum, coles minor est et contractior, qui fere sub tumore delitescit. Tumor etiam non nisi vnum scroti latus plerumque occupat.

† Hydroceles nomen diuersis morbis ab Auctoribus impostum est. Hydrocele vera est ea, quam PLATTNERVS paulo antea descripsit, estque hydrocele testis, vbi aqua inter vaginalem testiculi tunicam, qua testis vbique laxè comprehensus est, colligitur, tanta tandem mole, vt testem eius lateris nullum esse opineris. Alia hydrocele est funiculi spermatici, vbi aqua vel per omnes cellulas cellularis processus peritonaei, vascula funiculi connectentes diffusa est, vel cellulis eius quibusdam in speciem sacculi aut hydatidis mutatis continetur. Illam vocant anasarcam funiculi spermatici, hanc dicunt hydrocelen cysticam funiculi spermatici. Est aliud genus, reperiendum in sacco herniae scrotalis, quod igitur complicatum est cum ea ipsa hernia vera. Huic analogon est id genus, quod in infantibus tenerioribus nonnunquam obuium est, quando scilicet a descensu testiculi ex abdomine in scrotum relicta fuit cavitas in processu peritonaei, quem testis ex hoc eduxerat; in ea enim tum interdum aqua colligitur; quae quia per hiatus eiusdem processus communionem habere potest cum cauo imi ventris, subinde euanescit et reuertitur. Quamobrem hoc genus cognomen *pneumatocelæ* meruit.

§. 864.

Hydrocele oritur, si venae lymphae accommodatae rumpuntur, vel, si compressis arctatisque sanguinis itineribus humor libere reuertere nequit. Igitur, si testis, id quod equum conscendentibus, vel effreno equo vectis, quandoque accidit, femoribus submittitur

tur, et is hac aliaue occasione allatoque icſu valentiu premitur; Si arteriae venaque, ex quibus teſticulu dependet, aliquid ſuperimponitur, et illae a deuolutu inteſtinis atque indurato omento, a veſtibus vel vitu ſtura, bubonoceles cauſa admota, premuntur; Si aliu tumor, ex oſcheocele, vel ſarcocele, ortus, ex iis de pendens, eas multum adducit et venas multum co arctat, hoc vitium naſci ſolet. Ex his etiam intell gitur, quandoque id per ſe oriri, quandoque id eſſi cum aliis herniarum generibus.

§. 865.

Hoc valetudinis genus ſine dolore et fere ſine pe riculo eſt. Si humor vehementer increſcit, quando que is perrumpit per intentas membranas et effertur glutinato autem vulnere is iterum circa teſticulum in creſcit, id quod etiam euenire ſolet, vbi is incifo tu more effunditur. Non ita timenda eſt hydrocele quae non facile ad gangraenam aliaque vitia, quae maius periculum habent, ſpectat. Nec ea, ſi modu tumor ſcacia exceptus ſuſpenſus teneatur, prohibet quo minus ad vltimam ſeneſtutem perueniant homi nes. In corpore, quod mali habitus eſt, et ſi humor intus ex admixto ſanguine putris eſt, is teſtem cutim que erodere poteſt, ita, vt mala vlcera fiſtulaeque oriri quandoque poſſint.

§. 866.

Superuacua ſunt plerumque medicamenta, quae extrinſecus admouentur, ſi humor penitus inſedit. Quo minus vero tumor ad maiorem molem increſcat prohibet ſcacia (132. 845). Scalpelli opera neceſſaria humorque effundendus eſt, qua tamen curatione mor bus non tollitur, ſed ad tempus leuatur, cum tumor poſt interuallum vt plurimum rurfus aſſurgere ſoleat. Tumorem plures aperiunt illo ferramento, quo aſcitu labo

laborantibus aqua ex abdomine emittitur (756). Praestat vero, scalpello vti ancipiti, quo alias, si sanguis mittendus est, venae inciduntur. Chirurgus sinistra prehendere debet tumorem, ita, vt humorem, quantum valet, a superioribus et teste ima versus propellat, et post audacter transfuersas membranas secare, donec perueniat ad humorem. Plaga facienda est in parte inferiori atque externa tumoris. Nisi cum periculo laeditur illa membrana scroti, quae testiculos diducit, et quam in scroto linea, quam ἑσφὴν vocant, indicat, quippe arteriam comprehendit, ex qua sanguinis profusio timeri potest. Vbi omnis humor effusus est, linamenta eatenus imponi possunt, vt vulnus tegant, et id glutinari.

§. 867.

Si nihilominus vel scalpello praecisa vel rupta fuit arteria, et sanguis cum impetu ruit, quod vitium alii αἱματοκῆλην vocant, sine mora omnis humor euocandus, vulnus latius aperiendum, idque purgandum est, vt rupta arteria oculis pateat. Sanguis deuincta compressaque arteria vel admotis medicamentis cohibendus, et vulnus percurandum est. Si vero is non quiescit, vel, si testiculus ictu, aliaue re, ita laesus est, vt seruari non possit, id quod humor, qui exit, significat, si is ater, faeculentus et mali odoris est, promendae sunt arteriae venaeque, ex quibus is dependet, illaeque lino deligandae et praecidendae, testiculusque tollendus est (857. 858. 859).

§. 868.

Si incisus superioribus membranis humor non omnis effluxit, et eius maior adhuc modus subesse deprehenditur, altius demittendum scalpellum est, quo is, qui inter mediam imamque tunicam concurrat, etiam exeat. Sedulo videndum, ne quod ex festi-
one

one periculum fit, quod esse potest, vbi cum liquor etiam intestinum subest, quod sine pernicie vulnera nequit.

§. 869.

Si vero effuso sic humore sanitas ex toto reddita haud fuit, et is iterum renascitur, et si vehementi malo vehementiori auxilio succurrendum est, medentes etiam in varias curandi vias processisse legimus. Quidam praecipiunt, vt acus linum trahens ex pluribus filis compositum tortumque per tumorem traiciatur, vtque id linum, quod in vulnere relinquitur bis in die sic ducatur, vt tumorem subeat pars, quae superior fuit. Linum vero aliquo medicamento illinendum esse addunt, ex iis, quae callum exedunt atque aliis, quae pus alunt. Moto enim pure testicul. membranas, quas callus obduxit, purgari, callum resolui et illud humoris profluuium tandem vinci.

§. 870.

Alii, qui idem moliantur, tumorem facta patentiore et ab inguine ad imum scrotum descendente plaga aperiunt, testiculi membranas, vel scalpello, vel si aliquis medicamentum mauult, adurentibus exulcerant, atque etiam suppurationem excitant. Vtrique vero vlcus, vbi per plures dies nihil humoris ex eo effluit, illudque penitus siccescit, ad cicatricem perducunt. Nec desunt, qui, tumorem non scalpello sed impositis adurentibus aperiendum esse, existimant, cum iis protinus pus citari possit.

§. 871.

Curationibus vero his difficultatem facit inflammationis vehementioris timor. Nam non solum incisis et exulceratis tunicis, sed ipsi etiam testiculo, inflammatio superuenire solet, quae, si cum magno dolore atque febre est, aegrum in malis esse ostendunt.

Testi-

Testiculus enim cum inflammatione intumescit, vt videtur, eam ob causam, quam supra adduxi (854). Id vero significat lumborum dolor, si is aegrum etiam molliter cubantem affligit, qui, si increbrescit, pessimum signum est. Qua ratione his succurri possit, tibi proposui (130. ad 133), vbi etiam executus sum, quae scroto, si id inflammatum est, idonea sunt (134).

§. 872.

Vbi autem tumor maiori plaga incisus, orae etiam exulceratae fuerunt, id quod sine inflammationis periculo haud fieri potest, et vbi nihilominus vulnus adhaec madet, multum proficiunt cataplasmata et emplastra, quae plurimum emolliunt atque pus citant (91. 12), si ea diutius et sine intermissione superhabentur. Quandoque enim illa ea sede, vbi humoris exitus est, ouum tumorem doloremque faciunt et suppurationem excitant atque felicem curationis exitum ostendunt*. In omnibus vero curationum generibus liamenta leuiter et ita imponi debent, ne iis arteria et vena spermatica premantur (132. 854. 855). Homo semper supinus in lectulo contineatur, et fascia, siue suspensorium, subiiciatur tumori.

* Sectione et facta patentiori plaga, admotis etiam non solum propter inflammationem, sed etiam propter pus mouendum, cataplasmatibus et emplastris haud ita pridem hydrocele curata fuit, ex qua iam liquor bis frustra emissus fuerat. Vitium ortum erat ex compresso valentius inguine per arcubalistam, qua sagittae emittuntur.

† Curatio hydroceles varia et multiplex inde ab antiquioribus temporibus reperta est. Si morbus tantummodo localis est, neque recentior, medicamenta intus sumenda fere superuacua sunt. Si ab vitio quodam vniuersi corporis ortus fuit, aut id progressu temporis accessit, medicamentorum id vitium corrigentium tollentiumue vsus necessarius est, quacumque via medendi locali vtendum esse videatur. Aduersus hydrocelem recens ortam, quae nullum alium morbum, seu causam seu comitem, habet, medicamenta extrinsecus adhibenda, efficaciora quidem discutien-

tia, experiri licet. Iis autem nihil proficientibus, morbu
 simplex, non nimium increfcens, trahi debet, vsum rerum
 non naturalium apte instruendo, atque fufpenforium ido-
 neum adhibendo. Si quod vitium testiculi simul tubel
 immedicabile, resectio testiculi fiat, nisi quid fit, quod pro
 hibeat. Vbi vero hydrocele sine alio morbo est, eaqu
 mole sua molestiam aegroti creat, efficaci chirurgia opu
 est, siue morbum radicatus tollendi, siue minuendi et le
 vandi animus fit. Palliationem, quam vocant medici
 descripsit PLATTNERVS; quae, quamvis raro, tamen tan
 dem aliquando concitata inflammatione sanationem radi
 calem efficit. Hanc autem certo perficere si statutum est
 ex diuersis illis viis curandi eam eligere rationi conuenit
 quae et efficacior, et tutior, et simplicior sit. Laudes ea
 meretur ea ratio, qua et scrotum et tunica humorem com
 prehensens incisione longa (§. 870.) diuiduntur. Ita enim
 nihil alieni retinetur, et testiculi habitum sanum morbi
 dumue dignoscere datur. Incisio autem tunicae vaginali
 a quibusdam forfice, ab aliis specillo fulcato et cultro pro
 ducitur. Alii vero in incisam eam cystidem protinus e
 anteaquam omnis humor effluat immittunt manus sinistrae
 digitum, vt eo duce mucro cultri tuto dirigatur, dum
 facta sit sufficiens tunicae illius dilatatio. Reliqua curatio
 spectat doloris lenimen, febris moderamen, inflammatio
 nem futuram etc. Atque methodum hanc laudant vel illi
 qui alia via lubentius incedere solent, v. c. POTT, cui in
 hoc genere multi multum tribuunt. Quodsi magna aqua
 rum collectio est, tunica igitur vaginalis et scrotum nimis
 extensa, recte agitur, si antea facta pertusione tumoris
 aquae emittuntur, ipsa autem sectio in futurum tempus
 differtur. Nam emissis aquis chirurgus de conditione
 testiculi tactu iudicare potest, partes vero antea nimium
 tensae iam relaxatae moram nanciscuntur, sese contrahend
 et robur aliquod recuperandi. Facta post noua aquarum
 collectione, at mediocri, sectio et curatio radicalis felicio
 rem profectum habet. Siue autem praemissa pertusione,
 siue non praemissa, cultro sectio facta est, et tunica vagina
 lis crassa et dura, quam suppuratio absumere nequit, quic
 quid eius sponte non fecedit, cultro, sed magna modera
 tione adhibita separari debet. De hac ratione vid. SA
 BATIER in *Monum. Acad. R. Chir.* T. V. Curatio autem
 radicalis eo fit, quod inflammatione et suppurazione me
 diocri mota tandem cystis cum ima testiculi tunica con
 crescit, atque adeo noui humoris collectio fieri nequit.
 Cum vero multi aegrotantium tam longam scroti sectionem
 horreant, chirurgi omnium aetatum de aliis medendi ra
 tionibus cogitarunt, quae inflammationem et suppuratio
 nem mouere possent. Nonnulli igitur v. c. RVYSCHIVS in

Adversar. Anatom. Decad. III. et WARNERVS l. c. In minorem plagam, qualis palliandi causa sit, turundam indunt, irritandi causa; alii, ut MONROVS in Medical Eff. and Obs. Vol. V. P. I. eodem consilio cannulam acus triquetrae in loco puncturae relinquunt. Verum vehemens dolor et gravis inflammatio postea saepius, nec tamen saepius, quam volunt, perfecta curatio sequitur. Fuerunt quoque, qui iniectis liquoribus variis, tanquam spiritu vini, vel vino rubro, aqua vulneraria, camphora, inter se remixtis vterentur qua de ratione vid. SABATIER l. c. Paucis via haec probata est. Setacea veteres ut GALENVS Method. medend. L. IV. GUIDO DE CAVLIACO Chirurg. Tr. VI. Doctr. II. C. I. dudum adhibuerunt. Eos duces nostra aetate secutus POTT fere nimius est in celebrandis huius methodi laudibus; quem vide l. c. Medicamenta caustica quidam, ut docet PLATTNERVS, ad cystidem exulcerandam et suppurationem excitandam, aperto antea scroto, admouerunt. Longius progressi aetate nostra sunt Britannorum quidam, in primisque ELSE, chirurgus peritus, qui in Essay on the cure of the hydrocele of the tunica vaginalis testis, London 1770 edito libro usum causticorum scroti parti inferiori anteriorique impositorum caeteris medendi rationibus praefert. Lapidis autem infernalis seu caustici alius particalam nummo Britannorum, qui ipsis Schilling dicitur aequalem eo loco scroti applicatam per quinque et horas amplius, aliquando per nycthemeron relinquit, ut non modo scrotum sed et tunica vaginalis testis aduratur, fiatque inflammatio, suppuratio, destructio tunicae vaginalis, testisque coalitus cum scroto. Plura vid. in Libro eo ipso vel in RICHTERI Biblioth. Chirurg. T. I. P. I. Si fides habenda est ELSIO, tuta admodum haec curatio est; nam ex multo tempore in nosocomio ad D. Thomas sine haesitatione adhibetur. Virum ea ratione curatum quidem vidi, quem tamen tussis protinus superueniens, et ex ea orta tabes, ex viuis sustulit.

†† PLATTNERVS de hydrocele funiculi spermatici nihil dixit. Eius genera duo sunt. Aliud vocari potest *anasarca funiculi spermatici*, quando scilicet aqua per omnes cellulas eius tunicae, quam vulgo tunicam vaginalem funiculi spermatici nominant, diffusa est. Aliud nominatur *hydrocele cystica funiculi spermatici*, ubi aqua collecta est in tumore seu cystide formata ex vna vel pluribus cellulis tunicae illius. Prior illa hydrocele tactu mollis est et diffusa per totum funiculum, immo vero aliquando per annulum abdominalem porrigitur in cellulas eas, quae vasa spermatica in imo ventre concomitantur. Potest tum esse opinio de epiplocele. Hydrocele cystica tumorem seu quasi vesicam offert tactui scrutantis medici, oblongam, eam, et ouo

maiori minoriue similem. Haec plerumque est morbu localis, neque a vitio reliqui corporis genitus. - Sed anafarca fere semper ab hydropica corporis constitutione efficitur. Neuter eorum tumorum pertusione sola certo curatur. Sectio igitur faciendae est, qua facta et aquae effluunt et suppuratio consequens radicalem sanationem promittit. Interdum opus esse potest membranularum iponte non secedentium separatione cultro vel vno vel pluribus actibus peragenda. Nonnulli etiam ad absumendas membranulas adurentibus vtuntur. De hydrocele haec vid. DOUGLASS in *Treatise on the Hydrocele*, London 1755. PERCIVAL POTT in l. c. SCHMUCKER L. saepius cit. T. II.

HYDROPS SCROTI.

§. 873.

Ad scroti vero tumorem (733. 863), si is cum hydrope in adulto est, vtendum est iis, de quibus alibi dictum est (739. ad 743), et de quibus medici praecipiant. Si tumor concidendus est, vt humor exeat, vtendum est scalpello tenui atque bene cultellato. Post magna cura adhibenda, ne gangraena nascatur, id quod etiam accidere solet, si humor per se tenuatam cutim perumpit, vel erodit (737).

§. 874.

Quandoque pueri nascuntur, quibus scrotum intumuit, quae res oriri videtur, si infans in vtero ita compositus fuit, vt verenda pressa fuerint. Tumor saepe per se dissipatur, opitulatur vero vegetabilia, quae resoluunt atque discutiant (49), si ex vino rubro, vel aqua, cui acre acetum adiectum fuit, coquuntur, et panni ex liquore bene expressi calidique imponuntur. Nec inutilia sunt emplastra, de cumino, diaphoreticum, si ei aliquid ex emplastro de meliloto adiicitur. Tenerior vero cutis saepe emplastrorum impatiens est, quae, si id deprehenditur, protinus tolli oportet.

† Scroti hydrops adeo interdum increfcit, vt, nifi aquae emittantur, gangraenae et fphaceli timor fit. Emissio fieri paulatim debet, ne partes natura fua laxae, morbo autem magis relaxatae fphacelo corripiantur. Itaque nec longa profundaue fectio, nec plures fcarificationes fiant, alioquin omni humore fubito effluente partes folidae flaccidiores omnem humorum per fe fe motum protinus fufflaminant, ideoque emortuae fiunt. Aut paucae incisiones in fuperficie cutis aut pertufio acu triquetra facta eum metum minus parit quidem, vt nihilominus poft amaris et roborantibus diligenter vtendum. Ab emiffione aquarum fanationem integram fieri perquam rarum eft. Intus funtorum medicinarum actio iuuatur.

Κ Ι Ρ Σ Ο Κ Η Λ Η

§. 875.

Supereft, vt de genere vitii dicam, quod olim Graecis κισσοκήλη, Latinis ramex *, dictum fuit. Interdum enim venae crebrius commemoratae, vbi per inguen ad testiculos descendunt, intumescunt, et, quasi conglomeratae, tum inguina, tum fcrotum, implent. Vel oculis patent, vel, fi magis conditae non aequae quidem cernuntur, habent aliquid tumoris pro venarum magnitudine et modo, qui prementi etiam renititur. Vitium nascitur, fi fanguis in corpore malus est, crassus, ater atque concretus, qualis interdum esse solet litterarum cupidis, et quibus ftudii ratio omnem corporis curationem exercitationemque detrahit. Nec minus hoc aliis frequens est, quibus totus corporis habitus ex fcorbuto, cachexia, aliisque diuturnis grauibufque morbis, vitiatus est. Non raro etiam venae iis tument, qui concubitu nimis concupiscunt, vel, qui inflammato animo venereis cogitationibus immorantur. Solent etiam interdum hae fedes ex illato icetu intumescere, vel, fi venae perizomate, aliaue vincitura, compressae fuerunt.

* Vide de hac voce IOH. BEVEROVICII Epitolicas quaestiones p. 99.

† A testiculo venereo ramicem relinqui rarum nostra actate non est; saepe autem medicamenta intus forisque adhibita nihil quicquam proficiunt. Ramicem facit interdum fluxus haemorrhoidalis impeditus repressusque, nec non viscerum initium ventris obstructio; aut certe haec et ramex ab eadem causa, quae in prauitate humorum cernitur, efficiuntur. Plerumque ipse testis et epididymis habet aliquod vel euidentius vel occultius vitium, quod facit, quò minus sanguis per arterias expedite promoueri et per venas prompte reuerti possit. Aliquando ramex tantae molis est, ut, quia quoque mollis est, epiploceles suspicionem moueat, maxime si vasa funiculi non in scroto tantum sed et in loco annuli et ultra hunc in ventre tument. Hoc postremo casu annulus ita ampliari potest, ut ramex herniae verae causa fiat. Plerumque quidem ramex dolore molestus non est. Iusto maior tamen dolorem mouet modo obscurum modo acutum sursum per lumbos, deorsum per femoris interiorum regionem ad genu usque tendentem.

§. 876.

Hoc vitium inter initia facilius auertitur, quam si id vetustate confirmatum est, tollitur. Illud causae aestimatio soluere aliquando potest. Si vitium in toto corpore consistit et sanguis abundat, is mittendus est, et cum corporis exercitatione adhibenda dilutissima et frigida potio. Multum solent his prodesse aquae minerales. Aliis cum his victus subtrahendus est, et cibus dandus, qui minus alimenti praestat. Hi etiam monendi sunt, ut animum a libidinosis cogitationibus abducant. Si vero venae, vetustate iam occalluerunt, vitium haud facilem curationem recipit. Autores multi sunt, incidendas esse tumidas induratasque venas, et sanguinem concretum ex iis educendum, vulnera vero iterum ad sanitatem perducenda. Sed hoc vix sine periculo fieri poterit, nisi remissiores laxioresque venae fuerint. Nam in aliis, quae occalluerunt, sectio non sine periculo est. Metuendum etiam, ne ex vulnere relicta cicatrix venas magis devinciat prohibeatque, quo minus sanguis in cas permanere sine impedimento possit.

† Ramicis curationes ab A. C. CELSO L. VII. C. 22. commemoratae hodie vix administrantur. Ramex maior et dolorem creans vix curatur, nisi resectione testis, quae tamen, si tumor per anulum abdominis in ventrem protenditur, non tuto administrari potest.

Φ Ι Μ Ω Σ Ι Σ.

§. 877.

Si glans ita contacta est, ut nudari non possit, *Φίμωσις* dicitur. Quod vitium aliquando urinae iter praeccludit, crebrius etiam prohibet, quo minus medicamenta, si his opus est, inter glandem et cutim ingeri possint. Hoc pueris interdum naturale et a natiuitate est. Caeteroquin hoc iis, quibus maius et spatiosius praeputium est, crebrius ex aliis occasionibus incidit, praecipue, si vel hoc, vel glandem, illud malorum vlcereum atque verrucarum genus, quod ex tabo venereo nascitur, infestat. His enim verrucis subduris, et vlcereum, si illis callus inductus fuit, oris callosis, premuntur venae per cutim discurrentes, ut humor per eas reuertere nequeat; id quod praecipue incidit, si vlcera frenum et glandis elatiorem circulum occupant. Acris praeterea ac purulentus humor, qui gonorrhoea laborantibus ex urinae itinere fertur, si inter glandem atque praeputium confluit, has partes rodit, inflammationes mouet et exulcerationes excitat. Neque dubium est, ex alio humore subpingui, qui ex glandulis in glandis circulo positus exit, et quo, et cutis, et ipsa glans, naturaliter circumliniuntur, si is, vel vetustate, vel ex venereo tabo, acrior fit, prurientem exulcerationem fieri; et interdum *Φίμωσις* nasci *. Etiam obseruatione notatum legimus, eadem sede, inter glandem atque eius cutim concreuisse plures calculos, qui his partibus inhaerentes

tes etiam inflammationem mouerunt et hoc vitium attulerunt **.

* Est peculiare gonorrhoeae genus, si viciatus humor in rara et spongiae assimili glande haeret, et haec cum quasi exsudat. Vide BOERHAAVII Praefat. in Aphrodisiacum, et Celeb. ASTRVCCIVM de Morbis venereis L. III. Cap. III. §. 2. p. 190.

** V. H. A. R. Sc. MDCCVI. p. 30.

† Mala etiam curatio vlcera cancrorum a contagio venereo ortorum interdum pessimum genus huius morbi relinquit, idque immedicabile. Quale ego vidi quondam in iuvene alioquin sano, iucundo et honesto, quem imperitum socii sui in lupanari cum scorto commiserant. Ex concubitu eo igitur contraxit vlcuscula venerea et in glande et intus in praeputio. Quae cum ab imperitissimo chirurgorum ministro medicamentis externis digestiuis et acrioribus quoque purgata essent, praeputium et glans vndique et arctissime concreuerunt, sic vt vrina vix liberum exitum haberet, nulla prorsus mobilitas praeputii esset, et, quod complementum malorum erat, concretio ea non laeuis esset, sed iacturam substantiae per cauas cicatrices euidentissime proderet.

§. 878.

Nonnunquam hoc vitium medicamentis remoueri potest. Emollientes herbae ex lacte coquantur et decocto eiusque vapore foueatur coles. Super hunc etiam panni collocari possunt bene calidi ex hoc liquore expressi. Is etiam mediante siphone crebrius inter cutim glandemque inferendus est. Homo desidere debet in aqua cum mollientibus incocta. His enim efficitur, vt relaxata extenuataque cutis reducenti pareat, id quod vi quoque experiendum est. Tum superdari medicamenta possunt, quae vlcera ad sanitatem perducunt, de quibus dicam, cum ad vlcera peruenero.

§. 879.

Si vero his parum profectum est, cutisque haud sequitur, malum, quod medicamentis non cedit, manu curandum, et glans scalpello aperienda est.

Sunt,

Sunt, qui cutim, quae super glandem est, adducunt atque extendunt, eamque protinus forfice praecidunt. Sed praestat, cutim ab inferiori parte recta linea glandis circumulum versus incidere, et sic glandem nudare. Ad id idoneus est minor et admodum tenuatus scalpellus, isque aliquantum falcatus. Huius mucroni adfigitur cera, quo is, sine offensione inter cutim glandemque ad huius circumulum vsque possit demitti. Hoc ubi factum est, mucro inclinatur, ut is per ceram compulsus transuersam cutim a summo glandis circumulo ad extremum vsque secet. Commodè etiam res forfice agitur, cui alter mucro retusus est. Necessarium vero est, ut ante sectionem minister cutim super collem digito prehendam, et quantum potest, pubem versus trahat, quo glans tota hac sectione aperiatur.

§. 880.

Discindi vero solet cutis ea parte, qua occalluit. Nam duritia ostendit, eo loco potissimum ulcera subesse, quae incidi commodissimum est. Si vero inferior cutis inciditur, glans non satis pateferi potest. Melius res succedit, si superior cutis secatur, ubi tamen metuenda est grauior sanguinis profusio, quam suppressere non ita facile est. Commodius igitur cutis e latere inciditur. Si aliquae membranulae prohibent, quo minus cutis a glande diduci queat, illae scalpello resoluantur, donec tota glans ante oculos sit. Ne etiam fanescente vulnere cutis cum glande cohaerescat, interponenda sunt linamenta, quae id prohibent.

† Si cultellus vel forfex inter glandem ac praeputium per loci angustiam inferri nequit, sectio ab exteriori cute praeputii ordianda est, et magna prudentia adhibita paulatim cellulofitas et interior praeputii tunica persecandae sunt, nisi fortasse cute exteriori diuisa reliquum praeputium laxetur sic ut iam cultellus inter glandem et praeputium dari facilius et liberius possit. Quocumque loco praeputii

dissectionem feceris, absoluta curatione pars praeputi diuisi non modo nullius vsus est, sed et congressum cum foemina impedit. Quam ob rem optimum videtur, flaccidam eam partem protinus sectione orbiculari ita praefecare, vt ne culter fraenulum vlla ratione laedat.

OEDEMA PRAEPUTII.

§. 881.

Hoc vitium, quod alii tumorem, vel bullam crystallinam, appellant *, et quod frequentius priori vitio accedit, ex similibus causis oritur, si lymphae per ei accommodatas venas in alias sanguini idoneas reuertere nequit. Id, nisi ei minime distans curatio adhibeatur, ad gangraenam spectat. Aduersus id vero etiam auxilium in emollientibus est, ex quibus fomenta, epithemata atque cataplasmata fiunt et superhabentur. Si vero tumor iam gangraena affectus est, emollientia ex aqua, quae calcem viuam exceperit, coqui, et iis adijci possunt alia, quae vlceri purgando idonea sunt, radix ireos Florentinae, aristolochiae, herba rutae, absinthii. Aliena sunt omnia, quae lympham cogunt et inter haec praecipue alcohol cum camphora.

* Vid. Celeber. ASTRUCIVS l. c. T. I. L. III. C. VIII. p. 361. Edit. nou.

ΠΑΡΑΦΙΜΩΣΙΣ.

§. 882.

Contra, si glans, quae naturaliter longiori, est nimis arcta, cute contacta fuit, ita nudata est, vt haec rursus induci nequeat, παραφίμωσις vitium dicitur. Esse solet cum magna inflammatione, ex qua omnia magis intumescunt, praecipue, si inflammato freno, siue illa membranula, qua praeputium coli inferius adstringitur, hic retrahitur, vel, si is inflatis corporibus cauernosis tentigine runpitur.

§. 883.

§. 883.

Id ex varia occasione nascitur, frequentius, si ex inflammatione coles intumuit, et praeputium, quod quandoque in iunioribus valde angustum est, vi adhibita fuit diductum. Inflammatio saepe oritur, si vlcera, vel in glande, et vltra eam in cole, vel in praeputii posteriori parte, sunt, illaque latius altiusque serpunt.

§. 884.

Si coles ex tentigine intumuit, interdum expedior curatio est, si ei frigida imponitur, vel, si hominis haud opinantis lumbis frigida affunditur. Cum uis et glans et cutis oleo inungi et haec circa glandem, vel digitis, vel fascia vnientē, prehendi .et rursus induci debet. Si vero vlcera, vel glandem, vel cutim, affestant, iisdem rationibus (878) adhibendum lactis omentum est, et acris humor eluendus. Nec alienus est cremor ex semine cydoniorum et psylli (173. 88).

§. 885.

Si autem coles vehementer ex inflammatione intumuit, incidi potest vena, quae superius per tergum coles fertur, et per quam sanguis ex corporibus caueriosis reuertitur. Si autem nec hoc modo malum victum fuit, minime differendum, sed protinus incidenda et ipsa cutis ea parte, qua illa colem arctius comprehendit, et quasi strangulat, sic, vt prius cutis, quantum fieri potest, versus pubem reducatur. Vulnus ta glutinandum, vt cutis increscat et latitudo cicatricis satis velamenti praestet. Videndum etiam, ne cutis glandi agglutinetur (880). In omnibus his curationibus necessaria est potio dilutissima atque victus aetate propior. Coles etiam semper sursum et ad ventrem deligari debet.

† In illa cutis incisione diligentius cauendum est, ne scapellus iusto altius imprimatur, neque tunica aponeurotica qua corpora cauernosa vestiuntur, laedatur. Eius enim vulnus cicatrice non coalescit; itaque postero tempore quoties membri genitalis tentigo est, tuberculum aliquo erumpit, quod progressu temporis mole sua congressum cum foemina impedit.

Fit autem ex paraphimosi aliquando glandis gangraena quae non semper corpora cauernosa corripit, sed glandes flaccidam, marcidam reddit, sponte casuram. Partem colli anteriorem seu ob gangraenam seu vlcus cancriforme profundius amputatam curaturus prouidere debet, ne vrethrae meatus cicatricem contrahat claudaturque.

V E R R V C A.

§. 886.

Super varias corporis sedes, praecipue super faciem atque manus, verrucae interdum eminent, quarum diuersa nomina sunt. Ἀκροχορδόνα vocant, si tuberculum durum est et asperius, ad cutem tenue supra latius. Ἀκροθύμιον vocatur, quod ad cutem latius, supra tenue, subdurum et in summo perasperum est, et in quo summum colorem floris thymae repraesentat. Μυρμηκία humiliora durioraque sunt: infra lata, supra tenuia*. Pessimae verrucae in obsoenis nascuntur ex venereo morbo. Quibusdam porri dicuntur. Saepe finduntur, et aliquantum sanguinis fundunt.

* Vid. CELSVS L. V. C. 26. §. 14.

§. 887.

Nascuntur ex papillis nerueis, quae in cute, labris, penisque glande, sunt, si hae intumuerunt atque induruerunt. Hoc accidere videtur, si illarum radices varia occasione ita premuntur, vt humor, quo illae aluntur, reuertere nequeat. In hominibus lue venerea aegris hoc accidit crebrius in glande penis, in qua plures et exquisitum sensum habentes papillae sunt,

funt, vel, quod tenerior et cellulosa tunica, quae in glande penis sub cuticula est, et qua papillae conteguntur, ab acri humore exesa fuit *, vel, quod radices papillarum a virulento humore affectae induruerunt **. Id quod etiam in cute fieri a vero propius est. Ex his intelligitur, cur excisae etiam vel medicamentis adustae verrucae renascantur, nisi etiam tollantur radicae, quas quandoque altius exigunt.

* Vid. BOERHAAVE Praefat. in Aphrodisiacum.

** Cel. ASTRUCIVS l. c. L. III. C. IX. p. 280.

† Verrucae saepius quidem a caussis leuioribus externis, immunditie etc. efficiuntur, non raro tamen a vitio quodam humorum, quamuis non venereo, originem habent. Cuius suspicio est, si plures oriuntur. Atque id genus aliquando contagio nocet, neque nisi purgatis humoribus curatione, quae in loco fit, tolluntur. Correctio saepius quidem ea fit mutata victus ratione in pueris et liberiori vsu aeris puri atque exercitationis corporis; aliquando tamen medicamentis opus est. Si scabiosa vel venerea affectio subest, neque quod contraindicans est, subinde aliquid mercurii dulcis et decoctum radicum demulcentium; si acido mucosa materies, sapo cum extracto quodam amaro profunt.

§. 388.

Nonnunquam per se finiuntur verrucae, ex quo incidit, vt plures alia atque alia auxilia aduersus eas proposuerint, vt magis appareat, quid quisque sibi persuaferit, quam, quod euidenter compererit. Tolluntur, si, adhibita prius frictione, scalpello raduntur atque praeciduntur, et radicae etiam conciduntur, super plagam vero dantur medicamenta adurentia. Ex horum numero reliquis praeferri debet lapis infernalis: Adhiberi etiam potest butyrum antimonii, spiritus vitrioli, nitri. Si verruca parum dura est, illa quandoque succo esulae et chelidonii obedit. Ne, quae circa sunt, exulcerentur, ea contegi possunt emplastro, quod in medio foramen habet, vt ex ea verruca emineat. Etiam cura habenda est, ne adurentia sub-

subiectas alias partes, praecipue tendines, laedant, graues inflammationes moueant. Cuius rei maior metus est in palpebris, quae summam teneritatem habent*.

- * Quamdiu haec medicamenta palpebris admouentur, oculum inferi debet axungia, quo eius membranae custodiuntur. Hominem oportet pronum cubare, ne acre medicamentum inter palpebras desluat. Vide historiam infelicitationis in BIDLOO Exerc. Anat. et Chirurg. IX. in Op. pag. 114.

§. 889.

Quidam verrucam, si in cute est, multum et per plures dies perfricant, illique emplastrum imponunt atque sic molliunt, post circum circa cutim incidunt et tuberculum volsellaprehendunt, atque ita euellunt ut etiam radícula sequatur, nihilominus plagae adurentia illinunt. Ἀρχοχόεδον, si lino vehementius adstringitur, emoritur. Verrucae, quae ex venereo morbo enatae sunt, si tolluntur, reuertere solent, nisi vitium quod in humidis est, idoneis medicamentis elidatur. In maiori vero vetustoque malo maior vis necessaria est. Percurato vero morbo venereo ad tollendas verrucas satis lenia medicamenta proficiunt.

- † Exiguam guttulam cantharidum tincturae aliquoties die verrucis admotam facile et commode eas tollere a medico quodam inter Belgas scriptum est. Vanum eius usum fuisse aliquando compertus sum. Verrucae durae, liuidae ab erodentibus saepius ita exasperantur, ut in cancrum degenerent, inprimis illae, quae in labris germinant. Neque alia ratio medendi locum habet, nisi resectio, qua quicquid duri circa verrucam est, vna cum ea auferitur.

C L A V V S.

§. 890.

Clauius in pedibus maxime nascitur, qui dolorem impatibilem ingredienti mouet. Radiculam habet, quam etiam quandoque altius, et ad digitorum tendines, imo ad periostium vsque exigit. Nascitur, si pedes horumque digiti arctioribus vrentibusque calceis comprimuntur. In cute enim, vel etiam tendine ac ossis membrana, compressis ea ratione minoribus fistulis, humor per eas reuertere nequit, sed effluit et inter minores fibras occalescit. Huic etiam, pressu, si manet, quotidie et incrementum et maior duritia accedit, ita, vt tandem compressis etiam sanguini accommodatis arteriis venisque cutis atque tendo et membrana, qua os contegitur, inflammationem accipiant, vehementerque doleant. Ipse enim clauus sine dolore est, sed, quia eius radicula plerumque tendini vel periostio altius inhaeret, is etiam scalpello non sine metu tollitur.

§. 891.

Prohibentur clauus, ne in pedibus nascantur, neque, si adsunt, dolorem moueant, si homo laxioribus calceamentis vtitur, et si is tibialia ita induit, ne etiam haec digitos pedis stringant. Vbi vero clauus iam eminent, commodissimum est, eos balneo, impositis idoneis emplastris, emplastro de cicuta, malactico, viridi, vel cera viridi, mollire, illosque scalpello ita radere, vt callus diducatur, hoc vero diducto, iterum illa emplastra et imponere et diutius superhabere. Cura adhibenda est, ne scalpello tendo vulneretur, cum ex minori etiam plaga quandoque grauissima et funesta inflammatio orta fuerit. Vetus clauus, quamvis sic excisus, saepe reuertitur, qui vero tandem sub
repe-

repetita curatione paulatim emoritur. De condylomate et aliis tuberculis, quae ad anum oriuntur, ceteram infra, ubi alia vitia, quae anus recipit, exponam.

† Clavis pedum laborantes abstineant a calceamentis cothurnatis, a statione, adhibeant post pediluvia adipem suillum recentem, qui fere omnibus emplastris vel laudatissimum praestat.

V L C V S.

§. 892.

Vlcus dicitur, si in qua corporis parte molli laesio seu continuitatis solutio, est, ex qua, nec sanguis nec bonae notae pus, sed alius humor corruptus, exit et quo humore partes solidae ulceri iunctae roduntur tandem etiam fluida, quae in corpore sunt, vitiantur. Talis vero corruptus succus prohibet, quo minus vulcus per se, ut vulnus, sanescere possit, quod igitur aliam curationem requirit. Hoc apparere cuilibet ex prioribus (336) potest.

§. 893.

Per omnes corporis partes ulcera oriuntur. In ossibus vero illis alia nomina sunt. Praecipue verum illa infestare solent adipem illanque cellulofam tunicam, qua non solum carnes, sed carniū etiam fibrae glandulae, aliaeque partes, continentur.

§. 894.

Ulcerata plerumque fiunt, si corpus mali habitu est, et in eo humida corrupta sunt. Itaque per se illa nascuntur in homine, quem scorbutus, venere lues, cacoehymiae et cachexiae varium genus, ne non aqua inter cutem, male habet. Sed vero etiam in ulcera degenerant vulnera atque aperti abscessus. Hoc accidere potest in homine integro et sanissimo.

si minora laceratarum arteriarum venarumque ora rebus extrinsecus admotis ita immutantur, ut ex iis, nec sanguis, nec pus bonae notae, exire possit, sed faecies, vel tenuis atque cutim aliasque huic iunctas partes erodens, vel crassior atque glutinosior. Nam talis humor haud aptus est, ut ex eo vulnus, vel glutinari, vel impleri, vel ad cicatricem sanitatemque perducere possit (348. 351).

§. 895.

Negligentia igitur medentium hoc fieri potest, si impositis linamentis turundisque, fascia etiam adstrictiori, vulnera atque aperti abscessus valenter premuntur: si vulnere colliso nondum per digerentia purgato superdantur balsama, vel alcohol, nec non si super omne vulnus iniiciuntur nimis acria atque rancida: Si pus, quod corporis calore et aere corrumpitur, non extergitur, sed in vulnere relinquitur; quibus omnibus et aliis arteriarum, per quas vitalis succus permanat, ora adstringuntur, Pus vero etiam crassius atque glutinosius fit. si medentes in usu medicamentorum diutius persistunt, quae materiam digerunt atque pus citant, nec non in usu fomentorum, quibus partes, quae iunctae sunt, et praecipue illarum arteriae, remissiores fiunt. In corpore vero corrupto vitiosoque etiam corruptum humorem ad vulnera permanere necesse est, qui naturaliter, tum corporis calore, tum aere, multo acrior fit. (Conf. 236. 340. 348. 388. 389. 391. 392. 402). Omnia, quae in vulnere atque abscessu, si iam pus alunt, novam inflammationem mouent, facere solent, ut in vlcera perperentia degenerare possint.

§. 896.

Genera vero nominaque vlcerum plura sunt. Multum enim inter se distant, ratione sedis, quam

infestant, si in cute, quae capillis contegitur, in adipe, glandulis, musculis, tendinibus, ligamentis, articularibus, vel qua caua sede, fiunt, nec non, quae circa oculos, nares, aures, fauces, tonsillas, linguam, palatum, gingiuas, labra, mammas, aluum, genitalia, fiunt. Aliquid etiam in figura et magnitudine est, si illa altius penetrauerunt, vel breuia sunt. Etiam aliquando tempus confert, cuius ratione vlcus vetus vel recens esse solet. Vlcerata, quae angusta sunt, et vel recta vel flexa, et tortuosa, intus feruntur, et saepe in plura diuiduntur, sinus, vel vlcerata sinuosa, vocantur, quibus, si callus accedit, nomen fistulae est. Si vero vlcus rotundum oras duras, tumentes, crassas, habet, id callosum appellatur. Quin etiam vlceribus alia nomina imponuntur, si illa a quodam vitio, quod in corpore est, a malo venereo, scorbuto, cacochymia orta sunt. Aliquid confert humor, qui ex his exit, qui, si copiosus est, vlcus humidum, si exiguum et glutinosus, aridum et durum dicitur. Humor etiam tenuis, glutinosus, crassus, subalbidus, mucosus, limbidus, pallidus, aut niger, quasi vnguinosus, atque cum malo odore esse solet. Interdum aliud vitium accessit, et vlceri os vitiatum subest. Nonnunquam vlcus inaequale est, et ei vitiatum caro superincrescit. Vlcerata malum, et quod, quia humida in corpore corrupta sunt, vel quia fibrae, tum circa vlcus, tum in omni corpore, laxae ac resolutae sunt, difficilius sanantur, κακοηθές δυσάπλωτον Chironium * ac Telephium ** vocatur. Quod fere desperatum est, quale in senibus quandoque esse consuevit, malum mortuum nonnulli dicere solent. De carcinomate, quod pessimum vlcerum genus est, et glandulas inprimis occupat, supra retuli (264. ad 274).

* Vid. CELSVS L. V. C. XVIII. §. 5.

** GALENVS de methodo medendi L. XIV. Cap. XVII. T. X.
p. 339. conf. PLINIUS H. N. L. XXV. Cap. V. T. II.
p. 365.

§. 795.

Genus etiam humoris, qui ex vlcere effertur, docet, quas corporis partes illud perferit. Humor ille tenuis et rodens esse solet, si is ex cute exulcerata exit. Vlcerata vero, quae in summa cute fiunt, sine altitudine lata esse solent, et quae, falso pruritu molesta, crebrius accedente inflammatione exasperantur. Ex locis, qui multa et pinguiori lymphā abundant, velut in capillis, praecipue infantum, nec non in facie aliisque locis, vbi glandulae sebaceae copiosiores sunt, exulceratio mucosa esse solet, et humor percrassus in crustas subpingues concrefcit, quae surgunt, interdum madent, saepius siccae sunt. Si adeps vlcere tentatur, quam principem et frequentissimam sedem esse dixi (893), oleum rancidum fit et rodens, et quod tenue, subalbidum, quasi vnguinosum, pinguitudine oleo albo non dissimile, ex vlcere prouenit, hoc etiam vtplurimum in plures partes et altius penetrat ac non raro in sinus diuiditur, qui, si vetustate callosi fiunt, in fistulas degenerant. Si saliuā in glandulis ei secernendae accommodatis vlcere corrumpitur, humor copiosus, tenuis, valde rodens, cum nullo pruritu ac dolore, exit, qui etiam glandulas et is iunctas partes vorat et vlcerata profunda, *κακόνθησα*, callosa relinquit. In carnibus si vlcus fit, id putre esse solet et male olere. Sanguis enim, si corrumpitur, nunc odorem excitat. Si vlcus in articulo est, humor exit multus, subcrassus, subalbidus, albo oui similis (Conf. 357). Intolerabilis odoris foetidas est in vlcere, cui os vitiatum subest, quod etiam sentitur, si id specillo contingitur. Extracto etiam specillo id patet, nippē in quo, si ex argento est, corruptus humor

nigrorem excitat. Caries quibus notis cognoscere possit, infra docebo.

§. 898.

Vlcera, quae in exterioribus sedibus fiunt, oculi subiecta sunt, in ea etiam demitti specillum potest, quod docet, quo tendant, et quam alte perueniant. Ex renifu etiam et ex ipsa sede patet, ad quam partem peruentum sit.

§. 899.

Vlcerum omnium commune est, ea non facile per se sanescere, etiam longe difficilius, quam vulnera curari. Si ea ex malo corporis habitu et vitio, quod in humidis est, ex morbo venereo, scorbuto, cachexia nascuntur, ea nunquam facile sanescunt, nisi corruptus humor, qui intus nocet, congruis auxiliis euocatus et corporis habitus mutatus fuerit. Nam etiam in corpore vitioso vi adhibita cicatrix inducitur, si fuit, illa vel iterum rumpitur, vel vlcus iuxta eam renouatur. Multum etiam mali vlceribus accedit, si ea vetera sunt, et eorum iam consuetudo facta est, praecipue in corpore senili. Nam non solum illorum difficilius curatio est, sed etiam, si idoneis medicamentis eo peruentum est, vt glutinari possint, id plerumque sine magno periculo fieri nequit*. Nam esse etiam aliquam corporis therapiam per vlcera, id genus docet, quod arte, et data opera, fieri solent, de quo protinus dicam. Nec tutum est, vlceribus medicari, quae in foeminis fiunt, quibus menstrua non proueniunt. Vfus enim ostendit, tales, quibus malae vetustaque vlcera ita curata fuerunt, aliis grauioribusque morbis, apoplexia, asthma et catarrho suffocatiuo, inflammationibus viscerum, corripitur, et non raro subito rapi. Eadem mors, vel graue mortis periculum, senibus denuntiatur, si vlcus, quod, aut ante

aut in ipso morbo, natum est, subito aridum et aut pallidum, aut liuidum, factum est **. Longe difficilius vlcera sanescunt, quae circa cutem, membranas tendinesque atque articulos fiunt, nec non, quae in aliam sedem cauam, veluti pectus, vel articulum, penetrant. Nec vlcera vincuntur, nisi pars, quae laborat, contineatur atque quiescat. In corporibus integris beneque valentibus, aut assiduis laboribus exercitatis, quandoque vlcera, etiam vetusta, celerrime, et fere per se, sanescunt, si sola adhibeatur quies, id quod in cruribus maxime accidere solet, quae prae aliis desiderant, vt aeger in lectulo contineatur. Caeterum humor, qui ex vlcere exit, docet, quid sperandum sit. Pessimus est nimium aut tenuis et rodens aut crassus et glutinosus, colore liuidus, niger, et qui male olet. Carcinoma nullam curationem recipere, nisi excidatur, supra dixi. Si vlcera ossibus vitiatis supernascentur, nec ea curari possunt, nisi prius sanitas ossibus reddita fuerit. Et quae iam sana videntur, iterum exulcerantur. Haec enim vlcera saepe non a cute, sed ab interioribus partibus atque periostio incipiunt.

* Vide HILDANVM Cent. III. Obs. 29. LE DRAN T. I. Obs. 33.

** HIPPOCRATES Prognost. Sect. IV. T. I. p. 450. et in Coacis p. 581. CELSVS L. II. C. VI.

§. 900.

Vlcus haud sanescit, nisi fuerit ita purgatum, vt a recenti vulnere haud discrepet, quod si factum est, illud, vt caetera vulnera, impletur, atque ei tandem cicatrix inducitur. Purgatur vero vlcus, si, tum intus datis, tum extrinsecus admotis, medicamentis efficitur, vt bonus et ad vulnus implendum idoneus succus ex disruptis arteriis in id fluat.

§. 901.

Si vero de prioribus incipiendum est, non omnibus aegris eadem medicamenta conueniunt. Sedulo considerari debet homo et totius corporis habitus, praecipue, si vlcera a vitio intus orto nata fuerunt. Animaduertere enim oportet medentem, quidnam sit in quo laboratur. Si enim corpus integrum est, et vlcus ex vulnere per imposita aliena enatum fuit, medicamenta, quae ore sumuntur, fere superuacua sunt, et saltem abstinentia vtendum est atque quiete. Si vero aliud vitium, venerea lues, scorbutus, cachexia, in humidis est, si foeminis menstrua, viris haemorrhoides, olim fluere solitae, suppressae sunt, danda sunt medicamenta, his morbis profigandis idonea. Nam iis leuatis vlcera facilem curationem recipiunt. Diligenti etiam animaduersione opus est, ne valentioribus medicamentis, quae ad humida purganda dari consueuerunt, sanguis nimium cieatur, et inflammatio moueatur, qua vlcus multum exasperari quandoque solet. Medicamenta, quae nimis calida sunt, vel morbo, ex quo vlcera orta sunt, minus apta, illud efficere non raro solent. Purgantia non prius vtilia sunt, quam, vbi necesse est, vt auertatur nimius humoris ad vlcus aditus. Nocere ea possunt eo tempore, quo digerentibus vlcus purgari debet. Saepe igitur medicamenta, quae ad discutiendum malum a medicis dantur, vlcera irritant, semper vero multumque prodest quies et abstinentia, atque si aeger modico cibo vtitur, sibi que omne acre, salsum, aescens, imo carnem omniaque iurulenta subtrahit, a vino etiam et omni valentiori potione abstinet atque aquam vel ptisanam bibit (Conf. 402).

† His, quae PLATTNERVS de victus ratione et medicamentorum intus sumendorum vsu dixit, multa quidem subingi possent, nisi et breuitas, cui studendum est, et libri chirurgici natura et habitus vetaret. Doctrina enim haec paucis

paucis proponi nequit, cum non modo propositiones pathologicae et semioticae, atque praecepta diaetetica, et therapeutica, generalia illa, sed et morborum quoque singularium historiae et varia atque diuersa methodus iis medendi ab experimentis comprobata in eo chirurgo, qui medici consilio uti non vult, desiderantur. Itaque haec pauca tantum adiicio. Humororum prauorum acris natura diluentibus, obuoluentibus; tenuitas incrassantibus; spissitudo diluentibus et resoluentibus; acrimoniarum species diuersae remediis cuique propriis; abundantia victu parco, haud opiparo, potu aquoso, somno breuiori, euacuantibus, aucto, nisi quid vetet, motu corporis aucto; defectus quiete, somno longiori, nutriente cibo potuque; motus nimis abstinentia, quiete, potu aquoso, euacuantibus, nitroliis; motus iusto minor exercitatione corporis, victu pleniori, potulentis medicamentisque cardiacis, curatur; ut de solidis partibus rigiditate, flacciditate, spasmo peccantibus nil dicam. Multo minus curationes morborum diuturnorum in humoribus haerentium pro dignitate satis exponi possunt. Paucissimis igitur reliqua attingam: Vlcera curatio praecipue poscit boni humoris in loco affecto secretionem et habitum partis eius perspirabilem, absentiam inquinantium, ergo munditiam, aerem purum, calorem naturalem partis, eiusque forum per lintea, pannos et fascias, subinde etiam concalescenda; quietem partis; medicamenta pauca conditioni vlcerae, sicci, nimium humidi, laxi, callosi, fungosi, insensilis, dolentis, inflammati, serpentis, foetentis accommodata. Quodsi haec et quae de generali therapia paulo antea dixi, recte et sedulo adhibentur, vlcera ad priores curationes rebellia ad cicatricem saepe perducuntur, etiamsi curatio specifica dicta omittatur. Non raro tamen ea quoque necessaria est. Praecipua huc pertinentia medicamina haec fere sunt: Si purulentum humoribus admixtum est, serum lactis acidum, lac ipsum animalis herbis pasti, cum aqua calcis viuuae, vel sine ea, decocta farinosa acidula. Labes siphylitica, scabiosa vsum decoctorum modo mitiorum, modo acriorum, diureticorum, medicinarum antimonialium, mercurialium, iisque adiuncti corticis peruiani, extracti cicutae requirunt. Vlcera a scorbutico vero genita in melius mutantur adhibito victu ex vegetabilibus, brassica praecipue omnis generis, eademque sale condita, iisque, quae vulgo antiscorbutica vocantur, ex malto paratis potulentis, pultibus et pane, (de quibus RVPPE in libro *de morbis nauigantium*, et LIND in Tract. anglice conscripto *de scorbutico*,) vsum aquarum mineralium acidularum. Hydropis curatio multiplex. Cachexia, siue vlcerae causa fuerit siue effectus, excretiones blande iuantibus et cortice chinae, puluere anticachectico Querce-

taul etc. curatur. A serophulosa labe deriuata vlcera dotibus exiguis tartari emetici, mercurio dulci, additis horum alteruti roborantibus et aromaticis aperientibusque, praecipue chinae cortice, cicutae extracto vel puluere, cortice winterano, decoctis radicum aperientium; sed simul abstinendum a farinosis nimis, potentia frigidis, relaxantibus vtendum vero moderata fasciarum applicatione, et post haec omnia balneis frigidis. Fluxus foeminarum menstruus, vel virorum haemorrhoidalis, arthritis, tinea capiti repressa etc. remediis quaeque suis curentur. Ad vlcera ab acri pendencia et aliis remediis non sanabilia multum potest vsus lactis cum pane candido bis cocto pro omnino cibo, in acre campestri. Praeter haec scire licet, curatio nibus per medicamenta efficaciora administrandis non iuste diutius insistendum esse; nam diu vexatae fractaeque vires naturae cum non sufficerent sanandis vlceribus, denuo collectae sine medicamentis sanationem efficiunt.

§. 902.

Haec vero circa victum et medicamenta intus danda obseruanda sunt. Propriam etiam et haud mediocrem animaduersionem desiderant medicamenta, quae extrinsecus super vlcera dantur. Vsus enim ostendit, saepe haec superdatis medicamentis valentioribus ac conquisitis agitari atque plurimum intendi, ita, vt altius latiusque serpent, quae nulla vi adhibita, sed impositis, nullis, vel lenibus tantum, medicamentis, quae quasi blandiuntur, per se finita fuissent. Vlcerata autem purganda esse, supra proposui (900). Id quod extrinsecus fit, si tollitur omne, quod in vlcere impurum est, et quod ora minorum arteriarum praeccludit, sicque impedit, quo minus bonus et ad carnes alendas idoneus succus possit ex iis exire. Pro modo vero illius humoris, qui vlceri inhaeret, adhibenda medicamenta sunt. Si enim minori malo maior vis adhibetur, et vlceri non adeo impuro super imponuntur ex rodentibus adurentibusque vehementiora, haec altius et latius atque in id, quod integrum est, penetrant, imo nouam non raro inflammationem concitant, qua vlcus semper plurimum intenditur, ita, vt

ea,

ea, quae circa sunt, intumescant. Nec vero etiam proficere possunt his contraria; Nam, si vlcus malum vetustumque est, et valde impurum, nimis lenia medicamenta, quae, haud satis purgant, nec prohibere possunt, quo minus vlcus sub his continuetur.

§. 903.

Etiam illud ante sciri necessarium est, non satis esse, ipsas medicamentorum facultates intueri, sed etiam, quomodo misceantur ea, quae ex his fiunt. Multum enim interest, si acre, rodens, atque adurens medicamentum aridum contusum contritumque super vlcus inspergitur, si tale, quod liquari potest, super vlcus relinquitur, vel, si madefactum per breue tempus super id tenetur, et, vbi adussit, iterum submouetur, si vlcus aqua, alioue liquore, quo tale medicamentum dilutum fuit, eluitur, vel, si validum medicamentum cum aliis mixtum et oleo, axungia, cera exceptum illinitur.

§. 904.

Neque vero in medicamentorum misturarumque generibus tantummodo discrimen est, sed etiam in ipsis locis, quibus illae admouentur. Si enim locus neruosus est, is aegrius fert vehementiora, quibus si agitur vlcus multum intenditur. Si vlcus in cute est atque in glandulis, desiderantur exedentia, ast, quae etiam reprimunt. Si locus musculosus est, imponi possunt cum exedentibus adurentibusque medicamenta, quae pus mouent, vt cum hoc id, quo vlcus corruptum est, exeat. Saepe, si omnia parum proficiunt, expeditissimum est, vlcera, quae valde impura sunt, callosaque atque vetusta, vsque ad sanam carnem excidere, et, vlcere ablato, superdare medicamenta, quae pus citant, et quae implent. Si commode totum vlcus excidi nequit, concidendae sunt orae callosae. Si in vlcere aliquid durum est, atque eminent, id

etiam scalpello exulcerandum est et superdandum medicamento digerens et quod pus mouet. Praecipuum ad id aptum est emplastrum diachylon compositum. Veteres etiam igne vlcera adufferunt, id quod crudum est et a nostra aetate alienum videtur.

§. 905.

Vlcus igitur, quod in adipe, vel loco musculoso est, et quod nec valde impurum nec humidum in corpore integro est, non aliam curationem desiderat quam, quae vulneri colliso, vel abscessui aperto, necessaria est. Satis proficiunt medicamenta, quae pus mouent, digerunt, atque sic purgant, tandemque implent. Omnia diligenter facienda sunt, quae in vulnerum curationibus praecepti (384. ad 402).

§. 906.

Aduersus vlcera autem magis fordida adhibenda sunt medicamenta, quae ad purgandum paulo valentiora sunt. Quale est, si radix aristolochiae, ari, ireos Florentinae, herba agrimoniae, scordii, absinthii, sabinae, peti, ex aqua coquuntur et vlcus hoc decoctum praecipue, si id profundum cauumque est, eluitur. Huic commode mel adicitur, si vlcus in partibus musculosis, idque aridum, est. Si vlcus humidum est, vtendum est ad decoctum aqua, quae calcem viuam exceptit.

† Vlcus simplex, non nimis vetus in corpore non adeo impuro, vocatur iam impurum, si materies naturam boni puris non refert, sed vel faniosa, vel ichorosa vel tenax et mucosa est. *Sanies* vocatur humor tenuis, pellucidus, quandoque viridescens, atque copiosus. *Ichor* vero est humor paucus, tenuis, subrubellus et acris. *Materies tenax* et mucosa, fere fordes refert, et modo ex flauo alba, modo ex rubro fusca atque quasi ex cruore et sero mixta est. Omnes odorem aliquem spirant. Vlcus tum dolore molestum atque coloris fusci est. Fiunt ab irritantibus intempestiue adhibitis, organa secernentia mutantibus, neglectu quoque. Si dolor quamuis non adeo acris est, aut pruritus

aut aliqua inflammatio est, adhibeatur vel epithema vel cataplasma ex chamomilla et lupulo ter, quater die; post diem vnum vel et alterum imponantur lintea carpta admodum mollia, tenuiter illita vnguento mollioriue cerato, parato eo ex cera alba, seuo aut spermate ceti, et oleo, recentibus iis quidem; et desuper cataplasma minime humidum, crebro renouandum. Sed simul victu bono vel paraciori, si homo non imbecillus est, et potu vix spirituoso vtendum est; at homo vel ex vlcere vel alia causa imbecillior opus habet, cibo pleniori et cortice chinae. Dum inflammationis signa sunt, cortex is vtilis non est; victus tenuis, refrigerans, quies, purgatio antiphlogistica, nitrosa profunt. Nitrum quidem Britannorum quidam ad curationes vlcera perficiendas proposuerunt, at eius vsus promiscuus laudari nequit. Quodsi per illa pus versum est in laudabile, et carnes melioris consistentiae colorisque sunt, simplici ratione deligandi, quam modo dixi, vtendum est curandumque, vt calor partis conseruetur. Si ne tum quidem pus paulatim minuitur, neque igitur sanatio sequitur, fonticulus haud procul a loco vlcera excitetur, pars affecta fasciis moderate constringatur. Si dolor est, alia quaedam circumspectanda sunt et inquirendum, sitne alieni quid in vlcere remouendum, fueritne medicamentum foris adhibitum acre, omittendum in posterum eluendumque aquosis; an vero fasciae arctius constrictae dolorem mouerint, relaxandae igitur; an ab ichore vel sanie cutis quaedam exoriatio sit, quae et erysipelas excitare solet; quibus medetur aqua vegetali minerali Goulardi, solutio sachari saturni. Si nimius dolor est, narcotica vel specie cataplasmatum vel epithematum admota eum leniunt.

Vlcera humidiora poscunt decocta meraca amarissimorum quorumlibet, corticis chinae praecipue, ex aqua calcis viuae, quibus et spiritus vini aliquid adiici potest, quaeque splenis et fasciis subinde adspargantur. Vlcus ipsum contegatur sat multis linteis, non discerptis iis, sed rasis, aut spongia marina; quae bis die nouata sat bibant saniem. Intus fumantur cortex chinae, atque, si plenum id corpus est, subinde medicina aluum purgans, vrinam augens, decoctum ligni guaiaci praecipue, cibus parcus, minime iurulentus, aromate mediocriter conditus, aut antiscorbuticis. Si vlcera orae flaccidae, perpallidae, oedematosae, robore nouo indigent, eadem, quae modo dixi, profunt; ac praeterea puls ex cortice chinae, vel absinthio atque oxymelite parata, spissior quidem, liquores spirituosos et aromaticos, partibus vlcera vicinis, itemque aliqua frictio, adhiberi debent. Vlcus ipsum puluere aluminis viti, cui etiam aliquid mercurii praecipitati rubri adiici potest, solutione diluta admodum vel mercurii sublimati corro-

corrosiui vel lapidis infernalis curatur. Partis affectae contractionem salciis faciendam non tam vtilem quam necessariam esse nemo non videt.

§. 907.

Si vero vlcus adeo impurum est, vt, nec tactum nec medicamentum, ei admotum, sentiat, illud validiora desiderat. Apti sunt sales, vitriolum vsum, alumen, aerugo. Etiam non aliena sunt horum salium liquores, phlegma vitrioli, vel aluminis. Longe magis adurunt alii liquores, etiam chemica arte parati, oleum et spiritus vitrioli, nitri. Ad vlcera callosa ipsa quoque fistulas purgandas plurimum potest spiritus salis ammoniaci, qui, si admouetur, dolorem subitum acerbumque adfert, se vero protinus remittentem, cum ex alio medicamentis, praecipue ex illis vnguentorum compositionibus, is diutius remaneat. In hos vero liquores, qui vehementer adurunt, demittendum specillum linamentis inuolutum, et super vlcus huiusque callum tenendum est. Ex frequentissimis compositionibus sunt vnguentum Aegyptiacum et Apostolorum, quae in locis neruosis glandulisque fere aliena sunt, et vlcera etiam, quia varia admixta habent, sordida reddere consueuerunt. Proprie autem mala vlcera aduruntur, iisque tanquam igne adustis crustas inducunt, lapis causticus chirurgorum, qui ex calce viua et cineribus clavellatis constat, et, qui maximi effectus est, lapis infernalis. Haec vero ita admouentur, vt super vlcera earumque oras callosas per breue tempus teneantur, non vero imponantur. Crusta, quae ab adurentibus relinquitur, linimentis digerentibus impositis resoluitur, quae trahit secum, quicquid corruptum erat, ita, vt puris sinus implentibus curari queat.

Nouam vlcera callosa ipsosque scirrhus adurendi rationem proposuit EDVARDVS BARRY in *the Medical Essays of Edinburgh* Vol. IV. Obs. IV. p. 30. Super locum iubet prius tenere lapidem infernalem, breui autem, et post temporis minutum, id, quod illo medicamento adustum est, defri-

care mediante oleo vitrioli, quod adhibito bacillo ferreo in illud demisso admoueri debet. Sic enim locus satis aduri, mox vero omnem dolorem leuari asseuerat.

† Callosa vlcera vocantur, quorum orae non contrahuntur, sed manent, quales erant, ac praeterea inaequales, crassae, eminentes et duriores fiunt. Circa ea autem saepe venae varicosae sunt. Causae calli sunt vel in humorum prauitate, vel in praua curatione per intempestiue applicata irritantia, siccantia, comprimentia. Cufatio fit harum caussarum remotione, igitur succorum correctione etc. si alia praeterea necessaria sunt, callus recens imposito cataplasmate emollitur; vetustior vero adurentia, exedentia set desuper cataplasma, item scalpellum exposcit. Si venae circa varicosae sunt, idonea fasciarum applicatione opus est.

§. 908.

Ad vlcera autem mucosa, quae ex venereo morbo nascuntur, maiorem vsum praestant, quae ex hydrargyro parantur. Lenissime exest mercurius dulcis, si is inspergitur. Generis vero vehementioris est et magis idoneus mercurius praecipitatus ruber, qui vero non inspergi, sed vnguento, linimentoue, exceptus admoueri debet. Is aliquantum mitescit, si alcohol ei superinfusum admota flamma incenditur, et super eum deflagratur, idque aliquoties repetitur. Longe vehementius idem facit mercurius sublimatus, qui, cum inter acriora et praesentanea venena sit, non ita tuto vlceribus admouetur, cum etiam per haec et vulnera corporibus nostris venena inserantur. Si igitur interdum necessarius videtur mercurius sublimatus, eius tamen vsum temperatum rarissimumque esse oportet. Arsenicum, quod magis virulentum est, nunquam sine pernicie corpori potest admoueri (488).

* Vid. DEGNERI Relat. de casu singulari, quo per mercurium sublimatum in emplastro applicatum mors inducta fuit.

† Ulcera a causa siphylitica nata purgato et correcto humore flumine universo plerumque sponte quasi sua purgantur et ad cicatricem festinant. Si externis opus est, hydrargyros vnguento digestiuo vel et vnguento rosarum remixtus saepius tum sufficit. Non raro etiam ligni guaiaci decoctum meracum cum linteis carptis prodest. Praeparata mercurialia non omnes ferunt: mercurius dulcis, quam

quam inter ea mitissimus, dolores aliquando admodum vehementes mouet. Si lues non confirmata, sed gonorrhoea maligna curatione repressa ulcerum causa esse videtur, haec refrigeranda est. Si ulcera venerii generis aut multa aut a pla usu externo medicaminum mercurialium curantur, videtur ne ptyalismus, fortasse haud necessarius, cieatur. Si febrem homo simul laborat, ab eo antea liberetur.

§. 909.

De his omnibus illud, quod supra praecepi, sedulo tenendum, vim pro magnitudine vlceris partisque corruptae adhibendam, et non prius ad eas compositiones veniendum esse, quae vehementius exedunt et adurunt quam, vbi validioribus opus est. Quamprimum etiam omne id, quod corruptum erat, resolutum et vlcus purum est, finis horum medicamentorum esse debet. Si quis neruus, vel tendo, nudatus est, is contegi linimentis vel superinungi linimentis debet, ne is sub illius medicamentis aduratur. Si his non protinus omne quod impurum est, soluitur, et, propter sensum doloris, vel metum inflammationis, validiora adhiberi nequeunt, diuisa curatio potest in ea, quae mediocriter exedunt, atque etiam adurunt, et ea, quae pus mouent: donec vlcus satis repurgatum sit. Vlcus vero purum eadem notae sunt, quae vulneris (395). Necessarium est, vt aequale sit. Si enim vlcus, quod inaequaliter purgatum, et non vndique rubet atque naturaliter sentit, implentibus curatur, putris caro superincrescit; sub qua vltra serpere vlcus solet.

§. 910.

Ad putrem vero carnem supercrefcentem continentiam eamque exedendam plurimum valent ille sales (907), maxime vitriolum vsum, nec non adurentia, et, qui primo loco est, lapis infernalis. Idonea etiam est compositio, quae lapis diuinus dicitur (314). Quandoque tanta vis necessaria non est, sed id, quod excreuit, tollitur aqua phagadaenica chirurgorum. A victu ratione

ratione ordinandum est, vt aeger a cibo valentiori, praecipue a carnibus, omnibusque iurulentis, abstineat. Vlceri etiam obiiciendi sunt densiores panni, et vinctura adhibenda, quae quidem nihil offendit, ast tamen satis continet, et, quantum res permittit, adstringit. Omnia medicamenta, quae digerunt, nec non ea, quae carnem alunt, in hoc casu aliena esse, ex prioribus intelligitur.

† Fungosa caro crescit, si ulcus simplex negligentius curatur, nimia molliencia et balsamica adhibentur; si quis sinus lateralis est; si pars corrupta relicta est, ac praecipue si os subiectum affectum est. Hae igitur causae remoueri debent. Ex medicamentis siccat et roborat decoctum mercurius corticis chinae ex aqua calcis viuae; unguentum aegyptiacum. Magis valet alumen ustum et si exedens desideres alumini adiectus mercurius praecipitatus ruber. Lapis infernalis promptius agit in pollinem tenuissimum contritus et fungo adpersus, vel aqua solutus, et penicilli adminiculo admotus. Quodsi fungus in altum accreuit ex angustiore pedunculo, facile vinculo constringitur; sin basis latior est, per hanc acus filum duplex trahens traicitur, et filis illis utrumque latus fungi constringitur. Si vlcus aut sinum aliquem lateralem habet, is incidendus, si quid alieni subest, id tollendum est. Utroque casu postea vix adurentibus opus habueris.

§. 911.

Praeter haec, quae intus in vlcera infunduntur inlunturque, sunt alia quaedam, super illum locum ponenda, quae ad felicem curationem plurimum facere possunt. Si enim ea, quae circa vlcus sunt, aliquid inflammationis habent, haec leuanda et eo concurrens materia auertenda est super iniectis medicamentis, quae discutunt. Locus duplicibus triplicibusque pannis, in spiritu vini, qui camphoram excepit, tinctis, contegendus est, vel admoueri possunt epithemata ex vegetabilibus amaris (79). Emplastra, quibus plures vtuntur, non ita opportuna sunt, etiamsi iis camphora admisceatur (76). Cum his abstinentia et quies imprimis necessariae sunt. Si pus mouendum est, humor vero

ex vlcere fertur tenuior, plurimum valent emplaff (385), quae et pus citant et aera auertunt (402). Sed lo considerandus, tum totius corporis, tum ne uo u et loci, in quo vlcus est, habitus. Nam, si locus rari est, remiffus et fere refolutus, cutis etiam relaxa est, quod, et oculis patet, et digito, si pars contingitur sentitur, praeter medicamenta, quae roborant atque r primunt, fascia iniicienda est, quae non vlcus tantur sed vtrinqe totum membrum amplexa paulo magis a stringitur, qua, si vlcus in curibus est, prae caeter opus esse solet (168. 735). Si vero circa locum aliqu duriora sunt, quam esse naturaliter debent, superdanc sunt emollientia (91), et praecipue illa emplastra (16 385). Fascia vero ita iniici debet, vt ea, quae imposs sunt, contineat, minime vero adstringat. Caetera, quae pertinent ad implendum, ad cicatricem inducendum conueuiunt vulneribus, et supra exposita sunt. H omnibus diligenter obseruatis, plerumque feliciter co dit curatio. Nonnunquam tamen vlcera fatigare me dentes solent, et cum difficultate curantur, atque etia quaedam insanabilia reperiuntur.

† Quae de utilitate fasciarum recte applicatarum et hoc aliis locis a PLATTNERO dicta sunt, ea prolixius a TH DENIO et qui eum sequuntur, nostra aetate laudantur. Si rationes medendi caussis et corporis constitutione accommodatae nihil profuerunt, et ulceris tamen curatio ne cessaria est, aliquam ex empiricis supra ad caneros laudat periclitari licet.

§. 912.

Sed haec communia sunt, propria vero quaedam i curibus visenda sunt, in quibus frequentius vlcera nasci compertum est. Illa praecipue in cute latius serpunt et igitur desiderant medicamenta non pingua, sed, qua leniter purgant, atque simul modice reprimunt. Nobilissima compositio est aqua phagadaenica chirurgorum, si parum mercurii sublimati, adiecta paulatim aqua calci.

calcis, teritur, et post huius aquae maior modus ei adii-
citur. Haec linamentis excepta imponitur, cui etiam
essentiae succini, vel myrrhae, paululum adiiici potest.
Pastillum etiam quidam componunt ex lapide calami-
nari et lithargyrio, quae in oleo oliuarum coquunt
et post olibanum et massichen adiiiciunt. Hunc pastil-
lum, quem alii ad emplastra referunt, oportet affusa
calida prius liquare atque mollire, et sic super vlcus
dare, qui reprimit et satis aduersus humida vlcera pot-
est. Ante omnia vero sciri oportet, hominem, cuius
crura vlcus habent, ita continendum esse, vt is in le-
tulo iaceat, vtque crura, neque moueantur, neque de-
pendeant. Magnum enim ex quiete praesidium esse
solet (899).

§. 913.

Si vero vlcera qua parte sunt *κακονθέα*, et, quae vel
nullam curationem recipiunt (896), vel, quae sanari
tutum non est (899) illa tamen quotidie purganda sunt.
His superdari debent leniora, ex quorum numero aqua
ista phagadaenica fere prima est (912). Huic etiam, si
vlcus putre fit, et ex eo humor exit mali odoris, vel
liqua vulneraria, vel essentia myrrhae atque succini,
commode adiiicitur. Vlcus eiusmodi, si aridum fit, id
quod quandoque accidere solet, si corpori vltima infir-
mitas imminet (899), concitari debet atque exasperari,
quo iterum humor ex eo exeat. Id praestant radix
ellebori albi, ireos Florentinae, aristolochiae rotundae,
additis etiam cantharidibus, quae omnia, vel arida in-
perguntur, vel melle et digerente medicamento ex-
cepta, illinuntur. Vtilia etiam sunt emplastra (385),
nec non epithemata, si iniiciuntur. Haec vero fieri
debent ex amaris discutientibus, quae commode in vi-
no decoquuntur. Si ex grauibus vlceribus, quae vel
etustas occupat, vel quae negligenter curata fuere,
vel in corpore mali habitus sunt, humor fertur male

olens, vtendum est alcohol et medicamentis, quibus putredo cohibetur.

§. 914.

Non raro exulcerantur tonsillae, id quod frequentius iis accidit, quibus humida ex venereo morbo corrupta sunt. His praeter ea, quae ad humida purganda mutandumque corporis habitum idonea sunt, paranda debet ad gargarizandum decoctum ex herba agrimoniae, salviae, floribus chamomillae, hyperici, ligno saffras, radice pimpinellae albae. Prodest etiam nix cum rosa, cui, si exulceratio mucosa est, adiaci potest aliquid ex vehementioribus, ex alumine vsto, ex phlegmate aluminis, aqua viridi Hartmanni. Specillum linamento molli inuolutum in eiusmodi medicamento demittendum et super vlcus tenendum est. Cum vero pura vlcera esse coeperunt, adiaci his potest balsami Peruuiani paululum, quo tempore etiam proficere essentia succini et pimpinellae, si frustulo sacchari acceptae ore continentur.

§. 915.

Iisdem fere medicamentis vlcera linguae curantur. Vitari tamen oportet acria, cum non raro in hac parte vlcera, si imprudentia medentis agitantur, periculum carcinomatis adferant (260), quod nullam curationem recipere potest. Si in latere linguae vlcera nascuntur, eaque diutius durant, videndum, num contra dens alius acutior sit, qui sanescere saepe vlcus eo loco non finit, ideoque limandus vel eximendus est.

§. 916.

Si vero malum vlcus palati membranam exest, ossi etiam vitium adfert, id quod non raro venereo morbo aegris incidere solet, ad id putgandum proficiunt medicamenta, quae ossi vitiato opportuna sunt.

esser

essentia myrrhae, cui addi potest essentia aristolochiae et aliquid ex oleo caryophyllorum. In horum usu tamdiu perseverandum est, donec squama ab osse secedat, et os integrum fiat. Si, id quod crebrius incidit, caries alte descendit, quod vitiatum est, ab alio osse, quod integrum est, soluitur sinusque relinquitur. Videndum, num sinus, quo deglutitio multum impeditur, carne possit impleri, id quod quandoque fieri potest, si is exiguus est. Ob id orae eius crebrius conciduntur, iisque medicamenta illinuntur ex myrrha et aliis, quae carnem alunt (388). Si vero, id quod multo maxima ex parte fieri solet, sinus manet, obturamentum, ex auro, plumboue, factum, in eum demittitur, quod et vocem et deglutitionem adiuuat*.

* Vid. GARENGEOT *des Instr.* T.I. p.387. FAUGHARD *Chirurgien Dentiste* T.II. Cap.XX. Tab.XXXVIII. p.298.

§. 917.

Genitalia utriusque sexus his temporibus mala vltima ex venereo morbo recipiunt, quae cancrofa dicuntur. Ab initio in glande, cute, qua ea contegitur, et erendis etiam mulierum, pustulae oriuntur, vna, vel plures, varis similes, subalbidae, et quasi pingues, cum pruritu. Vbi hae ruptae sunt, infra quasi exulceratio mucosa apparet, quae breui latius serpit, et cui callus inducitur, ut circum orae crassae atque callosae lineant. Hoc vitium, vel mox post impuram venerem oritur, quod illa loca virulento humore respersa fuerint, vel nascitur ex vitio, quod iam per totum corpus diffusum in humidis est. Vltimum genus difficilius nescit.

§. 918.

Si protinus post coitum pustula ardens in illis sebus exurgit, auerti quandoque exulceratio potest, fomentum adhibetur ex lacte, quod radici altheae

mollentibusque herbis inferbuit. Si vero nihilominus vlcus oritur, illud exedentibus (907. 908) aduretibusque curatur, quibus etiam orae callosae tolluntur. Hoc vlceris genus, etiamsi purum fuerit, diu medicamentis digerentibus et pus alentibus percurandum non vero protinus glutinandum est. Curata etiam vlcera, praecipue, si ea ex vitio fuerint orta, quod per totum corpus diffusum et in humidis est, hominem tuto esse a lue venerea haud sinunt, nisi is fumat medicamenta ad eam discutiendam idonea satisque valentia.

† De ulcerum curationibus librum singularem lingua anglicè conscripsit et edidit BENIAMIN BELL, quem in veritatem verum legere Germanorum chirurgi possunt. scriptus est: BENIAMIN BELLS *Abhandlung von den Schwüren etc. deren Behandlung etc. Lipsiae 1779.*

E P Π Η Σ.

§. 919.

Cutis etiam frequentius variis pustularum generibus exasperatur. Varia et his nomina sunt, tum a perfectis autoribus, tum a recentibus, imposita, de quorum significatione etiam non omnes consentiunt. Comune fere nomen est *ἕρπης*, Gallis *le Dartre*, quod in vlcera serpendo procedunt, ita, vt nonnunquam quae primum vitiata erant, sanescant. Sed et huius diuersa genera sunt. Herpetem miliarem vocant, quo exiguae, fereque continuae, pustulae in summa cute sunt cum aspritudine et pruritu, quarum nulla nec altera, nec milii femine, maior est. Interposito tempore pustulae rumpuntur, et quasi squamulae serpuntur, farinae similes. Si vero bullulae paulo maiores sunt, quae rumpuntur, etiam maiores squamulae et quasi crustulae, relinquuntur. Hoc genus medicamentis et in summa cute procedit. Proxima enim cutis, quae vitium receptura est, semper tumidior est.

rub

rubra. Interdum medium fanescit extremis procedentibus, frequentius etiam id, quod sanum videbatur, iterum exulceratur. Plus vero mali est in eo, quod ἔσπητα ἐσθιόμενον Graeci vocant, quia celeriter serpendo penetrandoque vsque ad ossa corpus vorat. Dempstis in hoc squamis, profluit humor albidus, quo cutis magis exulceratur. Ad τῆ ἔσπητος varias species nonnullis quoque referri solet exulceratio, quae cum inflammatione vehementiori ac febre est, atque abdomen comprehendit, et quae ob id supra, vbi de erysipelate dictum est, descriptione explicata fuit (166). Herpes enim ab erysipelate in eo potissimum discretat, quod in hoc maior inflammatio est et febris, atque tiam celerius finitur. In herpete vero cutis magis rasperatur, quam in erysipelate.

§. 920.

Haec vitia difficillime tolluntur. Saepe enim, et vbi corporis habitus corruptus est, eum prius mutari portet. Summa vero diligentia adhibenda est, ne ulceratio intus datis medicamentis intendatur, id mod frequentius accidit, si calidiora, quae humidis argandis idonea vulgo creduntur, ei opponuntur. Et vix docuit, non omnibus eadem auxilia proficere. vix opus est alui ductione frequenti per medicamenta non acria, satis tamen valentia, inter quae sunt rhabarbarum, tamarindi, mercurius dulcis, manna. Dari possunt decocta pro cuiusque hominis natura alia, quae alia, quae aduersus illud vitium sunt, quod in humidis esse ex certis signis intelligitur. Lenissimis vero opus est, et quae pedetentim noxium humorem resumunt. Interdum proficiunt iuscula, si cum herbas ac radicibus ad id idoneis coquantur. Senili corpori iuscula prodesse quandoque solent, quae viperis serbuerunt. Ab his curationibus vero et victus ra-

tione interius ante non facile desistere oportet, quae
 cutim in melius mutari, apparuerit, praecipue, si
 tium penitus infedit et eius iam consuetudo facta
 Interdum in salutaribus fontibus, interdum in asini
 lacte, praesidium est, quibus potis nonnulli, cum
 quasi ex toto eluissent, hoc malum tandem euicerunt.
 Parum proficiunt medicamenta, nisi cum his adhibeatur
 abstinentia et modica corporis exercitatio, et
 victu paulo subtilior observatio.

§. 921.

Vbi autem corporis habitus mutatus fuit, malum
 nonnunquam sine extrinsecus admotis medicamen-
 finitur. Leues pustulae, si ieiuna salua quotidie
 fricantur, sanescunt. Caeterum imponenda sunt
 media non acria, sed quae, quasi blandiendo, leni-
 reprimunt. Hanc facultatem habet cremor ex semi-
 psyllii et cydoniorum paratus, cui parum mercurii
 dulcis atque cerussae adiici potest. Cerussa etiam
 aqua rosarum excipitur, paulum mercurii dulcis ad-
 ditur et pustulis illinitur. Ad reprimendum siccandum
 que magis potest illa aqua, quae recens paratum stibium
 diaphoreticum elutum fuit. Etiam proficit compositio,
 quae lapis medicamentosus Crollii dicitur, si ex
 paulum multa aqua diluitur et imponitur. Sunt, qui
 decoctum radice lapathi acuti et chelidonii extollunt,
 quo locum crebrius lauant. Alii succum citri et acetum
 vini, quod plurimum lithargyrii excepit, inter
 aequis portionibus miscent, et coagulum, quod
 his inuicem mistis subsidit, protinus loco exulcerato
 admouent. Hoc per tempus superhabitum, vbi ca-
 locus aqua abluendus, et nouum coagulum rece-
 paratum imponendum est. Plurimum etiam valet
 plastrum, quod album coctum dicitur, si id recte co-
 positum fuit. Nonnullis hominibus cutis est rerum
 omniu

omnium impatientissima, et quae fere ab omnibus, quae imponuntur, exasperatur. In his per extrinsecus admota sanitas frustra quaeritur, quae saepe sine his a solo medicamentorum intus sumendorum usu et vitus ratione redditur. Nec ignorari oportet, in omnibus eiusmodi vitiis, quibus cutis infestatur, sedulo adhibendam esse munditiam.

* Vid. VILARS T. II. p. 47.

† De hoc morbo nihil habeo quod addam. Otium mihi fecit ANN. GAROLVS LORRY in *Tractatu* de morbis cutaneis, Parisiis 1777 edito, vir laudatissimus, cuius laudes celebrare si vellem, viderer velle ipsi invidiam creare. Micat inter omnes. Legi quoque possunt, quae scripta sunt in *Recueil d'observation de Medecine des hospitaux militaires* par Mr. RICHARD DE HAUTESIERCK. A Paris 1766 - 72. T. I. et II. Nonnulla quoque non contemnenda leguntur in SCHMUCKERI *Vermischten chirurgischen Schriften* T. II. Contra eorum scriptorem hoc tantum dicendum est, PLATNERO curationes variorum generum herpetis faciles visas haud esse. Nemo vel parum in arte versatus, herpetes aliaque cutis vitia curari facile posse dixerit. vid. §. 920 initium.

P O R R I G O .

§. 922.

Porrigo, alii tineam, fauim, achores, vocant, vitium est, vbi inter pilos quaedam quasi squamulae exurgunt, quae interdum madent, interdum siccae sunt, aliquando sine ulcere, aliquando etiam exulcerato loco. Neque id bene integro corpore nascitur, quod ex toto inutile non est. Nam saepe, si in humidis, praecipue in capite, alius morbus est, non incommodum est summam cutem potius corrumpi, quam, id quod nocet, in aliam partem magis necessariam verti. Praestat igitur subinde caput peccando repurgare, quam porriginem ex toto impositis variis ex sulphure et mercurio paratis prohibere. Danda sunt medicamenta, quibus vitium, quod in humidis est, discutitur et lymphata tenuatur. Extrinsecus nihil vitius est, quam ca-

put saepius radere et squamulas etiam crassiores radendo ita tollere, vt etiam vlcera cruententur, et imponere medicamenta ab initio nulla, post, quae lenite reprimunt. Parum ab initio haec proficere videntur. si vero saltem paulum iuuant, in eorum vsu perseuerandum est, quia et in his casibus profectus temporis expletur.

† Morbus hic, vt alii cutanei, raro tuto externis curatur, sed eius curatio a medicis requirenda est. Causam in lymphatico quodam esse satis docent glandularum lymphaticarum tumores, qui aut ante eruptionem crustarum exurgunt, aut repressionem earum consequuntur. Quo altius in adipi causa crustarum radicata est, eo difficilior est curatio. Huiusmodi autem vitia cum varia et diuersa sint, remedia quae diuersa sint necesse est. Aliquando si corpus omnimodo per medicamenta intus sumta vexatum fuit, proponitur omnium capillorum euulsio, qua etiam plerumque morbus sanatus videtur: Verum post aliquod tempus saepe reuertitur, aut in aliis externis partibus similis eruptio fit, aut quod peius, interdum lethale est, internarum partium morbi fiunt. Quae vel mediocriter in arte versatus ignorare non potest. Itaque nec medendi rationi illi fides protinushabenda, cuius reuelationem a Monacho quodam Magni Dux Hetruriae magno pretio redemit. vid. *Mercurie a France. Octobre 1774.* et *VNZERI Medicinisches Handbuch.* Num pulueri bufonum costorum multum tribuendum sit paene dubito, et eo carere curaturum posse credo.

A P H T A I.

§. 923.

Aphthae dicuntur oris vlcera minora mucosa, quae oriuntur, si minores fistulae, per quas varius humor in os defluit, a lento vitiatoque humore exulcerantur. Non solum os, sed quoque fauces, stomachum, ventriculum atque etiam intestina infestare solent. Sunt quandoque cum inflammatione malaque febre, praecipue, si ventriculus atque stomachus inflammantur, in quibus casibus illae mortem denunciant, maxime si aphthae in elatiorem crustam degenerant,

nerant, et haec ab inferioribus faucibus quasi adscendit. Saepe igitur etiam aliis febribus accedunt, et tabidos quoque ac phthificos non parum excruciant. Si vero alienum obscurumque colorem accipiunt, plerumque gangraena subest, quae mortis index esse solet. Nec sine periculo sunt, quae resolutae celerius renascuntur. Morbus in locis paludosis, maxime in Belgio, frequentior et quasi endemius esse solet. Infantes crebrius iis laborant, si lacte vitiatō aluntur, et hoc in ventriculo coacuit.

§. 924.

Si aphthae ex mala ardenteque febre nascuntur, huic ante omnia succurrendum est. Plurimum valent omnia, quae corporis humida nimio aestu coacta diluunt atque tenuant. Dari et crebrius in ore contineri debent decocta ex emollientibus atque hordéo, cui adiciuntur syrups de althea, violarum et capillorum veneris, vel loco horum oxymel. Sunt, qui rapas contritas coquunt, bene despumant atque aegrodant, quem monent, ut ea, antequam deuoret, quam diutissime in ore contineat. Etiam radix glycyrrhizae, farsaparillae, herba capilli veneris, flores verbasci, malvae, ex aqua vel lactis fero coquuntur. Profunt etiam cremores ex amygdalis et semine papaueris parati, ut et gelatina ex cornu cerui, cui quamplurimum succi acidi adici debet. Gelatinas tamen ardentibus febribus non satis idoneas esse, medici non ignorant.

§. 925.

Haec omnia vero, quae emolliendi facultatem habent, profunt, si in ore diutius continentur. Ex iis etiam recte fiunt gargarizationes, nec non lotiones subter in aluum dandae. Inter remedia etiam est nitrum et sal prunellae, si multa aqua diluuntur. Praeterea satis efficax ad mucum ex faucibus detergendum

medicamentum ex moris, vel ex nucibus, roob diamer-
ron et dianucum nostratibus dictum, quod melle cum
rosa excipi et mediante penicillo vlceribus illini potest.
Et his commode pauciores guttulae spiritus vitrioli
adiiciuntur, vt ad purganda haec vlcera et resoluenda
mucosas crustulas medicamentum validius sit. Infan-
tibus, si aphthae sine febre sunt, proficit rhabarbarum
et si victus lactantis mutatur.

VLCERA, QVAE ARTE FIVNT.

§. 926.

Cum observationibus cognitum esset, vlceribus in
cruribus et aliis corporis sedibus ortis, multos
atque fere desperatos morbos tolli, ars, naturam imi-
tata, etiam vlcera excitare instituit. Quia autem ve-
teres hoc frequentius ferramento candente cuti im-
presso executi sunt, haec vlcera inde nomen traxerunt;
quae a recentioribus saepe cauteria vocantur. Nec
pauci inter nostrates ea fonticulos appellant, quod ex
iis, veluti ex fonte, mala materia fluere creditur.

§. 927.

Non vero omnes corporis sedes his vlceribus, siue
fonticulis, opportunae sunt. Vitandae enim sunt
venae atque arteriae, nerui etiam et tendines. Optime
ea recipit tunica adiposa, quae inter muscutorum car-
nes media est, et has inter se iungit. Si enim vlcus
super ipsam carnem excitatur, illud frequentius, vel
aridum fit, vel inflammatione cingitur. Sedes etiam
eligi debet, cui homo manum admouere potest, quo
is, si vlcus purgandum est et obligandum, aliorum
auxilio haud indigeat. Locum vero inter musculos
medium nosse licet ex diligenti horum in anatomicis
exercitationibus contemplatione et ex motu, quem
im-

imposito digito chirurgus percipere potest, si membrum mouetur. Musculi enim cuiusvis, qui motu cietur, caro, sub impresso digito mouetur et quasi gliscit, labatque, tunica vero adiposa, quae inter musculos media est, cum haud moueatur, attrectantis digitum haud afficit. Locus, si is repertus fuit, atramento notari potest.

§. 928.

Haec ulcera vero non vna ratione excitantur. Pauci reperiuntur, qui hac aetate cutim admoto ferramento adurunt. Plures medicamentum imponunt, quod adurendi facultatem habet, et illud tam diu relinquunt, donec super cutem quasi igne adustam crusta ostendatur, quam digerentibus, butyro recenti, vnguento aureo, et similibus, resoluunt, in sinum vero pisum, aliumue ligneum globulum, demittunt, illumque impositis pannis iniectaue fascia, vel vinculo ad id accommodato, valentius adstringunt. Ex adurentibus primo loco sunt lapis infernalis et lapis causticus chirurgorum (97. 907). Haec ita cuti admouentur, vt prius huic imponatur emplastrum, quod in medio foramen habet. In hoc foramen super cutem, quam prius salua humectari oportet, demittitur medicamentum, quod alio superimposito emplastro contegitur, et iniectis pannis fasciaque, quae arctius circumdari debet, continetur. Hoc per sex circiter horas relinquitur, donec crusta cuti, quasi igne adustae, fuerit inducta. Haec postea modo dictis medicamentis, quae per aliquot dies ei superunguntur, resoluitur. Ea resoluta, in sinum pisum vel globulus demittitur.

§. 929.

Expeditissimum vero est, cutim protinus scalpello incidere, et in vulnus pisum conicere atque super id fultis linamentis pannisque densioribus et fascia, quae
etiam

etiam arctius circumdari debet, continere, quo vuneris orae comprimantur, et hoc in vlcus vertatur (895).

† Foniculus etiam fit, si paruum emplastrum vesicatorium fat acre, cuti imponitur, et eleuata epidermis remouetur, pifumque adhibita fascia paulo valentius apprimitur.

§. 930.

Hi vero sic dicti fonticuli nonnunquam in summo capite excitantur, eo loco, vbi futura, quae ab occipite per medium caput procedit, in coronali futura finitur. Hic locus in pueris *fontanella* dicitur, quod ibi ossa deficiunt ita, vt cerebrum non nisi membrana contegatur. Eum inueniri difficile non est, cum is depressior sit, et tactu cognoscatur. Sunt tamen qui, vt illum reperiant, duas lineas ducunt a media aure ad mediam alteram aurem, deinde a naribus ad verticem, et vbi lineae committuntur, cutim incidunt, vel, quod maioris efficaciae est, candente ferramento adurunt, quod vehementer et ita infigunt, vt os etiam squamam remittat. Hoc valentius auxilii genus quandoque iis opitulatur, qui intolerabili et longa ac fere desperata cephalalgia laborant.

† Fonticuli in locis futurarum non decliuibus excitati cum duram matrem corrumperent, necem aliquando intulere. Quamobrem tutius excitantur in illo additamento futurae temporalis, ita iudicante BROMFIELDIO, l. c. p. 20. Neque vsus ferramenti candentis in capite satis tutus est. Vis enim ignis per os ad duram meningem transit. De hoc vid. DE HAEN in *Ratione medendi* etc.

§. 931.

In nucha opportunior his vlceribus sedes est inter alteram tertiamque colli vertebram. Videndum, ne vel ferramentum, vel, quod adurendi vim habet, medicamentum, vertebrarum spinas adurat. Per vlcera in hac sede facta quandoque siccescunt oculi lippientes et

et semper tenui humore madentes, nec non, qui caeteroquin ficci, ex leuibus momentis inflammantur.

§. 932.

Crebrius in brachio excitari solet fonticulus, cui in hoc membro opportunior locus is esse videtur, qui est inter deltoideum musculum et bicipitem medius. Aliis magis placet locus super infimam deltoidis partem, vbi is in tendinem degenerat. In femore supra genu ad quartum circiter digitum locus est depressior inter musculum vastum-internum atque gracilem, in crure vero ad quartum digitum infra genu inter musculum soleum et gasterocnemium externum.

§. 933.

Vlcus quotidie repurgandum atque pus extergendum, pisum etiam, quod in eo relinquitur, fascia adstringendum est et indies mutandum. Quod si super vlcus putris caro increuit, id respergendum est alumine, vel vitriolo vsto bene trito. Si vlcus aridum est, videndum, num ei subiecta sit musculi caro, et, si id repertum fuit, praestat, vlcus glutinari et aliud loco magis opportuno excitari. Si vero ex alia causa nullum pus ex vlcere arido effertur, quod homo febre laborat atque languore, illud idoneis medicamentis moueri oportet. Igitur in vlcus demitti potest globulus ex ligno sassafras tornatus, vel illud respergi puluere ex radice aristolochiae, gentianae albae, herba sabinae, addito pauxillo euphorbii, vel cantharidum bene tritarum.

§. 934.

Nec de his vlcibus omittendum, ea, si vetustatem adepta sunt in corpore, non sine periculo sanari (899). Quare oportet ea, nec temere excitari, nec, si vetustas et consuetudo accessit, in qua magnam vim esse nouimus, fiducia confirmatae a vetere morbo valetu-

letudinis facile glutinari. Ea autem prae caeteris multum profunt, si a qua nobili parte, cerebro in primis atque oculis, impetum materiae, qua vexantur euocari oportet. Praeterea, si quam partem, v. g. crura, mala manantiaque vlcera diu infestarunt, hiis vero tandem cicatrix inducta fuit, per fonticulos, si in propinquo fiunt, malae materiae olim fluere solitae exitus datur. Nec tamen iis noxia materia exhausti potest, si morbus, veluti pituitae in oculis curfus, longior fuit et fere totam hominis vitam infestavit, cum iam partes, quae laborant, resolutae et infirmae factae sint; in quibus casibus, nec fonticuli nec alia auxilia, plerumque proficere solent*.

* Vid. Ill. HOFFMANNI Diss. de Fonticulorum vsu medico Halae, MDCCXXVII. Conf. GLANDORPII Gazophylacium Polyplasium.

§. 935.

Veteres consueuerunt varias corporis sedes semel iterumque admotis ferramentis adurere, id quod haec molliori aetate fere remedio esse desiit, cum pluribus nimis acerbum videatur, in viuum corpus igne saeuire. In Chirurgorum vero armamentariis eiusmodi ferramenta, quae variam figuram variamque magnitudinem habent, reperiuntur. Neminem securum esse, si arteriarum sanguinem periculosus fundentium ora impresso candente ferramento adusta fuerunt, alibi relatatum est (413). Nec mala vlcera et sarcomata atque carcinomata igne tuto curantur, si altiores egerunt radices, quae potius non parum eo concitari observatio docuit. Si vero haec vitia non nimis alte infra fitas carnes aliasque partes descenderunt, illa excidi commodius est. Non ita graue est, ossa, si illa supernatis malis vlceribus et fistulis vitata sunt atque cariota, candentibus ferramentis adurere, quoniam ea, si modo subiecta carne patefacta fuerint, minus sentiunt.

ant. De quibus satis alio loco dicam. Efficaciorem hanc medicinam veteres adhibuerunt aliis diuturno morbo laborantibus, praecipue hydropicis, quorum ventres atque pectora ferramentis candentibus pluribus locis exulcerauerunt et vlcera diutius seruaerunt *. Hoc auxilio et nostra aetate etiam veterinarii vtuntur, si articulus e sede sua non profus excidit, parumper tamen emotus iniuriam accepit, ita, vt humor in eum confluerit, quo os pedetentim ex sede sua expellitur **. Si enim ex his vlceribus igne factis copiosum pus effertur, id etiam humorem, qui intus coiuerat, quandoque secum trahere solet. In graui apoplexia homini, qui sine sensu et quasi dormiens acet, pedes horumque plantae ***, vel, id quod alii nalunt, caluariae futurae, aduri possunt ****.

* Vide HIPPOCRATEM de internis Affect. Sect. XXVII. T. II. Lind. p. 229. Conf. Sect. VI. Aphor. 27. p. 100.

** Vid. de Articulo humeri et coxendicis PAVLVM AEGINETAM L. VI. Cap. 114. p. 102. et Cap. 118. p. 103. Edit. Ald.

*** Vide MISTICHELLI Tractatum de Apoplexia, quem adducit HEISTERVS Chir. P. II. Sect. I. Cap. 22.

**** De eximio vsionis vsu vid. M. AVR. SEVERINI Pyrotechniam Chirurgicam.

† De noxa cauteriorum in calua vid. not. §. 930.

§. 936.

Iam olim veteres cutim varia materia, quam super ea accenderunt, adusserunt *. Orientales populi erbae cuiusdam lanuginem, quam *Moxam* appellant, igitis premunt, in conum torquent, et super cute accendunt, quam vsionem praecipue iis, qui articulari morbo laborant, opitulari asseuerant **.

* HIPPOCRATES vsus est spongia oleo madente, de Visu T. II. p. 352. Lino crudo, *περι παθῶν* sect. 30. et 42. T. II. p. 180. Fungis, *περι τῶν ἐντὸς παθῶν* sect. 26. p. 229. sect. 28. et passim. Confer M. AVR. SEVERINVM c. I.

** Vide TEN RHYNE de Arthritide p. 86.

§. 937.

Exulcerari etiam cutis solet impositis cantharidibus, quae vel panis fermento, vel emplastro quodam excipiuntur, quod super alutae frustulum ducitur. Priusquam vero hoc, quod variam magnitudinem habet, imponitur, locus linteo asperiori fricandus, sunt inaeque cutis hac fricatione emollienda est, quo ea facilius capax materiae ex emplastro fiat: Emplastrum sexta vel octava circiter hora tollitur, summa pellicula vel epidermis, quae in bullam leuata est, forfice inciditur, ac humor, qui intus coit, emittitur. Imponitur super cutim sic exasperatam butyrum, vel oleum. Parum quandoque prodesse solent haec vlcerationes nisi per plures dies seruentur: Hoc efficiunt cantharides, quarum si paululum butyro vel axungiae adiicitur, quae quotidie vlceri induci solet, pus mouetur, quod tandem etiam album crassumque nascitur, et ex vlcere fertur (297). In hac suppuratione tandem perseverandum est, donec morbus, cui per hanc curationem opitulamur, conquieuerit.

§. 938.

Cantharides vero super varias corporis sedes dantur solent. Crebrius super nucham, super vtrumque processum mastoideum, super tergum inter homoplatas (297), in artubus, super carpum atque suram, quandoque etiam olecranium. Profunt vero aduersus lipititudinem, praecipue illam, quam humidam vocauimus (277. 279), aduersus lethargum, et si inexpugnabilis dormiendi necessitas hominem vrget. Etiam si varii generis exanthemata, quae cum febre acuta oriuntur, latent tardantque, vel subito fuerunt repressa. Nocent in phrenitide, ac si homo incremente intensaque febre desipit*. Renes atque vesicam offendunt, quare, si haec vrinae itinera calculum, vel vlcus, habent;

bent, alienae sunt. Nam accidere solet, non tantum, si intus dantur, sed etiam, si extrinsecus diutius superhabentur, ut vesica laedatur, adeo, ut vrina cum summo dolore reddatur, et nonnunquam cum ea sanguis descendat. Aduersus id vero auxilium est in lacte epoto, vel in amygdalis et papaueris semine, si ex his cum aqua contritis cremor, vel sic dicta emulsio, paratur (124)*.

* Vide BAGLIVII Praxin Med. Lib. I. in Operibus p. 102.

† Vesicas quoque admotis aliis non paucis, eleuari in cute vulgo nota res est, vid. HERM. BOERHAAVII *Institut.* §. Nostra aetate multum cortici Mezerei tribuitur.

§. 939.

Setaceum nomen traxit a fetis, quod olim chirurgi pilis ex equorum caudis ad id vterentur. Vlcus est, quod fit in cutè, si per eam, quae, vel digitis, vel forcipe, leuatur, acus latior pleniorque incurua, vel calpellum, aliudue ferramentum, traicitur. Transmitti vero per vlcus debent lina plura xylyna, ita torta, ut in iis vnitas sit. Hoc linum ita tortum, vel protinus in acum coniicitur, qua cutis perforatur, vel, si vulnus mediante scalpello factum est, acus obtusa linum lud trahens per viam prius perfectam traicitur. Veteres ad id ferramento candente vsos esse legimus*. Hoc linum bis in die ducendum est, sic, ut subeat vlcus pars, quae pura est, altera vero pars pure infecta praecidatur. Illud, quod in vlcus immittitur, tiam medicamento circumliniri potest, ad pus citandum, vlcus etiam exasperandum, idoneo. Vbi linum efficit, ad vltimum veteris caput alterum recens linum lligandum, vel hoc mediante acu retusa iterum traiciendum est.

* Fere ad HILDANI tempora Vid. Cent. I. Obs. 40. Conf. tamen GLANDORPHI Gazophylacium p. 102.

§. 940.

In nucha plerumque haec vlcera excitantur, raro in aliis fedibus. Nonnulli acum linumque per longum traiciunt, id quod aegre ac difficulter fit, alii pertransuerfum inter ceruicem et alteram colli vertebram alii oblique*. Priusquam ferramentum immittitur cutis digito lauari et locus atramento notari debet.

* Vide GLANDORPIVM c. L.

§. 941.

Haec curatio, quamuis acrior fit, quandoque requiritur in longa, et quae nullis aliis auxiliis expugnari potuit, lippitudine, nec non, si aliis vitiis, orietate suffusione, vel amaurosi, videndi facultas laeditur etiam in hydrocephalo, lethargo, et vbi humor non aque materia longa magnaue suppuratione exhausta est.

F I S T U L A.

§. 942.

Fistula, quae ex abscessu atque vlcere fit, est vlcus altum, angustum, callosum. Nam vlcus, quod ab angusto ore orsum altius penetrat et intus cauum ampliat, si sine callo est, quamuis a pluribus quaeque ad fistulas referri consueuerit, sinus, vel vlcus sinuosum, vocatur.

* Vide Diff. meam de Fistula lacrymali MDCCXXIV. Vlcus quod magnum est, non vero profundum, oras tamen duras atque callosas habet, vlcus callosum vocatur. Sinus, qui sine callo est, Graecis κάλλος, si vero ei callus inductus est, σύγγυξ vocatur. Vide GORRAEVM. Confer HENR. STAPHANI Expof. Vocab. Med. p. 377. et 478.

† Fistulae notionem PLATNERVS ita, vt et multi alii, interpretatur, vt callum ab ea abesse non posse putet. Verum CELSUS ipsissimis definitionem concepit. Verum CELSUS in alio loco eiusdem Cap. 28. Lib. V. se ipse vel corrigi vel explicat, vbi dicit: *Vesustate callosa fit fistula.* Ergo callus

callosa non est, dum recens est, fistula. Consequens igitur est, ut fistula vlcus angustum et paulo longius procurrens recte dicatur.

§. 943.

Callus tunica est alba, aut pallida, dura, quae sine sensu est, ita, ut etiam specillo tacta, dolorem haud adferat. Ea nascitur ex vario humore, qui ex vlcere effertur, ex quo, si is non abstergitur et vlcus haud purgatur, quasi limus subsidit, qui vlceri adhaerescit et tandem crassior duriorque factus in callum vertitur.

† Neque calli genesin semper ex humore purulento, non absterfo eo, partes spissas demittente, deriuandam esse facile patet. Nam fibrosa calli natura satis docet, eum ex solidis partibus a varia causa mutatis existere. Interdum et saepius quidem fistulae parietes interni inflammatione quaedam affecti duritiem quandam contrahunt. Interdum loci vlcerosi compressio callum efficit. Iniecta spirituosâ, adstringentia, siccantia non raro symbolam tuam conferunt. Inflammatoriam conditionem fistulae et hae causae, et injecta acria, et ipsius materiei purulentae irritatio creant.

§. 944.

Fistularum aequae, ac vlcerum (893), propria sedes in adipe est. Nihilominus solent, si altius et ad alias partes, carnes, membranas, cartilagineas, ossa, eneant, etiam eas violare. Plura caeteroquin earum genera sunt, quae inter se non parum discrepant. Quaedam sub cute transuersae feruntur, aliae rectae tendunt, aliae breues sunt, aliae longiores, quae et altius penetrant. Aliae simplices sunt, aliae multiplices, quae ab vno ore orae intus in plures sinus iuiduntur. Aliae rectae sunt, aliae flexae et tortuosae. Aliae intra adipem, vel carnem, desinunt, aliae ad ossa, aut cartilagineas, penetrant. Interdum ad interiora, pectus, abdomen, intestinum, etiam articulum, perueniunt, et has cauas sedes perrumpunt.

§. 945.

Scire licet, quo fistula tendat, et quam alte, specillum in eam demittitur. Necessè vero est, ut si fistula intra adipem carnesque fertur, omnes musculi, qui iuxta sunt, quiescant, qui, si agunt, sinus prement et prohibent, quo minus in hos specillum committi possit. Quia etiam saepe in tortuosis varii flexus reperiuntur, quos chirurgus non omnes protinus specillo persequi atque inuenire potest, necessè est, ut dum hoc demittitur, aeger aliter atque aliter collocetur. Scire etiam possumus ex modo puris, quae nam sint fistulae spatia, cuius, si plus fertur, quam ut minori et simplici spatio conueniat, maiores pluresque sinus esse, significat. Etiam in fistulam, mediante siphone, aqua, vel quaeuis lotio, immittitur et ex modo aquae, quem illa recipit, illud discitur. Si sinus sub cute feruntur, ii, si callum habent, tactu admoto cuti digito, sentiuntur. Saepe non nisi longa atque repetita inquisitione fistula rectè explorari potest. Vbi iam fistula incisa et sinus apertus est, e eo vero alii sinus, et quasi riuuli, procedunt, id ostendit minutus admodum et candidus pauloque elaticus orbiculus, in quo exitus noui sinus est. Is vero nunquam tam angustus esse solet, ut nec tenuissimum specillum admittat.

† Fistulae ductus quoque in conspectum prodeunt, si eorum exitum immissa turunda obstruit, atque sic humor purulentus colligitur, ductusque eo turgent, non altius sub cute conditi illi. Dolor quoque, mutatus cutis color de tractu fistulae aliquid manifestant.

§. 946.

Etiam, si specillum in fistulam demittitur, sciri possumus, quo usque ea penetrauerit, et quatenus nocuerit. Nam, si molle est, quod ultimo specillo contingitur, et aeger dolorem sentit, vitium intra

carnes est, et callus nondum induruit, qui magis renititur et sine sensu est. Maior renifus est, si fistula ad os penetrauit. Ibi, si specillum dilabitur, os adhuc perioftio contegitur, et nondum carie vitiatum est, si vero specillum non dilabitur sede, qua innititur, et si inaequale atque asperum subest, os iam vitium contraxit, idque carie exesum est. Etiam sanies, quae ex fistula fertur, docet, quaenam partes perrosae sint (897).

§. 947.

Quemadmodum ex abscessibus variis atque vulnorum generibus ulcera oriuntur (894. 895), sic profundiores sinus atque ulcera, praecipue si in adipe sunt, in fistulas degenerant, id quod ex similibus fere causis accidit; Si ulcera non recte purgantur, et in ea, vel nulla, vel leniora, vel nimis acria, medicamenta lemittuntur, si ulceri impuro admoventur alia ex alcohol parata, si orae ulceris linamentis, turundis, panis atque fascia nimium comprimuntur, fistulae nascuntur. Corruptiora etiam ulcera fieri et difficilius purgari, si in corpore mali habitus sunt, ex supra dictis intelligitur (894), quorum etiam promptior transitus in fistulam est.

† Fistula vetus, qua corpus hactenus tanquam fonticulo perpuratum fuit, non tuto ad cicatricem perducitur. Fistula recentior, a nulla humorum prauitate effecta vel nutrita, solam curationem extrinsecus adhibendam poscit. Quae vero a vitio in humidis deriuata est, vix nisi illis mutatis, ab externis opem accipit; aliquando purgatis humoribus sponte purgatur et ad cicatricem quasi festinat. Quod praecipue fieri assuevit, si lue gallica infecti recte et feliciter ab ea liberantur.

§. 948.

Facilem curationem recipit fistula recens, simplex, quae sub cute fertur, quam plurimum adiuuat corpus, si iuuenile, integrum et firmum est: Vbi vero

fistula altius descendit, eaque os, cartilagineas atque membranas et tendines laesit, vel, si ad articulum, arteriam venamque maiorem, stomachum, asperam arteriam, tendit, si in cauum, in pectus atque ventrem penetrat, difficiliter sanescit, et saepe insanabilis est. Nec facilem curationem admittit illud genus, quod incisa propter calculum vesicae, in perinaeo relinquitur. Pessimae etiam sunt fistulae, quae intestina perforaverunt (§. 674. 841).

§. 949.

Nec alia earum curatio est, quam ulcerum (900). Vbi vero purgari debent fistulae et in vulnus reconverti, necesse est, ut callus tollatur. Is vel scalpello exciditur, vel validioribus medicamentis eroditur, donec vlcus purum sit et undique aequale. Nonnumquam etiam callus, si excidi non potest, vincitur, si scalpello conciditur, et impositis, tum rodentibus, tum emollientibus ac digerentibus, liquatur.

§. 950.

Medicamenta, quae callum vincunt, non alia sunt quam valentiora ex iis, quibus ulcera purgari docentur (901. ad 910). Ex primis fere est spiritus salis ammoniaci (907). Sunt etiam quaedam aliae medicamentorum misturae efficaces. Varii generis emplastris, v. g. diasulphuris Rulandi, stictico Crollii aeruginem, alumenustum, aliaque valentiora rodentia adiiciunt, illaque calore cogunt, ut inarescant et per se stilli crassitudinem habeant. Hos pastillos figurant, ut sint altera parte tenuiores, altera paulo plenior, atque ea parte, qua tenuiores sunt, in fistulae profundiores sinus coniiciunt, qui in his mollescunt ac liquescunt, tandemque callum exedunt. Cum vero haec medicamenta, quamvis liquefiant, non semper ad certam fistulam et alios, qui altius procedunt, sufficiunt.

ferantur, alii varios liquores componunt et mediante siphone in fistulam immittunt. Nec desunt, qui variis vnguentorum compositionibus vtuntur, quas turundis et linamentis superillinunt et in fistulam coniciunt.

§. 951.

Quod si autem fistula ad os aliquod penetrauit, et hoc iam vitium contraxit, omnis curatio superuacua est, nisi omne, quod ex osse corruptum est, tolli possit. Hoc saepe, si vitium latius, vel profundius, est, ac satis patefieri nequit, perdifficile est, ac nonnunquam effici nulla ratione potest; quales etiam fistulae sanari nequeunt.

§. 952.

Vbi vero fistula ad neruum, vel neruosum locum, tendit, quem subesse, et anatome, et humor, qui effertur, et ipse dolor docent, metus esse potest, ne ab his acrioribus medicamentis illae partes grauem offensionem accipiant. In his casibus rodentia et exedentia aliena sunt, et magis proficiunt, quae vlcus aridum reddunt, aqua calcis, aqua phagadaenica, essentia fucini, elemi, mastichis. Haec gummi etiam cum terebinthina ac oui vitello misceri et immitti possunt, quibus quandoque etiam callus, si is paucus est et tenuis, vincitur.

§. 953.

Si fistula sub cute transfuersa fertur, in illam, si longior est, et aeger scalpelli operam reformidat, demitti potest specillum et fistula contra huius caput altera parte incidi. Per fistulam traici potest linum medicamento idoneo illitum, quod indies adducitur, donec purus fuerit sinus, qui, vt vulnus, glutinatur (Conf. §. 478). Ad quam rem idoneum est ferramentum Petiti, quo et sinus altera parte perfoditur, et linum commode traicitur.

* *Le Troisquarts a Contréouverture* v. GARENGEOT T. I. p. 491. f. 2.

§. 954.

Longe tamen maius certiusque in manu praesidiunt est, quam in medicamentis, quae raro ad ultimas fistulas arctioresque earum sinus perueniunt. Fistula vero si aliquid corruptum relinquitur, id quod, si ea solius medicamentis purgatur, crebrius incidit, vel glutinare nequit, vel cicatrix, si inducta fuit, breui iterum rumpitur. Expeditissimum igitur est, specillum, quod fulcum habet, in fistulam demittere, et hanc super id recta incidere. Oportet vero omnes sinus persequi et, si illi intus tendunt altiusque descendunt, illos latius etiam duabus, aut pluribus, lineis incidere, ut unus sinus oculis digitisque pateat, ex quo callus minori negotio maiori securitate auferri potest. Si fistula transfversa est et altera parte exitum non habet, in eam coniicitur specillum, cuius extremum excavatum est. Hoc altera parte cutis perforatur, sub id vero omnis caro cutisque, quae super fistulam est, scalpello inciditur. Repererunt etiam alia genera scalpellorum, et inter haec etiam id, quod reconditum elatere mouetur*.

* *Le Bistouri caché ou berniaire*, v. GARENGEOT T. I. Chap. VII, Art. 3. p. 232. et 243. Hunc scalpellum paulum mutavit Cl. SENFFIVS, vid. fig. XVII.

§. 955.

Incisa vero fistula callum etiam tolli oportet, qui ex ea vel totus exciditur, vel scalpello, et, id quod melius est, quia maiorem inflammationem ac suppurationem mouet, forfice conciditur, vel medicamentis, ad id validioribus aduritur, vel pedetentim eroditur. Expeditior curatio est, quae scalpelli opera fit. Ad medicamenta autem veniendum necessario est, si fistula intus aliqua procedit, quo scalpellus tuto per-

venire

venire non potest. Callum veteres candente ferramento adusserunt.

§. 956.

Callus si vel excisus vel erosus est, et se purus sanguis ostendit, in sinum coniicienda arida linamenta sunt, ne per malam curationem orae fanescendo iungantur. Sinus, ut alia vulnera, curatur, donec ad cicatricem perueniat. Nec etiam negligi debent medicamenta, quae ad humida in corpore purganda valent. Haec in primis necessaria sunt, si fistula a vitio, quod per omne corpus diffusum est, enata fuit, aut, si illa corpus, quod mali habitus est, occupat.

† Fistula sub cute progrediens, posteaquam purgata est, curationem quoque accipere potest, si parietes interni idonea compressione per splenia et fascias ad se mutuo adducti, collectionem noui humoris non amplius admittunt. Ita enim conglutinantur atque concresecunt. Quomodo genus quoddam vincturae prodesse possit, in loco de fistula ani dicitur.

†† Fistula breuior et recta ad carnes descendens paulatim amplior fieri quidem potest turundis ex rapa siccata, spongia marina compressa etc. paratis; expeditior tamen eius curatio est, qua scalpellus superiores fistulosi vlcis partes vtrinque incidendo diuidit. Ita enim vlcis ima pars patet et purgari potest.

FISTULA LACRYMALIS.

§. 957.

Sunt etiam plura vitia circa illa itinera, per quae humor ad nares destillat, quo oculi, ne arecant, naturaliter humidantur. Is humor ex variis fontibus in oculum lapsus in eo sub palpebris confunditur. Tenuior halitus fertur e membrana, qua et palpebrae*, et oculus, et cornea etiam**, conteguntur. Limbidus, sed longe copiosior, humor e glandula maiori innominata permanat ad oculum per ductas, admodum

dum vero angustas, vias, quae palpebrae supremae inhaerent, et ad huius cartilaginem usque pertinent ***

Qui humor, si is redundans se per genas profundius lacrymarum nomine vocatur. Accedit pinguitudo et glandulis ad cartilagineas palpebrarum oras positis, quibus nomen ab inuentore, Meibomio, impositum est.

* Vide WINSLOW Anat. T. IV. P. II. §. 216.

** WINSLOW c. I. et C. A. R. Sc. MDCCXXI. p. 417.

*** WINSLOW c. I. §. 176.

§. 958.

Id quod vero huius humoris exhalatione haec diffunditur, per directas ad nares vias perlabitur. Ad oculi angulum internum prope palpebrarum cartilagineas duo quasi puncta cernuntur, quae sunt oscularum palpebris inhaerentium, seu ductuum lacrymalium, qui ad oculi angulum coeuntes spatiosius receptaculo, quod saccum lacrymalem vocant, inferuntur. Hoc receptaculum enim accipit humorem agitatione et motibus, tum palpebrarum, tum oculi ipsius, depulsum et quasi detrusum. Non parum hunc lacrymarum motum adiuuat caruncula, quae inter ductus lacrymales in eodem oculi angulo posita est, et cui etiam antea tenerior membranula, quasi lunata innectitur. Hac enim caruncula prohibentur lacrymae, ne per oculi interiorem canthum efferantur, id quod incidit, si illa vel per morbum exesa, vel per malam curationem excisa, fuit. Asperior est et hirsuta pilis etiam munita, quibus, si quid siccae aridaeque pituitae in oculo est, inhaeret, ne id se illis viarum osculis opponat et humorem destillare prohibeat. Saccus lacrymalis illigatur ossis lacrymalis parti anteriori, qua sede is exiguum musculus ab osse plano ortum habere dicitur, cuius actione lacrymarum motus ad nares adiuuari videtur *. Hoc enim officium,

lum, quod tenue est et admodum rarum, in duas partes excessu quodam, seu linea prominente et deorsum spectante, diuiditur. Pars ossiculi posterior, quae cum osse plano ethmoidei committitur, ad orbitam pertinet, anterior vero, quae sinuata est, lacrymalem faccum excipit, qui illi extanti lineae, quasi per vincula quaedam, medio perioestio innectitur. Hoc lacrymarum receptaculum, quod ea parte amplum est, iterum coarctatur et recurvatum atque posteriora versus paulum inclinatum ad ima dirigitur. Vocatur ductus nasalis, qui per foramen, quod sub osse maxillari ab orbita inferiori parte est, ad narem tendit, in qua sub osse turbinato inferiori finitur **.

* Quem a du VERNEY chirurgus inuentum describit CORN. V. REVERHORST in diss. de Aegilope, Lugd. Bat. MDCCXXXVIII.

* Vid. ANEL *methode de guerir les fistules lacrymales*, BIANCHI Ductus lacrymales nouos, et huius censuram, in MORGAGNI Aduers. VI. Confer de Fistula lacrymali Dissertationes: LAVR. HEISTERI, de Methodo sanandi fistulas lacrymales, Altd. MDCCXVI. meam. Lipsiae, MDCCXXIV. IO. CASP. SCHOBINGERI, Bas. MDCCXXX.

§. 959.

Ex varia occasione accidere potest, vt haec itinera lacrymas non transfinitant. Nonnunquam glutinosior humor iis inhaerescit, vel polypus, qui narem implet, intus se humori defluenti opponit *.

* Vid. LE DRAN P.I. Obs. 6. p. 42.

† Tunica interior viarum lacrymalium quasi reflexa, at teneior tunica pituitaria est, quae mucum ad vias aduersus lacrymarum acrimoniam defendendas secernit. In pueris igitur, hominibusque aliis pituitosis, iste mucus copiosior et spissior secretus obturare et obstruere vias eas potest, sic vt sacco lacrymali impleto, per puncta lacrymalia refundantur lacrymae.

§. 960.

Longe tamen frequentius euenire solet, vt haec lacrymarum itinera per inflammationem intumescant, et lacry-

lacrymas, quo minus delabantur, prohibeant. Nam illa, ex duabus veluti tunicis composita, inter haec cellulofum contextum, interius autem glandulas habent*; quae res non parum confert, ut haec quoque partes inflammationibus pateant. Frequentius eam patiuntur homines, qui simis depressisque naribus sunt.

* Vid. WINSLOW c. l. §. 349. Conf. REVERHORSTIVM c. l. C. p. 19.

§. 961.

Sunt autem varia, quae inflammationem moueri possunt. Obseruatione compertum est, haec vitia crebrius post variolas atque lippitudines oriri. Variolae orientibus, et cutis, et non raro interior oculus, inflammatur exasperaturque. Atque deterioribus variolis subesse solet fanies acrior, quae, ut alias sedes, sic etiam haec itinera, rodit atque exulcerat. In lippitudine id quoque facit lacryma calida atque acrior, quae etiam nonnunquam densa in genis cutis roditur, et qua illae teneriores tunicae inflammari possunt (289). Interdum etiam, sed raro, ex his causis in iis itineribus exulceratis carunculae nascuntur fungis similes, quibus illa coangustantur. Omnia haec magis intenduntur, si corpus corrupti habitus est, et id venerea lues, aut scorbutus, occupat. Non raro enim noxa ab interioribus et ipsis ossibus incipit, si circa haec foeda ulcera sunt, eaque vitiata, qualia esse solent, si nares ozaena infestat. In cute etiam super lacrymarum receptaculum occasio esse potest, si varii generis tubercula, furunculi, abscessus, tumores tunica sua inclusi (758), nascuntur, si erysipelas, vel per se, vel quandoque iterum facientibus, ob aestus immodicos oritur. Si quacunque vi extrinsecus allata haec sedes vexantur inflammanturque et iis lacrymarum receptaculum premitur atque coarctatur. Nam lacrymae, quae ad narem perlabi nequeunt, in sacco haerent, atque tandem natura sua

sua corporisque calore corrumpuntur, acres fiunt et tunicas rodunt atque exulcerant.

§. 962.

Scire autem licet, haec itinera ita affecta esse et per inflammationem, aliamue causam, coarctata atque compressa, si per puncta lacrymalia humor, cui pituita admixta est, in oculum, etiam perpetuo humore madentem, fertur, et quasi cum impetu erumpit. Per se id fieri solet, quando eius maior vis in lacrymarum receptaculum confluit, vel etiam, si is acrior factus, illud rodit. His enim interior tunica, forte etiam ille minor ei inhaerens musculus (958), conuelluntur, quibus humor ille, qui huc defluerat, excutitur. Crebrius etiam hoc incidit, si aeger vel tussit, vel sternuat. Humor praeterea ex lacrymarum receptaculo exprimitur digito, si eo cutis extrinsecus paulo valentius remittitur. Nam, si vitium non ultra processit, illud oculis non patet, cum nec tumor sit, nec cutis alienata, nec aeger dolorem sentiat.

§. 963.

Sedulo considerari oportet humorem, qui ex obscuris, vel punctis, exprimitur. Is enim, si lacrymis similis, tenuis, pauciori albidaque pituita remissus, adparet, intelligitur, malum incipere, et lacrymarum itinera leuiter affecta nondum grauiter laesa esse. Si autem tumor exit, qui omnia contraria habet, malum iam alius latiusque processisse ostendit.

§. 964.

Neque difficillimum est, hoc vitium, si illud reus ac simplex est, sanari, quod vero, si singulis noxiarum morborumque generibus verum atque proprium omen dandum est, fistula vocari nondum potest (941); nec, postquam ANELLVS specillum et siphunculium reperit,

reperit, quibus id, quod se his itineribus opposuit, promoueri potest, scalpelli opera necessaria est. Vbi vero inter initia huic non recte succurritur, et vlcus veritas occupat, id saccum lacrymalem exest, latius serpsit atque tandem callo obducitur, et in veram fistulam educit. Os, quod subest, cariosum quandoque in malo vlcere fieri solet. Oculorum etiam acies tandem illa sanie, quae per puncta effluit, non parum offenditur.

§. 965.

Curatio igitur prima est, in alterum os foraminum, vel sic dictorum punctorum lacrymalium, specillum demittere, cuius repertorem ANELLVM fuisse retuli. Specillum vero, quod in punctum lacrymale demittendum est, esse debet ex argento, paululum incuruum, laeue, ab altera parte plenum, ab altera verò tenue, hac tamen exiguo globulo munitum, ne itinere illa laedat.

§. 966.

Homo super subsellium collocatur, Chirurgus pollice atque indice alterutrius manus palpebras deducit easque paululum tempora versus adducit, ita, vt illa puncta, vel oscula, oculis pateant. Per id, quod in superiore palpebra est, specillum minori negotio compellitur, cum iter, quod paulo longius est, minorem fluxum habeat. Ergo per id non tam premendo, quam vertendo torquendoque, specillum demittitur. Vbi autem saccum lacrymalem ventum est, illud paululum inclinari oportet, quo per compressiorem viam, quae in narem pertinet, descendat. Si aliquid se intus opposuit, id paulo maiori vi adhibita promouendum est, vt per narem excidat. Si via aperta est, plerumque aliquis humoris, quandoque etiam sanguinis, per narem defluit.

§. 967.

Perfecta igitur via specillum concuti debet, et iterum recipi, puncto lacrymali autem aptari et in id demitti exiguus siphunculi tubulus. Mediante siphunculo in lacrymarum receptaculum immittitur liquor, quo illa, quae in eo est, exulceratio abstergitur. Alios atque alios liquores extollunt autores, prout ea, quae adhibuerunt, cuique cesserunt. Satis valet, si parum salis thermarum aqua verbenae diluitur. Vbi ulcera sordida latitant, aqua calcis parum nitri et parum camphorae cum saccharo tritae commode excipitur, et ad id adhibetur. Necessesse est, ut liquor tenuis sit, quo is per minorem tubulum possit traici; sub finem etiam parum aquae vulnerariae admisceri potest. Fere melius res succedit, si in inferioris palpebrae punctum liquor immittitur, ut is non deorsum, sed fere per transversum, in punctum lacrymale feratur. Eo tempore, quo liquor ex siphunculo exprimitur, id quod digito indice at, minimus et annularis ossi malae innituntur. Haec curatio aliquoties per diem, et tandiu adhibenda, donec ulcera siccata fuerint, et nullus humor ex lacrymarum viis digito pressis exeat.

§. 968.

Hanc curandi rationem, quam plures contemnunt, experiri in his casibus decet, cum ea raro, et vix, nisi minus peritos atque parum exercitatos, fallat. Nec tam acerbos dolores excitat, si provide et ea adhibita diligentia specillum demittitur, ne id itinera, per quae fertur, conuulneret. Si etiam quandoque res minus succedit, id quod in hominibus nasum sinum ac valde depressum habentibus euenire potest, eam nulla pericula circumstant. Nec tamen hanc curationem experiri conuenit, si corpus aegrum ac mali habitus est, et nisi prius ophthalmia, ozaena, aliusue morbus, ex quo hoc

hoc vitium enatum fuit, omnis fuit remotus. Super vacuum est, addere, et ad haec necessarium esse victu tempestiuum, modicum, et, qui omnibus acribus vac

§. 969.

At, vbi lacrymarum receptaculum, quod peruium non est, extrinsecus in tumorem leuatur, alia curatio opus est. Certis vero notis cognoscitur, saccum crymalem, non vero solam cutim, intumuisse. Tumor enim plerumque sine inflammatione est, qui, si digito premitur, desidit, quod lacryma pauca pituita remissa ex punctis lacrymalibus effertur; breui autem is iterum assurgit. Sunt, qui hoc valetudinis genus hemianiam, et, si itineri, quod ad nares tendit, se aliquid opposuit, et ex eo atque confluyente humore lacrymarum receptaculum intentum est, hydropem sacci lacrymalis appellant*. Si eiusmodi tumor cum inflammatione est atque ad suppurationem spectat, ἀγγίλωψ nomen est, qui vero tumor durus esse, prementique digito renitit solet. Accidere etiam potest, vt in cute super lacrymarum saccum tuberculum oriatur, quod, si inflammationem accipit, illum intenta cute valentius premit, ita, vt per compressum iter lacrymae destillare nequeant.

* Vid. ANEL de l'hydropisie du conduit lacrymal.

§. 970.

Lacrymarum receptaculo, quamuis tumentis, se intus nihil opposuisse, idque peruium esse, scire licet, lacrymis nihil obstat, quo minus in nares defluant. Res etiam specillo significatur, si hoc nihil inuenitur quod ei oppositum renititur. Id vero indicio est, tunicas illius receptaculi, vel sacci, ictu extrinsecus illate vel alia quacunque occasione, fuisse infirmatas. In hoc casu sedulo obseruari oportet ipsum tumorem, num integer sit et cuti similis, num vero alienatus, vel de

rior, factus. Si praeterea nihil vitii habet, is tolli quandoque potest pressione. Super eum charta bibula masticata, et super hanc densiores et multiplices panni imponuntur, superque iniicitur fascia, vel ferramentum ad id excogitatum *; quae omnia per plures dies ita relinquenda sunt. Certus vero modus necessarius est, ne nimia pressione lacrymae profus prohibeantur, et ne, glutinatis inter se tunicis, excoecatisque, per quae illae ferebantur, itineribus, grauius malum accedat. Subinde cum his mediante siphunculo in has vias immitti potest aqua veronicae, verbenae, hyssopi, aliaeque, quae paululum adstringit.

* Vide Dissertationem meam de Fistula lacrymali, fig. 3.

§. 971.

Quod si vero parum sic profectum est, tumorem eستا, sed exigua plaga, incidi oportet. Commode id fit super specillum minus (965), per lacrymale punctum demittendum, scalpello minori falcato. Etiam, si scalpellus admouetur, super tumorem palpebris imponi potest digitus sinistrae manus, ne humor reuertat, et omnis in oculum effluat, sicque tumor dedit. Vulnus impositis idoneis medicamentis ad cicatricem perducitur, ita, ut tunicae per hanc contractantur, et receptaculum coarctetur. Cura tamen habenda est, ne nimis arctum fiat illud iter, et ne lacrymae, quo minus destillare possint, prohibeantur. Plurimum iuuat specillum, si id subinde demittitur, et si extrinsecus iniicitur fascia, vel illud machinamentum, quod ad comprimendum saccum fuit repertum (970).

§. 972.

Nec alia curatio est, si lacrymarum receptaculum utrisque caro, vel caruncula, impleuit (960), vel, si seorsum quid opposuit, quod specillo renititur et eo proferri nequit. Nam in hoc casu etiam saccus inci-

dendus est, et specillum per factam plagam in via quae ex sacco in narem tendit, demittendum. Rentis vero et exesis carunculis, vulnus curatur.

§. 973.

At, si iam lacrymarum itinera exesa sunt, proxima sedes vlcus, et accedente callo, vera fistula occupat. Atque huius etiam plures species sunt. Nam quandoque vlcus sub cute adhuc integra est, aliquando in angulo apertum oculis patet, quod vltimum genere *αιγίλωψ* proprie dicitur. Aliquando etiam alio ossiumque praecipue vitium, seu caries, accessit. modo autem et genere illius humoris, qui exit, digitumque exprimitur, et demisso etiam, vel per naturam illa horum itinerum oscula, Anelli specillo, vel per apertum vlcus alio, scitur, quam late pateat vlcus, an callus inductus sit, et an etiam os, quod subest, ex periostio vitium contraxerit.

§. 974.

Verae autem fistulae lacrymali succurri nequit, nisi admota ad eam illi ardui operis et ancipiti curatione qua lacrymarum receptaculum tolli, vlcus purgari, perforata seruataque noua ad narem via lacrymae hanc deriuari oportet. Hanc vero curationem, nisi puerilis, nec senilis, aetas, nec corpus recipit, quod aegrum et corrupti habitus est. Neque etiam ea est perienda est, si aeger vetustum, grauem, et, vel acutum, vel fere continuum, capitis dolorem, habet, et oculus lippitudine vexatur. Etiam in omnibus ad eam festinare praecipuum videtur, cum vtique non raro, fiat, et post eam etiam oculus in nonnullis perpetuo humore madeat. Corpus etiam aliquot diebus ante victu, sanguinis missione, et alui ductione praeparandum esse ex alibi dictis intelligitur. Omnia caetera qui

quae necessaria sunt, quae grauiter
 iunt (389. 390. 399. ad 402).

§. 975.

Curatio ipsa hoc modo ordinatur: Oculus
 us uterque imposito panno minori ex liquore
 qualem alibi praecipitur (292), et super iniecitur.
 Oculus collocandus est in loco lucido, lumine
 sic, ut medicus contra paulo altius sedeat. Caput a po-
 teriori parte manibus ministri validioris contineri et
 immobile praestari debet. Inciditur cutis lunata figura,
 cornibus eius ad oculum spectantibus. Incipit ea ad
 nasi radicem super illum locum, ubi tendo musculi or-
 bicularis ossi, et quidem illi processui, qui ab osse ma-
 illari ad nasi latera confurgit, inhaeret, finitur plaga
 sub inferiori palpebra huiusque medio. Cutis melius
 secatur, si illa digitis alterius manus adducitur et inten-
 ditur. Magna vero cura habenda est, ut pars quae-
 dam cutis, qua in oculi angulo palpebrae inter se com-
 mittuntur, integra relinquitur. Nam si illa praecidi-
 tur, adurit, vel medicamentis roditur, oritur *επτερό-*
σιον (582), quod nulla curatio restituere potest. Hu-
 jus vitii metus haud est, si tendo musculi orbicularis
 secatur. Vitari potest vena, quae in angulo interno
 oculi ad nasi radicem discurrit. Si vero haec laesa
 fuerit, vel, si caeteroquin ex vulnere multus sanguis fer-
 tur, curatio commode diuiditur, et sanguis impositis
 instrumentis atque fascia cohibetur.

* Vid. WINSLOW de Venis §. 88.

§. 976.

Vbi autem is conquieuit, omne lacrymarum rece-
 ptaculum praecidendum, et eius, quantum fieri potest,
 excidendum est. Nam, si id, quod vitiatum est, relin-
 quitur, accidere potest, ut humor post curationem ad
 oculum defluat, in eo haereat, et corruptus, partes, quae
 iuxta

ſiſta ſunt, iterum rodat atque exulceret. Plurimum confert, ſi, cum is exciditur, Anelli ſpecillum per crymalia puncta demittitur, ita, vt eius vltimum caput per vulnus exeat. Lacrymarum etiam reptaculum poteſt admoto lapide infernali erodi, videndum tamen ne aliae partes, praecipue ipſe oculus, eo offendantur et ne illorum itinerum oſcula ſaneſcendo praecedantur.

§. 977.

Deducta tandem cute, et illa etiam membrana, quae os contegitur, os vnguis, anteriori eaque parte, quae ei lacrymarum ſaccum innexum eſſe retuli (958), perforandum eſt, et via lacrymis facienda, per quam in ſinem deriuari poſſunt. Quouis ferremento, quod, ſicut modum ſubulae, cuspidem habet craſſitudinis modice non reuſam, ſed exacutam, os forari poteſt. Idoneum eſt terebellum, quo alia oſſa forari ſolent (592. 2), non ſpecillum, quod acuminatum ſulcum habet (958). Ferramentis, quae pleniora ſunt, nec non reuſis, aliis, quae ab quibusdam laudantur, ſi iis os vrgetur illud, quod tenue eſt atque rarum, totum diffringitur ita, vt membrana etiam, quae intus nares cingit, valde ceretur. Vitandum enim eſt, ne magna in his ſedibus praecipue in orbita, quae plurima pinguedine mollis eſt, inflammatio moueatur. Multo enim pure ortus humor intus in orbita ſubſidit, in pinguedine ſerpit et proxima adhuc ſana rodendo ſinuat, vt nonnunquam etiam oculus rumpatur. Quare aliena ſunt illa ferramenta reuſa, et alia nouiter deſcripta, quibus totum os vnguis non tam foratur, quam latius confringitur*.

* Inter haec illud eſt, quod in Diſſ. de Fiſtula lacrymali oſſis delineandum curauit, fig. VI. Nec non forceps curva L. MORIERH. Vid. H. A. R. Sc. MDCCXXIX. p. 590.

§. 978.

Certum autem modum adhiberi oportet, vbi ferramentum adigitur, ne id anterius ad ossis maxillae pro-
 cessum, qui ad latus nasi adsurgit, neque post os lacry-
 nale ad partem planam ossis ethmoidei perueniat. Illud
 tiam ita inclinandum est, vt id oblique deorsum et
 posteriora versus introrsum, compellatur, cum metus
 est, ne id nasi septum et ossa, quae in naribus sunt,
 spongiosa, tum superiora, tum inferiora, laedat. Si
 ferramentum recta deorsum fertur, illud in sinum ma-
 illarem delabi potest *. Os pertusum esse scitur, si
 aucus sanguis ex nare destillat.

* Vid. quae Vir doctissimus ALEXANDER MONRO proposuit
 et figura addita illustrauit in *the Medical Essays* Vol. III.
 Obs. XV. p. 293. Is etiam cutim non tam magna plaga in-
 cidendam esse existimat, sed vel protinus eam cum subiecto
 osse illo ferramento aperire iubet, vel facta minori longe
 plaga. Superuacuum esse quoque putat os prius deducto
 ab eo perioestio nudari. Cutim vero paulo latius aperiri, non
 inutile esse reor, quod vulnus diutius feruari oportet, et quod
 omnia melius patefunt. Lacerato etiam perioestio, metus
 est, ne magna inflammatio excitetur.

§. 979.

Vbi os perforatum fuit, aculeos pungentes, si qui
 eo resoluti sunt, protinus eximi oportet, et vulnus
 instrumentis atque spongia purgari. Etiam, cum sic ad
 sanam viam perfecta est, videndum, vt illa maneat, quam
 pro callusque increfcens, nisi reprimantur, breui re-
 creere solet. Etiam hic, medentes in diuersas curandi
 vias processisse, deprehendo. Sunt, qui minorem fistu-
 lam ex auro, plumboe, in illud foramen compellunt,
 vt ea ossi insideat. Videndum vero, ne ea, quae in
 hoc sede relinquenda est, prohibeat, quo minus vul-
 nus ad cicatricem perducere possit, quare eam minime
 operam, nec valde prominentem, esse oportet. Alii
 interdum turundam, cereum minorem, et, id quod fere
 optimum, ligneum bacillum, ad modum coni, altera
 Kk 3 parte

parte plenum, altera magis tenuem, in plagam demittunt, et tamdiu relinquunt, donec in osse foraminis ora circumcirca occalluit. Vlcus interea purgandum est, et sinus, si in plures partes diducuntur, aperientur atque etiam purgandi sunt. Si plumbea, vel aurifera fistula in foramen coniicitur, vlcus repurgatum cito magis glutinari super eam potest. Magna vero adhibenda diligentia, vt per apertas illas naturales vias lacrymae in hanc fistulam delabantur et in nares delibentur, quare frequentius demittendum specillum. Vbi autem bacillum ligneum, vel cereum, adhibetur, chirurgi, vulnus tamdiu apertum seruandum est, donec nec ora foraminis penitus occalluit. Si in oculum inflammatio euocatur, adhibenda sunt fomenta (299) omniaque auxilia, quae aduersus inflammationem maxime possunt. Ossi nudato aera et medicamenta pinguis ac humida inimica esse, infra docebitur. Vel maxime necessarius est minorum specillorum vsus (965), ne oculum, excoecatis illis, per quae lacrymae ferebantur, itineribus, post finitam curationem lacrymarum perpetuus cursus male habeat, id quod, si incidit, nulla ope adiuuari potest.

§. 980.

Non alia curatio est aegilopis, vbi fistula in angulo aperta est. Si cutis inciditur, plaga per ipsum fistulae os procedere debet, et callus etiam concidendus est.

§. 981.

Quod si vero os carie vexatum subest, quoniam in osse, vel ab ipso osse incepit (961), vel, quoniam a malo vlcere membrana, qua id contegitur, exesa fuerit, casus asperior est. Id scire possumus, si foedi odor ex sanies per vlcus exit, et si specillo, vel illo minori, per lacrymale punctum, vel maiori, per fistulam apertam demisso, os occurrit inaequale atque asperum, et si specillum

cillum fede, qua innititur, non dilabatur, atque in eo nigror deprehenditur.

§. 982.

Intelligi potest, quantum aut sperari, aut timeri, debeat ex humōris, qui exit, modo, ex ipsius etiam fistulae ortu, causa, eiusque magnitudine atque vetustate. Nam, si vitium in angusto est, id curationem accipere potest, si autem vitium latius altiusque processit, et caries non solum os lacrymale occupavit, sed etiam ad alia, quae iuxta sunt, praecipue ad ossis ethmoidei partem, quae in orbita est, vel ad huius cellulas, transit, curatio perdifficilis, et plerumque ei nullus locus esse solet. Imo, si in corpore corrupto hoc vitium carcinomatis naturam habet, ut venae intentae sint, cutis dura, et quae levi tactu irritatur, id curare periculosum est, cum ea res mortem maturare possit.

§. 983.

Os vero omni vitio liberandum est (899). Oportet igitur carnes subsecare osque nudare, ut omne, quod vitiatum est, oculis pateat. Caries autem tollitur, si os, vel scalpro, vel medicamentis, raditur, vel, si id terrebello foratur, aut aduritur. His enim omnibus corruptum vel tollitur, vel ficcatur, ita, ut aridum factum ab eo, quod integrum est, squamae et testae in modum, resoluatur. Si vitium non alte descendit, id non raro tollitur, si os ea ratione, quam supra (525) praecepi, foratur. Nam id etiam impositis idoneis medicamentis squamam remittit. Tutius enim res ita tractatur, quam si vitio adhibetur. Vbi enim os admoto candente ferramento aduritur, periculum est, ne etiam lacrymarum itinera offendantur, et, si aduruntur, praecludantur.

§. 984.

Visionem vero exigit vlcus, quod nigrities occupat, et caries, quae totum os perripit, et si multa foedi odoris sanies ex ulcere effertur. Hanc vero efficacem me-

dendi rationem si experiri statutum est, ad manus esse debent ferramenta, et quidem: 1) lamina argentea in os excavata, qua oculus commode contegitur *, et ignis offendat. 2) specillum breue aequale, 3) ferramentum, quod figuram infundibuli habet **, et quod commode excipi potest 4) aliud ferramentum, quod candens defactum per id demittitur ***. Horum ferramentorum duo, et in vasculo etiam frigida, ad manus esse debent.

*. Vid. Diss. meam Fig. 10. et alium eius modum in GARENGEOT *des Instrum.* T. II. p. 11. fig.

** in Diss. fig. 11. in GARENGEOT fig. 3.

*** in Diss. fig. 12. in GARENGEOT c. I. p. 28. fig. 1.

§. 985.

Ratio vero curationis eiusmodi est: Oculus sanus deligatur, utriusque vero oculo prius imponitur pannus ex medicamento expressus, quod reprimendi facultatem habet, et aduersus inflammationem potissimum valet (292). Oculus, qui curandus est, a sinistra contegitur illa excavata lamina (984. 1), quae super alium madentem pannum admouetur. In os fistulae vel etiam in plagam scalpello factam, super os cariosum demittitur specillum (984. 2), quod quasi viam monstrat, et super hoc illud ferramentum, quod infundibulum appellatur (984. 3). Hoc super os tenetur, et per illud traicitur aliud candens ferramentum (984. 4), quod ante prius aliquantum prominet. Et itaque os paulo diutius aduritur iterum atque iterum, quare horum ferramentorum duo in promptu esse debent, quo, vno refrigerato, alterum interea ignitum possit imprimi. Vbi vero ferramentum tollitur, necesse est, ut recipiatur etiam infundibulum, quod, ne incalescat, subinde in aquam frigidam demitti debet. Finis vstionis est, ubi ferramentum os perripit et viam in nares aperuit, id quod scire licet, si compressis naribus et clauso ore spiritus per plagam effertur. Circum-

umspectius vero os adurendum est, ne nasi septum, liaque ossa, quae iuxta sunt, laedantur (978). Os sic dustum aridum fit, et ex eo id, quod vitiatum est, ecedit. Si vero non omne, quod corruptum est, esoluitur, os vel radendum, vel medicamentis, quae duerfus cariem valent, respergendum, vel iterum durendum est, donec integrum sit, quod relinquatur.

§. 986.

Vbi omne vitiosum ab osse integro abscessit, caro necrescit et sinum implet. Et hic modo, quem supra praecepi (979), via seruanda est lacrymis, quo illae, tum per minores palpebris inhaerentes vias, tum per oramen in osse relictum, possint in narem perlabi. Subinde intus in nares immittenda sunt medicamenta, quae ossibus curandis sunt. De his omnibus, cum enero ad morbos, quibus ossa patent, dicam.

§. 987.

Peculiarem etiam animaduersionem desiderant illa oscula, quae in palpebris esse supra (959) retuli. Illa habere videntur cartilaginofum minorem annulum, quo efficitur, vt semper aperta sint et humorem recipiant. Quia vero etiam haec oscula conteguntur teneriori tunica, illa nonnunquam, si nullus humor per haec itinera destillat, siccat, et oscula illa excoecantur. Hoc crebrius accidit vitriariis, qui vitrum ad ignem spiritu in plurimos habitus formant, et aliis, qui varii generis metalla vehementiori igne vrunt et excoquunt. Igne enim omnis humor per haec itinera destillare solitus diffunditur, ita, vt oculis periculum sit, ne, praeclusis illis osculis, per omnem vitam maleant. Proditum tamen legimus, et huic vitio curationem esse repertam *. Incidendum extrinsecus esse lacrymarum receptaculum, seu saccum, in hunc demit-

mittendum esse prius tenuē specillum retusum et globulo munitum, post vero aliud extrema parte excavatum. Id adigendum esse superiora et haec oscula versus, donec illud per haec exeat. Viam, si illa iterum perfecta fuerit, demisso per illam crebrius priori specillo, apertam seruari debere. Videndum erit, num id, quod ratio docuit, experientia confirmet.

* Vid. MONRO c. I.

† Perspicue ac plene a PLATNERO descriptae sunt rationes viis lacrymarum impeditis medendi. Post eius vero opusculum multa in hoc genere nouata sunt, atque illa praecipua spes, quam is et HEISTERVS in vsu specilli et siphunculi ab ANELIO inuenti posuerunt, ab aliis tenuata est admodum. Primo, quod sciam, PETITVS, chirurgus, minime magnifice de illis sentit in *Monum. Acad. R. Scient. Paris. A. 1734. 1740. 1743.* quae dissertationes in opere eius posthumo descriptae legi quoque possunt, lectu sane dignissimae. Deinde DE LA FOREST, ad repurgandum canalem nasalem faccumque inuenit specilla solida, h. e. non caua, catheteris speciem referentia, per quae, in orificium nasale ductus nasalē data, viam aperiret similis figurae catheteribus, seu specillis cauis, per quae, siphone quidem iis adaptato, liquor varius in canalem nasalem et faccum lacrymalem mitteretur. De his vid. *Monum. Acad. R. Chirurg. Paris. T. II. p. 175. et Tab. 13.* Aliud inuentum MEIANI debemus. Est genus specilli seu acus longae, tenuis et flexilis, ex argento factae. Ea foramen habet, quod siphunculus ducit gossypinum vel sericum. Per punctum lacrymale superius et ductum in faccum lacrymalem et ductum nasalem demittitur, ut per huius orificium nasale eius caput cum filo in narem descendat. Cum autem ex nare filum istud extrahi debeat, ut species quaedam setacei connecti queat, alius chirurgus Franco-gallus, cui Cabanis nomen est, pariter ferramentum iubet, quo in nare arripi et ex ea protrahi acus cum filo queat; vid. idem *Vol. Monum. Acad. Chirurg. Paris. p. 193. Tab. 14.* Verum eo facile caremus; obtusum enim hamulo acus sat commode arripitur et protrahitur. Chirurgorum eorum sedulitatem, negotiosam illam quidem et ingeniosam alii vix satis mirari possunt. Quos inter RICHTERVM video in *Commentat. Societat. Goetting.* Vol. I. Is inuenta illa referre ad crepundia haud dubitat. Quocirca paulo durius pronuntiatum aliis videtur. Quicquid autem alii de eo iudicauerint, perite scripsit RICHTERVS. Modis tribus fieri potest, ut lacrymae a punctis haustae lacrymalibus, et per ductus lacrymales in faccum promotae, in narem

res non descendant. Aut enim tunicae sacci lacrymalis admodum debilitatae non deorsum vrgerent, non promouent lacrymas, neque adeo superant contractionem sphincteris, qui ductus nasalis orificium ornat. Haec conditio vel a morbis sacci lacrymalis praegressis vel ab externis laedentibus creatur, vid. PLATNERI §. 970. Eam autem subesse intelligimus, quoties saccus lacrymalis ita digitis compressus, vt orificia ductuum lacrymalium simul compressa humorem per puncta lacrymalia refluere non permittant, laticem suum in narium alterutram demittit. Vix alia curatio locum habere videtur, quam vt saccus is crebro ita digitis comprimatur, vt sphincteris illius vis constringens superetur, et humor in nares vrgeatur. Compressio sacci a PLATNERO aliisque descripta mihi parum probatur. Nam orificia ductuum nasalium compressione ea simul comprinuntur. Haud dubie, quoque callositas sacci eo saepius enata fuit. Aqua frigida crebro, aut subinde quoque liquores spirituosi et aromatici prudenter adhibiti, robur quoddam sacco illi addere posse videntur. Liquores mitiores illi, a PLATNERO commemorati, hauriuntur a punctis lacrymalibus, si, homine supino, eorum guttula vna aut item altera in canthum oculi internum destillat; iniectioe igitur, qua et punctis et ductibus lacrymalibus vis infertur, opus non est.

Alter modus, quo fit, vt lacrymis via ex sacco ad nares praeccludatur, in eo est, si tunica ductus nasalis interior maxime intumescit, quod fere fit cum inflammatione quadam facta ab humore morbofo huc delato, vel acri catarrho, vel in hominibus scabie, scorbuto, arthritide, labe siphyllitica, serophulosa, tinea capitis, acido-mucosa puerorum cacochymia, affectis, itemque ac praecipue post maligniores variolas, morbillosque. Hoc autem morbi genus cognoscitur ex dolore quodam sacci lacrymalis maiori minoriue, eiusdemque rubore, ex natura humoris qui per puncta lacrymalia vel sponte ex iis vel pressu sacci exprimitur, puris enim speciem et colore et consistentia is refert, atque sic ab limpido et mucoso humore in aliis generibus differt. Morbus ipse modo mitior, modo vehementior est; in quibusdam quoque, variis temporibus, modo oritur modo desinit. Ex sacco lacrymali digitis ita compresso, vt orificia ductuum lacrymalium in saccum hiantia simul claudantur, humor aliquis in nares exprimitur. Causa autem et ratio, quamobrem saccus lacrymalis non compressus laticem suum per orificium canalis nasalis in nares non dimittit, multiplex videtur. Nam et tunica interior canalis nasalis tumore suo non modo angustiozem reddere sed etiam prorsus praeccludere viam eam potest, maxime si humor vel tenacior simul obturat, vel acrior orificium canalis nasalis irritando ad sui contractionem exstimulat atque compellit. Fistulae autem

autem conditionem inflammatoriam a decubitu humorum origine tenus deriuandam esse intelligimus, si morbus praedescriptus non ex alio genere fistulae lacrymalis natus est. Si de curatione eius deliberandum est, liquido patet neque explorationem per specilla neque efficaciorum chirurgiarum prodesse sed vehementer nocere, nisi morbus vetustate, neglectu, prauis curationibus pristinam naturam suam deposuerit, in aliud genus, vlcerosum scilicet et callosum versus. Cura igitur non chirurgi sed medico demandanda est. Quae multiplex profecto paucis proponi nequit. Diuersae causae diuersa remedia. Modo sanguinis missione modo alui solutione iterum iterumque ac saepius faciendum at leni illa, modo haemato-catharticeis, modo obuoluentibus, modo reuellentibus, modo restitutione et refractione praegressi morbi opus esse potest.

Tertium genus fistulae fit ab obstructo canali nasali. Cognoscitur eo, quod sacculus tumidus est, atque ita compressus digitis, ut per ductus lacrymales nihil refluere per puncta lacrymalia possit, nihil omnino in nares dimittit. Causa obstruens varia esse potest. Interdum iterum iterumque factae, quam diximus, compressioni sacculi cedit, sed ut via ad nares aperiatur, quo casu efficacior chirurgia necessaria haud est, verum saepius repetitae compressiones sacculi una cum errhinis, apophlegmatizantibus, euacuantibus, in canthum oculi instillatis, ad curationem sufficere queunt nisi fortasse singularior cacochymia medicamenta quaedam intus sumenda indicauerit. Interdum vero causa obstruens immobilis est, quod ex eo ipso intelligimus, quando iterata sacculi compressione nil quicquam in nares descendit. Neque prius vitium illud, multoque minus hoc alterum ab iniectionibus siphone Aneliano actis iuuamen aliquod percipere potest. A chirurgia efficaciori auxilium petendum, et, inciso sacculo, canalem nasalem adhibito specillo idoneo operiendum esse iam viderat PETITVS l. c. Vol. I. Accuratius deinde rem persecutus est RICHTERVS. Saccus autem solita ratione et ita incidendus debet, ne paries eius posterior laedatur. Quo facto, sanguinem fluere patitur; eoque quiescente sacculus linteis discerptis impletur, et vulnus emplastro contegitur. Post tres quatuorue dies vulnus retegitur, et specillo flexili obtusoque, per vulnus sacculi in canalem nasalem dato, hic ipse aperitur, quod nec nisi aliqua vi adhibita, nec sine acerbo dolore fieri consuevit. Patens factum esse ex sanguinis guttula una alteraue e nare destillante intelligitur. Tum vero protinus tenuior chorda ex intestinis animalium in locum educti specilli immittitur, fatiis alte quidem in nares, ut fere eius fescuncia in naribus sit, atque in deligatione noua quaque propelli ex naso possit, dum homo spiritum

tum per nares vehementius proflare conatur; arrepta tum a chirurgo chorda e nare educitur, si caput quidem chordae alterum in vulnere haerens antea resectum forfice sit. Chorda prima post tertium demum diem educitur, et in eius locum alia aequae tenuis datur, quotidieque per sex dies idem prorsus fit, sic ut sexta quaque die paulo plenior chorda adhibeatur, postquam aliqua iniectio generis emollientis immissa est. Quae quidem ante tertiam septimanam vix in nares descendit. Quodsi septimanis quatuor elapsis iniectus liquor liberrime in nares fluit, chorda nulla sed tenuis cylindrus e plumbo factus adhibetur, et iniectio desiccans quotidie fit. Plumbeus cylindrus et iniectiones omittuntur, quando iam is quasi sponte sua in nares decidit, iniectusque humor quam liberrime et pleno riuo in nares venit, atque spiritus, clausis naribus et ore, in vulnere percipitur, neque cylindrus ille amplius pus secum educit. Quae hebdomade octaua fieri solent. Remotis tum aliis, vulnus emplastro contactum breui ad cicatricem perducitur. Cum autem interdum morbus, qui videbatur sublatus, reuertatur, fuere non pauci, qui istud eo fieri putarent, quod canalis nasalis iterum obstructus esset. Qua propter os vnguis pertundi iusserunt. Sed hoc et PETITVS et RICHTERVS vehementer improbat. Morbus autem recrudescit, non quod canalis nasalis denuo obstructus sit, sed quoniam aut curatio causam mali non sustulit, aut, adhibita chirurgia efficaci, ductus lacrymales pessundatae sunt. Conuenit igitur anteaquam vulnus facci cicatricem contrahat, specillo Aneliano ductuum istorum conditionem explorare. Si clausi fuerint, videndum, num illud MONROI consilium §. 987 sequi possis. *De fistula lachrymali* vide quoque *Dissertat. SCHEFFELII 1756 Gryphiswaldiae editam.*

FISTULA ANI.

§. 988.

Virca anum oriuntur abscessus, vlcera et venae etiam callumque habentes fistulae, quae vitia omnia a non paucis autoribus communi nomine fistulae comprehenduntur. Ea vero, et genere, et ratione curationis, inter se differunt (54. 892. 942).

§. 989.

Intestinum rectum, in ima directum, finitur ano, cui musculos habet sphincterem * et leuatorem, quo-

rum actione reliquiae cibi adstringentibus se, tum laxantibus, intestinis huc vsque depulsaе continentur et data opportunitate excernuntur. Sphincteris posteriori ossi coccygis, vel proxime, vel medio ligamento, quod ex hoc osse eductum in adipe finit iungitur **. Pars anterior in viro, musculis transversis penis, et horum tendini medio, nec non acceleratoribus, in foemina vaginae ostio et cunni contractioribus iungitur ***. Leuator ex pelvis inferiori parte ab ossibus pectinis et ischii ortus lateque fusi intestino recto iungitur ****. Nec omittendum est hoc intestinum intra suas tunicas, praecipue externam et carnosam, multum pinguedinis habere, cui etiam extrinsecus plurimum adipis innatum est, quae mollior intestino sedes et opportunitas praestatur, id commode possit dispani. Hoc iis frequentius accidit, quibus aluus propter exiguam portionem aliaeque causas per plures dies compressa est, ut intestinum stercore plenum interdum maius receptaculum, quasi saccum, repraesentare videatur. Ad id pertinent arteriae, quae duplicis generis sunt. Aliae enim educuntur ex meseraica inferiori †, aliae ex hypogastricis ††. Venae etiam vel ad hypogastricas feruntur †††, et dicuntur externae, vel ad meseraicam inferiorem, et dicuntur internae ††††. Per priorem sanguis ad venam caavam, per ultimas ad venam portae, permanat. Etiam in recto lacunae quaedam reperiuntur, ex quibus pinguior humor effertur, quod veluti axungia, intestinum interius perungitur ††††.

* Hic a WINSLOVIO in *Expof. T. IV. P. I. §. 179. 180. 181.* ad 188 in tres, ab ALBINO in *Hist. Musculorum L. II. Cap. 91. et 97.* in duos diuiditur. Confer figuras in SANTORINI *Obf. Anat. Tab. II. fig. 1. Tab. III. fig. 5. et COWPERI Myotomiam T. XIX.*

** Vid. SANTORIN. c. I. T. III. fig. 5. O. Conf. WINSLOVIVM c. I. 182.

*** Vid.

*** Vid. SANTORIN. cit. fig. R. S.

**** Vide Figuram EVSTACHII Tab. 37. COWPERI c. I.

† Vid. WINSLOVIVM in Expos. T. III. §. 213.

†† Illae etiam duplicis generis sunt. Aliae educuntur ex gluraca vid. WINSLOV. c. I. §. 243. aliae ex pudenda §. 247.

††† c. I. de Venis §. 183.

†††† c. I. §. 262. 199.

††††† Vid. MORGAGNI Aduers. II. Animadu. VI. p. 10. in Tab. fig. III.

§. 990.

Quoniam igitur sanguis in homine difficilius per intestini in ima directi venas adscendere potest, accidit, ut saepe ora venarum turgentia sint, et sanguinem etiam fundant. Cuius profluuium quandoque purgatio tollitur, cum eo graues interdum morbi tolluntur, quandoque vero morbus. Haec ipsa res vero, et quia venae a stercore, si illud multum ac durum in recto est, emuntur, occasionem dat inflammationi. Fiunt etiam minores abscessus, furunculis (102) similes. Si sanguis ex his non protinus euocatur, illud acre fit, adhaerentem rodit, et abscessus in vlcera, vlcera vero in fistulas, conuertit.

§. 991.

Suppuratio haec pluribus modis excitatur. Id accidit si medicamentis, tum extrinsecus admotis, tum interne sumptis, ora haemorrhoidum sanguinem fundentium subito suppressa sunt, si sanguis in corpore malus est, percrassus, colore niger, qualis esse solet hypochondriaco ac hysterico morbo et scorbuto aegris, nec non omnibus, qui exigua portione vtuntur, et corpus durum exercent. His etiam suppurationibus obnoxii sunt, quibus humida venereo morbo corrupta sunt, nec non ebriosi, qui frequentius se vino, praesertim portu, ingurgitant, quibus aluus sicca atque per longos dies adstricta est, nec non alii, quibus aluus medi-

medicamentis ex aloe, elleboro, colocynthide compositis crebrius ducitur. Id etiam incidit post vehementiores nixus, si sub his a foemina partus editur, vtriusque sexus hominibus alius deiicitur, nec non illa loca extrinsecus valentius premuntur, quare haec vitia recipiunt prae caeteris illi, qui equo, vel curru vestri multum succutiuntur. Nonnunquam haec vitia ex gonorrhoea maligna relinquuntur, si malae materiae profluuium adstringentibus atque ex calidiore balsamo compositis medicamentis supprimitur, et per in perinaeum atque intestinum inclinatur.

* Fistulam, quae ab officulo deglutito et ad intestinum etum depulso orta fuit, describit LE DRAN T. II. Obs. Ego aliquando in fistula ani inueni minorem et rotundum calculum valde durum. Is intestino recto propius formauerat duriori etiam callo obductum. Probabile visum illum ortum fuisse a mucositate, quo naturaliter intestina inunguntur, qui forte in aliquo sinu, vel lacuna, duratus fuit.

† De fistulis ani, quas corpora aliena effecerunt, vid. *Opus posthumum PETITI*, h. e. *Traité des maladies Chirurgicales* etc. par I. L. Petit. A Paris 1774. T. II. p. 210. seqq.

§. 992.

Cum vero in his sedibus humor profundius coalescat ac in pus conuertitur, id certae notae ostendunt. Dolor esse solet acutus ac vehemens, et maior, quam pro magnitudine tumoris, ei similis, qualem supra furunculo, qui ad suppurationem spectat, oriri dicitur (103). Extrinsecus cutis parum rubet, cum exigentia etiam calore. Accedit vero febris cum siti ac vigiliis. Altius in pinguedine solet esse tuberculum, quod vix digito cognoscitur. Nam quandoque, si altius percutitur, nihil horum in cute deprehendi potest. Hoc tuberculum plerumque ab intestino propius est, quod etiam digito contingitur, si is oleo inunctus in aluum demittitur; id quod vero non sine magno hominis dolore fieri potest. Tandem, vbi pus maturum, illu

lud frequentius intestinum perrumpit et multo cum dolore per aluum effertur, aeger autem protinus illo acerbissimo dolore leuatur. Si vero profundius conita suppuratio est, et illa non aperitur, inflammatio, manente humore, remittit, qui acrior factus, adiem rodit. Fit igitur vlcus, quod in plures sinus uiditur et callo etiam inducitur.

§. 993.

Ne ergo pus intestinum perrumpat, festinandum, tumor, etiam crudus, aperiendus est. In hoc enim casu, et, si pus altius mouetur, non expectanda est maturitas, nec diu superhabenda sunt cataplasmata, ut abscessus per se aperiatur, sed is, quamuis nondum maturuisse videatur, subcrudus altiori plaga incidendus est, et humor euocandus (conf. 96).

§. 994.

Igitur ita aeger collocari debet in lectulo, ut crucis adductis, imo ventri ex latere incumbat, utque correctis natibus, morbi sedes in conspectu chirurgi. Id enim in omnibus his curationibus, quae anis adhibentur, commodius est, quam, si aeger prostratus, transuerso lecto, coxis elatioribus, demisso capite, iacet. Nam, si priori ratione collocatur, musculi omnes quiescunt (945), atque etiam, si forte ex praefixa arteria sanguis periculosius fluit, necesse non est, crurum aliter collocari, sed protinus adhiberi possunt remedia, quae aduersus sanguinis profusionem maxime valent (407. ad 417). Nates vero impositis a ministro manibus diducuntur, et scalpellum anceps altius tumorem demittitur, ex quo, quia is crudus inciditur, plerumque multus sanguis cum paucis pure fertur (96). Nec scalpellum protinus recipitur, sed vulnus latius, etiam tribus, vel pluribus, lineis inciditur, ut primus sinus pateat. Ne orae celerius iterum coe-

ant, conuenit inum finum linamentis compressis puluillis, vel ellychniis (20), super se etiam fultis, que aridis, impleri, quibus etiam sanguis supprimitur. Vulnus purgandum, deinde implendum, esse, apparatus quilibet ex prioribus potest.

† Ne quis non satis peritus decipiatur PLATNERI verum scire licet a puluillis et ellychniis super se fultis, aridis maneat, ut ab omni alio corpore alieno, valde irritari locum incisum, indeque nouam fieri inflammationem et ampliorum suppurationem. Itaque, nisi sanguis fluat, non fultis super se puluillis, verum laxe immixtis ellychniis (*Bourdonnet*) vendendum esse et satis cauere, ne plaga exterior cicatricem contrahat. Quae ratio deligandi et hoc commodum apparatus ut pus liberius exeat, neque finum ampliorem faciat.

§. 995.

Si vero sanguis cum periculo fluit, adhibenda sunt auxilia, quae supra praecepi (406. ad 418). Quae vero fascia his sedibus ita accommodari non potest, satis contineat, saepe necessitas postulat, ut linamenta pannosque super vulnus fulciendos minister manu sua intermissione vulneri apprimat.

§. 996.

Fascia his vitiiis, quae in ano sunt, haec idonea est. Arcte circum anum ventrem dari debet mantile, huic autem affuenda est longior ampliorque habena, quae a media sua et posteriore parte, cui anus subiiciendus integra, veluti pannus quadratus, hunc contegit. Inferius autem habena duo capita habet, quae sub perinaeo per femina antrorsum ad mantile feruntur, et huic adsuuntur. Id, quod habenae reliquum est, per tergum ascendit et fissum aegri caput comprehendit. extremum vero etiam anterius mantili adsuatur. Sunt qui habenam diuidunt, ut alia sit, quae per inguina alia, quae super axillas, fertur.

§. 997.

Nonnunquam ex eiusmodi abscessibus, si ii non protinus, vt primum apparent, etiam crudi inciduntur, et humor, qui intus confluit, euocatur, vlcera oriuntur, ex his etiam, si occalluerunt, fistulae (99). Harum tria genera sunt. 1) Siquidem aliae ab vno ore in cute orfae nondum violato intestino intra adipem desinunt. 2) Aliae non ad cutim, sed ad intestinum tendunt, et in hoc patent. 3) Aliae extrinsecus a cute orfae etiam ad intestinum penetrant. Non vero solum in generibus discrimen est, sed etiam in multis aliis, prout hoc de fistulis, quae etiam in aliis sedibus oriuntur, supra executus sum (944).

§. 998.

Expedita cognitio est primi generis. Quo vero chirurgus certus sit, intestinum haud violatum esse, in finem specillum, in aluum digitum, oleo prius nunctum, circumcisis etiam diligenter vnguibus, demittere debet, vt, quo fistula tendat, et quam alte perueniat, scire possit. Nonnunquam necesse est, vt sinus ampliatur, id quod, vel noua sectione fit, et si is pluribus lineis inciditur, vel coniecto in eum illo urundarum genere, quae ex spongia cerata, rapa siccata, aliisque humorem ex vlcere bibentibus, parantur (20).

§. 999.

Vlcus vero, vel fistulam, intus intestinum percurisse, alia quaedam indicia ostendunt. Si aeger ea parte vehementi dolore cum aliis inflammationis signis iuit vexatus, dolor autem se subito remittit, et eo, quo s conquieuit, tempore maior puris modus cum aluo ex intestino elatus fuit (992): Si etiam quandoque pus, vel sanies, ex intestino exit: Si aeger ea parte dolorem, vel prurimum, sentit. Oportet etiam demisso in aluum, et digito, et specillo, violatum intestinum

explorari. Extrinsecus admoto cuti digito tumor
tius tactu sentitur, qui, si fistula callum habet, durus
est, ac digito renititur.

§. 1000.

Tertium genus, et fistulam a cute orsam, ad
testinum penetrasse, significat liquor medio siphone
os fistulae immissus, si is per aluum defluit: Si aliquis
stercoris per fistulas effertur; si ultimo specillo
fistulam coniecto digitus in aluum demissus contingit
tur. Non difficile est per fistulae sinum in intestinum
coniicere minorem tenuemque cereum, atque huius
caput digito in aluum demisso apprehendere atque ex-
trahere. Hic cereus etiam, si ita in intestino reli-
quitur, saepe cum aluo descendit, qui etiam ostendit
quam alte perueniat fistula.

§. 1001.

Magna diligentia in explorandis fistulis opus est.
Aegrum ea ratione collocari, ac supra retuli (994)
digitum autem alterius manus in anum, specillum in
fistulam, demitti, omniaque seruari, oportet, qua
proxime (645) scripta sunt. Ad id necesse est, ut
ministro nates, impositis vtrinque manibus, diducantur
tur. Confert etiam, aegrum mox aliter atque aliter
collocari, et nates etiam aliquando a ministro eo tem-
pore, quo specillum demittitur, diduci, aliquando
laxari. Tactu etiam explorari oportet, si qua parte
arteriae ictus percipiuntur. Prius autem, quam spe-
cillum, vel digitus, demittitur, aluus, si ea naturaliter
non reddita fuit, lotionem ducenda est.

† Cauendum est ab errore vulgari, quo non solum modo
homines ex vulgo sed non pauci quoque chirurgorum vlti-
mus circa sedem ortum protinus pro fistula sentu strictiori
intellecta, h. e. pro ulcere calloso habent.

§. 1002.

§. 1002.

Aduerfus omnes ani fistulas maius certiusque in manu, quam in medicamento, praesidium est. Minus operae esse solet, si illae breues, simplices atque recentes, et in corpore etiam integro, sunt. Vbi autem vis contraria sunt, et vbi fistulae altius et aliquo, quo calpellus tuto peruenire non potest, ad vesicam, venter, abdomen, et huius membranam, siue peritoneum, et in foeminis ad vaginam, nec non ossa, sacrum et coccygis, eaque vitiata, perueniunt, si in plures partes diducuntur et inueterauerunt, etiam si corpus senile, aegrum et corruptum est, si intestinum alio loco violatum est, quam, vt eo digitus ferri possit, illae cum difficultate curantur, atque etiam insanabiles experiuntur. In fistulis altioribus, si inciduntur, inens periculum esse solet ex sanguinis profusione. Fistulae, quae, post malis curationibus suppressam menorrhoeam, in perinaeo oriuntur, plerumque ad rostratam, et corpora cauernosa penis, et in ipsam urethram, tendunt, et difficilius sanescunt. Raro etiam fistulae in iis, qui venereo morbo aegri sunt, prius incuntur, quam illud vitium, quod in humidis est, sit leuatum. Nam, si tales solis medicamenti extrinsecus impositis curantur, illae raro non ultra proedunt, ita, vt iis etiam putris caro superincrescat*. Quod vero ad illa fistularum tria genera attinet (997), primum et vltimum genus minori negotio curatur, quam secundum, in quo non cutis, sed solum intestinum violatum est.

* Vid. LE DRAN T. II. Obs. 84. p. 216.

† Quanquam praecipuum auxilium a manu chirurgi et medicamento extrinsecus applicatis petendum est, multum tamen, praecipue in lue gallica, etiam promittit medicinae pars ea, quae victu et medicamento intus assumendis morbos curat. Sed de his hoc loco seorsim dicendum non est, verum illa, quae in capite de vlcere iam proposita sunt, sufficere ad erudiendum possunt.

§. 1003.

Cum vero iam ad curationem veniendum est, pars de illo genere dicam, quod extrinsecus ab ore in caecum orsum etiam ad intestinum penetrat (997. 3). Si sanguis ex brachio mittendus et imperanda abstinentia alius autem prius ducenda lotionibus. Etiam si fistulae os nimis angustum est, id, vel sectione in duas neas facta, vel demissa prius in illud turunda, quae rapa siccata, vel spongia cerata, paratur, ampliari debet. Necesse quoque est, ut aegro, qui scalpello curandus est, vesica exoneretur, et is ea ratione, quae supra (994) praecepi, collocetur.

§. 1004.

Si fistula callosa non altius penetrauit, sed in extrema parte intestinum perripit, expeditissima curatio est, specillum, quod acus maioris figuram habet, plumbo, argenteo, flexile in fistulam conicere, et quae per anum educere. Duo vero specilli inflexi concipita valentius adducere, et cutim vtrinque super duabus lineis incidere, atque omnem fistulam cum callo et cute, quae super fistulam est, excidere.

† Haec ratio medendi, qua pars cutis vna cum callo exciditur, iure meritoque improbatum PERCIVAL POTTIO *Libro* anglica lingua conscripto *de fistula ani*, versoque tertiae a IOH. IAC. PLENCK, et inscripto: PERCIVAL POTT *von der Mastdarm-Fistel etc. Wien 1768*. Simplicem incisionem fistulae, et ad callum tollendum medicamenta minima acria, incisionesque regionum callosarum sufficere docet. Minorem etiam scalpellum falcatum, minime latum, cuiusque mucro obtusus est, delineatum exhibuit.

§. 1005.

Si vero fistula altius penetrat, atque etiam in intestinum definit, in eam conicere potest specillum, quod fulcum habet, quod vero non per interius fistulae os, quo ea in intestinum patet, traicitur, sed super illud

lud paulo altius per intestinum, qua parte id interum est. Perforato sic intestino, specillum per anum educitur, et super id scalpello recto fistula inciditur. Post autem callus, si is totus excidi non potest, scalpello, lineis in longum ductis, et forfice etiam incurva, transfuerse, conciditur, et impositis medicamentis odentibus atque pus alentibus tollitur, vlcus vero, si purgatum est, implentibus curatur. Si flexus et alii inus reperiuntur, illi etiam specillo ferroque persequendi sunt. Praestat vero, id protinus fieri, nisi id aegri imbecillitas et sanguinis profusio impediatur. Nam, vbi vlcus pus alere coepit, difficilius reperiuntur sinus et riuuli, qui ad latera tendunt, quippe quorum ora valde angusta sunt (945). Vlcus etiam, quamuis id linamentis impleatur, coarctari plerumque solet.

§. 1006.

Alia ferramentorum atque scalpellorum genera repperunt, quibus etiam has fistulas minori aegri dolore incidunt. Scalpelli genus est, cuius extremum mucronem obtusum habet, Gallis regium dictum *. Hoc in fistulam demittitur et inclinatur, vt mucro per anum exeat, id vero adducendo, fistula et intestinum, omneque, quod inter haec est, secatur. Etiam scalpellum habent, cuius obtuso apici ferruminando specillum argenteum flexile iunctum est, quod vltimum etiam per fistulam in intestinum coniiicitur, et per anum educitur **. Hoc, quod syringotomum vocant, illis fistularum generibus opportunum est, quae altius et recta intus feruntur atque intestinum superiori parte perreperunt. Nec desunt alii, qui illo scalpelli genere, quod elatere mouetur (954), vtuntur; ne autem eo intestinum altera, et fistulae opposita, parte vulneretur, prius in hoc coniiiciunt ferramentum, canaliculi in modum excauatum ***. His omnibus

fistula minori dolore inciditur, callus vero haud eroditur, imo vlcus non satis ampliatur, quare illud rudentem fallere potest. Si vero aliquis nihilominus scalpellorum generibus vti velit, eum oportet pronus, incisa fistula, forcice concidere illam supremam intestini oram ea parte, qua illud mala materia perrumpat, quae cum vel callosa, vel alienata, sit, nisi exaspetetur, glutinari nequit. Omnia ferramenta, quae fistulam vel anum, demittuntur, oleo inuncta e oportet.

* *Bistoury Royal.* Vide HEISTERVM T. V. fig. 3.

** Hoc a LEMAIRE, Argentoratensium Chirurgo, inuentum primus descripsit Cl. HENR. BASS in Diss. de Fistula Ani feliciter curanda, Halae, MDCCXVIII. Frid. Hoffmanni praeside, proposita. Hoc parum immutatum vid. in GARENGEOT T. I. Cap. IX. Art. V. p. 337.

*** Quale est, quod delineauit HEISTERVS in Chirurg. Tab. XXXV. fig. II. qui etiam alia ferramentorum ac scalpellorum genera habet. SHARPIVS iconem dedit forcicis, qua ani fistulam incidit. vid. eius Tab. II. p. 31. B.

§. 1007.

Alterum genus fistulae, quod recta intus tendit, quo vero intestinum violatum non est (997. 1) ea ratione, qua de abscessu dixi, duabus et pluribus lineis incidendum est, vt imus sinus pateat (994). Vbi ad finem fistulae ventum est, callus etiam vel totus excidi, vel concidi, et adurentibus exedi, debet. Si quando fistula intestinum nondum perrupit, eo autem tendit, illique propior est, celeritati multum adiicitur, si protinus demissum in fistulam acutum specillum per intestinum traicitur, atque super id, et fistula, et intestinum, inciditur.

§. 1008.

Tertium genus (997. 2), quod integra cute in intestinum patet, hanc molestiam habet, vt illud prius extrinsecus aperiendum sit. Vbi enim tactu sub cute tumor,

umor, vel callus, sentitur, demittendum scalpellum et aperiendus sinus est. Hoc minori negotio fit, si coniectus in anum digitus ad fistulam flectitur et eo cutis extrorsum vrgetur, ita, vt haec contra digitum incidatur. Si autem sinus in intestino arctior est, et digitum non recipit, specillum ex plumbo, vel argento, ita inflecti debet et per anum in fistulam demitti, et contra huius caput cutis incidi queat. Perforata autem cute, caetera in curatione similia his esse debent, quae in illo fistulae genere, quod et extrinsecus et in intestinum patet, praecepi (1003. ad 1005).

† Si cutis haecenus integra visa et ei subiectus panniculus adiposus incidi debet, vt fistulae perfectae species existat, res aliquando non parum difficilis est, aliquando impossibilis. Ante omnia locus in cute reperiri debet, quae pertundenda sit. Quodsi autem fistula altius in intestino patet neque ea, quae PLATNERVS, neque illa, quae DE LA FAYE in Notis ad DIONEM proposuit, chirurgum erudire possunt. Hic enim a digito in intestinum misso vlceris sinum extrorsum vrgeri vult, nam eo tempore hominem in loco certo quodam dolorem quendam esse percepturum credit, atque in loco eo ipso secandum esse putat. Saepe quoque fieri nequit, vt fistulam intus exiguo foramine patentem digitus ita percipiat, vt specillum immitti queat. Neque vero, quod PETITUS iussit, turunda densior in anum data obturando et pus retinendo, detegere locum cutis vlceri respondentem poterit. Fistula vero, quae vix a sphinctere aut parum admodum distat, etiam extrinsecus notas quasdam habet, e quibus, quae loca secanda sint, scire possumus. Cutis enim aut rubet, aut flavescit, aut splendet, aut dura est, aut prurit, aut dolet ad attactum.

§. 1009.

Quo semper in his curationibus imus fistulae incisae sinus oculis pateat, ille cum linamentis impleri atque impositis pannis vinciri debet *. Haec tolli oportet, si aluum deiciendi necessitas est. Etiam post deiectionem vlcus spongia ex calida, vel vino, expressa, sedulo purgari atque iterum nouis linamentis, quibus etiam medicamenta illinuntur, impleri debet. Quo primis diebus, quibus quandoque metus est, ne san-

guis feratur, aeger aluum cohibere possit, et illa am-
 curationem duci, et aeger forbitionibus sustineri o-
 bet. Nec ignorari oportet, homini, qui ita curatus
 fuit, primis diebus frequentem desidendi cupiditate
 esse, parum vero, vel nihil, vt plurimum excerni.

* Puluilli atque linamenta ita demitti debent: In anum co-
 iicitur digitus chirurgi, ita, vt is fistulae incisae sinum co-
 regat, inter digitum et intestinum fistulae oppositum alti-
 demittuntur linamenta, quae, vel in puluillos, vel ellychir
 varii generis, (*plumaccaux, bourdorners, et maiges vel meck*
 19. 20.) figurantur. Si haec in intestino supra fistulae fines
 detrusa fuerunt, digitus tollitur, et eo linamenta in fistula
 deprimuntur. vid. LE DRAN Obs. 83. p. 214.

§. 1010.

Aliae quaedam animaduersiones necessariae sunt.
 Si totus callus excisus non fuit, oportet adhiberi mul-
 tam diligentiam, ne eius quid maneat, quare et, de-
 misso in vlcus digito, et specillo, omnia crebrius atque
 diligentius explorari debent. Sedulo etiam videndum
 num vlcus, si illud purum videtur, siccum sit, an hu-
 midum. Nam, plures ac reconditos sinus subesse, ma-
 nifestum est ex modo puris, si huius plus fertur, quam
 quod simplici spatio conuenit. Ani spincter sine pe-
 riculo, etiam repetitis vicibus, inciditur. Si vero eius
 multum exciditur, adurentibus roditur, vel magna com-
 citata suppuratione corrumpitur, is offenditur, vt
 quandoque angustetur, quandoque etiam resoluatur,
 ita vt aluum non recte continere possit.

§. 1011.

Interdum, si fistula altius descendit, euenire solet;
 vt, praecisa arteria, venaue, sanguis cum impetu fluat;
 id quod non sine periculo est. Si igitur profusionem
 timemus, vulnus implendum est linamentis, quae, si
 sicca parum valent, etiam alcohol, vel alio liquore sti-
 ptico, madefacienda sunt, et manu super comprimen-
 da. Quandoque, si sanguis conquiescere videtur, alius
 metus:

metus subest, ne is, si ei exitus non datur, feratur in intestinum, id quod sciri potest, si aegrum ventris in-
 atio atque tormina afficiunt.

† Grauia symptomata a sanguine in intestinum rectum effluente et in eo reterento commemorauit PETITVS l. c. T. II.

§. 1012.

Veteres linum in fistulam coniectum ligauerunt, quo paulatim, et cutis, et fistula, incisa fuit. Quae ratio curationis longa atque taedii plena fuit.

* Vid. HIPPOCRATEM de Fistulis T. XII. p. 680. CELSVM L. VII. c. 5.

§. 1013.

Si fistula intus aliquo procedit, quo scalpellum tuto peruenire non poterit, vel, si aetas, aliaque, illam curari prohibent, collyrio vtendum est, quo illa pura fit. Ad id idonea sunt decoctum herbarum, absinthii, rutae, agrimoniae, salviae et similium, nec non aqua vulneraria, cui parum essentiae succini adiici potest (913).

† De ani fistulis legendi omnino sunt libri supra iam adducti PETITI scil. et POTTH. Sed huius versionem teutonicam laudare non possumus, quantiuis alioquin interpretem aestimemus.

HAEMORRHOIDES.

§. 1014.

Raro euenire solet, vt ex haemorrhoidibus sanguinis profusio oriatur, quae manus auxilium desiderare possit. Si enim sanguis exitum per haec venarum ora non habet, multa obseruatione compertum est, inclinata in viscera materia homines subitis et gravissimis morbis correptos esse. Si autem ora venarum, vel saepius, vel periculosius, sanguinem fundunt, et homo ex eius profluuio imbecillior sit, imperanda est abstinentia, quies et potio dilutissima, dandaque sunt alia,

alia, quae aduersus sanguinis profusionem alibi p
cepi (417. 418). Necessè etiam est, vt aluus, s
coacta et adstrictior est, lotionè in eam immissa, qu
egelida, nitrum adiectum habet, soluatur. Parum
to supprimitur profluuium, admotis extrinsecus adstr
gentibus, vel si ora venarum ferro candente adurunt
aut filo constringuntur. Si ora venarum, tanquam
pitulis quibusdam turgentia, sanguinem fundunt, a
praecipiant, vt ea volfella, hamuloue, apprehendantur
et forfice, vel scalpello, excidantur, quo profluuium m
lius possit supprimi. Ad omnia haec auxilia non l
cile, et nisi necessitas cogat, decurrendum est. Ex h
tuberculis saepe mala vlcera et condylomata nascuntur

§. 1015.

Multo autem frequentius euenire solet, vt illa v
narum ora magna cum inflammatione et intolerabili
dolore intumescant. Haemorrhoides caecas vocan
solent. Accidere id solet, si sanguini exitus non da
tur, vel etiam, si aeger sumsit ex purgantibus acrior
et quae multam aloen habent, nec non, si in humidis
ex scorbuto et venerea lue vitium, et si sanguis per
crassus est, qualis esse solet eis, qui corpus parum ex
ercent. Haec valetudó etiam ex aliis nascitur, quae
supra, vbi de abscessibus dixi, qui circa anum fiunt
executus sum (991). Horum vitiorum curatio a me
dicis requirenda est. Aluus lotionè minime acri, ex
emollientibus, lacte atque oleo, cienda, sanguis, si iss
abundat, mittendus, et potio dilutissima et victus a fa
me propior imperandus est. Circumcidendum vinum
est, et omne acre, et quod sanguinem mouet, vel
aluum adstringit, aut inflat, et adhibenda sunt alia, quae
aduersus inflammationem valent (62. 64. 66).

§. 1016.

Extrinsecus autem emollientia (91) ex lacte coqui
debent, et ex decocto multiplices panni recte exprimi

24), atque calidi loco dolenti admoueri. In aluum
 nmitti potest oleum verbasci, liliorum alborum, cui,
 i intestinum ab acri humore erofum atque exulcera-
 um est, parum vnguenti de linaria adiici potest. Hoc
 nim, si solum in intestinum demittitur, nimis valens
 d reprimendum esse, deprehenditur. Profuit etiam
 lurimum, si tubercula manu chirurgi, quae oleo in-
 ncta esse debet, intus promouentur, id quod neces-
 urium est, si intestinum aliquantum resolutum fuit.
 estiferum est, si alcohol cum camphora, aqua calcis,
 t fumus ex ligno querneo, vel combustis muribus, sic
 ictis, marinis, his tuberculis admouetur.

§. 1017.

His etiam opitulantur hirudines, si tuberculis ad-
 mouentur. Meliores ad id habentur, quae ex aquis
 uris colliguntur, et quae ex flauo viridescentem colo-
 rem habent. Confert etiam, eas, quae sanguine alun-
 tur, famelicas esse. Locus, cui admoueri debent, se-
 culo prius spongia extergi, et ei parum lactis, vel re-
 tentis sanguinis, illiniri debet. Chirurgus hirudinem,
 uam admouere vult, manu prehendit linteolo obuol-
 uta, vel eam collocat in arundinem in longum scissam.
 lae, postquam se sanguine impleuerunt, decidunt,
 unquam enim vi diduci debent. Recedunt etiam, si
 inere, vel sale, adsparguntur.

† Hirudines seu sanguisugas prae caeteris huic aptas curatio-
 ni descripsit et pingi curauit SCHMUCKERVS in *Vermischten
 chirurgischen Schriften* Vol. I. Quae euoluere debent ii, qui
 in hoc genere non satis periti sunt, quorum etiam aliquot
 inter magistros artis vidi. Magnam ab eorum suctu non
 modo in his curationibus, sed in aliis non paucis opem af-
 ferri vir ille peritissimus docuit, et ego quoque ipse iam
 ante eum ostendi in *Dissertatione de deriuatione et reuulsio-
 ne a sanguinis missione impetrandis. Lipsiae 1764.*

§. 1018.

Illa haemorrhoidum tumentium capitula interdum
 calpello inciduntur, et sanguis ex iis euocatur. Hoc
 vero

vero non semper et in omni corpore, sed tantum eo, quod integrum est, et cuius humida nullum tium habent, atque non aliter experiendum est, quod si omnia auxilia, quae mox proposita, parum proficiunt, et ubi dolor, cum grauioris morbi metu, vehementer vrget.

† Sunt inter Francogallos chirurgi, PETITVS praecipue, hirudinibus parum tribuunt, iisque sectionem scalpelle ciendam praeferunt. Quos sequi tum decet, cum tubercula venarum maiora sunt, et sanguine spisso crassoque plena. Is enim a bestiolis illis vix ac ne vix quidem extractu potest. Caeterum de affectionibus haemorrhoidalibus legendus omnino est PETITVS in *Opere posthumo* Vol. I.

CONDYLOMATA.

§. 1019.

Saepe enim ex haemorrhoidum capitulis, si illa, incisiva fuerunt, vel superdatis malis medicamentis retentaque materia, induruerunt, tubercula multum generis nascuntur, quibus a figura, duritie, aliisque variorum nomina imposita sunt. Condylomata sunt tubercula maiora, caeteris duriora, quae si extremum incisum cristatum habent, cristae nonnullis dicuntur. *Θύμ* vel *ἀκροθύμιον*, verrucae genus esse, supra (386) intulimus, quod etiam in his sedibus quandoque nascitur. Ficus tumor rotundus est ad cutim tenuis, supra lenticulior, rarus ac mollis, cum quo fere conuenit mariscus. Multum ad haec tumorum genera confert, si corpus corrupti habitus et vitium ex venerea lue per id diffusum est, vel, si in his sedibus mala vlcera fiunt, et haec nulla curatio adhibetur.

† Ex lue gallica nondum confirmata vidi aliquando condylo-
mata nata tam numerosa, ut nates, perinaeum et posteric
scroti pars vbique obsiderentur. Idonea curatio medica-
mentis intus sumtis, administrata iis tollendis sufficit.

§. 1020

§. 1020.

Haec tubercula non solum extrinsecus circum
um nascuntur, sed iis interdum intestinum altius
iam impletur, adeo, vt illa intus se opponant totum
e intestinum intercludant et prohibeant, quo minus
rcus descendere possit, quae res etiam miseram mor-
n adferre potest. Nam si altius in intestino atque
nitius infederunt, insanabilia sunt. Curationibus
am saepe ea, quae sine dolore sunt, concitantur, et,
cisa etiam, nonnunquam post inductam cicatricem
uertunt. Hoc frequentius incidit, si corpus aegrum
senile, atque mali habitus, et si vitium, per humida
fufum, non fuit idoneis medicamentis victuque
cuffum.

§. 1021.

Excidi ergo possunt haec tubercula, quae extrinse-
s circa anum et in inferioribus intestini partibus
nt. Alius ante omnia ducitur. Tum volsella, vel
pitis etiam, tuberculum apprehenditur ac valentius
ducitur, illudque ita exciditur, vt aliquid ex cute,
oque etiam ano, dematur. Nam prae aliis condy-
nata radices altius exigunt, quae, si relinquuntur,
renasci solent. Hac enim ratione radices minori
gotio, minori etiam aegri periculo, tolluntur, quam,
id, quod plures praecipiant, adurentibus efficitur,
illae emoriantur. Si aliquid ex ano huiusque sphin-
ere demendum fuit, sub curatione in anum danda
t maior densiorque turunda, ne, glutinatis inter se
ulneris oris, anus nimium coangustetur. Si multum
in ceteris demtum fuit, manet quandoque imbecillitas,
aeger aluum vix continere possit (1010).

ANI PROCIDENTIA.

§. 1022.

Taedii etiam plenum vitium est, si anus, id quod interdum fit, procidit. Hoc enim euenire solet hominem cita aluus diu exercuit et per eam multae acria biliosa descenderunt, si acrioribus purgantibus illa crebrius ducitur, si in intestino ascarides, vel multae ulcera, sunt, ex quibus, atque ex vesicae calculo, oritur tenesmus, in quo frequens desidendi cupiditas et atque dolor, ubi aliquid excernitur. Nam his omnibus et si aeger crebrius haemorrhoidibus vexatus fuit, in finem tandem infirmatur, quod sub leui nixu descendit et procidit. Accedere quandoque solet inflammatio, quae oritur, si sphincter se valentius contrahit, id, quod procidit, premit.

† De procidentia ani, qua pars intestini coli elapsa fuit v. *Monument. Acad. Roy. Chir. T. V.*

§. 1023.

Si causae (1022) patent, illas ante omnia tolli oportet. Si sanies acrior per aluum defluit, in hanc danda debent oleum et lotiones ex decocto auenae, cremor lacte, ex quo coqui possunt emollientia. Ascarides necantur, si oleum in aluum immittitur, idque, quam diu potest, in ea relinquitur.

† Causa irritans ex intestinis sumato rheo, anima rhei et eiiciatur.

§. 1024.

Si vero id, quod procidit, inflammatum est, adhibenda sunt fomenta et alia, quae supra (1016) praeceptum et ubi intestinum paululum detumuit, illud digitis (1016) debet promoueri atque intus compelli, potest autem

em, pluribus multiplicibusque pannis impositis, in-
tenda fascia (996) est. Admoueri etiam possunt,
ae leniter reprimunt, vinum austerum, ex quo etiam
qui possunt radix tormentillae bistortaeque, malico-
m. Conuenit etiam, locum thure, mastiche, baccis
iperi, suffire.

§. 1025.

Si vero quaedam infirmitas manet, alius nunquam
ementioribus duci, ita tamen lotionibus solui, de-
ne illa coacta vi et maiori nixu exprimenda sit.
deiectionem etiam adhiberi possunt alia reprimen-
1024). Neceffe est, vt aeger adductis, deuinctis etiam
r se, cruribus sedeat iaceatque. Nonnunquam ma-
nullam curationem recipit, id quod etiam fieri so-
si vitium ex sectione, quam lateralem vocant, re-
uitur, qua calculus ad Fratris Iacobi methodum
actus fuit (989), cum ea ani leuator incidatur.

ANVS PRAECLUSVS.

§. 1026.

hic contrarium vitium est, si anus praecclusus est,
id quod plerumque protinus in vtero materno
nit. Si intestino opposita membrana est, curatio
is esse solet. Si vero intestinum altius atque pe-
as interclusum est, vitium plerumque morte fini-
Interdum stercus, reperta aliqua via, in puellis
vulvam, in pueris per vesicam, fertur:

Hoc vitium malae conformationis varium est. Aut enim
anus clausus est sine vlla nota loci, vbi anus in aliis est; aut
clausus est cum euidenti nota eius loci vbi anus est; aut
anus extrinsecus bene formatus, sed aut plane non, aut pa-
rum peruius est. Et horum quidam sunt, quibus via ex in-
testino recto in vesicam vrinariam, vel in vaginam vteri pa-
tet; in aliis anus clausus speciem herniae efficit. vid. *Mo-*
num.

num. Acad. Roy. Chir. T. I. p. 377. VAN SWIETENIVS Comment. in Aphor. BOERHAAVII T. IV. p. 649. In MORGAGNI Libro de Sedibus et causis morborum. legitur sectio foeminae gentis Iudaeorum, quae cum vitio intestini recti in vaginam patentis ad decrepitam senectutem peruenit.

§. 1027.

Si membrana se opposuit, oportet eam scalpeo ancipiti duabus lineis transuersis incidere. Postquam meconium descendit, plaga, si id necessarium videtur, vel noua sectione, vel demisso in eum digito, prius obinuncto, ampliari debet. Commodum etiam est, ut quod meconii superest, lotione immissa educatur. Anum vero dari debet turunda paulo plenior atque durior, ne vulneris orae sanescendo inter se iungantur, et anus nimis coangustetur. Turunda medicamentum quod cicatricem inducere potest (396), illinenda est, quam tandiu intus dari conuenit, donec plaga ad cicatricem perueniat.

OSSIVM MORBI.

§. 1028.

Duriores corporis partes, ossa, ex tenuioribus lamellis, minoribus, et quae angustiori orbe finiuntur, bracteolis, vel squamulis, nec non ex fibris, atque his omnibus, certa ratione inter se concretis et coagmentatis, constant. Illae, tum lamellae, tum squamulae, non solum ex fibris componuntur, sed etiam mediis aliis fibris transversis, vel, ut quibusdam videtur, reflexis, inter se iunguntur copulanturque. Lamellae in ossibus solidis et eorum etiam partibus, quae maiorem duritiem habent, maiores et rectae sunt, ac quasi laevigatae, et quae sibi iunctae arctius continentur, id quod y. g. in femoris tereti mediaque arte conspicitur. In ossibus autem mollibus ac rarioribus frequentes sunt maiores lamellae, illaeque etiam flexuosae ac inaequales videntur, crebriores autem squamulae atque fibrae reperiuntur. His efficiuntur, ut os tumidum sit molle, rarum ac caernosum, quale femur est, ubi illud extremis suis partibus intumescit. Harum caernularum varia figura et magnitudo est. Quo illae autem maiores sunt, eo rariora ac molliora ossa etiam esse solent. Nam in ossibus solidis durisque etiam caernulas, quamvis minores, esse, medulla probat, quam illa exsudant. Tandem vero in ossibus fistulatis horumque interiori parte decipiunt, et lamellae, et squamulae, et plures in longum ductae atque etiam transversae et obliquae fibrae sunt, quae quasi reticulatum opus constituunt, sustinendae pinguiori medullae accommodatum. Inter lamellas, bracteolas atque fibras, arteriae venaeque

discurrunt, quae ossibus, vt caeteris partibus, alime-
tum subministrant.

* Vid. CLOPTON HAVERS *Osteologia* noua, GAGLIARDI
Anatome Ossium, WINSLOW *Expos. Anat.* T. I. §. 84. sq.

† De ossibus scriptores praecipui sunt B. S. ALBINVS
magno opere osteologico splendidissimo sane; ALEXANDER
MONRO, et qui huius anglice scriptum gallice vertit SV-
IN in opere magno cum iconibus satis bonis. De osteogenesi
legatur B. S. ALBINVS *Icones ossium foetus etc.* ROBERTVS
NESBIT *Osteogenie* anglico sermone scripta, et germanice
quoque versa ab IOH. ERNST. GREDING Reliquos vid.
HALLERI notis ad H. BOERHAAVIUM *Methodum studii Medici*
Amstelod. 1751.

§. 1029.

Ossa omnia, si dentes excipias, extrinsecus mem-
brana includuntur, quam periostrium vocant. Illi
arctius ossibus inhaerescit et non sine negotio ab iis
diducitur. Incipere dicitur a dura matre, cum qua in
orbis aliisque capitis sedibus committitur. Ea
neruosa esse, dolor manifestat, qui, vbi iniuriam ac-
cepit, oritur. Sunt etiam arteriae venaeque admo-
dum multae, quae a periostrio in ossa pertinent. Inter
os et membranam contextus esse videtur cellulosa
valde tener. Membrana haec non aequalem crassitu-
dinem habet, sed in aliis sedibus tenuior, in aliis ple-
nior est. Fibrae enim ex musculorum tendinibus at-
que ossium ligamentis, quae super ossa finiuntur, illi
iunguntur, ex quibus periostrium crassescit. Ex peri-
ostio ad ossa pertinent iisque adhaerent arteriae, per
quas succus, quo illa aluntur, permanat, quibus et-
iam accommodatae venae sunt. Super hanc membra-
nam etiam, quae laeuis ac lubrica est, muscoli celeri-
ori mobilitate feruntur. Ea epiphyses contineri, ex
eo discitur, quod haec decidunt, vbi periostrium ex-
sum fuit.

§. 1030.

Alia membrana est, qua ossa interiorius cinguntur. Haec nascitur ex arteriis, venis nervisque, quae per foramina feruntur, ab exteriori ad ossium intimas partes peruia. Hac membrana non solum maiora medullosoque caua includuntur, sed etiam illae cauernulae ossium cauorum ac mollium. A vero propius est, etiam hanc membranam, siue internum periostrium, ex duabus tunicis constare, per alteram ad ossa permanere succum, quo illa aluntur, per alteram, et maxime illius interiores partes, in ossis cauum cauernasque medullam cadere, atque ad varios vsus secerni. Ossa, si laeduntur, nullo, periostrium externum acerrimo, periostrium internum, vel medullam *, aliquo, sensu doloris affici, experimentis cognitum est.

* Vide C. A. R. Sc. MDCC. p. 252.

† Vid. quoque MICHAEL. TROIA De *Nouorum ossium etc. Regeneratione Experimenta Lutetiae Paris. 1775.* Liber is et teutonice versus prodiit Argentorati 1780.

§. 1031.

Medulla ex arteriis ad interiorius periostrium pertinentibus a reliquo sanguine secernitur. In ea vero etiam discrimen est. Nam quaedam pinguior atque oleosa, vt vera adeps, membranaceis folliculis continetur, qua maiora caua ossium teretium implentur. Haec illo fibrarum ossearum reticulato opere (1027) quasi suspensa sustinetur. Alia medulla est tenerior, et lymphae succoque similis, quo corpus alitur, in qua etiam, si illa arte coquinaria in ius vocatur, plurimum alimenti est. Ea in illis ossium rarorum molliumque cauernis secernitur. Hac tamen multo tenerior esse videtur illa medulla, quam ossa etiam durissima, si soli exponuntur, exsudant, et quam minimis et sensum effugientibus loculamentis contineri iam re-

tuli. Omnis medulla in corpore integro, et quae quiescit, pinguis est et oleosa, ubi vero corpus infirmum et mali habitus est, vel senile, post longam etiam inedia atque multam exercitationum defatigationem illa tenuis fit, faniosa, acris. In iis, quibus venerus morbus per humida diffusus est, ossa emollata atque multo leuora fiunt. Nemini obscurum est, medulla, quae ossibus insidet, effici, ut his quaedam flexilis mollitia sit, et prohiberi, quo minus haec facile findantur franganturque.

§. 1032.

Necessarium est, medentes haec scire, cum omnes hae ossium partes ex variis causis laborare et ex his multi ac pestiferi morbi oriri soleant. Nam, si periostrium externum inflammatur, inflammatio vero ad suppurationem spectat, haec membrana ab osse diducitur et corrumpitur. Ossis igitur exterior pars, quoniam a periostrio nullum alimentum accipit, vitiatum atque emoritur, et os cariosum fit. Hoc etiam accidit, si ictu aliquo, vel alia causa, membrana ab osse diducitur. Si humida, quae per ossa, etiam durissima naturaliter feruntur, in his ex suis receptaculis effunduntur atque quiescunt, illis ossium fibrae diducuntur, et nascitur tumor, qui *ἐξόστωσις* vocatur. Si succus ille ex vasis suis emissus bonus est, qualis esse solet, quomodo in medio fracta conferuent, ille in callum duratur, qui tandem in os vertitur, et tumor benignus est*. Si vero aliud vitium subest, et humor ille acrior non solum ossium fibras inter se diducit, sed quoque exest atque corrumpit, exostosis dicitur maligna**. In his tumoribus nonnunquam putris caro reperitur, quae nasci consuevit ex minoribus per ossa discurrentibus arteriis, quae, exesa atque liquata per vitiatum humorem ossea materia, fungi in modum, incrementum accipiunt.

cunt ***. Ex eadem causa et vitiatis humoribus nonnunquam ossa, non ex parte, sed tota, intumescunt, quod morbi genus *ὕπερόσσωσις* a recentioribus vocatur ****. Imo interdum ossa ita mollescunt, vt, quasi cerea, flecti queant, quae, vt videtur, acido imprimis, humore emollita, tum musculorum actione; tum corporis pondere, incurvescunt *. In aliis oritur mirabilis fragilitas, adeo, vt ex leui contactu, motuue, frangantur **. In his omnibus vitiis, cum caeteris per totum corpus diffusis humoribus, etiam medulla corrupta est. Quae, si aliqua parte, frequentius vero in ossium partibus caernosis rarisque, praecipue prope articulos, et in epiphysibus, ex quacunque causa subsistit et corrumpitur, dirum illud valetudinis genus efficit, quod *παῖδαεθροακίην*, vel spinam ventosam, vocamus ***.

* Vid. PETIT *des maladies des Os* T. II. p. 380. sqq. Possideo caluariam, in qua talis exostosis est in osse coronali, et huius parte sinistra. Ictum vehementiorem sine dubio homo acceperat, nam non solum exterior caluariae pars quassata et contracta fuit, sed et intus lamina vitrea fissa est. Inter vtramque vero laminam et fractas squamas callus durissimus deprehenditur, qui etiam hanc caluariae partem longe ponderosiores reddit. Ab illa parte coronalis incipit amplior fissura, quae per medium os temporis ad futuram lambdoideam vsque procedit. In parte posteriori bregmatis os modiolis excisum fuisse deprehenditur. Homo tam grauer vulneratus vixit et conualuit. Nam et fissura et sinus modiolis factus callo completus fuit, qui maiorem partem, et relicta minori fissura atque exiguo foramine, iam in verum os duratus fuit.

** Vide figuras in CHESELDENS *Osteographie* Tab. XLII. fig. 2. in maxilla inferiori et Tab. LIII.

*** Hoc etiam ex ictu illato accidit. Vid. PETIT I. c. p. 389. conf. §. 526.

**** Vid. Cel. ASTRUC c. I. L. IV. Cap. III. T. I. p. 416. conf. figuras in RVYSCHII *Thef.* X. Tab. II. fig. 2. CHESELDEN Tab. XLIX. fig. 2. Tab. LV. fig. 1.

* Hoc in pueris rhachitide laborantibus frequens est. Vid. fig. in C. A. R. Sc. MDCCVI. p. 613. sq. CHESELDEN c. I. Tab. LII. fig. 3.

** Vid. HENR. MEIBOMII Exerc. de ossium constitutione naturali et praeternaturali, Helmst. MDCLXVIII. et WILHVLDO. WALDTSCHMIEDT Diatribe de Fracturis ossium si violenta causa externa, Kil. MDCCXXI. SAVIARD. O. 62. PETIT in Comm. A. R. Sc. MDCCXXII. p. 311. scilicet qui hunc morbum novum esse opinatus est. Sed confutatus fuit ab Autore libelli (FRANCISCO IOHANNE HENRICO NAVLDO): *Dissert. en forme des Lettres au suiet des Ouvrages de l'Auteur sur les Maladies des Os*, et ab ASTRUCO c. l. p. 418. qui Autores plures Observationes olim productas adduxerunt.

*** Vide PANDOLPHINVM de Ventositate Spinae et SEVERANVM de Paedarthrocace in Libro de Abscessuum natura, et vide figuram in CHESELDENS *Osteographie* Tab. XLV. fig. 1. confer de omnibus his HEYNE de Ossium morbis.

§. 1033.

Ossa etiam emoriuntur, si succus, quo aluntur non ad ea perlabitur. Hoc incidit, si arteriae paulo maiores, quae ad intima ossa tendunt, praecisa laesaeque fuerunt, et periostrium etiam corruptum est. Ossa haec arida ex toto sunt, quae levia, calci simillima, facile friantur. Alibi retuli, magnum periculum esse, si arteriae, quae a summis ossibus ad intima tendunt, in illis foraminibus praeciduntur. Sanguis enim, quem illae ossi innexae arteriae fundunt, vix cohibetur, quod comprimere haud satis possunt (248. 543).

§. 1034.

Sed cum omnium haec ossium vitia parum ab iis differant, quae in aliis mollioribus corporis partibus esse solent, illa fere similem curationem requirunt. Supra docui (35), in ossium arteriis ex varia occasione humores subsistere, iter claudere, atque fieri obstructionem, haud vero inflammationem, cum ossium fibrae nullum vitale robur habeant, quo humor, qui coit, discuti, vel magis cogi atque in pus verti possit. Igitur, si humor in ipso osse, non in huius membranis, quiescit, isque corrumpitur, mala ulcera nascuntur, quae,

quae, dum ab interioribus incipiunt, tandem per totum os, periostrium, atque etiam, supernatis graubus ulceribus ac fistulis, per cutim percurrunt. Caries dicitur cum ulcere et gangraena, exostosis maligna et paedarthrocace cum cancro occulto (262) et carcinomate, comparari potest.

§. 1035.

Neque id ignorandum est, in ossibus cariosis fere dem accidere, quod in gangraena fieri supra (198) retuli. Quemadmodum enim in hac illa putrida et foetida crassa, moto inter eam, et inter id, quod integrum est, pure, resoluitur, sic etiam, si ossium pars emortua est, et vitiosa, illa etiam ab integro resoluitur, dum inter integram ac emortuam partem caruncula nascitur, quae, quod abscedit, expellit, ex qua caruncula novum periostrium nascitur. Exfoliationem vocant hanc emortui ossis resolutionem, quae interdum sponte fit, interdum adhibitis ad id facientibus variis auxiliis *. Longe facilius enim vitiosum ab eo, quod integrum est, resoluitur, si illud siccum aridumque factum fuit. Quandoque tamen etiam os, quod vitiosum est, pedetentim et ita soluitur, ut cariosum, quasi liquatum, cum humore ex ulcere feratur. Ex his manifestum est, cur haec squamae resolutio aegrius in ossibus raris ac cavernosis fiat.

* HIPPOCRATI squama, quae sic decedit, dicitur ἀποσθαιὸς ὀστέου. Vide Librum de Capitis vulneribus §. 23. T. II. pag. 705.

§. 1036.

His propositis ad singulas species veniendum est, ac primo quidem super ossibus varia tumorum genera nascuntur. Interdum sola membrana extrinsecus intumescit, si sub ea humor coit. Id accidere potest, tum ex graui ictu (522), tum si mala morbi cuiusdam materia in ossa inclinata est, id quod saepius, deceden-

tibus variolis morbilibusque, fieri consuevit. Longe tamen frequentius ex venereo morbo periostrium tumescit, si ei corruptus humor subiicitur, qui, videtur, in illo tenuiori celluloso contextu (1022) confluit. Si ex graui ictu percussum fuit periostrium et sub eo sanguis confluit, tumor repente confurgit. Si mala materia ex alio morbo in os inclinata fuit, tumor ab initio fere sine tumore est, ita, vt, quo tempore extrinsecus tumor conspicitur ac digito premitur, intus circumfluens humor cutim, quae non premitur attollat. Tertium genus post longos acerbosque noctu etiam auctos, dolores sensim pedetentimque confurgit. Si tumor inciditur, humor plerumque flauus, et gelatinae instar coactus, reperitur. Alii etiamnum vocabulis hos tumores ex venereo morbo ortos alii discernunt. Si enim illi digito prementur cedunt, gummata a recentioribus vocantur. Si duriores magis renitentur, tophi. Maxima durities est in exostosi.

§. 1037.

Quoniam os emoritur, si ab eo diductum, vel etiam corruptum, fuit periostrium (1028), in primo casu, et vbi, capite, vel alio membro, grauiter percusso, metus est, ne periostrium iniuriam accipiat, festinari oportet, et diligentiam adhiberi, quo humorum aditus auertatur. Sanguinem igitur protinus mitti, necessarium est, omniaque fieri, quae aduersus inflammationem valent. Extrinsecus superdari possunt fomenta, quae emolliunt (91), quo humor, qui membranam grauare potest, euocetur. Vtile etiam est, si cutis carnesque, vbi illud tuto fieri potest, ad periostrium vsque inciduntur, vel etiam conciduntur, hoc vero vt integrum maneat, necesse est (521. 724).

§. 1038.

§. 1038.

At, vbi sub perioftio iam fanguis confluit, expeditiffima curatio eft, tumorem ad os vſque incidi, fanguinem euocari (522). Offis nudati curatio talis eſſe debet, qualem ſupra (523. 524. 525) propoſui.

§. 1039.

Si vero ex decedente febre, vel ex venereo morbo, perioftium cum dolore intumeſcit, inflammatio raro uerti poteſt. Nec proficit in his caſibus fanguinis miſſio, niſi eius copia aegrum male habeat. Non raro enim, ſi eius multum detrahitur, vires ad curationem neceſſariae effunduntur. Licet tamen illud experiri, et cutim ſuper tumorem incidere. Danda ſunt homini medicamenta, quibus vitium, quod in humidis eſt, praecipue venereus morbus, ſi eo aeger laborat, diſcutitur. Vbi autem, ſe remittente dolore, ex tumore nihil minuitur, is vero mollior fit, perioftium corruptum, atque os nudatum, et carioſum eſſe, intelligitur. Quare oportet os deoperire, et per alias curationes, de quibus protinus dicam, id, quod vitiatum eſt, tollere. Qui carcinomate, vel ſcorbuto, conſiſtantur, ſi eis morbus penitus et adeo inſedit, vt perioftium corruptum fit atque ab oſſe diductum, illi eo morbo breui extinguntur. Pueris, qui rhachitide aegri ſunt, oſſa, et praecipue epiphyſes, prius intumeſcunt, et tandem in his mediis vitium, ſeu παιδαρ-
Σροακή nascitur, quo oſſa, et tandem etiam perioſtium, vorantur.

§. 1040.

Perioſtium exulcerationem habere, et os ſub illis tumoribus (1036) iam vitiatum eſſe, ſcire licet, ſi dolor, qui acerbior fuerat, cum omnibus inflammationis notis ſe ſubito remittit, aeger vero grauitatem ſentit (85). Etiam altius ſub cute ac carnibus circumfluens humor

humor digito sentitur, et quandoque cutis commutato colore aliquantum attollitur. Si autem, quod ossibus vitiatum est, non protinus incisa cute, et; caries latius patet, subiectis etiam carnibus, tollitur vel, si vitium altius, et aliquo loco, quo ferrum tu peruenire nequit, conditum est, grauia vlcera atq; fistulae supernascuntur, quae multiplices inter musculos in eorum tunica cellulosa subtereunt, longius ortu procedunt, et tandem aliqua parte cutim per rumpunt. Alibi retuli (899. 951), haec vlcera et ha fistulas, nisi percurato osse, haud sanescere.

§. 1041.

Exostosis benigna (1032) vix oritur, nisi ab ictu et si periostium laxatum laesumque fuit, et ipsum etiam os grauiter percussum, quare frequentius in capite et in tibia nascitur, quod haec ossa solis membranis contacta crebrius iniuriam excipiunt. Velut scirrhus benignus (262) est hoc tumoris genus, cum in eo retenta materia sine metuenda noxa haereat. Tumor tamen adferre potest molestiam, si is musculi subiectus est, quorum motum et actionem is impedire potest*. Si tumor in interiori calvariae parte increfcit, is cerebrum premit, et huius functiones laedit**.

* Vid. PETIT l. c. T. II. p. 434.

** Vid. Obs. SALTZMANNI in Actis Petropolitanis Anno MDCCXXVIII. p. 274. Exostosin benignam in osse bregmatico describit PETIT l. c. 385.

§. 1042.

Ex compertis causis huius benigni tumoris notas habere possumus. Nascitur enim, si ictus aliquis, vel casus, periostium grauiter offendit, praecipue, si hoc incidit in corpore integro, et quod boni habitus est, et si, semel discussa inflammatione, aeger nullum dolo-

rem

em ex tumore sentit. Nec hic, si is adoleuit, curationem recipere potest.

§. 1043.

Exostosis maligna quandoque etiam ab iis, quae extrinsecus incidere possunt, nascitur, et si os, vel minus, vel rarum ac cauernosum grauius percussum fuit * (526). Sed frequentius ab humidis, quae aliquo morbo per totum corpus diffuso vitiata sunt. Illa praecipue ossa dura ac fistulata, aliquando etiam cauernosa, occupantur. Nam quoddam in morborum generibus discrimen esse solet. Si corpus male habet scorbutus, isque eo processit, ut ossa, eorumque membranae affectae sint, plerumque sine tumore, diducto exesoque perioestio, vorantur et decidunt epiphyses, et ossa, quae naturaliter rara ac cauernosa sunt, cariiosa fiunt. Qui rhachitide aegri sunt, his etiam epiphyses, illaque rara atque cauernosa, ut et minora digitorum, ossa tota circum circa intumescunt. Exostosis raro a decedentibus variolis relinquitur, frequentius vero ex morbo venereo nascitur, et si is, imprudentia medentium, malisque curationibus, praecipue intempestiue datis medicamentis, ex mercurio compositis, agitated fuit. Saepe tamen vnum valetudinis genus alteri iungitur, ut corpus, quod olim rhachitide laborauit, iam etiam scorbutus, vel venereus morbus, teneat, in quo casu illi tumores pessimi esse solent. Nec meliores sunt in iis, qui aliqua corporis parte graues exulcerationes atque carcinomata habent.

* Vide commemorabilem casum in Com. A. R. Sc. MDCCVI, P. 318. et PETITVM l. c. p. 388.

§. 1044.

Exostosis malignam esse, denunciat ipse morbus, ex quo ea nata fuit. Crebrius etiam illa occupat ossa, quae,

quae, non multis musculis, sed solis membranis, continguntur, atque aeris iniuriis exposita sunt, quare in capite et tibia frequentius reperitur. Tumor ab initio parum, et minus etiam, quam tophus, dolet, calor vero omni, et noctu etiam lectuli, calore intensatur. Dolor talis est, qualis sentiri solet, si perioestium affectum fuit. Postquam autem mala materia ostium voravit, dolor, exesa membrana, fere conquiescit (1040).

§. 1045.

Vera exostosis, etiam ex venereo morbo enata, raro medicamentis, nec etiam mercurio, obedit, quare si illa dolorem non adfert, superuacuum, imo etiam noxium est, eam variis curationibus agitari. Vbi autem graues dolores veniunt, os, si id commode fieri potest, oportet nudari, omnisque caro subsecari atque ossis tumor crebris foraminibus vrgeri. Quatenus vero, et modiolus, et terebra, agi debeat, vitiatum humor et scobis significant. Factis foraminibus, excisarius scalper ab altero foramine ad alterum malleolo adigendus est, vt id, quod inter vtrumque medium est, excidat. Id, quod reliquum est, scalpello radendum, et omne vitiatum tollendum est iis auxiliis, quae protinus, vbi ad cariem venero, exponam*. Si autem vitium ad alteram etiam ossis partem penetrauit, et totum corruptum, totum eximi non potest, vera sanitas haud reddi potest, sed, si tumor artus occupat, membrum, curato priori morbo, praecedendum est. Neque vlla spes est in aliis vitiis, scorbuto inueterato, et vbi ossa tota intumuerunt (1032), vel praeter naturam fragilia facta sunt (1032). Victu et medicamentis nihil aliud efficitur, quam, vt morbi impetus trahatur.

* Curationem talem proposuit PETITVS c. I. pag. 388 et 518.

§. 1046.

Ab his vero ossium tumoribus proximus transitus est ad cariem. Haec oritur, si membrana, qua os contegitur, ab osse diducitur, vel, si illa, pure orto, corrumpitur, id quod ex variis morbis causisque accidere ex supra (1032) dictis constat. Morbi, quo aeger laborat, eiusque et causae aestimatio, cum aliis signis, ostendit, perioestium vitiatum esse, inter quae primum est, si locus, qui ante vehementem et continuum dolorem habuerat, iam sine dolore est (1040). Idem significat cutis, si tumida est et plumbea atque mollior, et si sub ea humor pressu circumfluit, et si grauitas materiae atque febricula, intus vero aliquae punctiones, sentiuntur.

§. 1047.

Vbi os, supernatis grauibus vlceribus, aut fistulis, vitiatum est, id cognoscitur ex putri carne, quae increfcit, et per quam sine negotio ac sine dolore specillum demissum intrat. Nascitur haec ex arteriis venisque, quae naturaliter ex perioestio in os feruntur, et quae, quod os vitiatum est, ab eo diductae sunt. Propter hanc putrem carnem, et quia, hac increfcente, cutis adducitur, orae vlceris recurvantur. Ex eo sanies fertur acris, liuida, nigra, et quae intolerabilem ac cadauerosum odorem excitat (897). Humor enim, veluti de vlceribus dictum est (894), ex immutatis arteriolarum disruptarum oris corruptus exit, cui malus odor ex corrupto rancidoque medulloso succo accedit. Propter hanc putidam sanie[m] imposita emplastra et demissa in vlcus argentea specilla nigrescunt (574), in qua etiam exesi ossis frustilla sentiuntur. Specillo occurrit os asperum et inaequale, et quasi spongiae simile. Haec vlcera ac fistulas, nisi ossi sanitas reddita fuerit, haud sanescere, alibi positum est (899). Quae vlcera, si etiam sana videntur, rupta, quae

quae illis inducta fuerat, cicatrice, iterum renouantur. Haec cicatrix, cui vitium subest, esse solet mollis, ranae et quae super cutim fere excreuit. Vbi autem ea super os integrum inducta fuit, illa densa est et dura atque concaua.

§. 1048.

Ossis vero corrupti expedita cognitio est, si illud nudatum oculis patet. Ossis integri ac vitam habentis color est ex albo coeruleus, qualem habet tunica exterior oculi, qui color in infantium ossibus paulo magis sanguinolentus est. Nam hunc colorem osses recipiunt a sanguine per arterias venasque permanente. Ossa vero quandoque candida fiunt, calci similia, si propter alimenti defectum emoriuntur. Hoc incidit, si illae arteriae, quae per foramina maiora in ossa feruntur, et his atque medullae alimentum sanguinemque subministrant, praecisae fuerunt, aut, id quod frequentius deprehenditur, a magno tumore pressae. Caeteroquin vero id, quod in osse emortuum est, pingue fit et luridum, a medulla, quam exsudat. Medulla si magis corrumpitur, et, veluti omne oleosum, rancida fit, tandem nigritiem ossi adfert, cum foedo et intolerabili odore. Caries etiam in osse serpit, quemadmodum supra de sphaecelo dictum fuit (55). Os omne, quod sua membrana non contegitur, tum digito, tum specillo, asperum et inaequale occurrit, quippe quod a malo corruptoque humore exesum atque exasperatum est.

§. 1049.

Caries autem ex iis omnibus oritur, quibus periosium, ipsaque ossa et illae arteriae venaeque, quae his alimentum subministrant, laeduntur (1032. 1033). Igitur, si locus, cui os subiectum est, grauiter percussus, vel altiori et ad os usque penetrante vulnere, nec non abscessu, vlcere, fistula, laesus fuit et exulceratus,

atus, os cariosum fit. Id etiam accidit ex vitio per totum corpus diffuso, et praecipue per venereum morbum, quo omnia pinguiora atque oleosa in corpore corrumpuntur*. Etiam cariem adfert scorbutus, si is adoleuit, et alii vetusto ac venereo morbo superuenit, quandoque etiam carcinoma, si illud aliquam corporis partem, praecipue pectus, occupat, quo costae vitiantur. Id etiam accidere solet, si ex variolis malignis mala materia in periostium inclinata fuit. Rhachiticorum ossa, si vitiantur, non tam carie, quam spina ventosa, infestantur (1039).

* Vid. BOERHAAVE Praef. in Aphrodisiacum.

§. 1050.

Facile tollitur caries, quae a causis orta fuit, quae extrinsecus accidere possunt, multo difficilius, si illa nata est ex vitiato corporis habitu. Tolerabilior est, quae ossium partes duriores occupat, et quae in summis est, quam, quae ossa rara cauernosaeque (1028) infestat, et altius descendit. Nam in his ossibus eorumque cauernulis celerius procedit vitium, nec os tam facile siccum fieri potest, id quod necessarium, si vitium ab integro, resolui debet (1035). Etiam alius metus esse solet, vbi illud rariora ossa articulis propiora tenet, ne vitiatum humor in articulos defluat. Cum etiam prope articulos plures muscoli et tendines super ossa finiuntur, et articuli etiam ligamenti continentur, ossa non sine difficultate deoperiuntur, quare in his quandoque caries, si profundius haeret, insanabilis est. Cartilaginee etiam, si illae corruptae fuerunt, nunquam renascuntur, ex quibus siccatis caeteroquin etiam, prout a siccato osse, squama secedit (1035).

§. 1051.

Peculiarem animaduersionem infantium ossa requirunt. Haec appendices, vel epiphyfes, habent, et

praeter eas tota copiosiori succo abundant, quare vel carie tentantur, vel vitio intus orto et paedarthrace infestantur, longe celerius, quam adultorum, cumpuntur. Si vero periostrium ipsamque os aliqua iniuriam extrinsecus illatam accipit, corpus vero tegrum est, interdum, si recta adhibetur curatio, nullum squama, ut in aliis, secedit, sed os iterum suo periostrio protinus contegitur.

Rerum harum intelligentiores videant, num excusari possunt CHESELDEN, qui tradidit, in puella novem annorum, os modiolis excisum fuerat, sinum decimo die fere completum fuisse, in *Osteographia* Cap. I. quem Casum alii proposuerat in *the Anatomy of the Human Body* Edit. quarta p. 48. Eum enim acriter reprehendit DOUGLAS in *Animadversionibus on the Cheseldens Osteographia* p. 6.

§. 1052.

Si ossibus cariosis medendum, perpetuum est, : quod omne consilium dirigi oportet, ut vitium, quod in humidis est, idoneis medicamentis discutiat et ut omne, quod in osse corruptum est, tollatur, ab integro resoluatur. Nam, si id, quod relictum fuit, integrum est, os etiam nova membrana cingitur et, si sinus relictus fuit, is callo repletur.

§. 1053.

Non difficili ratione tollitur caries, quae ab iniuria extrinsecus illata orta fuit. In hoc casu, si corpus integrum est, fere superuacua sunt medicamenta, sed cibo utendum exiguo, sicco, minime iurulento, carne non elixa, sed assa. Aetas vero considerari debet. Nam senibus et siccioribus cibo, qui plus alit, ut conuenit.

† Asae foetidae virtutem esse singularem ossa cariosa a carie liberandi, reperit BLOCK Chirurgus in exercitiis Borussiae. Datur ea intus drachmae vnius dosi et ultra bis die donec eius odor ex loco carioso exhalans nares chirurgi afficiat. Vid. SCHMUCKERI *Vermischte chirurgische Schriften* ten.

zen, Vol. I. pag. 135. Utiles haec medicina etiam nostratibus euidenti profectu adhibita est.

§. 1054.

Si autem caries a venereo morbo profecta fuit, huic ante omnia medendum est. Ignorari tamen haud oportet, nec mercurium semper in his ossium vitiis, si penitius insident, et iis vetustas accessit, prodesse. Imo obseruatione manifestum est, plura ex mercurio parata, quae medendi causa reperta fuerunt, nonnunquam hos ossium morbos in peius vertere. Quandoquidem, etsi nemo negauerit, intus dato, vel extrinsecus illito, mercurio plerumque illos periostii tumores (1036) discuti, nonnunquam etiam per has curationes os vitiatum aridum fieri, et ab eo, quod integrum est, solui (1035); nihilominus, vbi caries altius descendit, et cum malo odore est, raro curatio feliciter cedit, nisi etiam manus auxilium accedat. Quare ea frequentius fallit, si ossa illa rara, veluti palati, ossis ethmoidei, lacrymalia, vitiata sunt. In paedarthrocace vero haec medendi ratio longe minus prodest, imo nonnunquam pestifera esse solet. Nec tollit mercurius exostoses. Quandoque tamen et inter rariora obseruatum est, hos tumores, valde extenuato per ptyalismum corpore, mansisse, sed arida, et mala materia exhausta, sine dolore*. Vbi homo iam diu multumque medicamentis ex mercurio compositis vexatus fuit, praestare arbitror ptyalismum illitis vnguentis; quam intus datis variis compositionibus, concitari, et hac curatione colliquoato omni oleo corpus extenuari.

* Vid. PETITVS c. I.

§. 1055.

Solent etiam parum proficere potiones, quae aduersus venereum morbum vulgo sorbentur potanturque. In casibus tamen desperatis, et vbi etiam cura-

tio cum mercurio non respondit, interdum profu-
 dicitur decoctura meracior ligni guaiaci. Necesse ve-
 est, vt ea valentissimi generis sit, et vt se aeger ea se-
 per plures etiam menses, impleat, seruata simul, qua-
 ta maxima, abstinentia. Cibo enim idoneus est sol-
 panis bis coctus, et huius intrita ex eodem decocti.
 Poterit tamen aeger interdum pauciores passulas cu-
 his esse. Necessarium vero est, vt quotidie sicco
 laconici calore sudor eliciatur quam plurimus. Hi-
 enim curandi ratione omne medullosum et pingue
 quod in corpore est, et in quo sedem morbi illius ma-
 esse retuli (1049), digeritur et euocatur, atque totum
 corpus ad supremam vsque maciem exhauritur. Et
 trinfecus panni ex eodem decocto expressi calidi admo-
 veri possunt.

* V. DE HVTTEN de Ligno Sancto in Collect. LVISINI p. 270
 sqq. et BOERHAAVE Praef. in eandem. His vero contrad-
 cit Cel. ASTRUC l. c. T. I. L. II. Cap. XI.

† Curationes vsu medicinarum mercurialium administratae
 saepe propterea nihil proficiunt, quoniam temere et iust-
 largiori manu data suntque vires corpori demunt adeo
 vt humores boni et laudabiles ad illa ossium remota loca
 propelli digerique haud possint. Ideoque omissis tandem
 aliquando medicinis illis aut parcissime datis, adhibitisque
 decoctis medicinalibus lacti remixtis sanitas, quae antea per
 nimis efficacia remedia frustra quaesita erat, quasi sponte
 sua reuertitur. Et acria decocta plerumque nocent.

§. 1056.

Quod si autem homo iam venereo morbo tenetur,
 ad hunc vero etiam scorbutus accedit, maius negotium
 est. Id autem scire licet, si, cum aliis malis signis, vl-
 cera non crustas habent, muco similes, sed colorem
 liuidum, vel nigrum, si ea exasperata sanguinem protin-
 nus fundunt, si, dentibus corruptis, in gingiuis mala
 vlcera sunt, parum pura, ast ex sanguine, qui ex illis
 fertur, rubicunda et nigra cum malo odore, et si per
 omne corpus maculae, etiam nigrae, dispersae sunt.
 In hoc casu prius oppugnandus est scorbutus, qui si
 euictus

uictus fuit, danda etiam sunt, quae aduersus veneream uem possunt. Ex mercurio composita medicamenta corbuto aegris pestifera sunt.

§. 1057.

Manus uero curatio, quam caries desiderat, etiam discrepat. Si enim ab iniuria, extrinsecus illata, periostium diductum fuit, non alia curationis ratio est, uam ea a BELLOSTIO * prodita, et supra proposita, qua efficitur, ut protinus os noua membrana ex osse dhuc integro cingatur (524. 525. 1038). Nam, serrata hac medendi ratione, non necesse est, ut ex osse iccato squama secedat.

* BELLOSTE *Chirurgien d'Hopital Cap. XII.*

† Supra iam docui, periostium ab osse diductum neque aere aliaue causa alienatum cum osse coalescere posse. Quare ab illa a BELLOSTIO prodita ratione medendi non semper ordianda est curatio.

§. 1058.

Vbi autem haec non protinus post illatam noxam acta sunt, et suprema ossis pars iam aere, pure, medicamentis, alienata fuit, necesse est, ut illa abscedat. Squama igitur resolui ac recipi debet, ad quam solendam plurimum iuuant siccantia. Primum est aeris omnis (388), nec non omnis aquosi ac pinguis, ipsius etiam puris, aditum magna adhibita diligentia ita auertere, ut os semper siccissimum sit. Respergi illud potest mastiche, colophonio, succino, olibano, galbano, etisque aridis atque diu multumque tritis. His super imponenda sunt linamenta arida. Nec alcohol ossi inimicum est, si illud sine aqua est, ex quo exprimi possunt linamenta, quae imponuntur. Communia sunt, quae alibi praecepi, quorum uero hic maxima necessitas est, os sic nudatum rarissime (375), et magna adhibita celeritate et festinatione, admoto etiam ignitabulo,

bulo, deligandum esse, et omnia, quae imponuntur igne prius calefieri debere (389. 525.)

§. 1059.

Valentior medicina requiritur, si ossis quaedam pars iam carie exesa est, et hoc vitium paulo altius descendit. Oportet enim ante omnia os nudare, et, latius est eius vitium, quam vlcus, carnem subsecare donec vndique illud, et ossis etiam integri ora, patefactum vero illud, quod vitiatum est, tolli. Id medicamentis idoneis, manu etiam atque ferramentis, fit. Propriis prioribus leniora sunt essentia aristolochiae, myrrha aloes, oleum ligni sancti, caryophyllorum. Commoculata essentiae aristolochiae oleum caryophyllorum adiicitur, quae compositio etiam opportuna est, si palati ossa exesa sunt (916). Valentioris generis est euphorbium quod, vel tritum inspergitur, vel alcohol exceptum illinitur.

§. 1060.

Inter medicamenta vero fortissima sunt, quae e liquoribus, vel dictis spiritibus acidis, componuntur spiritus vitrioli, vel sulphuris, phlegma vitrioli, et illud BELLOSTII compositio, qua argentum viuum aqua forti soluitur, aqua plantaginis diluitur, et mediante penicillo illinitur*. Circumspectius haec omnia etiam ita admoueri oportet, ne his carnes tendinesque ac nervi, et id, quod ex ossis membrana adhuc integrum est, violentur, cum haec res, et dolorem, et grauem inflammationem, mouere possit. Nec nimis diu in his perseuerandum est. Finis enim esse debet, vbi ad solidum integrumque os ventum est.

* Vid. LE DRAN Obs. T. II. p. 201.

§. 1061.

Si vero manu res agenda est, oportet id, quod vitiatum est, scalpro*, ad id idoneo, radere, donec integrum

um id sit, quod relinquitur. Si caries profundior
 t, audacter imprimere ferramentum oportet, desi-
 ere vero, vbi se cruor ostendit, et vbi os soliditatem
 bere incipit. Si os eatenus, quod corruptum est,
 rasum fuit, id respergi debet medicamentis siccan-
 bus, mox propositis*.

* Vid. GARENGEOT *des Instr. T. II. p. 96.* Diss. meam de Fi-
 stula lacrymali fig. XIII.

§. 1062.

Si os durum et fistulatum, veluti tibia, ita vitiatum
 st, vt caries ad alteram etiam partem et medullam
 ranstuerit, expeditissimum est, os modiolis, etiam, si
 ecessu est, pluribus factis foraminibus, excidere, et
 einde circumspēctius radere, aliaque auxilia adhibere,
 uibus id, quod corruptum est, tollitur. Vbi caries
 er totum os penetrauit, vel, si vitium, quod vel latius
 st, vel sub carnibus reconditum, patefieri nequit,
 portet membrum praecidere.

§. 1063.

Ossa cariosa etiam ferro candente aduruntur, quo
 elerius efficitur, vt vitiatum aridum fiat et solvatur
 1035). Feliciter hoc cedit, si caries in osse duro ac
 istulato altius descendit, illaque humida et cum malo
 odore est. Ossi sic adusto non alia imponenda sunt,
 quam linamenta sicca, vel ex alcohol, quod sine omni
 aqua est, expressa, quae siccando squamam magis ari-
 dam reddunt.

§. 1064.

In his omnibus curationibus quaedam obseruanda
 sunt. Si vel medicamentis, vel candentibus ferramen-
 tis, os aduritur, aut etiam scalpro raditur, maior vis
 adhibenda est medio vlceri, quam extremis eius oris,
 quo vbique vis extrinsecus adhibita vitium altitudine
 aequet. Plus igniri debent ferramenta, quibus ossa

rara ac cauernosa aduruntur, quam, quibus duri Longe perniciosissimum cariei genus in his ossibus ris ac cauernosis, veluti in sterno, esse, supra (104 retuli, quare omnia haec auxilia, etiamsi recte curatio, raro veram sanitatem ossi reddunt. Vbi osse pars, vel squama, resolui coepit, illa labat, et aetiam dolorem sentit. Expedi id, quod labat, suscipienda manu, neque violenter, concutere, quo id facile abscedat. Os omni vitio liberatum esse, scitur, si sine carne integra ac dura repletur, et cicatrix ei inducitur densa atque concaua (1045).

† Apud Scriptores rerum ad chirurgiam spectantium leguntur historiae de magnis partibus ossium, imo de totis propemodum ossibus longis, quae corrupta erant, regeneratis, aliquando ita quidem regeneratis, ut os fistulatum corruptum nouus canalis osseus concluderet, et vetus illud corruptum ex nouo canali educi posset. Vid. *Medical Transactions* T. III. FABRICIVS HILDANVS *de vulnere sclopeto grauissimo. Act. Academ. N.C. Vol. I. Obs. 53.* MICHAEL TROIAE L. c. aliique. Et TROIA quidem per experimentum de animantibus brutis capta ostendit, penitus destructa medulla ossium longorum, nouum os gigni inter laminam externam internamque perioestii externi. Cum vero illae observationes de ossibus hominum corruptis et ita regenerati rariores sint, quaeri potest, num fortasse nimis efficax et acrior curatio perioestium externum grauius afficiens impediatur, quod minus crebro in hominibus similia fiant his, quae TROIA in bestiis animaduertere potuit.

§. 1065.

Sequitur, ut etiam de Paedarthrocace, vel spina ventosa, dicam, quam ex corrupta medulla, praecipue in ossibus cauernosis, oriri (1032) retuli. Quandoque accidit, ut hoc vitium ex iniuria extrinsecus illata nascatur, si ictu vehementiori os rarum ita offenditur, vel etiam finditur, ut ex ruptis minoribus arteriis venisque humor in ossium cauernulas effundatur, vel, ut in perioestio interno et membranis, quibus cellulae intus cinguntur (1031), inflammatio oriatur, quae, si ad suppurationem spectat, hac mala ipsius ossis exulcerata-

atione finitur. Igitur hoc etiam adultis incidere
 test in illo fracturae genere, quo ossa, etiam duriora,
 non tam franguntur, quam ad medullam vsque findun-
 tur. Nam hac fissura laeduntur membranae, quibus
 etaque medulla, tum illa pinguior, tum altera tene-
 rior, continetur (1031). Crebrius autem spina ven-
 eosa ex corruptis humidis oritur. Raro hoc accidit
 venereo morbo laborantibus, quibus illi supra de-
 scripti tumores (1036. 1043) et caries (1046) fre-
 quenter esse solent. Sed praecipue hac aetate hoc
 vitium infestare solet ossa rariora puerorum, qui rha-
 titide consumuntur,

* Vide casum, quem supra §. 526. adduxi. In sterno hoc ra-
 rum non est (717.). In tibia etiam, quo pertinet histo-
 ria ex PETITO adducta (1042). De illo fracturae ge-
 nere, quo etiam maiora ossa finduntur, plura habet FELIX
 WURTZ in der Wund-Ärney Cap. XXVIII. p. 256. Etiam
 medulla vitari potest ossium, quae transversa multum inter
 se cesserunt et recte commissa haud fuerunt. Possideo ti-
 biam viri adulti et robusti. Haec olim cum fibula transversa
 fracta fuerat. Cum vero ossa fracta non recte in suas sedes
 collocata essent, illaque capita acuta haberent, et cum alia
 quaedam fragmenta ab iis recessissent, supernatum est graue
 ulcus et fistula, quae etiam per plures annos ad mortis vsque
 diem mansit. Iam ossa, quae non recta reposita fuerant, ob-
 liqua, non aduersa, inter se iuncta sunt et medio duriore
 callo conforbuerunt, foramen tamen relictum fuit, quod ad
 interiora et pinguiorem medullam tendit. Nam media ti-
 bia fracta est. Medulla vero corrupta fuit, id quod etiam
 hoc tempore nigrities ostendit, quae in tibiae in longum
 sectae inferiori ac cauernosa parte conspicitur, quo corru-
 ptus humor defluerat.

§. 1066.

Iam supra retuli, in hoc valetudinis genere, prae-
 cipue, si a malo corporis habitu enatum est, affici ossa
 rara et cauernosa, non, vt in exostosi a lue venerea orta
 fieri solet, dura atque fistulata. A paruulo vero haec
 vitia incipiunt, quorum initia et incrementa conside-
 rari oportet. Intumescunt igitur epiphyfes circa ar-
 ticulos et ossa alia, vbi ea naturaliter pleniora et intus

cauernosa sunt, praecipue minora digitorum in pedibus manibusque. Dolor in ipsis ossium medullis incipit, ab initio lentus, qui mox, tumore etiam ossis: Et, crescit et fere continuus aegrum fatigat. Hoc tempore ossis membrana nondum vitiata est, et musculus cutisque sine noxa sunt. Plus mali vero subest, si dolor augetur et fere intolerabilis fit, qui significat, materiam intus ortam periostrium vorare. Subiit, ut supra dictum est (1040), se remittit dolor, et tandem sine tumore ac sine inflammationis notis subsentitur pus, quod pressu circumfluit. Hoc vero increfcit, cutis parum leuari solet. Incisa cute, magis vis puris ac saniei foetidae exit, quibus euocatis, dimisso specillo, os nudatum vitiatumque occurrat (1047).

§. 1067.

Cum vero his ossium vitiis crebrius hac aetate rheumatici obnoxii sint, necessarium videtur, hoc dirum valetudinis genus, eiusque proprietates, causas, initia, atque decessiones, nosse. Hoc vero infantes potissimum affligit, quibus id a sexto circiter post natiuitatem mense, oriri solet. Raro enim id in eos, quorum aetas ultra alterum, tertiumue, annum processit, incidere solet. Corpus non alitur, sed, summa macie orta, cutis carnesque deficiunt atque emacrescunt, venter multum intumescit, et digito renititur. Ossa augetur, et praecipue epiphyses, prope articulos, tumidae sunt. Pueri etiam adultiores facti gressus mouere propter summam imbecillitatem non possunt, quibus etiam dentes serius nascuntur, mox nigri fiunt, labantur, caduntque. His vero pueris, pro modo aetatis, maior ingenii acies atque docilitas esse solet. Vbi procedente aetate adolefcunt, parum crescit corpus, multum autem caput, et caluariae futurae, multum inter se diductae, sero committuntur. Pectus a latere depressum
in

priorem partem prominet, et quasi acuminatum carnatumque redditur. Etiam costarum extrema intumescunt, et iis tubercula dura innascuntur. Quod si utem plus mali est, et morbo non inter initia occurritur, oriuntur aliorum membrorum prauitates. Praecipue autem spina distorquetur, et in dorso gibberaunt, tibiae incuruantur ac in anteriora proiiciuntur. Tandem vitium, quod in ossibus est, intenditur, quae talis humor vorat, et nascitur paedarthrocace. Accedit lenta febris, quae sine intermissione corpus tenet, qua illud longo morbo vitiatum summaque macie extenuatum perimitur. Vbi autem morbus non moritur, is per aetatem leuatur, et praecipue congruo victu et exercitatione, eius indicia in adolescentibus sedetentim minuuntur. Ossium deformitates aliquantum etiam emendantur, si per aetatem neruis et musculis imbecillioribus ac fere deficientibus nouum ro-ur accessit.

§. 1068.

In corporibus rhachitide extinctorum inueniuntur glandulae fere omnes, quae lymphaticae, vel conglomeratae, vocantur, durae atque ex concreta quadam materia scirrhusae praecipue in mesenterio. Ossa praeter consuetudinem mollia sunt *, musculi extenuati, viscera autem, et prae caeteris cerebrum, mole auctum, in quibus etiam multus et mucosus similis humor reperitur.

* Ossa molliri, cum GLISSONIO, plures negant, id vero ostendit RVYSCHIVS Aduers. Dec. II. Obs. 6. et BOERHAAVE in Chemia T. I. p. 737.

§. 1069.

Si huius morbi curationem ab euidentibus causis, reiectis obscuris omnibus, instruere animus est, ei obnoxii sunt infantes, qui geniti sunt ab imbecillis parentibus, nimis otiosa vita lautisque dapibus eneruatis, et varia etiam longaque valetudine confectis. Eo etiam tentan-

tentantur pueri, qui teneri lacte aluntur, erudo vitotoque, et quibus, dum lacte depelluntur, dantur inter continuos vagitus, diu noctuque, potiones acescentis vel etiam addito saccharo dulciculae. Plurimum confert victus, si is crudus est et valentior, quam, ut a infirmis visceribus confici ac in bonum succum converti possit, praesertim pinguiores ac glutinosiores pulticulae, nec non dulciaria et omnis generis pulmenta. Alimentum etiam corpori tenello idoneum haec conficitur, si dentes cum maximis cruciatibus nascuntur, et si varii generis vermes in intestinis haerent. Nec omittendum est, pueris nihil magis nocere, quam si negligitur mundities, et sordes ventrisque proluvies, quibus cutis conspurcari solet, non tempestive summoventur. Haec et plura alia, a medicis requirenda, si morbum non faciunt, corpus tamen tenellorum ei magis obnoxium reddunt, cum haec valetudo raro ab vna et simplici causa, sed plerumque a plurium consortio, oriatur.

§. 1070.

Ex his omnibus autem manifestum fieri arbitror, succum illum, quo omne corpus, et ossa etiam, alii debent, in his ex crudo vitiatoque chylo confectum corrumpi. Ossa igitur, quae omni caeteroquin acido liquantur, molliora fiunt et intumescunt, et, quia caput ex ossibus componitur, illud etiam, pro modo reliqui corporis, plurimum augetur, ita ut eius mole spina non parum prematur. Huius vertebrae, quae mediae perforatae sunt, si intumescunt, et a capite premuntur, medullam premunt cerebro commissam, nec non nervos, qui ab hac per tenuia caua vtrinque inter duos processus peruia educuntur. Cum vero hi nervi ad musculos potissimum pertineant, hi naturali robore defecti emacrescunt. Igitur, dum ossa crescunt et tumidiora fiunt, ossium vero vincula, vel sic dicta

dicta ligamenta, etiam infirma sunt, musculi breuiores
 etque extenuati ossa adducunt et inflectunt. Hoc pri-
 mum in spina incidit, quae in variam partem inclinata
 gibberis non vnam speciem ostendit. Etiam a pecto-
 ralis musculis et serrato antico maiori pectus, ipsum-
 que sternum, multum proiicitur *, a musculis abdo-
 minis pectus inferiora versus adducitur, et in dorso
 gibber nascitur, vel $\kappa\upsilon\phi\omega\sigma\iota\varsigma$.

* Spinae et membrorum prauitates quomodo adductis variis
 musculis oriri soleant, curiosius exposuit Doctiss. IOANNES
 GODOFREDVS BRENDELIVS in Diss. de Rhachitide, Gottin-
 gae, MDCCXXXIX. Confer GLISSONIVM, MAYOVIVM et
 MARTINI HERMANNI GEISWEIT Diss. de causa Rhachiti-
 dis proxima, Lugd. Bat. MDCCXXXVI.

† Prae caeteris omnibus legendus est VAN SWIETENIVS in
Comment. in Aphor. H. BOERHAAVII T. IV. Quicquid enim
 ante ipsius tempora de morbo eo scriptum est, studiose col-
 legit, et vel probauit, vel improbauit. Idoneus etiam scri-
 ptor est LEVRETTVS, qui in Diario gallico, *Journal de*
Medecine Vol. XXXVII. A. 1772. multum decocto radice
 rubiae tinctorum tribuit. In germanicam linguam versa re-
 liqua vid. in *Miscellaneis illis, quae inscripta sunt: Samml-
 ung auserlesener Abhandlungen für praktische Aerzte B. I.*
 P. IV. Varias quoque aliae obseruationes, perutiles, ad edu-
 cationem et nutritionem infantum teneriorum spectantes,
 ibi leguntur.

§. 1071.

Quoniam vero in his corporibus non oleosus con-
 ductusque succus ad ossa perlabitur, sed crudus, gluti-
 nosus et mucosus similis, ex eo, qui subsistendo ossium
 fibras ducit, et corruptus vitium etiam medullae ad-
 fert, nascitur tandem hoc pessimum cariei genus, seu
 paedarthrocace, quod raro curationem recipere, saepe
 etiam causam mortis adferre solet. Multum illud in-
 tenditur, si ad alias causas etiam morbus venereus ac-
 cedit, quem infans vel a parentibus accepit, vel cum
 lacte nutricis suxit.

§. 1072.

Etiam huius morbi curatio a medicis requirenda
 est. Scire vero licet, eos plerumque falli, qui adhi-
 bita

bita festinatione et temeraria aliqua via morbum delere conantur. Maximum praesidium in modico ac in sano victu, qui facile concoquitur et aromate abundante potione etiam meraca et corporis exercitatione consistit solet. Extrinsecus salubres sunt multae valentes fricationes, quibus fluentia corpora adstringunt. Commode etiam lanei asperioresque panni thure, storace, sicche, benzoe, baccis iuniperi, suffiuntur, et his frictur dorso spina. Unguento neruino vngi et pertractari muscoli possunt tenues atque infirmi. Nec ad mutandum corporis habitum aliena sunt balnea, quae tam frigida potius, quam calida, esse oportet. De gibberum in dorso, et quomodo ei per thoraces medendum scribam, vbi luxatorum curationem exequar.

§. 1073.

Si in iis, quibus ossa rhachitide intumuerunt, decedente illo morbo, cum aliis salutaribus signis, dolores in ossium medullis noui oriuntur, et aliquantum in grauescunt, illi spem ostendunt, hominem sanum futurum esse. Si vero cum his, incrementibus doloribus, corpus magis emacrescit, et in malum habitum decidit, illi significant, os intus corrumpi. Si os vitium habet, illud non alia ratione curari potest, quam qualem in carie proposui. Saepe vitiatum non persquamam, sed pedetentim, resoluitur (1035). Cum his experienda est illa Guaiaci decoctio (1055), quae vero adultis magis accommodata est, quam pueris. Si in osse vitium est, quod nulla medendi ratione vinci potest, necesse est, vt membrum praecidatur. Et hoc tamen superuacuum est, imo quandoque mortem maturare potest, nisi vitium per humida et totum corpus diffusum prius aliis curationibus fuerit discussum.

DENTIVM MORBI.

§. 1074.

Dentibus duriores dentes sunt, qui ossibus malarum et maxillae inferiori haerent. In his gingivarum sibus veluti cuneoli infixi sunt, quam rationem, quae inter se committuntur, *γόμεφωσι* Anatomici appellant. Pars dentium, quae radix dicitur, in sinibus alveolis haeret, atque, ut caetera ossa, etiam membrana cingitur. Hac dentes, qui media parte paulo tantiores atque asperiores sunt, illis ossibus alligantur. Nam reliqua dentis pars, quae corona appellari potest, sine membrana est.

§. 1075.

In omni dente duplex materia conspicitur. Altera non multum ab aliis durioribus ossibus discrepat, ex qua fere tota radix et coronae interior pars componitur. Haec colorem habet quasi corneum. Hac longe candidior est altera illa exterior coronae pars, quae eburneola ex fibris albidis, iisque durissimis, composita est, ita inter se concretis, ut ab interioribus exteriora perfus procedant. Parum huius eburneae materiae habent radices, plurimum corona. In utriusque vero, et coronae, et radices, medio sinus est, membrana sua, et veluti perioestio, cinctus. Extremum radices foramen habet, per quod ex ossibus descendunt et dentibus inferuntur arteriae, venae, neruique. Hoc foramen in iuniorum dentibus, in quibus radices nondum formatae sunt, multum patet, quod post, incremente radice, coangustatur. Sinus ille, qui in radice valde angustus est, in corona multum ampliatur.

§. 1076.

Dentes quaterni primi, qui, quod secant, *τομικοί*, et incisores, vocantur, et his ad latus positi duo canini,

nini, singulis, duo molares priores, vel singulis, v binis, reliqui molares ternis quaternisque, radicibus nituntur. Dentes postremi et serotini, qui plerumque, adolescente aetate, nascuntur, vnam, sed plenam, radicem habent. In his tamen nihil perpetuum est. Radices quandoque curuae et varium in modum flexae sunt, ita, vt iis etiam ossis pars quasi irretita comprehendatur.

* Vide EVSTACHIVM de Dentibus, MALPIGHII Opera post p. 51. H. A. R. Sc. MDCCIX p. 48. Obs. de la HIR GAGLIARDVM c. l. p. 57. et praec aliis FAUCHARD *Cbirurgien dentiste*.

† Dentium historiam studiosius profecutus est IOH. HVNT RVS in Libro singulari, anglice scripto, et a Petro Boddae latine verso et inscripto: *Historia naturalis Dentium Humorum*. Dordraçi 1773, cum nitidis iconibus.

§. 1077.

Dolor, quo excruciantur, et pueri, et adulti, quibus dentes nascuntur, maximis tormentis adnumerari potest, ex quo alii etiam grauesque et saepe perniciales morbi nascuntur. Leuamen adfertur, si gingiuam membrana extenuatur et mollitur. Cuius rei causa radix althaeae, non trita, sed integra, cum melle coquitur et infantibus datur, qui illam loco dolenti admovent et mordendo gingiuam extenuant. Eum in finem etiam infantibus alia duriora, corallium, dens lupi panis durior crusta, subministrantur, quibus morficatim ludunt. Etiam subinde specillum linamentis involutum in mel calidum demitti, eoque gingiuam foueri potest. Cum his expedit, dari medicamenta lenientia, et rhabarbarum, quo aluus ducitur. Purgationes valentiores, nec non varii generis medicamenta, quae aduersus hos dolores et aduersus neruorum distentionem extolluntur, et, quibus non pauci fidem suam addixerunt, saepe graue periculum adferunt.

† Mellita aliaque dulcia omittenda sunt, si, quod saepe et cum salute plerumque pueri fit, aluus iam multum deliicit.

Nam a nimio fluxu eius admodum imbecilli fiunt pueri, pronique in morbum rhachiticum. Si commotio febrilis et multus calor in ore est, auxilium afferunt hirudines ad maxillae inferioris angulum admotae.

§. 1078.

Incidere solet, vt dens, qui prominet, aſt ſub exteriori gingiua latet, maximos dolores et neruorum tiam diſtentionem adferat. Ergo, ne dens increſcens am acerbos dolores moueat, gingiua incidi poteſt. Et ſuper primores plaga fieri poteſt recta, ſuper alios vero, et molares, ea duabus tranſuerſis lineis facienda ſt. Tota vero gingiua ad dentem vſque aperienda ſt, donec dens totus pateat. Nam, ſi, ſectis caeteris, quaedam fibrae integrae relinquuntur, acerbitas doloris et neruorum diſtentione increſcit. Nec nimis feſtandum eſt. Nam, ſi gingiua ſuper dentem nondum perfectum ſecatur, is breui vitium contrahit.

† Gingiua ſecanda tum demum eſt, cum dentis ſumma pars ita eminet, vt per attenuatam gingiuam perluceat; alioquin gingiua diſſecta, antequam dens prorsus aſſurrexit, cicatricem contrahit, quae durior eſt et multo magis reſiſtit, quam gingiua integra, non ſecta. Sectio ipſa omnem ſuperficiem ſummitatis dentis retegere debet, ne fibrillae non diſſectae a dente intendantur, dolorisque continui cauſam ſiſtant.

§. 1079.

Dentes naturaliter candiduli, extrinſecus ſcabri, ſunt, atque atri. ſi aſterioribus pulueribus, et quibus multi ſales admixti ſunt, et iis etiam crebrius, infriantur, vel, ſi peniculo aſteriori ex ſetis rigidis compoſito abſterguntur. Nam his eburnea illa pars tantem raditur; Eam etiam ex eſt humor viſcidus et acris, qualis eſt a ſaccharo; omnibus acidis et dulcibus, et qualis etiam, ſi ſtomachus ex coaceſcente cibo exaeſtut, fauces dentesque infeſtat. Ex his cruditatibus et ciborum reliquiis coagulum denti inhaereſcit, quod artarum recentiores vocant, et quod praecipue eam

partem, qua alveoli membrana denti illigata est, in-
stat. Si haec materia quotidie nouis incrementis,
quandoque ad immensam molem *, augefcit, me-
brana a dentis radice diducitur, vt tandem gingiua
dente prorsus recedat. Igitur ob id dentes non be-
haerent, et labare incipiunt, quos praeterea acris hu-
mor etiam exest.

* Vide figuram in FAUCHARD T. I. Tab. II. p. 136.

† Dentium quem vocant, tartarum a cruditatibus et reliquis
alimentorum gigni, dubitare licet. Occasionem rodendo
dare possunt et eburneam partem destruendo. Ipse ver-
fic dictus tartarus gigni, mihi quidem, videtur a matere
ossea dentis luxuriante et per arrosam superficiem sudante

§. 1080.

Sed non raro vitium ab interioribus incipit. Nam
si in illa membrana, qua intus ille medius finus cingi-
tur (1075), ex quacunque causa, inflammatio mouetur
dens vehementer dolet. Si inflammatio ad suppara-
tionem spectat, illaque membrana exulceratur, oritur
caries, quae tandem ad exteriorem partem transit.
Dentes nonnunquam, si duriora iis submittuntur
finduntur, ex quo etiam corrumpuntur. Duobus
vero modis, et vitio ab interioribus orto, et mala ma-
teria extrinsecus rodente, dentes infestantur, si totus
corporis habitus vitiatus est, id quod in pueris rha-
chitide aegris, et iis, quibus scorbutus, vel venereus
morbus, per humida diffusus est, incidere solet. His
enim omnibus dentes nigri fiunt, labant, caduntque.
Nihil vero magis dentibus inimicum esse solet, quam
argentum viuum, et omnia, quae ex hoc chemica arte
componuntur, siue ea ore sumantur, siue extrinsecus
dentibus admoueantur. Dentibus etiam, et nimius
calor, et frigus, non parum nocere solent.

§. 1081.

Cum vero dentes magnam partem, et ad sanita-
tem, et ad formae dignitatem, conferant, illi summa
cura

cura tuendi sunt. Si illi integri sunt, confert, eos crebrius, quoque die, et mane, et post coenam, tepida colluere, et linteolo, vel spongia, tergere. Si vero iam dentes liuidi sunt, interdum dentifricio vtendum est, quo dentes splendidi fiunt atque confirmantur. Varias huius compositiones sunt, quae plerumque corallia rubra, ostrearum testas, lapides cancrorum, os sepiae, terram sigillatam, bolum Armenam, terram Iaponicam, gummi laccae, myrrham habent, quibus parum aluminis vsi adiici potest. Oportet vero hos pulveres bene tritos esse, cum asperiores eburneam dentis partem abradant. Ii etiam commode melle excipiuntur, quod rosam habet, et mediante spongia admouentur. Necessesse vero est, vt, et puluis, et mel, quod dentibus adhaeret, aqua diligentius eluantur. Alii radicem altheae coquunt ex melle, cui prius varii generis aromata et succum radicis anchusae adiiciunt. Radicem bene coctam siccant, eamque dentibus fricandis emaculandisque adhibent. Tenacior pituita tollitur dentiscalpio, quod optime ex lingo fit; illud vero coagulum, seu tartarus, quoque ferramenta desiderat. Cura adhibenda est, ne vel ipse dens, vel etiam gingiua et illa alueoli membrana, ea parte, qua illa denti innectitur, laedatur, et a dente resoluatur.

§. 1082.

In dentium autem dolore causam considerari oportet. Si copia sanguinis corpus male habet, oportet, eum, vena incisa, vel concisa cute admotisque cucurbitulis, mitti. Aluus ducenda est lenioribus, satis tamen valentibus, quae etiam in inflammatione vtilia esse dixi (63). Cum his prodest abstinentia et potio dilutissima. Dari etiam potest nitrum. Vbi autem serum redundat, id quod incidit, si corpus, calore relaxatum, subito frigore excipitur, sudor eliciendus est.

Commode etiam in hoc casu cantharides, vel nucha vel processui mastoideo, superdantur, et vlcera per aliquot dies seruantur (937. 938). Si dens, qui dolorem mouet, exesus est, expeditissimum est, eum eximi.

§. 1083.

Nigrities autem et caries, si ea nondum altius descendit, nec ad alteram partem penetrauit, interdum tolli potest, si scalpro atque ferramentis raditur, donec dens integer sit, cui post essentia cinnamomi, caryophyllorum, myrrhae, admouetur. Valentioris generis est oleum caryophyllorum, quod etiam superdari potest. Nec inutilis est vstio, ad quam etiam ferramenta idonea habemus, quam tamen plures reformidant. Si autem dens exesus est, et nec commode, nec sine periculo, eximi potest, sinus bene accommodato auro, plumboue, replendus est, ne cibus et potio atque aer, quibus intus membrana neruusque offenduntur, dolorem moueant.

§. 1084.

Si omnia haec nihil adiuuant, dens, qui seruari nequit, debet euelli, cum corrupta eius materia etiam reliquos, qui integri sunt, infestare soleat. Ducuntur variis ferramentis, forcipe potissimum, et alio, cui nomen Pelecani imposuerunt chirurgi. Si, exento dente, radix relicta est, ea alio ferramento, quod *εὐζάγερα* vocari potest, eximenda est.*.

* Sic vocat GELSVS Lib. VII. Cap. XII. confer RHODIVM in SCRIBONIVM LARGVM p. 94. Nostratibus dicitur *ein Geisfuß*, Gallis *un poussoir*. Vid. FAUCHARD T. II. Tab. XVIII. fig. 3. In hoc omnia ad dentium curationes necessaria instrumenta delineata sunt.

† Ferramentorum ad dentes euellendos inuentorum prope modum omnia, forcipe excepta, id vitii habent, quod dentem non recta sursum deorsumue ducunt, verum ad latus trahunt; ideoque coronam a radice saepe resoluunt, et hanc in alueolo relinquunt. Nec forceps tamen vbique ad ducendum idonea est, sed tum demum, quando corona
dentis

dentis nondum multum carie emollita est, eaque sat longe ex alveolo et gingiva exstat, adeoque satis alte a forcipe prehendi potest.

§. 1085.

Dentium etiam radices quandoque vitiantur, integra manente corona. Scire id licet, si, dum specillo ferreo dens feritur, aeger dolorem acutum sentit. Id quandoque vni, quandoque pluribus dentibus, accidit. Et hos, qui sic affecti sunt, educi oportet. Nam iis abscessus, vlcera atque fistulae supernascuntur.

§. 1086.

Non sine periculo dentes, praecipue molares, posteriores euelluntur. Ossa enim rara gingivarum quandoque forcipeprehenduntur, vel a maiori dente concutiuntur, frangunturque, id quod etiam accidit, si inflexae radices ossi inhaerent (1076). Vbi autem os fractum est, grauis dolor atque inflammatio mouentur. Subinde etiam sanguinis profusio oritur, si arteria, quae per gingivae os discurret, et dentibus alimentum subministrat, rupta fuit, quae res quandoque mortem maturauit. Hoc si incidit, acetum frigidum ore continendum est, obseruatis omnibus, quae aduersus sanguinis profusionem maxime possunt. In sinum etiam, vel alueolum, auulsi dentis, demitti et mediante ferramento infuleiri linamenta debent, ex alcohol expressa. Scire quandoque licet, dentem pluribus maioribusque radicibus niti, si eius corona amplior ac pluribus tuberibus et asperata est. Expedi, eiusmodi dentem, de quo suspicio est, eum non sine maiori periculo posse euelli, prius multum ac per plures dies concutere, donec bene moueatur, et tum eum, si fieri potest, digitis, si minus, forcipe excipere.

† Sanguinis fluxus ex arteriola cuius alterum latus cum osse alueoli concretum est, mortis aut certe summae debilitatis periculum affert. Compressio vasis et obturatio fit cera,

quae manuum calore admodum sequax et flexilis reddita in alueolum linteo molli absterfum subito et vi quadam adhibita demittitur sic, vt is omni ex parte impleatur.

§. 1087.

Fit etiam interdum, vt in gingiuis iuxta dentes tubercula oriantur dolentia, quae *παρλίδας* Graeci appellant. Si illa cum inflammatione sunt, imponenda est ficus semiuftulata. Ore etiam continendum erit lac, in quo radix altheae decocta fuit. Fere superuacuum est, extrinsecus imponi emplastra. Si suppuratione se ostendit, pus celerrime euocandum est, ne id, si diutius permanferit, os laedat. Pure exempto, satis est ori frustillum sacchari cum essentia pimpinellae continere, et caeteroquin vti illis medicamentis, quibus vlcera oris curantur (914. 916).

† Si abscessus is a dente carioso initium suum habuit, et dens euellendus est, euulsio commodissime fit altero ab ruptura abscessus die.

§. 1088.

Nonnunquam ex eiusmodi abscessibus mala vlcerata et fistulae fiunt, ex quibus pus diutius fertur. Si pus ex his exitum non habet, gingivae, et quae iuxta sunt, cum inflammatione iterum ac crebrius intumescunt. Hoc euenire consuevit, si, vel os gingivae vitiatum, vel ipse dens, et huius praecipue radix, corrupta est. Tales fistulae nullam curationem recipiunt, nisi exempto dente. Si in osse quid vitiosi est, illud radendum, et idoneis medicamentis (916. 1059) purgandum est, donec illud integrum sit. Nonnunquam etiam testa ossis decedit, quae recipi debet (1035).

§. 1089.

Aliud tumoris genus in gingiuis nascitur, quod sine inflammatione est, et *επάλις* dicitur *. Tumor quandoque durus est, veluti callus, quandoque rarus mol-

nollisque, et fungo, vel putri carni, similis. Etiam is ple-umque vitiato ossi superincrescit. Si tumor durus est, confert illum circumcidere et carnem subsecare, quo os patefiat: tum id ea ratione, ac de caeteris ossibus dictum est, curare (1058. ad 1065). Si tuberculum molle est ac rarum, illud, volsella apprehensum, iuxta radices exciditur. Ne quid iterum increseat, radix scalpello altioribus plagis concidenda et increascens caro alumine vsto coercenda est. Si vero os vitiatum subest, curatio talis esse debet, quae ossibus alienatis adhibetur. In omnibus his curationibus os crebrius idonea lotione eluendum est.

* Differentiam *παρβλῆσις καὶ ἐπικλῆσις* habet PAVLVS Lib. III. Cap. XXVI. p. 38.

† De his aliisque oris morbis vid. *Traité des Maladies Chirurgicales de la bouche, par Jourdain. Paris 1778.*

L V X A T A.

§. 1090.

Articuli, si sedibus suis excidunt, et ossa, quae naturaliter iuncta sunt, si inter se dehiscunt, luxata vocantur. Medentem, qui his succurrere cupit, oportet non solum ossium positūs figuralsque nosse, quas sceletus ostendit, sed etiam compertos habere omnes articulos atque commissuras, et in his ligamenta, cartilagineas atque glandulas, quae in articulo sunt, et quae humorem fundunt, quo, veluti axungia, ossa, quae super se mouentur, illita sunt. Considerandi etiam sunt muscoli, quibus membra ad varios vsus mouentur. Nec ignorari oportet aetatum varietates, et illas, tum cartilaginofas, tum osseas, appendices, seu epiphyses. Haec, cum ad curationem plurimum conferant, discuntur ex diligenti et assidua ossium et articulorum, non tam in sceleto, quam in recenti cadauere, contemplatione.

O o 4

§. 1091.

§. 1091.

Vt tirones has varias ossium commissuras melius scientia comprehenderent, eas anatomici in certa genera digesserunt. Magna vero illorum dissensio est, et alii alia vocabula iisdem ossium commissuris impulerunt. Quoniam vero nullus articulus alteri tam similis tamque par est, ut non ab eo discerni debeat, non illorum nominum a variis autoribus propositorum notitiam, sed diligentem et assiduam contemplationem, iis, qui curaturi sunt, necessariam esse reor.

§. 1092.

Proponam tamen illa genera nominaque, quae quamuis medendi peritiam non faciant, eam tamen excitando artificis ingenium, adiuuare possunt. Nam ex illorum generum cognitione certae regulae praecipitaeque proficiuntur, ad quae curatio dirigi potest. Ubique igitur os ossi iunctum et vnum contra alterum situm est, considerari possunt duo. Et vtriusque, imo et plurium ossium figura structuraque, quae ea inter se committuntur, σύνταξις, et illorum nexus seu ratio, qua ea inter se continentur delignanturque. Prius τὸ ἀρθρον vocant, seu articulum, vel iuncturam, posterius per σύμφωσιν exprimunt. In articulo mox discrimen est, ut ossa super se moueantur, vel motu, qui in sensus incurrit, et dicitur διάρθρωσις, vel motu minimo, et qui vix deprehendi potest, et vocatur συνάρθρωσις. Vtriusque vero, et diarthrosis, et synarthrosis, tres modi sunt. Nam os, quod caput rotundum habet, in sinum profundum coniicitur, et vocatur ἐνάρθρωσις *, vel ossis extremum caput se inferit in sinum minus profundum, et vocatur ἀρθρωδία **, vel duo ossa ita inter se iunguntur, ut vtrumque et sinus habeat et processus, utque processus in sinus inferantur, his vero illi excipiantur, quod commissu-

missurae genus, cardinis modo, quasi mutuum, vocatur γίγγλυμος ***.

* Enarthrosis diarthrodes seu cum motu in sensus incurrente est, in articulo, vbi caput femoris sinui rotundo et altiori coxae inseritur. Enarthrosis synarthrodes, seu cum motu minimo est in palma manus, seu carpo. In hoc enim os maximum, seu capitatum in profundiolem sinum demittitur, qui ex iunctis inter se ossiculis, lunato ac nauiculari, formatus est.

** Arthrodia diarthrodes est, vbi humeri rotundius caput sinui glenoideo scapularum ossis inseritur. Arthrodia synarthrodes deprehenditur in pede, vbi maior calcanei processus in sinum ossis nauicularis inseritur. Etiam ex mente horum anatomicorum ad arthrodiam referri debent illi articuli, vbi os fere planum super aliud, quod etiam planum est, mouetur, v. g. ossa, quae cunei figuram habent in tarso, super nauiculare, processus obliqui vertebrarum dorſi inter se, iugulum super acromium.

*** Ginglymus varii generis est. Ginglymus diarthrodes est in iunctura humeri cum radio et vlna, femoris cum tibia. Ginglymus synarthrodes est in commissura calcanei cum astragalo. Ginglymum angularem vocant, vbi duo pluraque ossa quasi angulum repraesentant, v. g. humerus et vlna cum radio, femur et tibia. Ginglymum lateralem, vbi ossa e latere inter se committuntur, v. g. radius et vlna, tibia et fibula. Nonnulli ad arthrodiam referunt, alii ab hac et ginglymo distinguunt τὸ ἄρθρον τροχοειδές, qui articulus est inter primam et secundam cervicis vertebram, et huius processum odontoideum. Vid. RIOLANVS in GALLENVM de ossibus Cap. VI. in Oper. p. 454.

§. 1093.

Synarthrosin etiam nominant commissuram ossium sine omni motu. Haec ratio etiam varios modos habet. Suturam, harmoniam, quam alii ad futuram referunt, γόμφωσιν (1074) et σχινδύλησιν. In hoc ultimo commissurae genere os ab alio osse, quod in longum fissum est, excipitur*.

* Talis commissura est, vbi ossis sphenoidi processus et septum nasi excipiuntur a vomere. Vid. KEILS *Anatomy* Cap. V. Sect. III. p. 237. qui primus hoc nomen dedisse videtur.

§. 1094.

Haec omnia ad τὴν σύνταξιν attinent. Σύμφυτος vero etiam varia est. Nam vel os contra aliud situm est, ita, vt nulla media materia sit*. Vel ossa inter se continentur, media cartilagine, per συγχόνδρωσιν vel deligantur ligamentis per συνδέσμωσιν, quam etiam συννεύρωσιν vocant, vel coniunguntur carne et musculis per συσσάρκωσιν.

* Aliter hanc rem proposuit WINSLOVIVS Expof. Anat. T. I §. 123. τὸ ἄρθρον, siue iuncturam, diuidit in διάρθρωσιν συνάρθρωσιν et ἀμφιάρθρωσιν. Diarthrosis est ei, vbi duo ossa, quorum extrema cartilagine mollita sunt, super se, vel manifesto, vel parum et obscure, mouentur. Diarthrosis etiam in enarthrosin, arthrodiam et ginglymum diuidit: Synarthrosin appellat, si ossa inter se continentur, quorum extrema non in cartilagine vertuntur, nec etiam super se mouentur. Quo referri potest futura ἀρμονία, γόμφωσις, quibus adhuc addi potest σχινούλησις. Ἀμφιάρθρωσιν autem vocat, si inter duo ossa, media cartilago est, eaque mollior, quae sinit haec ossa paululum moueri. Talis commissura est inter vtrumque os pectinis et inter os sacrum atque innominata; inter costam primam atque os pectoris. Symphysis, quae sine media materia est, distinguit in eam, quae per aetatem fit, dum quaedam ossa in pueris diuisa tandem nullo relicto vestigio concresecunt; et in aliam, si ossa nulla cartilagine terminantur, sed sola figura, veluti ossa, quae in basi caluariae sunt, continentur. MONRO in the Anatomy of the humane bones, ad symphysin refert solam futuram et γόμφωσιν. Ab hac distinguit τὸ ἄρθρον, s. articulum. Hunc iterum diuidit in synarthrosin et diarthrosin. Ad diarthrosin refert et motum manifestum et obscurum. Synarthrosin vocat commissuram, vbi nullus motus est. Is etiam articulum humeri cum omoplata, quem plures ad arthrodiam referunt, reuocauit ad enarthrosin. Quia ego tironibus scribo, permanere malui in veterum doctrina, cum caeteroquin magis commoda videatur diuisio WINSLOVII et MONRO.

§. 1095.

Cum vero ossium commissurae atque articuli ita discreti sint, de his quaedam communia noscenda sunt. Siquidem frequentissime et facillime suis sedibus mouentur articuli per arthrodiam, qui etiam penitus inter

ter

r se dehiscunt, vt os prorsus ab altero osse, cui id
 inctum erat, recedat. Articuli vero per ginglymum,
 ui validioribus ligamentis adstringuntur, non nisi
 maiori vi, et vix vnquam penitus, et ita expelluntur,
 duo ossa inter se ex toto distrahantur. Nec hoc
 eri potest sine violatis, disruptis, vel multum infir-
 matis, ligamentis. Itaque illi articuli saltem parum
 aliqua parte suis sedibus promouentur. In arthro-
 dia et enarthrosi est motus orbicus, ita, vt membrum,
 uasi circa axin, voluatur, qui motus tamen perfectior
 est in priori, quam in altera. In ginglymo non alius
 motus est, quam, quo membrum adducitur flectitur-
 ue, et quo illud extenditur. Si artus consideramus,
 t humeri caput sinu scapulae per arthrodiam, et fe-
 noris caput, sinu profundo coxae per enarthrosin ex-
 ipitur, in cubito et genu ginglymus est. Etiam, vbi
 manuum et pedum digiti incipiunt, arthrodia est.
 Nam digitorum suprema ossa in vertice sinuata sunt,
 et recipiunt ossium, ex quibus metacarpus et metatar-
 us componitur, pleniora capitula. Reliqui digitorum
 articuli per ginglymum committuntur.

§. 1096.

Veteres nervos appellauerunt illa dura, flexilia,
 elastica, cartilaginibus molliora, membranis rigidiora,
 vincula, quibus ossa inter se deligantur, et quae re-
 centioribus ligamenta vocantur. Horum varia figura
 est. Communia fere omnibus articulis sunt illa mem-
 branacea, pro modo ossium valida, vel tenuia, quibus
 ossium extrema in articulis comprehenduntur. His
 a Gallis nomen impositum fuit *les Capsulaires*, et, cum
 latinum vocabulum deesse videatur, ea forte manticu-
 las appellare posses *. Hoc genere ligamentorum
 interdum solo **, interdum accedentibus aliis, ossa
 inter se connectuntur. His vero etiam continetur
 axungia,

axungia, qua ossium cartilagines illinuntur. Sunt has manticulas, membranae in modum dispar feruntur, et ex vno osse in aliud, quod contra sit est, pertinent alia ligamenta valentiora pleniorae magis vero contracta et teretia, quae illis prioribus adhaerescunt***. Sunt alia ligamenta, quae intra manticulas ex vno osseeducta alteri inferuntur** Nec desunt, quae prohibent, quo minus ossa sibi latera posita inter se dehiscant****. Omitto alia ligamentorum genera, quae non tam ossibus iungendis, quam continendis aliis partibus, accommodata sunt.

* A WINSLOVIO v. Expos. T. I. de ossibus recentibus §. 36.

** Veluti in articulo humeri cum omoplata. Praeter aponeuroses enim a tendinibus musculorum profectas vix alia ligamenta esse videntur, quae hunc articulum comprehendunt.

*** Praecipue in ginglymo, v. g. humeri cum radio et vlna femoris cum tibia.

**** In articulo coxae cum femore, femoris cum tibia.

***** Quae inter vlnam et radium, tibiam et fibulam, sunt illud transversum, quod in prima vertebra colli est, et quo processus odontoideum secundae vertebrae continet. Ligamenta, quae inter processus vertebrarum spinosa sunt. Quo referri etiam potest illud, quod in scapula est inter processum coracoideum et acromium, quod humeri caput, ne facile excidat, tuetur. Vid. MONRO l. c. p. 268. Confer de omnibus, praeter VESALIVM et REALDVM COLVMBVM, WINSLOVIVM l. c.

† Itemque Syndesmologiam WEITBRECHTI.

§. 1097.

Articuli, qui brevioribus validisque ligamentis comprehenduntur, non, nisi maiori vi, expelluntur. Si vero exciderunt, etiam non sine negotio in sedes suas compelluntur. Si ligamenta infirmata sunt, et horum vitio ossa emota fuerunt, haec facile reponuntur, sed vero in suas sedes compulsa iterum excidunt.

§. 1098.

§. 1098.

Ossa in articulis cartilagine terminantur, et nullus
 iculus non sic finitur. Cartilagine durae sunt,
 sticae, lubricae, sine omni sensu. Praeter eas car-
 agines, in quas ipsa ossa desinunt, aliae sunt, quae
 ediae, inter duo ossa, etiam cartilagine mollita, col-
 atae sunt, super quae quoque ligamenta, praecipue
 e membranaceae manticulae (1096) illigantur *.
 nt aliae, in quas ossa quasi degenerant, et quibus
 ediis ea continentur. Hae etiam aliquam, quam
 minorem, mobilitatem praestant **.

In articulo maxillae inferioris cum osse temporum, in arti-
 culo sterni et iuguli, femoris et tibiae.

* Cartilagine, quibus mediis ossa coxarum inter se et cum
 sacro committuntur. Praecipue in costis et in ipso sterno.

§. 1099.

In articulos humor confluit, quo ad faciliorem
 otum cartilagine, veluti ad circumactum rotarum
 eo pissino vehiculi axes, perunguntur. Humor
 e compositus esse videtur ex pituita, oleo et lympa.
 utinosus, pituitae vel muco similis, humor effertur
 maioribus glandulis, quae in articulis collocatae
 nt, quas mucosas vocare, solent *. Illae glandulae
 olles sunt, et ex iis plures minores fistulae educun-
 ur, ex quibus ille humor destillat. Ita vero in arti-
 alis collocatae sunt, vt motis agitatique ossibus ali-
 quantum premantur, quare pro modo vehementioris
 exercitationis maior humoris vis ex his glandulis ex-
 rimitur, qui ad lubricandos cartilagineos ossium
 nes necessarius est. Humor ille oui albo similis, sa-
 oris salis, igne non cogitur, sed per aera in vaporem
 iffunditur, relicta aliqua quasi cuticula: Hae glan-
 ulae multa adipe circumdantur, quae etiam articulis
 bique fere inhaeret. Adipis oleum etiam pressu
 iffunditur et illi glutinoso humori admiscetur. Nec

a vero alienum est, aliquid accedere ex tenuiori ossu
cauernosorum medulla (1031), quae forte per carti-
lages penetrare potest. Praecipue vero humor Il-
phae similis destillat ex illis ligamentis, seu mantionibus
quibus articuli comprehenduntur, et vel ex earum
poribus glandulis, vel arteriarum minimarum finibus

* Vide Cl. HAVERS Osteologiam nouam Cap. IV. p. 187. WIL-
HELM LOV. c. I. §. 66. et Clar. FRIDERICI LEBEGOTT PITSCHE
Diss. de Axungia articularum, Lipsiae MDCCXL. Experi-
menta nonnulla cum axungia facta vide in Comm. Bo-
nienfibus p. 148.

§. 1100.

Ob id vero axungia ex humoribus natura diuina
mixta est, quo magis idonea lubricandis articulis est.
Illam quiete cogi, motu autem liquefcere, liquefactam
venulis iterum absorberi, et cum humidis per vniu-
ersum corpus diffusis confundi, experimentis cognitum
est. Alibi retuli (357.485.486.487), ex vulnera
articulis quandoque *μελίκηραν*, vel synouiam, exire,
hanc esse confluentem redundantemque axungiam.
Quae ad τὰς ἀγκύλας rigidosque articulos attinet, quae
inter alias causas etiam ab hoc humore nascuntur,
his crassior euadit, protinus dicam.

§. 1101.

Oportet vero cum his omnibus etiam considera-
re nervos et musculos, arterias venasque, earumque
omnium sedes atque figuras, positus atque recessus,
quae omnia in anatomicis exercitationibus discuntur.
Nam, si ab ossibus luxatis arteriae venaeque compr-
muntur, graues inflammationes mouentur, et non raro
membra gangraena periclitantur. Nerui si premuntur
oritur stupor debilitasque et eorum resolutio. Musculi
si eorum nonnulli nimium, alii minus, intenduntur
membrum reponi non sinunt.

§. 1102

§. 1102.

In pueris raro incidit, vt articuli aliqua vi ex suis sedibus expellantur, sed saepe illae appendices, seu epiphyfes (1090), prope articulos a reliquo osse dilucuntur. Hoc vitium, quod quasi medium inter fracta luxataque est, difficilius sanescit. Quandoque raro in his membris emacrescit, et haec minus, quam aetera, crescunt.

§. 1103.

Luxata vero varia discrimina recipiunt. Nam ossa quandoque penitus inter se recedunt, quandoque arum ex sedibus suis mouentur, ita, vt, quod ab alero excidit, non prorsus recedat, sed aliqua parte subsistat. Prius in enarthrosi et arthrodiis, alterum in anglymo, frequentius euenire, iam supra retuli (1095). Nonnunquam ossa cum vulnere, contusis etiam vexisque carnibus, loco mouentur, vel, quae exciderunt, tiam fracta collisaeque sunt, ideoque magnus inflammationis, gangraenae, et quandoque mortis, metus oriri solet. Etiam discrimen est, si os, quod excidit, proinus et sine mora reponitur, et si illud relinquitur, atque tandem vetustas accedit. Multum etiam confert corporis, ligamentorum musculorumque habitus.

§. 1104.

Vix attinet dicere, articulos suis sedibus vi, ictu, casu, saltu, expelli, et si membra, vi facta, in diuersa strahuntur. Ossa vero etiam quandoque musculorum resolutorum et emacrescentium vitio prolabantur. Nam in his membris ligamenta, quamuis ab initio satis valida sint, tamen membrorum pondere infirmitate extenuanturque. Si vero muscoli integri sunt, et satis validi, ligamentis vero vis destituta est, ossa ipsa musculorum actione facile promouentur; id quod accidit, si maior vis adhibita fuit; membraque ab eo, qui

qui curaturus erat, nimium fuerunt intenta. Indum in articulos, praecipue in profundiores, vel et quandoque in exiguos sinus, quibus ossa contra excipiuntur, humor confluit, quo indies augetur os pedetentim e sede sua promouetur. Hoc incipit si ex febre, veluti ex variolis, mala materia in articulo inclinata est, vel, si, id quod crebrius euenire solet, grauiori ictu, casuue, extrinsecus articulus ita laesum fuit, vt in eo etiam, vel ligamentum, vel supra commemoratae glandulae (1099), grauiter percussae sint. Si ossa puerorum, qui rhachitide aegri sunt, intumescunt, illa etiam tandem e sedibus suis elabuntur. In nullo articulo haec vitia frequentius incidunt, quam in sinu coxae, quo caput rotundum femoris recipitur.

†. Nonnulla de his generibus luxationum vid. in Dissertatione quam SABATIER de luxationibus consecutiuis (*Luxations consecutives du femur*) Monument. Acad. R. Chir. V. V. adiecit.

§. 1105.

Sunt quaedam communia luxatorum signa, quaedam propria. Siquidem semper ea parte tumor est in quam os prorupit, ea sinus, a qua recessit. Membrum in eam partem, in quam os excidit, porrigi non potest, paulo magis in contrariam, nunquam vero sine dolore. Pro variis casibus, membrum emotum brevius, quandoque longius, esse solet. Huic etiam, vel nullus, vel minor, vsus relictus est. Dolor et inflammatio quandoque non tam ab osse, quod loco suo non est, oriuntur (1100), sed, quod musculi neruique iniuria extrinsecus illata vexati sunt, atque collisi, quod membrum, quamuis integrum et haud luxatum sit moueri vix sinunt.

§. 1106.

Os non totum e sede sua motum esse, sed parum saltem excidisse, intelligitur, si articulus post ei illatam vim

im cum tumore dolorem habet vehementem atque
 ontinuum, qui etiam suo tempore, et adhibitis omni-
 us auxiliis, non leuatur. Membrum non in omnem
 artem porrigi potest. Illud loco suo non esse, ipsa
 ius figura ostendit. Quare, os luxatum esse, scitur,
 membrum, quod noxam habet, cum altero, quod in-
 egrum est, diligentius confertur.

§. 1107.

Si articuli resolutorum musculorum vitio (1104)
 apsi sunt, id scire licet, si olim homo apoplexia atto-
 itus fuit, si membrum resolutum est, et in eo carnes
 nacruerunt. In eiusmodi membris articulus sine
 mni negotio in sedem suam compellitur, sed mox ite-
 im excidit (1097). Si brachium resolutum est, tan-
 em etiam naturali eius pondere extenuantur liga-
 ienta, quibus humerus omoplatae adstringitur, quare
 embrum longius fit (1104). In articulo vero cir-
 im circa depressus digitus sinum inuenit, vbi duo
 sa inter se recesserunt.

§. 1108.

Si ligamentis vis destituta est (1104), musculi ve-
 o integri valentesque sunt, horum vel minori actione
 ssa emouentur. Articulus tumidus est et dolorem
 abet. Si os, quod excidit, in sedem suam compelli
 equit, quamuis omnia recte fiant, scire licet, in sinum,
 uo os excipiendum est, confluisse humorem, qui se-
 itus opponit, et, ne os reuertatur, prohibet.

§. 1109.

Varia etiam pericula ossibus luxatis oriuntur.
 lemmum nonnunquam inflammatione et gangraena
 ericlitatur. Quandoque abscessus fiunt, vel nascun-
 ar tumores oedemati similes (729). Interdum car-
 es emacrescunt. Articuli tumidi rigidique, et in iis
 γύλαι fiunt, quae efficiunt, vt minor vsus (1104)

membri relinquatur. Maius periculum esse solet ginglymus excidit, quam, si arthrodia, praecipue, si illo ossa penitus inter se recesserunt. Hoc vero ginglymo euenire nequit, nisi maiori vi, et ruptis distractis infirmatisque omnibus ligamentis (109. 1103). Nullam curationem recipiunt articuli, et ligamentorum musculorumque vitio emoti sunt (1104). Nec perfecta sanitas, sed semper debilitas sequitur, si os, quod, vi extrinsecus accedente, loco suo motum est, non protinus repositum fuit, sed neglectum. Articuli, qui validis ligamentis plenisque musculis continentur, non nisi maiori vi, et sedibus firmo mouentur, nec, nisi magna etiam vi adhibita, iterum eas compelluntur. Qui vero articuli sine negotio expeditius reponuntur, multo facilius iterum excidunt et minus fideliter continentur. Frequentius adolescentibus, foeminis et imbecillis ossa excidunt, quam adultis, robustioribus, et viris. Si in sinum humeri confluit, et hunc axungia quiete coacta crassaque implet (1104. 1108), vel, si os propterea excidit, quod id ipsum intumuit (1087. 1104) articulus sanus fiet et vetustae sedi aduescere, non potest. Os etiam quod reponi non potuit, tandem cum sedibus, in quibus residit, concrefcit. Si, reposito osse, vehementer dolor manet, vel neruorum distentio sequitur, scilicet, id loco suo non esse, et ab eo ligamentum prem

§. 1110.

Articulos, qui excidunt, reponi oportet, et auertere ea, quae his superueniunt. Si vero os, quod ex sedibus sua prolapsum est, compelli debet, necesse est, ut illud quod semper musculorum actione adducitur, satis extendatur. Hoc vero a chirurgo solo fit, vel cum adiuuantibus ministris. Quandoque, id quod optimum est, res solis manibus agitur, quandoque iniectis haecibus, et adhibitis etiam variis machinamentis.

§. 1111.

§. IIII.

Membrum, si illud tenerum est, intendere vnus homo potest, cum dextra manu id, quod loco suo motum fuit, sinistra aliud, a quo hoc recessit, apprehendit. Valentius autem membrum duobus eget, qui in diuersa contendunt. Non maior adhiberi debet vis, qua membrum luxatum extenditur, quam ea est, qua alterum reducitur. Si id fieri potest, nec manus, nec lora, alii membro iniici debent, quam ei, quod expulsum est, illique, a quo hoc recessit. Vbi membra sic in diuersa ducuntur, considerandi sunt muscoli, vt omnes equali modo intendantur. Extendi debet membrum, quod excidit, pro modo ac ratione, qua illud longius a sua sede recessit, eo vsque, vt illud paulo longius sit, quam naturaliter esse debet. Si vero nimium adducitur, vis ligamentis infertur, quibus imbecillitas manet (1104. 1108). Membrum, quod extendi debet, vi equali sedataque paulatimque aucta adduci oportet, non vero per repentinos impetus rapi. Si vastum corpus fasciis, habenis, lorisque, eget, illa mollia esse et ita extremis membris iniici debent, ne cutim carnesque offendant. Oportet tamen illa magis adstringi, si iis membra corporum vastorum obesorumque deliganda sunt.

§. IIII 2.

Vbi autem ossa satis inter se diducta sunt, id quod scire licet ex articuli et musculorum habitu, et si membrum paulo longius videtur, quam id naturaliter esse solet (1111), os iterum in suam sedem compelli oportet. Ergo remitti debent, vel manus, vel habenae, quibus membrum emotum intenditur, aliud vero, a quo hoc recessit, reducitur. Cura habenda est, vt hoc etiam equali lentoque motu fiat, ne, cum os cum impetu reuertitur, et reconditur, eius cartilago, vel aliquod ligamentum, laedatur. Os vero quandoque per

se, musculorum ac ligamentorum motu, per eam partem, per quam venit, reuertit, vel manu chirurgi, vti etiam per varia genera machinamentorum, compellitur. Si illud his dirigitur, videndum est, vt semper suam sedem, per eam viam, per quam venit, reuertatur.

§. IIII3.

Os loco suo esse, scire licet, si tumor (1105) deest, dolor leuatur, et membrum ab eo, quod integrum est, haud differt (1106). Manere solet tumor dolens, qui non a prolapsio ossis, sed ab ictu illato, oritur (1109).

§. IIII4.

Vbi os in suam sedem repositum est, in iunioribus robustioribusque illud solis ligamentis et musculis continetur. Articulus tamen per aliquot dies potest in iuncta fascia pannisque deligari, ne is, si forte laessitum iterum a sede sua excidat. Ob id etiam debet membrum, vel mitella, vel canaliculo, excipi et contineri. Ita vero collocandum est, ne vis in ligamenta musculosque fiat. Oportet autem, vbi membrum, leuatum omni inflammatione, per aliquot dies conquieuit, quoque ad vsus suos promoueri. Hic motus, qui, vigente dolore ac inflammatione, pestifer esse potest, hinc discussis, necessarius est, quippe qui prohibet, quo minus axungia in articulo cogatur, et is rigidus fit (1004.) Medicamenta, quae vulgo adhibentur, fere superuacua sunt.

§. IIII5.

Vbi autem metus est, ne infirmitas ligamentis, articulo imbecillitas maneat, ei, antequam deligatur, fit periniiciendus est pannus compositus, ex vino austero rubro, calido, vel etiam aceto cum aqua expresso. His commode incoquantur radices tormentillae, bryoniae, sigilli Salomonis, herbae agrimoniae.

absinthii, alchimillae, maioranae, serpilli, rutae, laudulae, et adiicitur sal ammoniacus, vel sal communis. Nec corporibus plenis inutilis est spiritus matricalis, serpilli, lumbricorum terrestrium, fornicarum. Haec omnia etiam ob id in his casibus proficiunt, quod iis et nouum robur additur ligamentis musculisque, et quod quoque inflammatio leuatur. Qui emplastris fidem suam addixerunt, illi, si nulla, vel exigua, inflammatio membrum tenet, imponere possunt illud, cuius compositionem *WVRTZIVS* dedit, et quod defensuum viride nominant. Emplastrum autem ita iniici debet, ne totum membrum comprehendat. Quandoque, si haec medicamenta ab initio neglecta fuere, articulo imbecillitas manet, et dolores oriuntur, qui sub tempestatibus variant, interdum vrgent, interdum se prorsus remittunt.

§. IIII6.

Si vero maior infirmitas post hanc curationem in articulo est, praeter haec medicamenta, conueniunt etiam emplastra, ex quorum numero oxycroceum, nec non saponatum *Barbette*, caeteris praeferrri debent. Multum proficit fricatio, et si membrum crebrius ac diutius, si potest, per se, sin minus, per alium, mouetur agiturque, vt ad consuetudinem redeat. Infricari possunt modo dicti liquores chemica arte parati, seu spiritus. Haec tamen spirituum infricatio iunioribus plenisque corporibus magis idonea est, quam gracilibus, tenuibus, senectute emaceiatis, quibus opportuniora sunt vnguenta. Vnctioni aptissimum est vnguentum, quod *neruinum* nominatur, oleis destillatis caryophyllorum, origani, serpilli, rosmarini, absinthii, et balsamo *Peruuiano*, admixtum. Nec inutiles sunt suffitiones (1072), et si hae laneis pannis exceptae infricantur. Dolenti parti admouendae sunt cucurbitulae. In his vero infirmatorum membrorum cura-

tionibus diu perseverandum esse, apparere cuilibet potest.

§. 1117.

Grauibus inflammationibus exposita sunt luxae (1109), quae quandoque ab ictu, casuue, excitantur, quandoque autem ab osse moto, quo venae comprimuntur (1101). Scire hoc possunt, qui grandium venarum per membra procedentium sedes perspectas habent. Etiam aliud eius rei indicium est. Si a maiori vi expulsus fuit, et inflammatio a vexata cute, carnibusque orta fuit, ea maxima illa parte consistit, quae ictum exceperat, si autem venae premuntur, intumescit extremum membrum et inflammatio incrementum et versus articulum procedit. In priori casu, si inflammatio a vi extrinsecus illata orta est, eaque vehemens articulum occupat, ille laceffendus non est, sed oportet prius eam leuare, et ob id sanguinem mittere ac quietem imperare, et imponere, quibus tumor deorsum tolluntur (79. 80. 81. 1115). Si etiam febris accessit, huic idoneis medicamentis et abstinentia occurrendum est. Inflammatione se remittente, venae finita, os reponitur. Vbi autem inflammatio ossis et moti venasque comprimentis vitio orta fuit, oportet festinare, et os quam primum in locum, unde lapsus est, restituere. Si vero, reposito osse, nihil minus tumor et inflammatio manent, timeri debet gangraena, quod rupta est arteria, vel vena, quae sanguinem fundit*.

* Hoc aliquando curantis, et brachium nimium extendentis culpa factum esse, noui (423).

§. 1118.

Si corpus valens est, idque sanguine tumet, requiritur, vt, reposito osse, sanguis mittatur. Si febris accedit, illam causae aestimatio, cui accommodanda auxilia sunt, soluere potest. Si febris cum dolore incrementum

crefcit, interdum pus oritur, abfcelfus fit, qui, cum articulum eiusque ligamenta afficere poffit, praecipue, fi fuppuratio altius condita eft, etiam crudus, et non expectata maturitate, incidi debet (96. 993).

§. 1119.

Multo grauius eft, fi offi luxato etiam fractura accessit. In hoc cafu opera danda eft, vt prius emotus articulus, post vero offis fragmenta, in fuas fedes reponantur. Maioribus periculis membrum expofitum eft, fi os prope articulum, qui excidit, fractum fuit. Os enim tractari et fatis extendi nequit. In hoc cafu fracta inter fe committenda funt, expectandumque, donec ea callus firmauerit. Tunc tentandum eft, an etiam diducta offa rurfus inter fe iungi poffint. Interea, ne rigor articulo accedat, is calida aqua oleoque foueri potest. Hoc, fi vetus res eft, raro feliciter cedit (1109).

† Nifi caput offis cum vicino offe concreuerit, fed fi cauffa difficilioris repositionis in mufculorum, tendinum et ligamentorum contractione pofita eft, curatio et reductio capitis elapfi interdum fieri potest, pofteaquam partium illarum contractio fomentis, balneis, inunctione fatis imminuta eft. Cafum fingularem vid. in *Monum. Acad. Chir. T. V.*

§. 1120.

Caput fuper ceruicem continetur duobus processibus depressioribus, vel condylis, qui ad latus foraminis magni pofiti funt, per quod in occipite spinæ medulla cerebro commiffa descendit. Hi condyli oblongi, cartilagine molliti, parte media gibbi, et linea transuerfa diuifi, oblique in exteriorem partem inclinati, dum verfus anteriora procedunt, sibi appropinquantur. Pars illorum anterior elatior eft et paulo amplior, pars posterior depressa et angustior. In his tamen et aliis nihil perpetuum esse, deprehendo. Hi condyli excipiuntur duobus oblongis, etiam obliquis, et

media transuersa linea diuifis, finibus, qui funt in
 prioribus processibus obliquis, vel articularibus, v
 tebrae primae. Sinus illi modo descriptis condy
 quos excipiunt, respondent. Quare etiam proces
 articulares superiores, qui illos sinus habent, in pa
 posteriori extantiores sunt, in parte media plurimu
 depressi et sinuati, in parte anteriori minus desident
 caeteroquin interiora versus oblique inclinati. F
 articulus, ea, tum occipitis condyli, tum vertebra
 articulares processus, continentur ligamentis valid
 qui eos, manticularum in modum, comprehendu
 (1096). Id, ne saepius dicendum sit, omnibus,
 vertebrarum etiam, articulis commune est. Alia lig
 menta sunt, quae ab occipite incipiunt, et summi
 extantiorique orae primae vertebrae inferuntur. F
 iam valida membrana est, quae intus in vertebra
 peruiis ab occipite ad os sacrum vsque cum spin
 medulla deducitur. Hac enim, et medulla conteg
 tur, et ossa, quibus adhaeret, continentur. Nec omi
 tenda est membrana, ligamento similis, qua anterior
 vertebrae omnes earumque corpora conteguntur. H
 articulus sustinet caput, idque flecti, non vero in l
 tera moueri, finit.

§. 1121.

Prima ceruicis vertebra, quam Atlantem vocant
 deorsum versus etiam exigit duos minores processu
 articulares. Hi parum desidentes sinus habent, ve
 plana obliqua, quae ab interiori parte versus exterior
 et inferiora porriguntur. His respondent alia plana
 paululum gibba, quae sunt in alterius vertebrae pro
 cessibus articularibus superioribus, quae oblique ex
 teriora versus inclinantur. Inter cartilagineas, quibus
 harum vertebrarum extremi processus molliti sunt, in
 terdum aliae distinctae et in medio positae minores
 repe-

reperiuntur (1098). Ex hoc articulo facilis vertici mobilitas in vtrumque latus est.

§. 1122.

Quo vero ceruix melius inter varios motus flexusque caput sustinere posset, ex anteriori et pleniori alterius vertebrae parte confurgit maior, crassior et procerus processus, quem dentiformem, vel odontoideum, vocant, quia nonnullis dentem repraesentare visus est. Is valido ligamento, quod ex eius summo apice educitur, super occiput huiusque processum sphenoideum extremamque et anteriorem oram maioris foraminis illigatur. Vertebrae autem prioris et supremae anterior pars quasi excisa est et sinuata, etiam cartilagine mollita, quae hunc processum odontoideum molli cartilagine quoque laeuigatum e latere recipit. Hic vero processus valido ligamento confringitur, quod post hunc processum transfuersum in prima vertebra ex vna laterali parte in alteram posfringitur (1092 ***).

† Istorum aliorumque ligamentorum descriptionem pleniorrem et accuratiorrem vid. in *Syndesmologia* a IOSIA WEIDBRECHTIO Petropoli edita, aut in gallice versa epitome eiusdem libri Parisiis in lucem 1752 emissa, aut in huius versione teutonica Argentorati 1779 euulgata.

§. 1123.

Caput igitur per articulum, qui inter occiput et primam vertebrae est, leuatur et inclinatur, per articulum, qui inter primam et secundam vertebrae est, in latus vertitur. Quo minus occiput a prima vertebra recedat, prohibent processus ille odontoideus eiusque ligamenta, quae ex genere valentiorum sunt, et quae caput ultra prolabi non patiuntur. Caput igitur si luxatur, inter se recedunt prima secundaque vertebra, in quo articulo maior mobilitas est. Hoc incidere potest, si ligamenta sub occipitio maiori vi

extenduntur, et eodem temporis momento caput
latus mouetur. Haud crediderim, huius rei aliquam
curationem esse, cum sub tali motu spinae medulla
comprimatur, qua compressa omnes nerui, qui a ca-
vice descendunt, resoluuntur*.

* PETITVS c. 1. T. I. p. 66. historiam prodidit de puero
quem vir, prehensio duabus manibus capite, in altum
stulerat. Cum puer reniteretur, et corpus in aere suspen-
sum multum agitaret, vertebrae inter se diductae atque
emotae fuerunt, et puer momento extinctus fuit. Aliquam
medendi rationem proposuerunt PETITVS, aliique, nullam
vero huius rei curationem esse, ex ea ipsa illius historia
telligitur. Vertebrae, quintam sextamque, vehementer
ictu inter se dehiscentes, et spinalem medullam per tra-
uersum disruptam in cadauere viderunt Autores Selectissimi
Medicorum Francofurtensium. Homo adhuc ad de-
cem tertiam horam post acceptum ictum vixisse dicitur.
Vol. I. Obs. 2.

† Vertebrae ceruicalium luxationem in milite gregario
vidit atque etiam curauit SELLING Chirurgus castrensium
exercitibus Borussicis. Siue autem luxatio, siue subluxatio
siue distorsio ea fuerit, grauissima tamen symptomata
in instantis mortis incusserunt. Depressis humeris caput
attolli a valido ministro iussit, manibus suis emotas ver-
tebras in pristina loca reddidit, ac postea caput fascia firmo-
vit; reliqua vid. in SCHMUCKERI *Vermischten Schrift.*
T. I. pag. 284.

§. 1124.

Ceruicem distorqueri, et caput obstipum vitium
musculorum cutisque fieri, iam alii animaduertunt.
Si cutis ambusta est, et cum hac platysmamyodeus
musculus, et mala cicatrix caput obstipum reddit, ac-
hibenda sunt fomenta (226), vel cutis incidenda est.
Tunc plaga diduci, et in eam plumbea lamina impor-
tari debet, quo cicatrix latior atque locum implens nasci-
tur (581). Si vero musculus mastoideus rigidus con-
tractusque factus est, nonnulli tendinem illius muscu-
li praecidere ausi sunt, qui caput protinus erectum
vulnusque sine noxa glutinatum, fuisse prodiderunt**
Minus ardua est curatio, si vnus musculorum masto-
ideorum

deorum resolutus est, et ob id alter adducitur. Quia vero musculo mastoideo dextro caput in sinistram partem, sinistro autem illud in dextram, mouetur, musculus resolutus est in illo latere, in quod caput inclinatur. Huic musculo adhibenda sunt remedia, quae membris resolutis idonea sunt, infriktiones supra propositae (1072. 1115. 1119). Prodest etiam, torpentis musculi summam cutim exasperare, impositis cantharidibus, vel admoto sinapi, aliisque acrioribus. Maxime necessaria est fascia, qua pedetentim caput relucitur ***. Id, quod vero mastoideis incidit, eueire etiam potest aliis musculis, spleniis, complexis, rectis, caeterisque, quibus caput continetur ****.

* Vid. BOOTH Obs. de Affectibus omissis C. V. p. 14.

** Vid. hanc Obseru. in TVLPIO L. IV. C. 58. p. 371. in MEEKREN Obs. 33. p. 136. c. fig. et ROONHVYSEN Obs. 22.

† Caput ab musculo sternomastoideo contracto obstipum sanauit, TENHAAF, Belga, in foemina annum vicesimum agentc. Morbus iam vetustate confirmatus fuit et caput ad humeri summitatem detractum. Secta cute chirurgus specillum sub musculi eius tendine dedit, atque haud procul ab osse sterni tendinem eum dissecuit, et impleto linteis vulnere, caput postea fascia idonea tenuit firmavitque. Elapsis diebus quasi viginti curatio absoluta est et capiti necessaria mobilitas reddita. Vid. *Acta Societatis Harlemensis* vel epitomen quae inscripta est: *Abhandlungen etc. aus den Schriften der Harlemer etc. Gesellschaften.* Leipzig 1775.

*** Huius curationis exemplum nobis proposuit Cel. WINSLOVIVS in Quaestione medica: An in cognoscendis morbis errores functos vitare possit Anatomes parum duntaxat gnarus, Lutetiae, Anno MDCCXXXII. proposita §. 3. et in Comment. A. R. Sc. Anno MDCCXXXV. p. 409. in quibus vide etiam figuram fasciae.

**** Confer, Dissert. Celeb. MAVCHARTI de Capite obstipo, Tubing. MDCCXXXVII.

§. 1125.

Maxilla inferior habet duos processus, seu condylos superiores, latos, in anteriora oblique inclinatos, qui

qui subire videntur illos sinus, qui in osse temporali iuxta auris foramina sunt. Committuntur verò tundi condyli cum processibus transversis, qui in parte anteriori ossium temporum sunt, ubi ossa iugalia inveniunt. Inter illos condylos et modo commemoratos sinus media cartilago * est (1098). Articulum comprehendit ligamentum valens, seu mantivula, quae in illo ossis temporum sinu educta mediae cartilaginis arctius inhaerescit, et tandem condylum maxillae comprehendit. Ligamenta fere duo esse videntur. Illud quod cartilaginem ossi temporum adstringit, laxum magis vero adstrictum, quod e cartilagine descendit et condylum comprehendit. Haec res efficit, dum aperto ore maxilla deprimitur, haec cartilago condylo iuncta, super illum transversum processum ossis iugalis moveatur et maior mobilitas articuli praestetur. Huic articulo in posteriori parte annexa est glandula (1099), quae in parotidem fere implicata axungiam fundit. Maxillam utriusque validis musculis, crotaphite, massetere, et duobus pterygoideis adduci et contineri, notum est. Musculi pterygoidei externi portio illi ligamento atque mediae articuli cartilagini innexa est **.

* Vid. fig. in MORGAGNI Aduers. II. fig. 1. 2. 3.

** Vide accuratam huius articuli descriptionem a CLAUDIO MONRO proditam in *the Medical Essays* Vol. I. Obs. 2. p. 131. et Vol. III. Obs. XIII. p. 261.

§. 1126.

Maxilla non in aliam, quam priorem, partem propellitur, id quod incidit, dum eius condyli super illum transversum ossis iugalis processum promouentur. Nam in posteriorem et dextram sinistramque partem excidere non potest, quia oppositi sunt processus mastoidei et styloidei. Nec, vel propter illos ipsos maxillae condylos, ea in latus moueri potest.

† Mandibulam in partem posteriorem sede sua moueri posse quamuis dubites, tamen et hanc luxationis rationem aliquando locum habere docuit ZACHARIAS VOGEL Medicus apud Lubecenses inclytus, in *anatomischen, chirurgischen und medicinischen Beobachtungen*, Rostochii 1659 editis pag. 217. vbi lectoribus Auctor est suaforque, vt, cum os tali casu clausum sit, anteaquam reductionem periclitentur, emollientia medicamina articulis admoueant, per quae molliantur relaxenturque ligamenta.

§. 1127.

Si maxilla vtraque parte ex sede sua excidit, totum mentum inclinatur, et in exteriorem partem promouetur. Si vero vna parte procidit, illud semper in contrariam partem inclinatur et dentes paribus non respondent, sed sub his, qui secant, canini sunt. Os in vtroque casu hiat, et claudi nequit, ex quo multa alia effertur. Homo, nec loqui, nec mandere, et non deglutire, potest. Prolapsae enim maxillae anteriores coronoidei processus, quibus muscoli crotaphides innexi sunt, sub ossibus iugalibus conduntur, et prohibent, quo minus maxilla attolli queat.

§. 1128.

Maxilla e sede sua propelli non potest, nisi apertorienteque ore, et si illo tempore ei ictus infertur. Rarum non est, maxillam excidere sub oscitatione, magnoque et soluto risu, id quod iis euenire solet, quibus ligamenta imbecilla sunt.

§. 1129.

Si maxilla in sedem suam compellenda est, homo collocari debet in sedili, sic, vt minister caput eius a posteriore parte contineat, vel, vt is iuxta parietem sedeat, subiecto inter parietem et caput eius scorteo puluino duro. Caput eo vrgendum est, quo fit immobilius. Tum chirurgus digitos, pollices linteolis, vel fasciis, inuolutos, in os, super dentes posteriores
mola-

molares conuicit, et caeteros digitos, ipsamque manum, extrinsecus ita mento admouet, ut mentum maxillamque vehementer apprehendat. Digitis indemissis maxillam deprimat, palma vero eam eodem momento, quo depressa fuit, retro agit. Si vna parte illa prorupit, difficilius reponitur. Nisi ea parte, qua excidit, maxilla deprimenda, olque vero ex opposita parte mentum apprehendendum et sic illa retro agenda est.

§. 1130.

Sunt, qui, ut maxillam in sedem suam compellant homini colaphum ducunt, alii bacillum durum indentes demittunt, quo, veluti veste, maxillam deprimunt; quas curationes grauiores offensae saepe quuntur. Vbi maxilla in sedem suam collocata et fascia iniici potest, vel longior habena, vtrinque longitudinem ad medium fere incisa, cuius medium mentum complectitur, capitum vero duo hominis caput; reliqua duo super ceruicem, et ab hac super frontem, adducta, ibi ligantur. Alibi hanc fasciam fundam nominaui (13. **).

† Ossis hyoidei subluxationem quandam interdum fieri docet PETRVS PAVLVS MOLINELLVS in *Commentar. Bononiens.* Vol. V. P. II. Morbi huius parum cogniti mentio vix quoquam praeter Valsalvam facta est. Quamuis leuior videri cupiam possit, dolor et spasmus tamen ita urgen vt vel vita in discrimen adduci possit. Homo quem MOLINELLVS curauit, continuis moliminibus ad deglutendum compulsus, deglutire tamen non potuit. Vir inclytus hyoideum os antrorsum compulsit, cum id digitis suis tum in os datis, tum extrinsecus admotis prehenderet, anterior versus duceret.

§. 1131.

Ceruicis et dorsi ac lumborum vertebrae diuiduntur in partem anteriorem ac plenioram, quam corpus vocant, et in processus, quorum quaelibet vertebrae (si supremam et alteram ceruicis, de quibus dictum

(1120) est, excipias), septem habet. Sunt enim quatuor obliqui, vel articulares, duo transuersi, et vnus postremus, cui a spina nomen est. Articularium duo sursum, duo deorsum, spectant. Hae articulares apophyses inter se committuntur structura quadam, ita, vt altera alterius planities sit. Si spinam a parte posteriori contueamur, deorsum spectantes superioris vertebrae processus feruntur super processus articulares ex inferiori vertebra consurgentes. Horum processuum extrema planities cartilagine mollita in cervicis vertebris oblique inclinata est. In vertebris dorsi autem et lumborum ea planities recta sursum et deorsum spectat, et anterior posteriori aduersa est. In vertebris lumborum hi articuli fere e latere positi, et sursum spectantes processus sinuati sunt, qui accipiunt deorsum spectantes processus superioris vertebrae. infimae vertebrae lumborum processus inferiores inhaerent aliis sinuatis, qui ex osse sacro excrescunt.

§. 1132.

Multis validisque ligamentis vertebrae continentur. Durum et cartilagosum est elasticum et flexile, quo vertebrarum corpora constringuntur. Constat ex pluribus in orbem ductis mollioribus et flexilibus cartilaginibus, quarum exteriores ampliori circuitu internas minores comprehendunt. Haec corpora etiam aliis pluribus breuioribus ligamentis continentur, quae se in speciem literae X decussant, ab infima ac extantiori ora supremae vertebrae incipiunt, super nodo commemoratum ligamentum cartilagosum oblique feruntur, et orae supremae infra sitae vertebrae illigantur. Haec ligamenta comprehenduntur illo, quo vertebrarum corpora contegi dixi (1120). Accedit illud, quod intus in vertebris peruiis cum spinae medulla deducitur (1120). Cum hoc cohaeret aliud.

ita aptata, vt homo et rectus infistere et ad necessaria opera possit curuari. In latus etiam aliquantum deflecti potest, non vero motu supino curuari. Gesticulatores hanc corporis habilitatem consequuntur multa exercitatione, qua ligamenta, praecipue illa cartilaginosa, in flexilibus puerorum corporibus tantem infirma reddunt atque laxant extenduntque.

§. 1135.

Raro vertebrae excidunt. Nam propter illa valiosissima cartilaginosa ligamenta, quibus mediis corporum constricta sunt (1132), inter se recedere haud ueunt. Nec id potest fieri, nisi medulla, quae per mediam spinam fertur, compressa, ruptaue. Hoc si incidit, partes inferiores, ad quas nerui ex medulla educi pertinent, resoluuntur, aluus et vrina supprimuntur, et tandem sine voluntate prorumpunt, homo vero intra paucos dies moritur.

§. 1136.

Interdum tamèn, manentibus vertebrarum corporibus, earum articulares processus suis sedibus ita excidunt, vt processus, qui ex inferiori vertebra confurunt, posteriora versus moueantur, et super processus eorsum spectantes superioris vertebrae efferantur. Hoc incidere solet in vertebris inferioribus dorsi et amborum, si homo eo tempore, quo is magno flexu pronum, vel in latus, datur, ictu vehementiori contuitur. Et quidem processus illi in vtraque parte excidunt, si is pronus fuit, in vna, et semper contraria arte, si is fuit in latus inclinatus. Plerumque non una, sed etiam altera, et plures vertebrae sic elabuntur.

† Grauem casum, vbi infima dorsalis vertebra a prima lumbari dimota fuit, vide in SCHMUCKERI *Vermischten chirurgischen Schriften*. Vol. I. p. 286. Hominem illum restitutum esse mirum est. Dorsalis enim vertebra ab lumbari trium

digitorum laterum spatio dimota dicitur. Quanta tum
dullae spinalis compressio!

§. 1137.

Huius rei indicium est, si homo, qui inclinatus
ictum accepit, erectus esse nequit, sed, vel in anter-
ra, vel in latus, nititur. Prius incidit, si processus
articulares vtrinque exciderunt, in latus vero inclinatus
est, si id in vno latere euenit. Cum his dolor est, et
paululum leuatur, si homo in primum datus caput
quantum potest, attollit. Fere facilius articuli illi
ponuntur, si vtraque parte exciderunt, quam si vna.

§. 1138.

Falsa veterum opinio fuit, vertebrae ex toto inter
se diduci, et ex toto etiam restitui posse. Quare etiam
superuacua sunt omnia genera machinamentorum
quae ad extendendam spinam vertebraeque compelle-
das repperunt. Hominem primum super scamnum
collocauerunt, et altera habena pectus circumdederunt,
altera lumbos. Vtramque habenam in diuersas
adduxerunt, quas, vt valentius spinam intendere possent,
etiam ad valida bacula deligauerunt, quorum im-
partes oppositae morae obiecerunt. Alii etiam habena
narum capita ad axes vtrinque in extremo scamno posita
deligauerunt, et hos torcularibus conuerterunt.
Ligamentis, vt opinati sunt, satis extensis, ii iusserunt
ministrum super spinam hominis consistere et calcem
vertebram in exteriorem partem prolapsam intus im-
pellere. Alii, homini insidentes, suis natibus, vel etiam
assere in transuersum posito et vtrinque compressis
vertebrae retro agere voluerunt. Verum enim verum
id frustra est, cum sic articulares processus haud satis
inter se diduci et prius fere omnia ligamenta, si qui
in hac ligamentorum ac musculorum intentione per-
ferauerit, rumpi, vertebrae quoque spinosi proces-
sus frangi queant.

* Vide Figuram in CHARTERII Edit. HIPPOCR. T. XII. p. 38. Tab. IV.

§. 1139.

Ergo, vbi processus articulares exciderunt, illi inter se commode diducuntur, si homo super rotundum aliquod dolium, subiecto prius puluino, pronus collocatur, et a ministris, tum eius pectus, tum nates, deprimuntur atque vrgentur. Vbi sic satis inter se recesserunt articuli, illi modico corporis flexu, dum homo iterum erigitur, restituantur, si ex vna demum parte articulus distractus fuit, ita, vt homo, non tam pronus, quam in contrarium latus, inclinatus sit, is etiam in id latus, in quod is nititur, oblique dandus est. Restitutis in sedem suam articulis, medicamentis iisdem opus est, quae imbecillis ligamentis conuenire, supra dixi (1115). Iniicitur fascia, quae vix non omnibus noxis, quae in pectore ac imo ventre sunt, communis est, quae dicitur mantile cum suspensorio (693. 700).

§. 1140.

In spina etiam interdum ligamenta valentius intenduntur, quamuis vertebrae et earum etiam articulares processus loco suo maneat. Hoc euenire potest pueris, si horum imbecilla corpuscula sub vario motu flexuque concutiuntur, et adultis, si illi graui opere funguntur, grande pondus sub vario corporis flexu tollunt, mouent, feruntque, vel inflexi totius corporis nisu in aliquid incumbunt. His dolor exoritur, qui a tergo ad praecordia tendit, et quia cum peritoneo etiam transuersum septum afficitur, superuenire potest imbecillitas, nausea et crebrior vomitio. Vulgus existimat, aliquid in spina esse emotum, et id, quod elapsum esse putant, varia ratione, vt restituant, enituntur. Si homo adultus est, eum in pauimento, vel sedula, suum vero genu contra eius tergum collocant,

infantibus, si eos sub partu per obstetricias manus rigi, quandoque replicari et manibus educi oportet. Etiam nutrices illud efficiunt, si pueros labantes et alto cadentes manibus violenter inuadunt apprehenduntque, et artus, praecipue spinam, violenter adducunt atque intorquent. Pueri etiam in ludis, variisque corporis exercitationibus, luctatione inprimis, si humi prosternuntur, vel de alto praecipitantur, et aliisque, membrorum prauitatibus obnoxii redduntur.

§. 1144.

Experientia vero in ipsis his curationibus docet longe frequentius pueros gibberosos fieri, si eorum corpus sub variis exercitationibus continenter multumque in aliquam partem flectitur. Id et iam accideteneris a foeminis alitis, quae iis non nisi vnam mammam dare possunt. Nam his necessitas est, obliqua corpore, crebrius vni lateri incumbant. Etiam infantibus id euenire solet, qui non alternis, sed vtroque brachio gestantur et gerularum lateri valde multumque apprimuntur, quare, et spina flectitur, et omoplata etiam proicitur. Id quoque experiuntur pueri, qui seculis suis adfixi, qui corpus multum et semper in vnum latus inflectunt, in alterum vero, quod imparies est, flectere non possunt. Nec non pueri in ludis literariis scriptitantes, si tabulas, vel alteri generi vel etiam elatiori mensae, imponunt. Puellae, quae pannum tendicula diductum acu pingunt, et obstigunt capite altero humero cum omoplata demisso, altero elato porrectoque, sedent. Baiuli et geruli, qui mercatores ex ceruice pendentes venum exponunt et his onus per vias et compita errant, vt alios taceam. Nam et his et pluribus occasionibus, inualescente tandem assuetudine, spina, omoplatae humerique, imo etiam quandoque coxae, a naturali sua sede et habitu recedunt, atque illarum membrorum prauitates nascuntur.

4. Aetate prouectiore homines gibberosos fieri commemoratis calibus ostendit PORTAL in *Monum. Acad. Sc. Paris. A. 1772. Parte II.*

§. 1145.

At enim non parum confert corporis habitus. De pueris rhachitide laborantibus iam supra (1067. 1070) retuli. Etiam ostendi, musculorum vitio ossa inclinari posse, id quod accidit, si illi vna parte rigidi sunt et adducti, altera resoluti (1070. 1124) *. HIPPOCRATES animaduertit, pueros ex asthmate et tussi, nec non ex tuberculis iuxta pulmones ortis **, gibberosos fieri, id quod accidit, si mala morbi cuiusdam materia per *μετάσασιν*, non tam in pulmones, quam in pleuram, et, quibus vertebrae inter se continentur, ligamenta, fuit inclinata. Haec enim a coeunte mala materia, et, si ex hac tubercula nascuntur, multum adducuntur, ita, vt iis tenerior spina inflectatur ***.

* Confer Obs. de GOVEY P. II. p. 165.

** Sect. VI. Aphor. 46. et de Articulis Sect. XXXVII. T. II. p. 794. cum quo confer GALENI Commentarium, SEVERINVM de Abscessibus Lib. VI. meamque Diss. de Thoracibus, Lipsiae Anno MDCCXXXV. Possideo sceletum pueri duorum circiter annorum, in cuius spina *κύφωσις* est. Ea vero vertebra, quae in posteriora potissimum proiecta fuit, intus carie exesa est.

*** Commemorabilis est historia Celeberr. CHICOYNEAV de puella gibberosa, cuius spina fere ad naturalem positum rediit post superatam febrem et plures deiectiones purulentas. H. A. R. Sc. MDCCXXXI. p. 724. conf. Dissert. de Thoracibus.

§. 1146.

Haec vitia non, nisi in pueris, nascuntur, atque etiam in his solis, et inter initia curationem recipiunt. Primum vero oportet diligentius considerare illas iam propositas aliasque occasiones, ex quibus illa orta fuere, a quibus etiam medendi via trahenda est. Si enim intus tubercula sunt, vel, si corporis habitus

corruptus est, raro illa emendantur. Summa in omnibus moderatio adhibenda est, cum nihil magis perniciosum sit, quam festinatio, et, si, qui curaturi sunt, adhibita maiori vi, rigidis, imo ferreis etiam, loricis ossa, quae extant, ut retro cogant, valentius et continuo premunt. Si enim his austeris curationibus pueri excarnificantur, viscera abdominis et ligamenta premuntur, quare alii mali, imo interdum funes morbi nascuntur. Et quia, tum omne corpus, tum ligamenta, magis infirmantur, saepe membrorum prauitates propter hanc malam curationem incrementum accipiunt *.

* Haec medendi ratio tanto magis pestifera est, si tales etiam totum pectus et abdomen quotidie multo oleo pinguique materia perungunt, qua re omnis humor per cutem exitus solitus coercetur. Vidi adolescentulum, cui, cum sic per plures menses curatus esset, tandem digitorum ossa intumuerunt.

§. 1147.

Igitur pueri et adolescentuli, quibus spina aliqua parte eminent, amictiendi sunt thoracibus, non nimis duris et rigidis, nec ferreis, sed, qui ex balaenariis virgis sibi assutis struuntur et corpori recte accommodantur. Illi ita aptari debent, ut altius ascendant in pectus, omoplatas, et summos etiam humeros, comprehendant. Etiam thoracibus recte et maiori diligentia aptari debent analectides, ex corio, vel ex illa materia, quae ex lanis pilisque coactis parari solet, quibus paulo durioribus extantiora ossicula paululum premuntur. In tenellis corporibus magis commodum est fascia, qua totum pectus continetur *. Interdum corpus sic semper amictum, vel fascia inuolutum naturaliter incrementum accipit, illae membrorum prauitates penitus tolluntur, vel multum emendantur.

* Dicitur haec Cataphraxis, vel alius, Quadriga. Fascia in duo capita glomerata media iniicitur sub ala. Capita fascia caput humeri illius lateris comprehendunt et per pectus atque

atque scapulas ad alteram alam tendunt, super hanc quoque feruntur, quam comprehendunt et per pectus atque scapulas reuertunt. Si id necessarium videtur, adhuc aliquoties ad eandem rationem fascia per asciam sursum serpendo cicumagi potest. Vbi vero tandem iterum capita sub alam, cui prius iniecta fuerat, venerunt, ea circa totum corpus deorsum versus, quasi in cochleam, serpendo feruntur, ita, vt pectus atque abdomen inuoluant, in quo vltimo tandem capita finiuntur et acu sistuntur. Huic fasciae etiam subiaci ossibusque prominentibus superdari debent panni, vel analectides, quibus ossa pedetentim retro coguntur.

§. 1148.

Parum tamen haec omnia proficere solent, nisi etiam harum valetudinum causa finiatur. Morbis, qui in toto corpore consistunt, veluti rhachitidi, et aliis, ex quibus illa membrorum ligamentorumque imbecillitas enata fuit, idoneis medicamentis, salubri victu, et moderata ac ipsi morbo accommodata exercitatione, medendum est. Praecipue vero opus est diligenti atque assidua obseruatione, vt, vel ab adolescentulis, quibus hoc imperari potest, vel etiam vi adhibita, corpus membraque in contrariam partem, et contra malam consuetudinem, inclinentur. Quia etiam prae omnibus scapulae considerandae sunt (1142) pueri, inter ambulandum illa manu, qua humerus depressior est, inniti debent altiori baculo, altera vero, qua humerus elatior extat, ferre pondera. Si scapulae nimis a costis recesserunt, illae iniecta fascia, qua vtrinque humeri capita comprehenduntur, commode retro aguntur. Scapula quoque cum humero deprimitur, si pondera ex eo suspensa gestantur. Quae medicamenta musculis ac ligamentis, tum rigidis, tum resolutis et imbecillis, admoueri debeant, alibi exposui (1072. 1115).

† Multa salutaria ad deformitates leuiores et incipientes corrigendas proposuit ANDRY in libro, quem inscripsit: *Orthopedie*. Artificiosum thoracem descripsit LE VACHER

in Vol. IV. *Monument. Acad. Chir.* Cuius usus multo magis attulisse dicitur. Paulo magis compositum est maclamentum, quam quod commode a nobis iam describitur. Ipsi autem effectus in eo cernitur, quod spinæ totius extensionem efficit, h. e. id effectum dat, quod vitia spinæ minuenda et tollenda maxime necessarium est. Id ipsum alii eo consequi se posse sperant, quando puer curandus commoda fascia capiti applicata per breue tempus suspenditur, sed quotidie iterum iterumque ac sæpius. Nisi puer valde imbecillus est, prodesse quoque ea suspensioni corporis potest, quæ sit, si is manibus suis aliquid apprehendit altius positum, sic ut pedes pavementum contingere nequeant. Præterea puer decumbat in lectulo angustior non molliter sed sic strato, ut corporis positus horizonti parallelus fere sit, minimeque id flectatur. A compressione, quam in locis eminentioribus faciunt thoraces, non modo nihil boni expectari potest, verum mali non parum. Et enim nisi thoraces satis arte constringantur, non sedent sed vacillant, suntque homunculis illis impedimento in variis corporis motionibus. Constricti vero, quod satis sit thoraces comprimunt musculos eorumque actiones cohibent, quò sit, ut robore augeri non possint. At vero musculorum robore erectio trunci efficitur potissimum. Arctiores thoraces præterea os sterni et costas premunt, atque harum præcipue figuram mutant, et pectoris cavitatem angustioram reddunt. Perit etiam musculorum abdominalium mobilitas ipsorumque interaneorum. Multis igitur modis actiones naturales vitalesque impediuntur. Neque a ferrea cruce expectari auxilium posse opinor.

§. 1149.

Costæ longe frequentius franguntur, quam e sede sua mouentur. Non possunt in exteriorem partem excidere, cum oppositi processus transversarii vertebrae summam illarum partem contineant. Nec facile sursum, vel deorsum versus, promoueri possunt. Igitur, si mouentur, in interiorem partem propelluntur, quam rem, cum pleura prematur, grauis inflammatio et spirandi difficultas sequitur.

§. 1150.

Si in superiorem, vel inferiorem, partem costæ exciderunt, imperandum est homini, ut illud brachium,
quod

quod super eas costas est, quantum potest, attollat, et interea costae in sedes suas chirurgi digitis compelluntur. Vbi autem costae in interiorem partem elapsae fuerunt, casus asperior est. Homo ea ratione, qua supra de emotis processibus transversis vertebrarum proposui, super rotundum dolium in latus contrarium collocatur inclinaturque, ut costae reuertant. Plurimum iuuat, si manu aliquantum comprimitur sternum. Quod si vero hac ratione costae reduci non possunt, necesse est, ut super summam costarum emotarum et huius supremam oram plaga fiat, et ut demisso in hanc digito costae in suam sedem restituantur. Quae vero ad sanguinis missionem et abstinentiam attinent, seruanda sunt eadem, quae seruari oportet, si magnae inflammationis periculum est. Alii incisa cute terebram in elapsam costam agunt. Hoc vero genus curationis variis asperioribus casibus patere, facile intelligitur.

† In *Vol. IV. Monument. Acad. Chir.* exstat dissertatio de luxatione costarum Auct. BVTET, in qua et PLATNERI et aliorum priorum opiniones de hac re ad examen reuocantur. Luxationes sursum deorsumue fieri posse A. negat. Ad interiora costas mobiliore sede sua dimoueri posse ait quidem, sed tamen ita dimoueri negat, ut incisio carni-um et costae retractio digitis ferramentisque faciendam necessaria fiat. Casum quendam refert, vbi costa sexta introrsum dimota videretur: Nihil aliud sanandi causa molitus est, quam idoneam deligandi rationem. Splenia duo, admodum crassa adhibuit, alterum quidem anteriori costae extremitate, alterum in regione apophysium transversorum vertebrarum lateris sani, atque haec firmavit fascia, quae quadriga vocatur. Verum lege Auctorem ipsum, pag. 590.

§. 1151.

Os coccygis cartilago, qua media id cum osse sacro committitur, et valida ligamenta continent. Praeter ea ligamenta, quibus id cum osse sacro connectitur, id deligatur alio, quod sacro ischiadicum minus

minus appellant anatomici *. Etiam intestino re
eiusque sphincteri aliisque musculis inhaerescit.

* Vid. WINSLOW *des os frais*. §. III.

§. 1152.

Id e sede sua promouetur, si valenter premitur
rupta media cartilagine a sacro diducitur. In priore
partem illud propellitur, si homo, supino motu hui
prostratus, hanc partem rei alicui durae atque exte
riori impingit. In posteriorem vero partem illud pl
rumque ab exeunte partu, vel manu obstetricis, pr
mouetur. Eius rei notae sunt dolor, qui intenditur
si aeger graditur, vrinam aluumque reddit. Super
venire solet inflammatio, et pus etiam concitatur
quod quandoque intestinum rectum perrumpit. Ex
his abscessibus mala vlcera fistulaeque, quae interdum
hominem tollere possunt, nascuntur.

* Vid. PETIT l. c. T. I. p. 132.

§. 1153.

Os, si in posteriorem partem excidit, imposita
manu facile in sedem suam compellitur, et reconditur.
Quo vero in ea contineatur, contra illud imponendi
sunt plures ac densiores gradatique panni, et hi illa
fascia adstringendi, quae in fistulae curatione (696)
necessaria est. Si vero in anteriorem partem procidit
illud digito, qui oleo perunctus sit (1006), in anum
demisso retro cogitur. Tum necesse est, vt homo
super fellam sedeat, in medio excisam, et quiescat.
Metus enim est, ne id, quod per quietem cum sacro
coire debet, motu iterum in anteriora promoueatur.

§. 1154.

Iuguli superior pars committitur cum maiori sca-
pulae processu, qui acromium vocatur, et qui ea parte
parum desidentem sinum habet. Inter cartilagineas,
qui-

quibus vtrumque os mollitum est, reperiri interdum
 olet alia minima media. Inferius caput iuguli plenius
 est, et fere triangulum, quo id in exiguo sinu ossis
 pectoralis insidet. Semper in hoc articulo cartilago
 est, ab aliis, quibus ossa finiuntur, distincta, notabilis
 et conspicua. Vterque articulus arthrodiæ genus est.
 Iugulum, et cum acromio, et cum sterno, connectitur
 validioribus ligamentis. A parte posteriori sterni, in-
 ter vtriusque iuguli extremum, medium est ligamen-
 tum. Etiam iugulum processui coracoidi omoplatae
 insidet, et valido ligamento deligatur. Nec his ossi-
 bus ea parte, qua super se mouentur, cartilagines de-
 sunt. Super consistens iugulum latum scapularum os
 et ipse humerus mouentur. Id enim prohibet, quo-
 minus haec ossa anteriora et pectus versum promo-
 ueantur.

§. 1155.

Crebrius iugulum frangitur, raro ex sede sua mo-
 uetur. Hoc si quandoque incidit, id multo frequen-
 tius a sterno recedit, rarissime ab acromio. Id vero
 duobus modis fieri potest. Nam frequentissimum est,
 iugulum in priorem partem promoueri et super ster-
 num efferri, si scapula vehementiori ictu, vel casu, an-
 teriora versum propellitur. Interdum tamen iuguli
 inferius caput in posteriorem partem inclinatum est,
 et sub pectoris osse conditum. Hoc euenire solet, si
 humerum omoplata iam in priorem partem promota est, iu-
 gulum valentius feritur et deprimitur. A iugulo ve-
 ro, si id in posteriorem partem conuersum et sub ster-
 no conditum est, premitur, et stomachus, et aspera
 arteria.

§. 1156.

Potest tamen etiam alter iuguli articulus excidere.
 Si enim os ictum excipit, eius vero infimum caput
 propterea, quia scapula demissa est, non potest e loco
 suo

fuo propelli, iugulum nonnunquam super acromion fertur. Sub acromio vero conditur, si id ea parte, cum hoc committitur, valentius ictu aliquo deprimatur.

§. 1157.

Sine negotio reponi solet, difficilius vero repositum in sede sua contineri. Collocatur homo in decuba, minister contra eius tergum collocat genua, apprehensum vtrinque supremum humerum manibus retro dat. Hac enim ratione articuli inter se diducuntur. Interea chirurgus, qui homini aduersus flexos in sedem suam restituit, et illud, vel deprimit, vel adducit.

§. 1158.

In iugulo vero ad rem potissimum pertinet, illud recte deligari atque contineri. Dissimilis enim casus etiam dissimilia quaedam requirit. Vbi iugulum a pectoris osse diductum super hoc effertur, postquam repositum est, illi eius inferiori capiti multi densissimi panni, et quidem duo, se ad similitudinem literae I decussantes, et alius latus, opponi debent. Humerus vero non nimis valenter in priorem partem attrahendus est. Hoc vel alia habena fit, qua humeri capitula anteriora versus aguntur, vel illa fascia, qua etiam os emotum, deligatur. Haec, si dextrum iugulum luxatum fuit, recte collocato prius humero et brachio, sulcus ala sinistra obuolui, per scapulas ad humeri caput ascendere, hoc comprehendere, et super emoti iuguli caput per pectus iterum sub alam sinistram reuertere, et iterum ad eandem rationem per orbem, aliquoties cochleae vel asciae in modum ascendendo, circumire debet, ita, ut spicam describat. Finitur vero fascia per orbem acta in pectore. Nec minus etiam idoneum est aliud fasciae genus, quod capitalem reflexam vocant, *la Capeline*. Haec fascia in duo capita voluta, quorum id, quod

quod chirurgi dextra apprehenditur, altero minus est, in dextrum iugulum emotum fuit, sub ala sinistra incipit, fertur per pectus atque scapulas super humerum dextrum, quem amplectitur. Vbi sic iterum ad summum humerum venit, maius fasciæ caput iterum sub alam sinistram fertur, interea vero minus caput super emotum claviculae caput confistit et a priori, quod per pectus agitur, fistitur. Hoc si factum est, minus caput retro datur et per summum humerum ad eiusdem lateris scapulam fertur, atque iterum ab hac per summum humerum ad iuguli caput. Interea vero, tum sic haec fascia reflectitur, ab alio ministro longius caput super scapulas pectusque ad summum humerum agitur, quod, dum sic circumit, minoris capituli plicas comprehendit atque contegit. Longius caput prius per orbem fertur, et toties etiam alterum minus caput ita retro datur, ut semper a priori penitus congregatur. Post vero utrumque caput, quasi per cochleam, descendit. Fasciæ longius caput tandem utrumque humerum comprehendit, anteriora versus agit, et in pectore finitur. Si haec fascia iniicienda est, ea quae requirit, quorum alter maius, alter minus, caput mouet ac dirigit. Quaecunque fascia adhibita fuerit, ea maxime cura adhibenda est, ut totum brachium, aequam deligatur, sic inclinatum sit atque figuratum, ut postea illud vinctum aut suspensum aliter, atque vinctum deligabatur, inclinari oporteat.

§. 1159.

Quod si autem iugulum a sternone ita recessit, ut illud sub hoc conditum sit, prior fascia (1158) sub ala sinistra orsa, non per scapulas, sed per pectus, ad humeri caput ferri, et ita circumagi debet, ut utriusque humeri capita, quae comprehendit, retro dentur, et ut ala, descendendo, quasi in cochleam, serpat. Prius etiam

etiam summo iuguli capiti, quo id cum acromio committitur, densiores panni obiciendi sunt.

§. 1160.

Si quando vero iuguli supremum caput super acromium prorupit, impositis illi loco densioribus pannis humeros in priorem partem dari, et sic contineri, sciam autem deorsum ferri, oportet. Si vero iugulum ita sua sede motum est, ut id in finem, qui sub acromio est, delapsus sit, eius capiti inferiori, quod a pectoris osse est, obiciendi sunt illi densiores panni. Vtriusque autem humeri caput retro agi oportet, ita, ut fascia sursum feratur.

§. 1161.

Etiam humeri utriusque caput retro dandum fascia continendum est in omnibus casibus, in quibus iugulum, vel a sterno, vel ab acromio, diductum super haec ossa effertur, illudque, quamvis densioribus pannis obiectis, satis contineri nequit. Adduci possunt humeri, tum in priorem, tum posteriorem, partem, vel ea fascia, qua et iugulum continetur, vel alia, cui a sterno nomen est, quae sub ala obvoluta, vel per pectus, vel per scapulas, ad dextri lateris summum humerum ascendit, hunc complectitur, et ad eandem rationem iterum ad sinistri lateris humerum tendit et hunc etiam comprehendit. Haec fascia plerumque bis, vel tertio, ita circumagitur, donec bene teneat. Illud vero ante omnia observari oportet, recte collocandum esse humerum, ita, ut is satis attollatur, et ut, pro dissimili casu, dissimili ratione eius caput, vel in priorem, vel posteriorem, partem adducatur, id quod fit, si inferius eius caput, quod sedem brachio praestat, in contrariam partem inclinatur. Etiam necesse est, humerum immobilem praestari, quare is sic, ut decet, inclinatus fasciaque circumdatus ad latus deligari, et canaliculo
qui

ui ex ceruice suspenditur, vel habena, ex ipsius fasciae retro datae capite facta, vel etiam mitella, excipi debet. Deligari in omnibus casibus brachium debet, vt pollex d pectus inclinatus sit, siquidem is brachij naturalis habitus est. Ne aeger membrum, dum aliquid prendere vult, nocenter moueat, is rotundum aliquid manu continere potest. Ob id quietem valde necessariam esse, intelligitur. Si homo gracilis est, antequam anni fasciaeque iniiciuntur, sinus profundiores, qui supra infraque iugulum sunt, commode linamentis, bo oui madidis, implentur.

§. 1162.

Humeri summo capiti rotundiori et tumido sedem caestat parum desidens sinus, vel γλήνη, quae in scalarum osse est. Continetur non alio ligamento, iam, quod articulum, manticulae in modum, comprehendit, quod vero validioris generis est. Per illud gamentum, et per oblongum in osse sinum ac neruon vaginam, fertur alter tendo muscoli bicipitis, vel racoradiaei, qui in suprema ora illius γλήνης finitur, ia humeri rotundum caput excipitur. Articulum entur, tum ille superior, tum alter, omoplatae proffus, quorum prior acromium, posterior coracoides catur, et validum ligamentum, quod inter hos duos ocessus medium est. Haud ignorari oportet, sub i, praeter maiores arterias, venas, neruosque, qui brachium feruntur, esse etiam glandulas; quae rtes omnes variis offensis obnoxiae sunt *. Ar- todia est lubrica et in omnem partem mobilissima.

Igitur, ne saepius dicendum sit, vbi fascia quaedam sub ala fertur, oportet semper prius molliores pannos imponere, ne hae partes offendantur.

§. 1163.

Humerum in superiorem partem emoueri, prohibent illi duo processus, et, quod inter eos medium est,

R r

liga-

ligamentum (1162). Nec, si is deorsum versus
 motus est, rotundum caput diu super angustam
 scapulae oram consistere potest. Si excidit in partem
 posteriorem, eius caput sub spinam omoplatae ve-
 nit. Frequentissimum vero est, humerum in alam et in partem
 anteriorem promoueri. Raro incidit, ut is super
 coracoidem processum feratur, et inter hunc atque
 iugulum sub pectorali musculo consistat.

§. 1164.

Non aliae, quam communes, causae sunt, quae
 efficiunt, ut humerus excidat, id vero, quia articulus
 caeteris omnibus mobilior est, frequentius euenire
 solet. In variam autem partem os expellitur, propter
 varia et contraria vi, quae adhibita sunt. Quaedam
 tamen propria signa sunt. Si humerus delapsus
 est, et eius caput super oram scapulae consistit, brachium
 longius videtur, et porrigitur. Magni dolores sunt
 qui intenduntur, si brachium deprimitur, parum
 auantur, si id attollitur. Humerum diu hoc loco con-
 sistere posse, supra (1163) negavi. Si humeri caput
 in posteriorem partem motum fuit, cubitus in partem
 inclinatus est, et dolor increbrescit, si is a pectore
 ducitur. Si vero caput in alam delapsum est, pro-
 neta acromium, sub quo etiam sinus est. Si caput
 sub musculo pectorali est, in posteriorem partem incli-
 natus cubitus, qui, si extenditur, magnos dolores
 mouet, et membrum altero breuius est. Si vero
 caput humeri in partem anteriorem propulsum inter iugulum
 ac processum coracoidem haeret, cubitus posteriora
 versus spectat, et membrum altero breuius est
 et quoniam tumor esse solet ea parte, in quam
 prorupit (1105), coracoides processus ab humero
 haud facile discerni potest.

§. 1165.

Plerumque non difficillimum est, humerum, si is incidit, iterum in sedem suam compelli, id tamen expeditius fieri solet, si humerus in alam delapsus est, nec non, si is super scapulae oram consistit, difficilior, si in partem priorem incidit et sub musculo pectorali haeret.

§. 1166.

Igitur, si corpus puerile est ac molle, ligamentisque imbecillibus intentum, satis est, humerum manibus adduci. Homo in sedili collocatur, et chirurgus a duobus ministris alteri imperat, ut suis lacertis, et pectus, et collum hominis, comprehendat, et caput in scapularum ossis leniter reducat, alteri vero, ut humerum apprehendat et extendat. Ipse autem chirurgus ad latus est, et, ubi deprehendit, satis intentum esse humerum, ita, ut spatium inter ossa liberum sit, is humerum manu alleuat, dirigit, et in sedem suam compellit. Fere melius res succedit, si chirurgus ipse humerum extendit, et eum habena, quae, et in am ceruicem et emotum humerum, comprehendit, tollit, manibus vero dirigit.

§. 1167.

At, si vastius corpus et ligamenta robustiora sunt, necessariae sunt habenae, aut fasciae, valentiores. Quibus fasciis, quae duabus transuersis lineis super pectus et scapulas ad similitudinem literae X feruntur, circumdatur et hominis ceruix et eius sub ala pectus, quae ea ratione scapulae caput comprehenditur. Quarum fasciarum capita ministro post caput hominis aduntur, vel etiam ad vncum parieti exaduersum in humerum deligantur. Alia habena ab alio ministro iniicitur in humero. Omnibus sic dispositis, chirurgus, si ad latus est, praecipit, ut duo ministri in diuersa

contendant, vel, si illae habenae, quae cervicem pectus comprehendunt, ad vncum deligatae sunt; habena, qua imus humerus circumdatus est, additur et membrum extendatur. Chirurgus, qui ad la est, ea ratione, quam proposui (1166), humerum tollit, et in sedem suam compellit.

§. 1168.

Haec humerum reponendi ratio vsu maxime comprobata est. Sed sunt multae aliae ab autoribus positae. Sunt, qui hominem supinum collocant super pavementum, et alae, qua humerus emotus, subiiciunt lanam, pannos densiores, vel aliud quod mollius. Is, qui curaturus est, homini obuersus, in quo membrum excidit, humi assidet, et manu sua hominis brachium apprehendit, atque hoc, de calce pedis sub ala humerum elapsum cogit, intendit. Sed hac ratione membrum non satis et ita exte potest, vt spatium inter ossa liberum sit, nec humerum et scapulae articulus diducitur, sed cubiti. Magis iam adducuntur muscoli extensores, quam flexores.

§. 1169.

Alii homini praecipiant, vt in sedeculam conscendat, alae etiam lanam, vel pannos plures densos inter seque subiiciunt, brachium vero super ostium, super scalae gradum, traiciunt, quod minister apprehendit, et quantum potest, adducit. Interea alius sedeculam hominis pedibus subducit, ita, vt is consistere non possit. Dum vero intento brachio corpus interam partem demittitur, caput humeri ab ostio lignouae, in suam sedem compellitur. Chirurgus et tiori loco ad latus stat et os manibus suis, si necesse est, dirigit. Non multum ab hac ratione differt alia, qua emotum humerum super longurium, seu perticam traiciunt, quem minister, dum duo viri longurium

attollunt, adducit. Etiam nonnulli humerum super
alam hominis robusti ac proceri in genua procumben-
tis traiciunt, qui hunc manu prehendit, et dum se
erigit, ea ratione membrum intendit, et humerum
cogit. Magnum vero periculum est, ne ostio, vel
scapulae, aut longurii, ligno, sub ala glandulae, arteriae,
venae atque nerui laedantur, et inflammatio mouea-
ur. Nec his rationibus membrum, vt decet, sed,
vel nimium, vel nimis parum, intenditur, nec hume-
rus recte dirigitur, praecipue, si is in posteriorem, vel
anterioriorem, partem, et non deorsum in alam, excidit.

§. 1170.

Alii hominem in sedecula demissiori collocant,
vnius brachium inter sua femina traiciunt, et vt mi-
nister hoc intendat, et alius scapulam reducat, prae-
cipiunt, interea vero brachium manibus suis, sibi et-
iam super ceruicem iniecta habena (1166), dirigunt
et compellunt. Sed non, nisi in valde infirmis cor-
poribus, ita reponi poterit humerus, cum articulus
non satis possit diduci.

§. 1171.

Nec desunt, qui hanc curandi viam ingressi sunt.
Homo in sedecula demissiori collocatur, et, qui cura-
tus est, ei aduersus ad latus in alia sedecula assidet,
etque super suum genu posito suo brachio nixus,
manu, quae hominis alae subiicitur, humeri luxati
super attollit, sinistra vero inum humerum deprimit.
Sed raro tamen sic rem bene cedere, ex prioribus intel-
ligitur.

§. 1172.

HIPPOCRATES ad reponendum humerum machi-
namentum reperit, quod ἀμβν*, CELSVS vero**
catham ligneam, vocat. Hoc machinamentum quan-
doque

doque idoneum esse potest, quo tamen etiam humerus non satis extendi et abduci videtur ***.

* De Articulis Sect. IV. T. II. Edit. Lind. p. 760. C. GALENI Comment. in Edit. Chart. T. XII. Text. X. pag. 300.

** L. VIII. C. XV.

*** PETITVS hoc machinamentum propter hanc rationem reiecit l. c. T. I. p. 186. sed illud defendit NICOLANDRY in Quaest. med. chir. *An in humeri luxatione Aliud potius, quam scala, ianua, polyspastusque iterato renouandum.* Parisiis MDCCXXXII. proposita. Conf. Scriptum NAVLTI contra PETITVM p. 290.

§. 1173.

Etiam polyspasto vtuntur, quo articulus satis adduci potest. Vbi vero humerus satis recessit, is magis chirurgi, adhibita etiam, si is deorsum versus in aliquid delapsus est, habena (1166), dirigitur, attollitur, in sedem suam compellitur.

† Polyspastus est efficax potentiae mechanicae genus, quo articulus satis plerumque diduci caput humeri a scapula potest, dummodo aliquid sit, contra quod niti possit truncus, neque cedat. Id autem quam proxime fieri potest, articulo multiplicatum sit, et nihilominus scapula cum iugulo ab inferioribus seorsim retineatur, ne cedat.

§. 1174.

Ex ambe vero, siue spatha, et ex polyspasto, composita a variis varia machinamenta fuere, his longiora aptiora. Illud, quod PETITVS * inuenit, et opere factum, et mole ac pondere molestum est. Etiam eius retinaculum, vel habena, quae ex molli aluta composita fuit, ac super humerum inducitur, retro cogere videtur tendines musculorum, pectoralis, et latissimi dorsi **.

* Vid. Fig. in C. A. R. Sc. MDCCXVI. p. 334. et *des Maladies des Os* T. I. p. 198.

** Hoc mox (1172) citati Auctores, qui contra PETITVM scripserunt, potissimum vrgent.

§. 1175.

Fere frustra esse opinor, tot generibus machinamentorum ad extendendum humerum vti, qui laqueis ac habenis in diuersas partes adductis satis intendi, atque etiam, modo omnia obseruentur, reponi potest. Vbi autem machinamenta necessaria videntur, fere re-
 quis praeferrī debet illud, quod nostratibus in vsu est. Ferreus, vel ex alio metallo factus, bacillus habet in parte suprema scutulum, quod alae subiectum contra hominis latus nititur. Cauendum est, ne hoc carnes, praecipue in foeminis mammas, nocenter comprimat. Membrum bacillo imponitur eique alligatur, habena autem, quae imo humero iniicitur, ad axin torculari motam, vel ad trochleam, orbiculumue, deligatur, quibus circumactis, membrum sine negotio intenditur. Necessē vero est, ut inter illud scutulum ac inter bacillum articulus sit in omnem partem mobilis. Nam membrum, bacillo ferreo impositum, si illud satis diductum fuit, hoc articulo, dum extremum machinamenti semper in contrariam partem inclinatur, in sedem suam restituitur.

* Nostri chirurgi hoc Glossocomium vocant. Veteribus *γλωσσόκομον* fuit organum tractorium. Vide ORIBASIVM de Machinamentis Cap. XXIV. Aliis vero fuit capsula, in quam tibia fracta, fuit, ut videtur, ita reposita, ut oblique fractum os habenis in diuersa diductum fuerit. Vide GALENVM in HIPPOCRATEM de Fracturis Comment. II. in Textu LXV. T. XII. pag. 218. Hoc, quod ego descripsi, machinamentum iam olim adhibuerat PVRMANNVS in Chirurgia curiosa p. 692. Id vero magis perfectum vide in fig. XVIII. Si de machinamento iudicium ferendum est, obseruari debent, quae supra generatim de reponendis ossibus praecepi (1110 ad 1113).

§. 1176.

Reposito humero, panni molles alae subiiciendi sunt (1162). Tum alius longiorque pannus sub alata iniicitur, ut summum humerum amplectatur, et

vnum eius caput super alterum efferatur. Iniiciat fascia, quae sub altera ala incipit, per pectus ad humerum caput tendit, illudque amplectitur, per scapulas priorem alam fertur, reuertit, et si ter, vel quater, per orbem circumagitur. Tum sursum tendere debet cochleae vel asciae in modum, ita, vt spicam in summo humero describat. Antequam vero fascia caput humeri vltima vice comprehendit, ea prius bis ipsum humerum sub illa spica circuire debet, quae tandem ad alam, a qua orsa fuerat, reuertit, et in pectore finitur. Humerus etiam recte collocari, mitella capi, atque sic ex ceruice suspendi debet.

§. 1177.

In cubito tria ossa coeunt, humeri, radii et ipsius cubiti. Humerus inferior duos habet processus, orbiculatos et cartilagine mollitos condylos, inter humeri vero parte posteriori profundiolem sinum. Inter duos brachii ossa radius superior est, cubito breuior; is a humero rotundo et leuiter cauo recipit orbiculatum humeri condylum externum. Cubitus inferior longior, que in summo capite habet duos processus, seu extantiores vertices, inter quos quasi lunatus atque excipiens est. Alter vertex ex summo cubito, vel olecrano confurgit, atque, vbi brachium extenditur, illo humeri posteriori sinu recipitur. Alter atque anterior processus, siue vertex, qui coronoides dicitur, contra anteriorem humeri condylum situs, super hunc, cardine modo, mouetur. Olecrani vertice prohibetur, ut brachium, si id extenditur, retro dari possit; alter vero, coronoides, ne illud nimium possit adduci inflecti.

§. 1178.

Cubitus etiam annexus radio est. Radii rotundum caput excipitur parum desidente sinu, quem cubitus habet in parte sua extrema radio obuersa. Haec ossa

etiam super se mouentur, si manus conuertitur, vt illa, vel prona, vel supina, sit. Tria ossa validis ligamentis continentur. Totum articulum cum vtroque processu cubiti et capite radii (1177) comprehendit manticula (1096). Super hanc feruntur alia ligamenta, quorum alterum ex condylo humeri externo educitur et super radium finitur, alterum, a condylo humeri interno orsum, ad cubitum procedit, et in hoc desinit. Praeterea caput radii constrictum est validissimo et cartilaginoso ligamento, quo illud totum fere comprehenditur et cum vlna eiusque paruulo sinu coniunctum est. Inter haec duo ossa, quae iuxta humerum iuncta in medio paulatim dirimuntur, rursusque ad manum coeunt, etiam medium ligamentum validum est, quo illa, ne diduci possit, continentur. Est in hoc articulo ginglymi genus, quod angulare vocant. Articulum tuetur, et, vt membro maiora pondera leuari possint, efficit supremus cubiti processus, seu olecranium.

§. 1179.

Cubitus in tres partes excidere potest, in partem anteriorem, posteriorem, ac posteriorem. Nam, quo minus in partem anteriorem propellatur, prohibet olecranium. Hoc tamen frangi posset, et humerus etiam, eo fracto, in anteriorem partem emoueri. Si cubitus in partem posteriorem excidit, cubiti processus coronoides haeret in posteriori humeri sinu, in quem naturaliter olecrani vertex insinuatur. Brachium curuum est et porrigi nequit. Si vero in anteriorem partem brachium excidit, radius contra internum humeri condylum situs est, brachium paululum in eam partem, a qua os recessit, recuruatum et pollicem versus inclinatum est. Si vero brachium in posteriorem partem prolapsum est, cubiti lunatus profundiorque sinus excipit humeri condylum externum, brachium

etiam in contrariam paululum recuruatur, multumque flectitur. Frequentius euenire solet, vt brachium in posteriorem partem moueatur, id quod fieri non potest, si brachium porrectum, sed vbi id flexum est. Crebrius illud incidit, si homo, qui pronus humi prosterneatur, brachium incuruatum, vt se eo sustineat aliquantum porrigit et in illud procidit.

§. 1180.

Quoniam hic articulus valentioribus ligamentis intentus est, is non sine periculo, dolore atque inflammatione excidere potest. Etiam aliud periculum est, ne, quae per cubitum feruntur, arteriae, venae, neruique offendantur, et ne articulus, etiam recte repositus, ex coacta axungia rigidus maneat. In quamcunque partem prolapsum sit brachium, reponendi ratio vna est. Vtrumque membrum a duobus robustis hominibus per manus, interdum etiam adiectis habenis, in diuersas partes ita extenditur, vt brachium, quod iuxta manum, apprehenditur, antequam adducitur, prius modice flectatur. Vbi membrum satis intentum est, quae exciderunt, ab ea parte, in quam prolapsa sunt, in contrariam impelluntur.

§. 1181.

Extendendi alia ratio est. Brachium super aliquid rotundum, columnellam, vel lecti fulcrum, ponunt, illud super hoc manu, vel iniectis etiam habenis, adducunt, et a posteriori parte in sedem suam impellunt. Sed hac ratione membrum non satis extenditur.

† Ossium cubiti, sede motorum, reductionem idoneam descripsit, quem saepius iam laudauimus, THEDENIVS. Recte primo monet, ossa illa duo sede mota a validis ligamentis ad caput inferius humeri valide adduci, ita igitur extensionem et contra-extensionem, quam vocant, adornandas esse, vt a mutuo contactu illo ossa illa liberentur. Deinde quomodo id efficiendum sit, praecipit. Opus autem est ministris duobus. Eorum alter carpum vola manus suae pre-

prehendit, manum alteram applicat anteriori parti cubiti tribus digitis latis ab articulo cubiti cum humero. Minister alter manuum suarum alteram superiori et anteriori humeri capiti, alteram capiti humeri inferiori posteriorique applicat. Itaque si prior ille altera manu quasi conatum edit flectendi cubitum, altera vero superius caput cubiti deprimere satagit. His conatibus caput cubiti iam aliquantum abducitur a capite humeri. Quodsi igitur ab altero ministro duo contrarii conatus in osse humeri fiunt, h. e. si altera eius manus caput superius humeri versus truncum urget, altera vero caput humeri inferius versus anteriora mouere conatur, ginglymi illius capita et cavitates, ad se mutuo antea adducta et appressa, illis conatibus ministrorum, ab se mutuo abducuntur. Haec autem illi simul, et ad iussum quidem Magistri sui, ita agunt. Chirurgus autem ipse alterius manus digito indice et pollice apprehendit, capita superiora ulnae et radii, alteram vero manum imponit parti anteriori capitis inferioris humeri, atque, si a ministris paulatim illa quae supra dixi perfecta sunt, caput humeri versus exteriora, capita vero radii et ulnae versus interiora ducere conatur. Atque sic haud difficulter repositio sequitur. Fiunt autem illa sic, si luxatio posteriora seu exteriora versus accidit. Similia tamen fiunt, si ad alterutrum latus luxatio contigit, sic tamen ut chirurgus ipse radii et ulnae capita in contrariam partem compellat. Vid. THEDENII *Neue Bemerkungen und Erfahrungen* p. 31.

§. 1183.

Reposito articulo, medicamenta valde necessaria sunt, non solum, quibus inflammatio leuatur, sed etiam, quae infirmatis ligamentis mederi possunt (1114. 1115. 1116). Et, cum in hoc articulo axungia celestius coire, ac per quietem coacta brachii flexum prohibere soleat, quam primum id per dolorem licet, membrum exerceri, et ad usus suos promoueri, etiam articulus idoneis medicamentis et asperioribus pannis frequentius perfricari oportet. Si is deligandus est, iniicitur pannus vtrinque in longitudinem incisus, cuius media pars olecranium complectitur, quatuor vero capita super cubiti interiorem partem adducuntur. Fascia ab humero incipit, super interiorem cubiti partem ad brachium oblique tendit et hoc com-

pre-

prehendit. Sic vero a brachio ad humerum, humero ad brachium, super articulum ita voluitur vt haec membra circumeundo amplectatur, et vt tandem, dum deorsum sursumque versum, quasi in cochleam, serpit, totum articulum comprehendat, contegat et adstringat.

§. 1184.

Radius et cubitus ea ratione, qua supra scripsi, in parte suprema inter se committuntur, et medio ligamento, quod inter vtrumque est, continentur, quorum ligamentum etiam variis musculis sedem praestant (1178). Haec ossa, quae in medio brachio paulatim dirimuntur, rursus ad manum coeunt, modo crassitudinis mutato. Siquidem hic radius plenior est, et a latere cubito obuersus sinum habet parum desidentem qui cubitum in extremo tenuem et rotundum excipit. Inter haec ossa cartilago singularis est. In vtraque igitur parte, ad humerum, et ad palmam, haec ossa fuerim per se mouentur, quando manus conuertitur, vt, vel prona, vel supina, sit. Sunt, qui putant, etiam haec ossa vi, inter se distrahi posse, id quod vero non patitur illud, quod inter ea medium est, validum ligamentum. Forte tamen paulatim hoc fieri potest, si in articulo humor confluit, et axungia coacta fuit.

* V. WINSLOV *des Os frais* §. 271.

§. 1185.

Radius in caput plenius confurgit, quod extrema sua parte sinuatum est. Ille vero sinus cartilagineus media linea diuisus excipit gibbosiore palmarum ossicula, praecipue nauiculare et lunatum. Hic articulus etiam manticula et aliis validis ligamentis constringitur, quorum vnum ex processu acuto stiloide cubiti educitur et carpo atque huius ossiculi cuneiformi ac uncinato innectitur. Cubitus enim cum carpo non committitur,

mittitur, sed folis ligamentis deligatur. Aliud ligamentum a processu acuto atque extantiori extremi radii incipit et ossi naviculari huiusque tuberculo adnectitur.

§. 1186.

Frequentius manus in priorem ac posteriorem partem excidit. Raro illa ad minimum digitum, multo rarius, ut videtur, ad pollicem, conuertitur, quia hoc ille extantior radii processus prohibere videtur. Euenire id solet hominibus, qui subito casu super porrestam manum corruunt.

§. 1187.

Scire licet, in quam partem manus promotam sit, si eius habitus consideratur. Digiti enim semper in contrariam partem conuertuntur. Si illa in posteriorem partem excidit, digiti porrigi non possunt, si vero illa in priorem incidit, ii haud flectuntur. Accedit grauis dolor, et homo quoque manum, nec in volam vertere, nec resupinare, potest. Etiam hic articulus per quietem rigidus fieri potest.

§. 1188.

Intendi ex altera parte manus, ex altera brachium, debet. Id etiam fieri potest super mensam, vel alium locum durum ac renitentem, ita, ut manus prona sit, si in posteriorem partem excidit, supina, si in priorem. Vbi satis ossa inter se diducta sunt, illa manibus in contrariam partem repelluntur. Vbi articulus deligatur, ei, si manus in priorem posterioremque partem prolapsa fuit, opponitur ferula ex charta densiori coacta atque conglutinata.

§. 1189. —

In palma, vel carpo ac metacarpo, si ossicula sedibus suis, mouentur, id quod modo in priorem, modo in

in posteriorem, partem fit, ab ea parte, in quam venerunt, tumor est. Haec officula, sine intentione, digitis tantum bene pressa, in suam sedem retro dantur.

§. 1190.

At, inter officulum carpi, quod trapezium maius vocatur, et pollicis primum os, singularis commissura est. Nam in trapezio osse, super quod pollex movetur, in parte anteriori atque posteriori duo obliqui et quasi lunati, sinus sunt, in media autem parte illud officulum gibbum est, in parte vero externa et interna habet tubercula. Contra hoc vero primum os pollicis situm est, quod per totidem similesque sinus prioris processus accipit, et cuius tubercula eiusdem sinus excipiuntur. Quoniam hic articulus, quamvis esse ligamentis et pluribus musculis contineatur, valde in omnem partem mobilis est, os facile elabitur. Non alia eum reponendi ratio est, quam, qualem in aliis proposui. Si vero officulum iterum in suam sedem promotum fuit, circa articulum duo minores panniculi oblongi, seu splenia, ita circumdantur, ut articulum comprehendant. Fascia, quae ab extremo brachio incipit, super articulum, quem ter comprehendit, datur, qua emotum os adducitur. In digitis nil ultra fieri debet, quam, quod in aliis faciendum esse, posui.

§. 1191.

Femur parte sua suprema habet magnum teretemque processum, qui oblique ad os coxae procedit, quem cervicem appellant. Haec cervix, intus rara et cavernosa, desinit in magnum et rotundissimum caput, cartilagine etiam mollitum, quod in sinum rotundum coxae coniicitur. Sinus Anatomicis κοτύλη, vel acetabulum, vocatur, qui in iunioribus ex tribus ossibus, quae media cartilagine inter se committuntur, constat, ex ilio, ischio, et osse pectinis. Etiam is cartilagineus est.

ft. Cartilago tamen in parte eius infima et externa efficit, quo loco fita est maior glandula, ex qua axunia in articulum fertur, et vbi etiam huic finui inferitur illud validum ligamentum, quod ex medio femoris capite educitur *. Sinus ille, in summa parte profundior, in inferiori minus desidens, habet oram superius valde extantem, e latere autem, et foramen ouale verum, excisam, qua re efficitur, vt femur melius interiora versus et ad coxam adduci possit. Super hanc oram incisuram transuersum ligamentum est, quod infra cauum inhaerescit, sed lato cauo peruium est. Sub hoc arteria venaque ex cruralibus educitae in acetabulum id ligamentum illud internum eamque glandulam feruntur. Per illud etiam cauum effertur glandula illa maior, in propinquo sita, si haec a capite femoris premitur, id quod incidit, si femur exteriora versus motetur, et ab altero abducitur **. Ora illius sinus, vel acetabuli, cartilaginosa est, cum qua committitur ligamentum in toto corpore validissimum, quod manticulae in modum, articulum comprehendit. Vbi vero in ora incisuram et ligamentum transuersum esse dixi, ibi et manticula, et ora cartilaginosa, illi ligamento transuerso inhaerescit, ita, vt hoc infra, prout dixi, peruium sit. Aliud ligamentum valens et durum, quod vulgo teres vocant, fere ex medio femoris capite educitum, finui inferitur, quo etiam articulus multum adstringitur. Validissimis etiam musculis hunc articulum contineri, nemo ignorat.

* V. CHESELDENS Osteographia T. XVIII. Fig. I. D. et Tab. XXXIX. Fig. 2. 3.

** Est obseruatio Cl. PETITI in C. A. R. Sc. MDCCXXII. p. 164.

§. 1192.

Quoniam hic coxae sinus adeo profundus, et articulus tam validis ligamentis, plenisque etiam musculis, comprehenditur, difficile est, femur vi et aliquo casu

casu in adulto robustoque corpore semel atque omnino expelli. Cum vero olim autoribus visum fuerit femur crebrius ex sinu suo excidere, post tamen deprehensum est, eos non satis os fractum a luxato distinxisse. Nam illa femoris ceruix, quae intus caenosa ac rara, tenui admodum bracteola circumdata est *, longe frequentius frangitur, quod fracturae generis pluribus opinionem fecit, caput ossis ex acetabulo suo excidisse. In iunioribus illud etiam caput epiphysis est, quae media cartilagine cum ceruice committitur, atque ob id longe facilius diducitur **.

* Vid. RVYSCHII Thesaur. V. Tab. II. Fig. 1 et 2.

** Se in hunc errorem inductum fuisse, et fractam ceruicem pro luxato femore habuisse, profitetur PARAEVS L. XIV. c. XXI. p. 416. quam historiam repetitam a SCHENCKIO legitur in huius Obseruat. Med. L. V. p. 333. Illa vero res fere neglecta a RVYSCHIO iterum proposita et figuris illustrata fuit in Thes. VIII. Tab. III. Fig. p. 61. et in Thes. IX. p. 29. p. 57. Tab. I. Fig. 1. Etiam id repetiit RAVIVS in Orat. c. vera methodo discendi et docendi anatomen. Conf. CHI SELDENS *Anatomy of the human Body* Cap. V. p. 35. Tab. V. Fig. VI. Fig. G et H. Observationem DOUGLASSII in *Transac. Angl.* No. 349. p. 501. in *the Abridgement* Vol. V. p. 38. *Ephem. Nat. Cur.* Cent. II. Obs. 20. p. 218. RVD. PHIL. BEVILLIN *Diss. de luxatione et fractura femoris*, Alt. MDCCXVII et IOH. SALTZMANNI de *Luxatione ossis femoris rariore frequentiore colli fractura*, Arg. MDCGXXIII. Nouas SALTZMANNI *Observationes*, praecipue vnam, ubi, et caput femoris luxatum, et ceruix quoque fracta, fuit, vide in *Acti Petropolitani* Vol. III. p. 275. Possideo femur, cuius ceruix, olim fracta, omnino deficit, caput femoris autem, quod adhuc in sinu suo haeret, etiam multum detritum est.

§. 1193.

Quamuis vero hoc rarius euenire existimem, observationibus tamen compertum est, nonnunquam femoris rotundum caput ex profundiori coxae sinu semel et omnino casu quodam atque vi fuisse expulsum. A vero autem propius videtur, hoc fieri disrupto illo interiori valido ligamento, quare ob id, et cum etiam illud, quod articulum comprehendit, seu man-

ticula,

cula, multum infirmari sub his casibus soleat, os, quod sic vi emotum fuit, quamuis reponatur, non connetur, sed mox iterum erumpit.

* Vid. Acta Med. Berolinensia Vol. X. p. 107. Vbi legitur, homini adulto femur vi distractum ac emotum, post feliciter repositum, fuisse, ita, vt homo perfecte, et sine claudicatione, fuerit sanatus. Hic Lipsiae ante aliquot annos accidit, vt homo operarius ex contignatione rueret. Chirurgus vocatus femur emotum esse ex omnibus collatis indiciis apprehendit, quod is etiam restituit. Homo vero cum breui post ex graui capitis vulnere obiisset, eius corpus ab Illustri WALTHERO, Ordinis nostri Decano, mihi summa semper obseruantia colendo, incisum est, qui inuenit, os ex sinu suo in anteriorem inferioremque partem et os pubis versum promotum, a Chirurgo vero iterum conditum. Vidit enim ossis, quod exciderat, sedem in vexatis inflammatisque musculis. Illud vero sine negotio ex acetabulo expelli potuit, cum disruptum esset, tum internum ligamentum, tum alterius, quod articulum comprehendit, siue manticulae, pars anterior, per cuius plagam caput femoris proruperat. Igitur fere crediderim, vix hunc articulum in adultis vi casuve et omnino posse promoueri, nisi ligamento interno disrupto. In vetulae utroque femore defuisse hoc medium ligamentum, prodidit SALZTMANNVS in Decade Obseruationum illustrium anatomicarum, Arg. MDCCXXV. Obs. VII. p. 10.

† Memorabilis est casus, qui in Vol. V. *Monum. Acad. R. chir.* relatus est. Foemina parturiens cum sub partu insideret genibus viri cuiusdam, femora autem a foemina alia ducta essent, alterumque eorum subito remitteretur, eo ipso temporis momento dolorem vehementissimum percepit, qui a doloribus ad partum prorsus et omnino distingui poterat. Puerperio finito ingredi non potuit. Diu dubitatum est de genere morbi. Omnes tandem peritorum chirurgorum luxationem femoris eo tempore, cum dolor ille perciperetur, accidisse vnanimi consensu iudicarunt, quanquam omnibus mirum videretur, a genu viri illius caput femoris ex acetabulo expelli potuisse. Mirari tamen desierunt, cum rescirent, foeminae illi singularem esse mobilitatem et laxitatem omnium articulorum, tantam quidem, vt pedes ori suo admouere, iisque oscula impingere facillime posset. Alium non minus commemorabilem casum legas, si lubet in SCHMUCKERI *Vermischten chir. Schrift.* Vol. I. Fuit enim homo ille robustus, et caput femoris repositum, homoque plene conualuit.

§. 1123.

At crebrius femur excidere solet, si id ab humore qui in acetabulum confluit, promouetur, quo illa ligamenta, vel laxantur, vel distenduntur, vel vorantur. Varia huius rei occasio causaque est. Nonnunquam febris, variolarum, morbillorumque, nec non scabie aliarumque valetudinum, mala materia in articulo conuersa et *μετάσασις* facta fuit (1104). Saepius item, ic̄tu, casuue, femoris coxaeque ossa colliduntur et illa articuli ligamenta, atque etiam glandulae (1199) vehementius comprimuntur laedunturque. Nam, hic si incidit, multus humor in articulum confluit (1103) vel etiam in illis partibus inflammatio, et tandem suppuratio, concitatur. Hic autem humor, qui in articulum confluit, diu paulatimque increfcit, et tandem os sub vehementioribus et increfcitibus doloribus a sede sua propellit. Etiam pueris hoc euenire solet dum labant, atque ab alto ex gerularum brachiis cadunt. Dum enim hae pedem manu inuadunt, articulumque violenter adducunt, ligamenta etiam violenter atque infirmant. Si internum ligamentum rumpitur, in sinum coxae effluit sanguis, aliusque humor. Si vero ligamenta valde adducta fuerunt et laxata, a proprio ipso motu et ingressu illa paulatim magis infirmantur donec tandem os ex sinu suo prorumpat.

* Hoc vitium iam cognouit HIPPOCRATES Sect. VI. Aphor. LIX. Ὀκόσοισιν ὑπὸ ἰσχιᾶδος ἐνοχλημένοισι χροῖνης ἐξίσταται ἰσχίον, καὶ πάλιν ἐμπίπτει, τετέοισι μύξαι ἐπιρροῦνται. Et Aphor. LX. Ὀκόσοισιν ὑπὸ ἰσχιᾶδος ἐνοχλημένοισι χροῖνης τὸ ἰσχίον ἰσχύεται, τετέοισι τήκεται τὸ σκέλος, καὶ χωλεῖνται, ἢ μὴ καὶ ἰσχύονται. Confer GALENUM in Comment. in hos Aphorismos Cap. XIX. p. 289. Multa etiam habet FALLOPIVS de Luxationibus Cap. XIII. T. II. Operum p. 85. conf. del PAPA *Consulti Medicæ* conf. 50. p. 244. et PETIT in Comm. A. R. Sc. MDCCXXI p. 159. et, quae contra hunc scripserunt ANDRY et I. NAVLÉD, quibus is etiam respondit.

§. 1195.

Haec vero vitia, quae varii generis sunt, certis quibusdam indicibus distinguuntur. Ante reliqua consideranda est causa, ex qua articulus, osue, noxam accerunt. Os ligamentorum et humoris in acetabulum confluentis vitio emotum iri, scire licet, si membrum iuxta articulum, casu, ictuue, percussum, dolet, dolor pro indies magis intenditur, atque etiam minor membri usus relinquitur, donec tandem illud excidat, et audicatio appareat. Os, si illud e loco suo motum est, membrum in contrariam partem conuerti, non patitur.

§. 1196.

Vbi autem ceruix fracta est, hoc ictu, casuue, semel t, et ab initio homo, nec pedi insistere, nec commode ingredi, potest. Quoniam muscoli os adducunt, cruro breuius et valgius est: extra enim pes vltimus peccat, et calx ingressu terram non contingit. Si membrum sic fractum conuertitur, aure summo femori mota audiri quandoque potest sonitus, vel strepitus, qui fit, si ossa fracta super se mouentur. Inter certiora vero signa est, si, leuato dolore solutaque inflammatione, pes sine magno negotio et extra, et intus, conuerti que inclinari potest. Nam hoc, osse fracto, fieri potest, non vero, si id integrum ex sinu suo excidit (1195).

§. 1197.

Si vero femur, vel vi, vel etiam paulatim, ex sinu suo expulsus fuit, illud in interiorem inferioremque partem promoueri, frequentissimum est. Nam ea parte, et acetabulum minus profundum, et ora eius excisa, et ligamentum illud internum prope est (1191). Quoniam etiam femur musculis glutaeis, qui magnum robur habent, adducitur, illud plerumque, si ligamenta remittunt, in interiorem inferioremque partem excidit. In hoc casu caput haeret in foramine ouali, cuius ligamentum etiam pedem paulum, non vero prorsus,

fus, in interiora conuerti, finit. Crus valgius est, teroque longius. Extra enim pes vltimus spectat. Quae crus longius est, genu plerumque, si homo incedit, flectitur. Caeteroquin etiam in inguine tumor, nate sinus, esse solet. Quia acetabulum suprema parte profundius est, in superiorem internamque partem os prolabi non facile potest. Illud tamen, postquam per inferiorem partem promotum fuit, nonnunquam si illud foramini ovali non insidet, musculus sursum versus adducitur. In hoc casu pes breuior magis exteriorem partem inclinatus est, qui nullo modo interiora conuerti potest. Maior etiam tumor in inguine esse solet, a quo quandoque maiores arteriae atque venae comprimuntur, quae per ligamentum POV PART II (792) descendunt.

§. 1198.

Femur interdum etiam in posteriorem partem, vt videtur, semper in inferiorem, excidit, quo loco consistere nequit, sed musculis sursum fertur. In hoc casu crus breuius est, ita, vt pes summis digitis terram contingat, crus varum est et pes intus inclinatur. In nate tumor, in inguine sinus, esse solet.

§. 1199.

Femur, ex quacunque causa prolapsum fuerit, interdum reponi potest, illud tamen repositum semper iterum excidit. Rarius euenisse crediderim, vt illud si vere luxatum fuit, fuerit ex toto, et sine deformatione, claudicatione, restitutum. Etiam, si femur loco suo non est, in membro fit macies, et caro emacrescit. Si in pueris femur excidit, membrum minus, quam caeterum crescit. Si in sinu coxae inflammatio fuit, et prociit, illud tandem ligamenta vorat, supernascentum mala vlcera atque fistulae, et homines tandem tabe moriuntur.

§. 1200.

Si tamen vero femur aliquando vi expulsus esset, experiendum foret, num illud possit reponi. Aeger collocandus est super scamnum, ita, ut ea pars, in quam prorupit, superior sit. Membrum valentius intendi debet duabus habenis, altera ab inguine, altera genu. Commode hoc fieri potest, mediante polybastro, si prius illa habena, quae per inguina traiecit, unco illigata est. Vbi ossa satis diducta sunt, femur manu chirurgi, adhibita etiam habena (1166), rogitur, et in sedem suam conditur. Scire licet, illud loco suo esse, si homo membrum mouere potest. Superponitur pannus, et iniicitur fascia, quae, spicam describit, et, quasi per cochleam, ascendit, atque sic femur adducit. In obesis parum continere fascia potest.

§. 1201.

In illo vero casu, ubi femur percussus fuit, et dolor, qui in articulo saeuit, ac indies magis intenditur, metum facit, ne a confluente in sinum humore os tantum promoueatur, experiiri licet quaedam alia auxilia. Alius crebrius ducenda est satis valentibus, et sanguis tiam mittendus, quo humorum aditus auertatur, adhibito simul victu idoneo, qui sustinet, non nimium diluit. Extrinsecus adhiberi possunt infractiones cum liquoribus arte chemica paratis (1115), impositis etiam discutientibus. Fascia (1200), quantum potest, articulus adstringendus est, et quies seruanda*. Sunt, qui corporibus ficioribus macilentisque, altius denisso scalpello, ligamentum, vel manticulam, incidere, et humorem euocare, ausi sunt**, ex qua tamen curatione rigidus manere potest articulus.

* Ex HIPPOCRATE c.l. et AEGINETA discimus, veteres in his casibus super articulum ferrum candens imprimere, et magnam suppurationem concitare, solitos fuisse. Confer §. 935. (1194. *).

** Hanc viam aliquando SENFFIVM, inter Berolinenses Chirurgiae doctorem clarum, ingressum esse, ab eo ipso acco

§. 1202.

Femur inferius intumescit, et habet duo maiora capita, siue condylōs, cartilagine mollitos, qui aliquantum in anteriorem, magis in posteriorem, partem prominent. In posteriori parte inter eos medius profundiorque sinus est, per quem maiores arteriae ac venae ad pedem feruntur. Condylus interior paulo plenior est et magis rotundus, quam exterior. Haec capitula excipit tibia, cuius caput supremum plenius duos pariter deficientes sinus habet, qui illos femoris condylōs excipiunt. Ille sinus, qui internum femoris condylum accipit, altero paulo maior ac profundior est. Inter haec ossa, quae, vt caetera omnia, etiam cartilagine molliuntur, sitae sunt duae cartilaginee lunatae sibi obuersae, versus interiora tenuatae et excisae, quae, dum femur sustinent, faciliorem articulo motum praestant, et sinus etiam illos, quibus femoris condylōs excipiuntur, profundiores reddunt. Hae cartilagineae, quae in parte anteriori sub patella ligamento communi ligantur, quod semilunare vocant, quasi in ligamento breuia et valentiora degenerant, inhaerescuntque tuberculis, quibus supremae tibiae medium exasperatum est. His tuberculis supremi capitis innectuntur duo alia valentiora ligamenta, ex eorum numero, quae in manuculis continentur. Illorum alterum incipit ab illo profundiori sinu, quem in femore posterius inter vtrumque condylum esse dixi, et ab ipso condylō interno, fertur super illum sinum, et inseritur superius tibiae, huiusque parti posteriori, in qua illa post tuberculum incisuram habet, ita, vt ligamentum paulum exteriorius versus procedat. Alterum, ex eodem femoris sinu et condylō externo eductum, finitur super tibiae supremae, tuberculis exasperatae, partem anteriorem

ext

exterioremque. Haec valentiora ligamenta, quae se-
 leculant, et quasi figuram Graecae literae X accipiunt,
 comprehenduntur valida manticula, quae etiam illis
 supra descriptis cartilaginibus lunatis inhaerescit.
 Super hanc feruntur alia duo ligamenta. Alterum,
 quod amplum est, incipit a condylo interno femoris,
 cuiusque latere, et finitur in capite tibiae, huiusque par-
 te interna. Alterum vero, ab exteriori parte articuli po-
 situm, et a condylo femoris externo orsum, tendit,
 partim ad tibiam, partim ad suram, horumque ossium
 summa capita. Aliud ligamentum latum addunt,
 quod ex femore posteriori super condylum externum
 incipit, super illum sinum procedit, et summo capiti
 tibiae, eiusque parti postremae, inseritur.

§. 1203. -

Hunc articulum, qui etiam pluribus musculis con-
 tinetur, tuetur os paruum, patella dictum, quod,
 nulli ossi inhaerens, superius musculis extensoribus,
 recto, cruraeo, et vastis, tum externo, tum interno,
 inferius autem, validissimo ligamento deligatum, super
 iuncturam quasi innatat. Ligamentum illud, quod
 alii ad tendines illorum muscutorum referunt, inseritur
 tuberi, quod in tibia anteriori sub eius supremo capite
 est. Patella, parte posteriori cartilaginosa, in medio
 gibba, vtrinque paululum sinuata, respondet ossi fe-
 moris, quod inferius inter duos condylos sinuatum
 est. Patellae sinus externus, quo externus femoris
 condylus excipitur, amplior et profundior est, quam
 internus. Praeter illos muscutorum tendines, et li-
 gamentum, quo patella tibiae adstringitur, illa in-
 nequitur sinuato inferiori femori, medio alio ligamento,
 quod ex eius parte posteriori extantiorique educitur.
 Praeterea orae patellae circum circa innectitur manti-
 cula, qua totus articulus comprehenditur.

§. 1204.

Genu ad ginglymi genera referri debet. Non facile excidere potest, quod ossa ea parte, qua inter se committuntur, lata admodum sunt et ampla, quod illa pluribus et validis ligamentis constringuntur. Si vero ossa vi expelluntur, hoc fieri nequit nisi laesis, vel valde infirmatis, illis ligamentis. Quod etiam ex his, si violata fuerunt, humor effertur in articulum, is intumescit rigescitque, de quo morbo genere protinus dicam. Si tibia ex sede sua mouetur, necesse est, etiam patellam distrahi. Haec vero quandoque excidere potest, remanente in sede sua tibia. Genu autem in anteriorem et posteriorem et in posteriorem partem excidere potest, non vero in anteriorem prolabi, quod ibi opposita patella est. Nonnunquam si patella transversa inferius iuxta illud maius ligamentum fracta fuit, illa, dum musculis sursum versus attrahitur, minus peritis opinionem ossis luxati et in partem supremam promoti facere potest.

§. 1205.

Non alia, quam caeterorum articulorum, curatio est. Oportet membrum per vim extendere et tibiam in diuersas partes compellere. Si ex sede sua promotae est patella, oportet genu super scamnum ponere, atque, adducta depressoque tibia, articulum intendere, patellam vero manu in sedem suam cogere. Genu luxato imponendus est pannus, vtrinque ad medium fere incisus, seu funda. Fascia, a femore orsa, circa quod illa bis voluitur, descendit per poplitem ad tibiam, quam etiam circumit. Illa deorsum sursumque, quasi in cochleam, serpit, et totum articulum ea ratione, ac de cubito dictum (1183), comprehendit. Patellae, si sola emota fuit, ea parte, in quam illa excidit, obicitur densior pannus, et circumdatur fascia, quae

quae *uniens* dicitur (515). Est habena in duo capita soluta, per quam, medio in longitudinem incisam, alterum caput traicitur, ita, vt, dum capita in diuersas partes adducuntur, habena valentius articulum comprehendat. Iterum fascia ad eandem rationem articulum complectitur.

§. 1206.

Sura, quam etiam fibulam vocant, supra infraque tibiae iuncta, media dehiscit. In supremo surae capite paruus et parum desidens sinus est, cui respondet tuberculum, quod summum tibiae caput e latere parteque externa habet. Hic articulus breuibus validisque ligamentis adstringitur. Ligamento suram cum externo femoris condylo connecti, supra retuli (1202). Surae etiam caput tendine musculi bicipitis illigatur. Sura intumescit ad talum, et e latere in sinu, qui, tum in tibia, tum in talo, est, infidit. Hoc surae inferius caput, vulgo malleolum externum vocant, quod maiorem partem extra haec ossa situm est, illis et ossi calcis pluribus breuibus et validis ligamentis confixum, inhaerescit. Etiam media parte, vbi tibia et sura, infra supraque iunctae, dehiscunt, haec ossa alio valido ligamento, quod inter ea medium est, continentur.

§. 1207.

Incidere potest, vt etiam sura diducatur, et e sede sua moueatur, quae sine intentione digitis tantummodo bene pressa in sedem suam reuertitur. Quia vero plerumque vis illis ligamentis destituta est, os, quod expeditius reponitur, minus fideliter continetur, et multo facilius excidit, si membrum vel parum mouetur. Igitur os, ad motis vtrinque densioribus panis, fascia comprehendendum est, et aeger diu lectulo detinendus, ne, si membrum moueat, sura, laxioribus adhuc ligamentis, rursus erumpat.

§. 1208.

Pes ex septem ossibus tarfi, quinque metatarfi, digitis, constat. Pollex in pede duo ossa habet. Tibia atque sura, sibi inferius iunctae, extrema sua partem sinum profundum habent, quo excipitur astragalus vel talus, qui, superius cartilagine mollitus, quadam parte parum sinuatus, quadam excessus habens, illi ossibus respondet. Hanc iuncturam vtrinque tuentur sic dicti malleoli. De externo supra (1206) relatus est. Internum exigit inferior tibia, qui processus latere cum talo committitur, et pluribus ligamentis continetur.

§. 1209.

Talus super os calcis situs est, et parte inferiori a posteriori sinuatus, medium tuber huius ossis recipit. Os calcis parte anteriori et superiori excipitur recipit anteriorem tali partem. Hic, parte anteriori gibbus, coniicitur in parum desidentem sinum ossis navicularis. Os calcis anterius cum osse, quod, figura, cuboides dicitur, committitur. Haec ossa omnia pluribus validissimisque ligamentis connectuntur. Glandula maior mucosa (1099) haeret in profundo magnoque sinu, qui in pedis parte exteriori inter talum et calcem est, ex qua glandula humor, vel axungia, in articulum destillat.

§. 1210.

Talus in omnes quatuor partes prolabi potest. Vbi autem in exteriorem pedis partem excidit, necesse est, surae inferius caput, vel frangi, vel, infirmatis ligamentis, ab ossibus, quibus illud adiunctum est, distrahi, et e sede sua moveri. Nec talus facile in interiorem partem incidere potest, nisi tibiae processus, seu malleolus internus, fractus fuerit. Si talus in anteriorem partem prorupit, calx tibiam sustinet, et pene con-

conditur, plantaque porrigitur. Si vero talus in posteriorem partem excidit, tibia super tali processum, qui antea ab ossi naviculari recipitur, sita est, et calx longior, pesque breuior, est.

§. 1211.

Quoniam hic articulus non solum validioribus ligamentis tendinibusque, pluribus etiam arteriis, venis nervisque, comprehenditur, et, quoniam praeter haec omnia plures membranosae vaginae in propinquo sunt, per quas tendines traiciuntur, is non, nisi maiori vi et maiori etiam periculo, expellitur. Oritur enim grauis inflammatio, quae interdum cogit pedem praecidere, vel quod is gangraena periclitatur, vel quod leuata inflammatione maiores abscessus et fistulae fiunt, atque etiam ossa vitium contrahunt. Articulus saepius intumescit, cui callus circumdatur, qui per quietem increfcit, et flexus eius prohibet. Longe frequentius ligamentorum imbecillitas efficit, vt ossa, maiori vi diducta, quamuis iterum in sedem suam compellantur, parum fideliter contineantur, sed iterum excidant. Si alteruter malleolorum fractus est, et ab osse recessit, callus superincrefcit, ex quo aliquid decoris eo loco amittitur.

§. 1212.

Vt articulus reponatur, necesse est, eum satis extendi, id quod fit, pede et crure in diuersa diductis. Chirurgus, qui talum in sedem suam compellere vult, debet, et calcem, et pedem, manibus complecti, et sic maiori vi adducere. In hoc articulo diligenter est agendum, vt ligamenta confirmentur, et auertatur (1115. 1116), quo minus, et articulus nimium intumescat, et callus per quietem increfcit. Ita vero vincendus est articulus, vt, si os in anteriorem, vel posteriorem, partem emotum fuit, linteolum, vel pan-

pannus quadratus, vtrinque incisus et quatuor capi habens (*funda*), media parte, qua is integer est, os quod excessit, obijciatur, et vt eius capitibus articulus comprehendatur. Si vero os in exteriorem, vel interiorem, partem fuit prolapsum, panno oblongo, qui calcem quoque comprehendit, conteguntur malleoli. Inijcitur fascia, quae, a tibia orsa, et crus, et pedem comprehendit, et circumeundo, cochleae in modum descendit ascenditque. Facienda omnia, vt articulus quae saltem esse in eiusmodi re sanitas potest, reddatur.

§. 1213.

Etiam plantarum ossa inter se, et cuboides ac naviculare, a calce et talo diduci possunt, id quod fit, si pes aliqua re, veluti cancellis ferreis, irretitus, maiori vi adducitur. Pes ita emotus in contrariam partem conuertendus est, id quod difficilius fieri solet. In metatarsi digitorumque ossibus nihil ultra fieri debet, quam, quod in his, quae sunt in manu, positum est. Si ligamenta disrupta, vel iis adeo exiguum robur relictum est, vt confirmari satis nequeant, praestat quandoque pedem protinus praecidi.

† Omnes haecenus propositae pedum extremorum affectiones semper fiunt sic, vt ligamentis, tendinibus, nervis et vasibus magna vis adhibeatur, ab eademque partium earum magna relaxatio, haud raro etiam ruptura, efficiatur. His igitur, quae luxationis aut subluxationis aut distorsionis causa fieri debent, actis, medicamenta quoque adhibenda sunt, quae et robur relaxatis restituere, et stagnantia discutere possint. Puls paratur ex oui albumine, aceto vini antea agitatione remixto, addito post pulvere tenuiori boli armenae, imponiturque liateo denso, quod pedem vndique contegat. Si huius copia non fuerit, eius vicem expleant imposita splenia, expressa quidem ex saturata admodum muria. Cum autem haec cito arescant, et post horas viginti et quatuor vel triginta sex demum detrahenda sint, pili, si qui sunt, ante illorum impositionem nouacula detondi debent. Elapso illo horarum spatio detrahantur illa, adhibeanturque discutientia calida, ex vino, vel ex orygerato cocta, affuso his quoque vini spiritu, et crebro mutantur,

vt pes in interioribus suis satis percalescat. Homo praeterea diu ab omni ingressu abstineat, et paulatim, fero demum, pedem ad pristinos vsus reducat. Si quiete obriquerit articulus, cerato, emplastro, vnguento neruino et aromatico, leni frictione, simul vtendum. Sin tumor articulum tenet, aut si omnino de relaxatione partium et noua offensione et facili metus est, adhibenda est moderata constrictio pedis et articuli, fasciis a chirurgo diligenter applicatis, vsque dum satis confirmatus sit articulus.

Α Γ Κ Υ Λ Ω Σ Ι Σ.

§. 1214.

Articuli etiam ex varia occasione rigescunt, ita, vt eorum flexus prohibeatur, quae vitiorum genera *ἀγκύλας*, vel *ἀγκυλώσεις* veteres appellauerunt *. Siquidem interdum ossa, eorumque epiphyses, circa articulos intumescunt, id quod in corporibus, quorum humida vitiata sunt, praecipue puerorum, rhachitide negrorum, fieri, alibi dictum est (1065. 1066. 1071). Etiam, si os iuxta articulum fractum fuit, callus nimium superincrescit, quo articulus impletur, et ossa ita unguuntur, vt vnum super alterum moueri nequeat. Interdum incidit, vt, si ligamenta ictu, vel vulnere, grauiter laesa sunt **, ossa per quietem inter se cohaerescant. Nam ligamenta ex vulneribus, magnisque suppurationibus, praecipue, si postea male inducra cicatrix fuit, rigescunt contrahunturque et membrum contractum curuumque reddunt. Hoc etiam musculorum vitio, quibus crus flectitur, in genu accidisse legimus, cum illi ex neruorum distentione distracti obriguissent ***.

* Vid. CELSVM Lib. V. c. 18. §. 28. PAVLVM Lib. IV. Cap. 55. p. 71.

** Vid. CHESELDENS Osteographia Tab. XLVII.

*** Vid. H. A. R. Sc. MDCCLXXXVIII. p. 283.

§. 1215.

Crebrius autem in variis articulis, praecipue in cubito genuque, hoc incidit, ut ex intus incrementum coactaque axungia, seu illo humore, intumescant quem in omni articulo esse, supra ostendi (1099). Huius rei initium esse solet ex ictu atque vulnere quoniam maior illius humoris vis in articulum defluit (485. ad 487). Etiam ex ossis fractura, et, si membrum diutius sine motu in canaliculo, vel lectulo, continentum fuit, illudque post curationem non protinus exercitatione ad usus suos promoueri potuit, hoc incidere solet. Si articulus excidit, et ligamenta nimium fuerunt violata adductaque, vel, si is neglectus et non protinus repositus fuit. Etiam, si ligamenta et alia occasione immodico diuturnoque flexu et pressu vel inflammatione, quae ex varia occasione nascitur violata infirmataque fuerunt. Morbus frequens et metallicis, qui, genibus, quibus saxum frigidum contingunt, nixi, opus faciunt. Nam hac ratione, et ligamenta infirmantur, et frigore humores densantur quod illas expirationes, quae ex omni corporis parte efferuntur, coercent.

§. 1216.

Si os in articulo fractum fuit, et hic ex callo incrementum crescente rigidus factus est, vitium nullam curationem recipit. Si per nimiam quietem obrigit articulus membrum motu flexuque iterum ad antiquos usus reducendum est. Motus enim in dolore nocet, quod humor semper in sedem, quae dolet, euocatur, hoc vero se remittente, exercitatio saluberrima est. Si ligamenta ex vulnere per cicatricem contracta sunt, illa foueri oportet ex aqua, vel oleo calido, adhibita infractione (226). Superimponi possunt epithemata ex herbis, quae emolliendi relaxandique vim habent (91).

Si

autem nimum ligamento deest, nulla id curatione constituitur. Aegro (1214), cui musculi contracti sunt, profuerunt balnea, cui herbae incoctae fuerant, quae roborant. Vtiliter etiam illi musculi vnguento eruino (1116) perunguntur.

§. 1217.

Si autem tumore, aliisque indiciis, cognoscitur, motus humorem coisse, ab initio plurimum proficit ipsa articuli exercitatio. Motu enim concretus humor enuatur et discutitur. Si malum autem vetus est, experiri licet medicamenta. Super articulum prius imponi debent cataplasinata, quae emolliunt (91). Quae tanto magis necessaria sunt, si tumor durus est, et, cui, digito pressus, renititur. Post autem quandoque proficiunt emplastra, de galbano, de ammoniaco, cui iaphoreticum Mynsichti et oleum tartari foetidum adici potest, nec non epithemata ex falsilagine, vel nuria, qua haleces conditae sunt, et ex qua herba abinae, rutae, coquantur, addito aceto, vitriolo et lumine. His enim alterna vice superhabitis, cutis exasperatur, pustulaeque excitantur, quibus quandoque humor euocatur et discutitur. Prodesse etiam solent thermae, si in eas membrum demittitur, et si in hoc illae ex alto destillant. In his curationibus per multum tempus perseuerandum est*.

* Vid. LE DRAN *Obseru.* 93. et 94. p. 254. Qui non thermas naturales, sed alias, arte compositas, aquas, articulo crebrius et per longum tempus instillauit (Galli vocant *les Douches*) et post superhabuit vesicas calida plenas. Tandem linteis calidis operuit articulum et aegrum in lectulo continuit. Duos aegros is hac ratione resituit.

§. 1218.

At, si tumor vetustior est, et ex eo his nihil munitur, scalpelli opera necessaria est. Nec tamen ad hanc festinare conuenit, si corpus mali habitus, vel senile

fenile, est. Incidendus est tumor e latere, magis cura habita, ne ligamenta, quibus e latere articulus continentur (1178. 1202), praecedantur. Emittere humor, pressio etiam parum tumore. Nec alienum est, per plagam calidum liquorem, veluti decoctum agrimoniae, cum aqua vulneraria (222. 295), in articulum compellere, ut humor, qui saepe, iuris gelati instar, coit, crassusque est, discutatur. Plaga dimissa linamentis claudenda est, ut per insequentibus dies id, quod humoris reliquum est, emittatur. nullum eius vestigium apparet, recipienda sunt linamenta, et vulnus, observatis omnibus, quae supra exsecutus sum, curandum (485. ad 487). Etiam videndum, ne ex cicatrice articulus rigescat (1214), neque is laxioribus ligamentis erumpat (1104. 1114. 1116).

F R A C T A.

§. 1219.

Ossa interdum ex humorum vitio fragilia fieri supra retuli (1032). Quod morbi genus, nec efficacior, nec alia medicina, subtrahere potest. Senibus, et qui scorbuto morboque venereo aegri sunt praecipue, si malum vetus, et iis omnis fere medulla exhausta, vel vitiata et corrupta, est (1031), frequentius, quam caeteris, ossa franguntur. Etiam id crebrius hyeme, quam aestate, fieri, peruulgata opinio est.

* Vide, inter plures observationes in Autoribus supra (1032**) citatis, commemorabilem historiam SAVIARDI *Observ. chirurgical. Obs. 62. p. 273.*

† Ossa fragilia fieri ex vario, contrario etiam, vitio humorum nota res est. Siue enim succus medullofus atque medulla deficient, siue non satis olei admixtum habeant, pericula necessaria flexibilitas ossium virtuti elasticae iuncta, et ossa facile franguntur. De his prolixè agere iam non vacat. Ut autem ossa franguntur, ita quoque fit haud raro, ut

non frangi videantur, quam dirumpi, quando scilicet iis nimium emollitis vis externa modo certo quodam et ita applicatur, vt partium mollium instar rumpantur. Sed cauendum est, ne, vbi ossa ex maiori mollitie in locis quibusdam nimium mobilia sunt, et figuras artuum mutarunt, protinus solutionem continui subesse arbitremur. Memini me quondam curare puellam, variis morbis infantili aetati ex acido-mucosa humorum indole accidentibus laborantem. Cum vero per annos duos et amplius, alio medico accersito, mihi de statu eius nil quicquam innotuisset, tandem denuo in auxilium sum aduocatus, quod parentes os senioris dextri fractum esse putabant, et ipse quoque adhibitus chirurgus, inter nostrates peritissimus, per hebdomadam aliquot spatium in eadem opinione fuerat, donec tandem os non fractum, sed molle et flexile esse iudicaret. Dimissus is est a patre puellae, homine importuno, aliusque, annis quidem ast non doctrina grauior, adductus. Hic quoque splenia, ferulas et fascias aliquandiu adhibuit. Cum ego autem femora diligenter pertractarem, facile ostendi et parenti et chirurgo, chirurgi prioris sententiam nimis veram esse; nam non modo femur, quod fractum esse iudicassent, sed alterum etiam pro lubitu in omnes formas figurari absque vlllo puellae iam quinquennis dolore posse. Itaque omnem apparatus spleniorum, ferularem et fasciarum inutilem esse. Puella elapso post anno tabe est absunta. De morbofis affectionibus ossa ad facilem fracturam disponentibus legi meretur *Dissertatio, sistens morbum osteosarcoseos, singulari casu et epicrifi illustratum*, Praefide G. FR. SIGWARTO, Auctore et Resp. EMANVEL CHRISTIAN PLANK, Tubingae 1781.

§. 1220.

Crebrius autem ossa finduntur, franguntur, collidunturque, si iniuria extrinsecus accessit. Illud omnibus ossibus commune est. Nam, id in capite fieri, pra executus sum (509. ad 513. 523. ad 568). In ceteris ossibus fractis communes quaedam curationes sunt, quaedam in singulis generibus propriae. In quibusdam membris, quandoque alterum os, quandoque vtrunque, imo nonnunquam plura, confracta sunt. Os, vel transuersum, vel obliquum, fractum est, atque id ipsum interdum retusa, nonnunquam tria, capita habet, quae carnem aliasque partes vulnerant.

nerant. Etiam aliquando plura fragmenta a fragme-
to fiunt, quae inter se cohaerent, interdum etiam i-
cedunt. Ossa fracta aliquando in suis sedibus rem-
nent, multo saepius excidunt. Non raro ossis fracti-
rae, vulnus, tumor, inflammatio, abscessus, acced-
unt vel ossis, quod fractum collisumque est, articulus
etiam excidit (1103. 1119). Raro euenire solet, vt
rectum, veluti lignum, in longitudinem fissum sit.

§. 1221.

Fracta curaturum scire oportet ossium numerum
figuram, situm, ordinem, nexum, commissuras, dur-
tiam, mollitiem, raritatem, laeuorem, nec non eorum
medullam, excessus, sinus, appendices, cum his muscu-
los, quibus conteguntur, et qui super iis finiuntur,
arterias, venas, neruosque, qui in propinquo sunt.

§. 1222.

Os fractum esse, scire licet, si illud grauiter pe-
cussum fuit, vel ei alia iniuria accessit, cui resiste-
re non potuit. Si fracta suis sedibus mota sunt, aliu-
que super aliud effertur, membrum altero breuius est
et musculi tument. Nonnunquam ossium fractorum
et inter se recedentium capita, et oculis, et tactu
cognoscuntur. Fracta enim tactu inaequalia sunt,
multum etiam, moto membro, indolescent. Ea quae
que, si membrum intenditur, inter se diduci flectique
possunt. Quandoque fragmentorum, si alterum super
alterum mouetur, asperitudo auribus percipitur (1197).

§. 1223.

Si os in longitudinem fissum est (1220), quod
caluaria (530) frequentius, in caeteris ossibus rariu-
euenire arbitror, id, etiamsi is casus totum os perme-
perit, ab initio, et post illatum ictum, vix certa non
explorari potest. Nam, nec membrum altero breuius
est

esse solet, nec os tactu inaequale. Locus etiam nihil, vel parum, intumescit et dolor, qui a periosio carnisque vexatis nascitur, opinionem fracti fissique ossis frustra facere potest. Ex notis vero, quae sequenti tempore oriuntur, commune est, membrum dolere, cui dolor vero, in hoc casu, nec per se conquiescit, nec impositis medicamentis submouetur, sed vetustate ere asperior fit. Ossis etiam membrana tactu magis indolescit, eo loco, vbi os fissum subest, si illa digitis extractatur. Dolor in ipsis medullis vehementius rescit, si membrana, qua ossa interius cinguntur (1030), fisso osse, violata inflammataque est (1065).

† Ossa fistulata in longitudinem findi posse non pauci dubitarunt. Non desunt tamen observationes hoc genus fissurae asserentes. Inter eas commemorabilis est illa, quae legitur in SCHMUCKERI *Vermischten chirurgischen Schriften, Vol. I.* Corporis dissectio post obitum ex alio morbo accidentem docuit plenam eius rei veritatem.

§. 1224.

Nunquam vero conuenit, fracturam tactu explorari, nisi aeger in lectulo, vel loco collocatus sit, vbi fracta in sedem suam compelli et membrum deligari commode potest. Quare, si id in cruribus femoribusque incidit, ante omnia homo super lectulum collocandus est. Etiam, vbi ossa, quae inter se recesserunt, iterum reponenda sunt, necesse est, vt vnus, vel plures, ministri hominem, qui curabitur, contineant, amque immobilem praestent, ne agitatione, et dolor tendatur, et maior moueatur inflammatio.

§. 1225.

Melius coeunt ossa, quae transversa fracta sunt, quod alterum alteri innititur. Peius est, quod obliquum fractum est, praecipue, si non retusa, sed acuta, habet capita, quae etiam ossis membranam carnesque ulnerant. Ossa etiam collisa, et, si eorum plura

fragmenta sunt, difficilius committuntur. Si haec fragmenta non inter se cohaerent, sed vndique resoluta, non suo loco sunt, illa cum caeteris non glutinantur. Etiam in his casibus, et vbi fragmenta veluti aculeis, membrana carnesque vrgentur, graui inflammatio et febris et suppuratio sequitur, atque nonnunquam gangraenae periculum. Fragmenta vero si res bene cedit, emoriuntur, et, suppuratione oritur excidunt. Si iam vetustas fracturam occupat, et ossa quod, vel non reposita, vel saepe soluta motaque sunt, non conserbuerunt, illa vix sanescit*. Difficilius etiam ossa in senibus, grauidis, lue venerea, scorbuto, cachexia, laborantibus glutinantur.

* Vid. IOHANNIS SALTZMANNI Diss. de Articulationibus analogis, quae fracturis ossium superueniunt, Argentorati MDCCXVIII. et figuram vide in Act. Erud. Lips. Ann. MDCLXXXV. p. 513. Tab. XIII. Fig. 4.

§. 1226.

Grauius multo est, cum ossis fracturae carnis quaeque vulnus accessit, maxime, si ex his ossis membranae inflammatur. Nam eiusmodi inflammationis maius periculum est, quae, vel ad suppurationem spectat, vel promptiorem gangraenam habet. Si os iuxta articulum fractum est, ἀγκύλωσις manere, supra retinetur (1214). At, si os ea parte fractum est, per quam arteriae venaeque maiores ad intima, ipsamque medullam, tendunt (1031. 1033); si ossium fragmenta arteriae, venae, nerui, tendines, pleura, medulla spinalis, violantur, id periculosum est. Si os in longum fissum est, id difficilius cognoscitur (1223), et metum facit, ne medulla vitium contrahat (1065). Humeri brachiumque citius, quam femur et crus, sanescunt.

† Fissura per totam tibiae longitudinem protensa callo impleta post spatium annorum duorum vid. in SCHMUCKEL *Vermisch. chir. Schriften*, Vol. I.

§. 1227.

In fractis curandis tria obseruanda sunt. Oportet a, quae suo loco non sunt, committere, atque fragmenta in suas sedes compellere, membrum impositis annis et super accommodatis ferulis deligare, et pericula, quae incidere possunt, auertere.

§. 1228.

Si ossa fracta in suis sedibus remanent, et non exidunt, non opus est, vt committantur. Si vero suis sedibus mota sunt, oportet protinus membrum extendere, obseruatis omnibus, quae supra praecepi (1110. d 1113). Ossa loco suo non esse, deprehenditur, si membrum altero latere breuius est, muscoli tument, et tactu inaequale est, et aeger dolorem punctionemque sentit. Si membrum, quod extendi debet, valentius est, id duobus eget, qui in diuersa contendunt. raro opus est, habenis vel fasciis, capita ossium deligari, et membrum per plures, vel etiam adhibito poplasto, intendi (1110. 1111. 1173).

† Artuum fractorum, si breuiore facti, extensione opus esse, neque aliter reponi et componi recte posse quisque videt. Fit autem id in hominibus robustioribus haud facile, non quod osseae partes resistent suae diductioni, sed quod musculi non facile cedunt. Minus tamen ii resistent, si artuum flexio modica ab Chirurgo ipso datur. Hac de re non parum multa nouissimis annis a chirurgis Britannorum scripta sunt. Legas si lubet: *Somme few Remarks on Fractures and Dislocations.* By PERCIVAL POTT. London 1768.

§. 1229.

Fracta, si loco suo mota sunt, oportet ante inflammationem reponi. Si vero haec iam membrum occupauit, difficile et periculose vis musculis adhibetur, quare membrum laceffendum non est, sed post leuissimam inflammationem id, quod exciderat, reponendum. igitur expedit, sanguinem mittere, atque imponere epithemata, quae aduersus inflammationem maxime

valent, donec haec ab iis soluantur, et post ossa committere. Sanguinem detrahi semper fere necessarium est, ubi cum ossis fractura vulnus accessit, vel, vel maiori vi vexatae carnes collisaeque ossa sunt. Nam membrum ex inflammatione variis periculis expositum est, praecipue, si haec periostium occupat, quare pericula, sanguinis missione, etiam si res postulat, iterata auertenda sunt.

† Cum nulla res ossibus fractis magis noceat, quam eorum noui motus ac tremores, magni ad felicem curationem momenti esse quietem tum totius corporis, tum et praecipue partis affectae, nemo non intelligit. Quodsi igitur homo ita affectus e loco in locum geri debet, cura maxima habenda est, ut quam minimi aut nulli motus tremoresque caput ossis fracti fiant. Itaque prius recte reponi componique fracturam oportet, atque obligari ac munire machinamento, quod fragmenta quam fieri potest immobili praestet. Prae aliis placet id, quod IONATHAN WATHEL proposuit; est enim non admodum compositum; vid. *The Conductor and containing Splints, or a new instrument for the safe conveyance and cure of fractures of the Leg.* London. 1767. Parte ita curata, homo ipse commodissime et tutissime ab aliis hominibus gestatur. Sin eorum copia non est, currus ita adaptandus est, ut aegrotus tremores non sentiat. Hoc autem facile fit. Currus lateribus pannus et linteo affigendus est, ut veluti in cunis ponatur aeger, currus vero lento motu protrahatur, vitenturque aspera strata. Sed. vid. quoque *Monum. Acad. R. Chir. Par. Vol. II.*

§. 1230.

Si plura ossis fragmenta sunt, ea, si membrum intenditur, manu digitisque in sedem suam dari oportet. Casus asperior est, ubi fragmentum deorsum insedit, idque medullam urget. Excitari illud debet, etiam foramine facto et demisso vecte (508). Si qua fragmenta eminent, quae in suas sedes compelli commode nequeunt, ea, si longiora sunt et valde acuta, ferrula, vel forcipe, praecidenda, et scalpro laeuanda committendaque, sunt. Ne fragmenta undique resoluta amorianantur, et pus moueant (1126), protinus incidi contra

ontra cutim oportet, et ea, quae haud glutinabun-
ur, vossella extrahi. Relictus enim sinus callo im-
lebitur. Si fragmentum parum cum membranis
ohaeret, id scalpello, vel forcice, praecidi potest.

* Forcipem delineavit GARENGEOT *des Instruments T. II.*
pag. 233.

§. 1231.

Indicium ossis repositi est dolor et punctio-
nis sensus sublatus, atque, si membrum alteri aequale est.

§. 1232.

Nec vero, si membrum deligandum est, adeo ne-
cessaria sunt medicamenta, nisi inflammatio, vel alia
noxa, accesserit. Veteribus in more erat imponere
emplastrum, praecipue id, quod, ad hos usus compo-
situm, catagmaticum vocatur. Illud vero minus op-
portunum esse, scire licet, quod nimis resinosum ex-
pirationes cohibere, et carnes nimium mollire, ad
glutinanda vero ossa haud quidquam facere, potest.
Qui emplastris suam fidem addixerunt, illi uti possunt
compositione FELICIS WÜRTZII, defensivum viride
vocant Chirurghi *. Emplastra non totum membrum
debent circumire, sed necesse est, ut in membro ali-
quid, quod iis non contegitur, relinquatur. Fere
melius est, si os fractum inuoluitur linteolo simplici
paulo latiori, in vino, vel spiritu vini, tincto, quod ex
altera parte in longum sectum, ea, qua integrum est,
fracturae iniicitur, ita, ut capita et priorem ac in-
tegram linteoli partem atque membrum circumeant
et comprehendant.

* FELIX WURTZENS *Practica der Wundarznei* p. 425. No. I.
Dispensator. Argentorat. p. 75.

§. 1233.

Super hoc linteolum iniiciuntur fasciae. Prima,
breuissima, circa fracturam ter voluta, sursum versum,
T t 4 cochleae

cochleae in modum fertur. Altera, priori aduert etiam super fracturam incipit, deorsum tendit, atque iterum ad fracturam reuersa, circa eam semel atque iterum voluitur, et in superiori parte vltra priorem fasciam finitur. Superaccommodantur ferulae, quibus submittuntur oblongi densique panni, vel splenia, et omnia vinciuntur fascia, vel, id quod magis opportunum est, angustioribus valentioribusque ligulis.

† Artus fractos deligandi rationem a PLATNERO descriptam, quae et vetustissimis temporibus adhibita est, hodie plurimum chirurgorum artis frequenti vsu clarorum reiciunt, quod et fasciarum longarum applicatio satis arcta non sine ossium fractorum dimotione quadam fieri, neque tamen ad ossa in situ et nexu retinenda quicquam prodesse possit, et sperare omnis ponenda sit in recte accommodatis ferulis. Itaque non iis, sed fascia duo de viginti capitum, artum obvolvunt, siue cum vulneribus mollium partium complicata sit siue simplex fractura. Iisdem rationibus nixi alii poterunt fascias omnino omnes contemnere.

§. 1234.

Ita vero circumponendae sunt ferulae, ne venae maiores comprimant. Nam, hoc si incidit, tumor nascitur (728. 729). Nec fasciae, nec ferulae, nimis adstringendae sunt, quia id, quod nimis adstrictum est alienatur, et gangraenae opportunum est. Si vero fascia non satis continet, ossa iterum e sede sua elabuntur. Si ligulae et fasciae laxae visae sunt, oportet illas iterum attrahere. Membrum vero, praecipue brachium, cum id deligatur, protinus ita inclinandum est, ut ante figuratum sit, ne postea suspensum, aliter, atque cum deligabatur, inclinari oporteat, et ne quidam musculorum violenter, et magis, quam alii, adducantur (1111).

† Materia, e quo ferulae fieri possunt, est varia admodum. Aliae parantur ex charta conglutinata plus minus densa et crassa; aliae ex corio denso et crasso; aliae ex ligno tenui, aliae ex metallo mallei ictibus ad flexilem tenuitatem ita redacto, ut formam variam accipere possint, sed tamen

his resistant. Ex stanno paratas quidam aliis praeferunt. LOEFLERVS chirurgus in Saxonia inferiori clarus, iubet eas parari e linteo et virga balaenaria, fere vt thoraces (*Schnürbrüste*) vulgo componuntur. Hoc genus caeteris eo praestat, quod elasticae sunt satis, nec tamen nimium resistunt, humiditatem ferunt. Binis opus est, quarum altera altera duplo latior est. Latior in regione artus inferiori, altera in superiori adhibetur. Ita autem adaptari artui debent, vt eum totum comprehendant, artus longitudinem aequent, et in capitibus necessarios, et articulis accommodatos arcus repraesentent. Cruribus et femoribus fractis recteque compositis quoque accommodant ferulas ex ligno metalloque, minus tenues de his vid. THEDEN in SCHMUCKERI *Vermischten chirurgischen Schriften*, Vol. I. De illis RICHTERI *Biblioth. chirurg.* Vol. V. E quocunque autem materiae genere paraueris ferulas, semper tamen aequae longae atque artus, quibus applicantur, esse, et circa loca articulorum commodissime, sine vlla aegroti molestia, sedere debent. Hoc genere munitus artus subinde alium positum accipere potest, sic vt modo extensus sit, modo aliquantum flectatur, neque tamen metus sit, ne ossis fracti capita, recte composita, ab mutuo contactu recedant.

§. 1235.

Quomodo agendum sit, si, cum ossis fractura, articulus excidit, qui casus ex difficilioribus est, supra (1119) retuli.

§. 1236.

Membrum deligatum continendum est, vt per quietem ossa fracta, increfcente callo, glutinentur. Igitur, si, vel iugulum, vel humerus, vel brachium, vel ipsa manus, fracta fuit, brachium suspenditur, et, vel mitella, vel canaliculo, excipitur. Necessè est, brachium suspensum, ad latus leniter, pollice paululum ad pectus inclinato, deligari, qui naturalis brachii habitus est. Per haec enim fit, vt membrum minime moueatur. Ne etiam hoc fiat, dum homo forte digitis aliquid prehensus est, manus pilam contineat. Etiam pes conicitur in canalem ligneum excisum, cuiuslibet homini eiusque membro accommodandum *, in arculam PETITI **, vel in linteum valens, quod

vtrinque duo bacilla habet, stramine linteoque ob-
luta***. Habere debent haec omnia a planta moro-
quae pedem sustineat, cui, ne offendant, insternens
est densior molliorque pannus. Calci submitti-
culcitellus in medio depressior et futura diuisus,
habena mollior in duo capita, parum adstricta,
remissius, glomerata. Nam necesse est, vt calx mi-
liter cubet. Super membrum collocatur arculus
quo stragula, ne membrum premant, sustinentur.
Alia membrum vincendi ratio est, si fracturae vulnus
accessit, de qua infra dicam.

* Excidendus est ligneus truncus, ita, vt is membro fas-
cuis et ferulis inuoluto respondeat, et hoc commode
cipiat. Talis canalis fere necessarius est, vbi fractura
vulnus accessit, et ob id fascia adhiberi debet, quae
de viginti capita habet, quippe quae non satis fra-
scinet.

** Vid. Hist. A. R. Sc. MDCCXVIII. pag. 396. *des Malades
des Os*, pag. 285. GARENGEOT *des Instrumens*, Tom.
pag. 324.

*** Gallis *les Fanons*, Germ. die Strohlade, vide BAS
Tab. XV, pag. 239.

§. 1237.

Deligato collocatoque sic membro, sanguis long-
us inde, vbi noxa, et metuenda inflammatio est, mi-
debet. Primis diebus fames imperanda est, vel abs-
nentia a fame propior. Vbi autem, leuata inflam-
tione, increfcere coepit callus, liberalius alimentum
commodum est. Nec tamen hoc iunioribus ade-
necessarium, quam senectute confectis. Fascia ante
decimum quartum diem non resoluitur, nisi aliquo
ex inflammatione periculum sit. Ossa tamen, quorum
magna varietas est, citius tardiusque sanescunt et call-
firmantur. Quod si autem fascia resolui debet, opu-
est duobus ministris, qui ea ratione, quam supra (1111
1228) praecipui, in diuersa contendunt, et ossa non
tam extendunt, quam in sede sua continent.

§. 1238.

Vbi suspicio est, os in longitudinem fissum esse (1124), protinus plurimum sanguinis incisa vena subtrahi debet. Imperanda est quies et abstinentia, pro corporis, longissima. Vinum, et valentioris generis otio, per omne tempus aliena est. Non, nisi sublata inflammatione, et conquiescente dolore, victus paulo lenior dari debet. Parum proficiunt medicamenta, uae discutiendi vim habent, si superdantur.

§. 1239.

Si autem os cum vulnere fractum est, et sanguis ex hoc cum impetu ruit, is protinus supprimendus est. Conquiescente sanguine membrum extendendum, ossaque reponenda sunt. Omnia curiosius agere oportet, ne vulneri noua iniuria accedat. Postquam huic, quae donec sunt, imposita fuerunt, membrum prius linteo nuoluendum est lato, quod fasciae respondet, et utrinque semel ad medium fere in longum incisum est. Confert, hunc pannum in liquore (1232) tinctum esse. Superiniicitur fascia ad id aptata, quae duo de viginti capita habet. Haec capita ita collocantur, ut utrinque non solum membrum vulnusque comprehendant, sed etiam vnum caput alterum, quod oppositum est, contineat. Superaccommodandae ferulae sunt. Quoniam autem illa vinctura, quam hic propter purgandum nutriendumque vulnus adhiberi conuenit, fere laxior est, et propter id etiam fascia quotidie resoluenda est, cura adhiberi debet, ut membrum recte collocetur. Id optime fit, si in canalem ligneum excisum (1236*) coniicitur. Vbi fascia resoluatur, membrum a duobus extendi et ita contineri debet, donec id, impositis etiam ferulis, deligatum fuerit (1234. 1237). Id tanto magis necessarium esse solet, si obliqua fracta nulli retuso innituntur, et metus est, ne, contractis
muscu-

musculis, vnum os super aliud efferatur. In hac ratione perseuerandum, donec vulnus glutinatum os callo firmatum fuerit.

§. 1240.

Si super fracturam inflammatio oritur, et hanc fistula puratio sequitur, cura habenda est, vt puri exitus fiat. Pus enim adipem et cellulofam tunicam, quae inter musculos est, perrumpit, et oriuntur fistulae (944). Id auerti potest, si membrum ita collocatur, vt pus efferri queat. Etiam hoc exprimitur, si principio sinus, vel fistulae prius purgatae, imponuntur panni denfi gradatique (24) et fascia adstringuntur (18). Vbi iam sinus altius penetrauit, commode, emissio specillo, ad vltimum eius caput inciditur cutis (478. 953), vt pus exitum habeat.

§. 1241.

Ossa vero conferuent illo succo, quo aluntur, quae in callum duratur, et quasi ossis cicatrix est. Calli etiam rimae et foramina inter ossa, quae inter se non cohaerent, implentur et glutinantur. Callus autem interdum nimius, et non ad sanitatem tantummodo, sed etiam ad tumorem, increfcit, ita, vt locus tumescat et membrum indecorum fiat. Hoc iunioribus praeter caeteris incidit, qui victu pleniori humidoque vtuntur, si laxior vinctura adhibetur. Quare in his fascia, quantum potest, adstringenda est, et imperandum, vt plurimum cibo dematur. Vbi callus vetustate confirmatus est, is raro extenuatur. Num hoc sperari possit, emplastrum oxycroceum, vel Vigonis, cum mercurio imponitur et adstrictius alligatur, experiri quilibet potest.

§. 1242.

Aduersus dolorem (447. ad 453), inflammationem (28. ad 101. 156. ad 168), gangraenam (169. ad 203) et spasmus

pasium, neruorumque distentionem (455), ea proficiunt, quae alibi praecepi. Si haec ab acutioribus fragmentorum capitibus et pungentibus aculeis projecta sunt, oportet protinus ossa committere, et omnia, obseruatis iis, quae supra (1231) comprehensa sunt, recondere. In his magnus inflammationis et suppurationis timor, atque ob id nihil magis necessarium est, quam, vt sanguis protinus, et iterum, mittatur (1237).

§. 1243.

Interdum membrum non tam dolet, quam prurit, id quod oritur, si emplastra superdata fuerunt, vel vnguenta adhibita, nec non, si impositi panni sordidi et pure ac sanie oblitati sunt. Etiam illud incidit, si ferulae nimis coarctantur. His, si origo non ignoratur, facile occurri potest. In omnibus adhibenda munditia est. Sordes commode absterguntur liquore, qui aquam habet et alcohol, vel aqua vulneraria (480).

§. 1244.

Si in membro, quod deligatum est, oedema (729) oritur, vel gangraenae (182. 1235) timor est, ferulae et fasciae resoluendae, et, si ossa recte reposita fuerunt, aliter superaccommodandae sunt.

§. 1245.

Membrum tenuius, quam ex consuetudine, fieri potest, si id adstrictius vinctum fuit. Hoc si post fracturam sanatam deprehensum est, conuenit balneis vti, et membrum etiam plurimum perfricare (conf. 1116). Multum iuuat exercitatio, et si membrum, quod extenuatum est, si potest, per se, sin minus, per alium, mouetur. Multum etiam proficit thermarum stillicidium (1217), et, si cutis vrticis caesa exasperatur. Etiam vtiliter admoventur cucurbitulae. Vete-

res candens ferramentum impresserunt. Experimentum fieri potest, et membrum in animalis viui, vel cens macerati, incisum ventrem demitti atque foras per huius naturalem vaporem, id quod recenti re proferri potest. Haec non statim, sed paulum saltem, curant, et profectus tempore expletur, quare diu in curationibus perseverandum est.

§. 1246.

Vbi ossa etiam conferbuerunt, locus diu percurandus est liquore, qui alcohol habet. Imponi etiam per tempus potest emplastrum oxycroceum.

§. 1247.

Haec communia sunt, alia vero propria. In nasibus ossa frangi solent, modo aduersa, modo e lateribus. Crebrius vulnus accedit, et fragmenta, quae defecerunt, vrgent laeduntque membranam, qua nares intus cinguntur, quam grauibus inflammationibus afficiunt. Ex hac re suppurationes, vlcera, polypi (776), nascuntur, et ossa etiam vitium contrahunt (1032. 1046). Expedita huius fracturae cognitio est. Nam si aduersa fracta sunt, ea vtrinque desidunt, et difficulter spiritibus trahitur.

§. 1248.

Qui curabitur, in aduerso sedili collocandus est, a posteriori parte minister caput contineat. Specillum vel aliud ferramentum paulo plenius, mollioribus instrumentis cinctum, in nares demittitur, et, eo subiecto atque extrinsecus digitis prementibus, quicquid desidit, excitatur et in sedem suam reponitur.

§. 1249.

Peius est, vbi, aut cuti, aut interiori membranae vulnus accessit. Hoc curare oportet medicamentis non aliis vero, quam, quae ossibus inimica (523) non sunt.

unt, quae plerumque in his casibus nudata esse solent: Optime liquori illi, vel aquae vulnerariae, pauciores guttulae essentiae myrrhae et mastichis adiiciuntur. Hoc medicamentum, vel essentia vulneraria Stahlī (387. 592), in nares coniiciuntur, id quod specillo inamentis inuoluto fit, vel etiam spiritu attrahitur, si os iam vitiatum est, adūci potest parum olei caryophyllorum.

§. 1250.

Quidam censuerunt pinnas, vel fistulas plumbeas, mollibus linamentis, emplastroe, circumdatas, intus in nares iniicere, quae desiderare ossa non sinunt. Haec vero raro necessaria sunt, quod ossa, si in sedes suas excitata sunt, plerumque consistunt, et non facile iterum excidunt: Fistulae etiam et pinnae, quamuis intus aquae sint, spiritum fere intercludunt, et membranarum tiam offendunt. Extrinsicus vtrinque naso imponuntur panni, et his superacommodatur charta densior glutinata, ita, vt haec paululum emineat. Omnia continentur circumdata fascia.

* Huius etiam varii modi sunt. Fere commodissima est, quae ex habena fit, et quae, in medio et vtrinque in longitudinem scissa, fundam repraesentat. A media fascia, quae ibi in longum secta est, incipiendum est, vt pars suprema iniiciatur inferiori naso, pars inferior supremo labro. Sic enim aditus ad nares manet. Quatuor, quae habet, capitum duo superiora ad ceruicem, et ab hac, per vtramque genam et nasi radicem tendunt, vbi vnum super alterum fertur, vtrumque vero caput hominis circumeundo finitur. Reliqua duo capita per ceruicem, et ab hac, per supremum hominis caput, circumaguntur, et priora comprehendunt. Alia fascia, quae accipiter MENECRATIS (15****) appellatur, est lintecolum, aut panniculus triquetrus, qui infra duo foramina habet, quae naribus respondent. Supra ei assuta est habena breuior, ab vtroque vero latere alia longior. Superior per nasum frontemque ad ceruicem datur, illae vero, quae a latere sunt, vtrinque ad ceruicem, et ab hac per genas ad nasi radicem, non aliter procedunt, ac de prioris fasciae capitibus dictum est, et tum hominis caput, tum supremam illam habenam, amplectuntur. Habena, quas oportet angustiores

res esse, ita super genas volui debent, ne iis oculi con-
gantur.

§. 1251.

Proprie etiam quaedam de maxilla inferiori dice-
da sunt. Nam et haec interdum vehementiori ictu
praecipue calcitrantis equi, frangitur. Plerumque
ossa etiam fracta non inter se recedunt, sed consistunt.
Vbi autem ossa vehementer vexata et e sedibus su-
mota sunt, casus multo asperior est, quia neruus, qui
a quinto pari ad maxillam inferiorem, omnesque in-
dentes, pertinet, distenditur, quam rem magni dol-
res, neruorum per vniuersum corpus distentione
cum aurium sonitu, sequuntur. Etiam rupta illa art-
ria, quae per maxillam discurrit et dentibus alimentum
subministrat (1086), sanguinis profusio oritur, quae
difficilius supprimitur (248. 543).

§. 1252.

Si fracta maxillae ossa in suis sedibus remanen-
tibus protinus accommodari vincitura potest. Si vero ex-
derunt, illa prius in suam sedem recondenda sunt.
Homo ea ratione, ac supra de luxata maxilla scripsi
(1129), collocatur. Chirurgus digitos vtriusque ma-
nus, vel pollices, vel indices, linteolis inuolutos in ore
demittit. His ab ore, aliis extrinsecus a mento pre-
mentibus, fragmenta reponuntur. Superiniiciendum
est linteolum spiritu vini madens et pannus densus
cum charta glutinata, quae circum maxillam posita
ei superaccommodatur et fascia continetur.

* Fascia, quae capistrum, Gallis *le chevestre*, dicitur, in vnum
caput glomerata, et a summo capite orsa, ad capitis tempus
dextrum deorsum et super fractam maxillam, et ab hac sur-
sum versum per tempus sinistrum ad summum hominis ca-
put, fertur, vbi ea primum fasciae caput sinitur. A summo
capite illa retro ad ceruicem datur, et ab hac ad maxillam
reuerfa, hancque amplexa, cochleae in modum, per tempus
dextrum ad summum caput, et ab hoc, iterum ad ceruicem,
fertur. Vbi ab hac ad maxillam ventum est, iterum sursum
rendit;

tendit; Retro data per ceruicem ad maxillam antrorsum fertur, et super anterius mentum bis agitur, ita, vt hoc comprehendat, et posteriora versus agat. Tandem, postquam iterum deorsum sub maxillam venit, hanc et caput ceruicemque priori ratione amplectitur, et vtrinqve sursum versum, cochleae in modum, seu per asciam, ascendit, et postquam aliquoties caput circuiit, in fronte finitur. Eadem vinciturae etiam apta est habena, in duo capita glomerata, quae media sub maxilla incipit.

§. 1253.

Eum, cui maxilla fracta est, oportet primis diebus, nec loqui, nec esse, cum metus sit, ne, agitata maxilla, sedibus suis moueantur fragmenta. Diu itaque assuendus est humidus cibus, veluti lac, iura, oua forbita, iura gelata, atque in hoc victu et quiete perseuendum, donec maxillam callus firmauerit. Si cum vincitura vulnus est, hoc non aliam, quam, qualem diximus, asciam desiderat. Nam haec ossa, si semel reposita sunt, etiam, resoluta fascia, plerumque in suis sedibus manent. Sanguinis missio necessaria est, si ictu nervus affectus fuit.

Vid. LE DRAN T. I. Obs. 8.

§. 1254.

Etiam iugulum, ictu, casuue ab alto, vel transuersum, vel obliquum, frangitur. Id scire licet, si humerus, quem iugulum sustinet, in pectus inclinatus est, si homo humerum leuare non potest. Etiam illa iuguli fracti pars, quae a pectore, et immobilis est, in sede sua manet, et super alteram, quae ab acromio est, quae cum humero descendit, effertur. Res etiam pallo et manu tactuque deprehenditur.

§. 1255.

Iugulum, si fractum est, nec alia ratione, nec maiori negotio, reponitur, quam luxatum (1157), difficilius vero in sede sua continetur. Peius est, si os obliquum fractum, vel collisum, est, et fragmenta a frag-

mentis recedunt, quae, si acuta sunt, incisa contra eum extrahi debent. Nam in hoc casu, praecipue ea parte, quae a pectore propior est, metus esse solet, ne maior arteria venaque, quae subclauiae dicuntur, viderentur. Vbi ossa inter se committenda sunt, non quod a pectore est, et immobile, deprimi, sed humerum attolli et retro dari oportet.

§. 1256.

Repositis omnibus, in illos sinus, qui in macilentis supra infraque iugulum sunt, commode coniiciuntur linamenta ex albo oui expressa, quae, vbi arida facta sunt, ad iugulum in sede sua continendum plurimum faciunt. Opponitur ossi fracto pannus densior, et si per hunc, praesertim, si quid ab aliqua parte eminebat iniiciuntur duo splenia, quae transuersa posita figuram literae X accipiunt. Vbi vero iugulum deligandum est, dissimilis casus quaedam dissimilia requirit. Nam si os transuersum fractum idque repositum est, in priorem partem humerus adducendus, cubitus autem posteriorem propellendus est. Si vero os obliquum fractum est, humerus retro dandus, et brachium paulo magis in priorem partem promouendum est. Et si sciae iniiciendae, et eadem faciendae, quae supra (1153) comprehensa sunt. Maior cura adhibenda est, ut humerus recte collocatus sit. Quare brachium non solum mitella, vel canaliculo, suspensum, sed humerum etiam ad latus adductum, atque ad id fascia deligatum et immobilem esse oportet (1161).

† Ad commodam atque felicem sanationem fracti iuguli nullum magis opus est, quam humeri summi retractione. Quae cum hactenus notae rationes fasciarum vix ac ne vix quidem sat effecissent, BRASDOR in *Monum. Acad. R. Cbir. V.* descripsit et pingi curauit aliam, et commodiorem et certiore. Est genus thoracis, quod non pectus sed dorsum tantum modo contegit, quod in parte superiori vtrinque ligamen ex corio adfuturum habet, in parte vero inferiori vtrinque clauus vnicinus est. Ligamina illa per axillas a fun-
m

mo humero ducuntur per clauos vncinos; quo fit, vt fere pro lubitu et necessitate rei retro agi humeri cum scapulis queant. Imaginem fasciae vid. in L. c. iteinque in RICH-TERI *Bibliothec. chir.* Vol. III. P. I. In eiusdem Bibliothecae Vol. V. P. I. EVERS, Chirurgus haud ignobilis, in fascia ea nouauit nonnihil, idque icone addita oculis legentium subiecit, atque curationum ea perfectarum triadem enarrauit; quas legisse haud poenitebit.

§. 1257.

Latum os scapularum etiam ictu frangitur colliturque. Si spina, quam id habet, transuersa fracta fuit, fragmenta in suis sedibus manent. Si vero ossis inferior pars collisa fuit, saepe aliud fragmentum super aliud effertur. Minus periculum huius fracturae esse solet. Vbi vulnus accessit, aliquando superuenit emphysema (519. 621 *** 644).

§. 1258.

Fragmenta suis sedibus mota digitis prementibus recondenda sunt, ad quod necessarium est, vt, quantum fieri potest, humerus in partem priorem anterioremque porrigatur, ita, vt hominis cubitus naso aduersus sit. Minister ita continere debet humerum, quo chirurgus ea, quae emota sunt, in sedes suas dare possit. Interdum vero res cogit, incidere scalpello cutim, et fragmenta extrahere. Superimpositis idoneis lenfioribusque pannis fascia iniicitur, et brachium ita ad latus deligatur, vt humerus supremus in priorem partem adducatur, cubitus vero retro detur.

* Si dextra omoplata fracta est, fascia primum sub ala sinistra obuoluta, per pectus super humeri dextri caput fertur, quod comprehendit, et per pectus eadem ratione ad alam sinistram tendit. Bis ita circumagitur, et humeri in priorem partem attrahuntur. Tandem vero, fascia humeri sinistri caput amplexa, ad omoplatas tendit, circa quas eadem ratione et paulo laxior circumagitur, vt eas contegat, et pannos impositos contineat. Humerus autem fascia ad latus, et brachium mitella ad ceruicem, deligari oportet, vt membrum sine omni agitatione contineatur.

§. 1259.

In scapula etiam ictu illato frangitur ille maior et latefcens processus, quem acromium vocant. Tactu id cognoscitur. Si humerus parum leuatur, fragmenta quidem facile committuntur, multo facilius vero iterum excidunt. Fascia iniicienda est, quam supra luxato humero (1176) idoneam dixi. Ad ceruicem brachium paulo adstrictius et ita deligandum suspendendumque est, vt illud minime moueatur.

§. 1260.

Costae vel media gibbaque parte ita franguntur, vt fragmenta, in interiora inclinata, pleuram offendant. Nonnunquam illae totae perfractae sunt, saepe autem non suprema, sed interior, earum pars, quae rara est laeditur, et exasperatur. Quod vbi incidit, grauis movetur inflammatio, quam febris sequitur, cum spirandi difficultate, dolore, suppuratione, et aliis periculis. Etiam sanguis exspuitur, et emphysema (519. 619. 644. 1257) oritur, maxime, si fractura cum vulnere est*. Euenire etiam potest, vt a fragmentis laedantur arteriae venaeque intercostales, quae res interdum mortem maturat (643).

* Vid. LE DRAN T. I. Obs. 29.

§. 1261.

Si igitur costae perfractae et intus datae sunt, interdum licet eas in suas sedes restituere, si illae et ea parte, qua cum spina, et altera, qua cum sterno, committuntur, multum premuntur. Imperandum est aegro, vt is, dum sic costae vtrique premuntur, spiritum contineat, id quod propter dolorem difficile est. Interdum, si costae in antiquum statum haud reuertunt, res cogit, cutim, musculos, pleuramque incidere et demisso digito costas in sedem suam excitare (650). Vbi deligantur, costarum extremis imponuntur
multi

multi densique panni, et iniicitur fascia, quam mantile cum suspenforio vocant (623. 700. 1139). Sanguinis detractio, fames, quies, et alia, quae aduersus inflammationem maxime valent, in aliis vtilia, in hoc asperiore casu, valde necessaria sunt (626).

† Splenia illa extremis costae fractae partibus imponenda habeant longitudinem et latitudinem pollicum trium, crassitiam duorum, et ne loca sua relinquunt, fascia circumducta acu et filis firmanda in ipsis est. Ista autem deligandi ratio non semper protinus adhiberi potest. Nam si pulmo a spiculis fracturae laesus est, fit, vt §. 1260. dictum, emphysema non raro amplum admodum. Hoc igitur antea discutiendum est. Discutitur autem, si in loco fracturae imponitur splenium tres pollices latum longumque, duos vero crassum, atque antea expressum ex humore, qui ex albumine ouorum, pauco sale et aqua compositus est. Id fascia firmatum et appressum relinquitur spatio horarum viginti quatuor. Et quia tumor subsidet, fascia, quoties relaxata videtur, non quidem mutanda sed plica subinde facienda, atque acu filoque stabilis reddenda.

§. 1262.

Raro costae ita franguntur, vt in exteriorem partem et cutim versum erumpant. Hoc accidere potest, si pectus vtrinque valentius comprimitur. Hoc fracturae genus minus periculi habet. Manibus digitisque costas ea parte, qua perfractae sunt, interposito vtrinque pollicis spatio, deprimi oportet, et in suas sedes compelli. Obiicitur ea parte, qua costae fractae minebant, pannus densus, et super hunc duo splenia, quae, transversa posita, figuram literae X accipiunt.

§. 1263.

Si arteria, venaue intercostalis, rupta fuit, et ex ea sanguis cum magno periculo fluit, noua plaga facienda, et arteria, vel lino vincienda, vel digito et admotis instrumentis ex alcohol expressis comprimenda est, eademque facienda, quae supra (643) comprehensa sunt.

* Nouum ferramentum mihi oblatum est, ad comprimendam arteriam intercostalem aptatum, cuius iconem vide fig. XIX.

§. 1264.

In vertebris interdum illi processus spinosi, quos in posteriorem partem exigunt (1131), franguntur. Quares etiam facit, ut homo in anteriorem partem subinde nitatur. Si illi aliquo modo effracti cum vertebris cohaerent, oportet eos excitare, et ad latus ponere pannos densiores, et superiniicere fasciam (1261). Si processus totus perfractus labat, fere melius est, cutem contra incidi et eum educi.

§. 1265.

Casus multo asperior est, si ipsae vertebrae perfractae et medulla violata est. Ea enim pericula sequuntur, quae supra (1135) retuli. Nec vlla plerumque huius rei curatio est*. Idem casus manet eos, quorum os sacrum transversum perfractum est. Exteriores partes, si fractae sunt, non tamen valde collisari vinciendo seruataque quiete glutinari posse existime. De coccyge supra (1151. ad 1153) dictum est.

* Commemorabilem historiam de viro cum vertebrae fractura per octo annos superstiti vid. in Ephem. Nat. Cur. Cent. Obs. I.

§. 1266.

Quod si ex pectoris osse quid fractum sit, is locus maioribus periculis expositus esse solet. Nam, si totum casus perrupit, grauis pleurae et mediastini inflammatio et suppuratio, et vitae periculum, sequitur (717). Etiam os illo loco valde rarum aliis iniuriis sub tenui cute expositum est, et hac occasione vitium contrahit. Hoc si incidit, tumores supernascuntur qui ad suppurationem spectant, et mala vlcera cutem carie relinquunt. Si aliquid ex osse insedit, illud incisa cute excitandum est, obseruatis omnibus, quae supra (558) praecepi. Si os confractum, nisi alio foramine facto excitari nequit, illud modiolis excidi potest, quae curatio necessaria est, vbi sub osse in mediastinum quo

quod hoc loco cellulofam tunicam inter duas membranas mediam habet, pus, vel alius humor, confluit*. Caetera eadem fiunt, ac de offibus vitiatis praecepti 1046. ad 1064).

* Hoc morbo laborauit ipse AVINZOAR, qui eum diferte defcribit Lib. II. Cap. VI. de *Apoftematibus, quae fiunt in panniculo, quod diuidit pectus in longitudinem in duo*. Vid. plura in FREIND'S *History of Phyfick* T. II. p. 91. et in *Operibus* p. 494. De perforato fterno vid. *Obferu. in Commerc. Litter.* MDCCXXXI. p. 281. et MDCCXXXIII. p. 410.

§. 1267.

Nec multa de humero, fi is fractus eft, proprie dicenda fiunt. Homo collocatur in alto fedili, et membrum, quod parum attollitur, lentius intenditur a duobus, qui humerum comprehendunt et in diuerfa conueniunt. Raro neceffarium eft, vt hoc habenis fiat, quibus humeri fuperius inferiusque caput deligantur. Si os tranfuerfum et ita fractum eft, vt vnum os fuperius alterum confiftat, neceffe eft, vt brachium, quod vel nitella, vel fascia, vel canaliculo excipitur, adftrictius et ita fufpenfum fit, vt paulo magis attollatur. Vbi autem os obliquum fractum eft, haec vincitura laxior effe debet, vt membrum magis dependeat. Si iuxta fuperiorem articulum fractura eft, illa opinionem luctati offis facere potest, et articulus in periculum venit, ne rigefcat (1214. 1226). Illi loco non fatis apta eft habenula, quae circa membrum voluitur, quare adhiberi potest fascia, quae duo de viginti capita habet (1239).

† Os humeri in fuperiori parte, haud procul a collo fuo fractum eam rationem fascias applicandi, qua id in medio fractum curatur, haud admittit. Adhibenda eft pulvis aliqua, breui ficcitate contrahens. Paratur vel ex bolo, vel gypfo, vel amylo, albumine oui cum pauco vini aceto, fatis fpiffa quidem. Ita paratam puluem excipit linteum quadruplex quatuor digitos tranfuerfos latum. Et hoc circumdatur loco offis fracti, antea recte compofiti. Humerus vero fascia latiori fatisque longa, vt et truncum et humerum aliquoties circumire poffit, trunco ita applicatur, vt et cubitus flexus fit, neque humerus fine cubito, neque hic fine illo moueri

moueri queat. Itaque fit, vt truncus vice ferularum optime fungatur. Humeri summitas pulce eadem illa contegatur. Post tres quatuorue dies resoluitur fascia illa, splenium vero cum pulce illa dissecatur, aliudque ex saturata mur expressum in eius locum substituitur, iterumque fascia similem adhibendo humerus trunco corporis applicatur. Verum ea omnia ita fieri debent, vt ne humerus villo modo aut eleuetur aut mouearur. De his aliisque huc pertinentibus vid. *Monument. Acad. R. chir. Vol. V. itemque Constitutions &c.* par LE DRAN.

§. 1268.

At, si brachium fractum est, imprimis considerandum oportet alterum os, an vtrumque comminutum sit. Quod enim integrum est, alteri auxilio esse potest. Illud cognoscitur, si membrum manu comprehenditur et altera manu hominis palma in prouum atque supinum conuertitur. Nam os, quod integrum est, super prementibus digitis consistit, et renititur, fractum iisdem cedit. Illud ligamentum, quod inter ossa medium est (1184) os fractum ad alterum adducit.

§. 1269.

Valentius extendi oportet membrum, si vtrumque os fractum est. Si vero radius solus perfractus est, membrum parum, et ita, intenditur, vt manus inclinetur ad minimum digitum, ad pollicem vero, si in cubito accidit. In continendis ossibus omnia curiosius et paulo magis adstrictis fasciis ferulisque fieri oportet, si duo ossa, eaque obliqua, fracta sunt. Nam vbi alterum integrum est, plus opis in hoc, quam in fasciis ferulisque, esse solet. Panni valde angusti, sed denfi ac multiplices, nec non similes ferulae, vtrinque inter duo haec ossa super ligamentum, quod inter ea medium esse dixi, imponenda sunt, nihil vero horum supra infraque et super ipsa ossa dandum est.

§. 1270.

Quod si ex palma, manu, digitisque, aliquid fractum sit, nihil noui aliud curatio requirit. Ferulae digitis

digitis aecommodandae sunt, quae ex charta coaeta glutinataque sunt.

§. 1271.

Ex summo femore ceruicem frangi, supra retuli (1192), et notas etiam, quibus id scire possumus, executus sum (1196. 1197). Nunquam os ea parte vinciendo glutinari et membrum in antiquum statum reuerti potest. Fascia (1210) primis diebus iniicitur. Nec ignorari oportet, medium femur, maxime si illud obliquum fractum est, breuius fieri, quia id plenioribus et validioribus musculis adducitur. Si in femore cum ossis fractura carnis quoque vulnus accessit, id magnis periculis expositum esse interdum solet. Os enim, nec recte tractari, nec facile committi, nec satis contineri potest. Curiosius magnaue adhibita diligentia omnia agenda, et ferulae valentiores adhibendae, sunt.

† De fracturis ceruicis femoris legatur LVDWIGII, quondam Ordinis Medici Lipsiensis Decani docta commentatio *de collo femoris eiusque fractura*, itemque SABATIER Dissertatio in *Monum. Acad. R. chir.* Vol. IV. calci adiecta.

§. 1272.

In patella quaedam quoque sunt, quae notemus. Quibus musculis ligamentisque illa contineatur, alibi (1203) dictum est. Ea super femur tibiamque innans, nulli ossi inhaerens, si articulus flectitur, sursum versum, si extenditur, deorsum, mouetur. Plerumque transfuersa frangitur, id quod incidit, si homo, flexo articulo, lapsus, patellam saxo, vel alii duro, impingit *. Protinus fragmentum, quod supra est, contractis plenis validisque musculis sursum mouetur, et ab eo, quod infra est, multum diducitur. Hoc vitium difficilem curationem habet, quia illud superius fragmentum non sine negotio adduci, et alteri inferiori, quod in sede sua manet, iungi atque multo difficilius contineri potest. Maius periculum est, si pa-

tella a parte infima frangitur; vel, rupto illo ligamento (1203), distrahitur **. Proximus etiam articulus contracti rigescentisque metus est, si plura fragmenta sunt, quod ubi incidit, superincrefcit patellae nimium callus, qui flexum postea prohibet. Maxime tolerabilis fractura est, si hoc paruum os in longum fissuram fractumque est.

* RVYSCHII Obs. Anat. chirurg. III. patellam a sola valentiori extensione musculorum sub flexu articuli fractam vidit. De fracta patella vid. PARAEVS de fracturis Lib. XIV. Cap. 22. et HILDANVS Cent. V. Obs. 88. PVRMANNVS in Chirurg. P. III. Cap. 21. p. 858.

** Vid. *Transact. Ang.* No. 365. p. 44. et in *the Abridgement Vol. VII. p. 678.*

§. 1273.

Patellam transfuersam esse fractam, deprehenditur si medius locus inter fragmenta, quae inter se dehiscunt, cauus est, id quod, et oculis, et tactu cognoscitur. Quo vero patella iterum in sedem suam reponatur, et fragmenta inter se iungantur, necesse est, membrum collocari in scamno, atque, quantum potest, extendi, depresso etiam ministri manibus femore, adductoque ab alio ministro crure. Hominem planta pedis contra parietem niti oportet. Interea Chirurgus fragmentum superius manibus digitisque leniter reducit, pertractatis etiam illis, quibus adhaeret, musculis (1203) donec hoc cum inferiori possit committi.

§. 1274.

Vt vero patella sic recondita possit coire, a variis varia excogitata sunt *. Optimum est, si fascia adhibetur, et patella vinciendo glutinatur **.

* PVRMANNVS orbem, quem ex filo ferreo et linamentis struxit, adhibuit v. l. c. MASIERO *Opere Chirurgico Ragionamento V.* p. 198. vsus est duobus coriis valentioribus, quae membrum supra infraque comprehendunt. Addidit figuram; quae coria post ab aliis mutata fuerunt. GARENGEOT

GEOT *des Instruments* T. H. p. 300. machinam proposuit ferream. Sed his omnibus praeferenda est illa vincienti ratio.

* Popliti submittitur linteum, quod vtrinque duo bacilla paulo pleniora habet, quae stramine linteoque obuoluta sunt (1236). Ferula et splenium multiplex densumque proxime popliti submittitur, interque illum et linteum ponitur, quo arteriae venaque, quae per poplitem descendunt, custodiantur. Inter membrum et bacilla vero ad latus eius poni debent multiplices panni, vel, quod fere melius est, plures, sed minores ac tumentes, puluilli. Super patellam conicitur linteolum, quod, quadratum, sed vero et vtrinque, et in medio, in longum, fundae in modum, incisum est. Nam in medio etiam linteolum incisum esse oportet, vt, quamuis deligato membro, patella oculis pateat. Super supremam patellae oram transuerse collocatur pannus valde densus et multiplex, angustus vero et paulo adstrictius conuolutus. Super hunc iniicitur fascia, pollicem lata, valentior, medio orsa, qua et ille densior pannus et illa duo bacilla cum linteo circumdantur. Fasciae capita, vbi ex poplite supra illum densiorem pannum reuerterunt, dexterius sinistra, sinisterius dextra, procedunt, vtrinque autem sub poplitem tendunt, ita, vt ille densior pannus, et cum hoc patellae fragmentum, deorsum inclinentur et alterum fragmentum versum adducantur. Sub poplite iterum alterum fasciae caput super alterum fertur, et interea infra patellam super tibiae caput collocatur alius pannus, aequae densus, quam fascia, quae a poplite venit, simili ratione amplectitur. Fascia ter ad hanc rationem per poplitem illosque duos pannos circumagitur et adstringitur. Tandem super illud in medio incisum linteolum, ipsamque patellam, imponitur aliud duplex, quo os nudum contegitur. Illius vero prioris linteoli quatuor capita, et per haec etiam ille superior densiorque pannus ipsaque patella trahuntur, quae linteoli capita sistuntur eo, quod fasciae reliquum est, dum huius alterum caput a media patella sursum versum, alterum deorsum, cochleae in modum, serpit, tandemque finitur.

§. 1275.

In crure aequae ad rem pertinet, alterum os integrum manere. Vbi tibia fracta est, id tactu cognoscitur, vbi autem sura, id scitur, si, ea digitis pressa, pes in interiorem exterioremque partem conuertitur (1268). Sura si fracta est, etiam recte reposita, difficiliter continetur, quare eius maiorem curam haberi con-

conuenit. Quoniam hoc membrum inaequale est fasciae, dum illud circumeunt, inuertendae sunt (10) vel id, quod cauum est, impleri potest densioribus gradatisque pannis. In planta digitisque nihil vltius fieri debet, quam, quod in his, quae sunt in manu positum est.

SANGVINIS DETRACTIO PER VENAS.

§. 1276.

Incisa vena sanguinem mittere, expeditissimum videtur, quod tamen aliquando, si venae latent, neque facile reperiuntur, difficile, et non sine graui periculo est. Venis enim iunctae sunt arteriae, nerui, tendines, et aponeuroses, quas partes omnes, si scalpellum attigit, plura genera sequuntur, in quibus noxa corporis est (428. 448. 449. 426). Etiam metum facit, si scalpellum altius demissus alteram partem venae perripit, ita, vt ex plaga, quae subtus patet, sanguis feratur, et *εγχύμωσις* oriatur (712). Chirurghum, qui sanguinem mittendo curaturus est, oportet vel maximum talem esse, qualem **CELSVS** * requirit.

* Lib. VII. Praef. (vid. II. *).

§. 1277.

Ad id vtuntur hodie scalpello ancipiti, quem *Lanceolam* vocant. Hoc genus fere commodissimum est, quod id manu stabili recte demitti et ita dirigi potest, vt illo vena, non tam pertundatur, quam inclinata paulum manu, incidatur. Commode etiam, si hoc genus adhibetur, vena sine periculo maiori plaga aperiri potest, quae necessaria esse interdum solet, vbi sanguis crassus coactusque euocandus est.

§. 1278.

§. 1278.

Aliud genus ferramenti, minus opportunum est, quo veteres vsi sunt. (Germ. eine *Fliete*) Bacillum paulo longius in extremo latescens et in aciem tenuiorem est. Id recipiunt inter duos digitos, aciem venae imponunt et digito alterius manus in eam sic depriunt, vt simul cum cute etiam vena aperiatur.

§. 1279.

Alii vero huic ferramento accommodauerunt elatrem, et, praeter hunc, eidem adiecerunt minorem lamina, quae axim habet, quo, vt in torcularibus per cochleam, conuerso, illa lamina attollitur et demittitur. Lamina enim in extremo inflexa et in anulo incisa est, per quam incisuram descendit acies. Lamina ea parte, qua incisa est, imponitur venae, qua prohibetur, quo minus acies elatere mota altius in venam descendere et eam altera etiam parte percurrere queat. Hoc ferramento minori dolore aperiuntur venae in pede. Fig. XX. Eo ferramento vtatur chirurgus, cuius vsum habet.

§ 1280.

Si vena latet, digitus illi loco prius admouendus est, cognoscendumque, an in propinquo sit arteria, nam cordis motu sub digito attolli nemo ignorat. Quo vero vena, quae incidi debet, infletur, et se ostendit, oportet illam super locum, quo aperienda est, ligare, et digito comprimere. In pede haec vinctura fere superuacua est, qua non tam venae, quam tibiae, surae, et maior ille tendo Achillis, premuntur. Id necessarium videtur, super venam densior pannus imponi, et fascia adstringi, potest. Commodius est, pedem in aquam bene calidam demitti. Etiam, vbi venae in brachio se non satis ostendunt, spongia calida

madens super illum locum, qui incidendus est, collocatur.

§. 1281.

Venae in longum inciduntur, non ita bene tranversaef, cum sic incisae non tam facile coeant. Venae tamen exiles obliquas incidi interdum oportet, crassior sanguis exire possit. Ob id etiam expediret venam infra cicatricem aperiri. Igitur, quibus sanguis primum mittitur, iis vena, veluti mediana, in superiorem et a corde propiori parte incidenda est. Vena, ex qua sanguis detractus fuit, digito infra plagam comprimatur, plagae imponitur panniculus quadratus, et incipitur fascia. Panniculum ex variis liquoribus exprimere solent, reliquis omnibus vero praestare videtur frigida aqua.

§. 1282.

Sanguinis detractionem requirunt potissimum tria. Si eius copia male habet, illa demitur. Interdum verum hac detractione sanguinis cursus auertitur, et in aliam partem euocatur. Observatione enim compertum est ex ulterioribus locis sanguinem in eam partem, e qua is missus est, aliquantum quasi trahi.

* Sanguis mittitur propter euacuationem, deriuationem et reuulsionem. De priori nemo dubitat. Deriuationem et reuulsionem plures cum sanguinis vitali motu et circulo consistere posse negant. Sed vero vena, ex qua incisa sanguis effluit, minus sanguini in eam per arterias influent resistit, quam, si illa integra est, et sanguine plena. Ipsi enim in vena contentus et compressus sanguis alii succedenti moram ponit. Igitur, quia maior in vena incisa facilitas est recipiendi sanguinem, maior huius vis in eam influit, quam in caeteras, quae integrae sunt. Et haec est deriuatio. Dum vero plus sanguinis in venam incisam, et prius in arterias, fertur, ex quibus venae, quae ad incisam venam pertinent, educuntur, illud detrahatur sanguini in alias arterias fluibundo, quae res efficit reuulsionem. Plurimum etiam confert illud vitale robur fibrarum, quod, tum arteriae, tum venae, tum etiam muscoli, aliaeque partes, per quas hae diuiduntur, habent. Quemadmodum enim omnis corporis viui pars, quae dolore, veluti admo-

tis acrioribus, afficitur, in tumorem leuari et inflammari solet, id quod accidit, quia maior sanguinis vis fertur ad eas arterias, quas pars, quae laborat, habet; ita, si sanguini nimia copia peccanti vel propter perniciosem motum in febre aliisque occasionibus turgenti exitus incisa vena datur, is in eam ipsam partem, ex qua is effusus fuit, euocari videtur. Nam ille motus, quo plus humoris per vnam arteriam ac per aliam fertur, a solo corde proficisci nequit (31). Vid. GORTERI Compend. Tr. XLVI. §. VIII. p. 235. Per omnem vero aetatem maxima controuersia de eligenda vena in variis morbis, praecipue in curanda pleuritide, fuit, de qua vide RENATVM MOREAV de Missione sanguinis in pleuritide, qui, dum PETRI BRISSOTI Apologiam vitamque ederet, omnium medicorum sententias de hoc argumento exsecutus, dedit succinctam, sed doctissimam, Medicinae historiam. Haec controuersia quanta contentione VESALII tempore agitata fuerit, discitur ex literis SIMONIS PIETREI ad GVERINVM in Vita BRISSOTI l. c. p. 115. VESALIVS scripsit Epistolam ad NICOLAVM FLORENATEM, Caroli V. Imperatoris Medicum, de Vena axillari dextri cubiti in dolore laterali secanda, Montisferati MDXXXIV. Libellum ideo adduco, quod a Celeberrimis Viris BOERHAAVIO atque ALBINO, qui VESALII Opera ediderunt, is fuit omissus. VESALIVS eius mentionem facit in Epistola de radice chinae, in Operibus T. II. p. 672. quaedam etiam habet DOUGLASSIVS in Bibliogr. Anat. p. 72. Confer, quae in doctissima commentatione de pleuritide habet Celeberrimus mihiq; amicissimus TRILLERVS Cap. II §. 30. p. 28. Inter recentiores, qui de hoc argumento scripserunt, invenio HECQVETVM, SILVAM, MEVRISSEVM, CHEVALIERIVM, MORISSONVM, QVESNAIVM, MARTINVM, omnes Gallos, et BVTLERVM, Britannum.

† De Deriuatione et Reuulsione a sanguinis missione impetrandis. vdi. Dissertatio a me edita 1764.

§. 1283.

Igitur, si totius corporis et demendae materiae usa sanguis mittendus est, id commode ex brachio. Si vero sanguinis cursus auertendus est, confert, quam longissime, vbi laedit, mitti. Nec tamen hoc perpetuum est. Nam interdum, in casibus recentibus, et, si grauis noxa timetur, veluti, si caluaria fracta fuit, vel etiam in ipsa pleuritide, fatius est proximum locum prius exhauriri, et post in vltioribus

bus

bus locis iterum sanguinem detrahi. Si vero sanguis propius a loco, qui grauatur, emittitur, eius plurimum, et quantum aegri vires sustinere possunt, detrahendum est.

§. 1284.

Etiam sanguis, si aliqua parte cum periculo prae-rumpit, in corporibus plenioribus alia parte mittitur, ut, alio dato itinere, desinat fluere, qua nolumus. Haec res prudentiam medentis exigit, ne aeger, quem vult leuare, effusa omni vi praecipitetur.

§. 1285.

Etiam in aliis casibus nocet, si nimium, multo saepius vero, si nimis parum, detrahitur. Non raro praestat, ubi haec medicina necessaria est, illam in bidduum diuidere, quam nimia detractio corpus repente exhaurire et imbecillum reddere.

§. 1286.

Raro mittitur sanguis ex venis, quae per frontem tempora, et per oculi angulum, qui naribus propior est, feruntur. Ex fronte eum mittere nonnulli iubent animo desipientibus. Illa vero, quae in cantho interno inter nasum et oculum est, inciditur, ubi diutius perseverat lippitudo. Venas, quae per oculi tunicam externam decurrunt, aliquando praecidendas esse, alibi (299. 312) docui*.

* Vbi ex fronte detractus fuit sanguis, plaga deligatur fascia, quam *scapham* vocant. In oculi angulo illa fascia opportuna est; quae aliis oculorum morbis et fistulae lacrymalis accommodata est, et quae dicitur *monoculus*. De temporibus protinus dicam, ubi docebo, qua ratione vinciendo glutinanda arteria sit.

† Vena in cantho oculi interno subiectam habet arteriolam, quae si simul pertunditur, non leuem difficultatem chirurgi affert.

§. 1287.

Etiamnum venae aperiuntur, quae sub lingua sunt, si in variis anginae generibus fauces cum inflammatio-

ne

e intumescunt, et spiritus intercluditur. Parum tamen in hoc genere auxilii est, si minori plaga venae inciduntur. Si vero maiori, vel, si illae praeciduntur, nasci potest ex sanguinis profusione periculum. sanguis enim non facile supprimi potest. Nec enim efficacius auxilium est, quam, si acetum, alcohol, vel ius liquor; ad sanguinem supprimendum valens (IO. 411), ore continetur.

§. 1288.

Valentior autem medicina aduersus varia morborum genera est, vbi sanguis ex venis colli, seu iugulabus, emittitur. Quo illae se ostendant, colli inferior pars fascia deligatur. Vena in longum inciditur: ne negotio sanguis impoſito panniculo et iniecta fascia supprimatur. Vſus huius medicinæ praecipuus se solet, si praecipuus periculum est, velut perfracta aluaria, in phrenitide, inflammationibus grauioribus colorum (305. 322), nec non in angina (1287): emper vero, incisa iugulari, sanguis etiam iuxta talos mitti debet *.

* Vid. Doctissimi Viri TRALLEs Comment. de Vena iugulari.

† Machinamentum ad compressionem venae iugularis secandae idoneum ab CHABERTO inuentum vid. in *Monument. Acad. R. Chir.* Vol. II. Tab. I.

§. 1289.

Ex brachio si mittendus est, inciditur frequentius mediana. Huic subiecta est aponeurosis bicipitis, quam, si scalpellus attigit, inflammationes sequuntur: asilicae, quam in dextro brachio hepaticam, in sinistro splenicam; appellant, iuncta est arteria et nervus: cephalica tenuis conditaque ut plurimum esse solet.

§. 1290.

In corporibus plenis rarisque brachii venae interum latent, quare aperienda alia est in manu. Ea;

quae, ex vena basilica edueta, ad minorem digitum pertinet, dicitur saluatella, altera, a cephalica inpiens, ad metacarpum tendit, et inter hunc et pollicem descendit. Omnes hae venae frequentius in se per alias medias committuntur. Tenues sunt, quo magis prodeant, oportet manum in calidam demitti.

§. 1291.

Crebrius autem iuxta talos inciduntur venae, minori periculo illae, quae, ex crurali edueta, ad maleolum internum fertur et saphaena vocatur. Si venas res cogit, alias magis conspicuas aperiri, cura adhibenda est, ne tendo laedatur. Quies imperanda aegro, ne, vel sanguis iterum erumpat, et ne, id quod crebrius incidere solet, plagae inflammatio superveniat*.

* Hoc etiam ex aliis occasionibus fieri compertum est. acies scalpelli retusa, vel, si aqua, in quam pes demittitur impura est, vel si plaga spongia abstergitur, cui arenae aliaeque sordēs, adhaerent.

§. 1292.

Maior illa vena, quae ad colem per huius superioris partem descendit, interdum, si membrum magis inflammatio cum turgentia tenet, aperiri potest. Magna cura habenda est, ne nervus et arteria, quae etiam huic venae iunctae sunt, laedantur. Vena dum tumescit membro coit, et comprimatur impositis panniculo atque iniecta fascia, illi simili, quam *unienter* vocant, de qua supra dictum est (515. 1205).

§. 1293.

Qualis curatio esse debeat, si scalpello arteria incisa (446), vel nervus tendoque violatus (448. 449), vel ex vena ecchymosis orta fuerit, alibi dictum est (446. 454. 723. 724).

§. 1294

§. 1294.

Solent etiam sanguinem mittere ex arteriis, prae-
 ue iis, quae per tempora discurrunt. Nam, quo-
 um arteriae non facile coeunt, non alia arteria teme-
 incidenda est, quam, quae subiectum os habet, et,
 ae ob id valentius potest comprimi *. Vtilis haec
 uginis detractio esse solet, vbi maius periculum ex
 oplexia nascitur, vel, vbi maior oculi inflammatio,
 ex magna lippitudine exulceratio corneae, tinetur.
 iam illa in hominibus plenioribus quandoque ad-
 fus amaurosin potest, et fuerunt, qui sine manifesta
 isa subito obcaecati hac ratione lumen receperunt.

MARTINVS, Medicus Monspeliensis, iubet etiam in despe-
 ratis pectoris morbis arteriam, quae ad manum fertur, et
 cui subiectus radius est, incidere. *Traité de la Phlebotomie
 et Arteriotomie, p. 481.*

§. 1295.

Homo in sedili collocandus est, sic, vt caput in
 erum latus inclinatum sit. Is, qui curaturus est,
 itum admouere debet, vt arteriam se attollentem,
 e nimis tenuem, inueniat. Locum notare potest
 umento. Demittitur in arteriam scalpellus, vel an-
 es, vel, qui fere magis aptus est, alius. Transuer-
 ion tam inciditur, quam praeciditur, arteria. Plu-
 um sanguinis ex ea detrahi debet.

§. 1296.

Sanguis vero, qui cum impetu erumpit (353), vbi
 s fluxit, supprimendus est. Super ipsam plagam
 itur charta masticata, ex alcohol expressa, super-
 onuntur panni minores valde densti atque gradati.
 inferiorem pannum conicitur nummus, faba, vel
 d quid durum (24). Ex fasciis vero non alia ido-
 est, quam ea, quae *nodosa* appellatur *.

Haec, quam etiam *solarem* vocant, parum differt ab ea,
 quam MEEKREN Obs. XXXVIII. p. 165. delineatam dedit.

Habena valentior, sed angusta, pollicem lata, in duo capita glomerata, a medio et super plagam orsa, caput amplectitur. Vbi duo capita iterum super plagam, et hinc impositos pannos, venerunt, vnum super alterum, et superius super verticem, alterum deorsum, super maxillam feriolem, ad alterius lateris tempus fertur, et ibi hinc capita aliquantum, sed parum, simplici nodo, adstringuntur. Ab eo vero tempore duo capita iterum super locum veniunt, in quo plaga est, et super hanc inter se vincula paulo valentius adducta nodum accipiunt. Iterum hinc capita caput hominis circumeunt, atque, vbi super plagam venerunt, alterum nodum super priorem accipiunt. Eadem ratione tertius nodus nequitur, ita, vt nodus super nodum collocetur. His autem fascia adstringitur et panni, aliaque quae plagae imposita sunt, valenter apprimuntur.

§. 1297.

Sanguis etiam mittitur, si cutis scalpello conciditur, et ei cucurbitula ita imponitur, vt, dum ea inhaerescit, sanguis extrahatur. Cutis conciditur, vt scalpello ad id aptato *, vel machina, in qua plura scalpelli elatere mouentur **. Super concisam cutem cucurbitula aptatur, et, vt ea recte impressa inhaerescat, prius in illam linamentum ardens conicitur. Diducitur post cucurbitula, et, vbi sanguis nondum fluere desinit, spongia ex calida expressa exterguntur plagae et noua imponitur cucurbitula. Plures, et in versis partibus, et non solum cuti concisae, sed etiam integrae, aptantur imprimunturque cucurbitulae, materiae cursus a nobili parte auerti debet.

* Vid. figura in HEISTERI Chirurg. Tab. XII. fig. 24

** c. l. fig. 4.

§. 1298.

Antiquissimum hoc medicinae genus est, et quae saepe in morbis longis, praecipue oculorum, capiti aurium, plurimum profuit. Ad id quoque confugendum est, vbi in corporibus plenis rarisque nulla venae patent et sine periculo incidi nequeunt. Etiam haec sanguinis detractio, remedium est aduersus mag-

os laterum dolores, praesertim si his nulla febris accessit *. Obseruatione compertum est, cucurbitulas, incisa prius cute, occipitio vtiliter admoueri, si in cute acutus ac pestifer morbus est, veluti cephalaea, ophthalmia, neruorum resolutio, marcor, et inexpugnabilis dormiendi necessitas, praecipue, si haec vitia a sanguine, non ab alio humore, nascuntur **.

* Vid. Diss. de Vena sine pari in MORGAGNI Aduers. V. pag. 83.

** Vid. Illustris AVGVSTINI FRIDERICI WALTHERI Diss. de Scarificatione occipitis, Lipsiae Anno MDCCXLI.

§. 1299.

Quoniam sanguinis profluuium, quod ex naribus contingit, saepe alios morbos leuat, non pauci, vt in ex naribus detraherent, varias machinas adhiberunt.

* Vid. ARETAEVS, de Cephalaeae curatione, in Morborum Chron. Curat. Lib. II. Cap. 2. p. 128. ALPINVS c. I. Lib. III. Cap. II. p. 168. Dissert. mea de Scarifat. oculorum.

§. 1300.

Alia ratione veteres, concisa cute, sanguinis magnam vim, praecipue ex pedum malleolis, extrahere soliti sunt. Hoc auxilio, nisi id pluribus crudele videretur, plures morbi tolli leuarique possent, praecipue, vbi non tutum videtur, sanguinem ex vena mitti.

* Vid. GALENVS de Hirudinibus Cap. IV. T. X. Edit. Chart. p. 455. ANTILLVS et APOLLONIVS in ORIBASIO Lib. VII. Cap. XIX. et XXI. in Collect. H. STEPHANI p. 315. et 317. Etiam AETIVS distinguit τὴν σικύωσιν ἀπὸ τῆς ἐγχαράξεως Lib. III. Cap. 20 et 21. p. 50. Edit. Ald. Hanc medendi rationem in vsu esse apud Aegyptios, discimus ex ALPINO de medicina Aegyptiorum Lib. III. p. 166. seq. qui iconem addidit, et ex MANNO, qui epistolam de hoc argumento dedit ad HIERON. FABRICIVM AB AQUALI. Hic enim, hanc medicinam, in peste, et aliis grauissimis ac desperatis morbis, saluberrimam esse, experientia edoctus, proficitur. Eam autem, vt crudelem, repudiavit CORTESIVS Misc. Med. Decade VII. 281. Conf. FREINDS *History of Physick* P. I. p. 16. in Opp. p. 379. et Dissert. mea de Scarificatione oculorum.

S V F F V S I O.

§. 1301.

Suffusio, Graecis *ὑπόχυσις*, vel *ὑπόχυμα*, aliis Cataracta, dicitur, si vel lens *κρυσαλλώδης*, vel eius velamenta, tunica *ἀραχνώδης*, qua includitur, *ὑαλώδης* qua vitrei humoris sinus, cui lens insidet, cingitur, quas naturaliter perlucentes esse oportet, opacae factae se luci opponunt, et hanc per sui medium hauri transmittunt.

* Nemo ignorat controuersiam de hoc, quod ex frequentioribus est, oculorum vitio, et vera eius sede. Historiam potest Celeberrimum HEISTERVM in Diss. de Cataracta et Glaucoma et PETITVM Medicum in C. A. R. Sc. MDCCXXV. p. 8. singulari studio conquisiuit Doctissimus Vir MORGAGNIUS in Epistolis Anatomicis XVIII. et XIX. quibus in VALSALVAE Dissert. II. Anatomicam commentatus est. Verere enim, et inter hos CELSVS Lib. VII. Cap. VII. GALENVS. Definit. Med. §. 363. T. II. CHARTERII p. 271. et in Introductione, quae ei vulgo tribuitur, Cap. XVI. c. l. pag. 392. PAVLVVS Lib. III. Cap. 22. p. 35. et L. VI. Cap. 21. p. 83. Ed. Ald. aliique fere omnes, existimauerunt, in humore aqueo inter vream et lentem concrefcere humorem, eumque paulatim indurescere. GALENVS et PAVLVVS distinguunt ἀπὸ τῆς ὑποχύματος τὸ γλάυκωμα, in quo, naturalem lentis colorem in glaucum mutari, docent. Haec sententia per plura secula omnium medentium animis insedit, tum, quod illa autoritate GALENI, quam maximam fuisse nouimus, confirmata esset, tum, quod existimarent, omnem videndi facultatem a lente potissimum proficisci. Praeterito autem seculo, suffusionis veram sedem lentem crystallinam esse, primus demonstrasse videtur. FR. QVARREVS, Medicus et Chirurgus Parisiensis clarus, a quo illud CHRISTOPHORVS SCHELHAMMERVS, et ab hoc GVERN. ROLFINCIVS in Dissert. Anat. L. I. Cap. XIII. p. 179. acceperunt. Alii huius rei inuentorem ac principem REMIGIVM LANIERIVM, Chirurghum et Lithotomum Parisiensem, fuisse prodiderunt, id quod GASSENDVS confirmare videtur, qui hoc ab eximio Parisiensi Chirurgo, cuius nomen haud addit, obseruatum demonstratumque fuisse docuit in Physica Sect. III. Membro II. L. VII. Operum T. II. p. 371. Conf. BRISSEAV in Praef. et PALFIN Anat. Chirurg. T. II. pag. 386. *Les Remarques sur le Cours des Operations de M. DIONIS par DE LA FAYE* p. 554. Etiam id praeterito seculo a multis aliis,

aliis, et inter hos, a ROHAULTIO Tr. Phys. P. I. Cap. XXV. §. 7. PETRO BORELLO in Append. ad Cent. III. Obseruat. med. p. 279. fuit propositum. Vide MORGAGNUM l. c. Plures tamen maluerunt veterum sententiam conquisitis rationibus tueri, quam rem experimentis inuestigare. Tandem ab initio huius seculi BRISSEAU, Medicus, et ANTONIVS MAITRE JEAN, Chirurgus, fere eodem tempore, incisus post mortem oculis, cognouerunt, in ea chirurgia, qua suffusioni mederi solemus, et sede sua moueri et deprimi lentem. Mathematicorum etiam, et prae caeteris VOPISCI FORTVNATI PLEMPHII in Ophthalmographia L. III. Cap. XIV. p. 107. obseruatione, iam dudum probatum erat, lentem ad cogendos sibi que et axi appropinquandos lucis radios, praeter id vero ad videndi facultatem, nihil facere, hominem etiam sine lente videre posse, praecipue, si oculi acies vitro adiuuetur gibbo. Egregie hoc confirmauerat curatio Cl. PETITI, Chirurgi. Hic lentem opacam ex oculo per incisam corneam extraxit in homine, cui suffusio bis acu deducta totidem redierat, et tandem per pupillam in partem, vel vulgo sic dictam cameram, anteriorem transierat. Nam homo eo oculo videre potuit, et, vitro adiutus, etiam vnicales literas legere. Vide BRISSEAU de la Cataracta pag. 167. et ex hoc HEISTERVM de Cataracta §. 19. p. 57. Confer H. A. R. Sc. MDCCVIII. p. 47. Cum Celeberrimus HEISTERVS in Libro de Cataracta hanc novam sententiam de huius vitii sede et natura singulari studio confirmasset, pluribus tamen vetusta et plane insita opinio euelli non potuit. Ab hac enim ideo deduci non potuerunt, quod minores tunicae, vel pelliculae, interdum in oculis eorum, qui suffusione laborauerant, post mortem essent repertae, quarum exempla vide in PALFIN *Anatomie Chirurgicale* T. I. p. 387. Etiam ii, qui admota acu suffusionem curauerant, saepe illud, quod se intus pupillae opposuerat, sine negotio non solum poterant diducere, sed etiam lacerare et in partes conscindere. Nam tenuem et ex crasso humore concretam tunicam, vel pelliculam, acu facilius ita lacerare posse, quam ipsam, quae maiorem duritiem habet, lentem, omnibus sine ambitione verum quae- rentibus visum fuit. Interea vero, cum haec controuersa in magna inconstantia apud moedentes versaretur, acerrimus prioris opinionis et veterum defensor fuit WOOLHOVSIVS, Ophthalmiater Doctissimus, quo olim magistro in his rebus vius sum. Hic enim, lentem vitium contrahere et lumen amittere, non negauit, illud tamen valetudinis genus, cum veteribus, in quorum lectione multum versatus erat, glaucoma dicendum esse, voluit. Vid. *les Dissertations sur la Cataracte et le Glaucome*, quibus Celeberrimus HEISTERVS et Apologiam et Vindicias sententiae suae opposuit. Ex-

citati fuerunt doctissimi et tum in secandi, tum medend
 arte exercitatissimi viri, qui nouam diligentiam inuestigar
 dis his rebus adhibuerunt. Principes sunt SALVATOR MC
 RANDVS, Chirurgus Parisiensis, et doctrina, et arte, claru
 et prae caeteris omnibus, qui haud ita pridem obii
 FRANCISCVS PETITVS, Medicus, quorum prior in Hist. A
 R. Sc. MDCCXXII. p. 21. ostendit, interdum non tam ler
 tem, quam aliquam tunicam, se pupillae opponere. Har
 vero non a coaecto humore proficisci, sed a tunicis illis, qu
 lens cingitur, et quas supra descripsi. Alter vero, PETI
 TVS, exploratis summa diligentia omnibus, oculorum par
 tibus, etiam hanc sententiam amplexus est, et ab ea nouam
 medendi viam traxit. De nonnullis tamen cum MORANDVS
 dissentire videtur. Negat enim, id, quod prior asseruaue
 rat, lentis exteriorem oram cum velamento, quo includi
 tur, seu cum tunica, cohaerere, sed multis docet, hanc
 lentem, in suo velamento, sine nexu liberam, quasi fluctu
 are, et singulari ratione humore, qui inter eam et vela
 mentum reperitur, ali. C. A. R. Sc. MDCCXXX. p. 624.
 In qua re PETITVS cum ANTONIO MAITREIAN concinere
 videtur, qui idem Cap. XII. p. 14. declarauerat. Negat
 etiam PETITVS, opacum fieri hoc velamentum, qui etiam
 variis experimentis didicit, nec illud facile fieri, si ei, ex
 oculo extracto, varii liquores, quibus lentis pelluciditas
 aufertur, superfundantur. Etiam asseuerat, se semper in
 oculis cum suffusione mortuorum reperisse lentem opacam,
 hanc vero tunicam perlucensentem c. l. MDCCXXX. p. 634.
 Interdum quidem hanc tunicam obscuram videri, id vero
 incidere a corrupto eo, qui inter eam lentem est, humore,
 et hunc tunicae illi inhaerescere. Alii tamen PETITO con
 tradicunt, qui saepe hanc tunicam crassam turgidamque et
 opacam inuenerunt, et hoc probabiliter ex inflammatione
 fieri, demonstrauerunt. Praeterea PETITVS, illam tunicam
υαλώδη, qua sinus vitrei cingitur, duplicem esse, ostendit,
 et in ea inuenit canalem humore plenum, quo lens com
 prehendi dicitur. Vid. H. A. R. Sc. MDCCXXVI. p. 111.
 Medendi vero viam, quam ab his obseruationibus traxit,
 nullibi satis dilucide, optime tamen, quantum noui, in
 Epistolis, declaratam inuenio, quarum duas priores Anno
 MDCCXXIX. contra HECQVETVM, tertiam Anno
 MDCCXXXII. contra WINSLOVIVM edidit. Conf. C. A.
 R. Sc. MDCCXXV. p. 8. et MDCCXX. p. 320. Iubet
 enim eos, qui suffusionem curaturi sunt, non otam len
 tem cum velamento suo ex vitrei sinu excutere et deducere,
 sed illam tunicam, seu velamentum inferius, in posteriori
 parte acu aperire, et post per hanc factam plagam lentem
 ita exprimere, vt tunicae illius pars anterior integra ma
 neat. Addit, sic hominem melius visurum esse, si, emota
 de-

depressaque lente, velamentum illud a parte anteriori integrum, iterum, vel aqueo, vel vitreo, humore impleatur, gibbumque fiat, et, hominem post curationem vitro fere non indigere. PETITVM secutus est temerarius ille et famosus IOHANNES TAYLOR, qui caeteroquin omnibus, quae PETITVS, alique, de oculorum natura morbisque proposuerunt, ludicrae subtilitatis affectatione et circulatoria iactatione tenebras magis obduxit, quam lucem attulit. Accepi tamen, cum hanc a PETITO inuentam medendi rationem satis feliciter imitatum fuisse. Hic duo genera cataractae statuit, alterum verum appellat, alterum spurium. Prius nasci censet, si illaeso nihilque mutato velamento lens ex aliqua sua parte alienetur, et, mutato eius naturali habitu, colore, pelluciditate, situ, figura, et magnitudine, magis contrahatur. Alterum vero genus dari, si, cum lente, vel tota, vel aliqua eius parte, resoluta et intumescente, etiam velamentum vitium contrahat, et vtraque pars obscuretur. Superaddit his glaucoma, cuius sedem etiam in lente ponit. In hoc totam lentem cum velamento ita intumescere, dicit, vt tandem pupilla diffundatur, et dilatetur, atque *μυδρλασις* cum *ἀμαυρώσει* sequatur. Veram cataractam oriri, addit, a valentiori lentis, atque eius velamenti, pressione. Hanc fieri a musculis oculum mouentibus, et, eam ob causam, illos, prae aliis, hoc vitio laborare, qui, vel assidua lectione, vel alia ratione, acrem oculorum aciem in aliquam rem intendere soliti sint. Etiam quandoque incidere, vt, ictu illato, muscoli laedantur, convellanturque, ita, vt, iis contractis, adeo prematur lentis velamentum, vt id valde tenerum rumpatur, et lens repente omnem pelluciditatem amittat, atque in humorem aqueum, et illud spatium, quod naturaliter inter lentem et vueam est, cameram posteriorem vocant, transeat. In pedetentim vero nascente vitio, etiam, si id adoleuerit, hominem quaedam, e latere posita, melius videre, quam, quae pupillae recta sint opposita. Iubet TAYLOR eos, quibus huius morbi metus est, vitare assiduam lectionem, omneque aliud opus, quod intentam oculorum aciem requirit. Illius vero generis, quod cataractam spuriam vocauit, notitiam, peti posse ab ipsa causa, ostendit, cum post oculi grauem inflammationem et *φλεγμονήν* nasci soleat. Nam etiam lentis velamentum, in quo iam a RVYSCHIO Thef. II. Tab. I. fig. VIII. p. 78. arteriae fuerunt repertae, aliquid inflammationis habere, si reliquae oculi tunicae, praecipue choroidea, ea correptae fuerint. Confer PETITVM in C. A. R. Sc. Anno MDCCXXX. p. 226. Inflammatione autem soluta, aciem pedetentim hebescere, atque indices magis caligare, ita, vt homo ea, quae e latere posita sunt, non magis videat, quam, quae ex aduerso. Illud, quod

intus in horum oculo cernitur, a pupilla propius esse e
 colorem habere albidum ac fere coeruleum. Nam lentem
 ipsam, eamque omnem, dissolui ac liquefieri. Igitur, cum
 sub velamento, atque inter hoc et lentem, humor subesse
 soleat varie crassus atque coloratus, plerumque albidus, haec
 cataractas a nonnullis cysticas, cum velamento suo contine-
 antur, et ab humore, lacteas, vel purulentas, fuisse appel-
 latas. De glaucomate vero TAYLOR contendit, illud nasci
 a totius corporis malo habitu, vel cachexia, et praecipue
 a redundante in humidis pituita. Corruptos enim humo-
 res, in lentem transfusos, efficere, ut illa tota cum duritia
 intumescat. Ob id plerumque graues diuturnosque, tum
 capitis, tum oculi, dolores antecedere glaucoma, eosque,
 intumescente lente pressisque interioribus oculi partibus,
 augeri, donec, ut tandem omne lumen amittatur, et
 ἀμύρωσις sequatur. Nam tandem illam oculi tunicam,
 quae videndi facultatem praestat, quam TAYLOR, cum
 MARIOTTO, choroideam, alii, et, quantum opinor, rectius,
 retinam esse, existimant, ab indurata lente pressam sentien-
 di facultatem amittere. Eandem ob causam etiam diffundi
 dilatarique pupillam. In his oculis ab initio lentis colo-
 rem parum mutari, eum vero tandem glaucum fieri, vix
 autem a lente pressam multum anteriora et corneam ver-
 sum promoueri addit. Vid. TAYLOR'S *Treatise on the
 Diseases of the crystalline Humour*. Haec ideo adduxi, non
 quod illi homini magnam fidem habendam esse existimem,
 sed, quod his ea, quae PETITVS proposuerat, paulo magis
 patefieri ac illustrari, crediderim. Alia plura et egregia
 addiderunt VALSALVA et MORGAGNVS c. l. Ex his enim
 non pauca, et illud praecipue, discimus, suffusionem et-
 iam nasci ex vitiosa illa tunica, qua sinus vitrei, cui lens
 insidit, cingitur, et quae ab ἀλλώδεi proficiscitur. Uter-
 que enim hoc obseruatione ex incisis post obitum oculis
 confirmauit. Igitur, si suffusio, quae prius acu curata fuit,
 non repente, sed post aliquod tempus, et pedetentim,
 reuertit, id vitio huius velamenti, quod, ex obseruatione
 MORGAGNI, mucum quoque exsudat, incidere potest. Vid.
 VALSALVA *Dissert. Anat. II. §. XVII. T. I. p. 146.* et MOR-
 GAGNVS *Epist. XVIII. §. 23. T. II. p. 334.* Nisi me omnia
 fallunt, illud iam certi habemus, verae cataractae sedem
 esse eam, quam dixi. Et quamuis nec MORGAGNVS *Ep.
 XVIII. §. 13. XIX. §. 8.* illud omnino negare noluerit, dari
 suffusiones in humoris aquei parte, seu sic dicta camera
 posteriori, illaesa lente, ex coacto crudoque humore natas,
 illud tamen compertum est, nec hanc pelliculam sine len-
 tis ipsius laesione posse acu deduci. Lentem vero, si affecta
 sauciataque est, obscuram fieri, aliis obseruationibus disci-
 unt. Vid. *Obsctu. PETITI* de magnitudine duatum sic
 dicta-

dictarum camerarum oculi in C. A. R. Sc. MDCCXXIII. p. 54. et MDCCXXVIII. p. 295 et 408. Videntur etiam melius curari posse suffusiones, vbi velamentum pellucidum et integrum est, quam, vbi illud etiam vitium contraxit, et vbi, morbo per vetustatem confirmato, omnia multum inter se cohaerent. A vero enim propius est, illas suffusiones, quae, quamuis acu iterum atque iterum, et quoque valentius, pressae, infra pupillae regionem deduci nequeunt, vel, quae etiam deductae, mox iterum redeunt, et quae, si tandem inferiori parte insidunt, magnam inflammationem mouent, tales esse, in quibus lens vitiata cum suo velamento concreuit, et cum processibus ciliaribus cohaeret, a quibus sine negotio et graui eorum offensione, hypopyi etiam metu, non potest diduci. Hoc enim in earum suffusionum curationibus, quibus vetustas accessit, potissimum fieri, nouimus. Vid. DE LA FAYE c. l. et BENED. DUDELLS *Treatise of the Diseases of the Horny-Coat of the Eye, and the various Kinds of Cataracts*, Cap. III. p. 107. Haec paulo fusius et vberius exsequi volui, cum ex his perspicuum sit, iam melius exploratam esse, suffusionis sedem atque naturam. Et omnes, qui artem faciunt, monendi sunt, vt per ea, quae experientia in ipsis curationibus docebit, haec vel refellant, vel magis confirmet, et vt indicia, non solum communia, sed variis suffusionibus, propria, simulque, quid de singulis, vel sperari, vel timeri, debeat, atque etiam his omnibus accommodatam curationem, ostendant. PETITI supra commemoratam medendi rationem, quam TAYLOR, more suo, verbosius exposuit, describere non audeo, quare me in ea suffusionem curandi ratione, quae iam olim, cum morbi natura nondum satis perspecta esset, in vsu fuit, continebo.

§. 1302.

Ex nascente recentique suffusione oculus caligare incipit, vt aegro quasi nubecula obuerfetur. Haec acies, mox celerius, mox tardius, crassior apparet, et tandem se interiori potentiae ita opponit, vt illa etiam extrinsecus alius intuentis oculis pateat. Inueterante suffusione acies magis et magis hebetatur, tandemque omnis amittitur*.

* Monendi sunt tiroes, ea, quae oculis sic obuerfantur, non semper suffusionem indicare. Nam id ex aliis causis incidere potest, veluti, si in cornea ex inflammationibus pustulae et vlcera oriuntur, vel, his curatis, cicatrices manent. Etiam si crudus succus, vel pus, ex choroidea et processibus cili-

ciliaribus inflammatis in humore aqueo coit, et si in vitreo nec non in retina, vitium est, et praecipue, si sub hoc in choroidea arteriae venaeque, quae, vel sanguini, vel lymphae, accommodatae sunt, intumuerunt, ex quibus non raro ἀμύβωσις sequitur. Vide in PITCARNII Diss. Med. Theoriam morborum oculi p. 206. Ipse homo melius has maculas cernere potest, si in coelum serenum, per chartam acuminori perforatam, cui niger, vel viridis, color inductus est, contuetur.

§. 1303.

Est tamen differentia. Interdum enim suffusio pedetentim nascitur, et oculi inter initium parum, tandem vero magis, caligant. Alii vero ex ea subito, et intra paucos dies, obcoecantur, id quod incidere potissimum solet, si ictus oculum grauiter laesit, et rupta, vel inflammata, fuit illa ἀραχνώδης lentis tunica.

§. 1304.

Ipsa etiam suffusio varie colorata est. Habet enim colorem lacteum, cinereum, glaucum, aureum, plumbeum, raro coeruleum, viridem et rubicundum. Quid de singulis sperari possit, protinus dicam.

§. 1305.

Si sola lens opaca fit et contrahitur, illa vero tunica ἀραχνώδης integra est et pellucens, homo inter initia melius videt ea, quae e latere posita sunt, quam quae ex aduerso. Etiam fere noctu et in tenebris, quibus pupilla diffunditur, is melius videt, quam interdum et in magna luce. Tunicam vero ἀραχνώδη corruptam esse, cognoscitur ex prima origine, et morbo, qui hoc vitium attulit. Nam nasci solet ex inflammatione, qua etiam discussa, longe celerius acies hebescit, ac caligat, ita, vt breui omne lumen amittatur. In hoc suffusionis genere nullus sensus lucis relinquitur, nec homo in tenebris, et si pupilla dilatata est, melius videt. Ipsa autem suffusio, quae intus conspicietur, albicans est, et quasi rugosa.

§. 1306.

§. 1306.

Primum genus cataractae nasci videtur, si ille fucus, qui naturaliter inter lentem et eius velamentum est, et a quo illa alimentum accipit, deficit. Lens enim contrahitur, arida fit et opaca. Id, prae caeteris, iis incidit, qui dies noctesque legunt, scribunt, vel aliud opus, veluti caelatum, intentis oculis perficiunt. Dum enim muscoli oculorum recti valentius adducuntur, id quod fieri necesse est, si ea, quae coram sunt, et propiora, contueri volumus) lenti apprimitur velamentum, quae res prohibet, quo minus ille humor ex ipso velamento exire et fecerni possit. Dum vero lens non recte alitur, illa, prout dictum est, corrumpitur. Interdum, si oculus extrinsecus percussus est, id etiam contractis valentius per inflammationem miculis incidere solet.

§. 1307.

Lentis autem velamentum, vel tunica ἀραχνώδης, vitiat, si illa repente rumpitur, ita, ut interdum lens, quam etiam corrumpi necesse est, in anteriorem oculi partem, quae inter corneam vaeamque est, transeat. Hoc vero oculo vehementer percussio incidere, mox etuli. Caeteroquin ex variis occasionibus in choroidae atque processibus ciliaribus inflammatio mouetur, quae oculi φλεγμωνή (281) dicitur. Nam haec, si magna est, etiam in illud lentis velamentum euocatur, et huic vitium adfert. Interdum inflammatio mouetur, si in humidis corrupta crudaque materia est, quae, dum in omne corpus diducitur, etiam in oculorum posteriores partes, atque hanc tunicam venit, in arterias lymphae accommodatas, transfunditur, subsistit, et itinera intercludit. Huic periculo ii subiecti sunt, quibus corporis habitus corruptus est, et praecipue, quos catarrhus diu multumque vexat, nec non alii, qui

qui non humentibus, sed siccescentibus, naribus fun-
 vel, qui earum emunctionem negligunt. Nam pituit
 quae per nares excerni nequit, in oculum conuer-
 quandoque potest. Etiam itinera illa, per quae hu-
 mor ferebatur, si vexata laxataque sunt, excoecantur
 id quod incidere potest, si ictus oculum extrinsecu-
 grauitur laesit. Periclitantur etiam ii, quibus vene-
 reus morbus mercurio fuit curatus, et ii, quibus in ca-
 pite alii pestiferi morbi, et vehemens prae caeteris do-
 lor, fuit. Nec minus alii, quibus corpus imbecillum
 rarum atque obesum, est, et qui illud ignauia, somno
 fatietate, venere, hebetant atque soluant, vel, qui e-
 loco salubri in grauem veniunt, aut corpus calore re-
 laxatum subito frigore excipiunt *.

* Vitiata hac tunica, necesse videtur, etiam lentem vitari.
 Est tamen obseruatio commemorabilis SANTORINI, qui lenti-
 tem diaphanam inuenit, membranam vero, quae candida
 strias, radiorum in modum compositas, habuit. *Obs. Anat.*
Cap. IV. §. 4. p. 82. Confer MORGAGNUM c. l. Ep. XVIII
 §. 19. p. 329.

§. 1308.

Scire etiam necessarium est, ex inflammata illa tu-
 nica *κρυσαλλώδει* interdum pus inter eam et lentem
 coire, quod genus suffusionis, cum humor in hoc ve-
 lumentum contractus inueniatur, cataractam cysticam,
 alii purulentam, alii, quod ille humor lactis cremoris
 similis esset, lacteam, appellauerunt *. Etiam ipsa lens
 liquefcere nonnunquam videtur, et in similem humo-
 rem verti **. Interdum ea contracta atque opaca et
 aliter colorata illo corrupto humore comprehen-
 ditur ***.

* Vid. TAYLOR'S *Treatise on the Diseases of the Crystalline*
humour Cap. V. p. 23.

** Vide Obseru. HEISTERI in oculo canis in *Ephem. N. C.*
Cent. IV. Obs. 198. aliam VALSALVAE in homine in MOR-
 GAGNO c. l. Ep. XVIII. §. 17. p. 326.

*** In vetula inueni hoc cataractae genus, in qua multus hu-
 mor

mor lacteus in lentis velamentum, vel tunicam *κρυσταλλώδη*, contractus erat, in ipso vero humore lentem opacam, luteolam, et quae vix maioris lenticulae esculentae magnitudinem habuit. Vid. Programma, quo Anno MDCCXXXVI. d. XVII. Martii sectionem publicam cadaueris indixi, ex quo hanc observationem etiam adduxit Celeberr. MORGAGNVS c. l.

§. 1309.

Proximum his vitium in lente crystallina est, si ea in suo velamento multum et ita intumescit, ut reliquae oculorum partes ab ea premantur. Hoc his incisiis cognoscitur: Oculus durus, digito renitens, atollitur, et magis, quam naturaliter consuevit, prominet. In eo grauitatis quidam et doloris sensus est. In oculo illud, quod se opponit, colorem habet arinae aquae. Tandem, si malum inueterauit, pupilla dilatatur, et accedit *μυδρίασις*. Quoniam vero, vitreus humor, et retina, a lente, quae multum intumescit, premuntur, perit omnis videndi facultas, et dicitur *ἀμαύρωσις*. Glaucoma hoc vitium vocant. Aliud vero glaucomatis genus est, si vitreus humor tumescit, corrumpitur et obscurus fit. Is tamen saepe frequentius dissoluitur, et oculus, qui caligat, concavus fit atque flaccidus, qui prementi nihil renititur. Necessè vero est, corrupto vitreo humore, iam lentem vitari.

† Suffusionum diuersa ab Auctoribus constituta genera, cum longum foret, enarrare libro compendiaro hoc non possumus. Vid. *Nosologia methodica* a FRANC. BOISSIER DE SAUVAGES edita, in loco *de cataracta*. Non contemnendas observationes diagnosis diuersarum specierum suffusionis proposuit I. G. GÜNZIUS in Dissert. qua *de suffusionis natura et curatione animaduersiones sistit*. Lipsiae 1750.

§. 1310.

Primum genus suffusionis quandoque victus ratione et idoneis medicamentis auerti potest, atque etiam, si illud iam ad maturitatem peruenit, manu curari. Aliud videtur alterum, quod in eo non sola lens, sed etiam

etiam huius velamentum, cum illa quandoque tunica qua vitrei humoris sinus cingitur, vitium contrahit et acu deduci debet. Spem etiam felicitatis curatio facit ipse suffusionis color, quem ex albedo coeruleum vel parum flavescentem, esse oportet, et, si oculus, non durus est, nec nimis mollis, et si ei sensus aliquis relinquitur, ita, ut in tenebris pupilla aliquantum contrahatur, in luce vero dilatetur. Vix sanabilis est suffusio, quae colorem habet, auro, aëri, vel ferro politum similem, si illa ex grauiori et diuturno morbo, maxime oculi phlegmone, orta est. Nec fere vlla spes iis est, qui sine hoc vitio, et antequam nascentem suffusionem faciem hebetem habuerunt, in quibus plerumque amaurosis accedit. Hoc magis timeri debet, vbi pupilla, amissa naturali figura, in aliam se vertit, si in multum diffusa et immobilis, oculo vero nullus sensus fulguris relictus est. Neque oculus exiguus, neque concauus, neque durus atque prominens, curationi opportunus esse solet. Neque idonea est senilis aetas, ac ne puerilis quidem, sed inter has media. Etiam considerari oportet corporis habitum, qui, si corruptus, et aliquod vitium in humidis est, mali moris et minus prosperae curationis periculum facit. Glaucoma inter initia per victus rationem et medicamenta quae noxiam materiam digerunt, et in inferiora deponunt, discutitur. Si vero adoleuit, nullam curationem recipit.

§. 1311.

Si oculi caligant, et suffusionis metum faciunt experiri licet auxilia per victum et medicamenta. Mendicandi vero rationem ab evidentibus causis instrui oportet. Qui igitur ex suffusione caligare coeperunt, eos nunquam oportet, oculos ad scribendum legendumque, vel aliud opus faciendum, frequenter intendere.

ere, sed ab omni negotio, quod firmam oculorum
 nem exigit, abstinere. Observatio maior necessaria
 t rerum communium, ad sanitatem vero necessaria-
 um, veluti, vt aluiis, et in foeminis menstrua, respon-
 eant, vt, si in viris haemorrhoides sanguinem fundere
 olitae sunt, illae non supprimantur, cum oculorum
 abecillitas, suffusio et glaucoma, saepe ex his oriri
 leant. Si sanguis copia peccat, is detrahendus est,
 um incisa vena, tum concisa cute, admotisque cucur-
 tulis. Interdum, si eiusmodi vitia hominem celerius
 orripiunt, eo maturius auxilia efficaciora rapienda
 unt. Igitur, si phlegmone oculum tenet, sanguis ex
 gulari vena, imo etiam ex arteria, mittendus, et pal-
 ebris crebrius adhibenda est ξύσις (298), admotis et
 npositis omnibus, quae aduersus oculorum φλεγμων-
 v possunt (292. 305). Si in humidis pituita abundat,
 portet eam expellere, et curioso victu catere, ne in-
 tilis materia corpori supersit. In his casibus, et in
 orporibus adstrictis, plurimum proficere solent mine-
 ales aquae, quas diu et iterum potare oportet. Etiam
 rofunt, quae vrinam mouent, et ex his, praecae caeteris,
 accus millepedarum syluestrium, quarum viginti, tri-
 inta, et sub finem plures, viuae ex vino in mortario
 eruntur. Vinum autem horis matutinis per plures
 ies bibendum est. Etiam vtile est, cutim exulcerari,
 el admotis cantharidibus (937. 938), vel fonticulis
 926 ad 934), vel, id quod maximam efficaciam habet,
 taceo (939), vt malae materiae exitus sit. Si aliud
 itium in humidis est, danda sunt decocta et medica-
 menta ex mercurio, purgandis humidis apta: si post
 rauem sanguinis profusionem oculi hebescent, et ha-
 um valetudinum metum faciunt, danda sunt iura, ex
 uibus radices et herbae, quae aperiendi vim habent,
 ecoqui possunt. Vbi vero oculus, qui caligat, intu-
 nescit, durusque fit, non inutilia sunt fomenta ex her-

bis emollientibus, a quibus sub finem, si aliquid ex t
more et duritia minuitur, ad discutientia transeundu
est. Saepe enim vitium his tollitur, si prius adhib
fuerunt auxilia, quae mox praecepi, et quae noxia
materiam depellunt. Nam sine his fomenta perri
ciosa esse quandoque possunt.

§. 1312.

Si vero hac medendi ratione illa vitiorum gene
non inter initia discutiuntur, videndum est, num m
nus curatio adhiberi possit. Haec potissimum locu
habet in primo genere suffusionis, si non multum in
veteravit. Nam vltimum genus, vbi, et lens, et eiu
velamentum, vitium contraxerunt, curationi non in
idoneum est. Etiam superuacua, imo non sine per
culo, est curatio per manum, si ea adhibetur glauce
mati, vel suffusioni, cui *μυδγίασις* et *ἀμαύρωσις* acce
ferunt. Atque ipsius quoque suffusionis quaedam ma
tunitas est. Expectari igitur oportet, donec suffusi
duritiem aliquam non nimiam habere videatur, cuiu
rei indicium esse solet, si homini lucis et rerum, qua
oculis obuersantur, aliquis sensus relictus est, is vere
nec has, nec colores, satis discernere potest. Si tempu
eligere licet, curatio, vere, esse debet, vel autumnu
nondum ortis, vel iam fractis aestibus. Etiam rati
feruanda est menstruorum et haemorrhoidum, quarun
venae, si sanguinem fundunt, curationem minus tutam
faciunt. Nec minus expectari debet, si humor in na
res, fauces, vel pulmonem, destillat, et frequentes tuf
res, scretus atque sternutamenta, vel in capite dolo
rem, in corpore febrem, mouet. Necessie etiam est
vt eo die, quo aeger curabitur, coelum apertum sit,
ferenum, haud nubilum, vel caliginosum. Et eum,
qui curaturus est, recte valere oportet, cum ad hanc
rem, et oculorum acies clara atque acris, et manus stre
nua ac stabilis, requiratur.

Post tempora PLATNERI ad dissipandas suffusiones adhibi-
tum est extractum cicutae, raro, si vnquam, aliquid profuit.
Laudata etiam est pulsatilla nigricans, de eademque scriptus
a STOERCKIO liber singularis, Vindobonae 1771 editus Vfu
extracti hyoscyami albi quotidiano suffusionem plus semel
discussam esse asseuerat FRANC. BOISIER DE SAUVAGES in
Nosologia Methodica. Cum haec iisque similia cum exigua
spe prosperi effectus adhibeantur, magnopere cauendum est,
ne eorum abusu corpora aegrotantium pessumdentur.
Foniculorum effectus nonnunquam laudabilis vitus est
in iis, in quorum humoribus prauitas quaedam erat. Sed
et medicamenta illa, prudenter adhibita, corpus chirur-
giae administrandae opportunius reddere possunt.

§. 1313.

Ante curationem alius aliquoties ducenda, et ho-
mo per aliquot dies modico atque minus valenti cibo
utendus est. Potioni vero praestanda est aqua, vel pti-
na, aut alia ex potionum generibus imbecillissima.
Quae omnia plurimum ad auertendam inflammatio-
nem facere possunt, cuius quandoque metus esse pot-
est. Eo ipso die ante curationem iterum alius lotio-
nis immissa solui debet, ne desidendi necessitas aegrum
urgere cogat.

§. 1314.

Acu res agenda est, non tamen nimis acuta, nec
nimis tenui. Si enim nimis acuta est, laedi possunt
minores arteriae atque venae in vena et processibus
siliaribus. Si autem nimis retusa est, ea aegrius, et
non, nisi premendo, demittitur. Optima esse videtur,
cuius mucro paululum tenuatus, latior, non vero ni-
mis acutus, est. Habere debet manubriolum, et in
hoc signum, vt, si acus demissa fuerit, sciri possit, qua
parte ea plana sit, qua tenuata. Fieri potest acus ex
ferro, satis duro, non vero fragili. Fere tamen melior
est, quae ex auro fit, quod crebrioribus mallei ictibus
tratur. Si ex ferro est, magnam curam adhiberi oport-
et, vt omnis rubigo exteratur. Ob id illa, priusquam
in vulo admouetur, traici potest per pannum laneum

denfum, qualis purpureus esse solet, et huius fricatione laeuigari. Etiam, antequam demittitur, per labra liua madida, duci potest.

* Veteres vsi sunt acu rotunda valde acuta. Vide figuram BARTISCH P. V. p. 65. qui caeteris argenteas praefert. TILLOT, qui nouam illam medendi rationem proposuit, vtitur paulo latiori, cuius vero mucro, altera parte gibbus altera planus, est. Vid. l. c. Cap. XI. p. 33. Eam delineat videtur SHARP Tab. X. p. 169. Is vero mediante phlebotomia prius scleroticam incidit, viamque facit, per quam acumen mittit. Etiam vtitur ferramento, quod speculum oculi vocant. Sed hac ratione vix prohiberi poterit, quo minus per plagam hiantem, si oculus illo ferramento premere efferatur aqueus humor. Hoc vero si incidit, collabitur cornea, et vnea, et vix sine noxa deduci potest suffusio. Hoc notatum quoque inuenio in *the Supplement to KENNEDY'S Ophthalmographia*, quae acerbior censura est in varios articulos, praecipue CHESELDENVM p. 97.

† Acus diuersarum formarum vsi sunt huius *chirurgiae* rari; quas nuper recensuit CHRIST. FRIDERIC. LVDWIG. in prolusione *de suffusionis per acum curatione*, iure laudatur quam PLATNERVS hoc loco descripsit. Sed et ab aliis praefertur ea, quae mucronem habet tenuatum latiore, cuius latus alterum acutum, alterum obtusum est. Illo iubent velamentum lentis (capsulam vocant) diuidi. Sed vereor, si acus acie diuidi secando nequeat velamentum istud, quia quod minus stabile est, sed facile dimouetur. Plerumque illi, qui velamentum istud putant acus acie scindi, id rursus puniunt potius et lacerant, aut vna cum corpore lentis a vitis soluunt et vel deprimunt, vel ad latus promouent.

§. 1315.

Opus est medicamento ad coercendam inflammationem opportuno. Optimum est, quod componitur ex alumine vsto, saccharo Saturni, vel aeris flore, quae tutiam vulgo appellant. Haec excipiuntur oui albato et adiecta aqua rosarum, spatula agitantur miscenturque. Ex hoc autem liquore exprimitur panniculus qui protinus ante curationem superdatur alteri oculi iniecta quoque fascia adstringitur.

§. 1316.

Locus lucidus esse debet, vt chirurgus ferramentum in hominis oculo cernere possit. Nimia tamen lux

si oculo aliquis eius sensus relictus est, efficere test, vt pupilla se nimium contrahat. Quare homo non lumine aduerso sedeat, sed, vt lux e lateré in oculum, qui curabitur, admoueatur. Aduerso sedili, paulatiori, infideat chirurgus. Caput a ministro conendum et immobile praestandum est. Etiamnum et alii a lateribus obiiciuntur, qui hominem labare non sinunt. Leui enim motu eripi acies in perperam potest. Linamentis igitur et pannis super alterum oculum impositis, eoque deligato, oculus, qui operationem ex manu postulat, digitis super palpebras locatis, leniter perfricandus est, vt minores venae, ne acu laedi non debent, inflentur et se magis ostentent. Homo vero monendus est, vt oculum nasum non moueat et immobilem faciat. Tum chirurgus altera manu palpebras diducit, altera acum admouet. Operari vero sinister oculus dextra manu, dexter sinistra, debet. Acum, quam ea rationeprehendit, qua scribitur calamus solemus, ita in oculum demittit, vt digitus minimus, et alter, huic proximus, hominis temerari et angulo oculi huic propiori innitatur.

§. 1317.

Demittenda est acus, recta, per tunicas, loco fere medio inter corneam et angulum tempori propiorem, vt nulla vena laedatur. Is locus opportunus est, quia a cornea spatio duarum linearum distat*. Quantum acus in oculum penetrauit, ea inclinanda ad eam suffusionem est, et vertendo altius imprimenda. Vbi ad suffusionem ventum est, ita inclinari debet in aequilibrium, vt mucro acus, et eius pars plana, supremae suffusioni admoueatur. Haec paulatim deprimi et infra regionem pupillae deduci debet. Vbi hanc transit suffusio, ea paulo vehementius acu imprimi debet, vt inferiori parte sub humore vitreo insidat. Si haesit, et

homo ea, quae ante oculum obuersantur, videre potest. curatio expleta est. Protinus vero oculus obduci palpebris contegendus est, ne noua lux eum offendat. Acus educi debet, commissis prius palpebris. Omnia curiosius agenda sunt, ne interiores oculi partes laedantur.

* Per quam partem acus in oculum demitti debeat, fingit studio executus est PETITVS, Medicus, in C. A. R. MDCCXXVI. p. 370, qui ostendit, laedi processus ciliares ad vnā lineam oculum perforetur. Si vero hoc fiat tertiam, quarramue, laedi aponeurosin muscoli abducentis. Huius autem laesionem sequi vomitum, nauseam, alia mala. Igitur concludit, aptissimum locum esse, qui a cornea aliquid ultra duas lineas distat. TAYLOR l. c. Cap. p. 33. acum ita demittit, vt inter corneam et locum, in quo oculus perforatur, spatium sit vnus lineae cum dimidio.

§. 1318.

Post haec linamenta ex illa mīstura (1315) exprimi imponi, et oculus deuinciri, debet. Primo die, ter quaque hora, linamenta, cum inauerunt, iterum reponenda sunt, vt inflammatio coerceatur. Si humor maior metus est, sanguinem mitti oportet. Nunquam vero ante septimum diem palpebrae diduci debent, cum insueta lux oculum concitare possit, et efficere suffusio redeat. Quiete opus est et abstinentia. Horum supinus cubet, ita, vt caput excitatum sit. Cibis primis diebus non alius assumendus est, quam liquidus, ne maxillae laborent. Vltimis diebus linamenta aqua tepida, cui parum spiritus ardentis admisceri potest, exprimi possunt, et super oculos dari.

§. 1319.

Septimo circiter die releuandus est homo, reuolunda fascia, aperiendusque oculus in loco obscuro. Vbi is videt, necesse est, vt clausis fenestris se in tenebris contineat, quo oculus pedetentim luci adsuescat. ob quam rem etiam oculus panniculo quadrato, qui virides

ridem, vel coeruleum, colorem habet, commode con-
gitur, qui vero non fascia adstringitur, sed ita ac-
commodatur, vt prae oculis pondeat.

§. 1320.

Incidere potest, vt sub hac curatione vitata et
sede sua mota lens per pupillam in illum locum, qui
ter corneam et vueam est, veniat. In hoc casu prae-
piendum est aegro, vt supinus et in tenebris iaceat,
ne lens iterum per pupillam in antiquam sedem re-
vertat, quae deinde demissa in oculum acu infra regio-
em pupillae deduci et imprimi potest, vt inferiori
parti infidat. Si vero illa manet, et dolorem mouet
que inflammationem, protinus incidenda est cornea,
lens per huius plagam volsella, vel minori hamulo,
elucenda. In hac curatione omnia similia debent esse
eiusdem, quae in hypopyi curatione praecepi (321. ad 323).
Nec alia adhibenda est, si ex laesa arteria, venaue, ma-
ior sanguinis modus in oculum effusus est, quem pro-
pulsus, et antequam is inflammationem concitat, euo-
lari oportet (321 ad 323).

§. 1321.

Est quoddam suffusionis genus, quod, cum nullam
curationem recipiat, exposuisse satis erit. Suffusio suo
modo est, quae vero, quasi tremula, semper labat. Hoc
accidit, si processus ciliares, quos cum velamento len-
s cohaerere supra retuli, fuerunt aliqua parte disrupti
et a ligamento ciliari diducti. Aliud genus est, quod
non solum labat, sed huc atque illuc ita mouetur, vt
lens opaca, qualis in suffusione esse solet, pupillae op-
posita, mox cernatur, mox iterum quasi euanescat.
Oculus est concavus et sine duritia, pupilla vero dif-
fusa, et quae naturalem figuram amisit. Nascitur hoc
genus vitii, si vitreus humor colliquefactus est, cui ari-
la lens innatat. Nec hoc vlla arte eliditur.

‡ His a PLATNERO dictis subiungenda sunt nonnulla eorum quae nouissimis annis de extractione cataractae scripserunt viri peritissimi. Ex illis §. 1320. intelligitur, tunicam corneam aliquando incisam esse, vt lens, sub curatione per pupillam in cameram oculi anteriorem ingressa, educeretur. Quod cum haud aegre factum esset, suffusionis curatione, educatione lentis fieri posse olim quidam, vt FREITAGI, MERYVS, PETITVS, iudicarunt. Sunt etiam in Arabum RHASIS et ABENSINAE scriptis verba haud obscura, quae genus id curandi, quomodo demum cunque, ab aetate prisca chirurgis oculariis cultum esse docent. Sed laus tamen inventionis haud dubie debetur DAVIELIO, chirurgo Franco gallo; non enim tantummodo cogitando iudicandoque, se re ipsa et manuum opera effecit, vt hodie lens crystallina obscurata saepius per corneam incisam educatur, depressa vero eius acu facienda fere rarius celebratur. In *Comment. Acad. R. chirurg.* Vol. II methodum suam perspicue perscripsit DAVIELIVS. Corneam acu cuspidata secante et paulum recurua perforat haud procul a sclerotica; hac posita, aculam aliam, non cuspidatam, et secantem atque etiam recuruam immittit, qua vulnusculum illud vtrunque ita producit, vt id arcum referat corneae quasi circulo concentricum. Sed quia interea effluit humor aqueus, neque adeo acuum ministerio cornea, iam laxior, diuidi commode potest, forfices binas recuruas, oculorum duorum, cuique suas et proprias adhibet, quibus arcuata corneae sectio vtrunque eo usque continuatur, vt eius fines, seu capita, seu cornua summitati pupillae respondeant, aut altius etiam ascendant. Vt autem haec omnia fieri tuto queant, ministrorum aliquis manum alterutram fronti ita admouet, vt digitis adducat palpebram superiorem, alteram sub mento dat, atque sic caput simul retinet. Chirurgus in altiori sedili sedens, alterius vtrius manus duobus digitis palpebram inferiorem detrahens, ferramenta illa manu altera adhibet. Corneam ratione supra dicta satis incisam ferramento quodam obruso et polito, spatulam vocat, eleuat seu inuertit, vt faciem anteriorem velamenti lentis acu et cuspidata et ancipiti, diuidere aut orbiculum aliquem ex eo refecare possit. Quo facto, spatulam illam dat inter iridem et lentem, eademque hanc profusus soluit et liberat. Posthaec corneae partem illam, quam inuenterat, delabi sinit, et bulbi partem inferiorem paululum, sed summa moderatione adhibita, premit, vt per pupillam paulatim paulatimque ampliatam lens in cameram anteriorem irrumpat, et ex hac deinde per genas descendat. Si cataracta mollior fuerit, sepe mucosa, purulenta, lactea, cascosa, eaque rupta reliquias quasdam in oculo dimiserit, cochleare paruulum paratum habet, quod in ambitu pupillae iterum iterumque suspensa manu mouet, vt aliena omnia remoueantur. Omnibus peractis, corneae labra, sibi

mutuo diligentius et curatius iunguntur, reliq. Hac autem methodo plures visum recuperarunt, laudemque et gratias meruit DAVIELIVS. Nihilominus tamen ea relicta est, quod numerus ferramentorum applicandorum et curationem trahit, et oculus irritat, forficesque oras incisae corneae vexatas dimittunt. LA FAYE igitur aliique forficibus repudiatis vsum scalpelli proposuerunt; vid. *idem Volumen Monument. Ac. R. chir.* qui nunc quoque ita inualuit, vt forficibus vix quisquam vtatur, nisi forte sub scalpelli vsu aliquid acciderit, quod forficum applicationem necessariam esse ostenderet. Cultrorum autem huius chirurgiae causa inuentorum tot fere genera sunt, quot artifices celebriores. Differunt et figura et latitudine, et crassitie. Optimus ille videtur, cuius dorsum obtusum lineam rectam refert, mucro satis cuspidatus et per lineam geometricam anceps atque minime cedens est, latitudo inde a mucrone paulatim maior est, et, vbi maxima, corneae diametrum dimidiam aequat. Tenuior facilius transit, itemque vtrinque conuexus, quam crassior vel planus; conuexus praeterea iridem aliquantum reprimi, quo cauetur, ne scalpellus eam laedat. Scalpellus, quo CASA AMATA apud nos utebatur, crassus admodum erat, in facie iridi obuersa valde conuexus, in altera chirurgo obuersa paulum concavus. Huius iconem et descriptionem vid. in libello *de methodis suffusionem oculorum curandi a CASA AMATA et SIMONE cultis*, edito a CHRISTIAN. GOTTHOLD FELLERO. Lipsiae 1782. De RICHTERI et BERANGERII cultellis vid. illius Tractatum germanice conscriptum: *Abhandlung von der Ausziehung des grauen Staares. Goettingen 1773.* Tantum quidem de scalpello. Scalpellus autem corneam ab angulo oculi externo commode perforat in puncto lineam vnam ab coniunctiua distante, in diametro quidem transversa corneae, exit vero in recta opposito corneae puncto, atque eadem distantia a coniunctiua; vbi hoc loco mucro exit, paulatim promouetur, ita, vt acies eius corneam perfecerit vbique in eadem illa distantia a coniunctiua. Prima illa corneae perforatio aliquam vim, sed simul dexteritatem et moderationem a chirurgo requirit, ne cultelli mucro, qui iridi recta obuersus momento perforationis esse debet, eam laedat. Verum cultellus commode per cameram oculi promoueri non potest, nisi bulbus oculi, nimis mobilis, reddatur stabilis. Hoc autem fit, si ferramentum quoddam acutum in regione bulbi cultello opposita figitur. Veruculum seu hastam PAMARTIVS proposuit. Habet haec hasta mucronem cuspidatum, quem remora aliqua, spatio dimidiae lineae geometricae a cuspe distans, prohibet, quo minus alte coniunctiuam penetret. Applicatur sic, vt mucro angulum oculi externum spectet. Iconem vid. apud RICHTERVM l. c. Hanc ipsam hastulam applicatam generi quidam digitalis ferruminando iungi iussit RVMPELTVS, chi-

rurgus dextrerrimus. Iconem vid. apud eundem RICHTERVM. Digitale id digito medio aut annulari impositum mucronem hastulae in eodem loco bulbi imprimit, dum interea digitus index manus eiusdem palpebram inferiorem diducit. Similem quidem hastulam vel, si mauis, vnum habet ferramentum, quo CASA AMATA ad bulbum oculi stabilendum vtitur. Id bis flexum refert figuram literae romanae S, in cuius capite est hastula illa. Iconem apud FELLERVM l. c. inspice. Cuspis autem ferramenti imprimitur non in coniunctiua, sed in cornea eo quidem loco, qui a coniunctiua dimidiam lineam distat, et punctum illud, in quo cultellus corneam pertundit et ingreditur, e diametro spectat. Scalpulum chirurgus ita promouet, vt is eo ipso loco corneae, vbi hastula impressa est, e camera oculi egrediatur. Cauetur sic coniunctiuae, cuius, vt pote sensilioris laesio alioquin inflammationem augere potest. Atque sic, vtrolibet modo, mobilitati bulbi prospicitur. Sed palpebrarum quoque motus impedimento esse possunt. Quidam chirurgorum palpebram inferiorem digito vno alteroue detrahunt, ministrum vero, qui caput hominis curandi retinet, alterius manus digitis adducere superiorem iubent. Quod vt commodius fieri possit, vncii latioris et obtusi speciem alii adhibent, CASA AMATA ad leuandam superiorem tali vnco simplici, ad deducendam inferiorem vnco duplici, h. e. qui in vtroque extremo flexus est, vtitur, cuius inferiori flexui appenditur res aliqua v. c. clavis haud ita magna, modico pondere suo palpebram deducens. Non illa tantum sibi propria habet CASA AMATA, sed commodam etiam rationem sessionis adornat. Ipse sedet mensa altiori, homo curandus in sedecula demissiori, ad cuius latera sunt, sedilia duo, quibus insistent pedes chirurgi, sic quidem, vt sub curatione cubitus vterque genubus inniti commode possit. Reliqua curatio haud multum diuersa est ab ea, qua vsus est DAVIELIVS. Velamentum lentis alii simplici sectione aperiunt, alii pluribus quasi destruunt, adhibent autem vel acum ancipitem et acutam, vel lanceae genus, quod TENON inuenit, alii CYSTITOMVM, quem LA FAYE proposuit (vid. de his RICHTERVS l. c.) quidam etiam eodem scalpello, quo corneae incisionem perfecerunt, lentis velamentum incidunt. CYSTITOMVS reliquis praestare videtur. Relictas particulas lentis obscuratae, mollioris et dissilientis, aut mucosa lentem obtegentia cochleari illo DAVIELII, quod in locum, quem lens reliquit, inferunt, eximere student. Inter haec vel aliquando post absolutam chirurgiam hanc, oculus serius, fit, vt corporis vitrei pars, maior minorue, foras prorumpat. Sub ipsa curatione erumpit, si oculi bulbus aut durius premitur, seu a ministro, seu a chirurgo, aut ab scalpello, aliisque ferramentis nimium vexatur, aut corpus vitreum nimis tenue et fluidum est. Si post cur-

curationem procidit, causa tribuenda est contractioni tunicarum et muscutorum oculum mouentium. Symptoma hoc non adeo terret, neque aliud quicquam requirit, quam vt oculus a clausis palpebris quantocyus contegatur, et apta deligatione, minime constringente vel premente, medicamentisque et intus et foris lenientibus curetur. Sed de his multisque aliis prolixius agere in breuitate mea haud licet. Legantur scriptiones aliorum, ac praecipue RICHTERI supra laudatus liber eiusdemque Bibliotheca chirurgica. Adde tantummodo pauca. Quam difficilis primo-intuitu videatur curatio ea, facile tamen plerumque administratur et felicem etiam exitum habet sub manibus vix mediocriter doctorum artificum. Quo factum est, vt curatio suffusionis, quae de depressione lentis fit, a non paucis vilipendatur negligaturque. Sed hoc non recte fit. Incidere enim potest necessitas suffusionem de depressione curandi, tanquam si oculus paruus, camera eius anterior exigua, pupilla arctior est; si oculus in orbita alte conditus delitescit; si lens obscurata maior est, quam vt sine violentia pupillae inferenda in cameram oculi anteriorem venire queat; si humorum prauitas insignis et magna neruorum sensilitas est.

A M A Υ Ρ Ω Σ Ι Σ.

§. 1322.

Caligare nonnunquam oculi consueuerunt, sine lippitudine, aut suffusione, si neruus opticus, et illa tunica, a qua videndi potestas proficiscitur, resoluantur. Quibusdam acies sensim pedetentimque hebescit, ac tandem caligat, aliis vero ea repente eripitur, qui subito occoecantur. Si vterque oculus lumen amisit, vel si vetustas accessit, accedit *Mydriasis* (1309).

† Mydriasis h. e. dilatatio et immobilitas pupillae a multis habita est pro symptomate amauroseos pathognomonico. Repugnant RICHTERVS, SCHMUCKERVS et post hos alii quoque. Sed in omni amaurosi mydriasin fieri PLATNERVS non dixit.

§. 1323.

Haec oculorum resolutio ex variis causis nascitur, veluti si in oculos hominis, qui diu in tenebris omni luce

luce orbatus fuit, repente corusca et splendens omnemque visum praestringens lux admittitur, vel si in febre ardente, huiusque ipso impetu, sanguis ex talo mittitur. Quandoque haec vitia post comitiales morbum relinquuntur: In quibus casibus omnibus vix unquam opitulari possumus. Eandem vero imbecillitatem quandoque facit humor, quo cerebrum et optici nervi premuntur. Idem resoluuntur interdum ex ictu, vel, si podagra, aliufue morbus, male, et reprimentibus, curatus fuit. Aduersus hos morbos, si in oculum non nimium occupauerunt, experiri licet ea, quibus malae materiae exitus datur. Ferramentis candentibus exulcerari debet summum caput, et cutis post aurem (958). Vtiliter etiam, praecipue, si homini, cum his, continens somnus, nulla vero febris, est, admoventur ceruici et tergo cantharides (937. 938). Vlcus etiam, vel sic dictum setaceum, fieri potest in nucha (939); quae vlcera diutius seruanda sunt.

§. 1324.

At, si *ἀμαύρωσις* orta fuit post magnam sanguinis profusionem, vel post concubitum, qui frequentior, vel numero, vel natura, ratione aetatis et corporis, fuit, optima praesidia sunt, quae a victus ratione petuntur. Dari debent iura carniū, obseruatis iis, quae alibi (418) praecepi. Etiam prodest gelatina, et portio, quae ex nucleis cacao paratur. Post venerem, et, si post sanguinis profluuium verendum non est, ne sanguis iterum erumpat, dari etiam potest vinum meracius. Extrinsecus caput, et huius futurae, omne etiam corpus, linteis asperioribus assidue et frequenter perfricari debent. Proficiunt etiam thermae, vel naturales, vel arte compositae, si ex alto in caput destillant (1217).

§. 1325.

Interdum iis, qui ex hac imbecillitate caligare solent, nulla pituita ex naribus fertur. His proficit, si abinde vapor aquae calidae, ex qua etiam herba maiorana commode coquitur, naribus subiicitur. Tenacior pituita sternutamentis elidi debet.

§. 1326.

At enim, si id est ex malis ulceribus, si ἐρπης (919), porrigo (922), scabies, aliaque ulcerum genera, ex rinfecus admotis reprimentibus prohibita, fuere, procedere possunt curationes, quibus humida purgantur, et sudor etiam euocatur. Alii, qui ex morbo venereo lumen amiserant, illud receperunt, concitato per mercurium salinae profluuiio. Hoc fieri potest, si ossa, in posteriori orbitae parte, vel horum membrana, ex vitio intus orto, intumuerunt, quod vitium illa curatione dissipatur.

§. 1327.

HIPPOCRATES dixit, ex vulneribus, quae superciliis inferuntur, lumen amitti. Et VALSALVA aliquando mederi potuit oculo, qui a rostro galli Indici loco percussus, et protinus occoecatus, fuerat. Perfricuit supercilium ea parte, ubi ex orbita nervus, qui ramus nervi ophthalmici est, educitur.

Nervus ophthalmicus est prior trium ramorum maiorum, in quos nervus quinti paris diuiditur, qui etiam, ubi hi nervi in orbitam feruntur, cum nervo tertii paris committitur. Ab hoc autem muscoli oculum mouentes nervos et mouendi potestatem accipiunt. Musculi nervum opticum comprehendunt, quem, si conuelluntur, valentius comprimere possunt. Haec causa esse videtur illius caliginis, ex vulnere superciliorum ortae, quam HIPPOCRATES animaduertit. Nam, nervorum inter se iunctorum implicationes quandoque maximas commotiones in corpore praestare, vel sternutamenta probant, quae etiam ex affecto minori nervo, qui ab eodem nervo ophthalmico ad nares pertinet, mouentur. Vide locum HIPPOCRATIS in Coacis Praenor.

Seft. III. n. 391. T. I. Edit. Lind. p. 523. VALSALVA
Dissert. Anat. II. et in hunc Celeb. MORGAGNI Epistolar.
XVII. et XVIII. Confer programma de Vulneribus super
ciliis illatis, cur coecitatem adferant, quo Anno
MDCCXXXI. Panegyrim medicam indixi.

† Capiti huic multa admodum subiungi possent. Verum
cum nimia essent neque amauroseos curatio a chirurgis se-
a Medicis requirenda sit, ea praeterire statui. Remitte
tamen Lectores ad scriptores probatiores. Multa congesti
FRANC. BOISSIER DE SAUVAGES in *Nosologia methodica*
Propria quaedam habet RICHTERVS in *Novis Commentarii*
Societatis Reg. Scientiarum Göttingensis, Tom. IV. Alia et
vtilia leguntur a SCHMUCKERO proposita in *eius Vermisch-*
ten chirurgischen Schriften, Vol. II. Dissertationem lingu-
larem de *Amaurosi* conscripsit DANIEL NOTHNAGEL. Er-
langae 1776. Sparsa quaedam exstant in RICHTERI eiusdem
Bibliotheca chirurgica. Dissertatio medica de Amaurosi edita
ab ALEXANDRO ROSS 1754 iterum descripta est in collectio-
ne illa, quae inscripta est: *Thesaurus medicus sive Disputatio-*
num, in Academia Edinensi *Delictus* a GVLIELMO SMELLIO
habitus. Edimburgi 1779. Tom. II.

ΣΤΡΑΒΙΣΜΟΣ.

§. 1328.

Strabones dicuntur, quibus oculi distorti sunt, et
S inaequaliter mouentur. Hoc interdum fit mala
consuetudine, si pueri aciem diu multumque in ea,
quae a latere, vel propius ab oculis, sunt, oblique
flectunt. Vel, si vnus oculus, morbo quodam affe-
ctus, diu opertus fuit. His lux et omnia, quae con-
tueri cupiunt, ex aduerso et magis remota esse debent.
Vbi puer adoleuit, eradicanda est consuetudo, alia, et
priori contraria, ad quam rem plurimum facere pot-
est, si puer in speculo diu et saepe obtutum in propri-
os oculos figit, et quidem, vt rectum recto, laeuum
laeuo, oculo acriter et diu consideret. Hoc fere me-
lius est, quam, si in oculos illigantur iuglandium pu-
tamina, quae parte anteriori, quae pupillae obuersa est,
foramen habent, quibus etiam efficitur, vt oculus, si
homo eo videre cupit, recte vertatur*. Nonnun-
quam intus in oculo processus ciliares, qui ex liga-
mento

ento ciliari educuntur, et qui lentem cum suo velamento in sede sua continent, atque etiam, si ea, quae ram sunt, intueri volumus, illam ad corneam adducunt, ex aliqua parte resoluti sunt, et vi sua destituti. Nam, sequitur, vt ex altera parte, vbi fibrae tegrae sunt, illae contrahantur et adducantur, atque ipsa lens cum suo velamento in eam partem vertatur et adducatur. Quo vero, si talis homo ea, quae ram sunt, videre cupit, pupilla ex aduerso oblique collocatae lentis sit, oculus musculis suis paulo in eam partem contorquendus est. Hoc etiam fieri solet, si oculus ex alio vitio, veluti corneae vlceribus et cicatricibus, caligat, quare ille musculis in eam partem contortitur, per quam melius homo cernere potest. Vel, omnis acies erepta in amaurosi fuit, is quasi negligitur, et non mouetur. Si, id quod in pueris rhachitiae aegris frequens est, inaequaliter intumescunt ossa, praecipue sphenoidium, per cuius foramina nervi in oculos feruntur, premi solent nervi, qui ad musculos pertinent, et resoluuntur. Quae neruorum resolutio ex aliis quoque causis fieri potest. Plerumque membra oculi ita distorquentur, si orta a vulnere, vel ferri, aliisque occasionibus, magna suppuratione, musculi laesi sunt et contracti. Quibusdam hoc vitium a natiuitate est, quibus in partu ab obstetrice oculus vexatus fuit. Aliis illud haereditarium est, quomodo parentes etiam oculis obliquis et distortis fuerunt. ab his causis haec imbecillitas relicta fuit, nulla operari potest. Ea tamen foedior esse solet, vbi fornae hominis negligentia quoque accessit **.

* Vid. BARTISCH. p. II. p. 13.

** Vid. PORTERFIELD in the *Medical Essays* Vol. III. Obs. XII. pag. 160.

† De Strabismo leguntur in *Philosoph. Transact. Anglic. A. 1778.* Vol. LXVIII. et ex his excerptae in RICHTERI *Biblioth. Chirurg.* Vol. V. observationes nonnullae, quas DARWIN inseruit.

VRINAE REDDENDAE DIFFICULTAS.

§. 1329.

Venio ad ea, quae circa urinae itinera et vesicam oriri solent. Urina interdum non redditur, cuius rei plures causae sunt. Quandoque vitium est in renibus, vel in vretteribus, per quos urina in vesicam destillat. Id vero ex dolore intelligitur, qui lumbis et id, quod super inguina est, occupat, accedit frequens vomitus. Locus vero sub pectinis ossibus, quae vesicam tuentur, nec tumet, nec dolet. Huius vitii curatio a Medicis requirenda est. Vbi vero vesica suo humore distenditur, eo loco sub pectine et tumor est et dolor. Tumor etiam digito occurrit, in viris si in anum demittitur. Vbi valde intenta est vesicae inflammatio cum metu gangraenae excitatur, et aeger inter miseris cruciatus etiam cibum et bilem perire non reddit. Interdum sibi urina in vesicae ceruice viam facit, et per ulcus, ex gangraena, vel suppuratione natum, erumpit.

§. 1330.

Si vesicam inflammatio tenet, id quod ex dolore, febre, et aliis indiciis (1329), sciri potest, protinus sanguis mittendus est ex brachio, dandaque sunt, quae leniunt. Proficit decoctum radicis althaeae, hordeum, fl. verbasci, papaueris rhoeados; vel componi potest ex seminibus papaueris et amygdalis cremor, quibus omnibus parum nitri adiicitur. Homo etiam in balneum demitti, vel eius abdomini oleum anethi illi potest. Balneum vero nocet, ubi iam inflammatio adoleuit, et in scroto gangraenae metus est. Nec illi decocta utilia sunt, ubi vesica iam multum distenditur. Si vero malum his vinci non potest, oportet urinarum manu emoliri, vel demissa in urinae iter et vesicam fistula

tula, quam Graeci καθετήρα vocant, vel, si haec de-
mitti non potest, facta plaga et perforata extrinsecus
sifica. De quibus curationibus protinus dicam.

* Si quam partem vesicae vel vrethrae inflammatio tenet,
saepe multum auxilii aegroto affertur, si plures sangui-
fugae, decem vel duodecim, in perinaeo adhibitae partes
eas sanguine suo exhauriunt; et nihilo secius necessariae
sanguinis missiones aliaque fiunt, quae ab symptomatibus
indicantur.

§. 1331.

Nec vrina efferi potest, si eius iter collapsum est,
quod senectute fit, vel, si medulla, quae per spinam
itur, et ex qua nervi ad vesicam pertinent, laesa, et
nervi resoluti sunt*. In hoc casu saepe res postulat,
toties vrina vrget, eam toties demissa in vesicam
tula euocare. Ex hoc vitio fere semper contrarium
scitur, vt post homini vrina sine voluntate destillet.
Auxilio eodem etiam quandoque egent, quibus, quod
u continuerunt, vesica multum intenta, et ob id
is tunicae laxatae fuerunt. Fistula in vesica relinqui
potest, et in eam etiam immitti decoctum, quod in
sifica aliquem sensum excitare potest. Cum hordeo
quitur ex aqua herba hyssopi, marrubii, maioranae,
tae, alchymillae, et adiicitur parum, octaua circiter
rs, aquae vulnerariae. Vbi vesica iterum ad con-
titudinem suam et pristinum robur rediit, id quod
terdum post plures dies accidit, recipitur fistula.
portet vero hominem monere, vt frequentius min-
t, ne vesica multa vrina in eam contracta iterum
tendatur laxeturque**.

* Vrinae suppressionem ex luxatis vertebrae lumborum vide
in Eph. Nat. Cur. Dec. III. A. IV. Obs. 126. p. 257.

** Catheter, vbi is in vesica relinquitur, septimo circiter quo-
que die educendus atque purgandus est, cum is ea materia,
quae ex vrina desidit et ei inhaerescit, asperior fieri, et
vrinae iter offendere, possit. Etiam ad id idonei sunt ca-
tetheres flexiles, quos infra describam, vel, qui ex plumbo
facti sunt, parum incurui, nec valde longi.

§. 1332.

Observatione compertum est, laxata intentaque vesica, aliquando super pectinis ossa tumorem manere quamvis urina provenire videatur. Haec res nonnullis opinionem fecit, ibi suppurationem futuram esse, qui etiam ad aperiendum tumorem consilia dirigerent non dubitauerunt. Vbi vero tandem fistulam in vesicam recte compulerunt, magna vis urinae profusa est et omnis tumor desedit. Non difficile est, ab abscessu a tumore, qui ex leuata vesica nascitur, discernere. Abscessus durior est, vel in parte media mollior, huius vero tumorem sibi ex omni parte aequalem esse oportet.

- * Vid. qui omnium optime de urinae reddendae difficultate scripsit, FRANC. COLOT *de l'Operation de la Taille* p. 266. Conf. DE LA FAYE in notis in DIONYSII Librum p. 200. Si vesica multum intenditur, oriri potest hernia vesicae de qua §. 793. 850.

§. 1333.

Urinam etiam naturaliter reddi, prohibent quaedam, quae se intus opponunt. Interdum cruentae vel purulenta, ex renibus descendunt. Incidere potest, ut sanguis in vesica cogatur et post laboriosissimum magnisque doloribus excernatur, qui, sic per urinae iter expressus, lumbrici figuram accipit*. Rari alii verique vermes hoc iter intercludunt**. Longe frequentius calculus prolabitur. In omnibus his calculus fistula demitti, et id, quod se opposuit, emoueri debet.

- * Vid. Eph. Nat. Cur. Dec. I. A. VI. Obs. 46. p. 88.

- ** Vid. IO. RHODII Obs. Med. Cent. III. Obs. 36. p. 15. Eph. Nat. Cur. Dec. II. A. I. Obs. 77. p. 183.

- † Ad hunc casum non semper opus est cathetere seu fistulam sed cretus saepius sufficit, a quo urinae itineri minor inferitur.

§. 1334.

Casus asperior est, si vesicae varii generis tumores creuerunt. Hoc plerumque in parte interiori incidit; si vesica exulcerata, vel asperiori calculo, etiam medicamentis valentioribus, vrinam mouentibus, agitata, fuit. Tumores interdum duri sunt, sine dolore, et molles, carni putri similes, qui tactu dolorem exant. Et haec tubercula prohibent, quo minus vesica se contrahere et vrinam exprimere possit. Huiusmodi haec curatio est. Vesica ea ratione, qua iis, quibus calculus eximendus est, inciditur, et illa tubercula medicamentis lenioribus, quae pus mouent, in vaginam demissis, in pus vertuntur *.

Vid. COLOT. p. 274. qui etiam, carnem putrem et tubercula exteriori vesicae crescere, ostendit, quod vero morbi genus nullam curationem recipere potest.

§. 1335.

Vulgatissimum vero vitium est, quando in vrinae itinere tumores nascuntur, qui illud praecludunt, et, nec vrinam efferri, nec fistulam demitti, sinunt. Homini vrinae crebra cupiditas, sed magna difficultas, est, et vrinam guttatim, sub acerbissimis doloribus, redditur. Nec res, et summa illa vrinae difficultas, plures fefellerunt, et opinionem fecit, in vrinae itinere, ex putri carnis natis esse carunculas, id quod vel ideo a vero prope visum fuit, quod hoc valetudinis genere iis praeteritis consuetudinem est, quibus diu purulenta sanies in vrinam effluxit, et quibus haec maligna et venerea norrhoea alienis reprimentibusque medicamentis tentata. Igitur, hac coniectura ducti, praesidium petierunt a medicamentis rodentibus adurentibusque, quae in vrinae iter, vel per fistulam argenteam, ad id commodatam, bacillo, vel etiam cereo, illita, deserunt, ut tumores illos tollerent *. Sed non raro ratio minus feliciter cessit, et illorum valentiorum

medicamentorum usu, omnia exasperata, et graues etiam inflammationes concitatae, fuerunt. Incisa autem cadauera ostenderunt, id, quod urinae iter pracludit, non putrem carnem, vel carunculam, esse, sed frequentius callum et cicatricem ex malo ulcere, per gonorrhoeam, relictam **. Nonnunquam intumescit ille eminentior locus in vrethra, carunculam feminalem, vel caput gallinaginis, vocant, ubi et vesiculae miniales et glandula prostatica, per minores fistulas, etiam habent ***. Interdum vero alia itinera, praecipue ea, quae ex glandulis, quas COWPERVS delineavit, et mucosas vocavit, educuntur, a mala materia intumescunt, et cum ea ad urinae iter pertineant, haec pracludunt *. Nec a vero alienum est, quod adhaerent, laxari intus in urinae itinere, interiores tunicam, et venas praeter modum intumescere ac varicosas fieri **. Incidere tamen potest, ut, quae olim plurimorum fuit sententia, iam vero vix non ab omnibus relictam, ulceribus, in urinae itinere serpentinae putris caro supercrescat, vel ut alia nascantur tubercula, quae medicamenta requirunt, ad continendum exedendumque putrem carnem idonea ***.

* Iam GALENVS *Lib. I. de Locis affectis Cap. I. T. VII. Ed. CHARTERII* p. 381. Tria potissimum esse scripsit, quibus urinae iter pracludi solet. Aliquando corpus ipsum (vrethrae) intumescere, ut nullum iter relinquatur, idque fieri, vel ex inflammatione, vel scirrho, vel abscessu, vel alio tumore. Nonnunquam carnem ex ulcere, callosum corpus (cicatricem) ex crasso lentoque humore nasci. Interdum vero se opponere, vel calculum, vel cruentum, verpus, vel crassum lentumque humorem. Dicit, se vidisse aliquando hominem, cui caro, vrethrae innata, catheter demisso, fuerit rupta, ita, ut urina et cruenta et carnositas traxerit. Cum vero Saeculo decimo sexto in Europam accessissent venerei morbi contagiones, ab India occidentali profectae, illaeque latius manarent, et totam ferè Europam affligerent, longe plures a medicamentis operati aduersus hanc valetudinem perierunt. Horum non pauci circa medium illius saeculi, excitati fuerunt, et inter haec principes ANDREAS LACVNA, *Segouiensis*, et ALPHONSVS FERRIVS

FERRIVS, quorum prior Anno MDLI. Romae; alter Anno MDLIII. Lugduni, singulari industria, de hac caruncula scripserunt. Hi autem, et fere omnes, qui eos secuti sunt, medicamenta rodentia, medio cereo, in vrinae iter demittenda praeceperunt. Vide variorum medicamentorum ab Autoribus adhibitorum compositiones, in FRANCISCO RONCALLO, qui etiam nouum inuentum superaddidit. Proposuit enim fistulam flexilem, vel, vt vocat, vermicularem, ex argento factam, et fascia tenui sericea super eam confuta, comprehensam. Hac fistula media, carunculae melius admoueri medicamenta, et ipsam etiam fistulam, si res illud postulare videatur, per plures dies in vrinae itinere atque vesica relinqui posse, ostendit. Vid. FRANCISCI RONCALLI Exercitat. Med. Chirurg. de noua methodo extirpandi carunculas et curandi fistulas vrethrae. Brixiae MDCCXX.

Carunculae seu species fungosae carnis excrescere solent ab vsu s. ab abusu iniectionum oleosarum et balsamicarum. Hanc causam difficilioris excretionis vrinae subesse docet sanguis ad contactum cereorum ex pene effluens.

In cadauere hominis, qui hoc morbo, quo per longum tempus conflictatus fuerat, inuenit IOANNES CONRADVS BRVNNERVS nihil aliud, quam *in medio vrethrae insignem stricturam et coarctationem, veluti ex adustione, circa prostates mira cicatricum ex vlcerebus antiquis, inueteratis, nunc persanatis, facies fuit conspicua, et summa meatus angustia, quae catheterem vltiori progressu prohibuit.* In Ephem. N. C. Cent. I. Obs. XCVII. p. 200. et in alio homine ex Empyemate mortuo, qui viuus etiam eodem morbo vexatus fuerat, reperta fuit, hinc inde *mera angustia et coarctatio vrethrae, qualis in vasis umbilicalibus, post partum occallescentibus obtingere solet.* Vid. c. l. Obs. LXXI. p. 143. DIONIS in Chirurgia Demonstr. III. p. 271. se nunquam in corporibus carunculam, sed cicatricem et callum inuenisse asseuerat. Is vero etiam medicamentis rodentibus ad callum excidendum vtitur, quae mediante cereo admouere iubet. Haec vero medicamentorum genera interdum graues inflammationes mouisse mortemque attulisse probat SAVIARD Obs. 74. p. 324. Vid. plura lectu digna in Notis, quas DIONIS Libro adiecit G. DE LA FAYE p. 199. sq.

† Multo saepius in vrethra eorum, qui gonorrhoea maligna diu multumque afflicti, post mortem nihil alieni repertum esse, testatur MORGAGNI in Lib. de sedibus et causis morborum. In illis igitur interior tunica vrethrae debiliior et relaxata videtur subinde admisisse nimium humorum in vascula affluxum, et inde orto tumore effluxus lotii cohibitus

bitus. In eorum, qui succos acres et scorbutum in corpore alunt, vrethra omnis cellulositatis intumescit, si gonorrhoea laborant. Ab eadem causa, etiam sine abusu iectionum possunt existere vrethrae constrictio, carunculae, ulcera impura, callosa. Ceterum de natura, incommoda et curatione caruncularum multa scripserunt DE PEYRONIE et PETITVS in *Monum. Ac. R. Chir.* Vol. Quaedam etiam *Petr. Camper in Demonstrat. Anatom. pathologic.* Lib. II. qui simul eas in cadaveribus ab se nonquam repertas esse fatetur.

*** Hoc pluribus observationibus probant ANTONIVS BENI VOLI p. 19. et GIROLAMO MARINI in *Practica delle Operationi di Chirurgia Cap. IV. p. 58.*

* Vide *Glandularum harum Descriptionem COWPERI Tab. I. 5. Tab. II. G.* et huius iter a retenta materia ampliatur *Tab. III. H. et I.* Confer quae habet TERRANEVS de *glandulis vrethrae virilis p. 112. et additam iconem.*

** Haec defendit GARENGEOT *des Operations T. II. p. 21.*

*** Hoc propriis et aliorum Observationibus probat IOHANNES ADAMVS GENSELIVS in *Ephem. Nat. Cur. Cent. Obs. 84. p. 349.* cum quo sentit Celeb. ASTRUC de *mor. Venereo, Lib. III. Cap. IV. p. 310.*

††† Frequens causa vrinæ suppressae cernitur in tumore prostratae eorum, qui gonorrhoea virulenta aut laborant aut laborarunt. Intumuisse eam intelligimus, si digitus in anum datus tumorem eum percipit; praeterea homo sine nixibus micturandi compellitur ad desidendum, atque homo auctis nixibus effluxum vrinæ accelerare conatur, ea prorsus retinetur. Si in cavo vrethrae impedimentum quoddam est, vrinæ flumen aut nullum, aut exiguum, tenue, aut diuisum, aut non rectum sed obliquum et quod contortum esse solet. Vrethra explorari quoque potest specillo; id enim in loco impedito resistantiam offendit.

§. 1336.

Ab his observationibus vero noua medendi ratio ducenda fuit. Aliena sunt et vrinæ difficultates augent omnia acriora, quae, ore sumpta, vrinam morantur. Nam, et haec, et omnia, quae rodunt, aduruntque, in vrinæ iter, varia ratione, eum in finem demissa, vt putrem carnem ac carunculas exedant, pessima sunt, quae malum concitare possunt, et motum inflammatione, accendere. In vrinæ iter coniciantur

cerei minores, vel bacilla, quae ex carbaso, panno
 oleo tenuissimo, certa ratione contorto, fiunt, Gallis
ungies. Haec oportet, nec nimis plena esse, nec
 nimis tenuia, et parte sua extrema, paulo magis te-
 nata. Ea oleo vncta, in vrinae iter, intorquentur,
 in eo relinquuntur. Neceffe vero est, vt ab initio
 his bacillis tenuiora adhibeantur, post paulo ple-
 ora. Si vrinae iter adeo coarctatum est, vt illa de-
 mitti nulla ratione possint, non desistendum, sed res
 perienda est, adhibita chorda chelys ex animalis in-
 stino parata. Vbi tenuior intorqueri in vrinae iter
 potuit, post paulo plenior adhibenda est, et post ba-
 llum inferendum. His vero inungenda sunt medi-
 camenta lenia, adeps liquata, oleum, butyrum sine
 sale, quibus, si vlcus est, modice reprimentia adiici
 possunt, et variis misturis temperari. Haec vero in
 vrinae itinere contineri debent, id quod magis necessa-
 rium est, si illud valde angustum, callusque, qui ei in-
 creuit, durior est. His enim bacillis ea, quae se appo-
 terant, et comprimuntur, et molliuntur, vt humor
 possit transfluere. Homo, si vesica exoneranda est,
 scillitum debet recipere, et iterum vnguento illitum,
 adhibere, atque etiam illud fascia, quae ventrem cir-
 cumdedit, alligare*. Auxilio quoque est balneum, vt
 homo saepe in aqua calida, super herbas, quae molli-
 endi vim habent, desideat.

* Hanc curandi viam prius ingressus esse videtur Medicus,
 cuius *Observationes RIVERII Operibus adiectae sunt, Obs. 22.*
p. 695. Is vero bacillo ex plumbo vsus est, quo vrinae
 iter dilatavit. Bacilla plumbea illis cereis praefert ASTRUC-
 CIVS *c. l. Lib. III. C. IV. p. 320.* qui iubet, ab initio tenu-
 issima, mox pleniora, oleo illita, immittere, et sic viam
 aperire.

† Cereorum seu bacillorum seu candelarum vsu hodie nihil
 frequentius est, tum quod, si recte adhibentur, aegrotis
 multum auxilii affertur, tum vero etiam, quod nonnulli
 cereos arte arcana ab se parari gloriantur, eosque vendendo
 immensam nummorum vim corradunt congeruntque. Prae-
 cipua

cipua eorum utilitas spectat quidem vrethram, si a v
 intus impedita est, expediendam; possunt tamen et orifi
 um vesicae liberare ab obstruentibus calculis, grumis sa
 guinis, pituita, itemque ad latus reprimere venas vari
 fas, quas haemorrhoides vesicae vocant. Vice cathete
 fungi quodam modo possunt in vesicam usque propulsi
 si cauae sunt candelae. Gonorrhoeam malignam repressi
 stimulo suo reuocant. Parari autem magna diligentia
 debent, ne aut nimis crassae aut asperae aut in capite suo a
 teriori acutae pungentesque sint. Quamobrem non solu
 salina imbui chorda chelys ex intestino animalis parari
 debet sed in suo capite diligenter digitis dentibus
 comprimi ante applicationem, ut capitis illius ora acuta
 deleatur, fiatque laeue id et subrotundum. Materiam
 emplastica varia est, qua tela ex lino tenuis imbuitur.
 Si callus, si angustia, si effluxus impurus restituendus in v
 vrethrae est, emplastrum emolliens aptissimum est; si vlcer
 si carunculae, cera flaua et extractum saturni varia ratio
 remisceri possunt, ut cerae librae pondo adiciatur extract
 illius vel uncia dimidia, vel integra vel unciae duae qu
 tuorue. Acria, vix ipsa therebinthina, recte admiscetur
 quod vel mollissima candela aliquantum irritat vrethra
 intus sensu acuto pollentem. De vsu haec scire lice
 Non raro cereus tanquam corpus alienum, sanata callositate
 concitat effluxum mucis copiosioris, qui a purulento disce
 ni debet. Remoto cereo desinit ille. Prodest tum len
 purgatio alui iterata, vsus balnei frigidi, aqua mineral
 acidula. Quia ne mollior quidem cereus omni stimulo
 caret, nunquam longiori, quam opus, cereo vtendum. Ne
 cereus, noctu praecipue, gliscat in vesicam, prouidendum
 Itaque aut cubitum iturus educat ponatque, aut cerei ca
 put, quod foras spectat, filum sat longum atque tenax ha
 beat, quo possit certo retrahi; nam sola inflexio capitis
 illius casum grauem eum non satis tuto cauet. Cereu
 diutius retentus adhibitusque amittit vim medicinalen
 suam. Subinde nouis vtendum. Anteaquam cereus in
 vrethram datur, homo, si potest, vrinam reddat, ne ocyu
 retrahendus sit ceruus; nam recens immixtus hominem ac
 mingendum compellit, cui quidem stimulo non obsequen
 dum est; breui enim cessat. Si cerco reuocandus est efflu
 xus materiae malignae, vrinae reddendae difficultas primo
 augeri videtur, quoniam vlceris clausum tantisper tumidius
 fit; verum, effluxu reuocato, difficultas ea cessat. Vrethra
 subinde per horas, educto cereo, quiescat.

§. 1337.

Sunt alia quaedam, quae prohibent, quo minus
 vrina reddi possit. Id incidit grauidis, si intus a par
 tu,

aliter collocato, urinae iter comprimitur. Et haec illam curationem per fistulam argenteam desiderat. Nec difficile est huic vitio mederi in viris, si alius adstricta est, et rectum stercore duro plenum. Interim magni acerbique dolores, quibus ii excruciantur, quibus haemorrhoides ex inflammatione tument, extatis spasms, urinae iter praeccludunt. His ea auxilia opitulantur, quae aduersus hos tumores alibi proposui (1015. 1016). Etiam abscessus fiunt ex variis causis, in perinaeo et circa anum, cum quibus, nisi vetustas accesserit, magnus dolor grauisque inflammatio esse solet (990 ad 992). Casus asperior est, si tales abscessus viam in vesicam reperiunt, vt multum pus cum urina exeat. His pus euocandum est, obseruatis omnibus, quae supra (993 ad 996.) praecepi. In urea vero, si ex urinae difficultate periculum imminere videtur, etiam fistula argentea adhiberi potest.

ΚΑΘΗΤΗΡΙΣΜΟΣ.

§. 1338.

Si vero in his, aliisque, casibus necessarium est, manuum, et demissa in vesicam, argentea aeneae fistula, catheterem vocant, urinam emoliri, eum, qui curaturus est, oportet habere illarum fistularum plures, vt omni corpori, ampliori, minorique, aptae sint. Viris incuruae et longiores, foeminis vero rectae et breues sunt idoneae. Oportet eas laeues esse, neque nimis plenas, neque nimis tenues. Parte extrema, qua in vesicam inferuntur, clausae atque retusae, vtrinque vero ad latus perforatae sunt. Habent etiam ex eodem metallo filum, quod in eas coniicitur, vt, si forte se aliquid in fistula apposuerit, id eo possit emoueri.

Z 2 5

§. 1339.

§. 1339.

Alia genera fistularum sunt, quae iam olim PETRVS FRANCVS delineauit *. Extrema parte non vt priores, ad latera perforatae sunt, sed infra apertae. Nam incidere solet, vt in vrinae itinere, illa interior tunica, quod, vel laxata est, vel inflammata, intumescat, vtque ea, si illi catheteres demittuntur compellunturque, illis foraminibus recipiatur et grauiter offendatur. Igitur in his, a FRANCO excogitatis, extremo ori adaptata est glebula, quae illi argenteo filo, quod per fistulam traiectum fuit, ita ferruminata est, et accommodata, vt hanc claudat, atque vt fistulae extremum sit clausum, nullamque asperitatem habeat. Vbi hoc catheteris genus in vesicam demittendum est, adducitur illud argenteum filum cum sua glebula, et fistula clauditur. Vbi vero in vesicam yontum est, filum cum glebula per fistulam intro compellitur, vt vrina per hanc exire possit.

* Vid. *Traité des Hernies Chap. 31. p. 115.* GARENGEOT *des Instrumens T. I. C. VIII. Art. 3. p. 259. et fig. p. 278.*

† Si catheteres pluribus foraminibus minoribus perforati sunt, non adeo multus metus est, ne tunica interior vrethrae offendatur, maior vero, si illi vtrinque incisi sunt. De figuris catheterum docte exposuit atque varietates tres, scilicet catheterem Rauianum, Cheseldenianum, Scharpianum, pingi curauit PETRVS CAMPER l. c. Ea ab illis, qui vel catheteres in masculorum vesicam demittere vel calculi curationes perficere satagunt, legi vtiq̄ue debent. Paucis enim verbis comprehendendi non sic possunt, vt lector satis instruat.

§. 1340.

Etiam in illis catheteribus, vel fistulis, quae mulieribus aptatae sunt, aliquid fuit mutatum. Habent enim, quibus fuleus impressus est, super quem, si fistula in vesicam coniecta fuit, demitti potest stilus, vel etiam, si res cogit sectione vrinae iter aperire, scalpellus *.

* Vide Iconem in HEISTERI *Chirurgia Tab. 32. fig. 7. p. 1016.*

§. 1341.

Sine negotio in mulieribus, quibus urinae iter bre-
 ve rectiusque est, catheter in vesicam coniicitur. Hoc
 vero in viris, quibus id longius est et incuruum, non
 raro etiam intus ex inflammatione aliisque occasioni-
 bus (1335.) extumidum, vel coarctatum, plus difficul-
 tatis habet. Nam summum periculum est, si catheter
 prohibita vi promouetur, ne eo urinae iter, vel vesica,
 conuulnerentur, ex qua re grauis inflammatio atque
 gangraenae metus oriri potest. Haec catheterem de-
 mittendi ratio non nisi usu discitur, quare tirones se
 in hac re sedulo exercere, tam in demortuorum quam
 uiuentium corporibus, oportet, ut sibi exercitatione
 facilitatem pariant.

§. 1342.

Duae vero sunt catheterem demittendi rationes,
 quarum prior, quae non, nisi frequenti usu et exerci-
 tatione, addiscitur, maiorem securitatem praestat,
 quamuis altera minorem curanti difficultatem facere
 videatur. Qui priorem rationem ineunt, hominem
 supinum, super subsellium aut lectum, collocant, chi-
 rurgus altera manu colem masculi continet, altera fistu-
 lam, oleo perunctam, in urinae iter demittit, ita, ut
 huius pars gibbosior pubi hominis obuersa sit. Eam
 leniter premendo promouet, ubi vero ad vesicae cer-
 vicem ventum est, colem paulo magis super fistulam
 adducit, huius autem manubrium, quod iam perinaeo
 obuersum erat, ita flectit, et quasi in gyrum vertit,
 ut illud iam aduersus umbilicum sit, qua motione
 fistulae extremum in vesicam compellitur.

§. 1343.

Altera vero ratio curationis eiusmodi est. Collo-
 cato, ut dictum est, homine, fistula ita demittitur, ut
 eius manubrium umbilico admoueatur, et ut pars gibba
 peri-

perinaeo hominis obuersa sit. Quando, adducto etiam cole, ad vesicae ceruicem ventum est, fistula, simul cum cole antrorsum inclinata, in vesicam compellitur.

§. 1344.

Cum sic fistula in vesicam peruenit, educitur ex eodem filum, vel in altero genere, quod infra clausum est, promouetur cum filo glebula illa, ut vrina per fistulam effundi possit. Si vero, calculi inueniendi causa, catheter demissus fuit, ille curiosus agitandus est, ut calculus, vel tactu, vel etiam, si catheter eum pulsat, auribus percipi possit. Vbi euacuata fuit vrina, recipitur fistula, si vero res desiderat, ut illa relinquatur, demittenda est alia flexilis, ex filo argenteo intorto, singulari artificio fabricata, quae ventri media fascia alligatur.

† Catheteres flexiles, in vrethra relinquendos quidam parant ex tela sericea cerata, quae super chordam suo tempore remouendam conuoluitur, et filis ceratis circumductis in speciem fistulae formatur. THEDENIVS ex resina elastica, quam hodie repererunt et ita vocant, eos efformat. Aliquando accidit, ut, cathetere in vesicam immisso, nulla effluat vrina, quod foraminula eius sanguine spisso obturantur. Praestitum esse debet catheter, in cuius capite cochlea foemina est, et siphon fat magnus, cui est cochlear mas, quo educi ex vesica humor queat. Hunc apparatus video ab ALEXANDRO ZELLAI vocari, *Antlia aspirante* in singulari libello Italico, verso teutonice et inscripto: *Betrachtungen über das Verfahren den Urin aus der Blase zu ziehen, übersetzt von IOH. DAVID HOMBERG. Breslau 1775.*

PARACENTESIS VESICAE.

§. 1345.

Nonnunquam autem tantum mali subest, ut illud nec hac ratione vinci possit, sed necessarium sit, ut vrina exitum habeat, vesicam ferramento, extrinsecus aperire. Igitur, qui curaturi sunt, ceruicem vesicae incidunt scalpello ancipiti, eo loco, ubi plaga sit, si calcu-

calculus methodo, quam cum apparatu magno vocant, e qua infra dicam, eximendus est. In plagam coniungunt fistulam paulo pleniorē argentēam, quam taniū relinquunt, et ventri alligant, donec id, quod in urinae itinere inhaeserat, fuerit sublatum. Fistula commode panno serico cerato obuoluitur. Prae caeteris aptae sunt fistulae argentēae flexiles, vel plumbeae (1344).

§. 1346.

At vero, cum haec plaga non facile coire, et saepe locus, vel fistula, manere soleat, per quam humor detillat, quidam acu, seu ferramento, vtuntur, ei simili, quo aqua hydropicis emittitur (756), quod acutum fistulam, ex argento affabre accommodatam, habet.

Troicars) Neesse vero est, vt ferramentum et longius sit et paulo plenius. Id vero alia et ea parte demittitur, qua vesica aperitur ab iis, qui calculum sectione, quam lateralem vocant, promere solent, qui opportunior esse videtur, quod plaga facilius sanescit*, quem infra describam.

* Vt is, qui cutaturus est, scire possit, num ferramentum in vesicam peruenerit, DENYSIVS in *Obseru. Chirurg. de calculo Tab. XI.* illud murauit, et ita accommodauit, vt quamprimum cuspis in vesicam penetrauit, per fistulam argentēam, quae plura in suprema et infima parte foramina habet, vrina efferatur. Alii ferramento, seu acu vtuntur, cuius fistula fulcum habet. Nam interdum plaga amplianda est, et tunc super illum fulcum commode scalpellus demitti et vulnus incidi potest, donec satis pateat.

§. 1347.

Postquam autem ante aliquot annos, quidam supra pectinis ossa, vesicam incidere, et calculum ea ratione, quam olim PETRVS FRANCVS proposuerat, eximere iterum instituerunt, pluribus ille locus caeteris aptior visus fuit, qui ferramentum illi prorsus simile, quo aqua hydropicis euocatur, supra pectinis ossa, oblique, atque vesicae ceruicem versus, demittunt. Recta enim in-

seri

feri non debet, ne peritonaeum, quod supremæ vesicæ inhaerescit, conuulneretur. Etiam per hanc plagam euocatur vrina. Cum vero vulnus non facile sanescat et ex vrina, si per id effluit, mala vlcera in tunica illa cellulosa, quæ sub peritoneo est, nascantur, oportet hominem supinum cubare. Per naturale autem vrinæ iter, si id fieri potest, in vesicam demittenda est fistula vt per hanc vrina exeat. Rarius euenire poterit, vt in foemina vrinæ iter ita interclusum sit, atque id, quod se opposuit, aliter tolli nequeat. In eo vero casu hac ratione aperiri posset vesica. In viris magis tuto id fieri solet, inciso eo loco, per quem calculus sectione, vt vocant, laterali expellitur.

§. 1348.

Emissa vrina, et iis, quæ se intus opposuerunt, remotis, vulnus glutinandum est. Plurimum confert; si aeger iunctis et inter se deiunctis cruribus cubat, et si fistula in naturali vrinæ itinere relinquatur, vt per hanc vrina exeat.

† Punctio in perinaeo incerta, dolores mortemque affert; saepe enim non peruenitur in vesicam; et si eo peruentum fuerit, multus tamen dolor sequitur. Et vt fistula inferri queat, opus est dilatatione vulneris, ope sulci in fistula acus triquetrae reperiendi; in quo scalpellum chirurgus mouet, sic, vt fere chirurgia calculosi fiat. Nihilominus tamen LE DRAN eam rationem commendat in *consultations*. Vesicæ perforatio, quæ super ossa pectinis sit, plerumque non magis fida est; nam fistula acus triquetrae a vesica depleta deseritur, neque omnis vrina per fistulam eam effluere potest. A multis igitur iam praefertur ea ratio, quam FLVRANT inuenit et in *Miscellaneous chirurgicis* (*Melanges de Chirurgie par Mr. POUTEAU*) proposuit. Vesicam urina plenam et turgentem acu triquetra recurua, cui fistula argentea flexilis est, in Intestinum rectum immissa, pertundi iubet. Hoc ipsum facile fit, quia tali casu vesica admodum tumida in intestino illo digito explorantis chirurgi sese sponte offert. Si digitus laeuae manus in intestinum datus, maximae turgescen-tiae locum percepit, eo, non retracto, veluti duce vtitur chirurgus, quo acus triquetra vna cum sua fistula a manu dextra chirurgi ferri possit vsque ad eum maxime turgentem vesicæ

vesicae locum. Peritus, aut saltem sat intelligens, lector haud aegre videt, acus mucronem ipsius, dum infertur feramentum per anum et intestinum vsque ad locum illum vesicae, in fistula sua reconditum ideoque acum, quantum necesse fuerit, retractam esse debere, ne quid, quod volumus, laedatur. Quodsi igitur, ista prudentia adhibita, fistulae orificium cum vesicae locum attingit, id ei apprimitur, quo facto, acus ipsa a pollice audacter et sic protruditur, vt mucro eius atque paene eodem temporis momento fistula in vesicam penetret et tam longe quidem, vt lamina fistulae fere ani orificium attingat. Eo autem ipso tempore laminam fistulae manus sinistra proxime ano admouet atque apprimat, vt dextra acum ex fistula educere queat. Posteaquam vrina effluxit, fistula in vesica relinquitur, eiusque lamina splenis impositis contegitur, atque haec omnia fascia apte applicata, in loco suo retinentur. Ita fit, vt per fistulam tamdiu vrina exeat, vsque dum impedimenta in vrinæ itineribus reperiunda, sublata sint. Interea autem temporis propriis diuersisque remediis opus esse potest, de quibus iam non est agendum. Prioribus quidem temporibus fistulae orificium apertum esse, et vrinæ effluxum liberum permittere debet; postea vero, si causæ impediti per vrethram effluxus imminutæ videntur, illud epistomio ligneo obturari potest, ne stragula praeter necessitatem madentia incommodo sint. Nullo modo committendus est fistulae intemptius egressus ex vesica; ergo in alui depositione lamina fistulae digitis retineri debet. Acus huius triquetrae iconem delineauit etiam PETR. CAMPER Lib. cit.

SECTIO PERINAEI.

§. 1349.

Interdum in perinaeo ex inflammatione abscessus sunt, id quod accidere solet, si minor calculus ei loco inhaerescit partesque offendit, ac indies ex materia, quae ex vrina desidit, increscit, vel, id quod frequentissimum est, si gonorrhoea virulenta, sumtis medicamentis calidis, acrioribus, purgantibusque, vino, venere, agitata, vel reprimentibus cohibita fuit. Hoc si incidit, quod ex cognitis suppurationum notis sciri potest, ab initio diligentia adhibenda, vt auertatur inflammatio, cum tales abscessus difficilius ad sanitatem perueniant. Sanguis mittendus, alius ducenda est lotio.

lotionibus, et danda sunt omnia, quae aduersus inflammationem possunt. Si vero nihilominus tumor a suppurationem spectat, extrinsecus imponenda sunt quae molliunt, et pus maturant. Hoc vero incisionem a tumore mature euocandum, ne vlcus, quod intus exferpat, et in plures sinus diuidatur. Si inflammatio a calculo mota fuit, is euellendus est, caeteroquin verum vlcus purgandum, et obseruatis iis, de quibus protinus dicam, glutinandum est.

§. 1350.

Longe frequentius, in urinae itinere, ex abscessibus, qui intus rumpuntur, vlcera manent et fistulae quae etiam nascuntur, si aduersus illas, sic dictas, carunculas (1335) adhibita fuerint, adurentia medicamenta, vel aduersus gonorrhoeam, acriora. Etiam calli nascuntur, vel calculi inhaerescunt, qui urinae iter praeccludunt. Et haec res, si aliter succurri non potest, quandoque perinaei sectionem postulat. Ad hanc tamen nemo praecipuus properare debet, cum non pauca sint, quae curationi difficultatem facere possunt.

§. 1351.

Vbi urinae iter incidendum est, in id, si via patet prius conicitur catheter, qui sulcum habet, et super quem, etiam in calculi curatione, vesica inciditur. Si vero illud ferramentum demitti nequit, res scalpello agenda est, vel in eum locum, incisa prius cute, coniciendum est illud ferramentum, quo aqua hydropicis emittitur, seu acus triquetra, cuius fistula sulcum habet (1346). Super hunc enim, educto ferramento, scalpellus demitti, et plaga latius aperiri, potest.

§. 1352.

Cum via sic perfecta est, singulis vitiorum generibus propria curatio adhibenda est. Si calculus inhaeret.

t, eum oportet euellere. Si vlcera, aut fordida, aut tera, callosa, aut supercrescentia, in vrinae itinere sunt, vel, si aliquid durius et asperius ibi natum est, id, quod exulceratum est, circumpurgandum, durum vero tollendum, et, tum scalpello, tum medicamentis, tollendum est. Medicamenta melius vlceri admoventur, linteolum caesitium, cuius ora in fila resoluta est, mediante specillo, in plagam coniiicitur, et per glandis naturale foramen educitur. Linteolum enim, quod medicamento, ad exedendum callum purgandumque eius idoneo, illinitur, in vrinae itinere relinquitur, bis de die adducitur, vt pars nouo medicamento ta subeat. Inter medicamenta fere optima sunt: Unguentum Arcaei, cui aliquid mercurii dulcis adiicitur. Si autem vlcera, vel fistulae, in plures sinus diuidentur, necesse est, hos omnes incidi. Callus commo- scalpello praeciditur, vel exasperatur.

§. 1353.

Sunt aliae obseruationes necessariae. Vlcerata, quae, gonorrhoea, in vrinae itinere relinquuntur, interim tolluntur, si extrinsecus cuti mercurius, illaque compositio, quam Neapolitanam vocant, perinaeo illinitur. Si malo vetustas accessit, et vlcus callosum est, quae plures sinus, qui altius penetrant, habet, id nullam curationem recipit. Si vitium ex morbo venereo natum est, huic morbo ante omnia, et antequam locus inciditur, medendum est. Saepe incidit, vt inflammatio, quae perinaeum tenet, etiam in scrotum euocetur. Continuis illud incidi oportet, et vlcus, altius concisum, purgari. Nec magnum periculum est, si scrotum corrumpitur (134). Vbi non solum vrinae iter, etiam ceruix vesicae, maiori plaga, incidi debet, in hoc prius ferramentum compelli debet excauatum (ballis *Gorgeret*) et super hoc fistula plenior ex argen-

to, demitti. Interea autem lotiones ex decocto herdei, addita pauca aqua vulneraria, vel, si aliquid digendum est, adiecto melle cum rosa, in eam immitti possunt.

§. 1354.

Si incisa vesica fuit, omnia auxilia adhibenda sunt quae inflammationem auertere possunt. Sanguis in tunica detrahendus, abdomen oleo inungendum, et, tum huic, tum vulnere, adhibenda fomenta sunt. Aegri oportet ab omni fere cibo abstinere, potione autem non immodica, ex ptisana. Nam, si plus aequo bitur, vesica impletur, si nimis parum, vulnus vrinacri irritatur. Nec vulnus prius medicamentis indigentibus agitandum, aut callus scalpello exasperandum est, quam, ubi, leuata inflammatione, se suppuratum ostendit. Illi superdari debent ab initio linamenta sicca post vero balsamum ARCAEI. Si ulcera ac fistulae omnes incisae, dura autem in pus versa, fuerint, in fistula argentea, et linteolum etiam caesitium, si adhibitum fuit, recipi possunt, per naturale vero vrinacri iter, alia fistula, minus plena, seu catheter flexilis, vesicam demitti, et ibi relinqui, debet, ut vrinacri per hanc, non per plagam, exitus detur. Vulnus alendum est, glutinandumque, quod saepe difficilius curationem recipit, ita, ut nonnunquam, praecipue in corporibus siccioribus, gracilioribusque, fistula maneat. Necessarium est, ut aeger, et extentis, et iunctis, feminibus ac corporibus, iis etiam inter se fascia deuinctis, iaceat. Summa cura prouidendum est, ut vrina per argenteam fistulam quae semper in vesica relinquenda est, non per vulnus, destillet. Fascia vulnere idonea est, quae ventrem comprehendit, duas alias habenas, ei a tergo, ad similitudinem literae π assutas habens. Habena ad perinaeum, ubi vulnus, et quae ei imposita sunt, conteguntur et ab hoc ad ventrem ita dantur, ut dexterior finis

finis

inferior dextra, procedat, et vtraque cum alia, quae
 enter circumdatus est, deligetur. Hac fascia etiam,
 et id saepius dicendum sit, vtendum, si vesica propter
 calculum incisa fuit. Ne scrotum a destillante vrina
 irritetur, ea, quae per fistulam, in vesica relictam,
 fluit, vasculo excipi, ipsum vero scrotum panno se-
 co cerato contegendum, inuoluendumque est, et sus-
 tendendum *.

* Hanc medendi rationem, vt vanam, repudiavit ASTRUCIVS
 l. c. Lib. III. Cap. IV. p. 318. Addit enim, se nouisse plures,
 quibus, diu a Chirurgis excarnificatis, ex hac curatione,
 longe grauior *σπαραγγελα* fuerit relicta, etsi caeteroquin illa
 feliciter cesserit, et vulnere cicatrix inducta fuerit. Vrinae
 enim iter ex cicatrice multum coarctari, et fere intercludi.
 Sed illud, vt videtur auerti potest, si argentea, vel plumbea,
 fistula in vesica, relinquitur, donec omnia ad sanitatem per-
 uenerint, et, si etiam, post finitam curationem, illa bacilla,
 ex panno cerato, in vrinae iter coniciuntur, et in eo con-
 tinentur, quibus illud ampliatur. Pluribus exemplis hanc
 curandi rationem confirmauit supra laudatus COLOT l. c.
 Eam vero, neque omni tempore, neque in omni aetate, ne-
 que in omni corpore, neque etiam in omni vitio, experien-
 dam esse, quilibet videt. Interdum vero, vbi aliter homini
 succurri nequit, etiam temeraria medicina profuit.

FISTVLA PERINAEI.

§. 1355.

Quandoque in perinaeo fistulae relinquuntur, si ma-
 gna suppuratione, vel etiam gangraena, orta,
 multa exciderunt, vel, si necessarium fuit, plagam diu
 vitare, cum tardius purgari potuerit vesica et vrinae
 iter. Etiam id incidere solet, si maior calculus, inciso
 perinaeo euulsus, et vesicae ceruix maiori vi rupta, vel
 vulnere non idonea curetio adhibita fuit. In hoc casu
 grae vlceris concidendae et exasperandae, vulnus vero
 appositis medicamentis, quae carnem nutriunt (338),
 curandum est. Ad id vero necessarium est, vt aeger
 super extensis cruribus, feminibus inter se deligatis,

iaceat, et vt vrina, per fistulam, in vesica relicta
euocetur. Vbi orae vlceris purgatae fuerunt, et vul-
nus impletum, raro id deligari oportet. Si autem
fistula ex toto claudi nequit, opera danda est, vt coar-
gustetur. Si vero his curationibus prohiberi non pot-
est, quo minus per plagam vrina exeat, autores quae-
dam machinamenta inuenerunt, quibus vlcus fistulae
que comprimitur.

* Vide NVCKIVM fig. XI. HEISTERVM Tab. XXVI. fig. 10.

† De fistulis tum vesicae, tum perinaei animaduersiones non
nullas PETR. CAMPER l. c. collegit, quas legisse non po-
nitebit eos, qui illarum curationes in se suscipiunt. Idem
lingua sua vernacuta edidit. Animaduersiones in Hippe-
cratem, Celsum et Paulum de fistulis et prolapsu ani, quae
Germaniae superioris Chirurghi germanice versas legere po-
sunt. Inscriptus libellus est: *Abhandlungen etc. über die F-
steln und Vorfälle des Afters etc. von PETER CAMPER, Leip-
zig 1781.* Atque hae paucae chartae legi omnino debent.
Auctor enim medendi viam fistulis, qua linum in fistula
dederunt eoque et cute et fistula incisa est, multis laudibus
extollit. Praeterea et de ani prolapsu lectu digna proposui
quae, nisi sero demum mihi innotuissent, suis quaeque
cis adieoisssem.

VARIAE QVAE CALCVCLOSIS ADHIBENTVR, CVRATIONES.

*Monendus est Lector, omnia, quae ad variam calculosorum cura-
tionem, et huius historiam, attinent, deberi studio Doctissimi
Viri IUSTI GODOFREDI GÜNZII, Anat. et Chirur-
Prof. Publ. Extr. in hac Academia celeberrimi. De singula
benevolentia, quam mihi, hoc labore, praestitit, dicta sunt qua-
dam in Praefatione.*

§. 1356.

Corpora, calci similia, in omni fere corporis humani
parte, ex succis nostris concresecunt, veri calculi
ex lotio tantum, cum in rene, tum in vesica. Solent
autem ex hac tantum sectione eximi, si aegris aliter
succurri non potest, neque certae notae interitu
sunt*. Nam, qui renibus inhaerent, eos fini oportet
nit

i lumbos in tumorem attollant, in quo casu, vel ru-
) abscessu, vel inciso, educi debent **.

De generatione calculi renum et vesicae GÜNZIUS nihil dixit. Cuius interest, de eius causis bene scri-
 pta legere, is librum pathologicum GAVBII euoluat. Cura-
 tio calculosorum medicamentis intus sumendis calculos sol-
 ventibus incerta est, infida, fastidiosa plerumque. Nostra me-
 moria famosum fuit remedium, quod Magnae Britanniae
 Parlamentum quod vocant, magno pretio redemit a virgine,
 STEPHENS appellata; quod valde compositum atque mul-
 tiplex paulo post repudiatum fuit, adeo vt DE HAEN cal-
 culos ab eo generari posse crederet. Descriptioeem eius
 vid. in *Mercurie historique & politique Mens. Iul. an. 1739.*
 p. 97. vel in Tractatu singulari Anglica lingua scripto a IACOB
 KIRCKPATRICK, quem ad manus non habeo, sed versionem
 teutonicam Hamburgi 1739 editam et inscriptam: *Accu-
 rater Bericht von der Wirkung der Madame Johanna Ste-
 phens Blasensteins - Arzneyen, durch IACOB KIRKPATRIK.* De-
 ferta haec quidem via curandi duxit ad alias. Intellexere
 enim, alcalina medicamenta posse proficua esse; alii igitur
 sapone, alii aqua calcis viuae concharum vstarum, vel intus
 sumenda vel in vesicam iniecta vsi sunt; quae prodesse pos-
 sunt; si caussa calculi acido-mucosis alimentis tribuenda.
 Testas quorum calcinatas patres nostri dudum adhibuere,
 Thermarum Carolinarum aquas etiam laudant, quae tamen
 omittendae, si calculus asper vrinam reddit cruentam aut
 dolores sequuntur, aut signa vlcera sunt. Quidam spiri-
 dus acidus minerales, Elixir acidum Dippelii soluere ter-
 ram calculi alcalinam posse iudicarunt, ea igitur praebitis
 exiguis repetito dederunt. Nostra aetate nonnulli plan-
 tae, quae vna vsi vocatur, multum tribuerunt. Quae
 quidem in laxis corporibus calculum soluere non posse, loco
 tamen mouere, et vlcerebus prodesse posse videtur. Duriores
 calculi a nulla medicina intus sumta mutantur.

Calculus ex iis morbis est, qui, cum omnes homines eorum
 in se causam habeant, et perpetuo alant, sine dubio nullo
 non tempore cogniti fuerunt. Per ardua esse debet et an-
 cept, omnis Chirurgia, quae hoc morbo laborantibus adhi-
 betur. Tamen et nullum malum est, cum quo acerbior dol-
 or coniunctus sit, quodque, longius trahendo, hominem
 quotidie iugulet. Et haec effecisse videntur, vt, antiquissi-
 mis etiam temporibus, calculosi non dubitarunt, se crudeli
 et valde ancipiti curationi subiicere. Nemo ignorat, HIP-
 POCRATIS aetate inuentos fuisse, qui audebant calculum e
 vesica euellere, et aegros a certissima aliter morte liberare.
 Is enim et medicae et chirurgicae artis parens discipulos
 iureiurando obstrinxit, vt a calculosorum curatione abstine-

rent. Debebant autem viris in hac re exercitatis relinquere. Quod multi interpretati sunt, ac si HIPPOCRATES letificam, aut crudelem, et ab humanitate alienam, habuisset. Posse etiam hoc per AVINZOARIS verba confirmari, qui calculi sectionem, tam turpem rem, et abominabilem miseramque, esse dixit, ut non tantum non exerceri, sed ne adspicere quidem, ab honorato viro debeat. Vid. IO. HENR. MEIBOMIVS in *Comment. ad iusiur. Hippocr.* p. 162. Arabes irreligiosum habebant naturalia intueri, a quo Graeci alienissimum fuerunt. Alia vero letalitaris ratio est, quam HIPPOCRATE putauerit cum calculi sectione coniunctam esse. Nam in *Aph. 18. Lib. VI.* ait: *κύστιν διακοπέντι θανάτωδες*, vesicam con- vulneratam habere, mortem affert, qui Aphorismus ex *Lib. I. de morbis* desumptus est. Sed quid clarius est hoc, HIPPOCRATEM in *Iureiurando* non ad interitus periculum respexisse, quod cum vesicae laesione coniunctum sit, verum ad difficultatem curationis. Nimirum addit, debere ipsam intermitteri, qui omne studium in ipsa exercenda posuerint. Quo videtur discipulos monere voluisse, nolint hanc ancipitem Chirurgiam temere suscipere, sed debeant sibi eam artem longa exercitatione comparare. Conf. IOH. HENR. MEIBOMIVS *loc. cit. Cap. XVI. p. 153. seqq.* et aptissima et interpretatio, quam dedit LAVREMBERGIVS in *Porticu Aesculap. Cap. 9.* Existimat enim in Coorum republica ministros aliquot Medicorum publice constitutos fuisse, qui calculi curationem perficerent. Itaque HIPPOCRATEM voluisse medentes deberent his ministris, suis publice constitutis ex conductis, eam faciendam relinquere. Veteres autem existimasse videntur, in ea curatione, quam artifices calculosis adhibebant, urinae iter, carneamque vesicae partem, patefieri, non corpus vesicae, quod putabant membraneum esse. Vid. CELSVS *Lib. VII. Cap. XXVI.* et *Auctor Isagog. Cap. XVIII.* Ex quo patet, quomodo accipi debeant, quae HIPPOCRATES de letifero vesicae vulnere habet. Etsi ea sic quoque interpretari licet, ut, HIPPOCRATEM, credamus, neminem vidisse, qui ex vulnere vesicae servatus sit, aut voluisse, ut plurimum eos decedere, qui vesicam percussam habeant. Recentiores vero viderunt, ac frequenti observatione confirmatum est, non semper mortem sequi, si vesica vulnus accepit. Vide supra §. 679. Praeter ibi citatos auctores, observationes de perlanatis, grauioribus praecipue, vesicae vulneribus habent FRANC. ROSSETVS in *Part. Caes. Affert. Historiol.* p. 256. seqq. Par. MDXC. C. STALPART VAN DER WIEL *Cent. I. Obs. LXXXI.* et, quos ibi citat, DIONIS in *Cours des Oper. Demonstr. III.* p. 243. Ed. MDCCXL. Amyandus apud DVGLASS. in *Lithotom.* p. 42. FRANC. COLOT. in *Tr. de l' Operation de la taille* p. 48. seqq. et alii permulti. Quis autem dixerit, qua curandi via illi Medici vsi sint, qui HIPPOCRATIS aetate, calculosorum curationes

curaciones perficiebant? Non improbable est, eam viam tenuisse, quae a CELSO patefacta fuit. Est enim, quod quam maxime antiquitatem probat, simplicissima. Post HIPPOCRATEM, nullus ex medendi artis scriptoribus de calculi curatione quaedam proposuit, aut videtur in hac Chirurgia egregie versatus fuisse, praeter AMMONIVM, quem CELSVS scribit Lib. VII. Cap. XXVI. eo nomine λιθότομον cognominatum fuisse, quod ferramentum repererit, calculo maiori in vesica findendo aptum. Est autem probabile, AMMONIVM non alio modo, quam, qui a CELSO propositus est, viam ad vesicam aperuisse. Eandem viam etiam MEGEM tenuisse, qui iunior AMMONIO fuit, et Romae vixit, CELSVS in Praef. ad Lib. VII. ex eodem CELSO Cap. XXVI. Lib. VII. planum est. Docet enim, quale ferramentum excogitauerit ad calculum spinosum eximendum; quanto magis indicasset, quam curationem calculosis in vniuersum adhibuerit, si diuersa fuisset a Celsica? Calculum vero sectione curare non infrequens res fuisse videtur, cum HEROPHILI, tum quoque CELSI, atque GALENI, aetate. Ut enim hoc omittam, quod GALENVS, vel qui alius Auctor est, in *Isagog. Cap. XVIII.* memorat, ferramentum, quo ad explorandum calculum vesicae utimur, ab ERASISTRATO κεδυρης nominatum fuisse, FLORVS in *Epit. Liu. Lib. LV.* ait: Alexandri filium, regem Syriae, decem annorum puerum, occisum fuisse corruptis Medicis, qui eum calculi dolore consumi, ad populum mentiti, secauerunt. GALENVS autem cum in *Isagog. l. c.* tum in *Comment. ad Aph. 18. Lib. VI. Hippocratis.* ac praecipue HELIODORVS apud GALENVM de *Fasciis C. XVI.* de hac Chirurgia, tamquam vulgo nota, scripserunt. CELSVM igitur, qui *loc. cit.* primus ex veteribus, quorum nempe scripta ad nos peruenerunt, quae curatio calculosis adhiberi debeat, longa oratione exposuit, non, quam ipse repererit, declarasse, verisimile est, sed quae fortassis iam inde ab HIPPOCRATIS aetate perfecta fuit. Qui, a CELSI vsque ad PAVLI AEGINETAE tempora, in medendi arte inclaruerunt, si a GALENO recedas, etsi de calculosis aliqua, de curatione tamen nihil, dixerunt. PAVLVS vero in omnibus CELSVM secutus est. Vid. *Lib. VI. Cap. LX.* Neque Arabes Medici ab hac via deflexerunt, quod ex AVINCENNA *Lib. III. Fen. XVIII. Cap. VII.* et ALBVCASI *Part. II. Cap. LX. et LXI.* disci potest. ALBVCASIS tamen aliquid mutasse dicitur, quod ad latus natis sinistrae, et in feminis, ad radicem coxae, voluit plagam fieri. Fortassis vero hic locus idem fuerit, quem CELSVS imam sinistriorem oram dixit, et sub qua virgini incidere sic iussit, vt plaga transversa sit. *loc. cit.* ALBVCASIS etiam scalpelli non ancipitis iconem dedit, quod hodie plerique credunt ab ipso repertum esse, et parum ab eo diuersam, quo CHESELDENVS utitur. Plurium Medicorum,

dicorum, qui inter Arabes, in manu medendi arte, praeclare versati sint, memoria intercidit. Neque inter eos, qui Saeculis XIII. XIII. et XV. in Italia et Gallia hanc artem exercuerunt, aliquis esse dicitur, qui de calculosorum curatione dignum quid memoria proposuerit, praeter GVIDONEM, qui a CELSO monstratam, neglectamque eo tempore, viam quasi iterum aperuerit. *Tract. VI. Doctr. II. Cap. VII.* Factum est, ut, quia plerique, quod ea aetate frequentissimum fuit, a CELSI lectione abhorrebant, calculosorum curatio, qualem GVIDO proposuit, *Guidoniana* nominaretur. Eam tamen ipse sine dubio non perfecit. Dicit autem, quomodo fieri debeat secundum BRVNVM, THEODORICVM, ROLANDVM, ROGERIVM, aliosque Magistros. Hi ipsi, si a ROGERIO secesseris, aequae ample, ac GVIDO, de calculi sectione dixerunt. Haec veterum curatio, apparatus parui nomen accepit, paulo post, quam IOANNES DE ROMANIS aliam inuenerat, cui, ob ferramentorum numerum, apparatus magni nomen impositum fuit; quasi solis ferramenti differrent. CELSVS eam voluit in eo tantum corpore experiendam esse; quod iam nouem annos, nondum quatuordecim excessit. Et nemo, praeter audacissimos homines, vel nebulones aliquot, inuentus est, qui ausus sit, eam curationem adultis adhibere; non, quod non possit, sed, quod non tuto possit. Praeterito saeculo circa A. MDCLXIII. homo, aliquis in Gallia exstitit, RAOUX nomine, qui se dicebat hac via, quae, quod paucissimis ferramenti perficitur, minus, quam illa, quae cum magno apparatu est, terrere debet, cum pueros tutius curare, tum ex adultorum etiam vesica, calculum euellere posse. Burdigala Lutetiam venit, ut calculosos ibi curaret. Deprehensus autem fuit, in puerorum curatione, non plus praestare posse, quam, qui ex Chirurgis, cum minore ferramentorum apparatu, calculum euellebant. Adultos etiam plerisque ita secuit, ut vesicam non aperiret. Habebat autem tam expeditum manuum usum, ut facile calculum supponeret, quod, ubi vidit aliquando cognitum fuisse, fuga sibi consuluit. Vid. de MINGELOVZEAUX *Comment. sur la Chirurgie de GHAULIAC T. II. p. 739. sqq. Burdig. MDCLXIII.* CAROLVS DRELINCVRTIVS in *Legende du Gascon. Paris. MDCLXV. FRANC. COLOT. l. c. pag. 28. seqq.* FRANC. TOLET in *Tr. de la Lithotomie p. 146. seq. Paris. MDCCVIII.* Nostra aetate paucissimi medentium sunt, qui hac via perfecta, vel pueros tuto a calculo liberari posse, existimant. Est autem princeps GIROLAMO MARINI, qui imperitiae accusat, quicumque tenerae aetatis pueris a IOANNE DE ROMANIS propositam curationem adhibere velint. In *Pratica delle principali operazioni di Chirurgia Cap. XI.* Alia argumenta, quibus utilitas huius curationis confirmari posset, adducta sunt a Cel. HEISTERO in

in *Instit. Chirurg.* p. 902. et 979. Vid. etiam DENYSIVS in *Obseru. Chirurg. de Calculo.* p. 95. Si a sectione calculi recedamus, qui in itinere vrinae haeret, vnicus casus est, in quo eam, cum pueris, tum adultis, adhiberi oportet. Est autem is casus, si calculus collo vesicae ita insidet, vt perinaeum in tumorem attollat. G. DE LA FAYE in *Notis ad Dionisii Chirurg.* p. 221. Huic curationi tum demum nomen parui apparatus (*petit appareil*) impositum fuit, vbi, prout supra dictum est, alia a IOANNE DE ROMANIS reperia fuerat, quam magnum apparatus (*le grand appareil*) nominabant, propter ferramentorum numerum, quibus perficitur. Haecenus a plerisque creditum fuit, laudem huius inuentionis Italis, ac sigillatim IOANNI DE ROMANIS, deberi. Nuperrime autem hanc ipsi gloriam detrahere, et suae genti tribuere, voluit, leuissima coniectura ductus, qui originem Artis Chirurgicae in Gallia exposuit in Libro, qui inscribitur: *Recherches critiques & historiques sur l'Origine, sur les divers états & sur les progrès de la Chirurgie en France.* Paris. MDCCXLIV. p. 258. seqq. Vult autem latronem illum, cuius historiam, praeter alios permultos, AMBROSIVS PARAEVS habet *Lib. XXIV. C. XIX.* et cui haecenus fere creditum fuit, calculum ex renibus extractum fuisse, vesicae calculo laborasse. Esse vero hunc hominem a GERMANO quodam COLOTO liberatum, qui ipsi eandem curationem adhibuerit, quae vulgo *Mariana* nominetur: Puto equidem nihil magis his opinionibus de COLOTI curatione repugnare, quam quod FRANCISCVS COLOTVS ipse, qui vltimus ex ea familia fuit, gloriam inuentionis eius curationis ad IOANNEM DE ROMANIS refert *loc. cit. pag. 20. 64.* IOANNES DE ROMANIS, qui Patria Cremonensis de Casali maiori erat, artem suam Romae exercuit. Vid. MARIANVS SANCTVS in *libello aureo de lapide ex vesica per sectionem extrahendo. Cap. XVIII.* et IOANNES ipse in Epistola ad MARIANVM, [quae ad calcem huius libelli est. Nihil ipse de hac noua curandi via scripsit, sed fuit ipsa a discipulo eius MARIANO SANCTO, Baroli in Appulia nato, in libello iam allegato, aperta. Tamen ex hoc etiam libello non apparet, quo tempore IOANNES hanc viam repererit. Alii initio Saeculi XVI. factum fuisse dicunt, alii MDXXV. vt COLOTVS *loc. cit. p. 64.* plerique circa an. MDXX. DVGLASSO probabile visum est, An. MD. propius id factum esse, quam An. MDXX. et MARIANI libellum, non, vt vulgo putatur, *Venet. MDXXXV.* sed MDXXIII. in lucem prodiisse. MARINVS, qui Medicae Artis Doctor fuit, viuo IOANNE, suum libellum edidit, in quo aliquot in locis fatetur, se esse in hanc curandi viam a IOANNE ductum. Tamen factum est, vt non a IOANNE, qui reperit, nomen acciperet, sed a MARIANO, qui descripsit, et fortassis ornauit, MARIANA vocaretur. Nomen

vero magni apparatus a ferramentorum numero habet. CELSI curatio, praeter scalpellum, solo vnco, vel etiam interdum digito, perficitur, quo calculum promimus. Contra in MARIANA adhibebantur olim, praeter scalpellum, specilla incurua, quae sulcum in longum ductum habent, et vulgo itineraria, vel fistulae, nominantur, exploratorium, seu aliud specillum rectum, ductores duo, aperiens, seu dilatatorium, forceps, specillum globulo instructum (*Bouton*), quod MARIANVS verriculum dixit, cochlear, et interdum peculiare ferramentum, quod MARIANVS duo latera nominauit. Praeter haec omnia, loco forcipis, saepe vnco dentato vsi sunt. Putant omnes, si a FALCONETO recedimus, hanc MARIANI curationem, praeter hoc quod ferramentis, loco etiam sectionis, quam maxime a CELSI curandi via differre. De qua re commodior dicendi locus erit, vbi ad lateralem sectionem, peruenerimus. Exequamur iam breuiter MARIANAE historiam. Inter MARIANI discipulos Romanus aliquis Chirurgus fuit, OCTAVIANVS DE VILLA nominatus. Nam hunc solum a MARIANO artem calculosos curandi accepisse, nullo argumento probari potest. Ab hoc demum Gallo-Franci Chirurgi eam acceperunt, etsi fortassis et Italos eandem docuerit, ex quibus NVRSINOS, qui scilicet herniarum curatione excellebant, hanc curationem per Europam sparsisse, IO. RIOLANVS Filius et CAMILLVS FALCONETVS, nescio, qua auctoritate, affirmant, ille in *Enchirid. Anat. Pathol. Lib. II. C. XXXI.* hic in *Quaest. an educendo calculo, caeteris antefereendus apparatus lateralis?* p. 6. Ille autem OCTAVIANVS, cum saepius Parisios euocaretur, quia per Trefnel, oppidulum prope Tricassium, iterum facere debebat, artem suam dicitur cum LAURENTIO COLOTO communicasse, qui, etsi Medicus erat, tamen manu etiam medendi artem exercebat. Ab eo tempore, vt Medicam artem olim AESCVLAPII, sic calculi curationem COLOTI, familiae, saltem in Gallia, propriam mansisse. Vid. FRANC. COLOT *l. c. pag. 66. seqq.* COLOTVS hanc ab OCTAVIANO acceptam artem, tanto cum dexteritate, exercebat, et tam prosperos etiam successus habebat, vt Henricus II. Rex ipsum Lithotomum Regium constitueret, quod A. MDLVI. factum est. Quem titulum COLOTI seruarunt vsque ad FRANC. COLOTVM, qui vltimus ex ea familia fuit. Huius loco TOLETVS Lithotomus Regius factus est. Obiit Anno MDCCVI. et egregias obseruationes de calculi, aliorumque morborum vesicae, curatione fecit, quarum libellus An. MDCCXXVII. *Parisis* prodiiit. In hoc legi potest breuis historia COLOTORVM p. 67. *seqq.* Plura tamen de COLOTIS lithotomis habentur apud PAREVM *L. XVI. C. XLVII. et L. XXIII. C. XVIII.* GUIDON. PATIN *Lettres choisies Tom. I. p. 284. 335. 372. Tom. II. p. 107. 248. Tom. III. p. 339. Nouuell. Lett. Tom. II. p. 213. 231.*

314. *Recherch. sur l'Orig. de la Chirurg. loc. cit.* Vid. etiam IO. VAN HORNE *Microtechnie* p. 451. *Lips.* MDCCVII. A COLOTIS auxilium petiit, quicumque fere et in Gallia, et extra eam calculo vesicae laborabat. Et probabiliter ad hos etiam pertinet, quod de COLET aliquo apud GROENEVELTVM in *Diff. Lithol.* p. 53. Ed. MDCLXXXVII. habetur, nisi forte TOLETVM voluerit, cuius eo iam tempore aliquod nomen erat. Item, quod de CALLOT quodam apud TOLETVM *l. c. pag.* 157. et apud TITSINGH in *Heelkundige Verhandeling over den Steen en het Steensnyden* p. 95. *Amst.* MDCCXXI. legitur. PHILIPPVS COLOT, auus FRANCISCI, duos sibi Chirurcos adiunxit, RESTITVTVM GYRALTVM, et SEVERINVM PINAEVM, quorum hic Regis iussu, decem alios Chirurcos illam calculosis medendi artem docuit. FRANCISCVS autem COLOTVS ait, neque hoc, neque, quod Nosocomiorum Parisiensium Chirurghi COLOTOS in his aedibus viderint calculosos curare, hanc vim habuisse, vt *Mariana* curandi via plane aperiretur *l. c. p.* 72. *seqq.* Etsi vero COLOTI secreta artis non aperiebant, tamen iam inde a medio sacculo decimo sexto in Gallia Chirurghi fuerunt, qui, CELSI via relicta, ad *Marianam* transibant, vel ex parte etiam, aliam reperiabant, quae ad *Marianam* accedere videbatur; siue ab OCTAVIANO, vel alio quodam MARIANI discipulo, instructi fuerint, siue didicerint ex MARIANI libello. Exemplo potissimum PAREVS esse potest, qui hanc curandi rationem satis accurate exposuit *Lib. XVI. Cap. XLII. seqq.* atque perfecisse etiam videtur. Vere enim a se perfectam esse, nullibi ab ipso propositum esse inuenio. Laudem vero dexterrimorum Chirurgorum sibi compararunt, qui *Marianam* curandi viam ingressi sunt, ex superioris seculi Chirurgis Gallo-Francis IOANNES BONNET, FRANCISCVS THEVENIN, RVFFINVS, *Pater et Filius*, IACOBVS HARAN, IONNOT, GOVINVS et pauci alii. Vid. DEVAUX in *Ind. funer.* GUIDO PATIN *Lettr. Nouell. Tom. II.* p. 63. 213. *seq.* TOLET *l. c. Praef.* et p. 33. 155. 179. Nostra aetate plurimi ex Gallo-Francis Chirurgis, qui calculosos curant, hanc potissimum Chirurgiam exercent, quae cum magno apparatu fit. Extra Galliam paucissimi Chirurghi fuerunt, vel nunc etiam sunt, qui *Marianam* curationem ita calculosis adhibuerunt, vt famam sibi aliquam parerent. Exposita vero fuit, idque primo loco a Germano homine GVALTER. HERM. RYFF in libello, quem Germanice scripsit, *de calculi renum ac vesicae curatione Arg. MDXLIII.* 4. deinde a GOVRMELENO *Operat. Lib. II.* p. 178. *seq.* PAREO *loc. cit.* HILDANO in *Lib. de Lithotomia Vesicae Basl. MDCXXVIII.* 4. qui liber in Operibus multo auctior habetur. IOSEPHO COVILLARD in *Chirurg. Operateur L. II. Sect. I. Chap. X.* IOANNE GROENEVELT in *loc. cit.* DE LANAY in *Dissert. sur les maladies et sur les Operations de la pierre. Paris. MDCC.* TOLETO

l. c. ALGHISI in *Litotomia ovvero del cavar la pietra, in Firenze, MDCCVII*. LE DRAN in libro, quem inscripsit: *Parallele des differentes manieres de tirer la pierre hors de la vessie*. Par MDCCXXX. et aliis nonnullis, qui de Operationibus Chirurgicis scripserunt, maxime DIONISIO, GARRENGEOTO, et HEISTERO. Affirmare nolo, omnes, quos hactenus dixi, *Marianam* curationem, vel exercuisse, vel descripsisse, plane eam, quam MARIANVS, viam ingressos fuisse. Sufficit, vesicam sub ossibus pubis patefecisse, et loco calculi, super quo, medio digito, ad perinaeum adducto, olim secabant, itinerario, aliisque ferramentis, vsos esse, quae, vt magnus apparatus esset, efficiebant. Nam in hoc credebant *Marianam* curationem consistere. Hac aetate iam factum est, vt medentium plures scalpello ancipiti vtantur et ductore canaliculato. (*Gorgeret*). Super hoc non dilatatorium, sed indicem potius dextrae manus, ita demittunt, vt, eum lente promouendo, collum vesicae aperiant. Calculo euulso, plures etiam fistulam, praecipue flexilem, plagae imponunt, quo, quod e calculo, vel arena, in vesica supererat, commode effluere possit. Praeter haec recentioribus hoc potissimum laudi dandum est, quod de concinne magis et ad curationem tuto perficiendam aptioribus parandis, ferramentis solliciti fuerunt, quod satis patet, si icones apud PAREVM cum illis apud TOLETVM compares. Nuper vero LE DRAN, cum in modo ligandi aegrum, tum in scalpelli figura aliqua, immutauit. Vtitur autem scalpello acutiore reliquis, et cuius alter margo, siquidem anceps est, rectus est, l. c. *Tab. III. Fig. 4. et p. 55*. Ad haec, si maior calculus sit, quam, vt promi post primam sectionem, siue metu magnae ruptionis ac lacerationis partium, non possit, dilatare priorem plagam a latere iubet. Excogitauit etiam ad hanc sectionem faciendam nouum scalpellum, cum specillo sulcato, et ductorem canaliculatum, qui in dorso sulcum in longum ductum habet. Vid. *Obseru. nostras de Calcul. curandi viis pag. 69. seqq. et Tab. I*. Nouissime tamen et in his denuo aliqua mutasse videtur. Vid. LE DRAN *Operat. de Chirurg. p. 304. Par. MDCCXLII*. Iam olim tamen hanc plagae dilatationem proposuit et cultellum curuum ad eum finem reperit TOLETVS l. c. p. 115. *seq.* Conf. etiam DE LAUNAY l. c. p. 105. ALGHISI l. c. p. 81. et SCHAEFER in *Differt. de variis lithotom. gener. pag. 21. Argentor. MDCCXXIII*. Reliqui fere omnes *Marianam* curationem ita perficiunt, vt infra docebitur. Ad hanc calculosorum curationem ea pertinet, quam PETRVS FRANCVS primum descripsit *loc. cit. Cap. XXXIII*. et quae propterea ab HILDANO *loc. cit. Cap. XVI*. et GROENEVLFLO l. c. p. 52. *Franconiana* nominatur. Est autem haec. Plaga facta, si calculus in eam incidit, vno extrahendus est, -si vero non, turunda immitti potest, qua

vulnus

vulnus per aliquot dies apertum seruetur, ex quo deinde calculus vel sponte exit, vel facile eximitur. Post FRANGONEVM proposuit hanc curationem DELEAVSON *l. c. Cap. X.* et praecipue HILDANVS *l. c.* qui eam vehementer laudat. Laudarunt etiam, idoneisque exemplis eius utilitatem comprobarunt FR. COLOT *l. c. p. 182. seqq.* et TOLET *l. c. Cap. XX.* sic tamen, vt indicarent, raro accidere, vt hanc curationem adhiberi oporteat. Alia calculum curandi via est, quam vulgo apparatus altum (*le haut appareil*) nominant. In hac enim calculus euellitur, vesica super ossibus pubis patefacta. Etiam casu a PETRO FRANCONI reperta est, quare a plerisque *Methodus Franconica* appellatur, ab aliis apparatus vel sectio hypogastrica. Refert autem PETRVS FRANCO *l. c. p. 139.* accidisse sibi aliquando, annum enim non addit, et falli adeo videntur, qui An. MDLX. ponunt, vt, cum infanti bimulo CELSI curationem adhibuisset, non posset calculum, qui nimis magnus esset, protrahere. Quare, ne sibi exprobrari posset, nesciuisse calculum euellere, digitis sinistrae manus, quos in anum miserit, se calculum sustulisse, dumque minister imum ventrem, proxime sub umbilico, compresserit, vt calculus super ossibus pubis prominere, abdomen cum vesica super calculo incidisse, quem feliciter extraxerit, et vulnus sanauerit. Tamen FRANCO medentes monet, ne, quod ipse coactus fecerit, imitentur. HIPPOCRATIS enim auctoritate obsecutus, existimabat, vulnera, quae corpori vesicae infligantur, mortem afferre. Primus probabiliter post FRANGONEM hanc Chirurgiam proposuit et laudauit, ac nomen *haut appareil* dedit ROSSETVS in libro, quem inscripsit *l'Enfantement Césarien pag. 77.* et qui prodit *Paris. MDLXXXI. 8.* Iterum eandem proposuit, et tres perficiendi modos adiecit in libro *Part. Caesar. Assert. Historiol. inscripto p. 266. seqq.* Correxerit autem eam, praecipue in hoc, quod vesicam non super calculo aperire docuit, contra iussit vesicam siue lotio repleti sinere, siue liquorem idoneum immittere, quo se super ossibus pubis, tumore aliquo, prodens, tuto incidi possit. Et non solum ipse experimenta in mortuorum hominum corporibus cepit, p. 266. verum etiam viuo adhibitae ab aliquo curationis exemplum habet, p. 282. quod adeo primum eorum omnium fuerit, quae de illa curatione, consulto instituta, habentur. Post ROSSETVM, mentionem huius curandi viae fecerunt HILDANVS *loc. cit.* primum, vt reiceret, deinde, vt laudaret, RIOLANVS in *Anthropogr. L. II. C. XXVIII.* et in *Animadu. in Veslingium*, GROENEVELTVS *loc. cit.* BARBETTE in *Chirurg. C. XXVI.* TOLETVS *loc. cit. Chap. XV. p. 137.* DIONIS *loc. cit. Demonstr. III. p. 230. et alii.* Maiori studio eandem olim laudauit, et Chirugos ad eam exercendam excitare voluit *Parisiensis Medicus*, NICOLAVS PIETREVS.

In schola enim Medicorum *An. MDCXXXV.* quaestionem proposuit: *An ad extrahendum calculum dissecanda ad pubem vesica?* Haec dissertatiuncula, quod inter rarissimos libellos est, iterum impressa fuit in DOUGLASSI *Lithotom. Douglass. pag. 121. Lond. MDCCXXIII.* et in CHESELDENS *Treatise on the High Operat. p. 141. Lond. MDCCXXIII.* Conf. de hac dissertatiuncula GUID. PATIN. in *Lettres choisies Tom. I. XX. p. 61.* Cum PATINVS scribat, PIETREVM hanc curationem pluribus et viris et feminis adhibendam curasse, probabilia utique sunt, quae de BONNETO, Parisiensi Lithotomo, habentur apud TOLETVM *loc. cit. p. 139.* et DIONIS. *loc. cit. p. 230.* et, qui *An. MDCLI.* obiit. vid. DEVAUX *c. l.* Confer tamen PATINVS in Epist. ad BARTHOLINVM, quae est inter *Bartholinianas XX. Cent. III.* GROENEVELTVS etiam se coactum hanc curationem aliquando calculoso adhibuisse memorat *l. c. p. 152. Edit. Lond. MDCCX.* DIONIS, etsi descriptionem dedit curationis, quam non tentavit, eam tamen perficiendi talem modum proposuit, qualis fere a DOUGLASSO etiam adhibitus fuit. Non dubitavit quoque eam reliquis calculum curandi viis praeferre, *l. c. p. 231. seqq.* Ante DIONISIVM experiri eam SOLINGENIVS sic voluit, ut vesica non liquore idoneo, verum aere immisso, distenderetur. *Chirurg. Part. III. Cap. XX. Circa An. MDCC.* COLOTVS a Magistratu Parisiensi iussus est, urgente fortassis FAGONIO, vid. DIONIS *l. c.* experimenta in cadaueribus instituere. Vid. FR. COLOTVS *l. c. p. 43. seqq.* et *Auctor. Praef. ad COLOTVM p. XV.* Ita vero de iis ad Magistratum retulit, ut nullo modo in viuis tentandam, sed periculi plenissimam esse, diceret. Eo ipso tamen tempore PROBY, Dublinensis Chirurgus, puellae calculo laboranti, hanc curationem adhibuit. Vid. *Transact. Phil. MDCC.* Inde usque ad A. MDCCXVIII. neminem iuuenio, qui eius vel mentionem tantum fecerit. Nam hoc anno IACOBVS DOUGLASS Medicus de hac, tamdiu neglecta, curatione, coram Societate Regia Londinensi, ita exposuit, ut non solum eam tuto fieri posse, per Anatomem ostenderet, ROSSETI praecipue argumentis usus, verum etiam praestantiam eius, prae caeteris omnibus, confirmaret. *Transact. Phil.* Altero anno MDCCXIX. exunte et MDCCXX. Iacobi frater, IOANNES DOUGLASSVS, Chirurgus Londinensis, quatuor aegros hac via curavit. Seruavit etiam eorum tres, quarto per neruorum distentiones sublato. Vid. JOHN DOUGLASS *a new Method of cutting for the stone Sect. XI.* DOUGLASSVM plures ex Anglis secuti sunt, PAVLVS MACCGILL, BAMBER, THORNHILL, et praecipue CHESELDEN, de quibus legi possunt CHESELDENS *Treatise on the High Operat. Lond. MDCCXXIII. 8.* quem nimis acriter, sine causa, taxat HVSTON in *Lithotomus Castratus Lond. MDCCXXIII. 8.* Vid. etiam ANONYMVS

NYMVS in the Method of performing the High Operation, Lond. MDCCXXVIII. 4. MIDDLETON in a Short Essay on the Operation of Lithotomy, as it is performed by the new method about the os pubis, Lond. MDCCXXVII. 4. SAMVEL PYE Obs. on the severall methods of Lithotomy, Lond. MDCCXXIV. 4. Proxime post, quam in Anglia restituta haec curatio fuerat, tentauerunt eam in Germania Cl. HEISTER vid. *Dissert. de Alto apparatusu. Helmst. MDCCXXVIII.* PROEBISCH Chirurgus Borussicus in Tract. de alta operatione germanice scripto, *Regiom. MDCCXXVII.* et RVNGIVS, Chirurgus Bremensis, HEISTER *l. c. p. 49.* Tribus calculosis hanc curationem etiam adhibuit SENFFIVS, Chirurgus Berolinensis, eorumque duo seruati sunt, vnus mortuus est. vid. ELLER in *Obs. Chir. p. 209. seqq.*

Inter haec Parisiis in cadaueribus experimenta capta sunt, auctore potissimum WINSLOVIO, quae tamen adducere Chirurgos non poterant, vt in viuis tentarent, donec Cl. MORANDVS et BERRIERVS hanc curationem duobus calculosis adhiberent. vid. MORANDVS in *Tr. de la Taille au haut appareil, Par. MDCCXXVIII.* Ab hoc tempore neminem fere scio inuentum esse, qui hanc Chirurgiam perficeret, maxime, postquam CHESELDENVS eam exercere coepit, quam vulgo sectionem lateralem nominant. Et dixit contra Hypogastricam sectionem LE DRAN *l. c. p. 95. seqq.* et DENYSIVS *loc. cit.* defendit contra et reliquis praefert MATTHIAS ERNEST. BORETIVS in *Diss. de Operatione alta Anglis High Operation dicta, Regiomonti, MDCCXXVIII.* MIDDLETONVS, qui ab initio improbauerat, *loc. cit. Praef.* DE BREVILLE, Medicus Parisiensis in *Qu. an educendo calculo caeteris anteponeendus altus apparatus? Paris. MDCCXXVIII.* Demum vero, ante tres annos, eam instaurauit quasi; et quo cum facilius, tum tutius perfici posset, noua aliqua ferramenta reperit Cl. LE CAT, cuius curandi viam inferius proponam. Dignum vero animaduersione est, cum omnes fere vesicam aqua repletam incidi voluerint, PIETREO itinerarium demittere, et super hoc aperire vesicam placuisse *l. c.* quod operosius imitatus est SERMESIVS, Medicus Amstelodamensis. vid. *Lithotomia Douglassiana ofte een nieuwe wijze van steensnyden, te Vtrecht, A. MDCCXXVI.* Pertinet autem huc, si TIMMIO fides haberi potest, HENRICI HESSI, Chirurgi Hafniensis, inuentum. Excogitauit scilicet fundam, cuius iconem dedit TIMMIVS, quam, loco forcipis, per plagam, super osse pubis factam, in vesicam demitteret. Impedire autem eo voluit, ne vesica contunderetur. Et fertur a TIMMIO MDCCXXV. calculum hac funda protraxisse, sed, quia plures calculi in vesica laterent, oportuisse ipsum reliquos forcipe euellere, vid. TIMMIVS in *Anglorum et Gallorum obseru. de sectione Hypogastr. germanice Brem. MDCCXXXI.* et confer *Act. Erudit. MDCCXXIX. Mens.*

Mens. Aug. pag. 347. Tab. IV. vid. etiam COLOT. loc. cit. in fine. Veniamus ad illam calculosos curandi viam, quam lateralem nominant, qui plaga a latere cum perinaci tum itineris vrinae et vesicae fit. Ad hanc referuntur vulgo *Rauiana, Cheseldeniana, Lecatiana duplex, Fulbertiana*, et quae a FRATRE IACOBO reperta est, quamque omnium primam esse existimant. Nemo ignorat, FRATREM IACOBVM de BEAULIEU, in oppidulo *Beaufort*, in Burgundia natum A. MDCXCVII. Parisios venisse, ibique, cum Medicis et Chirurgis Regis suam curandi rationem exposuisset eam permultis calculosis, praesentibus etiam Medicis, adhibuisse, vid. MARTINVS LISTERVS in *the Journey to Paris. Lond. MDCIC. 8.* BVSSIERIVS in *Transact. Phil. A. MDCIC MERYI Obseru. sur la maniere de tailler dans les deux sexes pour l'extraction de la pierre pratiquée par Frère Jacques, à Paris MDCC. 12.* DIONIS *l. c. Demonstr. III. p. 239. seq.* Cum hoc, quod ex monachorum ordine erat, esseque sibi artem, quam exercebat, quasi diuinitus reuelatam, non obscure indicabat, tum, quod aegris gratis opem ferebat, effecisse videtur, vt bene omnes de IACOBO ab initio sentirent. Adeo Magistratum quoque iussu factum est, vt Frater IACOBVS A. MDCHC. in Nosocomiis Charitatis et Domus Dei Parisiis calculosos curaret. Breui autem post plures ex Chirurgis Parisiensibus IACOBI curandi rationem ita damnarunt, vt, eam, ne emendatam quidem, tuto adhiberi posse, contenderent. Quod praecipue MERYVS, DE LAUNAY. et COLOTVS fecit. Quare, vt IACOBVS eo tempore nondum sciuerit, curationem suam recte perficere. eam tamen existimo non diiudicari ex iis debere, quae Chirurgi Parisienses de ipsa scripserunt. Vt vero nullam dubitationem videtur admittere, FRATREM IACOBVM, primis temporibus, multa pericula per mortes egisse, sic MERYVM quoque aliosque ipsum docuisse, certissimum est, qua ratione plura saltem incommoda euitare posset. Fertur autem Iacobum in rectam viam duxisse HVNOLDVS, Medicus Andegauensis, qui librum scripsit, cui titulus: *Histoire du procédé de Frere Jacques*, et cuius, nondum impressi, mentionem fecerunt Cl. FALCONET *loc. cit. pag. 8.* et MORAND. in *Mémoir. d'Acad. R. des Sc. A. MDCCXXXI. p. 217. seqq.* Imo ipse IACOBVS A. MDCCII. breuissimum libellum edidit, quem inscripsit: *Nouvelle methode de tailler, & tirer la pierre de la vessie. 4.* Ex his libris Cl. MORANDVS patere contendit, IACOBVM iam hoc tempore, eam curationem exercuisse, quae nunc a CHESELDENO nomen habet, vel, quam certum est A. MDCCXII. Argentorati, a Fratre IACORO, adhibitam fuisse. Tamen in hac altera periodo historiae Fratris IACOBI multa nondum expedita sunt. Exposuit eam, sed breuiter tantum, MORANDVS in *Comment. A. R. Sc. A. MDCCXXXI.* Sed fusius contra

eum dixit Cl. HEISTERO in *Institut. Chir.* p. 988. seqq. quam litem nostram facere nolumus. Ad historiam IACOBI, praeter antea allegata, pertinent ea, quae DE LAUNAY *l. c.* p. 130. seqq. COLOT. *l. c.* p. 82. et FILGVS in *Diss. de variis lithotomiam administrandi modis et Ravianae praestantia, Giessae, MDCCXXVII.* §. 24. contra IACOBVM dixerunt. Conf. etiam IAC. DOUGLASS. *History of lateral Operat. Chap. I. seqq. Lond. MDCCXXVI.* 4. ELLER. *l. c.* p. 195. seqq. et SCHAEFER in *Dissert. de Variis lithotom. gener. Argent. MDCCXXIV.* Vulgo habetur, neminem IACOBI curandi viam ingressum esse, accepi tamen ab amicis, Argentoratensium Chirurgum, LE MAIRE, IACOBVM secutum esse. Post IACOBI curationem de RAVIANA dicendum est. Hanc ex illa quasi natam esse, nemo negat. RAVIVS secanti IACOBO adstitit, aegros post sectionem mortuos secavit; Deprehendit igitur curationem, si partes sectas consideres, optimam esse, errores vero, quos IACOBVS committebat, euitari facile posse, modo in ferramentis aliqua mutantur, et curatio perficiatur a Medico, Anatomes gnaro. Confirmantur haec eo, quod, cum RAVIVS *Marianam* curationem pluribus calculosis non infeliciter adhibuisset, hac relicta, ad IACOBI curationem transibat, quam plus, quam 2000 hominibus adhibuisse fertur. Plures sunt, qui RAVIVM non ipsum emendasse *Jacobianam* curationem volunt, sed usum esse MERYI consiliis et Cl. HEISTERVS *Ravianam Meryanam* esse dicit, in *Dissert. de Appar. alto* p. 11. Sed primum RAVIVS iam MDCCII. hanc curationem perfecit, vid. FALCONETTUS *loc. cit.* p. 8. Deinde, si RAVII scalpellus, qui non multum ab illo differt, quo medentes in *Mariana* vtuntur, cum eo comparatur, quem MERYVS reperit, quanta diuersitas! quanta etiam in sectione ipsa, ac probabiliter etiam in partibus sectis! Nam RAVIVS cum prostata vesicam incidit, MERYVS prostatam solam, neque eam, ut videtur, totam discindi voluit. Nam, quod nonnulli contendunt, RAVIVM prostatam non conuulnerasse, non possunt tamen aliquem adducere, qui in mortui corpore viderit, quae partes in hac curatione inciderentur. Descriptionem vero *Ravianae* curationis dederunt Cel. ALBINVS in *Ind. suppellect. Anat.* praeter quem vid. ALBINI Patris *Orat. in obitum RAVII*, ERNDTL in *Itin. Angl. & Bat.* p. 119. seqq. IAC. DOUGLASS *l. c.* Chap. VI. FEHR in *Dissert. de calculo vesicae* pag. 17. seqq. Bas. MDCCXVI. FILGVS *l. c.* §. 29. seqq. SCHAEFER *l. c.* p. 7. & 25. seqq. BORETIVS *loc. cit.* pag. 11. seqq. Autor Praef. ad COLOTVM p. 48. seqq. ELLER *loc. cit.* p. 195. seqq. LE DRAN *Parallele* p. 109. seqq. praeter HEISTERVM et GARENGETTVM. Dicunt autem, se hanc curationem viuis adhibuisse HEISTERVS *loc. cit.* p. 966. seq. et FILGVS *loc. cit.* p. 44.

itemque **LE DRAN**, etsi aliud itinerarium adhibuit. *loc. cit. pag. 118.* Narratum mihi etiam fuit a Chirurgo, harum rerum perito, **SENFIVM RAVII** curationem imitatum esse, quod videtur etiam **HEISTERVS** confirmare *loc. cit. p. 984. seqq.* In Belgio vero a variis Chirurgis exerceri, habet **SCHAEFERVS l. c. p. 26.** **DENYSIVM** paruum calculum promere vidit, sic tamen, vt is maximam vim adhibere deberet, **BORETIVS l. c. p. 13.** **DENYSIVS** ipse libellum edidit sub nomine *Observat. Chirurg. de calculo, Lugd. Bat. MDCCXXXI.* in quo hoc vnum agit, vt *Ravianae* praestantiam prae caeteris omnibus asserat, ac se solum scire *Ravianam* curationem exercere. Scripsit contra **DENYSIVM TITSINGH** *Heelkundige Verhandelinge over den Steen en het Steen-Snyden, Amst. MDCCXXXI.* Sed plerique affirmant, post **RAVII** mortem, magni huius Medici curandi viam neglectam in Belgio iacuisse, donec **CHESELDENVVS** de illa paranda iterum et restituenda cogitaret. Factum hoc est An. **MDCCXXVI.** idem opus eodem tempore suscipiente **D. BAMBER.** Vterque, vt in *Hypogastrica* sectione, vesicam aqua replebat, et **CHESELDENVVS** praecipue alia quaedam mutabat, quae exposita sunt apud **IAC. DOUGLASS l. c. in Postscript.** Cum vero ex aegris primum sectis aliquot, ex putridis vlcerebus, inorerentur, quae in cellulosa membrana nascebantur, quae circa anum est, **CHESELDENVVS** aliam viam ingressus est. Aperuit eam in *the Appendix to the fourth Edition of the Anatomy MDCCXXX.* et clarius exposuit **DOUGLASS in the Appendix to the History of the lateral Operat. Lond. MDCCXXXI. 4.** Vid. etiam **MORAND. Mém. de l'Academ. A. MDCCXXXI.** **CHESELDENVVS** vero, etsi iisdem ferramentis utitur, quibus in *Mariana* utuntur, tamen in itinerario, scalpello, qui dorsum habet, in ductere canaliculato et forcipe, aliqua sapienter mutavit, vid. **DOUGLASS. in Append. vbi ferramentorum icones habentur.** In hac via ita progressus est, vt ex viginti septem, quos continuo curavit, nullum, ex quadraginta sex, duos tantum perderet, de quibus sperari vix poterat, vt curarentur. Nihil etiam adhuc perdidit de praestantia sua **CHESELDENI** Chirurgia, sed ab aliis etiam Chirurgis Anglis exercetur, ex quibus imprimis **Cl. SHARP** est, qui elegantem descriptionem cum iconibus ferramentorum dedit in *Treatise on the Operat. of Surgery.* Successus vero, quem **CHESELDENVVS** habuit, **Cl. MORANDVM** movit, vt **A. MDCCXXIX.** Londinum peteret, quo posset ab ipso **CHESELDENO** in hanc viam duci. Vid. **MORANDI Epist. ad SENACVM in Mercure de France Dec. MDCCXXIX.** **MORANDVS** post reditum **A. MDCCXXX.** in nosocomio Charitatis pariter ac in vrbe, cum **PERCHETO**, sedecim calculosos ita hac ratione curavit, vt vterque septem servaret, inter quos ille puer fuit, cuius historiam habet **GARENGEOT in Op. T. II. pag. 198.**

198. *seqq.* et de qua conf. sis, quae dixi in *Obs. de calc. curandi viis p. 41. seqq.* Eodem tempore de CHESFLDENI curatione egit LE DRAN, cumque plures eius utilitates esse animaduerneret, hoc maxime fecit, ut eam vix differre a Mariana probaret *l. c. p. 139.* Magis autem se caeteri Chirurgi huic curationi opposuerunt. Contra eam reliquis omnibus praestare egregie probat FALCONETTUS in *Quaest. citata.* Quod enim de sectione laterali in vniuersum dicitur, idem esse, ac si de *Cbesfeldeniana* diceretur, inferius docebitur. Cl. MORANDVS cum exercere eandem non destitit, neque Regis iussu ea interdictus est, quod in suo Operationum libello SHARPIVS posuerat, tum plures etiam discipulos habuit, quos hanc Chirurgiam docebat. Vid. *Refut. d'un passage du Traité de Mr. Sharp sur la taille laterale,* Par. MDCCXXXIX. Quam multi vero calculosi per lateralem sectionem in Gallia seruati sint, videre licet in *Histor. A. R. Sc. An. MDCCXXXI. MDCCXXXIV. MDCCXXXII. MDCCXXXVII. seqq.* Exercuerunt autem hanc Chirurgiam in Gallia, Rupellac LA HAYE, Rothomagi LE CAT, Gadibus in Hispania VIRGILI. Inter hos magnum nomen sibi peperit LE CAT, qui, cum primum iisdem ferramentis vteretur, quibus MORANDVS, alia deinde reperit, quibus curationem tutius perficeret. Vid. G. DE LA FAYE *Remarques sur Dionis p. 251. et Tab. adiect. II.* Ferramenta autem sunt itinerarium, et duo scalpelli, quibus peculiare fasciae genus addi debet, ad ligandos caculosos, quod caeteris omnibus praestat. Olim in ante allegato libello *Obs. IV. hanc amicissimi* LE CAT curationem descripsi, qualem ab aliis acceperam. Post haec tempora ipse LE CAT, me humanissimis literis docuit, pleraque in ea descriptione falsa esse, quod cum gratus agnosco, tum Lectores moneo, ne se descriptione illa in errorem induci patiantur, proximeque talem eius descriptionem exhibebo, qualem me integerrimus amicus LE CAT per literas docuit. Indicaui etiam, quam prosperos successus sua curandi ratio haberet. Retulit tamen mihi amicus, qui ipsum LE CAT secare vidit, et cui hac in re plenam fidem habere possum, ipsum A. MDCCXLI. nouam curationem tentasse. Excitatus enim per prosperrimos successus, quos *Rauiana* habuit, et per famam, quae ferebat, RAVIVM; illaesa prostata, lateralem vesicae partem incidisse, itinerarium aliquod, peculiaris formae, ingeniosissime excogitauit, cuius iconem dedit MONROVS in *Med. Ess. of Edimb. Vol. V. Tab. VI. Fig. IV.* verius autem descriptum est in *Actis Eruditorum Lipsi. MDCCXXXV. Mense Febr.* Praeter hoc scalpellum quoque addidit, ancipitem quidem, diuersum tamen a reliquis, et speculo ani, quod iam antea inuenerat, vtitur, ad intestinum rectum ad latus ducendum, vesicae vero lateralem sinistram, partem aliquantum deprimendam. His nouis

ferramentis An. MDCCXLI. sapienter excogitatam, et saepius in cadaueribus tentatam, curationem tribus aegris ita adhibuit, vt vesicam in aliis, inter vtrumque vreterem, in aliis, inter prostatam, et vreterem sinistrum, ac super receptaculo seminis, eiusdem lateris, patefaceret. Sed nullum ex iis, quos curauit, seruare potuit, et cum sectionem difficillimam esse cognouit, tum prostatam praecipue se forcipis immissioni extractionique calculi, opponere. Quae vero fama de RAVIO, vesicam solam aperiente, *Albiriana* descriptione confirmata, LE CAT excitauit, ad hanc curationem reperiendam, ea iam ante octodecim circiter annos, FVLBERTVM, Chirurgum Parisiensem, mouit, vt pariter noua quaedam ferramenta excogitaret, quibus posset ad lateralem vesicae partem, illaesa prostata, peruenire. Prima experimenta in cadaueribus cepit A. MDCCXXVII. in viuis vero An. MDCCXXXI. Vid. *Mémoires de l'Acad. de Chirurg. Tom. I. p. 664. & 673.* Nemo adhuc inuentus est, qui hanc curationem imitaretur. Confer. de hac curatione KESSELRINGIVS in *Dissert. de Methodo Foubertiana, Halae, MDCCXXXVIII.* Ego in *Observ. Chirurg. citato libro Obs. I.* et FVLBERTVS ipse in *Mémoires de l'Academie de Chirurg. Tom. I. p. 650. seqq.* vbi animaduersione dignum est, FVLBERTVM non, vt alios, quot aegris haftenus suam curationem adhibuerit, indicasse. Ferramenta, quibus FVLBERTVS utitur, primum KESSELRINGIVS *loc. cit.* deinde ipse FVLBERTVS *loc. cit. Tab. I.* iconibus expressit. Vtilissimae etiam eo loco habentur, partium sectarum icones, quae viam curandi planissimam faciunt, et quae in hoc genere, quantum equidem noui, primae sunt. Commoda et incommoda huius curationis breuiter a me exposita sunt *loc. cit.* fusius a KESSELRINGIO. Comparauit eadem inter se etiam G. DE LA FAYE *l. c. p. 254. seqq.* Contra hunc directa est epistola, quae sub titulo: *Lettre de Mons. ***. Chir. de Province à Mons. ***. Maître Chirurgien de Paris. Parisiis MDCCXL. prodiit.* Acriter tamen perstrinxit ea, quae in hac epistola pro FVLBERTO dicta sunt, COGHLANVS in *Observ. critiq. sur la lettre d'un Chirurgien de Province à Mons. ***. Chirurgien de Par. MDCCXLI.* cui libello addi potest vtriusque scripti recensio critica, in *Actis Erudit. Lips. MDCCXLV. Mens. Febr.* Haftenus breuem historiam dedimus curationum calculosorum, quae adhuc innotuerunt; superest, vt ex partibus sectis, constituamus, cum, an omnes vere diuersae sint, tum, quo, quaeque tempore, reperta sit. Primum igitur omnis calculosorum curatio in eam diuidi potest, in qua vesica super ossibus pubis inciditur, et eam, in qua sub his ossibus, via ad vesicam paratur, per quam calculus euelli possit. Deinde haec curatio, quae in perinaeo fit, vel mediam vesicae, aut potius vrethrae, partem afficit, vel lateralem. Ad

harum

harum alterutram, omnes curandi rationes pertinent, de quibus haftenus dictum est, praeter *Franconianam*, quae ideo a reliquis quam maxime distincta est, et a PETRO FRANCONONE reperta. Nemo fere ignorat, vulgo in *Mariana* eam itineris vrinae partem incidi, quae ante prostatam est; et plagam, qua cutis inciditur, futurae, quae in perinaeo est, a latere sinistro, respondere. Vt forceps immitti, et calculus promi possit, os vesicae, in iter vrinae patens, vehementer dilatari, ac saepius cum prostata, rumpi debere. Bene autem omnia cedere, si hae partes ita sindantur, vt ruptio plagae, scalpello factae, respondeat. Vid. COLOT *loc. cit. p. 84. 86.* et praecipue LE DRAN *l. c. p. 154. seqq.* De illa vero curatione, in qua a latere plaga fit, diuisae sententiae sunt. Volunt eum in *Rauiana* vesicam solam, post prostatam, a latere aperiri, quam sectionem FVLBERTVS et LE CAT imitari voluerunt. Multi tamen RAVIVM contendunt, vesicam non alia via, quam *Cheseldeniana* perforasse, in qua iter vrinae in membranica parte, prostata tota, cum adiacente vesicae parte, a latere inciditur, quod radicem coxae sinistrae respicit. Vt haec interna plaga recta fere retrorsum eat, tamen externa aliquantum oblique deorsum ducitur. Eaque musculus bulbocavernosus vtplurimum a latere tantillum conuulneratur. Sed lateralem sectionem ponamus *Cheseldenianam* curationem esse; haec enim propemodum ab omnibus exercetur, qui se dicunt calculosos laterali sectione curare. *Cheseldeniana* vero a *Iacobiana* non differt, nempe ea, quam FRATER IACOBVS, vel Argentorati, vt hoc exemplo vtar, calculosis adhibuit, vel, quam MERYVS laudauit *l. c. Chap. I. II.* Vid. CL. MORAND in *Mém. de l'Acad. loc. cit. p. 216.* Peruulgata res est, RAVIVM, de sua curandi ratione quaesitum, respondisse: legas CELSVM, et MERYVS suspicatus est, IACOBVM hanc curandi rationem ab aliquo accepisse, cui per CELSI sectionem, in mentem venerit, eiusmodi curationem excogitare, *loc. cit. p. 64.* MORANDVS vero planissimum fecit *l. c. p. 222. seqq.* lateralem sectionem, quantum ad partes sectas attinet, ipsissimam CELSICAM, omniumque adeo antiquissimam, esse. Videtur autem haec sententia et GALENI aliquo loco confirmari posse, qui in *Introd. loc. cit.* ait, Chirurgo, vt possint calculum promere, carneam cervicis vesicae partem incidere. Quare sectio lateralis debet ita diuidi, vt alia cum paruo apparatu, alia cum magno, fieri dicatur. Illa *Celsica* foret, haec adhuc *Iacobiana* nominata est. Vt haec in vniuersum FALCONETO etiam probari videantur, tamen sententiam proposuit, per quam lateralis sectio, cum magno apparatu facta, *Iacobiana* multo antiquior fuerit. Ante FALCONETVM communis opinio erat, IOANNEM DE ROMANIS, quando nouam calculos curandi viam excogitabat, hoc sibi propositum habuisse, vt

masculorum vrinæ iter, muliebri simile faceret, ac breui-
 prem in vesicam viam pararet. Contra FALCONETVS
 existimat, IOANNEM DE ROMANIS probabiliter credidisse,
 se, quam repererat, via, aequè facile, ac *Celsica* curatio-
 ne, ad vesicam peruenire posse *l. c. p. 9.* Quicumque
 IOANNIS animus fuerit, certum mihi est, inter eos, qui
 ante IACOBI tempora, aliam calculosis curationem adhibe-
 bant, quam, quæ vel cum paruo apparatu, vel in hypo-
 gastrii ima parte fit, permultos fuisse, qui vel data opera,
 ceruicem vesicæ, super itinerario aperiebant, vel in ea
 opinione constituti, se, *Marianam* curationem perficere.
 Conf. FVLBERT. *l. c. p. 660.* Inter hos primus est PETRVS
 FRANCO, cuius verba apponam: *Estant le rasoir à l'endroit
 de la dite canule (sic vocat itinerarium) il faut copper le col
 de la vessie sur la cavité d'icelle. La fait, on tramera le
 dit rasoir par dedans icelle, le quel comme avons dit par cy
 devant coppéra des deux costez, selon qu'il est figuré: ayant
 fait assez bonne ouverture vers la capacité de la vessie &c.*
 Et paulo anteq̃ dixerat, plagam in latere sinistro faciendam
 esse, quo loco in *Celsica* fiat *l. c. p. 130.* Reliqui, quos
 noui, sunt: IOANNES ANDREAS A CRUCE *l. c. Lib. VII.
 p. 23.* qui vult, totam ceruicem ita aperiendam esse, vt calcu-
 lus in conspectum prodeat, quod certe in *Mariana* non
 potest. FRIDER. DE LEAVSON in latere sinistro, duos
 tresue digitos ab ano, incisionem vult fieri *l. c. C. VIII.*
 DVRANTES SCACCHVS in extremitate natis sinistrae, plagam
 fecit, vt ceruicem vesicæ aperiret *loc. cit. p. 187.* Vid.
 etiam HILDANVS *loc. cit. Cap. III.* COVILLARD *loc. cit.
 p. 101.* Hos omnes, si non plane *Cheseldenianam* curatio-
 nem adhibuerunt, proxime tamen ab ea abfuisse oportet.
 Post IACOBI tempora, praecipueque post RAVII et CHE-
 SELDENI prosperrimos successus, plerique, qui *Marianam*
 exercebant, hanc ita sensim mutarunt, vt nouam curatio-
 nem facerent, quæ dici possit media inter *Marianam* et
Cheseldenianam esse. An haec fortassis causa est, quod
 tanta sit diuersitas in numero calculosorum, qui in noso-
 comio Domus Dei *Parisis An. MDCCXX. seqq. et An.
 MDCCXL.* seruati sunt? de qua re vid. MORAND *Traité
 de la Taille au haut appareil p. 263.* et COGLANVS *loc. cit.
 p. 35.* Conf. etiam de recentiorum ratione *Marianam* cu-
 rationem exercendi DE LAUNAY *loc. cit. p. 99. au côté de
 l'urethre.* TOLET *loc. cit. p. 173.* LE DRAN *Parallele p.
 59.* KOENE *loc. cit. p. 19. 21. G. DE LA FAYE l. c. pag.
 223.* Vid. etiam ex veteribus PAREVS *loc. cit. Cap. XLII.*
 Curationum igitur, quæ calculosis adhibentur, duo sum-
 ma genera sunt. Promitur enim calculus, vesica vel super
 ossibus pubis, incisa, vel sub illis. Sed hoc quidem tribus
 modis fit. Iter enim vtinae, vel recta plaga aperitur,
 quod in antiqua *Mariana* fit, vel qbliqua, qualem, recen-
 tiores

tiores faciunt, qui recedere a *Mariana* non volunt, vel tranſuerſa a latere. Haec antiquiſſima eſt, et cum aliqua in ferramentiſ varient, quae ſine itinerario adhibetur, *Celſica* nominatur, quae cum ipſo, quamvis vulgo *Iacobiana* nominetur, deberet utique *Franconiana* appellari. Fateri tamen oportet, hanc potiſſimum in eo a prioribus differre, quod, cum in hac ceruix veſicae et haec ipſa aperiatur, in illis iter vrinae ſolum.

Quod GÜNZIUS in praecedente nota et ante eum Franco-Galli chirurgi dudum ſuſpicati ſunt, eſſe ſcilicet, qua B. S. ALBINUS in *Supplectili anatom. Raviil* de loco incifo dixit, prorfus falſa, id PETR. CAMPER in L. II. *Demonſtr. Anatom. Patholog.* luculenter aſſeuerat, et iconibus etiam additis, non veſicam, vt ALBINUS dixerit, ſed veſicae ceruicem a Raviio incifam eſſe, docet.

Inter curationes, quae manu ſunt, pauciſſimi medentium calculi exſectioni ex renibus, nephrotomiam vocant, locum concedunt. HIPPOCRATES, vbi renum morbos recenſet, primo loco calculum nominat. Cui, cum dolor acceſſerit, ſuperdanda eſſe, quae tepefacere poſſint. Si ſub his tumor ortus fuerit, cui pus ſubſit, iuxta renem ſecandum eſſe, et, calculo vel arena exempta, vulnus curandum. In *libro de Intern. affection.* p. 539. Hanc curandi rationem improbarunt ex veteribus AVICENNA *Lib. III. Fen. 18. Tract. 2. Cap. 18.* et SERAPION in *Prax. Tract. IIII. Cap. 22.* Forte, quod aliqui auſi ſunt, etiam vbi ren non intumuerat, et pus conceperat, calculum exſcindere. Talis debuit ſectio eſſe; qua arcigero Pariſienſi calculus exemptus eſſe dicitur, modo vere renum calculo laborauerit. Vid. PAREVS *Lib. XXIII. Cap. XIX.* et MEZERAY *loc. cit.* ROSSETVS contendit, hanc curationem, ſine praefentiſſimo mortis periculo, adhiberi poſſe; debere tamen non in dorſo, ſed circa ilia, fieri, in *Enſam. Caesar. Aſſert. v. 78.* et *Part. Caesar. p. 222. ſeqq.* Eadem fere RIOLANI mens fuiſſe videtur, in *Anthropogr. Lib. II. Cap. XXVI.* Vult autem, ſi tumori pus ſubſit, cauſticum imponendum eſſe, in *Enchir. Anat. Path. Lib. II. Cap. XXIX.* Huius curationis, a DOMINICO MARCHETTIS aliquando feliciter perfectae, exemplum habetur in *Transact. Philoſ. No. 223. p. 340.* Improbatur et varia argumenta in eam rem adducit NICOLAUS TVLPIUS in *Obſ. med. Lib. III. Cap. 27.* A TVLPII ſententia hodie ex medentibus pauciſſimi recedunt. Vid. ex recentiſſimis IOANNES DOUGLASS. in *Med. Eſſays of Edinb. Tom. I. Obſ. XXI.* ſed pauci, etiam vbi calculus abſceſſum formauit, plagam facere audent. Vulnus enim non coire dicunt, ſed perpetuam fiſtulam manere. Nolo negare, cum renes profunde ſub muſculis, in dorſo ſiti ſint, et magna pinguedinis vis circumfuſa, non leuem fiſtulae metum eſſe debere. Sed, ſi ſponte tumor ortus eſt, iſque pus concepit,

quis ruptionem tumoris prohibeat, quin se ad internas partes puris materia conuertat, et hominem tollat? Quare, opera danda sit, ne inflammationi occasio adferatur, prudentis tamen Medici esse puto, non tam expectare, donec abscessus rumpatur, sed maturum protinus incidere. Quod enim diutius pus intus continetur, eo maior fistulae mens esse debet. Et varia huius curationis exempla habentur. Vid. de *Neprotomia* GEORG. WOLFFG. WEDEL in *Diff. Lithotomia* Jen. MDCCIII. Cl. HEISTER in *Inst. Chir.* p. 9 seq. IACOBVS MERY *loc. cit.* p. 2 seqq. et FRANG. COLC *loc. cit.* p. 36 seqq.

† De *sectione renum* dissertationem historicam et criticam descripsit HEVIN in *Monum. Ac. R. chir.* Vol. III.

§. 1357.

Omni tempore vulgo crudelis ac temeraria curatio habita fuit, quae calculosis adhibetur. Neque negari potest, Medicinam in hoc etiam nunc saepius fallere quamuis in nulla fere chirurgia tam multum elaboratum sit. Igitur, quo plura in hac et genera et tempora periculi sunt, eo minus ad eam festinare conuenit. Et qui eam experiri volunt, ante in pluribus mortuorum corporibus se exercere debent.

§. 1358.

Calculus, qui vesicam infestat, nullam aetatem minus exercet, quam puerorum. Inimicior etiam ex illis est, qui ab humilis fortunae parentibus nati sunt. Ex quo conuicere licet, calculo ut plurimum cibum potionemque occasionem adferre, ex cruda acida viscida materia paratum. Probabile tamen est, aliquando etiam ex naturali aliquo renum ac vesicae vitio nasci. Per multa enim calculosorum exempla habentur, qui, cum pueri facti fuerint, tamen adolescentiae ac viri facti, iterum tertiumque calculum in vesica auerunt*. In adultis contra raro calculus in vesica nascitur, sed tantum increfcit. Ut plurimum enim vel paruus lapillus, vel arenulae aliquot, quae cum puris vel sanguinis particula, concreuerunt, cum loti

renibus, in vesicam deuoluuntur. Ex quo simul constare debet, quam variae possint calculorum in adultis causae esse. Vbi eiusmodi lapillus in vesicam descendit, super eo, ex tartareis particulis, quae in lotio sunt, plures crustae concresecunt, nisi mollis et renosus calculus sit. Saepe fit, vt, si talis calculus confringitur, is, qui ex renibus descendit, exsiliat. Vt vero tartarea materia super lapillo, concresecere potest, et etiam super omni corpore, quod quacunque via, in vesicam delatum est. Et hic verus vesicae calculus est. Inuenta vero sunt in calculis, siue ex viuis, siue ex mortuis extractis, ferraenta varia, acus, bacilli, glandes plumbeae, pilorum fasciculi, pennae, turundae, ceci, et alia permulta **. Nullam tamen dubitationem admittit, calculum in vesica, etiam ad puris sanguinisue particulam, et forte etiam mucii, qui vesicam obniti, adnasci posse, praecipue, quando vesica intus pluribus cellulis inaequalis est, in quibus lotium aliquamdiu retinetur ***.

* Ex pluribus exemplis, quae afferri possent, aliquot tantum allegabimus. FRANC. TOLETVS *loc. cit.* p. 256. virum habet, cui, cum admodum puero, calculus sectione extractus fuerit, quinquagesimo tandem aetatis anno, iterum calculus in renibus nascebatur. Aliud exemplum memorat de LAVNAY *loc. cit.* p. 40 *seq.* quod eo maxime memorabile est, quod, cum a prima sectione fistula remanserit, calculus tamen XVII. vnciarum, in vesica concreuit. Bis etiam a calculo liberatus fuit RIOLANVS, quod ipse testatur in *Animadu.* in SPIGELIVM, ter ELLAIN, Medicus Parisiensis apud GOURMELENVM in *Operat.* p. 185. et alius apud COLOTVM *loc. cit.* p. 15. Plura exempla hominum, qui ter, quater, imo quinques, secti fuerunt, vid. apud HEISTERVM in *Inst. Chir.* p. 1003. et in *Mém. de l' Acad. de Chir. Tom. I. p. 415 seqq.*

** Multa exempla collecta vide in PLATNERI *Diff. de calcula ad Vesicam adhaerescente* §. X. quibus addi possunt IOSEPH. COUILLARD in *Obs. Iatrochir.* p. 39. qui calculum extraxit, circa glandem plumbeam concretum, quale exemplum DIONIS quoque memorat *loc. cit.* p. 243. vid. etiam COLOT. *loc. cit.* p. 48. Pilorum fasciculum, circa quem calculosa materia coiuit, OL. BORRICHIVS vidit. confer. ACT. HAFN. *Vol. II. Obs. LV.* Acus lutoriae, calculo inhaerentis, historiam

vide sis in *Zod. Med. Gallic. Ann. III. p. 29.* Duos calculi super fistulae, ex quibus tabaci fumum fugimus, frustis, concretos habet KOENE *loc. cit. p. 8.* Homo, ex quo hi calculi extracti sunt, ante calculo sectus fuit. Cumque in vulnere pruritus haberet, qui ipsi molestus erat, illa fistulae funiculum immisit, quibus vulnus fricaret, cumque nimis breuia essent in vesicam illapsa sunt. Turundam ex lintheo factam, et calculo obductam, quae ante triginta quatuor annos, in accessu super osse pubis, perdita fuerat, ex vesica matronae eduxit COLOT. *loc. cit. p. 49 seqq.* Claviculam in calculum inuentam memorat MATTHAEVS in *Obs. adi. Eiusd. Quaeq. Med. p. 128.* Aciarium, quod puella pruriens in vesicam intruserat, et super quo calculus concretus erat, ex LVISCORORETIVS habet *loc. cit. p. 18.* Vid. VALLISNIERI *Oper. Tom. III. p. 310 seqq.* Haec docent, si ob quodcumque vitium fistula in vesica relinqui debet, per quam vrina euocari potest, non nimis diu relinquendam esse, ne, si arenulae adhaerint, non possit sine itineris vrinae grauiore noxa recipi.

*** Conferri meretur HOVSTETI *Commentatio de calculis testicularibus inclusa in Mémoires de l'Académie de Chirurgie. Tom. I. pag. 395 seqq.*

§. 1359.

Transeamus vero ad ea, ut, quae aliquis in calculo habere possit notas, indicem. Earumque ut permulta sint, tamen, vnica tantum certa calculi indicia praebet. Quorum igitur vesicam calculus infestat, frequens vrinam mittendi cupiditas est, et grauitatis in perinaeae ac circa pubem sensus. Dolor etiam in his partibus fere perpetuus est, et ad motum in equo et rheda incrementum crescit. Augetur etiam, vbi vrina mittenda est, quae saepius, vel intercipitur, vel, quasi tenuiore filo fluit. Redditur autem vel aquosa vrina, vel, quae mucum, aut quasdam quasi squamulas, secum trahit. Vbi motus praecessit, etiam sanguis fluit inter maximos dolores aut cruentum. Vrina etiam non in omni aegri positu profluit. Solent vero aegri, praecipue pueri, partim scalpere colem, partim extendere. Frequenter etiam contra voluntatem, ac cum molestia, arrigunt. Vehementissimus dolor est, vbi nouissimae lotii guttae exprimendae sunt, tumque et desidendi cupiditas est. In his

in omnibus signis est, quod fallat. At fidem calculi sciunt digitus in anum demissus, et ad vesicam datus, maximeque fistula, quae per urinae iter, in vesicam compellitur. Tamen ne cum hac quidem in omni casu satis certi medentes sunt. Nam, si parvus calculus est, effugere fistulam potest, si mollis et arenosus, et tunica inclusus, suspicionem carunculae facere, tales saepius vesicae incresecunt, vel indurati interni vesicae velamenti. Quare medentes non satis habere debent, fistulam semel in vesicam demississe; Et, ubi remissa est, huc illuc moueri oportet, quo, si forte calculus aliquo in loco lateat, vel maximam partem, tunica vesicae inhaereat, per longam tamen et curiosam inquisitionem inueniatur. Certo autem indicio, calculum intus esse, cognoscitur, si fistula in calculum incidens sonum edit. Multum etiam iuuat cognouisse, num vnus, an plures calculi in vesica sint, mobilesne sint, an adhaerescant, magni, an parui; et num vesica sana sit, an vitium in velamentis habeat. Sed in haec expediri, saltem in pueris, tam digitis, in anum coniectis, inquirere, quam fistula, in vesicam compulsa.

§. 1360.

Neque vero tutum est, omnes calculosos curare. Secari igitur non debet, cui vesica intumuit, et callo indurata est, cuius vesicae velamenti calculi increuerunt, cum cuius urina purulentum quid, et mali odoris excernitur, maxime, si aeger ex lumbis dolet, et vitiatum renis indicia habentur. Senium quoque abstergere medentes potest, ac si valde corruptus habitus est. Etiam omne neruorum vitium inutilem aegris hanc Chirurgiam facit, et vita periclitatur, si vel nimis magnus calculus est, vel tunica quadam inclusus: Quod si aeger ac necessarii tamen hoc auxilium adhiberi malint, quam nullum, proposito metu, nullam fere spem super-

supereffe, indicandum est. Et nunquam licet certam salutem promittere. Plurimum tamen spei facere potest aetas iuuenilis, corpus robustum, ac in caetero sanum, calculus, qui nec nimis magnus, nec nimis paruus est, qui aliquem laeuorem habet, ac moderate duritiem, neque ad vesicam adhaerescit. Videtur etiam curatio prosperos successus habitura esse, si quod cum vrina excernitur, neque cruentum, neque purulentum, est.

§. 1361.

Igitur, vbi vltima experiri statutum est, omnia cum spectius agenda sunt. Neque enim id in omni tempore experiendum est, sed vere atque autumno. Nam internas praecipue partes, cum solis ardor, tum frigus, laedit. Videndum tamen, an non ex mora periculum futurum sit. Quare, si porrigi aeger in illud tempus non potest, quod curationi commodiore locum praebet, arte subueniendum est, vt, siue caloris siue frigoris, nimia vis auertatur. Ad haec nunquam tutum est, crudum corpus curationi subiicere. Praestitum vero illud victu, quam medicinis, praeparare. Et assumere aeger cibos boni succi debet, ex quibus chyli parari possit facile meabilis. Neque concedendum est, vt aeger ventriculum multis cibis oneret. Proximis diebus ante curationem, sanguis, incisa vena, mittendus est, nisi vel summa debilitas, vel aliud quid, obstiterit. Hinc vtile etiam est, aluum soluere, quae potissimum quo die curatio adhibenda est, clysmate iniecto eluere debet. Nam extrema aluus, si a duris faecibus distenditur, facile cum scalpello, tum calculo, vbi euellitur, laedi potest. Praeter haec, vbi ad extrema peruentum est, Medicus exire iubeat, cum omnes, quibus opus non habet, tum praecipue cognatos aegri, qui sermonibus lacrymis, aut vultu tantum, flectere eius animum possent. In qua re tantum discriminis est, vt robustissimi

s hominibus eo aliquando ita solutae vires fuerint, calculo feliciter exempto, tamen, interposito aliquo atio, decederent.

§. 1362.

Cum nostra aetate tam multum in calculosorum ratione elaboratum sit, vt plures viae habeantur, ibus ad vesicam perueniri et calculus promi potest, nuenire inter medentes debet, quam ex his curatio- nis aegro adhibere expediat. Neque enim omnibus lem conuenire potest. Quare, si calculus insolitae gnitudinis est, neque vesica multum vitiata, et par- oportet super pubis ossibus secare, contra, si vesica nementer adstricta ac pene scirrhusa est, ceruix ve- ae a latere aperiri debet. Eandem *Franconianam* cu- tionem, vel etiam, si puer est, *Celsicam* adhiberi oportet, vbi calculus vesicae ceruici ita infedit, vt repelli, fistula in vesicam coniici, non possit. Etiam in na- ra calculi multum discrimen est. Igitur, si magna us aspritudo est, et si quasi ramos habet, tutissimum, *Cheseldenianam* curandi viam eligere. Si mollis et enofus, et vrina multas arenulas secum trahit, prae- t eadem via, vel etiam *Mariana*, incedere, modo non ures calculi sint. Nam molles calculi magni non nt. Interdum tunica inclusi calculi sunt, vel fungi carunculae vesicae increuerunt. In quo casu, vel *Franconiana*, vel a *Cheseldeniana*, sectione praesidium tendum est; ab hac, si calculus, aut fungus, inferiori ficae parti inhaeret, ab illa, si superiori. Requiritur men, vt Medicus in his omnibus curandi rationibus ercitus sit, vel, vt saltem in mortuorum corpori- is saepe tentauerit. Aliter adhibere conuenit, in qua exercuit, et quae per plures aegros respondit, quam- s altera praestaret.

§. 1363.

Qui nostra aetate calculosos curant, plerique *Marianum* sequuntur, vel cum magno, quem vocant apparatus, fecant. Quo maior apparatus est, eo curiosius omnia agenda, et quorum vel incidere tantum usus possit, ante curationem, ita disposita, in promptu habeantur, ut curatio nullo casu turbari queat. Instrumenta igitur sunt 1) Specilla ex durissima chalybe parata, et magis, quam fistulae, quibus urinam emittimur, incurua. Debent etiam longius, quam fistulae, rostrum, et in dorso, qua parte incuruum specillum est, fulcum in longum ductum habere, in extremo rostro apertum, quo factum esse videtur, ut itineraria nominarentur. Qua parte a Medico teneri oportet, plena esse debent, ne facile vacillent. Necessè est etiam, ut, qui calculosos curare vult, cuius aetas variat, tum, quia in itinere urinae quaedam diuersitates sunt, varie magna ac plena, varieque incurua specilla habeat. 2) Scalpelli latum et anceps, quod cum fixum non sit, fasciola, ex linteo facta, circumligari oportet, quo non solum fixum sit, verum etiam sine laesionis metu, firmiter a Medico teneri possit. Praestat tamen, ut per pollicem tantum, versus apicem, acutum sit. Sunt etiam, qui fixum esse malunt, et ex acutis labris, quod perinaeo obuertitur, parum incuruum, quod sursum conuersum est, ferè rectum. Expedit vero ad minimum duo eiusmodi scalpella parata habere, in quibus primum hoc sit, probe acuta sint. 3) Ductor canaliculatus, (*Gorgere* super quo forcipes in vesicam coniici debent. Requiritur, ut ex auersa parte lingulam habeat, ex aduersa manubrium paulo plenius et sinistrorsum conuersum. Huius loco etiam duo ductores adhiberi possunt, quorum alterum feminam, alterum marem appellat. Ille, ut canaliculatus ductor, lingulam et manubrium habeat.

bet, praetereaue cristam, quae per totum ducto-
 m, in longum ducta, in medio eminet. In altero
 ctore haec crista deest, isque non in lingulam, sed
 nasi in furcam terminatur. 4) Forcipes aliquot, qui-
 is calculus euelli debet; In quibus primum fere esse
 oportet, vt ex chalybe paratae sint, probe indurata,
 cum interdum vis adhibenda est, frangantur. De-
 de aliae magnae esse debent, aliae paruae, et ex
 rifque, aliae rectae, aliae incuruae. Qua parte cal-
 lum mordere debent, dentatas esse oportet, et tan-
 lum excauatas. 5) Vncus ex chalybe factus, qui in-
 rdum in vesicam coniici debet, vel ad paruos calcu-
 s promendos, vel ad maiores etiam, si in vulnus in-
 derunt, vt prehendi forcipe non possint. Oportet
 unc vncum, fere vt forcipes, dentatum esse. 6) Fer-
 nentum, quod, cum in altero extremo, cochlear
 ferat, in altero nodum, (*Bouton*) in dorso autem cri-
 am habeat, plane, vt ductor, femina dictus, triplicem
 um habet, vt infra ostendam. Praeter haec vas ali-
 od ad manus esse debet, oleo tepido plenum. Nam,
 aecunque ferramenta in vesicam imittuntur, oleo
 pido inuncta esse oportet. Praestat etiam quasi
 irsa quadam praecinctum esse, cui ferramenta ita
 haereant, vt manubria promineant *, quam ipsa in
 atina disponere, quae a ministro teneatur. Is enim
 plurimum minus sua curat, quam ad ea attentus
 t, quae Medicus curans facit. Denique habere et-
 m Medicum fascias, seu ligamina decet, quae, sic
 gro iniicienda sunt, vt immotus praestetur.

* Figura tales bursas expresserunt ALGHISI l. c. Tab. VII. et
 HEISTERVS l. c. Tab. XXX. Fig. VI.

§. 1364.

Haec omnia ad curationem necessaria sunt. Opor-
 t vero etiam de positu aegri sollicitum esse. Opti-
 um est, mensam paratam habere, quae non facile
 di-

dimoueri possit, super hac, vel sedile inuersum, ponitur, vt dorsi summum duas, vel tres, latas manus margine mensae absit, vel latus aliquis asser, eadem margine distantia, mobili iunctura firmandus est. Isq; fulcro mobili in dorso instructus sit, cui in mensa, in longum ductae, aliquot incisurae respondent, quo asser modo altior statui, modo demitti, possit. Inter asserem vero et marginem mensae, saccum firmine plenum, vel culcitram, imponi oportet, qui resistere possit. His deinde linteum insternitur, qua parte aeger super asserem collocatur, puluinae subiiciuntur. Tum aeger his ita imponitur, et figuratur, vt coxae super marginem mensae collocentur, et, cruribus diductis, calces ad coxas, manus demissae ad malleolos externos, dentur. Interdum tamen manus ad genua tantum adduci queunt. Vt vero contineri possit, deligari inter se debent. Crudele esse videtur, et cum terrore, aegris incusso, mortem ipsam aliquoties induxit, longam fasciam, quae quatuor capita habet, ita ceruici iniicere, vt inde variis ductibus ad manus pedesque, descendat, quibus aliquoties circumducitur. Praestat igitur manui laqueum iniicere eamque et pedem, vel genua, inter se deligare.

* Figuram talis mensae vide apud ALGHISI *loc. cit.* Tab. VI.

§. 1365.

Quae vbi hoc modo ordinata sunt, curandum est vt ministri, suo quisque officio, recte fungantur. Quinque autem ministris opus est, qui omnem curam rationem scire debent, et animo intrepidi esse. Tres praeuales aegrum continent, quorum vnus, qui pedem aegrum mensam conscendit, super humeros eius iugumque incumbit, duo a lateribus obiiciuntur, qui altero cubito inter crus cubitumque aegri immisso, laqueum quasi tendunt, et aegrum eo certius immotum pra-

pra

stant, altero cubito, seu manu potius, extremum
 is, circa malleolos, comprehendunt. Quartus, a
 tro aegri latere, post eum, qui crus dextrum con-
 et, altum sedile conscendit, et corpus ita inclinatur,
 super abdomen calculosi, incumbere videatur.
 ne aequè peritum ac circumspectum esse oportet,
 eum, qui curare vult. Debet enim dextra manu
 tum aegri dextrorsum molliter continere, simul-
 utriusque manus indicem digitum, reliquis in-
 am contractis, ita versus anum protendere, ut
 tro futurae perinaei, sinistro sinistrae perinaei parti,
 posito, cutis in contrarias partes tendatur. Quo
 ut proxime ad futuram perinaei, in latere sinistro,
 is inter utrumque indicem pateat, qui recta fere
 ga incidi possit. Ad haec omnia quinti ministri-
 tes sunt, latum illum scalpellum, quo plaga fit,
 lico curanti ita porrigere, ut in se eius aciem con-
 cat. Ac nisi Chirurgus manu sinistra plagam faci-
 quintus minister semper a dextris eiusdem stare
 et.

§. 1366.

Vbi haec ordinata sunt, Medicus ex incurvis, et
 catis specillis id, quod maxime conuenire itineri
 nae existimat, leniter prius oleo tepido unctum, sic,
 praeceptum est (§. 1338), circumspicte admodum,
 vesicam demittit, et calculum quaerit. Qui vbi
 vertus est, manubrium specilli sinistra fortiter ap-
 hendit, idque altius in vesicam demissum, sic reci-
 , ut cum aegri iacentis corpore, angulum fere
 tum faciat. Post haec necesse est, specillo quasi
 nu inniti, quo iter rinae aliquantum deorsum
 eatur; Eique dorsum specilli, qua parte sulcum
 det, debet intus sic apprimi, ut inter quarti ministri-
 itos (§. 1365), cutem perinaei, paullulum oblique
 orsum, in tumorem attollat, quod desiderat, ut

manubrium specilli tantillum ad inguen dextrae inclinet.

§. 1367.

Chirurgus deinde scalpellum apprehendit, quo quintus minister, linteo obuolutum, tenebat, traiecit, et versumque ori tenendum dat. Antequam enim incidere incidi possit, in positum specilli, dextrae manus in scrotum, denuo curiosius inquirendum est. Vbi cognitum est, fulcum specilli illi perinaei loco subesse, qui in ministerii digitos patet, scalpellum, ex ore receptum, tamquam calamum tenet, quo ad scribendum utitur. Hinc acies scalpelli latum digitum sub scroto, per perinaeum obiicitur, et cutis fere usque ad anum, profunda plaga, inciditur. Protinus autem manubrium scalpelli ita sursum attolli debet, ut apex recta fere fulcum specilli spectet, ad quem etiam demittendus est. Depresso iterum manubrio, sursum agi possit, et iterum urinae pateferi. Hoc sufficere potest, si calculus parvus est. Ut plurimum vero necesse est, specillum ad cartilagineam, qua ossa pubis continentur, apprehendere, in eiusque fulco, scalpellum deorsum agere; acies autem et intus ad prostatae usque, iterum urinae iterum plaga diduci possit, manubrium specilli aliquantulum ad anum inclinatur, et scalpellus ita demittitur, ut altera acies sursum, altera deorsum, conuersa sit. Plaga facta, dum specillum restituitur, debet esse profunda, scalpellus recipi. Nam haec duo ferramenta ita haberi oportet, ut non, nisi unum, et iuncta inter se, viderentur. Atque in plaga facienda, praecipue methodi calculi ratio habeatur, quo facile promissum

§. 1368.

Scalpellum vero non, nisi ita, recipiendum est, ut ad superiorem plagae angulum adducatur. Tunc minister, qui scrotum continebat, hoc sinistrae tradit, de

pcellum præhendit, apicemque fulco specilli leuiter
 primit. Inter hæc Medicus ductoris canaliculati
 gulam, a latere scalpelli, in fulcum specilli coniicit;
 eoque vt eam vere esse intelligat, ductorem aliquo-
 sursum deorsumque, et in vtrumque etiam latus,
 uet. Vbi sic eius rei fides facta est, iubet scalpel-
 lū tollere, dumque manubrium specilli ad anum in-
 at, ductorem alte in vesicam demittit: quo facto,
 is rei certum indicium vrina præbet, quæ effluit,
 cillum sinistra recipit, ac ministro dat. Deinde,
 tatis manuum vicibus, ductorem sinistra præhendit,
 tamen elabi e vesica non patiatur. Sed indicem
 træ manus canali ductoris imponit. Eum vero,
 rsum nitendo, non tam recta intrudi oportet,
 m per vices eleuando deprimendoque, paulatim
 moueri, quo via aperiatur. Recepto digito, super
 em ductore, forceps, siue recta, siue incurua, in
 cam compellenda est, subitoque hæc ferramenta
 inuertenda; vt ductor superior sit. Isque eodem
 e momento extrahitur. Qui duplici ductore vtun-
 , vbi is, quem marem nominant, in vesicam de-
 sus est, simili ratione specillum recipiunt: deinde
 dem ductoris cristæ, fissuram alterius, qui femina
 tur, imponunt, vt super ea in vesicam compelli
 sit. Plerique hos ductores aliquoties diducunt, vt
 nus amplient, tumque eos sinistrae manus digitis
 hendunt, vt, inter ipsos, forceps immitti possit,
 o facto ductores recipiendi sunt.

§. 1369.

Cum iam eo venit, vt calculus protrahatur, et
 ceps immitti, sine vi quadam, non potuit, conue-
 forcipem lente aperire, atque huc illuc inclinare,
 vulnus aliquantum dilatetur. Quo facto, claudere
 uo forcipem oportet, et calculum quaerere, vt,

cum super eo forceps diducta fuerit, ipse, sine molestia attrahendae vesicae, commode prehendi possit. Deinde autem ea parte prehendi, qua angustissimus est, caudamque etiam, ne, cum adduci forceps coeperit, calculus intus effugiat. Quare, nisi specillo capitato (*bouton*) quod, inter brachia forcipis, immitti debet, calculus aliter collocari queat, praestat ipsum cum capite quasi demittere, eaque tantillum diducta, iterum ita prehendere, ut facile promi possit. Vbi igitur tenuis teneri calculum patet, non recta protinus attrahendus est, sed forceps torquendo, sic tamen, ut leniter id fiat, in utrumque latus, per vices, moueri deinceps ultimoque ad anum deprimi, ut calculus eo facilius producat. Sed interdum maior calculus non videtur nisi ruptis nimium laceratisque partibus, extrahi potest. Illum alii ita curare volunt, ut, firmiore aliqua forcepe immissa, frangant*. Et si vero magna cura habeatur, tamen non semper satis caueri potest, ne vesica commoveretur. Et cum opus sit, quo singula frustra protrahantur, forcipem saepius in vesicam immittenda possunt facile mortiferae inflammationes excitari. Quare praestat, vel inter forcipis brachia, scalpello quod apicem obtusum ac dorsum habet, immittere, ut vulnus ampliari.

* Talis forcipis iconem dederunt PETRVS FRANCO *loc. cit.* p. 137. ex veteribus, ex recentioribus autem ALGHISI *loc. cit.* Tab. XV. Fig. I. & II. vid. etiam HEISTERVS in *loc. cit.* Chir. Tab. XXVIII. Fig. 7.

§. 1370.

Sed aliae etiamnum varietates sunt, quae animi versiones quasdam desiderant. Saepius enim plures calculi sunt, quod, cum ante curationem, saltem non semper, cognosci possit, ubi primus euulsus est, is in aliqua parte laeuorem habet, necesse est, specillo capitatum iniicere. Super huius crista, si plures

i sunt, forceps caute immittitur, et singuli protrahuntur. Quod tamen, si arenosi calculi sunt, semper esse non est. Cum enim forcipe apprehensi ut plurimum dilabantur, recepto specillo, vel uncus, vel hlear, iniicitur, quo frustra calculi maiora eximantur.

Nam, si quaedam exigua, vel arena, supersunt, minus relinquuntur, siquidem facilius per urinam eluuntur.

§. 1371.

Ad haec, calculus etiam nonnunquam vesicae adhaerescit, quod non vno modo fit. Nam vel tunicis vesicae, modo fere totus, modo aliqua spina, inhaeret, quibusdam quasi carunculis mediis, adglutinatur. Si tunica inclusus est, non, sine ingenti periculo, forcipe prehenditur, et attrahitur. Vesicam enim a tamento sic laedi necesse est, ut nunquam fere non fera inflammatio consequatur. Contra frequenti observatione compertum est, seruari posse, quibus calculus, vel aliqua spina, vel media caruncula, vesicae adherens, euellatur. Maxima tamen cura habenda est, ne calculus, cum deducitur, vesicam duplicatam, remouenter agitet; Quare, ubi teneri eiusmodi calculi patet, opera danda est, ut, forcipe, in utrumque calicem, leuiter mota, a vesica diducatur. Si ne sic quidem sequitur, videndum est, an, super digito immisso, pincet, qua calculus retinetur, tantillum incidi possit, quod tamen temere faciendum non est. Saepius enim calculum finire praestat, et vulnus glutinare*.

Calculum et vesicam inter se glutinari posse, a multis exercitatis Chirurgis negatum est, a pluribus tamen, luculentis exemplis, confirmatum. Negauit autem iam olim ROSSETVS in *Part. Caes. Assert.* p. 239. ex recentioribus autem RVYSCHIVS in *Thes. Anat. II.* p. 30. *seq.* COLOTVS *l. c. p.* 117. *seqq.* TOLETVS *l. c. Cap. VIII. pag.* 44. ALGHISI *l. c. p.* 24. MARINI *l. c. Cap. VIII. p.* 142. et DOUGLASS. in *Lithotom. Sect. II. p.* 6. *seqq.* Contra id confirmasse invenio, praeter CELSVM *loc. cit.* et ARETAEVM, GALENVM

in *Isagog. Cap. XIX.* Plenius hanc rem exposuit PETRUS FRANCO *loc. cit. p. 117. seqq.* et ex recentioribus permultis Conf. PLATNERI *Diff. de Calculo ad vesicam adhaerescens.* LE DRAN in *Tr. des Operat. p. 271. seqq.* et HOVSTETII *Commentatio de Calculis tunica inclusis, in Mémoires de l'Acad. de Chir. Tom. I. p. 395. seqq.*

† Descripsit casum rariorem atque simul ex aliis scriptoribus medicis similes collegit IOH. GOTTFR. PFAEHLER in *Dissert. de calculis vesicae vrinariae cysticis* Praeside IOH. FRIDERICI LOBSTEINIO A. 1774. Argentorati defensa. Ibidem alibi Dissert. prodit sistens: *Rarum de calculo vesicae observationem.* A. IOH. SIGISMUND. MÜLLER. 1768. Praecipue euoluerum est Volumen I. *Monument. Acad. R. Chirurg.*

§. 1372.

Vbi iam calculus euulsus est, latum aliquod crassum calidumque splenium super vulnus imponitur, quo frigus et aer arceatur, et, vincitura soluta aeger resupinus in lectum collocandus est. Sanguis enim rarissime ita fluit, vt supprimi debeat. Neque expedit eos sequi, qui, vt calculi reliquiae eo certius excidere possint, vel turundam, vel amplam et flexilem fistulam * vesicae per vulnus imponi volunt. Id vero, praeter hoc, quod nihil proficit, si via satis pertectata, etiam nocet potius, si plaga angusta est, et vulnus vexando, graues inflammationes mouet, quae vt non raro mors, sic frequenter fistula, excipit.

* Flexilem eiusmodi fistulam primus adhibuisse videtur TOLTYVS vid. ipsum *l. c. p. 117. Fig. 9.*

§. 1373.

Cum aeger paululum quieuit, interposita vna a teraque hora, vulnus obligari oportet. Conuenit autem, antequam aeger in lecto collocatur, huic aliquot laneos pannos, hisque linteum ceratum, insterner quo possit id, quod ex vesica profluit, excipi. Deinceps alia fascia, quam collare (*Collier de misere*) vocant, collo ita iniicitur, vt tanquam ansa quaedam, ad umbilicum cum vsque propendeat, alia, quae latinorum Tassinianae
latu

lar, aegri lumbis subiicienda. Eiusque transuersa
 s altero extremo per prioris fasciae ansam dato,
 ntrem cingat, altera inter crura dependeat. Quo
 to, naturales partes atque abdomen oleo rosaceo
 ngi debent, et huic linteum duplex imponi, scro-
 n vero alio linteolo subiecto attolli. Tumque al-
 ius vincturae transuersa pars, a latere vmbilici, no-
 n constringitur. Post haec etiam vulneri prospici-
 dum est, quod hoc modo fere optime fit. Splenio
 (1372.) ablato, quia sanguinem ac lotium exceptit,
 ud simile imponendum est. Super hoc autem pars
 erius fasciae, inter crura dependens, sic adducitur,
 cum fissa sit, decussim posita, per vtrumque inguen-
 alteram huius vincturae partem, quae ventrem cin-
 ; in vtroque latere detur. Praeter haec, ne vulnus,
 leo, quod femina diducerentur, irritari possit, genua
 am, quibus puluinar aliquod substernitur, vinctura
 adam inter se colliganda erunt.

§. 1374.

Nemo dubitat, grauissimum vulnus esse, quod vri-
 ae itineri ac vesicae infligitur, vt calculus promi-
 possit: Neque sanescere potest, quia etiam collisum
 t, nisi prius fuerit purgatum. Ergo diligens obser-
 ratio inflammationis habenda est (390). Plurimum
 tiam ad felicem curationem confert victus et aeris,
 liarumque non naturalium rerum, curiosa obseruatio
 (399. 400. 401. 402). Itaque primis diebus nihil
 mnino super vulnus imponi debet. Id tantum curare
 uat, vt pura et calefacta splenia vulnus custodiant.
 ubi vero inflammatio se inclinavit, et ad suppuratio-
 nem spectat, idonea sunt medicamenta, quae digerunt
 (384). Quae tamen ita adhiberi oportet, vt, transitu
 d ea facto, quae carnem alunt, vulnus breui gluti-
 etur.

§. 1375.

Veniam ad eam calculosorum curationem, in qua ceruix vesicae, a latere, aperitur. Cumque in ea plures varietates sint, protinus de illa curatione dicamus quam RAVIVS, a FRATRE IACOBO repertam, emendavit. Eamque sic a RAVIO ordinatam esse habetur. Aeger in tabula minus alta, quam in *Mariana* solet resupinus collocatur, ut tamen caput et nates, pulvini supposito, paululum excitatae sint, scapulae contra depressae. Vincitur etiam laqueo, quo, carpo in iecto, manus, ad externam genuum partem datae alligantur*. Deinde ea specilli fulcati varietas est ut, cum profundior sulcus sit, tum in parte tantum incurva specilli ductus. Vbi hoc in vesicam coniectum est, manubrium ad ventrem, ac dextrum aegri inguen inclinat, eoque fit, ut medio fere loco, inter anum et sinistri ossis ischii tuber, curvatura specilli sentiatur. Medicus deinde, dextro genu submisso, sinistra manubrium specilli firmiter tenet, dextra scalpellum, quod anceps est, et in hoc a vulgari recedit, quod cum totum minus latum est, tum in tenuem angustumque apicem terminatur**. Quo, antequam cutis incidatur, dextrae manus pollice, curvatura specilli quaerenda est, ut, an recte positum sit, constet, et, an praeter vesicam, nihil specillo, velamentisque communibus, intercedat. Eiusque rei fidem facit specillum, quod duos circiter latos digitos, ab ano abest, etsi in hac re etiam quaedam variat aetas, statura et plenitudo corporis.

* Vid. figuram laquei apud HEISTERVM *loc. cit. Tab. XXIX. Fig. 10.*

** Figuras feramentorum, quibus RAVIVS usus est, vide apud ALBINVM in *Ind. supellest. Anat.*

§. 1376.

Super specillo igitur, quod firma admodum manu teneri debet, cutis subiectaeque partes, profunda pla-

ga,

is, sic inciduntur, vt ab eo loco orsa, in quo sectio, quae in *Mariana* fit, terminum habet, vsque ad tuber- culum procedat. Hinc indice sinistrae manus, modo in vulnus, modo in anum, demisso, sulcus specilli traieritur; Qui, si non suo loco esse deprehenditur, accuratissime potest, restituendus erit, dumque vera plaga fit, ne anus laedatur, interdum hic quoque latus deprimitur. Simul etiam aeger monetur, vt corpus nullo modo agitet, ministri autem, vt ad id, quod cuique iniunctum est, animo attento sint. Tum- dem idem scalpellus ita immitti debet, vt apex sulco haereat, super quo vesica sursum deorsumque po- situm, incidenda est. In reliquis, quae ad ducto- rem, forcipumque immissionem, euulsionemque cal- culi attinent, haec tantum animaduersionem deside- rant. Ductores, quia altior et aliquantum obliqua plaga, magna cum circumspectione, immitti debent, ne a vesica aberrant, ac peritonaeum aliasque vicinas partes, conuulnerent. Neque etiam digitus, ad dilan- dam plagam, demittitur, sed forceps, quae in bra- chiorum longitudine, a vulgaribus discrepat, dum in vesica haeret, aliquoties diducitur. Caetera omnia, etiam in vulneris curatione, eadem sunt, ac, quae supra proposui (1373. 1374).

§. 1377.

Sequitur alia curatio, quae ab eo, a quo reperta est, *Cheseldeniana* nominatur. Eaque dicitur ex *Ravi- na* orta esse, nisi potius, quantum ad plagam attinet, orsa fuerit. Fuerunt tamen aliqua, in hac curatione, ab auctore ipso, mutata, quod facit, vt vulgo plures *Cheseldenianae* curandi viae esse habeantur*. Quam- uero ipse nunc sequitur, haec est **: Aeger in men- te, quae trium pedum altitudinem habet, et cui pan- nus infernitur, resupinus sic collocatur, vt solum ca- put,

put, puluinare subiecto, paullulum excitetur. Deinde vinciri ac teneri debet, plane, vt diximus vulgo in *Mariana* fieri. Eodemque modo specillum incuruum fulcatumque in vesicam coniiciendum est, quod aliquanto longius, minusque incuruum esse oportet. Idque vbi sic, vt in *Rauiana* praecipitur, collocatum est, illi ex ministris dextra manu tenendum datur, qui sinistra burfas colligit, et quem, vt manum firmam, sic animum ad ea, quae ipsi facienda sunt, quam maxime attentum, habere decet.

* Vid. IACOBVS DOUGLASS in the *History of the lateral Operation*, *Postscript, et in the Appendix to the History*, item HEISTERVS *loc. cit. p. 970. seqq.*

** Dedit eius descriptionem SHARP in the *Treatise on the Operations of Surgery. Cap. XXI.*

§. 1378.

Cum iam ita specillum firmatum est, vt eius incurua pars, cutem a latere ani, inter perinaei futuram et os ischii ac pubis, oblique attollat, curans Medicus dextro genu submisso, cutem subiectumque adiposum velamentum, longa plaga incidit, quae a latere perinaei, iuxta anum, ad tuber ossis ischii pertineat. Deinde sinistrae manus indice, in vulnus imposito, fulcum specilli quaerit, idque, vbi dimotum est, ita restituit, vt possit super eiusdem sulco, membranea itineris vrinae pars, cum prostata, a latere, et vesica ipsa aperiri. Quae plaga sic facienda est, vt, membranea parte itineris vrinae patefacta, dorsum scalpelli sulco imponatur, acies vero coxam sinistram respiciat. Cum in hac plaga metus sit, ne subiectum intestinum laedatur, duo digiti sinistrae manus in vulnus demitti debent, qui scalpelli ictum auertant. Magnumque etiam momentum ad felicem curationem habet, adipem neque nimis profunda plaga incidere, neque ictus quasi

repe-

petere, quoniam ex his pessima vlcera fiunt, quae habitu celluloso latius serpunt.

§. 1379.

Vbi via patefacta est, scalpellum recipitur, et qua rictior summa plaga est, vnguis indicis sinistrae manus in sulcum specilli demittitur, in eumque, super hoc, ductor canaliculatus coniiciendus est, cuius manubrium in latus sinistrum procedit *. Vt hic certo vesicam demitti possit, curans medicus, cum dextra manu ministri, qui specillum tenet, huius manubrium rehendit, idque ad se oblique inclinando, curuatum a vulnere quasi in vesicam recipit, super qua ductor canaliculatus tuto in vesicam peruenit. Quo facto, specillum recipiendum est, ac forceps, quae aullulum longiora brachia habere debet **, in vesicam compellitur, calculusque protrahitur. Quae res nullam plane varietatem habet. Habet tamen sanguinis fluxus, qui in hac curatione vtplurimum maior, quam in *Mariana* est. Is solet a duabus arteriis provenire, quae a pudendis ortae, ad bulbum, quem vocant, vrethrae, et ad prostatam, pertinent ***. Quae ex his laesa sit, videndum est, quanta vi sanguis profluat, antequam supprimatur. Ergo, si tam magna profusio est, vt curationem turbare possit, statim prima plaga facta, cohiberi oportet, si contra, finit, donec calculus euulsus sit. CHESELDENVS autem, si patet arteria, filo iniecto, eam ligare iubet ****, si contra, ellychnium vulnere imponit, quod medicamentum, ad sanguinem supprimendum idoneum, exceptit. Reliqua curatio a *Mariana* non differt.

* Conf. IAC. DOUGLASS in the Appendix fig. V. SHARP loc. cit. Tab. VI. A. B. et HEISTERVS loc. cit. Tab. XXXI. fig. 9.

** Vide icones apud eosdem auctores. Legi etiam merentur, quae SHARPIVS de apertura brachiorum forcipis, ac de eiusdem dentibus, proposuit loc. cit. Explicat. Tab. VII.

*** Vide WINSLOW Tr. du Bas Ventre no. 577. 578.

**** Figuram acus, admodum incuruae, habet IAC. DOUGLASS *loc. cit. Fig. XII.* et HEISTERVS *loc. cit. Tab. XXXI. Fig. 14.*

§. 1380.

Et haec quidem curatio a multis, et Anglis, et Gallo Francis, Chirurgis, calculosis adhibetur. Contra FVLBERTVS neminem adhuc inuenit, qui ipsius curandi rationem imitaretur. Haec autem FVLBERTI curatio sic ordinatur: Cum vesica ipsa, inter prostatam sinistrumque vterem, perforari debeat, primum est, vt aeger ante curationem, quam diutissime possit, urinam contineat. Quod vt eo facilius possit, ptisanæ liberalis potio danda est, quæ ex radice dantis canini, liquiritiæ ac semine lini, paretur. Fere etiam maior, quam in *Cesfeldeniana*, metus est, ne intestinum, quod rectum vocant, laedatur. Quare FVLBERTVS aliquoties aluum soluit, ne retentæ faeces intestinum dilatent, et, proxime ante curationem, clysinatè infuso, subducit.

§. 1381.

FVLBERTI autem curatio, cum in loco, in quo plaga fit, tum etiam in ferramentis, a caeteris differt. Sunt igitur ex ferramentis: 1) Machinula, qualem NUCKIUS primum, ad viam urinae intercludendam, reperit, molli aluta obducta, quæ gossypio facta est; 2) Acus triquetra, suæ fistulae inhaerens, minus plena, quam, quæ ad aquam ex ventre euocandam, adhiberi solet, sed multo longior, atque, vt eo firmiter teneatur, in fistulae manubrio, annulo instructa. Fistula etiam in summa parte sulcum in longum ductum habet. 3) Scalpellus longus, acutus, angustus, non anceps, et in manubrio ad angulum obtusum fixus. 4) Ductor canaliculatus, qui duabus partibus inter se iunctis, constat, vt, si opus sit, plaga ampliari possit, 5) alius scalpellus falcatus, qui nonnunquam, ad ampliandum vulnus,

dnus, inter crura forcipis, demitti debet. Haec fermenta *Fulbertianae* propria sunt *.

* Vide horum figuras in *FVLBERTI nouvelle methode de tirer la pierre de la vessie. loc. cit. Tab. I.* Ductor caniculatus penè idem est, ac dilatatorium, quo *PETRVS FRANCO* ad feminarum calculosarum curationem, vsus est, et cuius figuram dedit *loc. cit. p. 144.*

§. 1382.

Vbi ad curationem ipsam peruentum est, aeger ane, vt in *Mariana*, collocatur, et vnctus continetur. Tumque, vt vrinam non mittat, coli machinula ante cta iniicienda est, qua iter vrinae intercipitur. Ex sinistris vero, is, qui bursas colligit, pilam sinistra manu, imo abdomini imponit, quo vesicam deprimat, et ad sinistrum latus vrgeat. Inter haec curans Medicus indicem sinistrae manus, oleo prius vnctum, in anum emittit, quem adeo a vesica deducit, et cogit in latus extrum cedere. Quod eo nomine opus est, ne ipse sedatur, tum etiam, vt cutis densa et vesica depressa certo certius perforari queant. Deinde pollicem dextrae manus coxae sinistrae admouet, vt internum marginem tuberis ischii inueniat. Prope hunc, et pollicem ab ano circiter, non tam atramento, aut molybdoide lapide, quam oculis, punctum designatur, ab eoque linea sursum ducitur, quae cum ramis ossium pubis ischiique ductum parallelum seruat, et proxime sub scroto, duas tresue lineas, a perinaei sutura, terminatur.

§. 1383.

Cum iam locus sectionis designatus est, quem tamen aetas, statura, aliaque, variare debent, acum triquetram arripit, ac per punctum, quod prope coxam est, alte in ipsam vesicam adigit *. Acus ita tenetur, vt in nullam partem inclinet, nisi, quod sulcus, qui in summa fistulae parte est, ad scrotum conuersus est. Vbi acum in vesicam peruenisse iudicat, neque tamen

vrina

vrina per sulcum, fistulae impressum, profluit, acus in tra fistulam recipienda est, quo maior vrinae profluenti libertas detur. Vbi hoc iudicio cognitum est, mutatis manuum vicibus, scalpellus rectus dextra prehendi debet, eiusque dorsum sulco, quem in fistula esse dixi, ad acutissimum angulum imponitur. In vesicam quoque, super hoc sulco, adigitur, quod vbi factum est, lotii maior vis effluit. Vt vesica, quantum necessarium est, longa, plaga aperiatur, manubrium scalpelli deprimi, et ipsum totum sursum mouendo, a sulco remoueri oportet **, contra, vbi protinus recipitur, at tolli, quo cutis etiam satis pateat ***.

* Hoc expressum est a FVLBERTO *loc. cit. Tab. VI.*

** Vide ibidem *Tab. VII.*

*** Vide hoc in *Tab. VIII.*

§. 1384.

Protinus igitur scalpello recepto, ductor canaliculatus, quo FVLBERTVS vtitur, media lingula, in sulcum fistulae coniiciendus est, cui acus triquetra inhaeret, et super hoc, in vesicam demittendus. Vbi demittitur, sulcus ductoris debet deorsum conuersus esse. Quare, cum in vesicam peruenit, cui rei indicium praebet lingula ductoris, in extremo sulco haerens, qui clausus est, protinus acum recipi oportet, eodemque pene momento, sulcum ductoris inuerti. Super hoc, Medicus digitum indicem dextrae manus in plagam demittit, potius, vt, num satis patefactum sit, quaerat, quam, vt plus patefaciat. Vbi igitur satis patere viam deprehendit, forcipem in vesicam compellit, et calculum promit. Saepius accidit, vt se forcipi inferior plagae angulus opponat. Idque cum a cute esse potest, tum a musculo transuerso et parte leuatoris ani. Nullam difficultatem habet scalpellum falcatum, inter brachia forcipis, demittere et has fibras diducere. Aliae obser-

obseruationes necessariae non sunt, praeter hanc, vt lenior aliqua fistula, quae flexilis sit, et carpto, aut io molli linteo, obuoluta, vulneri imponatur. Metus nim est, cum, quia profunda, tum, quia obliqua, plana est, qua vesica patet, ne, quod effluit, in vulnere aereat, et sordida vlcera faciat, quae in his partibus urgare difficillimum est. Vt haec auerti, fistula deiffa, possunt, sic quoque sanguis supprimi, si eum arria aliqua laesa fundit *.

* De his obseruationibus vide, quae dicta sunt a FVLBERTO *loc. cit. p. 678 seqq.*

§. 1385.

Supra (1356. *) de noua quadam curatione diximus, quam LE CAT, ante quatuor annos, reperit, et quae, quantum ad partem vesicae attinet, quae aperitur,roxime a *Fulbertiana* abest *. Non licet eam plenius exponere **, contra, ac illam, cuius descriptio nuper LE DRAN data fuit, ad quem etiam auctorem referir ***. Quilibet videbit, eam curationem, ex *Mariana*, *Chefeldenianaque* veluti compositam esse. Cumque, i paucissimis, a *Mariana* differat, qualem supra descripsimus, satis habebimus, eam, in quibus vere differt, exosuisse. Ea vero haec sunt. Primum, abrogato ligaturarum vsu, quibus vulgo vtuntur, et quae aegrum non leuiter terrere debent, LE DRAN alias excogitauit, quae duas ansas habent, quarum vni manus, alteri pes, immittitur, quae duae partes inter se colligari debent ****. Deinde Chirurgus ipse bursas colligit, ac ministro, vtraque manu, quam mollissime potest, continendas dat: simulque eiusdem ministri indices extendit, sic, vt dexter futurae perinaei, sinister aduerso margini ossis ischii sinistri, vsque ad eius tuber, imponatur. LE DRAN nullibi dixit, quali scalpello, ad primam plagam faciendam, vtatur. Vtebatur autem, antediquot annos, rigido, et cuius scapus quoque ex chalybe

lybe factus *****. Cutis longissima plaga incidenda est, quae ab ea perinaei parte orsa, quae osium pubis ischiique vnionis loco respondet, vsque eo producatur vt finis vnum pollicem cum dimidio, inferior eo loco sit, a quo specillum, quod in itinere vrinae est, intus ad vesicam incuruatur. Vbi hac plaga, qua, quem dicunt, bulbus inciditur, iter vrinae patefactum est, loci ductoris, specillum aliquod rectum, quod, cum ampliore fulco, in auersa extremitate, lingulam habet ***** in catheteris sulcum coniiicitur. Eoque in vesicam compulso, cum in calculum ipsum, tum in eius magnitudinem, aliaque, curiosius inquirendum erit, vt quali forceps demitti debeat, intelligi possit. Post haec rectum illud specillum intus itineri vrinae apprimitur sic, vt fulcus illud spatium respiciat, quod anum et tuber ischii intercedit; Oportet, in hoc sulco, aliud scalpellum intus compellere, quo prostata, cum ostio vesicae findatur. Non anceps scalpellus est, acies vero quae, qua parte longissima est, septem, aut octo, quatuor latissima, sex, lineas aequat, incurua (*en rondache*). Atque, vbi receptus scalpellus est, Medicus, super inuerso specilli fulco, vulgarem ductorem (*Gorgeret*) in vesicam coniiicit. Reliqua, vt in *Mariana*, perficiuntur.

* Vid. FVLBERTVS *loc. cit.* Tab. 4. et 5.

** Descriptio curationis, quam LE CAT reperit, in proxime fortassis Commentariorum Academiae Reg. Scient. Paris. habebitur, cum qua ipsam communicauit.

*** Conf. LE DRAN *in Tr. des Operat.* pag. 304 *seqq.*

**** Figuram huius ligaturae dedi in *Obj. Chirurg. de Calculo* Tab. I. Fig. I.

***** Vide *easdem Obseruat.* Tab. I. Fig. III.

***** Icon *ibidem* est Fig. V. et apud LE DRAN *loc. cit.* p. 272 Fig. I.

† Lecatius in suppellestili magis quam in encheiresi mutauit Mutationes eas hic describere superuacuum foret. Nemo enim hanc rationem ex sola librorum lectione didicerit Quod ne frustra a me dictum esse videatur, rogo, velis ac animum reuocare, quae supra de MORANDO dicta sunt, scilicet eum petiisse Londinum, vt *Chesfeldeni* methodum cognosce-

ret atque perspiceret, cum in eo genere esset minime imperitus. Interea ab iis, qui animum legendo pascere volunt, legi poterunt libri ad §. 1389 excitandi.

§. 1386.

Sunt tamen et aliae quaedam obseruationes necessariae, quae potissimum calculi apprehensionem extraneamque spectant. Cum, inter secundum, vrina nis effluerit, quod facit, vt vesica in se coeat, eaque morbum saepius multum adstricta sit, nunquam iam est, forcipem incautius intus compellere. Nullum periculum habere debet iniicere sic, vt clauus, et brachia forcipis inter se iuncta continentur, vsque foram externi vulneris, promoueatur. Vbi calculus in fatis tenetur, vt etiam intus effugiat, aperta forcipis vtrumque brachium, inuicem, huc illuc, super vna vesicae parte, moueri oportet. Eoque saepe dicitur, vt, qui effugerat, calculus, adductis brachijs, fatis teneatur. Plures animaduersiones huius calculi considerant, qui, quod admodum magni sunt, omnem viciniam implent, aut, qui in aliqua quasi cellula haerent. Suadent LE DRAN, vbi calculus promi debet, forcipem vertere sic, vt ex annulis, quibus tenetur, alios pubis spectet, alter anum. Finita curatione, plerumque illa fistula in vesicam demittitur, si haec ex calculo adstricta est, aut calculus intus mansit, quem promere non licuit, vel, si, in ipsa curatione, sanguis sic effluit, terrere possit. In hoc casu fistula linteolo obuoluen-
est, cui colophonii puluis inspergatur.

§. 1387.

Superest, vt de illa calculosorum curatione, quam *Celsicam*, vel cum paruo apparatu, nominant, aliam ex CELSO proponamus. Homo praeualens acritus in sedili alto confidit, supinumque puerum et infans, super genua sua, coxis eius collocatis, comprehendit; reductisque eius cruribus, ipsum quoque
D d d iubet,

iubet, manibus ad suos poplites, vel malleolos dati eos, quam maxime possit, attrahere, simulque ipse se eos continet, vt super humeros eius, suo pectore, incumbat. Huic homini etiamnum a lateribus duo volentes obiiciuntur, qui circumstantes labare eum, qui puerum continent, non sinunt. Puerum tamen super genua hominis collocari, semper necesse non est, a quo que potest etiam fere commodius certiusque in mentem figurari.

§. 1388.

Medicus deinde, diligenter vnguibus circumcisit sinistrae manus duos digitos, indicem et medium, leniter prius vnctos oleo, simul in anum aegri demittit dextraeque digitos, super inum abdomen, leniter imponit. Calculus igitur digitis, ano subiectis, quaeritur atque, vbi repertus est, curiose ad ceruicem deducitur. Cum iam super vesicae ceruicem est, iuxta anum incutis, longa plaga, vsque ad ceruicem vesicae, debet et haec deinde alia transuersa aperiri, quo iter vrit pateat, sic, vt plaga paullo maior, quam calculus, sit. Nam, qui parum patefaciunt, aegrum in certissimo periculum coniiciunt, quod calculus iter, cum vi perimitur, facit, nisi accipit. Ex quo, et sanguinis profusio, et distentio neruorum, inflammationesque, fieri possunt.

† Methodus a GÜNZIO ostensa *Celsianae* non prorsus congrua CELSVS enim cutem plaga lunata incidi iubet, cornu ad coxas spectantibus paulum. Haec verba male intellegit BROMFIELD in *observationibus et casibus chirurgicis* angl. scriptis, et teutonice versis (*Chirurgische Wahrnehmung durch WILLIAM BROMFIELD. Leipzig 1774*). BROMFIELD enim in figura adiecta sectionem lunatam ita facit, vt cornua anum adeoque os sacrum spectent, quae iuxta praecipitum CELSI coxas spectare debent paulum. Vnde intelligi potest sectiones illas duas, quarum altera ab ipso BROMFIELD altera ab eius amico, periclitandi causa, facta est, parum aptas esse ad id, quod volebant, illustrandum. Idem BROMFIELD male vertit vocabulum *coxarum* per tuberositatem ischii. Coxarum regio est ibi, vbi acetabula sunt. vid. en.

CELSVS ipse in Cap. I. Lib. VIII. in editione a me curata pag. 506. lin. 10 et 22.

§. 1389.

Cum via patefacta est, in conspectum calculus vet. Qui, nisi excidit, laevae manus digitis sic ad ve- am datis, vt retro recedere, aut aliter effugere, non s- sit, dextrae index, super calculum, in vesicam con- itur, et ipse protrahitur. Si maior calculus est, in- iendus ei vncus est, inter ferramenta, ad *Marianam* rationem necessaria, propositus. Hunc nunquam ducere tutum est, nisi calculum satis teneri pateat, si hic intus effugiat, is in oram vulneris incidat, nque conuulneret. At, si plures calculi sunt, di- is sinistrae manus, ad vltimam vesicam datis, ad pla- m deduci ac protrahi debent. Incidere vero potest, digitis conquiri non possint. Ergo specillum, et per hoc forceps, in vesicam coniicitur, quo calculi rtius promi queant. Aliae varietates huius curatio- s non sunt.

† His, quae de variis rationibus sub osse pubis calculosos se- candi dicta a GÜNZIO sunt, quaedam adiciam. Circa A. 1748 Frater quidam ordinis discalceatorum, cui nomen *Cosmi* est, FRERE COME, scalpellum vagina absconditum, (*Lithotome caché*) inuenit, eoque vtens ab anno eodem calculosos curauit, tum in prouinciis, tum in vrbe Parisiorum. Scalpellum no- vum describi tecto tamen nomine suo curauit in *Diario Ver- dunensi* mens. Nouemb. a. 1748. et in *Diario eruditorum. (Journal des Sçavans)* mens. Decemb. a. 1748. Ab eo tem- pore multa de ferramento hoc in vulgus edita sunt, tum ab aliis, tum vero ac praecipue a LECATIO, chirurgo dex- terrimo, acri et pertinaci boni fratris aduersario. Is enim non parum multa aduersus eum eiusque methodum dixit. De his legenda sunt, quae Frater COSMVS voluminibus duo- bus, semper tecto nomine, complexus est; quorum prius inscriptum est: *Recueil de pieces importantes sur l' Operation de la Taille, faite par le Lithotome caché, à Paris 1751.* Huius calci adiecit chartas inscriptas: *Suite du Recueil.* Alterum Volumen inscripsit: *Addition à la Suite du Recueil de toutes les pieces, qui ont été publiées au Sujet du Lithotome caché, à Paris 1753.* Scripta a LECATIO haec sunt: *Pieces concer- uant l' operation de la Taille. Second Recueil, à Rouen 1752.*

itemque ibidem tertia collectio (*Troisième Recueil*) 1753 edita. Prima collectio (*Le premier Recueil*) nihil contra Fratrem COSMVM dictum continet, edita est ibid. 1749. Praeterea prodiit *Parallele de la Taille laterale de Mr. LE CAT avec celle du lithotome caché etc. par Cl. NIC. LE CAT, publiée par ALEX. PIERRE NAHUIS. Amsterdam 1766.* Sed Frater COSMVS non solum LECATIVM, sed totum etiam Collegium Illustre Chirurgorum Parisiense contra se excitavit. vid. *Monument. Ac. R. Chir. Vol. III.* in quo LOUISIVS experimenta de diuersis methodis ab Academia ea capta enarrat. Frater COSMVS non tantum lites eas inter se et chirurgos Parisienses exponit, sed et methodi suae initium, progressum, atque aduersarios ita enarrat, vt nihil praeterea hac de re desideres; Vid. eius Liber §. 1390. cit. Lithotomus autem vagina reconditus vid. et in eodem *Vol. Monum. Ac. R. chir.* et in supra citatis Diariis et in Quaestione medico-chirurgica: *An scalpello vagina recondito cystitome perfectior?* Praeside de PREVAL a MARQVARTO, Parisiis a. 1754 defensa, et adiecta post a COSMO supra cit. *Addition à la Suite du Recueil.* Habet scalpellus is hoc praecipui, vt datus in vesicam ad varios gradus 5. 7. 9. 11. 13. 15. ex vagina sua recedere, et ab ea abductus tam longum vulnus facere possit, quam calculi magnitudo requirere videtur. Vt autem scalpellus impelli in vesicam queat, alio acuto quidem, cutis et cellulositatis inde a medio acceleratore iuxta raphen versus tuberositatem ossis ischii inciditur, sitque vulnus pollices duos cum dimidio longum, si homo quidem adultus curatur. Digitus index sinistrae manus explorat catheteris fulcum, quo percepto, is ipse scalpelli mucroni acuto viam monstrat, vt sulcus ille ad septem vel octo lines nudus in conspectum prodeat. In nudum iam fulcum eum inseritur extremi lithotomi lingua, vt, ea semper in sulco promota, lithotomus sub pubis arcum leniter impellatur, quoad ultra nequeat, obstante eminulo catheteris solido rostro: Si eo ventum est, catheter educitur, et lithotomus, pro cognita magnitudine calculi, recte apparatus, vt apparatus vulnus faciat, ad extrahendum calculum satis patens. Rebus omnibus recte adornatis, reducitur lithotomus; atque, dum hoc fit, incidit vesicae cervicem, prostatam et bulbum vresthae sic, vt via ad vesicam recta et expedita pateat, qua forceps plerumque sine conductore in vesicam dari et calculus apprehendi queat. Tantum de lithotomo recondito. Plura qui scire auet, libros citatos legat.

Iam quaedam etiam de *Hawkinsiana* methodo. HAWKINS autem, dato antea in vesicam cathetere sulcato, integumenta communia sectione a vicinia ani ad tuberositatem ischii sinistri diuidit, fulcum catheteris digito indice sinistrae manus explorat ultra bulbum, quem in anteriorem partem protrudit; deinde partem vresthae membranaceam et transversum musculi

musculi partem posteriorem oblique incidit, vt fulcus catheteris ibi nudus sit. In eum postea fulci locum demittit rostrum ductoris canaliculati generis singularis, h. e. cuius margo dexter in aciem assurgit; ita autem rostrum demittitur, vt pars ductoris conuexa spectet inferiorem vrethrae partem et intestinum rectum; atque sic paulatim a fulco eo nunquam deflectente rostro, ductor in vesicam demissus incidit vrethram, partem prostatae maximam et ceruicem vesicae; si in vesicam ventum est, educitur catheter, in caua vero parte ductoris in vesicam datur forceps, postea educitur ductor. Forceps ad vulnus dilatandum aperitur, post rursus clauditur, calculum, quaerit, hoc inuento, iterum aperitur, apprehendit calculum, apprehensum educit. Plura vid. in Thesi *de methodi Hawkinsianae in calculosorum sectione praestantia*, a PETRO FAGUER, Praeside ANTONIO LOUIS, Parisiis 1769 defensa; itemque in Thesibus *de calculo vesicae urinariae, eoque extrahendo, praeuia sectione ope instrumenti Hawkinsiani emendati*, eodem LOUIS Praeside, a PETR. IOSEPH. DESAULT, 1776 defensis.

Praedicatur etiam ratio ea, qua MOREAU, Chirurgus Parisiensis percelebris vtitur. Sectionem lateralem facit scalpello ancipiti, cuius acies tres pollices longa, lamina autem in parte a cuspide remotiori vix lineas sex lata, quae ne facile frangatur, in media parte maximam crassitiem habet. Encheireses studiosius quidem exposuit CAROL. LUDOVIC. FRIDERIC. BREYER in Dissert. Praeside GEORG. FRIDER. SIGWARTO, Tubingae 1764 defensa. Inscripta est: *Cystotomia Lateralis Moreauiana Noua Eademque Receptis longe praestantior, quia omnino tutior*. Additae sunt Icones, quibus si careas, carebis perspicuitate, etiamsi, quae BREYER dixit, a me descripta legeris. Caeterum non BREYERVS solus sed alii quoque Inuentoris, MOREAU, magnam dexteritatem secandi calculosos multis laudibus extollunt. De sectione calculosorum praeter illa, de quibus ad §. 1388. retuli, alia multa, paene dixerim diffusa, proposuit BROMFIELD l. c. quae tamen legi ab iis debent, qui hanc artis partem excolunt. Ductorem canaliculatum, duplicem et non parum compositum, cui aliqua lamina acuta addita est, laudat, qui cum figuris describi vix potest, sine figuris ne vix quidem, et cui nihilominus praestare videtur illud, de quo paulo supra, *Hawkinsianum*. PETR. CAMPER l. c. etiam haud contemnenda scripsit, minimeque illa, quae de directione ferramentorum commonuit, ita scilicet ea esse admoenda, vt axis instrumenti semper parallelus sit axi vesicae; ista enim ratione caueri, ne ferramenta tam facile a cauo vesicae aberrantia in locum laxum illum, qui vesicam inter et rectum intestinum est, h. e. in cauum spurium incidant. Si forceps plus quam semel in vesicam dari necesse sit, methodum fortasse optimam esse, si chirurgus iuxta apicem digiti indicis laeuae manus specillum demittat, et iuxta hoc machinamenta reliqua.

Vt sectionem lateralem perficeret, multa et in ferramentis et in vinciendo retinendoque aegroti nouauit PALVCCI, atque de cohibenda nouorum calculorum generatione quaedam adiecit in libro inscripto: *Lithotomie nouvellement perfectionnée*. A Vienne 1757.

Ad huius chirurgiae historiam quoque pertinet, quod POUTEAU Filius scripsit in seq. inscriptionis libro: *La Taille au Niveau* etc. A Avignon 1765. Describit noua ferramenta, iisque ad faciendam sectionem vtendi methodum. Sed de his et PALVCCI ratione, quia icones inspicere debent dici a nobis nihil potest. Sudante hac ipsa charta sub prelo, in manus incidit scripturionum collectio belgica lingua editorum, h. e. *Aanmerkingen over de Veranderingen, welke de Steenen in de Pisblaas der Menschen ondergaan* etc. door PETRVS CAMPER. Te Amsterdam 1782. Lectu digna inesse video, at neque profus legere, neque de lectis referre iam vacat.

§. 1390.

Ab his curationibus, quae sub ossibus pubis fiunt, transeundum ad eam est, in qua summa vesicae pars, in imo abdomine, aperitur. Praecedere hanc curationem ea fere debent, quae *Fulbertianam* praecedere diximus. Si aeger non satis vrinae continere didicit, primum oportet vesicam, in curatione ipsa, aqua, lotioneue alia, tepida implere. Quibus hoc placet, aegrum in mensa, vel, quod praestare debet, in lecto, collocant ante, quam aqua in vesicam coniciatur, quod optime fit, si fistulae, qua vrinam emolimus, siphonis vulgaris accommodatur. In modo autem lotionis, quae immitti debet, aliqua varietas est. Nam, vt immitti debeat, donec se vesica super ossibus, aliquo tumore manifestet, tamen et magnopere cauendum est, ne, quod neruorum distentiones facere solet, vesica, nimia vi aquae subito infusa, distendatur. Non exiguam spem prosperi successus facit vesica sana et spatiosa. Si vitiosa est, praecipueque adstricta, vel alia curandi via eligenda est, vel iubendus aeger, vt, post liberalem potionem, etiam ferratarum aquarum, quam diutissime possit, vrinam contineat. Quo, quia asperior vesicae

calculum attritus auertitur, vesica interdum iterum impliatur. Cum iam satis aquae immissum est, necesse est, fistula recepta, colem ministro tenendum dare, tum, vt vrinae iter intercludatur, tum, vt, depresso sole, cutis tendatur, quae in imo abdomine incidi debet.

† De hac ratione calculosos curandi recentior scriptor, Anonymus quidem, (sed qui Frater COSMVS, Frere COME, esse librum legentibus haud dubie videtur) et vehementer laudat eam methodum, et ostendit, qua sectio ea fieri possit, etiamsi vesica non impleatur. Liber eius inscriptus est: *Nouvelle methode d'extraire la Pierre hors de la Vessie par dessus le pubis etc. à Bruxelles 1779.* Methodus ea vix ac ne vix quidem potest paucis describi, est enim non parum composita. Cui volupe est, poterit legere dubitanter de ea compendio scripta a RICHTERO in *Biblioth. Chirurg. Vol. V.*

§. 1391.

Dixi, aegrum, siue in mensa, siue in lecto, collocandum esse, praestat vero in lecto. Est autem, tum in lecto, tum in mensa, aliter figurandus, quam in alia curatione quacunque. Coxae elatiores sint, pectore et capite. Si in lecto collocatur, crura, quae supra sponam inferiorem propendent, fulcris alliganda sunt, manus vero ab vtrinq̄ue adstantibus ministris firmandae. Neque haec res varietatem aliquam habet, si aeger in mensa collocatus fuit, praeter hanc, quod genua, vinctura quadam, ad fulcimenta mensae, adstringi debent.

§. 1392.

Veniam ad ipsam curationem, quae hoc modo ordinatur. Chirurgus a dextris aegri stat, et, dum alter ex ministris, qui prope stant, manu proxime sub umbilico imposita, cutem sursum tendit, cutem imi abdominis, tam longa plaga recta, incidit, vt ad radicem colis pertinens, quatuor latos digitos impleat. Vtitur Chirurgus vulgari scalpello, eumque indice sinistrae manus sequitur. Deinde, eodem scalpello, linea alba, aliquantum breuiore plaga, incidenda est, ne perito-

naeum aperiatur, donec vesica sese ostendat. Quae indice laeuae manus, in angulo plagae superiore, posito, alio falcato et rigido scalpello, pubem versus aperienda est. Statim ac tantum patefactum est, vindex digitus immitti possit, index eiusdem manus in vesicam coniiicitur, quam, ipso quasi in vncum flexo, suspendi oportet, vt ad duorum digitorum latitudinem, commode aperiri possit. Superior angulus huius plagae digitum circiter, infra vrachi exortum, esse debet, inferior alte post ossa pubis descendere. Patefacta vesica, vel digiti, vel forceps, aut etiam vncus, immittitur, et calculus promitur.

§. 1393.

Commodissimum est, statim ac aeger calculo liberatus fuit, vulnus sic obligare. Linteolum molle ac purum iniicitur, quodque multo latius plaga sit. Super hoc tantum lintei carpti ponitur, vt totam plagam impleat. Idque saepius aliquot, sensim maioribus, contegi oportet, abdomini vero mantile circumdari, quod fascia, aliquoties circumducta, firmandum est. Cum sic vulnere prospectum est, aeger in alium lectum collocatur, qui sic paratus sit, vt alibi dixi (1373). Vrina vero, quae profluit, quoniam lintea iniecta humectat, saepius noua imponenda sunt. Ac, interpositis aliquot diebus, ellychnia et plumaceoli quoque superhaberi debent, qui filo firmati sint, et vnguentum exceperint, quod pus mouet. Vulnus, quo vesica patet, multo citius glutinatur, si post certum tempus, fistula breuior, per vrinae iter, in vesicam coniiicitur, vt ibi maneat.

§. 1394.

Omnes fere Chirurghi hanc **FRANCONE** repertam, et a **DOUGLASSO** instauratam, curationem, iam inde a sedecim pene annis, neglexerunt. Fuit tamen, ante tres

es annos circiter, a LE CAT quasi restituta. Qui iam multa, praecipue in ferramentis, mutauit. Eae haec sunt. 1) Scalpellus fortis rigidus, illi similes, quem HEISTERVS * habet, praeter hoc, quod in dorso obtusam eminentiam habet. 2) Ferramentum, hoc non ab simile, ex chalybe totum paratum (*suspenseur*), 3) duo alia, vncis similia (*Dilatato suspensurs*) quorum dorsum, proxime ab incurua parte, quae ta, paullulum excauata est. 4) Cochlear ex chalybe factum, quod in altera extrema parte potest vncum ferre.

* *In Instit. Chir. Tab. XXX. Fig. 8.*

§. 1395.

Sequitur ipsa curatio, quam LE CAT hoc modo ordinat: Aeger in lecto collocatur, plane, vt supra (1391) dictum est, praeter hoc, quod caput, sub lecto puluinari, tantillum excitatur. Neque cutis imi abdominis alia ratione a Chirurgo inciditur, qui ad aegri dextram est. Vbi via ad vesicam satis patet, scalpellus inuerti debet, et post ossa pubis, in vesicam digi. Quae, cum umbilicum versus aperiat, periculosus alias collapsus huius visceris auertitur, qui debet in vulgari curatione contingere, profluente lotionae, quae iniecta fuit. Cum vesica satis patefacta est, scalpellus protinus sic conuertitur, vt, quae pars in dorso eminet, vesicam sustineat. Tumque scalpello sinistrae tradito, dextra vncus suspensorii, a latere scalpelli, in vesicam demittitur, quae, illo recepto, suspensa tenenda est, et ad plagam externam apprimenda. Sub hoc ferramento reliqua duo, vnum post alterum, in vesicam, coniiciuntur, sic, vt vulnus, vesica vtrinqe, ad extremam plagam adducta, ampliatur. Horum ferramentorum sinistrum, ab adstante ministro, tenendum est, vt Chirurgus dextra possit, vel cochlea-

re, vel forcipe, aut digitis quoque ipsis, in vesicam coniectis, calculum, inter haec ferramenta, protrahere. Quod hanc vim habet, vt vesica, ab asperiore nonnunquam calculo, laedi non possit.

§. 1396.

In quo aegro *LE CAT* prima huius curationis experimenta fecit, eum, cum ante curationem, aduersa admodum valetudine conflictaretur, febris prehendit, in qua *LE CAT*, propter frigus, non audebat venam saepius secare. Quare balneum aliquoties adhibuit, vt aqua per vulnus in vesicam intraret, et plagam elueret. Iussit quoque aegrum in ventrem decumbere, quibus effectum est, vt, lotio naturale iter ingrediente, plaga citius coiret.

§. 1397.

Ab aliquo tempore disputatum fuit, quae, ex his omnibus, optima calculosorum curatio sit; Videtur etiam eorum, a quibus ipsae repertae sunt, is animus fuisse, vt excogitarent aliquam, quae caeteris praestaret. Quod potissimum *CHESELDENI* exemplo clarum est, qui, cum plurimos eorum restitueret, quibus, vesica super pube incisa, calculum exemit, tamen, noua curandi ratione inuenta, illam neglexit. Et hanc, de aliqua optima calculosis medendi ratione, opinionem existimo plures ad mortem deduxisse. Nempe nulla est ex iis curationibus, quas supra proposui, quae non aliquando debeat reliquis praeferi. Quo tamen negare nolo, *Cheseldenianam*, aut, quae lateralis in vniuersum appellatur, plerisque calculosis conuenire. Saepius tamen praestat, eam, in qua vesica, in imo abdomine, aperitur, caeteris anteferi. Quod eorum potissimum exemplo potest clarum reddi, qui eximiae magnitudinis calculo laborant, vel, quibus tam spatiosa vesica est, vt, pauxillo vrinae retento,

sa pubis superemineat. De caeteris supra quaedam
opposita sunt (1362).

§. 1398.

Saepius fit, vt calculus, si vrina magnis nixibus
additur, in iter vrinae prolabatur, in quo inhaerescit.
qua re plures varietates sunt. Si aeger recens cal-
lofus est, et calculus paruus, in omni parte itineris
inae haerere potest, saepius tamen non longe ab
itu, vbi amplior fistula vrnalis est, fossam nauicula-
m nominant, vel in membranea etiam itineris vrinae
parte, cui extus perinaeum respondet. Quibus olim
calculus, per *Marianam* praecipue curationem, exem-
tus fuit, cum ceruix vesicae et illa membranea itineris
vrinae pars vehementer distenta sit, parui calculi, qui
serum nascuntur, vrina postea promouente, solent in
his potissimum partibus inhaerescere. Quod etiam in
hoc casu fit, in quo exiguus calculus, vel arenosi ac
mollis quaedam reliquiae, intus manserunt. Sunt et-
iam calculi, qui, cum nimis magni sint, prolabi in iter
vrinae non possunt, qua parte tamen, ad modum con-
stricti sunt, ceruicem vesicae subeunt. Hi calculi
deberent omne iter vrinae intercludere, nisi vt pluri-
mum aliquo canali pertusi essent, aut a latere quasi
percisi, vt lotio aliqua via pateret.

§. 1399.

Haec omnia curationem permultum variant. Par-
uus calculus, in quacunque parte itineris vrinae hae-
eat, non protinus ferro res agenda est, sed colis lacte
valido diligenter fouendus, in quo mollientes herbae,
radices ac semina, decocta sint. Possunt quoque panni,
ex eiusmodi lacte expressi, coli ac pubi superhaberi,
et, si calculus, non longe a ceruice vesicae, haeret,
pongia subiici, quae similem decoctionem exceperit.
quuat etiam balneum, siue ex aqua fluuiatili, siue ex
ea,

ea, cui mollientes herbae incoctae sint. Lotiones, quae in aluum immittuntur, non raro calculum promouent, idque etiam olea tepida praestant, si ex mollientium genere sunt, et in iter vrinae immittuntur*.

* Commodum erit, hoc loco, aliqua de iis curationibus subiicere, quae inde ab antiquissimis temporibus, calculo itinere vrinae inhaerescenti, adhibitae fuerunt. CELSVS duas curandi rationes proposuit, alteram, vt, calculus specillo oriculario euellatur, alteram, vt cole, a latere inciso, eximatur. Desiderat autem, vt, antequam plaga fiat, cutis extrema attrahatur, quo, vbi calculus protractus fuerit, integra pars cutis plagam contegat. *Lib. VII. Cap. XXVI.* Sequuti sunt CELSVM PAVLVVS *Lib. VI. Cap. LX.* ALBVCA SIS *Lib. II. Cap. LX.* GVIDO DE CAVLIACO *loc. cit. FRANCO l. c. p. 116.* GOVRMELENVS *l. c. p. 183.* PAREVS *Lib. XVI. Cap. LX.* DE LEAVSON *l. c. Cap. VII.* HILDANVS *l. c. Cap. XXVI.* GROENEVELTVS *l. c. p. 57.* TOLETVS *l. c. p. 99. seqq.* DIONIS *l. c. p. 234.* SHARPIVS *l. c. Cap. XXII.* LE DRAN *Operat. p. 351. seqq.* ac recentiores pene omnes. Plures tamen ex his specilli oricularii vel vncinuli vsu non commendarunt, nisi, vbi calculus non longe ab exitu, inhaerescit. Si id fieri non potuerit exitum fistulae siue forfice, siue scalpello diduci debere, et calculum promi. Vid. imprimis TVLPIVS *Lib. III. Obs. Cap. VIII.* Figuras variorum specillorum vel vncinulorum dederunt PAREVS *l. c.* HILDANVS *l. c.* MARINI *l. c. Fig. I.* Sunt etiam varietates quaedam in ea curatione, quae cum sectione fit. Maxima ea est, quam THIBALTVS fecit. Is enim iter vrinae a cole separat, quo loco calculus intus haeret, vt ea parte aperiri fistula possit, qua coli subiicitur. Vid. GARENGEOT. *Operat. Tom. II. p. 289.* Neque non in vulneris curatione variant. Cum enim plerique, calculo exento, nihil in fistulam demittant, alii specillum, ex plumbo aliaue materia paratum, iniiciunt. Sunt et aliae curationes ab auctoribus propositae. ALBVCA SIS *l. c.* terebram proponit, qua in fistulam demissa, calculus perforari ac frangi debeat. Ad hanc terebram tuto demittendam fistulam reperit FRANCO *l. c. p. 114.* vid. etiam PAREVS *l. c. Cap. XXXIX.* et HILDANVS *l. c.* quae curandi ratio hodie nemini probatur. PAREVS *l. c.* experiri ante medicamenta et manum iubet, scilicet, vt oleo amygdalarum dulcium e. g. infuso, calculus digitis ad exitum propellatur, idque a recentioribus quoque multis propositum est. Quia vero calculus, nisi grauiter laesa fistula, expelli hac ratione saepe non potest, plures Medici non sine causa existimarunt, modo dilatetur fistula, eam curationem succedere debere. Operosius hoc Aegyptii recentiores et Arabes fecerunt, de qua

qua re expositum est apud ALPINVM in *Lib. de Medic. Aegypt. Lib. III. Cap. XIII.* qui refert, voluisse ipsos ex vesica etiam, flatu immisso, calculos protrahere. Qui hoc ex nostris Medicis et Chirurgis imitati sunt, inter quos est HILDANVS *l. c. p. 187.* VAN HORNE *Microtechn. p. 457.* PVRMANNVS in *Chirurg. Part. II. Cap. 14.* calculo siue ligatura siue compressione firmato, ne recedere posset, per fistulam aliquam, flatum lente in iter vrinae immiserunt, idque, ne exire aer posset, caute constrinxerunt. Cum satis dilatatum erat, calculum sensim versus exitum propellebant. Commodum esse videtur, antequam infletur fistula, oleum tepidum immittere. Vbi prope exitum inhaerescit, FRANCONI aliisque visum est, posse sugendo extrahi, quod tamen reiectum fuit ab HILDANO *l. c.* SOLINGENIVS, vt dilataret fistulam, turundas, ex charta pergamena confectas, adhibuit sensim maiores, ne nimius dolor moueretur *l. c.*

† Noui equidem foeminam quandam, quae filio suo quinquenni hoc genus auxilii, quod sugendo fit, non haesitante adhibuit, atque, cum ego mirarer, alio tempore iterum si opus quidem fuerit, se adhibituram esse pleno cum risu significauit.

§. 1400.

Alia medendi ratio est, si calculus, non longe ab exitu, inhaerescit. Sunt, qui exiguam forcipem immittunt, et calculum extrahere tentant, quod magnos dolores mouere debet. Quare praestat, antequam forceps in iter vrinae compellatur, oleum tepidum immittere, et, dum extrahitur, eodem post calculum constringere, ne recedere possit; Aliquando et illos qui licet, qui flatu immisso ampliare iter vrinae iuuent, et tunc extrahere. Quae si nihil proficiunt, optimum est, ostium fistulae vrinariae sectione tantillum inducere, et calculum, specillo aliquo demisso, eiicere.

§. 1401.

Qui calculi in his partibus subsistunt, quia, cum vrina, recens ad has partes promoti sunt, iter vrinae plurimum parum laedunt. Contra cum iis est, qui inter bulbum ac ceruicem vesicae haerent. Saepius enim

enim incidere solet, vt arenulae, quae cum vrina promouentur, siue nimis angustus ille locus sit, siue nimis amplus, qualis in iis est, quibus olim calculus, per iter vrinae, exfectus fuit, in membranea eius parte haereant. Nihil attinet dicere, debere eas quotidie noua incrementa capere, quod efficit, vt, dum iter vrinae dilatatur, perinaeum intumescat; Calculus vero, qui sibi hoc modo viam parat, vlcus simul facit, quod se vtplurimum in plures sinus diducit, et in fistulam degenerat.

§. 1402.

Contra hunc morbum, a solo ferro, praesidium petendum est. Est autem eadem curatio necessaria, ac, quae *Celsica* nominata fuit. Tamen non oportet digitos in anum demittere, et antrorsum ad calculum dare. Prima plaga, quae longior esse debet, cutis tantum inciditur, altera ipsum iter vrinae. In eaque cauendum est, ne, inciso, super aliqua eminentia, itinere, qua cauum subest, relinquatur, quod, dum calculus promitur, vi adhibita, ruini necesse sit. Quare praestat, itinere vrinae aliquantum patefacto, specillum immittere, et super hoc tantum aperire, vt calculus possit, leui pressione, eximi. Interdum etiam sponte excidit. Vbi calculus protractus fuit, praecipue fistulae ratio habenda est. Ad eamque curandam necesse est, quidquid induruit, per ea, quae pus mouent, tollere, de qua re alibi dictum est.

§. 1403.

Neque alia ratione curandi illi calculi sunt, qui, cum parui erant, magnam partem in ceruicem vesicae prolapsi sunt, et in hac, a continuo profluente vrina, multum increuerunt. Oportet tamen totam ceruicem, ac vesicam ipsam a latere aperire, quo promi talis calculus, sine grauiore vesicae laesione, possit. Possent
tales

es calculi incuneati appellari, magis tamen illi, qui uici ad conii modum inhaerent; Atque hi alia quoe ratione curantur. Si recens malum est, tentare et, an calculus, per fistulam demissam, repelli queat. epius vero non potest. Tumque a *Franconiana* ratione praesidium petendum est. Vbi euulsus fuit, am ceruicem vesicae negligere haud licet. Quae m a calculo induruerit, adhibenda sunt, quae molli- t, ac pus mouent.

§. 1404.

Supereft, vt de ea curatione dicam, quae calculo hiberi debet, qui, cum breui ante, ad medium vrinae iter descenderit, iis, quae supra (1398) proposita ant, eiici non potuit. Medium vrinae iter appello, quod extus a bulbo, vsque ad frenulum pertinet. Ante omnia cutis colis, quantum maxime potest, at- hitur, atque condita glande, lino vincitur, vel, si sic non licet, glande nudata, fasciola post calculum iicitur, quae cutem retractam firmet. Tum colis sinistrae manus digitis continetur, sic, vt citra calcu- m pollex, vltra index sic, et cute ad latus ducta, iter vrinae, qua parte coli subiectum est, a latere, recta aga, super calculo, inciditur. Isque vel sponte ex- dit, vel paruo aliquo vnco eximitur. Vbi exemptus ;, integra pars cutis remittitur, quae, quia plagam ontegit, glutinationem vulneris multum accelerat. Obligandum vero est plumaceolo, ac fasciâ, quae com in orbem ambit. Tumque raro opus est fistulam, : plumbo paratam, in vrinae iter coniiicere, ne lotium er vulnus profluat.

† Calculi vrinae non modo in naturalibus illis vrinae itineri- bus, sed aliquando etiam extra vias eas formantur, reperi- unturque. Qua de re in *Monum. Ac. R. Chir.* Vol. III. pag. 332. seqq. LOVISIVS lectu digna scripsit.

§. 1405.

§. 1405.

Feminis etiam, sed rarius, calculus cum in renibus, tum in vesica concrefcit. Nam renum fistulae, per quas vrina destillat, ampliores, quam in viris sunt. Neque feminarum corpora tanto vt plurimum motu exercentur, vt magna vis terrearum particularum, a corpore detrita, ad renes cum sanguine promoueri possit. Raro quoque euenit, vt calculus, qui ex renibus in vesicam descendit, ad insignem aliquam magnitudinem perueniat, quod videtur ab itineris vrinae amplitudine ac breuitate prouenire. Efficiunt enim, vt parui calculi facile cum vrina promoueantur.

§. 1406.

Quae efficiunt, vt calculus raro ad aliquam magnitudinem in feminis excrescat, per ea etiam fit, vt facilius sine sectione promi possit. Olim multi fuerunt, quibus haec curandi ratio placebat *, videtur tamen praecipue a LE DRAN ita proposita esse, vt calculus, cum maiori securitate, protrahi posset. Curatio autem haec est. Femina resupina super mensam, aut lectum collocanda est, diductisque cruribus, et calcibus ad nates datis, a duobus ministris continenda. Medicus deinde, partibus naturalibus diductis, ostium itineris vrinae quaerit, per quod fistula, quali in feminis vrinam emolitur, et quam sulcatam esse oportet, in vesicam coniicienda est. Super hac fistula ductor canaliculatus (*Gorgeret*) in vesicam compellitur, quoniam iam incipit iter vrinae dilatari **. Tum fistula recepta, forceps immitti debet, quali ad calculum, in tenellis pueris, protrahendum, vtimur. Haec duo ferramenta paullulum diduci oportet, vt iter vrinae ampliatur. Haec sufficere possunt, si calculus paruus est. Si maior, quam vt sine metu ruptionis ceruicis vesicae educi possit, prima forcipe recepta, necesse est,
aliam

un maiorem iniicere, imo, si iter vrinae parum ce-
 , plures sensim maiores, donec et via satis aperta,
 forceps in vesica sit, qua calculus commode promi-
 sfit. Si plures calculi sunt, singuli eodem modo
 otrahendi sunt.

Placet hic aliqua de variis calculi curationibus subiicere,
 quae feminis adhibentur. CELSVS voluit, si calculus in
 itinere vrinae inhaereat, vncō educendum, si maior, ad
 scalpellum deueniendum esse sic, vt vesica alio loco aperi-
 atur, si aegra virgo sit, alia, si mulier. Mulieri enim, di-
 gitis per naturalia subiectis, inter vrinae iter et os pubis,
 super calculo, incidendum esse, virgini sub ima sinistiore
 ora, digitis, tamquam masculo, in anum demissis. Vtroque
 tamen loco plagam faciendam esse, quae transuersa sit.
In Lib. VII. Cap. XXVI. Sequitur CELSVM ALBVCAIS in
 hoc, quod digitos demittendi rationem attinet. Quod
 vero locum attinet, de virgine non dicit, vbi incidendum
 sit, contra in muliere iubet calculum, ad radicem coxae,
 deducere, ac super eo incidere. Addit etiam animaduer-
 siones quasdam de sanguinis profusione, quam in tam pro-
 fundo vulnere magnam esse oportet. *In Lib. II. Cap. LXI.*
 Vix tribus verbis hanc curationem attingit GVIDO DE
 CAVLIACO *loc. cit.* PETRVS FRANCO eandem proponit sic,
 vt digitorum quidem, prout mulier vel virgo est, modo
 per anum, modo per naturalia subiiciendorum, aliquam
 varietatem esse ponat, nullam vero loci, qui extus incidi
 debet *loc. cit. Cap. XXXIV.* Ad haec monet, cauendum
 esse, ne vteri vagina incidatur; Hanc curationem recen-
 tiores Chirurghi solis virginibus adhibendam esse dixerunt,
 nominaruntque cum paruo apparatu. Videtur eam SHAR-
 PIVS commendare, si calculus insignis magnitudinis sit, *l. c.*
Cap. XXIII. Aliam curationem mulieribus conuenire di-
 cunt, quam cum magno apparatu vocant. Fit autem, si
 calculus paruus est, sine scalpello, si magnus, iter vrinae
 sectione ampliandum est. Oportet illam curandi rationem
 iam FRANCONIS aetate cognitam fuisse, qui eam reiiicit *l. c.*
 Neque vero fuit ab omnibus eodem modo adhibita. HIL-
 DANVS iubet primo specillum parum incuruum, et fulco
 instructum, in iter vrinae coniicere, super hoc autem ducto-
 rem, eoque medio forcipem. Vult tamen, vt calculus eo
 certius prehendi possit, duos sinistrae manus digitos in va-
 ginam demitti debere, et ad vesicam dari. *In Lib. de Li-
 shot. Ves. Cap. XXII.* Ab eaque curatione parum ea differt,
 quam TOLETVS descripsit, et cum paruo apparatu nomi-
 nauit, quem scilicet putauit inde nomen habere, quod di-
 giti vesicae subiiciuntur, et calculus vncō educitur *loc. cit.*

Cap. XVII. Vid. etiam MARINI *loc. cit.* Cap. XII. p. 203. Curatio vero cum magno apparatu TOLETO haec est. Super specillo ductores demittuntur, et inter hos, ubi diducti fuerunt, et iter urinae ampliatum, forceps in vesicam coniicitur, qua calculus, ut in maribus, promitur. Hanc curationem propositam inuenio a THEVENINO *l. c.* Cap. XLIX. GROENEVELTO *l. c.* p. 53. *seq.* DE LAVNAY *l. c.* Cap. X. p. 128. *seq.* SAVIARD *Obs. de Chir.* LXXII. DIONIS *l. c.* p. 236. ALGHISI *l. c.* Cap. XXIII. p. 89. *seq.* GARENCEOI *Tr. des Operat. Tom. II.* p. 83. Plerique ex his auctoribus suadent, si calculus maior sit, quam ut videatur, sine rupture cervicis, euelli posse, vel ipsum in vesica frangere vel iter urinae tantillum incidere. Hanc plagam iam olim PAREVS faciendam esse duxit, si ipsum recte capio *l. c.* Lib. XVI. Cap. XLVII. nam obscura praecipue ea sunt, quae de COLOTIS habet. Neque clariora sunt, quae apud DILEAVSON de calculo feminarum inuenio *loc. cit.* Part. II. Cap. XII. Alia curatio est, quae feminis adhibetur, e quae deberet lateralis nominari. Eam propositam esse inuenio a MARIANO, etsi ipse non videtur exercuisse *loc. cit.* Cap. XXII. Eadem forte fuerit, quam tribus tantum vel bis proposuit GOVRMELENVS *l. c.* p. 182. *seq.* Vere eam exercuit FRATER IACOBVS, quod per plura a MERYO et NOELLO proposita exempla clarum est. Vid. MERY *l. c.* et post hunc RAVIVS, qui tamen virginibus tantum conuenire existimauit. Vid. HERTIVS *l. c.* p. 50 MERYVS autem, hac curatione reiecta, aliam excogitauit, quae si ordinatur. Specillum sulcatum in vesicam compellitur, se aliquanto magis incuruum, quam quo vulgo vtuntur. Hoc ceruix vesicae in vaginam deprimitur, ut simul cum haec incidere possit, *loc. cit.* Cap. IV. p. 30 Huius curationis utilitatem probare videntur earum mulierum exempla, quibus calculus in fistulam delapsus, vagina intus incisa, extractus fuit sic, ut etiam lotium continere possent. Denique hoc addendum est, HILDANVM aliquando mulierem, qua calculo laborabat, vesica in imo abdomine aperta curasse. Vid. *Obs. Chir. Cent. I. Obs. LXVIII.* Eademque curatio si calculus magnus sit, a IOANNE DOUGLASSO propositum *loc. cit. Sect. X.* Neque dubitare licet, debere ruti quam in maribus, adhiberi posse, quoniam vesica feminarum et spatiosior est, et altius posita.

** Videtur nullam controuersiam recipere debere, fatius esse ut calculus promi possit, iter urinae ampliare, quam sectione aperire. Nemo enim ignorat, quam facile partem nostri corporis, ubi vehementer extentae fuerunt, sese reconstituant. Neque fieri potest, ut itinere urinae patefactus calculus, qui non admodum parvus est, euellatur, quod iter urinae etiam dilatetur. Habentur quoque multa exem

pla calculorum, qui, cum tam magni essent, vt itinere vrinae, etiam per sectionem, ampliata, non viderentur, nisi rupta ceruice, educi potuisse, tamen vel sponte sibi viam fecerunt, vel, sensim ampliata vrinae via, producti fuerunt sic, vt vrina pro voluntate reddi ac contineri posset. Vid. Cl. HEISTERVS *loc. cit. pag. 1029. seqq.* Est tamen magna cura adhibenda, vt iter vrinae lente amplietur. IOANNES DOUGLASSVS vult, si calculus paruus sit, turundas, quae ex spongia praeparata, vel ex radice gentianae factae sint, in vrinae iter demittendas esse sic, vt sensim maiores immittantur, donec tantum haec via pateat, vt forceps per eam immitti queat, et calculus protrahi. Crediderim in ea curatione, quae a LE DRAN proposita fuit, fatius futurum esse, vt sensim maiores forcipes, sic ductores quoque maiores immittere, atque ab illo incipere, quem LE DRAN reperit, ad paruum illum scalpellum, ad prostatam, demittendum, quo in ea calculosorum curatione vtitur, quam supra exposui (1385).

† Ad ampliandam vrethram feminae calculo affectae BROMFIELDIVS aliquando feliciter vsus est processu vermiformi intestini coeci animalis parui. Eum per vrethram in vesicam ita dedit, vt caput coecum in vesica esset, patens vero pars foras spectaret. Tum per siphonem paruum iniecit aquae tantum, quantum intestinulum caperet, filoque constrinxit clausitque hanc partem. Et hanc ipsam postea femel vel bis torisit, vt aqua ex ea premeretur in partem, quae in vesica erat, atque adeo ea ampliaretur; itaque nunc exteriorem partem paulo magis foras retraxit. Idein facere deinde iussit adstantem foeminam. Ita paulatim ampliata vrethra calculum reddidit sponte. Vid. l. c.

§. 1407.

Calculo euulso, nisi aegra aliquo morbo tenetur, nil attinet, eam multis medicamentis vexare; tamen quietam eam esse, et genua inter se colligata habere, vniuersum non est, vt spatium detur itineri vrinae, quo possit iterum ad priorem angustiam redire. Quod si factus est, vt id satis cito fiat, sequi LE DRAN consistit oportet, et vaginam intus multa aqua calida foueri, cui aliquot herbae et radices ex adstringentibus insertae sunt. Videtur etiam commodum esse, spongiam per naturalia subiicere, quae ex eiusmodi lotionibus, et aceti paululum accedere potest, expressa sit.

§. 1408.

Cum vero eo peruentum est, vt res scalpello agenda sit, haec curatio necessaria est. Feminae non alio modo, quam quo mares in calculi curatione figurantur, super mensam collocandae sunt. Neque super vacuum est, manus et crura aegrae inter se deligare, et a lateribus duos valentes obiicere, qui ipsam continent. Tumque ductor (*Gorgeret*) in viam vrinae coniiiciendus est, qui ante, quam in lingulam terminatur, quasi specillum affixum habet, quod longitudine latum pollicem aequat, et sulco, profunde excisso, instructum est. Ab initio ductor, non vltra hoc specillum, in vrinae iter demittitur. Eoque ita conuerso vt sulcus femem sinistrum respiciat, scalpellus eodem modo, quo id dictum est, a LE DRAN fieri (1385) impellendus est, et vrinae iter, plaga a latere facta patefaciendum. Cum via patefacta est, et scalpellus receptus, digitus dextrae manus index sulco ductori imponitur, quo iter vrinae lente aperiatur. Tumque via sic patet, vt cum forceps apta facile immitti possit tum calculus educi.

* Fuit haec curandi ratio a Cl. LE CAT reperta, qui me eam per literas docuit, ac simul ferramenta misit, quibus perficitur. Scalpellus in multis illi similis est, quem cystitecnum vocat, et in ea curatione adhibet, in qua in maribus ceruicem vesicae aperit. *Vid. Obseruat. nostrae de Calculo Cur. Tab. II. Fig. I.* et DIONIS *l. r. Tab. II. K.* Differetamen in his. Totus scalpellus rectus est, et aciem habet quae, longitudine duos circiter latos digitos aequat, vltra latissima est, 8 vel 9. lineas implet. Apex acutissimus est et a latere sulcus in longum ductus, qui quam vtilitatem habere debeat, non indicauit.

† De ferramentis ad sectionem feminarum calculosarum idoneis vid. ERNESTI PLATNERI, IOH. ZACH. Filii, Prohissio Lipsiae 1770.

§. 1409.

Non multum dissimilis est ea curatio, quam LE DRAN feminis adhibet, si calculus maior est, quam v
possit

offit, per ampliata[m] vrinae viam, educi. Cum eni[m] pecillum fulcatum in vesicam coniectum est, et fulcus ille ad coxam sinistram conuersus, paruus ille scalpellus, qui supra (1385) descriptus est, super fulco demittitur sic, vt iter vrinae, vsque ad ceruicem vesicae, indatur. In qua plaga tamen facienda monet, digitum r[ati]onalia subiiciendum esse, ne vagina laedatur. Medicus deinde, vbi scalpellus receptus est, ductorem, super hoc digitum, forcipemque demittit, et calculum promit.

* LE DRAN, quo loco hanc curationem exponit, peculiarem quoque plagae factae medendi modum proponit. Ait enim cellulosum habitum, qui vesicam ambit, facile inflammationem concipere. Fistulam igitur plenior[em] demittendam esse, donec inflammatio ad suppurationem spectet. Tum enim turundam imponi debere, et cum hac vnguentum, quod p[ro]p[ri]us mouendi virtutem habeat. Turundae quoque tenuiorem fistulam immitti posse, ne vrinae fluxum supprimat. *Vid. LE DRAN Tr. des Operat. p. 335.* Subiecta ibi obseruatio est, quae LE DRAN mouit, vt hanc medendi rationem excogitaret. Ipsam enim tentasse non videtur.

† Vrinae iter plerumque non totum, sed duas tertias eius tantum incidendas esse et alii et BROMFIELD l. c. docent; nam post facile ita reliquam posse partem ampliari, vt calculus, maior quoque, egredi possit.

§. 1410.

Ante dictum est, aliquos voluisse, si magnus calculus sit, vesicam, super osse pubis, aperiendam esse. De qua curatione, in feminis quoque simili, proprie hoc vnum videtur dicendum esse, vbi lotio idonea in vesicam immissa fuit, ac fistula recepta, aliquem ex sinistris duos digitos per naturalia subiicere debere, quibus itinere vrinae compresso, lotioni exitum praeparat. Posset etiam pessus supponi, ex subere paratis, et cera obductus. Haec tamen efficiunt, vt in mulieribus, quae virum nondum passae sunt, hanc curationem habere non liceat. In his ergo videtur vtile futurum esse, fistulam, quae illi quam LE CAT reperit,

similis fit *, per iter vrinae, in vesicam coniicere, et incuruam partem, in qua sulcus in longum ductus est, intus aduersae vesicae parti apprimere, quae hoc modo, etiam vacuata vrina, tuto incidi posset.

* Vid. in *Medic. Essays Vol. V. Tab. VI. Fig. 4.*

† Feminae quae ter pepererat, ex vesica per vaginam incisa eductus est calculus quatuor fere uncularum pondō. Vulnus sic factis facile sanatum. Vid. *Nou. Act. Acad. N. Cur. Vol. I. pag. 18. seqq.*

DE PARTV SECVNDVM NATVRAM ET DE EMBRYVLCIA.

§. 1411.

A Chirurgo saepe auxilium requirunt parturientes, quibus, si opem ferre vult, necesse est, vt habeat notitiam muliebrium, vteri, qualis est in omnibus feminis, maxime autem in grauidis, parturientibus, puerperis. Nosse debet huius ligamenta, eius os, quod internum, vel os tincae, vocant, et huius, quae in vterum gerentibus parturientibusque vario tempore incidunt, mutationes conuersionesque. Ossa etiam, ex quibus peluis componitur, et quae a virorum ossibus differunt, consideranda sunt, et noscenda etiam, quae ad foetum pertinent, secundae, umbilicus, et, quas hic habet, arterias, venamque, placenta, velamenta, et humor, qui his continetur. Omnium harum, aliarumque, rerum notitia se instruere potest, cui frequens occasio est grauidarum parturientiumque et puerperarum corpora post obitum incidendi.

† Ars obstetricia post tempora PLATNERI nostri tanta incrementa cepit, quanta maxima. Quae cum compendio comprehendere nequeant, nihil capiti huic addo aliud, quam librorum de ea scriptorum et memoria nostra editorum, non omnium quidem, sed praecipuorum, enumerationem succinctam. Laude digniores sunt:

1) IOH. GFORG. ROEDERERI *Elementa Artis obstetriciae.*
Edit. III. cura WRISBERGII. Goettingae 1766. in suo.

2) IOSEPH.

2) IOSEPH. IACOB. PLENCK Anfangsgründe der Geburtshülfe. Wien 1768. cum Fig. Latine versa et aucta ab auctore sup. anno.

3) WILLIAM SMELLIE, a Treatise on the Theorie and Practice of Widwifery, T. I. II. III. in 8uo.

a) Idem Liber gallice versus a PREVILLE et inscriptus: *Traité de la Theorie et Pratique des accouchemens*, à Paris. Par PREVILLE. T. I. 1754. T. II. 1756. T. III. 1763.

b) Idem Liber teutonice versus a KOENIGSDOERFERO prodiit Altenburgi 1755.

4) L'Art des Accouchemens, démontré par des Principes de Physique et de Mecanique. Par ANDRE LEVRET, à Paris 1761. in 8uo. cum Fig.

Idem Liber teutonice versus.

5) *Traité des Accouchemens en Faveur des Eleves*. Par DELEURYE F. A. à Paris 1770 in 8uo.

Idem Liber teutonice versus et inscriptus: *Herrn DELEURYE Abhandlung über die Geburten etc. übersetzt von IOH. GOTTFRIED FLEMMING*, Breslau 1778. Reliquis praeferrri inre potest meritoque.

6) GEORGE WILHELM STEIN Theoretische Anleitung zur Geburtshülfe. Cassel 1770. in 8uo.

7) Eiusdem STEINI Anleitung zur Geburtshülfe, Cassel 1772, in 8uo. cum Fig.

8) L'Art des Accouchemens par M. BAUDELOCQUE, à Paris 1781. in 8uo. cum Fig. Tom. I. II.

Idem laude dignissimus liber in vernaculam nostram versus et inscriptus: *BAUDELOQUES Anleitung zur Entbindungskunst, mit vielen verbesserten Kupfern, und mit Anmerkungen versehen, und herausgegeben von PHILIPP FRIEDERICH MECKEL*. Lipsiae 1782.

9) IOH. STEIDELE *Abhandlung von dem unvermeidlichen Gebrauche der Instrumente in der Geburtshülfe*, Wien 1774. 8uo. cum Fig.

Liber is mole parvus, at grauis materie et Chirurgis, medicinam obstetriciam facientibus utilis est admodum,

10) Non chirurgis quidem sed mulieribus obstetricibus tamen dicatus, minimeque improbandus est, quem IOH. GOTTFR. FLEMMING, Lipsiae 1778. edidit et inscripsit: *Unterricht für angehende Hebammen*.

§. 1412.

Sed, quamuis haec omnia scientia comprehenderit chirurgus, vix opitulari poterit feminis, nisi vsu etiã exercitus sit. Oportet igitur eum prius adesse parturientibus, quae facili naturalique partu prolem edunt,

et tandem etiam aliis, quibus, seu viuis, seu mortuis, infans manu atque ferramentis excutiendus est.

§. 1413.

Grauiditatis plures notae sunt, quas omnes conferri oportet, cum singulae fallaces sint, et decipere possint. Nam et in his fere nihil perpetuum est. Femina itaque partum aluo continet, cui catamenia non respondent, mammae turgent, et glandulae in areolis mammarum, quas sebaceas vocant, magis inflantur, cui solitus cibus fastidium creat, vomitumque movet, quae insueta appetit, atque in ea insuperabili desiderio, quod picam appellant, fertur. Grauidae etiam frequentius dentium dolore fatigantur. Tertio circiter mense inflatur venter, qui, durior, digito magis renititur, prominente aliquantum umbilico. Hoc vero minus in primiparis, magis in aliis, quae saepius pepererunt,prehenditur. Tandem, quarto, quinto, circiter mense, percipitur, tum a matre in ipso utero, tum, si extrinsecus manus ventri imponitur, motio viui, et quasi gesticulantis, infantis. Haec foetus agitatio ab aliis motibus discernenda est, qui a spiritu, ad inferiora deuoluto, et intestinum inflante, nec non a spasms, quibus intestina interdum quasi vertuntur, proficiscuntur.

§. 1414.

Certiolem vero notam habere potest obstetrix, si illa digitos, indicem mediumque, oleo illitos, in pudenda mulieris demittit, et os vteri internum attrectatu explorat. Hoc enim, quod vterum non gerentibus pudendis obuersum, tangenti digito, prominentiori ora vel quasi corona cinctum constrictumque, obuium est, intumescete vtero, inferiora anumque versus inclinatur, vt etiam vltimis mensibus, difficilius digito explorari queat. Illud vero istis temporibus paulatim

am-

mpliatur, prominentior eius ora depressior fit, tan-
emque et haec et ille sinus quasi complanantur. Cui
bstetriciam artem exercere animus est, eum oportet
haec discrimina, quae variis, tum gestationis, tum par-
us, temporibus in hoc interno vteri ore incidunt, in
luribus feminis, studiosius indagare.

§. 1415.

Grauidis nihil nocentius est, quam, si vario genere
medicamentorum abutuntur, et in secunda valetudine,
duersae praesidia consumunt. Caueant sibi, ne vehe-
mentioribus, corporis, exercitationibus, cuius insuetae
sunt, animique repentinis commotionibus, partum
maturum elidant. Hoc etiam fieri potest, si,
horacibus, aliisque adstrictioribus vestibus, amictae,
ventrem comprimunt, vel eum, proiectiorem, altius-
culis calceamentis vsae, rectorum musculorum inten-
tione vrgent. Vltimis mensibus plus esse conuenit,
unde vero ingens male interpretantibus natus est
error, grauidam se nullis obligare debere legibus, sed
omni ciborum genere, etiam valentissimo, vti posse.
Ex cibo enim, qui in stomacho non concoquitur, cru-
ditas, et ex hac plures, et feminae, et partui, pernicio-
sissimi morbi nascuntur. Confert, saepius cibum, sed
exiguum aliquid, assumere, et dilutius bibere, corpus
vero, citra defatigationem, pro eius natura, et pro ipsa
consuetudine, diligenter exercere. Quibus sanguis
abundat, et quibus eum mittendi iam consuetudo facta
est, iis, vicesima circiter hebdomade, et iterum expletis
mensibus, mox ante partum, aliquid eius detrahi pot-
est. Aestimandae vero sunt vires, vt, post sanguinis
detractionem, supersit, quo, in vna muliere, duo cor-
pora simul sustineri queant. Optime etiam grauidis
succurritur, praecipue iis, quae, pleniori cibo vsae, cor-
poris exercitationem negligunt, si illis saepius, inter-

posito tamen tempore, aluus ducitur, et noxia materia in inferiora depellitur. Substante tamen cruditate, hoc alienum est, quae abstinentia et modico victu tollitur. Intus medicamenta lenia danda sunt, inter quae, rheum caeteris omnibus praefendum esse, usus docuit. Nec, ubi aluus non respondet, alienae sunt lotiones, quae in illam immittuntur, modo nec acres sint, nec nimis calidae. Plures se vltimis diebus in calidam demittunt, balneoque vtuntur, vt iis muliebria relaxentur, quae utilis esse potest iis, quae adstricto corpore sunt, et quibus primus partus instat, non aequae aliis, in quibus id magis superuacuum, quam necessarium, est.

§. 1416.

Sunt, qui negant, infantem in vtero secundum naturam certa ratione collocatum esse *, id quod primis mensibus a vero propius videtur. Sed tamen, plerumque vltimis mensibus, infans ita compositus est, vt quasi erecto corpore sedeat, et faciem abdominis musculis grauidae obuersam habeat **. Vltimis diebus inclinatur caput, ad os vteri descendit, idque vrget. Hoc dum incidit, in imo ventre; etiam extrinsecus mutatio percipitur, quippe qui altius descendit, et in iis, quae numerosum partum ediderunt, propendet. Hic infantis positus, si naturalis non est, est tamen frequentissimus. Explicandae etiam sunt notae, quae ostendunt, partum instare, de quibus illud, quod de grauiditatis signis retulimus, repetendum est. Femina, vt modo diximus, plerumque, ventrem deorsum versus deuolui, sentit, illi crebra vriqae cupiditas est, quae aliquando vix, et non sine difficultate, redditur. Ex naturalibus fertur humor mucosus, cui interdum sanguinolenta admixta sunt. Tandem in lumbis dolor exoritur, qui per interualla increscit. Sub finem illi dolores ad femora pedesque descendunt, qui etiam,

bi illi magis intenduntur, contremiscunt. Differt
 gitur hic dolor a ventris torminibus, et intestini coli
 morbo, in quibus dolor vagus est, vehemensque, non
 er intervalla se remittit, nec ad inferiora tendit, et,
 aepe admotis, calidis fomentis, et deuoluto ad inferiora
 ventris sonitu, discutitur. Certissimum vero indicium
 st, si, inserto in muliebria vnctae manus digito, cir-
 umcificisque vnguibus, obstetrix cognoscit, vrgentibus
 lis doloribus, os vteri adaperiri, et in illo tunicam,
 umore distentam, digito vbniti. Huius velamenti
 equalis rotundusque tumor plerumque, caput proxi-
 um, atque naturalem partum futurum esse, significat.

* Vid. LA MOTTE *Traité des Accouchem. L. I. Cap. XXI. p. 119.*

** MAURICEAU *L. II. Cap. III. p. 215. r. fig.*

§. 1417.

Vbi tandem os vteri satis adaperitum est, oportet,
 mulierem recte, et, vel in sedili ad id aptato, vel resu-
 pinam, transuerso lecto, sic collocari, vt eius femini-
 us illia comprimantur. A lateribus aliae feminae de-
 bent assistere, quae parturientis femora inter se didu-
 cunt, et, si illa in lectulo supina iacet, cum pedibus
 continent. Quae in sedili pariunt, illarum pedes sub-
 ectis fulcimentis innituntur, et ob id valentioribus ni-
 xibus partum iuuare possunt. Num femina in sedili;
 num in lectulo, collocanda sit, saepe disputari solet.
 Si, nec foetus, nec vterus, aliter, quam naturaliter esse
 solent, compositus est, fere magis opportunum videtur
 sedile, in quo mulier illa fultura sustinetur, vt, collectis
 magis viribus, partum elidere possit. In aliis casibus
 praeferri lectulus debet, de quibus infra dicam. Nihil
 vero magis alienum ac pestiferum est, quam, si ab ob-
 stetricibus femina compellitur, vt laboriosis nixibus
 partum festinet, antequam os vteri satis patet, et ante-
 quam certo constat, infantem recte compositum esse.
 His enim intempetiuis laboribus franguntur vires, et
 non

non raro, si infans transuersus est, et aliter compositus, brachium, aliaeque partes, per os vteri altius descendunt, vt post illa membra nec possint replicari, nec infans queat dirigi, nec facile manibus extrahi. Sub illis nixibus os vteri magis adaperitur, quod oleo, aliove blando pingui perfundendum est, vt partus facilius exire possit.

§. 1418.

Dum vero sic dolores magis et magis intenduntur, tandem rumpuntur velamenta, effluit humor, qui iis continetur, quo etiam partes illae lubricae redduntur, caput infantis descendit, atque magis os vteri vrget, quo tandem id comprehenditur. Tunc mulier non mediocriter sibi opitulatur, si illa viribus ad foetum excludendum connititur, cui plerumque, vbi humeri ad os vteri compelluntur, noua mora impedimentumque iniicitur, auctis nixibus doloribusque superandum. Eo ipso tempore obstetrix manibus comprehendit infantem, eumque educit.

§. 1419.

Quoties autem infans protractus est, vmbilicus ad alterum transuersum digitum a ventre lino constringitur paulo pleniori, et praeciditur, ligata etiam illa vmbilici parte, quae a secundis dependet. Sequuntur plerumque secundae, quae vero, si vtero nimium inhaerent, extrahendae sunt. Ob id obstetrix praecisi vmbilici finem sinistra prehendit, et huius digitis circumdat, dextra autem vmbilicum ad secundas vsque sequitur, atque eum leniter trahit, concutitque, donec tandem secundae excidant. Si maiori vi adducitur vmbilicus, nonnunquam fit, vt is rumpatur, et periculosa sanguinis profusio concitetur, vel, vt, cum secundis, ipse vterus inuertatur, prouoluaturque. Interea, dum obstetrix hoc molitur, imperandum est mulieri,

: animam comprimat, tuffiatque, quod, preffis a diaphragmate abdominis visceribus, secundae melius eliduntur. Nec alienum est, interea alicuius feminae manu parturientis ventrem, multa tamen adhibita moderatione, premi atque fricari.

§. 1420.

Vbi autem, id quod crebrius incidit, secundae non quuntur, sed penitus ad vterum adhaerescunt, ea offensio inter medentes est, quod alii necessarium esse contendunt, secundas protinus, demissis in vterum vnctae manus digitis, diduci atque protrahi, alii vero hoc naturae committunt, qui asseuerant, illas ab vtero contrahente, nulla alia vi adhibita, expelli, vt sponte excidant. Pro vtraque sententia experimenta adferuntur, quibus id probatur. Igitur hi, qui, festinandum esse, volunt, necessarium esse proponunt, vt obstetrix, contracto infante, manum protinus in vterum, hiantem adhuc eius ore, demittat, et digitos inter vterum et secundas, harum videlicet extremam oram, ita inserat, vt molles digitorum apices vtero, duri vngues secundis, obuersi sint, vtque has sic glubendo quasi ab vtero diducet, et cum coacto sanguine, aliisque quae in eis sunt, eximat. Addunt, eo tempore sine molestia contractam manum intus esse posse, contracto autem vtero, eius os ita rursus arctari, vt manus in eum inseri nequeat. Iubent etiam, si secundae, vel omnes, vel earum disruptarum partes, a minus perita obstetrice in vtero relictas fuerint, vnctae manus digito indice ostendi iterum adaperire, rursusque alterum demittere, vt per has easdem occasiones alios, donec tota esse in vtero manus possit, atque sic omnia, quae vtero inhaerent, educere. Probant enim, ex disruptis, et in vtero relictis, secundis, saepe sanguinem cum periculo ruere, et hunc vix conquiescere, nisi vtero contracto, nec
vero

vero vterum contrahi posse, nisi ille vacuus fuerit. Addunt, si nullum ex sanguinis cursu oriatur periculum, illa, quae vtero inhaerescunt, tandem corrumpi, ita, vt vitium etiam ad vterum, et ab hoc ad totius corporis humida transeat, vel ea in carnes informes, quas molas vocant, verti, non raro cum muliere senescentes. Has vero non prohibere tantum, quo minus femina iterum concipere possit, sed etiam alia grauissimorum morborum genera parere *. Alii vero, qui contrariam viam ingrediendam esse, volunt, probant, hanc secundas auellendi rationem valde periculosam esse, violari enim vterum, et in hac inflammationem concitari, relinqui non raro exulcerationes, ac varii generis tumores, imo carcinomata. Minus periculi esse, si, contrahente sese vtero, sponte secedant secundae, hoc vix non semper fieri, cum ipse vterus in ima internaque sua parte muscolum habeat fibrasque in orbem ductas, quarum actione illae excutiantur **.

* Vid. IO. VARANDAЕVS *de Affectibus Mulierum L. II. Cap. XI.* Inter alios plures LA MOTTE *Traité des Accouchemens L. V. Cap. I. p. 725.* et Doctissimi Viri mihiq̄ amicissimi Dn. D. IO. VALENT. HARTTRANFFT *Diss. de non differenda Secundinarum adhaerentium extractione, Lips. MDCCXXXV.*

** Inter hos princeps est FRID. RVYSCHIVS *Aduersf. Decad. II. Obs. X. p. 30.* et in *Tract. Anatom. de Musculo in fundo vteri obseruato, Amstelod. Anno MDCCXXVI.*

§. 1421.

Si vero de his, quae per magnae contentionis disputationes a medicis tractata fuerunt, atque tractantur, dicendum, quae proxima vero videntur, res non sine periculo est, si secundae non protrahuntur, vel omnes vel earum, partes, in vtero relinquuntur. Dum etiam manus in vterum demittitur, cum secundis excuti possunt alia, quae saepe intus sunt, coactus sanguis, molaе, quae nisi eximantur nouis doloribus, post partum saeuientibus; exturbantur. Sed vero multa etiam

iam genera et tempora periculi sunt, si secundae valde inhaerescerent vi adhibita diducuntur. Quare malis tutum omnino videtur, si, protracto infante, sine mora educi possunt secundae. Sed vero, cum id saepe non, nisi aegerrime, fiat, nec ad eas eximendas adeo properandum esse, plures in arte exercitati viri praecipiunt, qui iubent, ut, nisi aliud quid, veluti grauior sanguinis profusio, id exigat, feminae temporis partum detur, quo a laboribus respirare possit, viresque colligere. Eam quoque, si in sedili partum ediderit, resuscitant in lectulo collocandam esse, cum sic non tam facile ipse vterus secundas manu tractas sequatur. Saepe enim fieri, ut, contracto paulatim vtero, secundae, saepe ab initio non, nisi vi adhibita, diduci potuissent, ne negotio, tracto concussoque paululum umbilico, decidant*.

* Hanc sententiam proposuit prae caeteris ALEX. MONRO in *the Medical Essays Vol. II. Obj. XI. p. 220.*

§. 1422.

Edito infante, eductisque secundis, mulieris puerenda panno tepesfacto operienda sunt, ne aër vterum, nec apertum, offendat. Femina in lectulo collocanda est, et, illi si iam numerosum partum edidit, fascia, qua venter paululum adstringitur, iniicienda. Haec superuacanea plerumque esse solet in femina, quae primum partum enixa est, cum illa tantum infirmitatem relaxati vteri, peritonaei, atque musculorum abdominis, si qua est, adiuuare possit. Ea vero, si artius circumdatur, et nimium, praecipue vterum, premit, omnibus valde nocitura est.

§. 1423.

Gemellorum quilibet habet suum velamentum, et umbilicum. Illa vero secundarum pars, quam recentiores placentam vocant, interdum diuisa, interdum

dum autem ita concreta est, vt dirimi sine laceratione non possit. Si, post editum partum, deligatumque vmbilicum, mulieri venter non detumescit, sed durus manet, atque impositae manui renititur, obstetrix debet, antequam secundas diducit, vmbilicum sequi, et manu in vterum demissa, num alius infans intus sit, experiri. Si infans in vtero est, is doloribus parturientisque nixibus etiam ad inferiora compellitur, et, si recte compositus est, excluditur. Praestat vero, si, talem intus esse, certo constat, ipsum partum accelerare, et ob id etiam velamenta, si adhuc integra sunt, digitis rumpere, pedes conquirere, et infantem extrahere. Si gemelli in vtero, et eorum velamenta rupta, sunt, illi commode, prehensis pedibus, extrahuntur, ea vero sedulitas necessaria est, et cautio, ne chirurgus vtrumque infantem, correpto vno, vtriusque pede, simul adducat. Ex secundis gemellorum, illas, quae ad priorem partum pertinent, prius extrahi oportet.

§. 1424.

Iam vero ad eos casus veniendum, vbi partus, qui per se excidere haud potest, manu chirurgi dirigendus, eximendusque, vel etiam ferramentis excutiendus est, cuius rei plures causae atque occasiones sunt, quae summam prudentiam moderationemque desiderant. Ante omnia vero hoc exploratum esse debet, num partus viuus sit, num iam in vtero materno extinctus, cuius rei plura habemus indicia, quae vero etiam, cum, vt supra, occasione grauiditatis, retulimus, omnes fallere possint, sedulo conferre, et certo iudicio ponderare, debet Chirurgus.

§. 1425.

Partum itaque emortuum esse, interdum ex evidentibus causis cognoscitur. Si mulieris venter, ictu illato, casu ab alto, facto, vel alia ratione, vehementer

commo-

ommotus, violatusque, fuit, vel, si aliud quid incidit, eluti, si mulier subito terrore, metuue iniecto, commota fuit, si illa post aliquot dierum languorem inhorruit, nullo insequente calore, si crebrius animo linqur, si faciei color nouo pallore mutatus est, ac luridus, oculos habet graues, liuentes labentesque, si os olet, mammae emacuerunt, venter desidit, et in eo non moti infantis, sed grauitatis aliquis sensus est. Certiores notae sunt, postquam sub ipsis doloribus vteri os aperam est, et corpori mortuo iniecta manus frigus; nullo vero arteriarum ictus, sentit, et, si ab illo epidermis secedit, si foedi humoris sanies, et cum illo humore, quod naturaliter annio continetur, etiam sterco, vel, vt vocant, meconium, profluit. Incidere tamen potest, vt, viuo etiam infante, nullos arteriarum ictus percipiamus in membro, quod ab vteri ore interno leniter comprimitur, a quo membro etiam, si illud ungraena affectum est, epidermis separari potest. Si infantis etiam viui, clunes, obuersi sunt eosque, et infantis ventrem, dum hic replicatus descendit, os vteri comprehendit atque vrget, meconium etiam ex viuo artu exprimitur, et cum illo humore effertur.

§. 1426.

Partus vero emortuus, si recte compositus est, eadem via, qua viuus, excidere solet. Interdum, si is ansuersus, vel aliter collocatus, est, is optime in pes conuertitur, et manu chirurgi extrahitur, de qua artum dirigendi ratione mox dicendum. Si vero cauit ad os vteri haeret, et per illud, vel propter magnitudinem, vel membrorum conformationem, vel etiam propter muliebrium angustias efferri nequit, res ferramentis agenda est. Iam vero ab aliquot annis inueniente fuerunt maiores amplioresque forcipes, quae ita aptantur, vt illarum laminae caput infantis comprehendant,

hendant, quibus non solum emortui, sed viui etiam, partus extrahuntur. His enim ferramentis non solum infans prehendi, sed os vteri etiam ampliari, aliquantum potest *. Alii genere quodam laquei vtuntur quem certis accommodatisque ferramentis super infantis caput iniiciunt, et sic illaqueatum adducunt, totumque corpus extrahunt. Etiam, viuos sic exim posse infantes, scribunt **. Frequentissimum vero est in his casibus, si certo constat, partum emortuum esse eum vno excuti.

* Figuram huius forcipis, vel, vt vocant, *Extractoris*, vide in WILLIAM GIFFARD'S *Cases in Midwifry*, quem hoc ferramento crebrius vsum fuisse illae eius obseruationes docent. Aliam figuram dedit ALEXANDER BUTTER, Chirurgus Edinburgensis, in *the Medical Essays Vol. VIII. Obs. XX. p. 320*. Confer. EDMUND CHAPMAN'S *Essay on the improvement of Midwifery Cap. I. p. 13.*

** Huius laquei (*Fillet*) mentionem facit CHAPMANN *L. p. 12.*

§. 1427.

Hoc vero recenti re fieri oportet, ne aliquam, qua per se moritura, erat, occidisse videamur. Manu enim admoueri, non debet mulieri, quae plurium dierum laboribus vigiliisque exhausta confectaque est, quae febricitat, cuius arteriae aequis interuallis non mouentur, sed subeunt, atque interdum quiescunt, quae somno vltra debitum vrgetur, cuius venter atque genitalia, quod inflammationem acceperunt, intumuerunt.

§. 1428.

Si vero partum ferramentis euellere statutum est ante omnia mulier vrinam reddat, vel haec, si aliquid eam reddi naturaliter, prohibet, demissa in vrinae iter (1338) argentea fistula euocetur. Oportet vero resupinam mulierem transuerso lectulo subiecto inter corpus et lectum scorteo puluino, ita collocari, vt imum ventris

enter in conspectu sit, et vt mulieris feminibus ilia
 comprimantur. Ad latus duo valentes assidere oportet,
 qui femora cruraque continent, et alius minister
 tergo toti corpori incumbit, atque prohibet, quo
 minus id, dum partus adducitur, sequatur. Tum chi-
 rurgus diligenter, vnguibus circumcisis, digitos, leni-
 ter oleo vnctos, in pudendum demittit, vt emortui
 partus habitum, positumque, sentiat, et inueniat, vbi
 vnctus demitti possit. Antequam vero hoc fit, si caput
 proximum est, sed vero maius, verticem aperiri, et ce-
 brum eximi, oportet. Foratur membrana, quae in
 uerorum summo capite est, fontanellam vocant, vel
 arifice, vel alio ferramento, cuius varii modi sunt *.
 Tandem vero cerebrum, vel nudis digitis, vel alio fer-
 ramento, cochlearis instar formato, euellitur. Cauem
 vero sedulo, ne caluariae ossa mulieris genitalia
 perititudine sua laedant. Tandem vnctus, vndique
 acutus, et acuminis breuis, demittitur, et, vel oculo,
 vel auri, vel ori, vel occipiti, vel maiori etiam in calua-
 riae foramini, per quod spinalis medulla descendit, in-
 ducitur. Optime autem vnctus pone aurem, vbi in
 ultis apophysis mastoidea est, defigitur. Cura enim
 magna est, dum vnctus adducitur, ne eius acumen in
 vterum, vel in muliebria, delabatur, ex qua re ingens
 mortis periculum oriri potest. Vncti manubrium non
 habet, quae ostendit, cui parti eius acumen ob-
 versum sit.

* Varia ad id excogitata sunt ferramenta a MAURICEAU, a Ce-
 leberr. FRIEDIO, *Argentoratensi*, aliisque, in quibus scalpelli
 acumen, vagina inclusum, elatere, vel cochlea, vel alia ra-
 tione, mouetur.

§. 1429.

Defixo sic vnctus, is a chirurgo, mediante dextra,
 citius adducendus est, sinistra intus posita, quae infan-
 tem simul, quantum fieri potest, dirigit. Sed vero
 cura, quod in omnibus his curationibus perpetuum est,

sedulo teneri debet, vbi manum, vel ferramenta, in vterum demittere, aliquid in eo moliri chirurgum oportet, is vt, compresso per dolores vtero, quiescat, hiante vero vtero, desinenteque dolore, procedat, et id, quod propositum est, efficiat, necesse est. Qui enim vrgentibus doloribus, manus intus dare, vel foetum dirigere, aut aliquod membrum replicare, audent, iis euenire potest, vt vterus rumpatur, mulierque subita morte rapiatur, cuius partus post obitum in ventre reperiri solet *. Vbi vero partus vnco protractus fuit caetera agenda sunt, vt iam superius exposui **.

* Vid. HILDANVS *Cent. I. Obs. 64. Cent. IV. Obs. 57. Epbem Nat. Cur. Cent. IX. Obs. 19. p. 21. et Obs. HEISTERI in Act Nat. Cur. Vol. I. Obs. 186. p. 397. et EIVSD. Differt. de Foeti ex vtero materno exscindendo et de ruptura vteri. Acta MDCCXX.*

** Partum alii aliis ferramentis excutere voluerunt. Machina a FRANCISCO MAURICEAU inuenta (*le Tire tete* d MAURICEAU) artificiosius efficta est, qua vero partus vteru tuto prehendi potest. Vid. MAURICEAU *l. c. L. II. Cap XXXII. p. 367.* IO. PALFINVS, Gandauenſis Chirurgus, proposuit duas laminas, satis amplas, recuruas, quibus infanti caput vtrinque prehendere et educere voluit. Vid. *Cel. HEISTERI Inst. Chirurg. P. II. Sect. V. Cap. 152. p. 1046. et Tab. XXXIII. Fig. 16.* Haec PALFINI ferramenta eo lubentiu adduco, quod mihi persuasum est, illa inueniendis illis forcipibus, quarum superius mentio facta est, occasionem dedisse. Aliud inuentum est Celeberrimi Viri, apud Argentinoratenſes Obstetricii, Dn. D. IO. IAC. FRIEDII, qui aliu κεφαλαῖλον, vel *Tiretete*, reperit. Vide *Acta Erud. Ann. MDCCXXIX. Mens. Aug. p. 347. Tab. IV. fig. 1.* Alibi (§. 12) dictum est, paucioribus ferramentis vti debere chirurgum id quod vel maxime obstetricium decet, qui, vbi rem manibus agere potest, merito negligit ferramenta.

§. 1430.

Si partus emortuus in transfuersum iacet, medenti propositum esse debet, vt, conquisitis adductisque pedibus, eum protrahat. Incidere vero potest, vt, attracto sic infante, auulsum caput in vtero maneat. Hoc sine mora auferendum est, vel digito in os inserto, vel forcipe

incipere, vel illis, modo descriptis, ferramentis, ex quibus forceps, et id, quo Cel. D. FRIEDIVS vtitur, notiora caeteris videntur. PETRVS AMANDVS, Chirurgus Gallus, reticulum inuenit, quo caput, sic ciliatum, extrahere instituit *.

* Vid. *Les nouvelles observations sur la Pratique des Accouchemens Obs. LXXIII. p. 235.*

§. 1431.

Quoties autem partus emortuus tranſuerſus, eius os vteri pro manus, vel alia pars, in propinquo est, et per os vteri prominet, infans autem, id quod interdum incidere solet, dirigi, ac in pedes conuerti non potest, quod, quia os vteri inflatum inflammatumque est, os vteri intus dari nequit, et quod ipse partus, eiusque membra, quae proxima est, intumuit, ac replicari nequit, hae difficultates faciunt, vt is, qui solidus non est, concisus eximi debeat. Conciditur autem infans vno vnco, qui in interiore parte per totam aciem conciditur. Hoc vnco, vel, id quod magis tutum videtur, scalpello incuruo, falcato, cuius mucro glebum habet, praeciduntur carnes prominentis humeri prope articulum cum omoplata, et humerus rotando magis, quam trahendo, ex sinu suo euellitur. Iam vero chirurgo enitendum est, vt manum inferat, et os vteri edes conquirit. Si vero nec tunc os vteri manum admittit, corpusculum illo vnco forandum, effuso humore exentisque visceribus, extenuandum, atque sic, vel manu, vel alio vnco, etiam duplex acumen habente, extrahendum est *. Magna diligentia adhiberi debet, ne vnco, putri corpusculo iniectus, elabatur, in quo, quid periculi sit, supra positum fuit. Non est temerem ad hanc horrificam medendi rationem festinandum est, quae saepe vitari potest, si chirurgus opportuno tempore accersitur, et si is, rerum suarum

peritus, partum non recte compositum in pedes dirigere, et per hos eum protrahere, potest.

* Aliud ferramenti, vel scalpelli, genus, quod annulum habet, quo id digito indici aptatur, delineatum vid. *in the Medical Essays Vol. V. Obs. XXXIX. p. 445.*

§. 1432.

Atque vero hoc non de emortuis tantum infantibus, sed etiam de viuis, intelligi debet. Partum vero, quamuis adhuc velamentis suis inclusus sit, modo adaperitum os vteri fuerit, transfuersum esse, sciri potest, si, vrgentibus doloribus, illud velamentum non globosum, quale ab insequente capite redditur, digito obnititur, sed fere aequale est et flaccidum. Ruptis vero his tunicis, habitum infantis digito sentire potest chirurgus, cui infantis pollices indicio sunt, cuius lateris manus, vel pes, in propinquo sit. Partus vero, qui sic compositi sunt, nisi conuertantur, edi nequeunt, id quod, vt ex hactenus dictis intelligi potest, mox ab initio fieri debet, quo tempore mulier nondum adeo oppressa doloribus est. Quare, si ex velamentorum habitu sentit chirurgus, partum recte compositum non esse, expedit, ea sine mora digito forare, atque rumpere, infantem vero dirigere atque extrahere. Infans dirigitur, si chirurgus, vt supra retuli, vntam manum in vterum inserit, id quod, se remittentibus doloribus, fieri oportet, cum, iis substantibus, vt iam retulimus, quiescendum sit. Vbi tota manus, per has occasiones demissa, intus est, debet digitis pedes conquirere, et, his apprehensis, infantem educere. Sic enim non difficulter protrahitur, modo is, vbi ad nates vsque eductus est, iniecto prius tepesfacto linteo, duabus manibus prehendatur, et ita conuertatur, vt eius vultus perinaeo mulieris obuersus sit. Brachia, si obnituntur, digitis adduci possunt. Si non vterque pes inueniri potest, adducendus est vnus, qui proximus,

us, quem alter sequitur. Omnes igitur in pedes conuertuntur, et viui protrahuntur, quorum ceruix, facies, auris, pectus, tergum, abdomen, in propinquo sunt, nec minus illi, qui, in pedes conuersi, Agrippam more, descendunt, quos conuertere non opus est. Nec oportet, si manus in vterum inseri, et pedes inueniri, possunt, membrum, quod proximum est, etiam in vteri ore haeret, replicari, cum illud adductis pedibus, sponte sequatur.

§. 1433.

Non raro infantes obuersis clunibus vtero emergunt. Hoc si tempestiue deprehendit chirurgus, eum oportet nates paululum retro repellere, atque sic corporis rectius reddere, post pedes conquirere, et his artum educere. Sed vero, vbi retropelli clunes commode nequeunt, chirurgus inguinibus infantis criusque manus digitum indicem iniicere, et sic eum complicatum protrahere, potest, ad quam rem magnitudo genitalium plurimum facit.

§. 1434.

Solet etiam euenire, vt vmbilicus, dum infans adhuc in vtero est, foris sit, et ex eo propendeat, quae res summum, mortisque, periculum infanti afferre potest. Ante omnia, digitis vmbilico admotis, expediendum est, num arteriae in eo moueantur, ex quo intelligitur, vitam nondum deseruisse infantem. Huic autem sine mora succurrendum,isque, conquisitis pedibus, celerius protrahendus est. Nam, si maternis, venterisque, nixibus eliditur, comprimitur vmbilicus, sistitur in eius arteriis venaque sanguis, et infans, quasi strangulatus, antequam lucem aspiciere potest, vitam amittit.

§. 1435.

Nec ignorari oportet, difficultates, quibus parturientes affliguntur, non semper a partu male composito oriri, sed etiam ab utero, si is aliter collocatus est, quam naturaliter esse debet, et in obliquum flexus. Nonnunquam, praecipue in feminis obesis, quibus venter, et ipse uterus, cum suis ligamentis, frequenti partu iam relaxatus est, is super pectinis ossa anteriora versus inclinatus propendet. Hoc si incidit, infans ita deuoluitur, ut suo capite ossi sacro mulieris innitatur. Ex qua re sequitur, ut eidem et coccygis ossi etiam os uteri obuersum sit. Hoc igitur difficiliter digito potest explorari, cuius superior saltem ora sentitur. Haec omnia sub primis doloribus optime cognoscuntur, et tunc confert, mulierem non in sedili, sed in lectulo, resupinam, coxis etiam elatioribus, collocari. Chirurgum oportet, altera manu mulieris sic iacentis ventrem paulatim, et multa adhibita moderatione, deprimere, alterius manus digito, sub ipsis etiam doloribus, quantum fieri potest, ori uteri inserto, huius ceruicem paululum leuare, ut sic uterus rectior fiat. Aliquid conferre potest, si coccygis os in iunioribus aliquantum deprimatur.

§. 1436.

Vitium huic contrarium est, si uteri ima pars, fundum vocant, nimium resupinata, tergo mulieris quasi affixa est. Nec in hoc casu os uteri loco suo, et digito tangenti obstetricis obuium esse potest, quod sub ossibus pectinis urinae itineri proximum latere solet. Infans autem, si is caeteroquin recte compositus est, dum exitum molitur, ab obliquo utero se contrahente ad ossa pectinis propellitur, quibus, capite innixus excludi nequit. Ad hanc rem aliquid conferre videtur, si mulieri peluis angustior est, et si illa tem-

pore,

ore, quo vterum gerit, frequentius supina cubat. frustra autem sunt omnes mulieris labores, nixusque, nisi prius, et vterus, et ipse infans, recte compositus t. Antequam in hoc casu hoc molitur chirurgus, mulier vrinam reddat, et tum ille digito vnctae manus, ab uestigii ossibus, os vteri, inserto in hoc, quantum fieri potest, digito, explicare, illud, sub ipsis etiam doloribus, paulatim deorsum, et perinaeum verum, premere, alteram autem manum ventri super uestigii ossibus imponere, et hunc, summa adhibita moderatione, aliquantum deprimere debet. Interea, ubi digitus in os vteri inferi potuit, caput, quod ossibus uestigii innititur, etiam expediendum et deorsum deorsum ducendum est. Omnia haec modice molliter tractanda esse, nemo non intelligit. Sub his exedit, mulierem non supinam cubare, sed erecto corpore, et capite in priora magis inclinato, esse, genuisque inniti. Vbi, tum vterus, tum partus, recte compositus est, mulier doloribus iungat suos etiam nixus, quibus infans exturbatur. Si tamen manus interum inferi potuit, fere et hic commodius est, parum, prehensis pedibus, extrahi.

§. 1437.

Etiam in latus inclinatur vterus, id quod interum in pusillis foeminis fit, in quibus vterus, quod venter, plenior, pelvis satis comprehendere nequit, supra illam affurgit, qui facile in latus detorquetur. longe frequentius hoc fit, si intestina, in latere dextero coecum, in latere sinistro colon, quod ibi replicatum est, flatibus, vel stercore plenum vicinum vterum urgent, et in contrariam partem propellunt. Plurimum confert, si mulier tempore grauiditatis frequentius in vnum latus cubare solita est. Hoc vitium agnoscitur, si venter non aequalis est, sed in vno latere

latere magis, quam in altero, tumet. Os vteri in opposita parte, plerumque sub osse ischio, vel etiam sub altero osse pectinis, delitescit, quod vltimum incidit, si vterus ita obliquatus est, vt eius fundus non solum in vnum latus, sed etiam in partem posteriorem, inclinatus sit. Si vero vterus in latus, v. g. dextrum, deflexus est, atque simul propendet, os vteri, quod, vt supra retuli, intestino recto incumbit, in sinistro latere reperitur. Etiam in his casibus recte collocari femina debet, et os vteri, quantum fieri potest, dirigi. Saepe ante caetera necessarium est, aluum lotionibus ducere, si, ante partum venter suppressus, parum reddidit. Plerumque etiam hic optime res geritur, si, adaperto ore interno, partus, conquisitis prehensisque pedibus, protrahitur. Nam, in omnibus his casibus priora tempora opportunissima curationibus esse, hisque intermissis, saepe, et mulierem, et partum, mortis periculo subiici, vsus docuit.

§. 1438.

Minime distantem curationem etiam requirit sanguinis profusio, quae, antequam partus exclusus est, interdum incidere solet. Nam de ea, quae abortus periculum facit, hic agendum non est. Si parum fluit sanguis, imperanda est quies, aliaque adhibenda auxilia sunt, quae alibi (417. 418) executus sum. Si vero cum impetu ruit sanguis, intelligitur, secundarum aliquam partem ab vtero auulsam esse, et ex huius vaporum hiantibus osculis sanguinem ferri. Hoc ipsum comprobatur, si euidentis causa fuit, et vterus ictu, extrinsecus illato, casu, saltuue, aliaque corporis exercitatione, vel animi perturbatione, commotus. Interdum etiam partus, umbilico suo irretitus, et quasi illaqueatus, est, quem, dum exitum molitur, trahit, et secundas ab vtero diducit. Reperiuntur etiam feminae,

ae, quibus secundae, et id, quod placentam vocamus, osi ori vteri inhaerescunt, quae, dum illud os doloris ampliat, diducuntur, vt ex patentioribus arteriarum osculis, vel iis etiam disruptis, sanguis cum periculo profundatur. Vnicum praesidium aduersus hoc sanguinis profluuium est, infantem protinus, et festinanter, etiam aliqua vi adhibita, protrahere. Digitus, leo vnctus, inferi debet in os vteri, quamuis hoc etiam parum dehiscat, qui, si in eo continetur, alius digitus debet demitti, et per has occasiones alius. Dum vero sic digitis adaperitur os vteri, dolores concitantur, quibus infans propellitur. Data intus manu, osae, si eas appositas sentit, secundae digitis forandae sunt, et rumpenda velamenta, atque infans, conquisitis pedibus, sine mora protrahendus est. Inuenio tamen recentiore scriptorem, qui, aliam curandi viam ingressus, iubet, excitatis doloribus, naturalem partum celeriore facere. Dolores mouet, dum, inserto in os vteri digito, illud paulatim dilatat. Ostendit enim, irritato sic ad sui contractionem vtero, ora vasorum sanguinem fundentium adstringi, et sanguinem supprimi, ipsumque partum expelli. Ob id, vt vterus se melius possit in angustum adducere, ampliato vterire, rumpenda esse velamenta, vt humor affundatur. Sic enim, id quod experimentis probat, minori periculo mulieres, etiam iam sanguine fere exhaustas, partum edere potuisse, et omnem profusionem conquiescere *. Experiendum erit, quae medendi ratio miseris feminis maiorem securitatem praestare possit.

* Vid. *Comment. de Haemorrhagia vteri grauidarum in Acad. Chirurg. Vol. I. p. 358. Edit. in 4.*

§. 1439.

Grauis et miserabilis casus est, si per naturales vias partus excludi nequit, id quod ex variis causis incidere

cidere solet. Interdum verendorum, ossiumque, conformatio et figura, nimiaque angustia, id prohibet *. Nonnunquam orae naturalium inter se a natiuitate glutinatae sunt, aliquando vero, exulceratione facta, per malam curationem sanescendo iunctae. Quomodo, his incisus atque diductis, iis, quae inter se cohaerent, succurrendum sit, protinus, vbi de atretis dicitur (1443), exponam. Infans si humore distenditur, id quod fieri interdum solet, et si chirurgus certus est, eum emortuum esse, oportet eius corpus digito indice forari, vt, effuso humore, extenuatum, manibus, vel etiam vncō, possit extrahi. Nam vix sperari potest, superstitem futuram esse parturientem, si scalpello os vteri incidatur, ampliaturque, id quod Clarum Professore ausum esse legimus **. Si naturalibus, quorum nimia angustia est, frustra admota fuerunt fomenta, aliaque, quae maxime ad emolliendum possunt, superest auxilium, quod, quamuis incertum temerariumque sit, adhiberi oportet, cum sit vnicum. Sectionem Caesaream vocant hanc chirurgiam, qua, inciso parturientis ventre, vteroque partus protrahitur. Nunquam hoc negligi, sed protinus, et sine mora, fieri, debet, si puerpera, antequam partum enixa est, morte occubuit, et, vel exploratum, vel probabile, est, infanti vitam suppetere ***. Multa tamen prudentia adhiberi oportet, ne feminam, quae, sanguine exhausta, viribus defecta, vel grauitate morbi, dolorisque acerbitate, oppressa, animo linqvitur, atque quasi exanimis iacet, superstite vita, nulla adhibita moderatione, incidamus ****. Iam vero plurium obseruatione compertum, et ita comprobatum, est, vt nulla dubitatio relicta sit, non raro feliciter cedere hanc medendi rationem, si illa etiam viuis feminis adhibeatur, et ex earum inciso vtero partus, vel viuus, vel mortuus, eximatur *****. Imo, fuisse dicuntur feminae, quibus haec

aec anceps et periculosa curatio iterum, et aliquoties, adhibita fuit *****.

* Vide Casum in *Comment. Acad. Chir.* p. 646.

** THOMAS SIMONIVS, Clarus Professor Scotus, vid. *the Medical Essays Vol. III. Obs. XIX.* p. 315. os vteri callosum incidit, femina post viginti et quatuor horas obiit, quamuis ex illis plagis nulla secuta fuerit sanguinis profusio.

*** Vide HEISTERI *Dissert.* supra ad §. 1430. * citata.

**** Senatus Venetus legem tulit, qua cauit, ne puerperae mortuae, quarum partus adhuc viuus educendus est, de-cussata sectione incidantur, sed simplici, qua alias vtuntur chirurgi, qui viuae matri hanc chirurgiam adhibere solent. Hoc me docuit Celeberr. WINSLOVIUS in *Quaest. med. Chirurg. An ad seruandam prae foetu matrem obstetricum hamatile minus, anceps et aequae insons, quam ad seruandum cum matre foetum Sectio Caesarea? Lutetiae, Anno MDCCXLIV. proposita.*

**** Omnia fere, quae ad Sectionem Caesaream attinent, congestit Chirurgus Gallus SIMONIVS in *Comment. Acad. Chirurg. Vol. I. p. 623.* Vide PLINIVM *Hist. Nat. Lib. VII. Cap. IX. T. I. Edit. HARDVINI p. 378.* vel Caesares v. eundem l. c. De Origine tamen huius denominationis multis disputat AELIVS SPARTIANVS in *Vita Aelii Veri in Hist. Augustae Scriptor T. I. p. 224.* Conf. SEXTVS POMPEIVS FESTVS *de Verb. Signif. Lib. III. p. 61.* qui Caesares a caesarie appellatos fuisse prodidit. Qui inter recentiores primus hanc curandi viam ingressus esse videtur, fuit *ἰατροποιος* Heluetus, qui anno circiter MD. propriam vxorem curauit tam feliciter, vt ea post gemellos, et quatuor adhuc infantes, enixa fuerit. Vid. BAVHINVS in *Appendice ad ROSSETVM p. 162.* Hanc vero chirurgiam post singulari studio exposuit, et medentibus commendauit FRANCISCVS ROSSETVS in *Traité nouveau de l'Hysterotomotokie ou Enfantelement Caesarien, à Paris, MDLXXXI:* quem libellum modo laudatus CASPARVS BAVHINVS in latinum sermonem vertit, eique alias obseruationes addidit. Latine eum edidit et multum adauxit ipse ROSSETVS Anno MDXC. cui titulus: *Ἱστορικὸς ἀπολογία, i. e. Caesarei Partus Assertio historiológica, et eodem anno Carmen scripsit, cui Titulus: Dialogus Apologeticus pro Caesareo Partu in maleuoli cuiusdam Pseudoprotei dicteria.* Plures enim habuit aduersarios, de quibus vide modo dictam Commentationem. PAREVS, cuius magnum illo tempore nomen fuit, de hac medendi ratione et eius successu dubitauit in *Lib. XXIII. Cap. XXXI. p. 702.* Varias in illis Commentariis huius curationis feliciter peractae leguntur historiae, partim ex Autoribus

bus exscriptae, partim quae haud ita pridem Lutetiae animaduersione diligenti plurium Chirurgorum notatae fuerant, quibus addimus *Observationes in the Medical Essays Vol. V. P. I. Obs. XXXVII. p. 439. et XXXVIII. p. 444.* Non vero hac Chirurgia tantum partus in utero haerentes protrahuntur, sed etiam aliis, qui forte, tubae Fallopianae, vel alii visceri, adhaerentes, extra uterum, solo abdomine conclusi, aliquando per plures annos circumferuntur. Talis fuit, ut alias observationes iam mittamus, foetus Mussipontanus a LAVRENTIO STRAVSSIO singulari studio descriptus in *Resolutione Casus Mussipontani, Darmstadii, An. MDCLXII.* Confer THOMAM BARTHOLINVM de *Insolitis Partus Viis Cap. XI. p. 74.* nec non ille foetus a RVDOLPHO IACOBO CAMERARIO descriptus et delineatus in *Diss. de Foetu XLVI annorum, Tubingae, MDCCXX.* Alii casus plures in hac Dissertatione allegantur. Nonnunquam hi partus, in abdomine senescentes, sibi viam, per peritonaeum et abdominis musculos, concitata magna suppuratione, aperiunt. Vid. BARTHOLINVS *l. c. Cap. V.* ex ROSSETO et aliis Autoribus. Conferatur *Istoria d'un feto estratto felicemente interno dalle parti de'etane scritta da GIOVAN DOMENICO SANTORINI, in Venezia, MDCCXXVII. §. XXX.* ubi etiam plura exempla ab Autoribus proposita leguntur. Ossa corruptorum foetuum per intestinum rectum extracta fuerunt a LITTRIO, Academico Gallo. Vid. *Comm. Acad. Reg. Sc. Anno MDCCII. p. 313.* et ex muliere alia, praesente Celeberr. SANTORINO, a Chirurgo NICOLAO PATVNA, qui eundem casum, de quo SANTORINVS in mox citato Tractatu egit, libello quodam descriptit, edito *Venetis, MDCCXXVII.* In alia muliere alter infans per vlcus umbilici extractus fuit, alterius ossa per alium exturbata. Vid. *the Medical Essays l. c. Obs. XXXVIII. p. 441.* Partum vero talem, inciso abdomine, extraxit ABRAHAMVS CYPRIANVS Professor Franequeranus qui edidit *de hoc casu Epistolam, Lugd. Bat. MDCC.* Mulier, postquam hanc curationem sustinuerat, iterum filium, et post etiam gemellos, peperit *l. c. p. 14.* Confer de Sectione Caesarea, praeter ROSSETVM, *Traité de l'Operation Césarienne par JEAN RULEAU, à Paris, MDCCIV.* et *Voorstelling van de Noodsaakelijkheid der Keiserlyke Sneec door DIONISIVS VAN DER STERREN, tot Leyden Anno MDCLXXXII.*

***** Vide *Comment. Acad. Chirurg. l. c. p. 637.*

§. 1440.

At enim, si, ubi aliter succurri non potest, hanc sectionem experiri vult chirurgus, oportet, mulierem supinam iacere, ita tamen, ut illud latus, quod secari debet,

ebet, superius fit. Incidantur, iuxta lineam albam, laga maiori, quae ab umbilico ad ossa pubis fere descendit, tum abdominis muscoli, tum peritonaeum, ubi unum vitandum, ne violetur arteria epigastrica. Hac laga facta, vterus conspicitur, qui alia plaga, magis in ceruice, quam eius ima parte, vel fundo, aperientis est, quod imo vtero secundae adhaerent, quas vulnerari periculosum est. Arteriis, si ex iis sanguis protrahitur, vinciendo prospiciendum est. Educuntur per plagam, et infans; atque etiam secundae, quae ab vtero diducendae sunt. His peractis, plerumque vulnus futura adducitur, et imponuntur medicamenta, quae putredinem auertunt. Nam plagae tandem cicatrix inducitur, cui pannum obici, vel super eam aliquid quid deligari, oportet, quo illa reprimatur. Nam hac curatione frequentius hernia relinquitur*.

* Vide MICHAELIS DOERINGII *Epistolam ad GVILIELMVM FABRICIVM HILDANVM, de Hernia vterina. Witteb. MDCXII.* prostat etiam in HILDANI *Operibus* p. 893.

† Annis abhinc paucis problema propositum est de sectione synchondroseos ossium pubis facienda, iis datis peluis conditionibus, quibus fit, ut exitus eius nimis angustus naturalem pariendi rationem haud admittat. Capta sunt experimenta de animalibus brutis, et, ut genius hominum aetatis nostrae, in noua quaeque ruentium fert, protinus fuerunt, qui idem genus curandi, triste profecto, etiam in hominibus proficere haud dubitarent. Verum de his stilum abstinco, lectoresque ablegatos volo ad scriptores maxime idoneos probatosque. Legantur igitur, quae in sessibus publicis Academiae Regiae Chirurgorum Parisiensium acta sunt et post litteris mandata in Commentariis eiusdem Academiae inscriptis: *Seances Publiques de l'Academie Royale de Chirurgie. A Paris 1779.* pag. 102. seqq. ubi et facta, sectionem synchondroseos ossium pectinis attinentia, et ab illustri Academia habitum eorundem examen atque saequum de iis decretum, sincere ac perspicue sunt perscripta. In supra laudato BAUDELOCQUII libro cum de omni artis obstetriciae historia tum quoque seorsim Tom. II. de sectione symphyseos ossium pectinis leguntur haud contemnenda. Qui vero libris iis haud gaudent, illi possunt legere et colligere ea, quae ex aliis excerpta per

Volumina Bibliothecae chirurgicae suae dispersim comminuit RICHTERVS.

§. 1441.

Pudenda mulieris, post difficilem partum nimirum vexata, saepe intumescunt, quibus admoueri debent fomenta tepida ex emollientibus herbis, quae, vel e aqua, vel lacte, coquuntur. Si perinaeum ruptum fuit, vulnus colluendum est vino calido, et mulier extensis compressisque in vnum feminibus cubare debet, quae, ne sub somno diducantur, fascia deligari queunt. Sunt, qui plagam in perinaeo fuendam esse, volunt*.

* Vid. *Ephem. Nat. Cur. Cent. VII. Obs. 44. p. 90.*

Α Τ Ρ Η Τ Ο Ι.

§. 1442.

Ατρητοι*, Atretae, dicuntur feminae, quarum naturalia praecclusa sunt, vt concubitus non admittant. Vel membrana pudendo opposita est, vt eius orae inter se glutinatae sunt, id quod, vel ex utero materno esse solet, vel incidit, dum, exulcerationem in his partibus facta, illae orae atque tunicae per multam curationem sanescendo iunguntur. Si in puellis quibus catamenia instant, sanguis in haec loca confluit, et ei nullus exitus datur, eas non raro neruorum distentio, febris, cum inflammatione, aliaque grauissimorum atque pernicialium morborum genera malum habent. Membrana, si opposita est, sine negotio inciditur, si vero caro pudendum repleuit, idque protinus in utero matris euenit, malum saepe nullam curationem recipit. Nec minorem difficultatem illud habet, si tunicae, post exulcerationem sanescendo, in vnum iunctae, coierunt.

* Ατρητοι κατά τὰ γεννητικὰ μόρια. PAVLYS *Lib. VI. Cap. LXXXI. p. 92. Edit. Aldi.*

§. 1443.

Femina resupina, eo modo, quo in partu difficili
 guratur, super lectum ita collocatur, vt verenda in
 onspectu sint. Membrana, si adest, scalpello incidi-
 ur, et exitus datur sanguini, aliique humori, qui re-
 ntus fuerat. Si vero per cicatricem orae inter se
 nctae sunt, suspensa manu illae incidi, et inter se
 luci, debent, diligentia adhibita, ne vrinæ iter vio-
 ur. Aperto igitur pudendo, demittenda est turun-
 maior, pleniorque, etiam aliquo medicamento, ad
 nguinem sistendum, vel cicatricem inducendam,
 oneo respersa, vel madefacta. Sunt, qui ad id vtun-
 r ampliori fistula, ex ebore facta, et crebrioribus ma-
 ribusque foraminibus pertusa, vt effluere possit om-
 humor. Turunda, vel fistula, non prius recipi
 oet, quam, donec, perfanatis omnibus, cicatrix sit.

UTERI PROCIDENTIA.

§. 1444.

et ipse vterus, et illa pudendi pars, quam vaginam
 appellant, procidere solet *. Vterus, aperto post
 tum ore interno, quandoque inuersus procidit,
 xime, si valenter inhaerescunt secundae, et vmbili-
 multum trahitur, vel, si obstetrix manu non secun-
 , sed vterum,prehendit, et adducit. Raro sic vte-
 per dolores, qui vehementer post partum femi-
 n excruciare solent, ita deuoluitur. Hoc vitii ge-
 s cognoscitur ex ipso tumoris habitu, et si is globo-
 propendet **. In huius mali curatione properan-
 tem, et protinus vterus manu recondendus, est. Fe-
 ma quietem seruare, et non aliter cubare, debet,
 am extentis cruribus, et compressis in vnum, etiam
 lcia deligatis, feminibus. Vbi deuolutus vterus non
 otinus repositus fuit, isque contrahente se ore inter-

no, premitur, saepe feminae cita, et fere inopina, mori rapiuntur, vel iis magna inflammatio atque gangraera nascitur.

* Magna controuersia aliquando fuit, num ipse vterus procidere possit. Vid. DAV. VAN DER BECKE *de Procidentia uteri*

** Vid. Obs. et figuram in RVYSCHII *Obs. Anat. Chirurg. Obs. X. p. 16. fig. 12.*

† Vid. *Ontleed en Heelkundige Verhandeling over de Uitzakingen en Uitwassen der Lyfmoeder en Schede etc. Te Utrecht 1767. 8uo.* Item LEVRETTI *Dissert. in Journal de Médecine, par ROUX Tom. XI.*

§. 1445.

Totus autem vterus cum ore interno descendit et ex naturalibus partibus prolabitur, si eius sic dicta ligamenta, quibus vterus in sede sua continetur, cuncta ceteris partibus relaxata sunt *, vel, si vterus ipsa scirrhus similis, induratus est, et tumidus, atque sic per se deterior, delabitur **. Nec hoc malum semper tolli potest, vbi enim vetustas accessit, parum spei superesse potest, et vbi in vtero scirrhus, vel carcinoma, est, omnia rationibus irritantur. Si relaxata sunt ligamenta, vterum recentem re tolli potest. Resupina collocanda mulier; et id, quod deuolutum est, suspensa manu condendum. Admoueri possunt fomenta ex rementibus, etiam suffimenta. Haec vero medicamenta si iis nimis valenter retenta fuerit materia, nocere possunt, quare praestat, pessis uti, quae naturalibus condita, vterum, ne rursus delabi possit, prohibent. Fiant autem ex subere, et cera obducuntur. Vt menstrua aliisque humidis, in pudenda confluentibus exitus tollatur, pessis perforatos esse, conuenit, qui etiam magnitudini naturalium aptari debent ***. Prae ceteris omnibus quies necessaria est, et vt femina resupina cubet. Interdum, si vitium recens fuit, et femina iunior est, his pessis per tempus admotis, vterus in sede sua

nam reuertit, et in ea manet. Aliis autem pessis auxilium per omnem vitam necessarium est.

* Vid. RVYSCH *c. l. Obs. IX. fig. II.*

** *c. l. Obs. VII. fig. 8.* et H. VAN SANDEN *Dissert. de Pro-lapsu vteri, Regiom. MDCCXII.*

*** Pessos delineatos vide in HEISTERI *Instit. Tab. XXXIV.* Alius modus describitur a THOMA SIMEON *in the Medical Essays Vol. III. Obs. XVIII. pag. 311.*

† De Pessis vid. apud WILLIAM SMELLIE *Tab. XXXVII.* LEVRETTI animaduersiones de pessis seu *Remarques sur les pessaires in Journal de Médec. Tom. XXXIV. et Tom. XXXVI. nec non Edinb. Essay. Tom. III. praecipue Verhandelingen van de Hollandsche Maatschappye etc. te Harlem Deel. V.* In eiusdem societatis commentariis et *Tom. quidem XIXmo (Deel XIX.)* laudatur spongia marina, quae commodissime sedet, ac praeterea medicamentosos humores ex facili hauriens, partibus relaxatis robur quoddam reddere potest. De remedio hoc vid. quoque *Sammlung auserlesener Abhandlungen für praktische Aerzte, Siebender Band.*

§. 1446.

Frequentissimum vero inter haec vitium est, si pueri, vel sic dictae vaginae, tunica relaxata procidit, cuius rei varius modus atque varia figura est. Interim ora circum circa resoluta deuoluitur, et, botuli quasi in modum, ex verendis dependet. Nonnunquam in vno latere id, quod relaxatum est, in tumorem excrescit ingentem, et qui verum atque ingens coma repraesentat. Id, quod descendit, non raro inflammationem accipit, quandoque etiam illud, quod vestimentis affricatur, exasperatur, induraturque. Alium plerumque nascitur, si a frequenti laboriosoque actu, vel a nimio humorum profluuiio, etiam ab adhaerentibus extrinsecus emollientibus, tunicae relaxatae sunt.

§. 1447.

Vitio, si recens est, mederi potest Chirurgus, si quod deuolutum est, recondit, et fomenta et suffraganea, quibus reprimendi facultas est, admouet. Oportet

tet vero, feminam quietem seruare, et supinam, compressis adstrictisque femoribus, iacere. Id, quod supra de medicamentis, quae menstrua supprimere possunt, dictum fuit, etiam hic sedulo tenendum est, quare confert, illo tempore, quo prouenire solent, a omni medicamentorum genere abstinere. Si inflammatio se ostendit, fomenta adhibenda sunt, aduersus eam idonea. Vbi autem in illis pudendi tunicis magna imbecillitas est, perfecta curatio sperari nequit, quare admota fascia id, quod descendit, inuoluendum est, ne iniuriis externis exasperetur. Si autem hoc in magni tumorem excreuit, et hic ad radicem tenuior est, scalpello praecidi, vel, id quod magis tutum est, vinciendo tolli potest*.

* Vide figuram in MECKEREN *Obseru. Cap. 54.* Ante plures annos magnus eiusmodi tumor, ex naturalibus propendens, ligatura prius iniecta, post, scalpello etiam adhibito, ablatus fuit, et mulier conualuit.

F I N I S.

A P P E N D I X

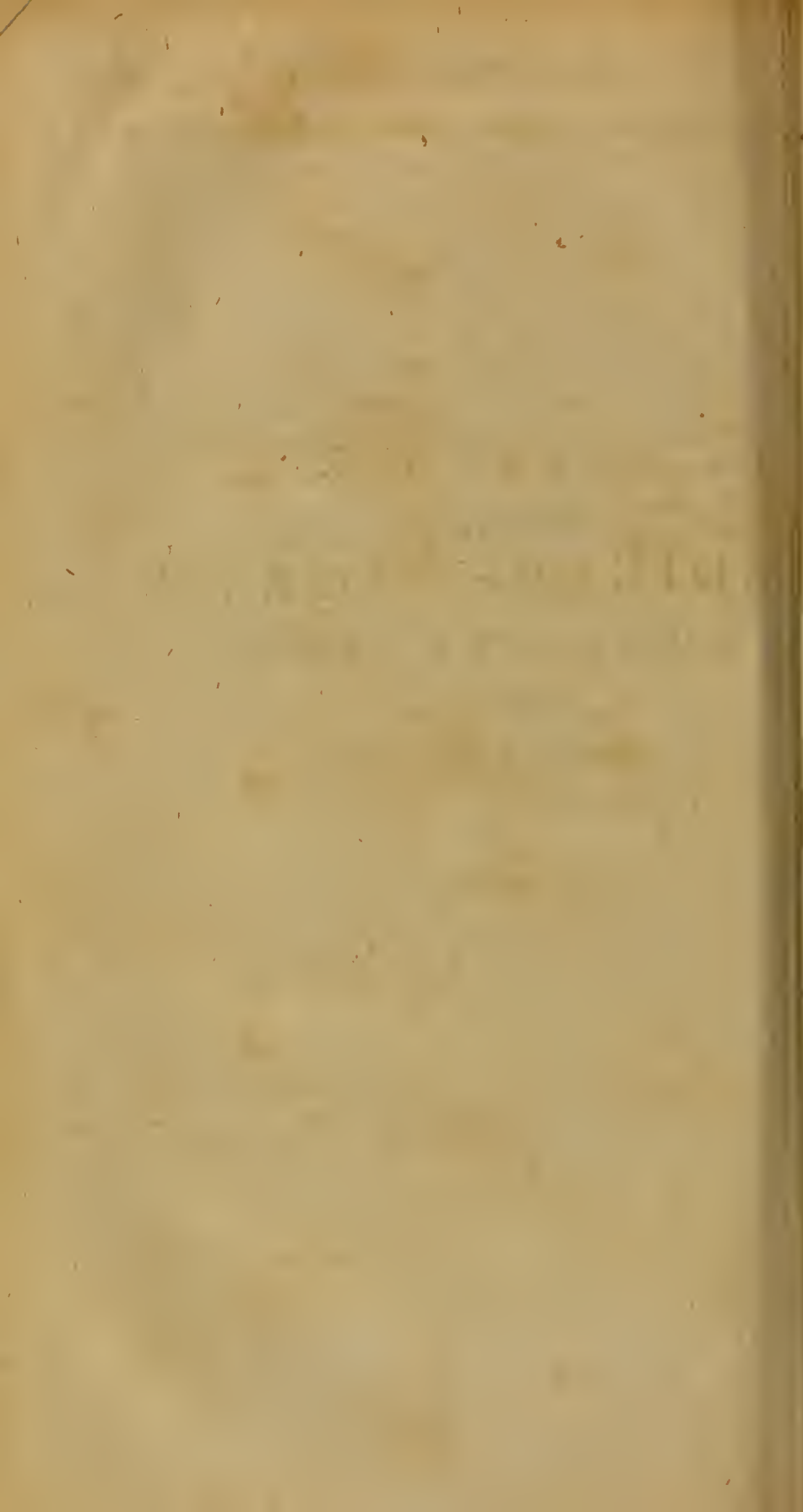
NONNVLLORVM

M E D I C A M E N T O R V M

C O M P O S I T O R V M

H I N C E T I N D E

C I T A T O R V M.

I. Pulveres.

(§. 163.)

Rec. Farinae volatil.

Fabarum ana Vnc. j.

Cort. medii Sambuci

Fl. Sambuci ana Vnc. Sem.

Camphorae cum sacchar. contritae Drachm. ij.

M. F. Pulu. D. S. Puluis resoluens externe vsurp.

(§. 164.)

Rec. Farinae volatil. Vnc. vj.

Plumbi vsti

Bol. rubr. ana Vnc. ij.

Mastich. elect.

Oliban.

Cerussae ana Vnc. j.

M. F. Pulu. D. S. Pulu. Mynsichti ad erysipelas,

(§. 240.)

Rec. Ol. Cinamom.

Cort. Citri ana gtt. ij.

Caryophyll. gtt. j.

Sacchar. Canar. Drachm. ij.

M. F. Elaëosacch. admisce

Laudani opiat. gr. ij.

M. D. S. hora vna ante operationem fumend.

(§. 739.)

Rec. Rad. Scillae rec. Libr. Sem.

Pulu. Rad. Vincetox. Vnc. ij.

Cont. in pulpam, quae, in umbra siccata,
puluerif.

Ggg 4

Rec.

Rec. huius Puluer. Scrup. Sem.

Rad. Ari

Pimpinell. alb.

Nitr. dep. ana gr. v.

M. F. Pulv. pro vna dofr.

II. Electuarium.

(§. 205. 390. 394. 417.)

Rec. Pulv. Cort. Peruu. opt. Vnc. Sem.

Confect. Alkermes Vnc. j.

M. diu. in 8. part. S. omni quadrihorio partem
vnam fumend.

III. Boli,

(§. 505.)

Rec. Turpeth. mineral. gr. xij.

Lap. Contrayeru. Drachm. j.

Theriac. Andromach. q. f.

M. F. Boli No. III. D. S. quotidie ante cubitum vnum

IV. Emulsio,

(§. 124. 130.)

Rec. Sem. Papau. alb.

Card. Mariae.

Amygdal. dulc. excort. ana Drachm. ij.

Aq. Fragar. Vnc. iv.

Ceras. nigr. Vnc. ij.

M. F. Emulsio, adde

Bals. Peruu. Vitel. Ovi sol. gtt. x-xv.

Syr. Althaeae Fernel. Drachm. iij.

M. D. S. omni bihorio cochl. j. fumend.

V. Linctus,

(§. 137.)

Rec. Mucil. Sem. Cydonior. Vnc. ij.
 Mell. rosat.
 Rob. Diamor. ana Vnc. Sem.
 Nitr. dep. Drachm. Sem.
 M. D. S. interne ad collum.

(§. 914. 915.)

Rec. Aq. Theriacal, Vnc. j.
 Tinct. Myrrh.
 Ess. Succin. ana Drachm. Sem.
 Mell. rosat.
 Syr. Violar. ana Vnc. Sem.
 M. D. S. vt supra.

VI. Infusa vinosa.

(§. 739.)

Rec. Rad. Ari,
 Scillae,
 Bryoniae ana Vnc. j.
 Herb. Trifol. fibrin.
 Centaur. min. ana Mp. j.
 Bacc. Lauri,
 Cort. Winteran. ana Drachm. iij.
 Fol. Senae f. ft. Vnc. Sem.
 Rhabarb. opt. Vnc. j.
 Agarici in petia ligat. Drachm. ij.
 Sal. tart. Vnc. j

Conc. Cont. M. F. Species. D. in Sindone.

ad has species affunditur in vase bene obturato Mens.
 em. aquae feruentis, et postquam per aliquot horas lo-
 co calido stetit, iterumque refriguit, affunditur adhuc
 Mens. j. vini rhenani optimi, et in cella asseruatur. Quo-
 die de eo mane Vnc. ij. f. iij. bibuntur.

Ggg 5

(§. 267.)

(§. 267. 739.)

Rec. Sal. stipit. Fabar. Vnc. iij.

affunde Aq. fontan.

Vini Rhenan. merac. ana Libr. j.

stent per noctem; bulliant hora matutina, D. S.

Quotidie Vnc. j. ad ij. bis sumend.

VII. Apozema laxans.

(§. 63. 114. 191. 213. 269. 305. 496. 857. 901.
1024. 1313.)

Rec. Pulp. Tamarind. Vnc. Sem.

Crem. Tartari Drachm. j.

Fol. Senae f. st. Scrup. ij.

M. Coq. in f. qu. Aq. fontan.

Rec. Colatur. et in ea leni calore solue

Mannae Calabr. rec. Vnc. j.

Dep. add. cum pauco Sacchar.

Ol. Syrae gtt. ij.

D. S. Potio laxans pro vna dosi.

Aut:

Rec. Rhabarb. opt. Drachm. ij.

Crem. Tartari Drachm. iſſ.

Passul. minor. Vnc. Sem.

M. Conc. Coq. in f. q. Aq. fontan.

Rec. Colatur. et in ea leni calore solue

Mannae Calabr. rec. Drachm. vj.

Dep. add. cum pauco Sacchar.

Ol. dest. Anisi gt. j.

D. S. vt supra.

VIII. Ptisana.

(§. 64. 162. 191. 213. 269. 303. 400.)

Rec. Decoct. Hordei Libr. ij.

Oxym.

Oxym. simpl. Vnc. iij.

Syr. Acetof. Citri Vnc. iij.

M. D. S. de ea iteratis vicibus cochl. j. bibere potest.

Aut:

Rec. Tamarind. Vnc. ij.

Hordei mund.

Rad. Scorzon. ana. Vnc. j.

Herb. Acetof. Mp. iv.

Conc. M. Coq. in Aq. fontan. Mens. IV.
per quadrant. horae.

Rec. Colatur.

adde Rob. Ribes. Vnc. ij.

Nitri dep. Drach. iij.

Sol. M. D. S. vt supra,

IX. Decoctum Ligni sancti.

(§. 1055.)

Rec. Raf. Ligni sancti ponder. virid. Vnc. x.

Sal. Tartari Drachm. Sem.

Digere cum Aq. fontan. Libr. iv. per XXIV. horas
coq. per duas horas, sub finem adde Spiritus Vini
rectificatiss. Vnc. iv.

Colat. D. S. quatuor de die Vnc. iv. bibend.

Aut:

Rec. Rafur. Ligni sanct. pond. Vnc. vj.

Sal. Tartari Drachm. j.

M. Coq. per horam in vase clauso cum

Aq. fontan. Mens. IV,

post horam adde

Rad. Polygod. Vnc. iſſ.

Cort. Ligni Sassafr. Vnc. j.

Coq. adhuc per dimid. horae, Colat.

D. S. vt supra.

X. Gar-

X. Gargarismata.

(§. 135.)

Rec. Rad. Althaeae.

Bistortae ana Vnc. j.

Herb. Salviae.

Prunel. ana Mp. ij.

Fl. Sambuc.

Rosar. ana Pug. ij.

Conc. M. Coq. in f. q. Aq. fontan.

Rec. Colat. Libr. j.

adde Rob. Dianuc. Vnc. Sem.

Nitri dep. Drachm. iſſ.

Sol. D. S. Gargarisma

(§. 136.)

Rec. Rad. Althaeae Vnc. ij.

Herb. Parietar.

Mercurial. ana Mp. j.

Fl. Maluae

Papav. errat. ana Pug. iiij.

Sem. Foenu graec. Vnc. j.

Conc. Cont. M. Coq. in Aq. fontan. Mens. iiij. per quadrant. horae.

Rec. Colatur. Libr. ij.

adde Syr. Capillor. Vener. Monsp.

Althaeae Fernel. ana Vnc. iſſ.

M. D. S. Gargarisma emolliens.

Aut;

Rec. Herb. Parietar.

Violar. ana Mp. ij.

Fl. Verbasci Pug. iiij.

Caricar. pingu. No. VIII.

Conc. M. Coq. in f. q. Aq. fontan. per quadrant. horae.

Rec.

Rec. Colatur. Libr. ij.

adde Mel. rofat.

Rob Diamor. ana Vnc. j.

Nitri dep. Drachm. ij.

Spirit. Sulphur. gtt. xv.

M. D. S. vt supra.

IX. Clysteres.

(§. 63. 167. 305. 659. 682. 811. 840. 1016.
1023. 1024. 1313.)

Rec. Spec. Emollient. Vnc. j.

Sem. Carui Vnc. Sem.

M. Coq. in f. q. Seri lactis vel lactis ebutyrati.

Rec. Colatur. Libr. j.

adde Mel. despum. Vnc. iſſ.

Ol. Lilior. alb. Vnc. Sem.

Nitri dep. Drach. iſſ.

M. F. Clyster. App.

(§. 505.)

Rec. Aq. Selteran. Vnc. viij.

Nitri dep. Drachm. iſſ.

Mel. rofat. Vnc. j.

M. F. Clyster. Appl.

Aut:

Rec. Decoct. Hordei Vnc. viij.

Nitri dep. Drachm. ij.

Aceti cori.

Syr. Rosar. pallid. ana Vnc. j.

M. F. Clyster. Appl.

(§. 659. 811. 1313.)

Rec. Sapon. Venet. Drach. vj.

Coq. in f. q. Seri lactis.

Rec. Colat. Vnc. x.

adde Mellis Vnc. Sem.

M. F. Clyster. Appl.

(§. 811.)

(§. 811.)

Rec. Rad. Althaeae Vnc. j.
 Fl. Chamomill. Mp. ij.
 Fol. Peti Drachm. iſſ.
 Conc. M. Coq. in f. q. Aq. fontan.
 Rec. Colatur. Libr. j.
 adde Elect. Hierae picrae
 Mel. anthof. ana Vnc. Sem.
 Sal. com. Drachm. j.
 Sol. M. F. Clyſter. Appl.

XII. Iniectio.

(§. 906.)

Rec. Cort. Ligni ſancti ſubtilif. puluerif. Vnc. iv.
 Rad. Ariſtoloſch. long. Drachm. ij
 Herb. Agrim.
 Abſinth. ana Miſſ.
 Myrrhae Vnc. j.
 Mellis Vnc. iij.
 M. F. cum Vini rubri Libr. iv. Decoctum
 Colat. appl. vel iniiciat.

XIII. Epithemata.

(§. 76. 723. 1115.)

Rec. Rad. Tormentil.
 Biſtortae ana Vnc. Sem.
 Herb. Rutae
 Abſinth.
 Fl. Sambuc. ana Mp. j.
 Conc. M. Coq. in Vini Gallici rubri libr. iſſ.
 Colat. D.
 (§. 79. 521. 723.)
 Rec. Herb. Scordii j.
 Rutae
 Abſinth.
 Origan. ana Mp. j.

Conc. M. Coq. cum Vini Rhen.

Aq. fontan. ana Libr j.

Colat. add. Aq. Prophylact. Vnc. ij.

M. D.

(§. 193. 195. 723.)

Rec. Herb. Rutae

Absinth.

Maluae ana Mp. jv.

Alliar. Mp: j.

Farin. Sem. Lini Vnc. j.

M. Coq. in vase clauso cum Acet. et Aq. fontan.
ana q. f.

Rec. Colat. Libr. iv.

adde Sal. Ammoniac. Vnc. Sem.

Spir. Matric. Vnc. j.

Sol. M. D.

Aut:

Rec. Aceti destil. Vnc. ij.

Aq. Menth: Libr. j.

Sal. Ammoniac. Drachm. ij.

Vini albi Vnc. vj.

M. Sol. D.

(§. 300.)

Rec. Herb. Rutae

Millefol.

Absinth. ana Mp. Sem.

Malicorii Vnc. Sem.

Sem. Foenicul. Drachm. ij.

Conc. M. Coq. dimid. horae cum

Vini rubri Gallici Mens. j.

Col. D.

(§. 743.)

(§. 743.)

Rec. Lithargyr. Vnc. j.

G. Animae

Myrrhae ana Vnc. Sem.

M. Coq. cum Vini rubri Gallici Libr. ij.

Col. D.

XIV. Cataplasmata.

(§. 91. 104. 146. 192. 202. 810)

Rec. Rad. Athaëae Vnc. ij.

Herb. Parietar.

Verbasci

Melilot. ana Mp. j.

Farin. Sem. Lini Vnc. iij.

M. Coq. cum s. q. Lactis ad Consist. Catapl.

Aut :

Rec. Rad. Lilior. alb. Vnc. ij.

Herb. Maluae

Melilot. ana Mp. ij.

Absinth. Mp. j.

Pulu M. Coq. cum s. q. Aq. fontan. ad Consist.
Catapl. adde

Farin. Sem. Lini.

Foen. graec. ana Vnc. jß.

Ol. Lilior. alb. q. f.

(§. 92. 104.)

Rec. Mel. ad spissitud. coct. Vnc. iij.

Cepar. vstulat. Vnc. jß.

Gum. Galban. in Acet. sol.

Sapon. Venet. ana Vnc. j.

M. F. c. s. q. Ol. Verbasc. l. a. Cataplasma.

Aut:

Rec. Caricar. pingu. Vnc. iij.

Cepar. vstulat. Drachm. iij.

1. Coq. cum pauca Aq. ad Consist. Catapl.

adde Farinae Sem. Lini Vnc. iſſ.

Ol. Lini Vnc. ij.

M. F. Catapl.

(§. 135. 136. 222. 454.)

Rec. Micæ Panis cand. Vnc. vj.

Pulu. Herb. Hyoscyam.

Melilot. ana Vnc. ij.

Coq. in s. q. Lact. ad Consist. Catapl.

adde Croci Or. Drachm. Sem.

Ol. Lilior. alb. Vnc. ij.

Vitel. Ouor. No. iij.

M. F. Catapl.

XV. Vnguenta.

Vnguentum de Tutia.

§. 228. 292. 300. 316. 323. 333. 334. 583.
585. 586. 771.)

Rec. Tutiae a sordibus repurgatae Vnc. jv.

Igniatur decies et extinguitur Vno alb.

ne trita et lota conuert. in Pulu. subtiliff.

Rec. huius Pulu. Drachm. j.

Butyr. Majal. vel Axung. Capon. rec. Drachm. iij.

Gum. Ammon. Scrup. Sem.

M. F. Liniment.

Hhh

(§. 292.)

Vnguent. Ophthalm. rubr.

(§. 292.)

Rec. Butyr. Majal. Vnc. iij.

Ceraë alb. virgin. Drachm. iij.

Fund. leni igne, adde

Mercur. praecip. rubr. bene triti Drachm.

M. exacte D.

Vnguent. digest.

(§. 202. 384. 386. 389. 952.)

Rec. Terebinth. Venet. lot. Vnc. ij. -

Vitell. Ovi No. j.

Croc. Or. Scrup. ℥.

M. exacte add.

Ol. Hyperic. q. s.

Aut :

Rec. Terebinth. Venet. Vnc. j.

Vitel. Ovi No. j

exacte M. adde

Mel. Rosat. Vnc. Sem.

M. adde denuo

Aloës

Myrrh. subtiliss. puluerifat. ana Drachm.

Sapon. Venet. subt. rasi Drachm. j.

M.

Vnguent. neruin.

(§. 445. 1116.)

Rec. Vnguent. Neruin. off. Vnc. j.

Balsam. Peruuian. Drachm. ij.

Ol. dest. Caryophyl.

Lauendul.

Macis ana Drachm. Sem.

M. D.

Bals. Arcae.

(§. 147. 387. 396. 522. 704.)

Rec. Terebinth. Venet.

G. Elemi ana Vnc. Sem.

Pingued. castrat. Vnc. ij.

Porcin. antiq. Vnc. j.

℞ Liquefiant ad ignem F. Liniment.

XVI. Emplaftra.

Empl. defens. vir. Würtzū.

(§. 76. 168. 1115. 1232.)

Rec. Ceræ citrin.

Resin. ana Vnc. viij.

Seui hircin.

Terebinth. ana Vnc. vj.

Pulu. Herb. Alchimill. Vnc. iv.

M. F. l. a. Empl.

(§. 267.)

Rec. G. Galban.

Opoponac.

Ammoniac. ana Vnc. j.

Myrrhae Vnc. Sem.

Hhh 2

Cam-

Camphorae Drachm. j.
 Ol. Lillior. alb.
 Axung. Anat. ana Drachm. vj.
 Cerae q. f.
 M. F. l. a. Emplast.

Empl. de Minio Harris.

(§. 274.)

Rec. Ol. Oliuar. Libr. j.
 Chamaem. Vnc. ij.
 Vngu. Popul. Vnc. vj.

post debitam illorum agitationem cum spatula super
 ignem, adde

Minii Libr. Sem. et denique dissolue
 Cerae alb. in frustula contractae Vnc. i
 Continuetur agitatio, donec reducatur in Massa
 Emplastri.

Emplast. Diaphor. Myns.

(§. 115. 125. 132. 136. 168. 267. 723. 724.
 855. 1217.)

Rec. Cerae flau. Vnc. ix.

Colophon.

G. Bdell. ana Vnc. iv.

Ammon. cum Aceto dep. Vnc. ij.

Mastich. el.

Olibani ana Vnc. Sem.

Sandarac. Vnc. j.

Succin. flau. Vnc. iij.

Terebinth. Venet. Vnc. ij.

Cerae cum Coloph. liquatae et ab igne sepos. ac pau-
 lulum refriger. Tereb. G. Ammon. colliq. et tandem
 reliqua pulueris. admisc.

Emplast

Emplast. Saponat. Barb.

(§. 146. 723. 855.)

Rec. Ol. Oliuar. Vnc. xx.
 Sapon. Venet. Vnc. iij.
 Minii.
 Ceruff. ana Libr. Sem.
 M. F. l. a. Emplast.

XVII. Collyria.

(§. 291.)

Rec. Aq. Foenicul.
 Rosar. f. Sal. ana Vnc. ij.
 Tutiae praepar. Scrup. j.
 Vitriol. calcin gr. viij.
 M.

(§. 300.)

Rec. Aq. Rosar.
 Plantag. ana Vnc. ij.
 Vulnerar. non spirituof. Drachm. vj.
 Tutiae praepar. Scrup. Sem.
 M.

(§. 300. 305. 306.)

R. Aq. Foenicul. Vnc. iv.
 Lap. Diuini gr. iij.
 Croci Metall. gr. v.
 Sol. M.

XVIII. Lapis diuinus.

(§. 300. 305. 306. 910. 916.)

Rec. Nitri

Vitrioli

Alumin. ana Libr. Sem.

M. Fluant in Crucibulo, sub finem adde

Camphorae Drachm. j.

Eff. feru. Vj.

XIX. Liquor Bellostii.

(§. 201. 214. 1060.)

Rec. Mercur. curr. Vnc. j.

Aq. fortis Vnc. ij.

Sol. in loco calido, deinde adde

Aq. fontan. vel distil. Libr. vj.

M.

XX. Aqua Phagedaenica.

(§. 274. 737. 782. 910. 913. 950.)

Rec. Calc. viuae Libr. Sem.

Aq. fontan. feruid. Mens. ij.

M. agitat. effund. per Inclinat.

Rec. huius Aq. Calc. Libr. j.

Merc. sublimat. Scrup. Sem. vel gr. xv.

M. l. a.

A D D E N D A.

Quaquam fortasse, quae lectoribus rerum chirurgicarum gnaris in hoc libro omissa esse videantur, tam multa sint, ut breui spicilegio colligi, et paucis hactenus describi non prorsus possint, nolui tamen committere, ut sollicitia mea in iis quoque desideraretur, quae vel cognita mihi ac perspecta addi poterant, nisi obstinante calamo et urgentibus operis, subinde tempe-
 ssem, vel sero demum, attamen sic satis tempestive, et notitiam meam venerunt, ut absoluto operi subiungi possent. Sunt autem fere haec pauca:

§. 607. Commendanda erat PETITI observatio, qua medicos (vid. *Monum. Acad. R. Scient. Paris.*) docuit, infantes teneriores posse linguam suam ita replicare et quasi vorare, ut, respiratione primo multum impedita, einde prorsus cohibita, suffocati moriantur. Eius periculi notae sunt, si, nulla alia causa data, puer in-
 ans difficulter et multo cum labore spiritum ducit, facies eius tumet turgetque ac rubet. Cognitae causa-
 e remedium in promptu est. Linguam ad superiora et posteriora reflexam si chirurgus digito in os dato ad anteriora et inferiora oris retrahit, pristina libertas respirationis protinus infanti redditur.

§. 821. not. lin. 4. pro *iliis* lege *ilibus*.

§. 831. Pro *lineamque albam versus* legendum *ilia-
 que versus*:

§. 872. Singularem acum triquetram descripsit JOHN ANDREE in *Account of an Elastic Trochar for
 Tapping the Hydrocele etc.* London 1781.-

Ad cap. de Ulceribus §. 914. mentio facienda erat
 dissertationis, quam de utilitate caloris actualis, in per-
 sanandis

sanandis vlceribus, conspicua conscripsit FAVRE. Legitur autem in Vol. v. *Monument. Acad. R. Chir. Paris*

De commodis a spongia marina in vlcerum veterum curatione sperandis scripsit G. I. VAN WY in *Handelingen van het geneeskundig Genootschap, onder DZINSPRECK: Seruandis ciuibus. Deel I.* Ex belgico sermone in linguam Germaniae superioris translata elegas in *Auserlesenen Abhandlungen für praktische Aerzte et Siebenden Bande.*

§. 1142. Excitandus erat CHRIST. GOTTL. LUDWIGVS, quondam noster, qui in Volum. II. *Aduersaria med. pract.* de caussis scolioseos optime scripsit. Pollicum CORNELIVS HENRIC. A ROY edidit *Commentationem anatomico-chirurgicam de scoliosi Lugd. Batauae 1774.* quam legisse iuuabit.

§. 1145. Obseruationes recentiores illae, quas PERCIVAL POTT cum chirurgis communicauit, imprimis ad locum hunc pertinent. Leguntur autem in *Remarks on that Kind of Palsy of the lower Limbs, which is frequently found to accompany a curvature of the spine, and is supposed, to be caused by it etc.* London 1779. itemque in *Farther Remarks on the useless state of the lower Limbs in consequence of a curvature of the Spine, being a Supplement to a former Treatise on that subject,* by PERCIVAL POTT, London 1782. Docet autem vir peritissimus imbecillitatem extremitatum inferiorum illam, qua multi gibberosorum hominum laborant, et quae in iis a paralytica affectione propior est, non a curuatura spinae, verum gibberositatem spinae et imbecillitatem crurum a causa communi quadam, effici, eamque fere in aliquo vitio humorum et metalesi ad vertebrae et ligamenta conuersorum cerni. Et cum ex medico docto, cui CAMERON nomen est, intellexisset, vlcere in loco curuaturae arte facto,

Et, sanatam esse eius generis paralyfin, idem genus curandi in non paucis gibberosis affectione crurum paralytica laborantibus, adhibuit, et saltem crura confirmata, saepe quoque gibber sublatum magna cum animi voluptate vidit. Seu setaceis seu fonticulis vsus fuerit, idem effectum est. Solet tamen fonticulos excitare, in utroque quidem gibberis latere vnum. Haec quidem POTT. Ego vero crurum imbecillitatem in gibberosis semper non tam a gibbere, quam a causa quadam gibberis et affectionis illius paralyticae communi effici, vix crediderim. Quotquot enim gibbere spinae affecti sunt, habent illi omnes femora et crura parum bene nutrita. Non tamen omnes gibberosi a causa interna difformitatem spinae suae contraherunt.

§. 1175. Hoc ipso temporis momento, quo addenda haec conscribendam, in manus incidit nouissimo anno edita, ANDRAEAE BONN *Commentatio de Humero luxato, Lugd. Batau. 1782.* In qua humeri articulus et vicinae partes accurate describuntur, Auctorum sententiae de luxatione humeri exponuntur, obseruationes numeri luxati anatomicae leguntur, experimenta anatomica in cadaueribus instituta adducuntur, denique diagnosi, prognosis et curatio ita proponuntur, vt nihil praeterea desideres, sed Auctori de diligenti tractatione sumtae sibi materiae gratias agas habeasque; legisse certe non poenitebit. Per temporis rationem mihi non licuit esse prolixiori.

§. 1445. ad not. † de pessis. De his legatur quoque IOH. THEBESII *Hebammenkunst. Liegnitz 1759.* in 8vo. Nam Tabula decima et in ea figura decima sexta exhibet iconem fasciae eius, quam FRIEDIVS, celeberrimus quondam apud Argentoratenses obstetriciae artis Doctor, ad retinenda pessaria, nemini non cognita illa, vtilem iudicauit et commendauit. Videatur

etiam *Essay sur l'abus de regles generales*, qui s'opposent aux progrès de l'Art des accouchemens par Mr. LEVRET, à Paris 1766. pag. 164. De usu spongiae marinae vulgaribus pessis substituendae et humore adstringente quodam imbuendae, praeter volumen XIX Societatis Harlemonsis in nota §. 1445 adductum, videas, si lubet IOH. LEACKE anglice scriptum librum de curatione morborum diuturnorum sexus sequioris, quem in vernaculam suam versum legere Germani possunt. Inscriptus est: JOHN LEACE *Anleitung zur Heilung der Krankheiten des weiblichen Geschlechts. Leipzig 1779.*
pag. 95.

FIGURARVM EXPLICATIO

Tab. I.

Fig. I. Turundarum genus, quod Galli *les Meches* appellant, et quo in curationibus fistularum, quae ad anum sunt, potissimum vtuntur. §. 20. 1009.

Fig. II. Pilae, seu glomi minores, Gallis *Pelottes*. In herniarum curationibus imponuntur vulneri. §. 21. 839.

Fig. III. Glomus maior, Gallis *le Gateau*, imponitur, postquam membrum praecisum fuit. §. 21. 239.

Fig. IV. Minores glomi, quibus, si caluaria modiolis excisa fuit, foramina implentur. §. 21. 563. 2. 571.

Fig. V. Linteolum caesitium, cuius ora in fila resoluta est, quod, loco turundae, in pectoris vulnera demittitur. §. 22. 639.

Fig. IX. Minora instrumenta, ex argento, quae cuspides acutas ex chalybe habent. Ea *woolhoysivs* scarificatoria vocabat, quae extenuandis leucomatis, aliisque cicatricibus corneae, adhiberi possunt. §. 319. 320.

Tab. II.

Fig. X. Machina *SENFII* pro comprimendo Aneurysmate. §. 432.

a) Cochlea, qua mediante pila

b) apprimitur tumori.

cc) ferrei vncii, quibus lora,

dd) quae brachium comprehendunt, innectuntur.

Tab. III.

Fig. VI. N. 1. et 2. Lanceola, cuius cuspis incurua est. Aptae sunt aperiendis in oculo pustulis ardentibus. §. 228. et 310.

Fig.

Fig. VII. Torcular, quod apud nos B. HAGEMEYERVS
construxit. §. 237*.

Fig. XI. Acus maior ampliorque ex argento, arteriae in
Aneurysmatis curatione vincienda idonea, a PETI-
TO inuenta. §. 438.

Tab. IV.

Fig. XII. Forceps, qua officulum eiicitur, si caluaria
modiolo excisafuit, a SHABPIO delineata. §. 562*.

Fig. VIII. Ferramentum, quo nonnulli vtuntur ad oras
foraminis modiolo facti circumradendas, loco scal-
pelli excisorii, qui retusus lenticulam habet. §. 562.

Fig. XVII. Syringotomus SENFFII. §. 954.

Tab. V.

Fig. XIV. Ferramentum extrema sua parte incifum, quo
linguae frenulum excipitur, vt tuto possit incidi
§. 607.

Fig. XV. Aliud Instrumentum, eidem chirurgiae apta-
tum, cui scalpellus minor, elatere mouendus, affixus
est. v. c. l. §. 607.

Fig. XVI. Scalpellus anceps, in cuspide glebulam ha-
bens, ampliandis pectoris vulneribus idoneus. §. 637.

Tab. VI.

Fig. XIII. Instrumentum, quo vterque oculus compri-
mitur. §. 589. 754.

Fig. XVIII. Machina reponendo humero accommoda-
ta §. 1175.

I N D E X

Numerus §. indicat, * vero notas.

- Abdominis vulnera* caute exploranda 660. seq. quae intus penetrant 671. quibus internae partes laesae sunt 655. seq. et 661. eorum curatio varia 680. seq. et 700. seq. noua sectione quomodo amplianda 689. eorum futura vel γαστροσφλα 659. 702. eorum post hanc curatio 705. ex iis saepe hernia ventris relinquitur 659. 790. 821. linea alba laesa, quae inde oriantur pericula 657. seq.
- Abscessus* differt a phlegmone 73. non facile 96. interdum tamen crudus incidendus 96. 993. aperitur adurentibus 97. Scalpello 98. Abscessus aperti curatio 99. seq. raro soluitur per vrinam 88. vid. *Pus et Suppuratio*.
- Achlys* 311 *
- Acuta*, eorum diuersitas ratione causarum et sedis 215. seq. curatio varia 222. seq.
- Aegilops*, nominis etymon 313 *. vid. *Fistula lachrymalis*.
- Amaurosis* 1309. 1312. seq.
- Amputatio* quando instituenda 229. seq. veterum methodus 231. eius apparatus 237. seq. digitorum 232. seq. manus 236. brachii 240. seq. membrorum truncatorum curatio 246. seq. amputatio humeri 249. humeri ex articulo 251. cruris 248. Verduini et Sabourini methodus 252. femoris 250
- Anasarca* 733. eius curatio 737
- Anchilops* 969
- Ancyloblepharum* 331. seq.
- Ancylosis* 1214. seq.
- Aneurysma*, eius differentia 419. veri descriptio ibid. notae 421. seq. causae 424. seq. exitus 429. curatio varia 431. seq. et 443. spurii descriptio 420. notae 423. causae 428. exitus 430. curatio 436. seq. cur gleba ex vitriolo vulneratae arteriae non obicienda? 444. post aneurysmatis curationem relicta membri debilitas qua ratione tollenda? 445
- Angina* 138
- Ani* musculi et vasa 989. circa illum abscessus, vlcera, fistulae; harum noxarum causae 990. seq. futuri abscessus signa 992. eius curatio 993. seq. fistularum tria genera 997. seq. illae quomodo explorandae 1001. illarum prognosis 1002. curatio 1103. Ani procidentia 1022. seq. Anus praecclusus 1026. seq.
- Anthrax* vid. *Carbunculus*.
- Apthae* 923
- Ἀπόχνημα vid. *Caluaria*.
- Ἀποσκεπασισμός vid. *Caluaria*.
- Argemon* 311
- Arteria*, eius vulneratae maioris pericula 353. signa et curatio 446. incisae aliqua parte quae superueniunt 354. quomodo vincien-

vincienda 242. seq. ad cruralem arteriam comprimendam machina 244*. arteriae intercostalis praecisae signa 628. cu- ratio 643. quomodo haec comprimenda	1261
<i>Arteriotome</i>	1294. seqq
<i>Articulorum</i> varia genera 1094. axungia 1099. seq. eorum vulne- ribus, quae accidunt?	357. 485. seq
<i>Aşa foetida</i> ad cariem ossium prodicit	1053
<i>Ascites</i> 733. eius causae et curatio	755. seqq
<i>Atheroma</i>	755
<i>Atretiae</i>	1442
<i>Aurium</i> vulnera	596

B.

<i>Bacilla</i> vid. <i>Cerei</i> .	
<i>Belladonna</i> dicta utilis ad cancerum	267
<i>Brachii</i> amputatio vid. <i>Amputatio</i> . fractura	1268. seq
<i>Bronchotomia</i> 614. seq. aquis submersis et praefocatis an adhi- benda?	618
<i>Bubo</i> , eius et bubonocelus signa 123. venereus 124. seq. pesti- lens 127. ex lymphae redundantia vulgo <i>Wachsbeulen</i>	128
<i>Bubonocèle</i> vid. <i>Hernia</i> .	

C.

<i>Caecitas</i> ex vulneribus superciliorum	1327
<i>Calculi</i> sub lingua 608. renum an educi possint 1356. Nephro- tomiae historia 1356 **. calculorum vesicae causae 1358. no- tae 1359. illi sectione eximendi 1356. Lithotomiae historia 1356 *. ea est periculosa 1357. 1360. ad eam aeger quomodo praeparandus 1361. diuersa ratione debet fieri in variis aegris 1362. et 1397. eius quae magno apparatu fit methodus 1363. seq. sectio lateralis secundum Rauium 1375. seq. Cheseldenum 1377. seqq. Fulbertum 1380. seq. le Dran 1385. Sectio Celsicae vel eum paruo apparatu 1387. seq. Sectio quae fit alto appa- ratu, vel hypogastrica 1390. seq. Calculorum in vrinae itinere inhaerescantium curatio 1398. seqq. Calculo feminae rarius laborant 1405. in his extrahitur saepe sine sectione 1406. is quomodo sectione tollendus	1408. seq.
<i>Callus</i> in fistula quid sit, et quomodo tolli possit 943. 949. seq. 955	
<i>Caluariae</i> periostio suo nudatae quae applicanda auxilia? 524. seq. ea percussa tribus modis violatur 527. huius laesionis varia genera: ἔδρα, ἐκκοπή, διακοπή, ἀποσκηπταρισμός 528. Caluariae depressio, θλάσις 529. eius curatio 556. ἐσφλασις vel ἐνθλασις 529. 557. seq. ἐκπίεσμα 529. ἀγγίσωμα et καμάρωσις 539. Calua- riae fissurae seu ῥήγμα 530. ῥωγμή ibid. τριχισμός 530. 548. ἐπόχημα, contrafissura vel resonitus 530 ***. huius varii modi 531. non facile curatur 548. sub caluaria humor extra vasa mis- sus, quae habeat pericula 535. hic quomodo educendus 561. seq. Caluariae modiolio excisae curatio 573. eius futurae per- cussae periculum adferunt 545. fracta vel fissa caluaria non semper modiolum requirit 552. Caluaria extrinsecus, et ad diplœn, percussa modiolio excidenda	553

Gammarosis

<i>Camaropsis</i> vid. <i>Caluaria</i> .	
<i>Cancer</i> , eius història 265. cancer mammarum et eius curatio 270. labrorum 271. cancri curatio palliativa 272. seq.	
<i>Candelae</i> vid. <i>Cerei</i> .	
<i>Canis rabidi</i> morsus vid. <i>Hydrophobia</i> .	
<i>Caput obstipum</i> 1124. capitis contusio sine vulnere 521. seq. ad capitis vulnera quae referantur? 509. seq. quae periculosa? 541. seq. ab initio leuiora aliquando mortifera fiunt 512. co- rum prognosìs incerta 513. capitis externae partes saepe non sine periculo laeduntur 514. vulneris simplicis in capite cú- ratio 515. seq. vulneris collisi curatio 518. illi saepe superue- nit <i>Emphysema</i> 519. et inflammatio et erysipelas 520. capitis cum ceruice articulus 1120. si hic excidit quae sequantur? 1123	
<i>Carbunculus</i>	107. seq.
<i>Cartes</i> ossium 1032. eius signa 1040. et 1046. seq. causae 523. et 1040 et 1049. prognosìs 1050. seq. curatio 1052. seq.	
<i>Caruncula</i> in vrethra	1335
<i>Cataracta</i> vid. <i>Suffusio</i> ,	
<i>Catbetes</i> , eorum varia genera 1338. seq. eos demittendi in vesti- cam ratio	1341. seq.
<i>Cauteria</i> 926. eorum vsus	935
<i>Cerebri</i> commotio 511 *. fungus 571. seq. vlcus	570
<i>Cerei</i> eorumque vsus	1336
<i>Cervicis</i> vulnera	609
<i>Chalazion</i>	770
<i>Chemosìs</i>	276
<i>Chirurgia</i> 1. eius vsus 2. diuisio in medicam et manualem 3. seq. eius cum medicina nexus 6. quomodo discenda 8. eius scri- ptores optimi	27
<i>Chirurgus</i> qualis esse debeat 11. eius suppellex	12. seq.
<i>Cicatrix</i> 352. quomodo inducenda 396. eam deformem quae fa- ciunt 397. quomodo haec possit auerti	398
<i>Cicuta</i> utilis ad cancerum	267
<i>Cirsocele</i> vid. <i>Hernia</i> .	
<i>Clauus</i>	390. seq.
<i>Coccyx</i> , eius cum osse sacro commissura et huius emotio 1151. seq.	
<i>Collum</i> , eius vulnera	610. seq.
<i>Collyria</i> aquosa, saepe nocent	313 ^r
<i>Condylomata</i> in intestino recto	1019. seq.
<i>Contrafissura</i> vid. <i>Caluaria</i> .	
<i>Cornea</i> humore turgida et opaca 316. eius cicatrices 317. ha- rum recentium curatio 318. crassae et splendentes num tolli queant 319. <i>Vlcera</i> vid. <i>Vlcus</i> .	
<i>Cortex Peruvianus</i> laudatur ad gangraenam ex imbecillitate or- tam	205
<i>Costae</i> , harum cum vertebris articuli 1153. seq. luxantur 1149. earum repositio 1150. fractura	626. et 1260. seq.
<i>Crotaphites</i> musculus, eius laesio	544

Crus eius amputatio vid. *Amputatio*, eius fractura 1275. crurum
 ulcera 91
Cubitus, eius articulus cum humero et radio 1177. seq. luxatus
 1179. reponitur 1180. et 1182. fascia huic articulo luxato ido-
 nea 1183. cubiti fractura 1266

Cystocele vid. *Hernia*.

D.

Dentes, eorum historia 1074. seq. Dentitionis dolores quomod-
 mitigandi 1077. seq. Dentes quae laedunt 1079. seq. quae eo-
 tuentur 1081. dentium dolor 1082. caries 1083. euulsio
 1084. seq.

Diacope vid. *Caluaria*.

Diaphragmatis vulnerati symptomata 662. pericula 670

Dolor 48. acutus a laeso neruo 448. seq. Dentium vid. *Dentes*
 grauis in vulneribus periculum significat 450. eius causae 447
 aduersus eum auxilia 451. seq.

Ductus saliuialis Stenosis vulneratus et eius curatio 594. seq.

Dura mater quando incidenda? 567. seq. patefactae alienatae
 que curatio 566

E.

Ecchymosis 712. eius curatio 723. seq.

Eccope vid. *Caluaria*.

Ectopisma vid. *Caluaria*.

Ectropium 582. seq.

Emollientia sunt duplicis generis 91

Emphysema capitis vulnere 519. pectoris vulnere superuenient
 621. *** eius curatio 644

Emplastrum 23

Empyema 647. seq. soluitur quandoque alui et vrinae purulenti-
 to profluuiio 653. eius chirurgia 646. seq.

Encauma 311

Engisoma vid. *Caluaria*.

Enterocoele vid. *Hernia*.

Enteroraphe 693. seq.

Entblasis vid. *Caluaria*.

Epicauma 311

Epiplocele vid. *Hernia*.

Epulis 1089

Erysipelas 156. eius notae 157. differt a phlegmone 73. et ab
 herpete 919. illius causae 157. et 159. seq. tria genera 158.
 sedes 157. et 160. prognosis et curatio per remedia interna
 162. et externa 163. seq. et quae fugienda 167. post illud re-
 manens tumor durus atque vlcus quomodo tractandum 168.
 illud aliquando capitis vulnere superuenit 520

Espblasis vid. *Caluaria*.

Exfoliatio 1035

Exomphalos vid. *Hernia*.

Exostosis 1032. benignae causae 1041. seq. malignae causae, in-
 dicia et curatio 1043. seq.

F. Faciei

F.

<i>faciei vulnera</i>	576
<i>fasciae</i>	14. seq.
<i>caucium ardor, eius curatio</i> 137. <i>inflammatio, eius curatio</i> 138	
<i>febris vulneraria vel symptomatica</i>	49. seq.
<i>semur, eius cum coxa articulus</i> 1191. <i>cum crure et patella</i> 1202.	
seq. <i>eius fractura</i> 1271. <i>raro luxatur saepius frangitur</i> 1192.	
<i>qua occasione illud luxetur?</i> 1193. seq. <i>signa, illud luxatum esse vel fractum</i> 1195. seq. <i>quibus modis illud laxari possit</i> 1197. seq. <i>luxati femoris symptomata</i> 1199. <i>vt ne articulo excidat interdum potest auerti</i> 1201. <i>reponitur</i> 1200. <i>femoris amputatio vid. Amputatio.</i>	
<i>hulae cum tibia et talo commissura</i> 1206. <i>illa luxatur</i> 1207.	
<i>frangitur</i>	1275
<i>fistula</i> 942. <i>fistularum sedes et varia genera</i> 944. <i>eas explorandi ratio et illarum signa</i> 945 seq. <i>causae, prognosis, curatio</i> 947. seq. <i>Ani fistula vid. Anus.</i> <i>Lacrymalis fistula, vid. Lacrymae.</i>	
<i>articulus</i> 926. <i>varii eum excitandi modi</i> 928. seq. <i>quaenam sedes fonticulo oportunae sint</i> 927. <i>in summo capite</i> 930. <i>in brachio</i> 931. <i>in brachio, femore, crure</i> 932. <i>eum conseruandi ratio</i> 933. <i>eius vsus</i>	934
<i>acta, eorum causae</i> 1219. seq. <i>signa</i> 1122. seq. <i>prognosis</i> 1225. seq. <i>ad horum curationem quarum rerum cognitio necessaria</i> 1221. <i>ipsa curatio</i> 1227. seq. <i>aliquando luxatum os etiam fractum est</i> 1119. <i>singulorum ossium fracturas vide suo loco.</i>	
<i>agus, eius affectus in corpus</i> 207. <i>eo rigentium membrorum curatio</i>	208 seq.
<i>agus cerebri vid. Cerebrum.</i>	
<i>unculus</i>	102. seq.

G.

<i>aglion</i>	772. seq.
<i>agraena</i> 169. <i>eius sedes frequentissima</i> 56. et 170. <i>causae</i> 55. <i>cautela discrimina ratione cautarum, quae etiam variae sunt</i> 178. seq. <i>signa</i> 171. seq. <i>prognosis</i> 189. <i>curatio varia et cautelae in ea obseruandae</i>	191. seq.
<i>troraphia vid. Abdominis vulnera.</i>	
<i>ucllorum partus</i>	1423
<i>italium vlcera venerea</i>	917. seq.
<i>ber, eius varia genera</i> 1143. <i>causae</i> 1143. <i>curatio</i>	1146
<i>ndulae, earum tumoribus non sunt imponenda reprimentia, sed emollientia</i> 113. <i>Vulneribus quae superueniant?</i> 356.	
<i>landulae lacrymalis induratae curatio</i> 303. <i>glandularum Meiomii exulceratarum cura</i>	307
<i>ucoma</i>	1309. seq.
<i>orrhoea suppreffa interdum reuocanda</i> 124. <i>ex ea repente cohibita ophthalmia venerea</i>	283 *
<i>uidarum regimen</i>	1415
<i>uiditatis notae</i>	1413. seq.

INDEX.

H.

<i>Haematocele</i> vid. <i>Hernia</i> .	
<i>Haemorrhagia</i> vid. <i>Sanguinis profusio</i> .	
<i>Haemorrhoides</i> caecae earumque causae et curatio	1015. earu
fluxus nimius	107
<i>Hedra</i> vid. <i>Caluaria</i> .	
<i>Hepatis</i> vulnerati symptomata	655. prognosif 6
<i>Hernia</i> vera, eius descriptio	795. 788. a bubone differt 12
eius varia genera	789. seq. in ea peritonaeum raro ruptur, sed tantum diducitur 794. ἔξομφαλος vel ὀμφαλοκήλη 78
801. seq. <i>Hernia</i> ventralis	790. 821. seq. βεβανοκήλη 79
824. seq. ὀσχεοκήλη <i>hernia</i> scrotalis	791. 842. seq. ἐντερική
ἐπιπλοκήλη 791. μαστοκήλη <i>hernia</i> femoralis vel cruralis	79
848. seq. κύστοκήλη <i>hernia</i> vesicae	793. 850. <i>Herniae</i> spurii
852. ὕδρομφαλος 796. 852. σαρκόμφαλος 796. 853. πνευμ	
τόμφαλος 796. ὕδροκήλη 797. 861. seq. σαρκοκήλη 798. 83	
seq. κισσοκήλη	799. 875. fe
<i>Herpes</i> 166. eius varia genera et ab erysipelate differentia	91
curatio	120. fe
<i>Hirudines</i>	10
<i>Humerus</i> , eius amputatio vid. <i>Amputatio</i> ; eius articulus cu	
scapula	1162. cum radio et cubito 1177. seq. luxatur 116
seq. reponitur varia ratione	1165. seq. fractura 12
<i>Hydrocele</i> vid. <i>Hernia</i> .	
<i>Hydrocephalum</i> 733. eius duo genera	744. signa 745. seq. ca
fae 748. curatio	749. fe
<i>Hydromphalos</i> vid. <i>Hernia</i> .	
<i>Hydrophobia</i>	500. fe
<i>Hydrophthalmia</i> 733. eius causa et curatio	7
<i>Hyprops</i> scroti, eius differentia ab hydrocele	863. et 733. cur
tio	873. fe
<i>Hyperostosis</i>	10
<i>Hyppuryon</i> 320 * eius signa, causae et curatio	321. fe

I

<i>Ichor</i>	9
<i>Inflammatio</i> 29. seq. eius notitia necessaria	28. vera et spu
33. sedes 34. seq. causae 35. 37. seq. notae 48. prognos	
60. exitus varius 52. curatio 53. 61. seq. illius diligent	
obferuatio in vulneribus necessaria	3
<i>Instrumentorum</i> chirurgicorum apparatus necessarius	120
<i>Intestina</i> , horum vulnera	664. periculosa 674. fiuntur 69
seq. eorum vulneratorum curatio	698. per abdominis vi
nus prolapsa reponenda sunt 686. seq. intestini recti vasa	
musculi	9
<i>Iugulum</i> , eius cum scapula et sterno articulus	1154. exci
1155. seq. reponitur 1157. seq. fractura 1255. seq. fractu	
1255. fractura commode in situ retinetur fasciae genere no	12

I N D E X

L.

labrorum vulnera 597. labrum leporinum	598. seq. 115
ac reprimentia	
lacrymalis glandulae induratae curatio 303. lacrymarum viae ex oculo ad nares 958. saepius angustantur occluduntur 959. et inflammatione intumescunt 960. idque a variis causis ac- cidit 961. eius rei notae 962. seq. recentis et simplicis ob- structionis curatio 964. seq. lacrymalis sacci tumor, hernia, hydrops 969. seq. earuncula repleti curatio 972. fistulae verae lacrymalis curatio 974. seq. lacrymalia puncta prae- clusa	987
ophthalmus	580. seq.
ucoma	319
ucophlegmatia	733
amenta carpta	19
lingua, eius calculi 608. resolutio 607. ulcera 915. vulnera	606
teola varie figurata	22
ppitudo 275. vid. Ophthalmia.	
thotonia vid. Calculus.	
axata et quae ad eorum cognitionem necessaria 1090. seq. et 1101. in pueris rariora 1101. luxatorum discrimina varia 1105. causae 1104. signa 1105. seq. quae ex iis oriuntur pericula 1109. eorum repositio 1110. seq. reliqua curatio 1114. seq. singulos articulos luxatos vid. suis locis,	

M.

alarum vulnera	594
amma, eius extirpatio 270. inflammatio 114. et 117. quomo- do haec auertenda 115. quae in ea fugienda 116. curatio	117. seq.
anus luxatur	1186. seq.
axilla inferior, eius articulus 1125. excidit 1126. seq. Maxil- lae fractura	1251. seq.
edici in casibus chirurgicis officium	7
edulla ossium varia	1031
eliceria Celsi	357. et 486
eliceris tumor	759. seq.
esenterii vulnus	667. et 676
irocele vid. Hernia	
oxa	936
ydriasis	1309. et 1322

N.

ures, earum polypus, vid. Polypus, scarificatio 1299. vulnera 592. curtarum narium curatio 593. osmium nasi fractura	1247. seq.
atura, quid per eam intelligat autor	32 *
ephelion	311 *

Nephrotomia vid. *Calculus*.

Nervorum distentio vulneribus superueniens 355. et 4

O,

Obstructio, eius causae 37. seq. cur ea data augeantur motus vitales, et excitetur febris? 32. est inflammationis causa

Occipitis vulnera periculosa 56

Oculi variis humidis lubricantur 957. igne laesi quomodo curandi? 228. tunicae externae 275 *. custodiuntur in variis si palpebrae inter se glutinatae sunt 285 *. oculorum vulnera 586. phlebotomia 299. in illos quomodo vnguentis conicienda 313

Oedema 72. seq. praeputii 8

Omentum, illud vincendi ratio 684. ex vulnere prolapsi curatio ruptique curatio 683. fe

Omphalocoele vid. *Hernia*.

Onyx

Ophthalmia 275. seq. eius causae 284. seq. in ea nocent quae refrigerant, reprimunt, et spirituosa 286. eius prognostica 287. seq. in illa quae observanda 290. singulorum eius generum curatio 291. seq. acutae et longae discrimen 288. arida vid. *Xyrophthalmia*, epidemica 283. humida 277. huiusmodi curatio 295. seq. periodica et scorbutica 283. venerea ibidem eius curatio. 38

Oscheocoele vid. *Hernia*.

Ossa, eorum articuli et commissurae 1092. seq. cartilagineae 1098. ligamenta 1096. seq. medulla 1031. membranae 1099. periostium externum 1029. internum 1030. eorum structura 1028. morbi 1032. seq. morborum horum comparatio cum quibusdam morbis molliorum partium 1034. seq. suppuratio illis nascuntur saepe varia tumorum genera 1036. horum curatio 1037. seq. Fracturae vid. *Fracta*, Luxata, vid. *Luxata*

Os hyoideum, subluxatum 1130

P.

Paedarthrocace 1032. eius causa 1065. 1071. eius historia 1066. curatio 103

Palati ulcera 9

Palpebrae superioris casus 577. seq. futura 585. scarificatio vid. *Scarificatio*.

Panaritium vid. *Paronychia*,

Panni ex linteis.

Panniculus in oculo 325. fe

Paracentesis abdominis 755. seq. vesicae vid. *Vesica*, 882. fe

Paraphimosis 3

Paralampsis 3

Paronychia vel *Panaritium* 140. seq. quatuor eius genera horum curatio 144 fe

Parotidum tumor et inflammatio 119. fe

Pa

I N D E X.

<i>Parturientium</i> situs	1417
<i>Partus</i> , eius, si instat, indicia 1416. eius historia 1417. seq. post eum feminae venter fascia vincendus 1422. difficilis si ab obliquo vteri situ 1435. seq. gemellorum 1423. qui obversis clunibus vtero emergit 1433. transfuersus viuis quomodo extrahendus 1432. cur per naturales vias aliquando excludi nequeat 1439. mortui indicia 1425. hic quomodo extrahendus 1426. seq. post partum pudendis vexatis et perinaeo rupto quomodo succurrendum.	1441
<i>Parulis</i>	1087. seq.
<i>Patella</i> , eius cum femore et tibia nexus 1203. luxatus 1204. seq. saepius frangitur	1272
<i>Pectoris vulnera</i> , eorum exploratio 620. seq. externorum curatio 622. seq. his inhaerens plumbea glans quomodo extrahenda 645. eorum quae in cauum penetrant indicia 627. seq. prognosis 634. curatio	635. seq.
<i>Penicilli</i>	21
<i>Perinaei</i> abscessus 1349. sectio 1350. seq. vlcera 1352. fistula 1355. ruptura in partu difficili	1441
<i>Periostium</i> externum 1029. internum 1030. quibus efficitur vt illud renascatur	524. seq.
<i>Perizomata</i>	807. 833
<i>Perniones</i>	209. seq.
<i>Pes inferior</i> , eius articulus cum talo 1208. luxatur	1210. seq.
<i>Phimosi</i>	877. seq.
<i>Phlasis</i> vid. <i>Caluaria</i> .	
<i>Phlegmone</i> 72. differt ab erysipelate et abscessu 73. eius causae 74. pericula 75. curatio 76. seq. phlegmone oculi	281.
huius curatio	305
<i>Phlyctenae</i>	310
<i>Pilae</i> seu <i>glomi</i>	21
<i>Pladarotis</i>	771
<i>Pneumatomphalos</i> vid. <i>Hernia</i> .	
<i>Pollex</i> , eius articulus cum osse trapezio luxatur	1190
<i>Polypus</i> narium	776. seq.
<i>Proptosis</i>	281
<i>Prophthalmia</i> 280. eius curatio	304
<i>Pterygium</i>	320 *. et 324. seq.
<i>Pulmonis</i> vulnerati signa 627. seq. 631. 633. curatio. 641. seq.	
<i>Puluillorum</i> varia genera	19. seq.
<i>Pus</i> 54. quae mouent medicamenta 384. seq. eius in vulnere differentia 348. 351. mutatur ab assumtis 100 *. vid. <i>Abscessus</i> , <i>Suppuratio</i> .	
<i>Putredinis</i> ratio, et quae eam in nostro corpore faciunt 169 **	

R.

<i>Rabiei</i> animantium causae	501
<i>Radii</i> articulus cum humero 1177. cum cubito 1178. cum carpo 1185. fractura	1269

I N D E X.

<i>Rezum calculus</i> vid. <i>Calculus</i> , vulnera	666. 671
<i>Reprimentium</i> noxa 77. imprimis in glandularum inflammatione	11:
<i>Resolutio</i> inflammationis	52
<i>Resonitus</i> vid. <i>Caluaria</i> ,	
<i>Rhachitis</i>	1067. seq.
<i>Rima</i> vid. <i>Caluaria</i> ,	
<i>Rhyas</i>	32:
S.	
<i>Sanies</i> quae dicatur	90
<i>Sanguis</i> ; causae quibus is per vasa propellitur 31. eius profusio ubi toleranda, supprimenda? 403. sistitur variis modis 238 ***. 242. seq. 404. seq. ubi timetur, quale regimen seruandum, et quae remedia adhibenda? 417. post eam quo modo vires resciciendae? 418. ex vtero ante partum 1438 sanguinis extra vasa missi et in pectore haerentis concretique signa 630. quando ac quomodo hic euocari queat. 635. seq.	
<i>Sarcocele</i> vid. <i>Hernia</i> .	
<i>Sarcomphalos</i> vid. <i>Hernia</i> .	
<i>Scapula</i> , eius articulus cum humero 1162. et iugulo 1154 eius fractura 1257. seq.	
<i>Scarificatio</i> cutis 1297. seq. malleolorum 1300. narium 1299 palpebrarum 29	
<i>Scirrhus</i> 58. 254. eius sedes 254. causae 59. 255. seq. prognosis 259. seq. scirrhi duo genera 262. benigni curatio 267. seq. malignus oritur saepe ex benigno 263. maligni nota 264. extirpatio 26	
<i>Sclerophthalmia</i> 279. eius curatio 30	
<i>Scorpionis</i> virus 49	
<i>Scroti</i> hernia vid. <i>Hernia</i> , hydrops vid. <i>Hydrops</i> . eius inflammatio 13	
<i> Sectio</i> Caesarea 1539. seq.	
<i>Secundarum extractio</i> 1419. de ea controuersia. 1420. seq.	
<i>Sedes</i> vid. <i>Caluaria</i> .	
<i>Setaceum</i> 939. seq. laudatur ad ophthalmiam chronicam 30	
<i>Siphones</i>	
<i>Sphacelus</i> 57. 169. eius signa 175. seq. pericula 190. curatio 214. conf. <i>Gangraena</i> .	
<i>Spina</i> bifida 747. ventosa. vid. <i>Paedarthrocace</i> ,	
<i>Staphyloma</i>	587. seq.
<i>Steatoma</i>	759. seq.
<i>Sterni</i> fractura 1266. trepanatio 65	
<i>Stomachi</i> vulnera 61	
<i>Strabismus</i>	132
<i>Suffusio</i> 1301. huius historia et de vera eius sede controuersa ibid *. eius indicia 1302. varia genera 1304. seq. 1307 1321. causae 1306. seq. prognosis 1310. curatio per victum et medicamenta 1311. chirurgia 1312. seq. Corneae in cilio et cataractae extractio 132	
	Suf

I N D E X.

Suppuratio 54. eam quae iuuant et faciunt 89. seq. futurae
 notae 84. praesentis indicia 85. seq. ex ea noxae 87. saepe
 cohibetur in vulnerum curatione, et vnde 591. huius rei
 signa, euentus etc. 392. seq.
Sura vid. *Fibula*.
Symphysis ossium pubis diuisio nouissimis annis proposita 1440.
Synonia vid. *Melicera*;

T.

Taraxis 276. eius curatio 291
Temporum vulnra periculosa 543
Tendo, eius praecisi futura 456. seq. et quae eam sequitur re-
 liqua curatio 459. seueriter vulnecati symptomata et aduersus
 haec auxilia 461. Tendinis Achillis rupti, futi, curatique
 exempla 460
Testiculorum inflammatio 129. seq.
Thlasia vid. *Caluaria*.
Tibiae articulus cum femore et patella 1202. seq. cum fibula
 1206. et talo 1208. luxatur 1204. seq. Tibiae fractura 1275
Tonsillae, earum inflammatio 135. seq. suppuratio 139. exul-
 ceratio 914
Torcular 237. 240
Reparatio vbi instituenda 564. ad eam instrumentorum appa-
 ratus 562. seq. eam perficiendi ratio 565. seq. sterni 654
Tumor crystallinus 881. Tumores cystici, qui sua tunica in-
 cluduntur 758. seq.
Turundas 20. nocent in pectoris vulneribus 639°

V.

Vari 105. seq.
Venaesectio aliquando periculum adfert 1276. instrumenta
 quibus perficitur 1277. seq. quomodo instituenda 1280. seq.
 triplicem in finem celebratur 1282. seq. in variis corporis
 sedibus fit 1286. seq.
Ventriculi vulnera 663. quae periculosa 673. eorum sanato-
 rum exempla 673. curandi ratio 699
Verruca 886. seq.
Vertebrae primae colli cum occipite articulus 1120. huius cum
 secunda vertebra commissura 1121. seq. vertebrarum omni-
 um ceruicis, dorsi et lumborum articuli 1131. et ligamenta
 1132. Vertebrae luxantur 1135. huius rei indicia 1137.
 Vertebrae emotas reponendi modus a veteribus traditus 1138.
 vera curatio 1139. ligamentorum nimis distentorum causae
 1140. et curatio 1141. vertebrarum fractura 1264. seq.
Vesica, eius calculus, vid. *Calculus*, hernia vid. *Hernia*. para-
 centesis 1345. seq. Vulnus 669. hoc non semper lethale 679
Vesicatoria 937. seq.
Vexata 706. seq.
Viperac venenum 489. morsus, huius symptomata et curatio
 492. seq.
 Vlcus

Vlcus 892. differt a vulnere 336. eius sedes 893. causae 894. seq. geneta varia 896. varius ex iis effertur humor 897. notae 898. prognosis 899. curatio varia 900. seq. vlcus cerebri vid. *Cerebrum*. vlcerum corneae varia genera 311. eorum causae 309. seq. et curatio 312. seq. Vlcerum venereorum in genitalibus curatio 917. seq. eorum quae arte fiunt historia 926. seq.

Umbilicus in partu ligandus 1419. si ex vtero propendet quid faciendum 1434. Umbilici hernia. vid. *Hernia*.

Vnguis vid. *Onyx*.

Voluulus 814

Vrinae reddendae difficultas 1329. huius curatio. 1330 seq.

Vterus, eius procidentia 1444. seq. eius vaginae procidentia 1446. seq. Vterus oblique situs partus difficilis causa 1435. seq. vteri vulnus 668. periculofum 677. vid. *Settio Caesarea*.

Vuae inflammatio 135. seq.

Vulnus 335. differt ab vlcere 336. eius sedes, causae, signa 337. seq. vulnorum varia genera 341. vulnera partium internarum ex quibus signis cognoscenda 361. vulnorum lethalitas 362. seq. vulnera explorandi ratio 358. seq. adeorum curationem quae chirurgus confert 371. vulnus debet ab inhaerentibus purgari 372. et quomodo? 372. vulneris purgati signa 395. vulnus carnibus implendum 395. eique cicatrix inducenda 396. in omni vulnere fere necessaria febris et inflammatio 349. seq. in eius curatione victus et medicamentorum ore sumendorum ratio 399. seq. etiam aëris et animi pathematum venerisque ratio habenda 402. vulnera aliquando sui debent 376. et quomodo 377. seq. contineri multum possunt imposito emplastro glutinante 380. Vulneris simplicis recentis historia 346. seq. curatio 375. 381. 383. vulnus collisum 709. moto pure purgandum 374. eius curatio 384. seq. raro, sed aliquando hoc sui oportet 382. Vulnura sclopeto illata 461. seq. Vulnura quae vitus habent periculosa sunt 488. quae venenatorum et rebidorum animalium morfu inferuntur aliquando sine noxa sunt 494. eorum prognosis 493. curatio 495. seq. 505. seq. singularum partium vulnera, vid. suis locis.

X.

Xyrophthalmia 278. eius curatio 361

Z.

Zona vid. *Herpes*.

Zoster vid. *Herpes*.

Fig. II.

Fig. IX.

Fig. III.

Fig. I.

Fig. IV.

Fig. V.

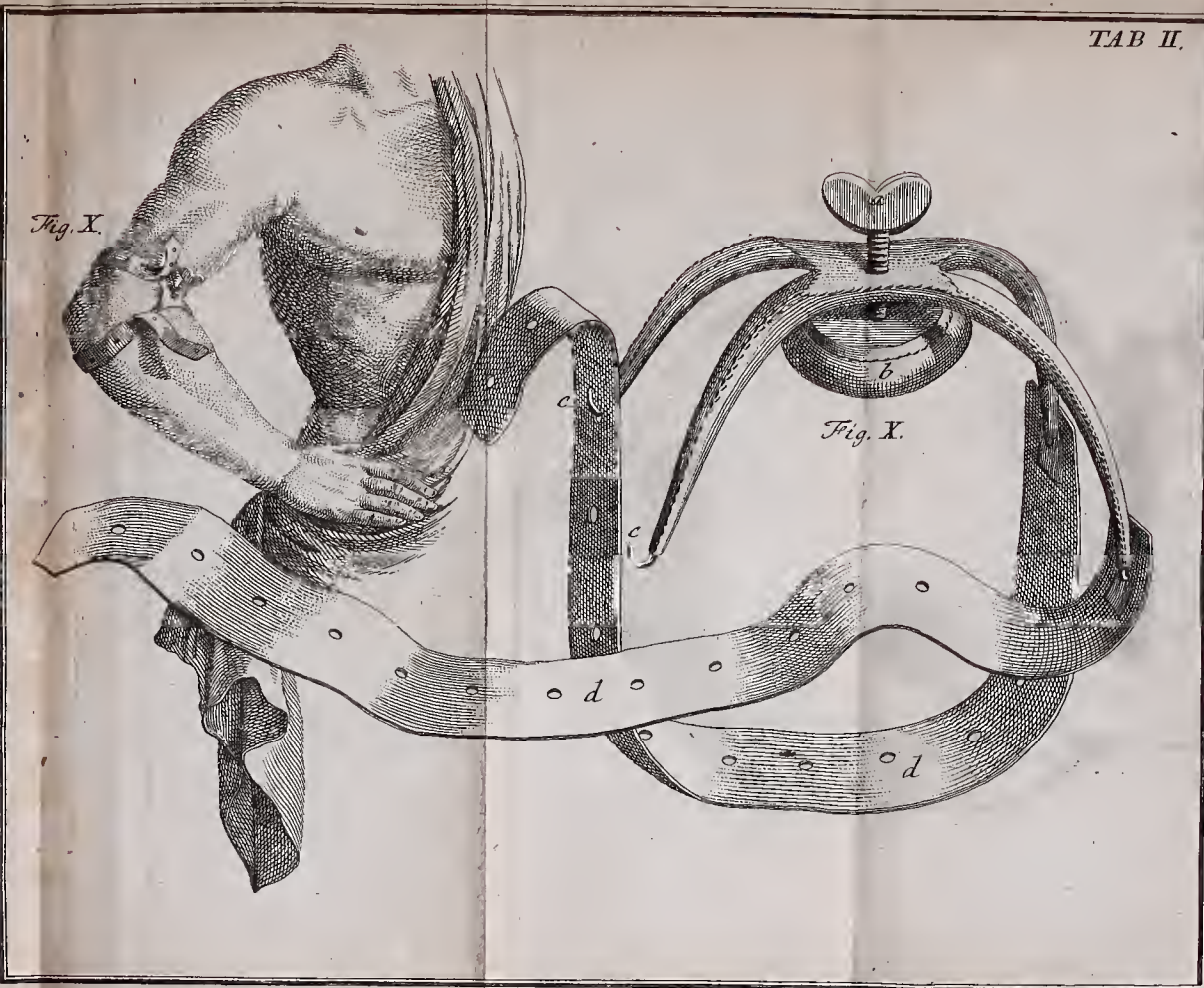

Fig. VII.

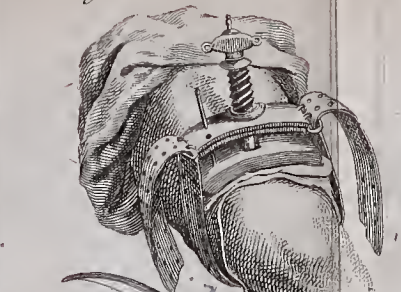

Fig. XI.

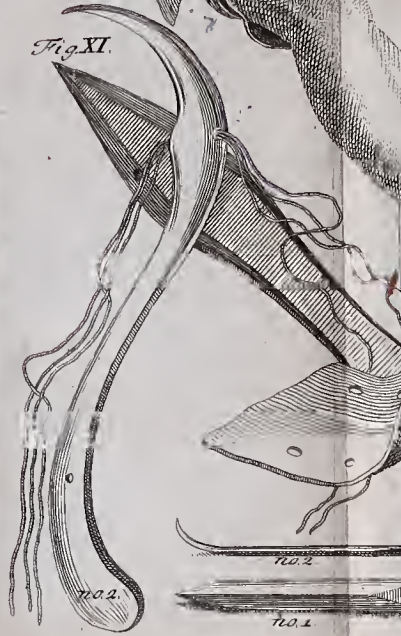

Fig. VII.

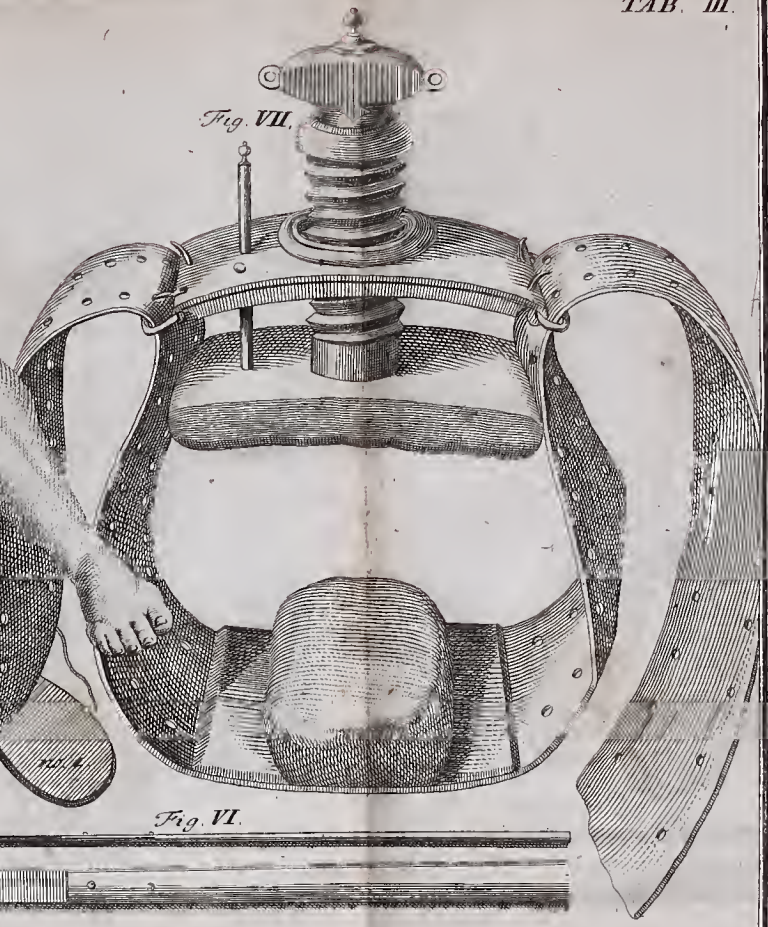

Fig. VI.

no. 2

no. 1

Fig. XVII.

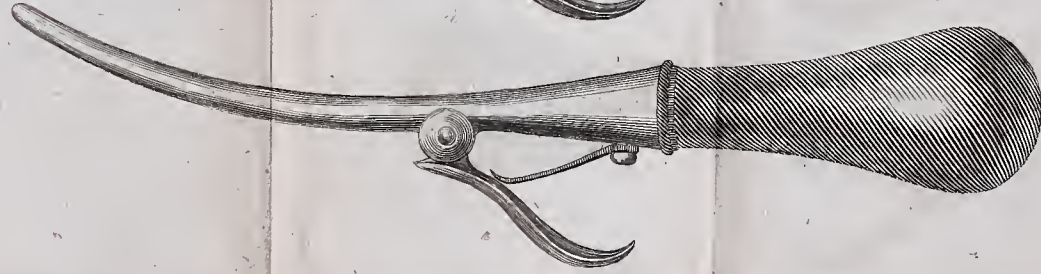

Fig. VIII.

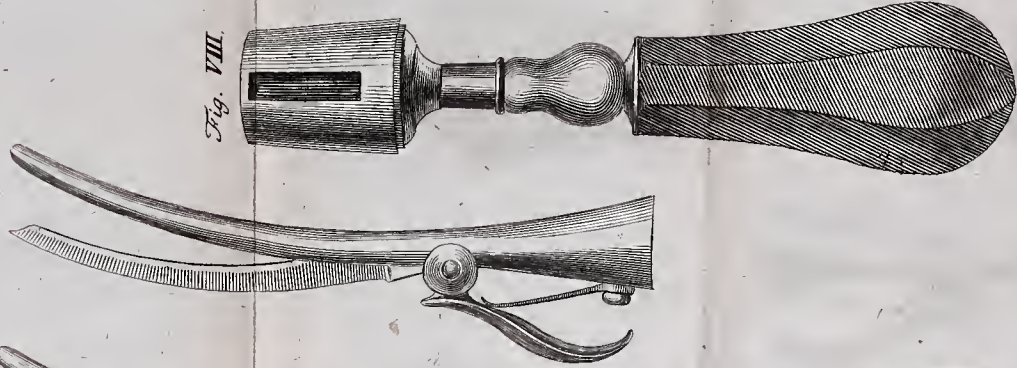

Fig. XII.

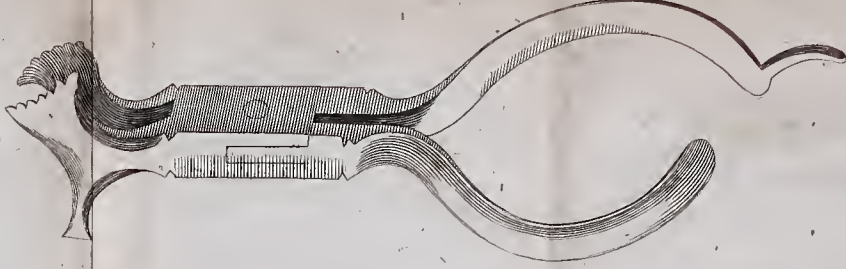

Fig. XVI.

Fig. XIV.

XV.

XV.

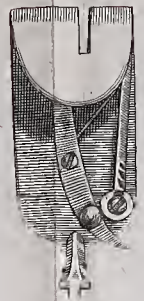

Fig. XV.

TABVI

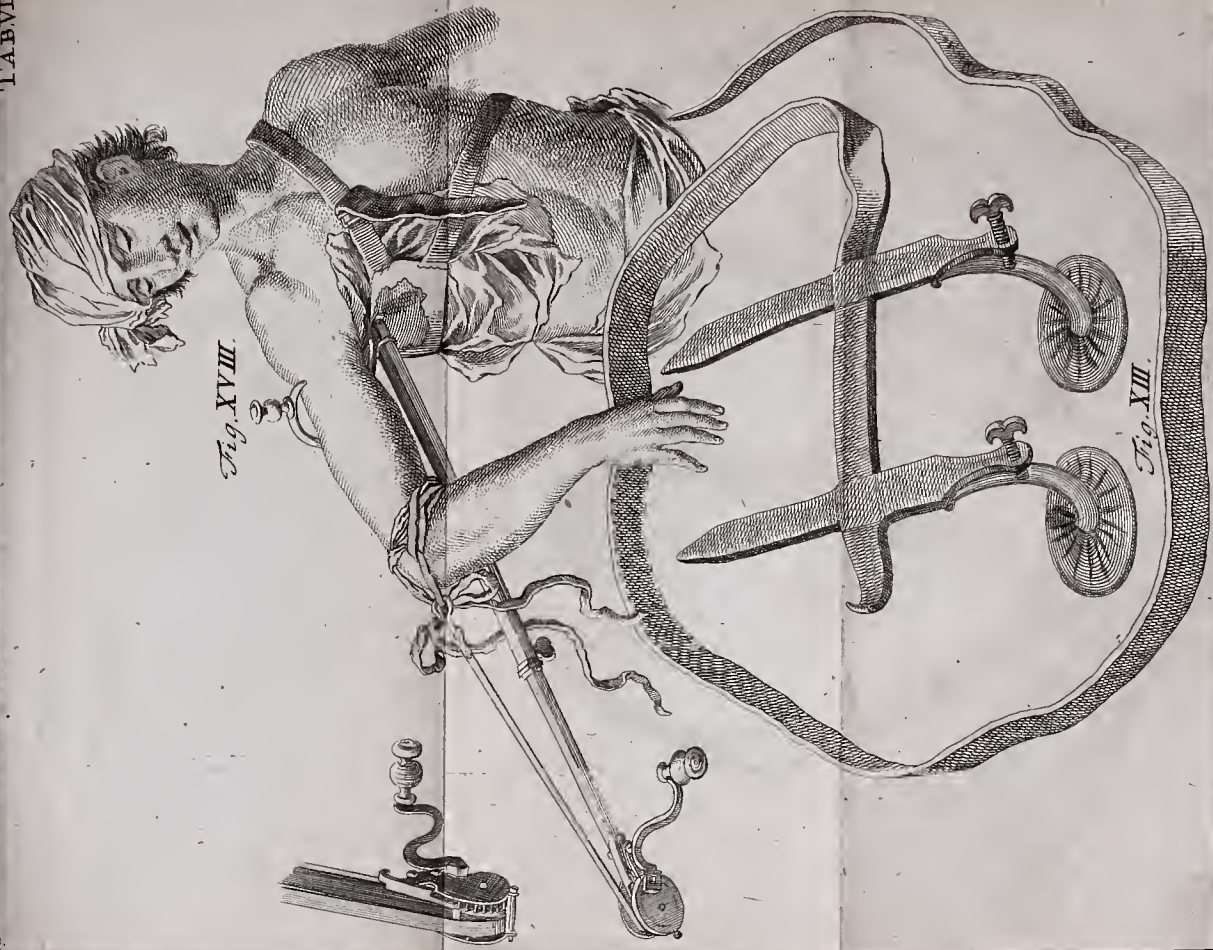

Fig. XVIII.

Fig. XIII.

